

SOTIEMME VETERAANIT Kempele - Oulunsalo

SA -KUVA

*SOTIEMME VETERAANIT
Kempele - Oulunsalo*

Tokjois- Pohjanmaan Sotave-
terveysseuran r.y:lle.

Matriikkelin toimittamiseksi.

*Sotiemme veteraanit
Kempele - Oulunsalo*

Toimittanut Jouko Hannula

ISBN 951-96933-0-0

KL-Paino
Ylivieska 1993

Sisällys

	Sivu
Lukijalle	5
Sotilasläänin tervehdys	7
Kempeleen kunnan tervehdys	8
Oulunsalon kunnan tervehdys	9
Kempeleen seurakunnan tervehdys	10
Oulunsalon seurakunnan tervehdys	11
Kansalaissota	13
Yrjä Jylhä; Siellä jossakin	14
Kansalaissodassa kaatuneet, Kempele	15
Kansalaissodan veteraanit, Kempele	16
Kansalaissodan veteraanit, Oulunsalo	20
Jääkäri liikkeen rooli Suomen itsenäistymisessä	24
Tapio Mäkinen; Kahden jääkärin matka Kempeleestä Saksaan ja takaisin	29
Kansalaissodan aika Kempeleessä ja Oulunsalossa	32
Vankileirillä Raatissa	36
Filppulan tila vapaussodan veteraanien rintamamieskotina	37
Suojeluskuntatyö Kempeleessä	42
Oulunsalon suojeluskunta	46
Lotta Svärd -toiminta Kempeleessä	50
Lottajärjestön toiminta Oulunsalossa	53
Talvi- ja jatkosota	57
Margit Aho; Sankarien muistopäivänä	58
Talvi- ja jatkosodassa kaatuneet, Kempele	59
Talvi- ja jatkosodan veteraanit, Kempele	65
Lotat ja rintamanaiset, Kempele	130
Väinö Havas; Testamentti pojalleni	136
Talvi- ja jatkosodassa kaatuneet, Oulunsalo	137
Talvi- ja jatkosodan veteraanit, Oulunsalo	143
Lotat ja rintamanaiset, Oulunsalo	191
Puolustusvoimat toisessa maailmansodassa	197
Lauri Isolan talvisodan päiväkirja	210
Sankarihautaus Oulunsalossa	220
Kun jo kuolleeksi luultu palasi kotiin	
- kempeleläisen Heikki Mikkosen sotataival	221
Pirilän navetasta miljoona kranaatinheittimen ammusta	231

Sulkupallo Kempeleeseen	235
Paavo Junntila; Muistikuvia JR 53:n sotataipaleelta	237
Sodan kauheus ei koskaan unohdu	257
Atte Kalajoki; Sotien muisto Varjakan Saunarannalla	263
Sota-ajan huumoria	265
Ahti Myllyoja; Unohtumattomia sotamuistoja	266
Mirja Hakko; Viime hetkellä Viipurin ohitse	272
Helmi Junntila; Sankariäitien raskas taakka	275
Tapio Mäkinen; Lotat sota- ja kotirintamalla - työtä, taistelua ja uhrauksia	277
Muistoja kotirintamalta	280
Kotirintamalta sotarintamalle	284
Rauha Remes; Koulutyöstä maatalousnaiseksi	289
Pertti Junntila; Vaarallinen automatka	293
Kaarina Bruér; Uhtuan muistoja	294
Rauhan terveisin	296
Pekka Kinnunen; Kuullos pyhä vala, kallis Suomenmaa	297
Sotien jälkeiset vuodet	299
Rintamamiesten asuttaminen Kempeleessä	300
Asevelihenkeä käytännössä, Sohjanan ja Tetrilän asevelitalot	304
Rintamamiesveteraanien Kempeleen-Oulunsalon osasto	307
Oulun Sotaveteraanit ry	309
Kempeleen sotainvalidien toiminnasta	311
Sotainvalidien Veljesliiton Oulunsalon osasto	213
Veteraanimatrikkelissa käytettyjä lyhenteitä	315
Matrikkelitietojen kerääjät	319

Lukijalle

Tämä kirja on tarkoitettu tämänpäivän kempeleläisille ja oulunsalolaisille sekä tuleville sukupolvillemme kertomaan itsenäisyytemme ja vapautemme hinnasta, niistä uhrauksista ja kärsimyksistä, joita miehemme ja naisemme ovat kestäneet kotiemme ja isänmaan vapauden puolesta taistellessaan v. 1918 - 1945.

Kempele-Oulunsalo Rintamamiesveteraaneille tuli useiden vuosien aikana kyselyjä ja toivomuksia matrikkelin aikaansaamiseksi. Pidimme aluksi mahdottomana toteuttaa tehtävää. Kuitenkin kutsuimme kaikki pitäjiemme veteraanijärjestöt yhteiseen neuvonpitoon. Kun sitten saimme hyvän ja luotettavan toimittajan, matrikkelihanke käynnistettiin tammikuussa 1993.

Matrikkeliin on pyritty keräämään tiedot niistä miehistä ja naisista, jotka Kempeleestä sekä Oulunsalosta osallistuivat sota-toimiin v. 1918 v. 1939 - 1940 ja 1941-1945. Samoin myös niistä veteraaneista, jotka

sodan jälkeen ovat kotiutuneet Kempeleeseen ja Oulunsaloon.

Matrikkeli kertoo kunkin sotiemme veteraanien henkilö- ja perhetiedot, joukko-osaston, jossa hän palveli sodan aikana, tehtävän, jota hän silloin hoiti, taistelut, joihin hän osallistui, haavoittumiset, sekä sotilasarvon.

Täydellinen tietojen kerääminen tuotti kovasti vaikeuksia, koska suurin osa sotien veteraaneista oli jo saanut kutsun viimeiseen iltahuutoon ja siirtyneet sen rajan taa, josta paluuta ei ole. Osa veteraaneista on muuttaneet toisille paikkakunnille, jopa valtakunnan ulkopuolelle.

Veteraanijäsenet ovat tehneet valtavan työn kerätessään tietoja veteraanien ja muiden aikalaisten muistista. Lisäksi kirjaa koottaessa pidimme tärkeänä tallentaa miesten ja naisten muistoja niin sota- kuin kotirintamalta.

Tällaisen matrikkelihankkeen toteut-

JÄÄKÄRILIIKE

VAPAUSSOTURIT

LOTTA-SVÄRD

SUOJELUSKUNTA

taminen ei ollut mahdollista ilman taloudellista tukea. Parhaat kiitokset saamamme tuesta esitämme Kempeleen ja Oulunsalon kunnille, Kempeleen ja Oulunsalon seurakunnille, Oulunsalon Jakkokunnalle, Oulunsalon Metsästysyhdistykselle, Kempeleen Maamiesseuralle, Oulun Seudun Sähkölle, Oulun Osuuspankille, Lions Club Kempeleelle ja Kempele Sampolalle sekä LC Oulunsalolle.

Hankkeen tukijoille ja auttajille sekä lukuisille kirjoittajille esitämme myös parhaat kiitokset. Oman kiitoksensa ansaitsevat keräysryhmän jäsenet. Heidän työpanoksensa on ollut korvaamaton.

Kohta viisikymmentä vuotta on kulunut sodan päättymisestä. Tämä aika on tarpeeksi pitkä pystyäksemme tarkastelemaan itsenäisyytemme eri vaiheita kiihottomasti ja tosiasioihin tukeutuen.

Olemmehan nähneet mitä vapauden menettäminen on merkinnyt monille kansoille.

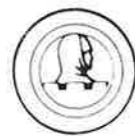
Tänään jokainen voi todeta mitä itsenäisyys ja vapaus ovat merkinneet ja merkitsevät Suomelle.

Veteraanitoimikunnan puolesta

Matti Remes

SOTAINVALIDIT

SOTAVETERAANIT

RINTAMAMIES-
VETERAANIT

Kunnioittavat kiitokset

Suomi on itsenäisyytensä saavuttaakseen ja säilyttääkseen joutunut neljään sotaan.

Vapausota vuonna 1918 repi kansakuntaa, mutta toi vapauden ja itsenäisyyden sekä demokraattisen järjestelmän. Sankarillinen talvisota yhdisti kansan ja yhdessä jatkosodan kanssa turvasi maan itsenäisyyden ja kansamme vapauden. Katkera Lapin sota osoitti puolustusvoimien uskollisuuden lailliselle esivallalle.

Sotiemme veteraanien ansiosta Suomen puolustusvoimilla on kunniaakkaat perinteet. Itsenäisen Suomen armeija on aina täyttänyt tehtävänsä, se ei ole koskaan antautunut eikä kapinoinut laillista hallitustaan vastaan. Suomea ei ole vallattu eikä miehitetty.

Me nykypolven maanpuolustajat, joiden ei ole tarvinnut sotia käydä vaan nauttia rauhasta ja korkeasta elintasosta, jonka Te veteraanit työllä ja taistelulla raskain uhrein olette kansallemme rakentaneet, esi-

tämme teille kunnioittavat kiitoksemme.

Tällainen matrikkeli Kempeleen ja Oulunsalon veteraaneista on arvokas historiallinen dokumentti ja näkyvä kunnianosoitus vapauttamme puolustaneille sukupolville.

Oulun Sotilasläänin komentaja

Aimo A. Niemenkari
eversti

Kunnioitetut veteraanit

Meitä sodan jälkeen syntyneitä ihmisiä on useasti askarruttanut se, miten Te, meitä edeltänyt sukupolvi, kestitte ja jaksoitte kantaa vastuun niissä olosuhteissa, joita lähellekään me emme ole joutuneet. Olemme ylpeitä siitä mitä teitte ja mitä saitte aikaan.

Vuosien kulku on tuonut matkaajille katseen, joka näkee totuuden. Historian totuus ja tuntemus on tulevaisuutemme perusehto. Sotiemme syistä, kulusta ja seurauksista on kirjoitettu paljon. Siitä kuitenkin kaikki olemme yhtä mieltä, että "olittehan tekin siellä".

Kunnioitetut veteraanit. Nyt valmistunut Kempeleen ja Oulunsalon veteraanien matrikkeli on dokumentti yhden tärkeän aikakautemme merkkihenkilöistä. Henkilöistä, jotka vaikuttivat siihen, että mekin voimme vaikuttaa. Olemme kiitollisia siitä,

että jälleen kerran olette koonneet rivit ja toteuttaneet tahtonne yhteisen hyvän puolesta.

Kiitän Teitä kunnioittavasti tehdystä työstä.

Kari Ahokas
Kempeleen kunnanjohtaja

Kunnioitetut naiset ja miehet

Suomen maa ja kansa on saanut elää pitkän rauhan ja voimakkaan kehityksen ajan viime sotien jälkeen.

Uskon, että te sota-ajan kokeneet veteraanit osaatte parhaiten arvostaa tätä rauhan aikaa.

Kotikuntamme haluaa veteraanimatrikkelilla osoittaa teille tunnustuksen ja kiitoksen. Matrikkelin tiedot ja asiat ovat yhteisöjemme tosiasiallista historiaa. Te veteraanit ette ole pelkästään historiaa, vaan myös toimiva väesto nykyisissä kuntayhteisöissämme. Haluan korostaa tämän teoksen merkitystä sotien jälkeisille sukupolville. Ilman veteraanimatrikkeliä vain harvat henkilöt ja nimet tulevat esille.

Matrikkelin tiedot yhdistävät sukupolvia. Olemme tyytyväisiä sen aikaansaamisesta.

Haluan kiittää kaikkia veteraanimatrikkelin tekijöitä arvokkaasta aikaansaannoksesta. Samalla haluan toivottaa kaikille veteraaneille mahdollisimman hyvää terveyttä ja turvallista elämää.

Tuomo Räihä
Oulunsalon kunnanjohtaja

Kempeleen seurakunnan tervehdys

Suomen kansa kävi unohtumattoman olemassaolon kamppailun toisen maailmansodan aikana. Sen kamppailun todellinen arvo on alkanut paljastua kaikille vasta viime aikoina Euroopan myllerrysten mukana. Me nuorempi sukupolvi lausumme kiitoksen ja tunnustuksen kaikille teille, jotka teoillanne ja uhreillanne varmistitte itsenäisen isänmaan. Se on taannut meille sekä ulkonaisen että sisäisen vapauden, taloudellisen ja henkisen sekä hengellisen vapauden.

Kempeleen seurakunnan nimissä saan esittää lämpimän tervehdykseni sotiemme veteraaneille. Toivotan teidän elämääne Jumalan siunausta ja hänen armollisen läsnäolonsa antamaa valoa ja toivoa uskossa Kristukseen.

Veikko Kärnä
kirkkoherra

Oulunsalon seurakunnan tervehdys

Toivomme, että mahdollisimman monelle tämän veteraanikirjan lukijalle käy kuin nuorelle Runebergille, joka luki Suomen miesten sankariteoista ja kirjoitti Vänrikki Stoolin tarinoissa: "Luin rivin, luin toisenkin, vereni kulki kuumemmin". Hänelle tuli halu kuulla niistä enemmän. Keskellämme elää vielä veteraanien joukko, jotka voivat kertoa kansan taistelusta isänmaan vapauden puolesta. Ehkä he sanovat niinkuin vänrikki Stool: "Jotakin ehkä tietäisin, olinhan siellä minäkin".

Hyvä on muistaa näissäkin asioissa Jumalan apua ja johdatusta. Väinö Havas kirjoitti sodan aikana "Ei polkujamme vartioi vain tarmo suomalainen. Jos rauha on tai sota soi, ei kestä kunto mainen".

Tämän kirjan kohtalot ja kokemukset puhuvat velvoittavaa kieltä. Mitä itse voimme uhrata maan hyväksi? Olemmeko valmiit luopumaan omastamme toisen hyväksi? Raamatussa opetetaan katsomaan toisen parasta eikä vain omaa parasta. Lähimmäiskäsky on yhteiskuntaelämän perustus.

Usko opettaa palvelemaan lähimmäistä ja katsomaan hänen etuansa. Väinö Havas lausui erään aseveljen haudalla talvisodan aikana sanat, jotka sopivat pohjaksi tälle ajattelulle: "Olkoott tuntomme puhtaat ja kamppailumme olkoon kuuma turmion valtoja vastaan. Silloin nousee kahden rintaman kelpo sotureita jatkuvasti näiltä rantamilta. Hiljaisia, mutta lujia miehiä, jotka ovat lujia loppuun asti uskollisina sille Herralle, joka meidät lunasti, mutta uskollisia myös rakkaalle syntymämaalle."

Pekka Kinnunen
kirkkoherra

Kansalaissota

Siellä jossakin

He sanovat: siellä jossakin -, kun puhuvat he meistä
ja rukoilevat puolestamme illoin,
ett' yhä jaksaisimme taistella ja seistä-
mut kukaties jo vainait' oomme silloin.

Me sanomme: siellä jossakin -, kun muistellemme heitä,
niin kaukaista on kaikki kotopuolla.
Ei meillä entiselämää, ei meillä paluuteitä-
vain heidän vuokseen taistella ja kuolla.

Yrjö Jylhä
kokoelmasta Kiirastuli 1941

Kansalaissodassa kaatuneet Kempele

KARPPINEN Ahti Johannes

jääkäri vänrikki, s. 25.8.
1895 Pyhäjoki. Kaatui
28.4.1918 Viipurin Kolik-
koinmäen valtauksessa.
Lähti 15.1.1916 Saksaan.
Tst: Tampereen valtaus,
Lempäälä, Kämärä, Vii-
puri Haudattiin 12.5.
1918 Kempeleen sankari-
hautaan.

QVIST Uuno Samuli

talollisen poika, s. 17.7.1899 Kempele. Kaa-
tui Lapinniemiellä Tampereen valloituk-
sessa 29.3.1918. Kempeleen suojeluskun-
nan joukkuepäällikkö. Kävi Vöyrin sota-
koulun ja otti osaa taisteluihin Vöyrin patal-
joonassa. Haudattiin 14.4. 1918 Kempe-
leen sankarihautaan.

MANKILA Vilhelm

maanviljelijän poika, s. 10.8.1896 Rantsila.
Kaatui Vesilahdella 2.4.1918. Osallistui tais-
teluihin Uudenmaan Rakuunarykmentin
Veskadroonassa. Tst: Tampereen valtaus,
Lempäälä, Vesilahti. Haudattiin 23.4. 1918
Kempeleen sankarihautaan.

Kansalaissodan veteraanit Kempele

ANTTILA Juuso
12.5.1892. II RK

ANTTILA Niilo
s. 6.2.1900. I RK

HEISKARI Väinö
s. 1892. II RK

HOLMA Tuomas Nestor

maanviljelijä, s. 25.11.1899 Kempele, k. -90. Pso Hanna Sarkkinen k.-89. Lapset: Tauno -31, Tuomo -32, Olavi -35, Eila -41, Eero -43, Raili -46, Teuvo -47. II RK. Ts 5/KTR 12. Js 13 KssK. Tst: Ks Oulusta Tampereelle, Ts Sohjana, Kiestinki, Js Uhtua. Väepeli.

HOLAPPA Juho Pekka

maanviljelijä, s. 11.12.1900 Muhos, k. 14.8.-82. I pso Aili Maria Qvist s. -07, k. -51, II pso Eine Mielikki Tuohino s. -25. Lapset: Maija-Liisa -29, Samuli -30, Eljas -32, Kaarina -35, Paavo -37, Jukka -53, Pekka -57. Ks I RKK

1918, Hs Aunuksen retki -22, Js KssK. Tst: Vilppula, Lempäälä, Tampere, Lahti. Ts kotijoukoissa, Js Sohjana, Kanalainen, Kiestinki. Haav. 1918 Tampere. Ylikersantti.

JOKINEN Salomon Johannes

työnjohtaja, s. 1897 Peräseinäjoki, k. -74. Pso Olka Helena Leppälä. Lapset: Alli -22, Toini Kaarina -25, Kirsti Maria -38, k. 38. Haav. käteen. Osallistui myös talvi-jatkosotaan.

JUNTTILA Juho Heikki

maanviljelijä, s. 28.10.1881, k. 17.9.1954. Tuli Jääkärien täydennysjoukkoon 23.3.1917. Saapui Vaasaan 18.2.1918, ja määrättiin sk -joukkojen harjoittajaksi Virroille. Joukkueenjohtajana Virtain pataljoonassa, joka myöhemmin liitettiin Pohjois-Pohjanmaan Rykmenttiin. Tst: Vaskiveden, Kurun, Viljakkalan, Ylöjärven, Tampereen, Vammalan ja Haminan taistelut. Jääkäri. Väepeli.

KANERVO Juho Fredrik

s. 4.4.1889. Pietarsaaren tykistökoulu.

KARPPINEN Martti

s. 4.1.1901. I RK.

KARPPINEN Vilho

s. 1899. Vöyrin sotakoulu.

KOLEHMAINEN Pekka

työmies, s. 26.2.1902. III RK. Sanitääri.

KOTIMÄKI Matti Matias

työnjohtaja, s. 24.2.1899 Haukipudas, k. 13.12.-87. Pso Alma Ingrid Vakkuri s. -95, k. -47. Lapset: Paavo -22, Kaarina -23, Teuvo -30, Urpo -35. Ks II RK vapaaehtoiskomppania, Ts AutoK, Js Hallebladin Psto tykkivaunun kuljettaja. Tst: Ks Oulusta Tampereelle. Haav. Tampereella. Alikersantti.

LASSILA Iivari

s. 1896. II RK.

LIIMATAINEN Heino

työmies, s. 1899. Vaasan rautatiePatalj.

LOUKKOLA Juho Antti (Janne)

pienviljelijä, s. 1896 Kempele, k. -78. Pso Tyyne Katariina Leipivaara s. -96, k. -67. Lapset: Taimi -22, Toini -23. Tst: osallistunut Oulun taisteluihin. Ollut valkoisten vankina.

MATTURI Aappo

maanviljelijä, s. 12.9.1899 Liminka, k. 27.12.-80. Pso Aino Katriina Juvani. Lapset: Pirjo -52. Ks I RK, Js III Rask Patt. TVK n:o 327/21. Tst: Ks Oulusta Tampereelle, ollut puunaisten vankina. Hs, Ts ja Js. Alikersantti.

MATTURI Iikka

maanviljelijä, s. 12.9.1899 Liminka, k. 16.8.-72. Pso Siiri Lundman s. -02. Lapset: Pentti -29, Kalevi -30, Pekka -32, Marjatta -33, Leena -47. II RK. Ts I KTR 21. Ks Oulun valtaus, Tampere, Js palvelut 16.6.-10.8.1941. Korp-raali.

OHUKAINEN Lauri

s. 1896. II RK.

PELTTARI Jaakko

maanviljelijä, s. 18.7.1887 Kempele, k. 15.5.-83. Lapset: Erkki -21, k. 44, Aino -22, Eino -24, Aili -27, Anna-Liisa -30. Jääkärien täyd. joukkoon 23.3.-17. Joukkueenjohtajana IV P:n 4 K:ssa ja Karjalan Rykmentin II P:n 2. K:ssa.

Tst: Valkjärvi, Rautu. Haavoittui Raudussa. Talvi- ja jatkosodan aikana vartiointitehtävissä. Jääkäri. Väepeli.

PIRILÄ Aappo

Everstiluutnantti, s. 25.2.1890, k. 27.12.1980. I pso Stella Elisabet Hekanaho, II pso Helmi Irene Jutila. Lapset: Viljo -14,

Rauha -16, Anna-Liisa -20, Kirsti -29. Tuli 9.1. 1916 4. Kaan. Osallistui Misse-joen, Riianlahden ja Aa-joen taisteluihin. Kävi Polangenin erikoiskurssit. Saapui Vaasaan 25.2. 1918 ja oli joukkueenjohtajana ja 28.4. alkaen komppaniapäällikkönä 3. Jääkäri-rykmentin V P:ssa. Osallistui Tampereen ja Viipurin seudun taisteluihin. Ts JR 18:n (JR 8) komentajana Summassa sekä II AK:n käytössä. Js Satakunnan sotilasläänin komentajana.

RAUTIO Oskari

maanviljelijä, s. 19.3.1898 Kempele, k. 1.10.-54. Pso Elsa Maria Heikkinen s. -08. Lapset: Pentti Jaakko Oskari -37, Kalevi Ilmari -39, Toini Marjatta -41, Taina Juhani -47. Ks Tampere, Viipuri, Ts Kuhmo, viestikomppania, Js

Rukajärven suunta, Tiiksjärvi KhJ 22/LentoV 1. Alikersantti.

RYHÄNEN Johan Henrik

työmies, s. 29. 4. 1893 Kempele, k. 4.8.1918. Kuollut vankileirillä Raatissa.

SALONEN Kaarlo Aadolf (Kalle)

maanviljelijä, s. 2.12. 1900 Kempele, k. 18.2.-57. Pso lida Loviisa Säkkinen k. -88. Lapset: Anna-Liisa -27, Jouko -29, Reijo -32, Elsa -34, Maija -36, Leena -38, Terttu -41, Jussi -43. II RK. Tst: Oulusta Tampereelle.

Hs Aunuksen retkellä. Haav. Repolassa. Ylikersantti.

SALONEN Onni

s. 18.4.1899. I RK.

SARKKINEN Iikka Adolf

s. 15.6.1898 Kempele, k. 14.9.-92. Pso Hilma Sofia Takkula s. -99, k. -90. Lapset: Lauri -23, kaatunut, Kalle -28, Matti -34. RK Tst: Kyröskoski, Tampere, Karkku, Tyrvää.

SARKKINEN Jaakko Antinpoika

maanviljelijä, s. 26.10. 1896 Kempele, k. 30.5.-71. Pso lida Maria Anttila s. -09, k. -84. Lapset: Jaakko Juhani -31, Veikko -32, Erkki -34, Liisa -36, Elli -38, Antti -41, Mikko -50. Lapin II Rajavartiopataljoona. Ts I/Er.P 36. Js

Ilmasuojelutehtävissä. Alikersantti.

SAUKKONEN Heino Emil

kiinteistövälittäjä, s. 2.8. 1892 Kempele, k. 3.11.-61. Pso Martta Maria Marttila s. 1898, k. -72. Lapset: 9 lasta.

TAKKINEN Oskar Iisakki

maanviljelijä, s. 20.10. 1898 Kiiminki, k. 3.1.-80. Pso Kaisa Sofia Gärding s. -01, k. -90. Lapset: Irja -36, Ritva -41. Ks Oulun valloitus, Js KssK toimitusmiehenä. Lomautettu 11.8.-41. Sotamies.

TAKKULA Ville Iikka

maanviljelijä, s. 2.5.1891 Kuusamo, k. 20.8.-82. Pso Tyyne Maria Mäntykenttä s. -09. Lapset: Annikki -30, Paavo -32, Sisko, Juhani, Pekka, Raimo. Ks II RK, Ts Vartiojoukko. Tst: Ks Ahlainen, Karkku, Tampere, Ts vartiojoukko Oulu. Sotamies.

TAURIAINEN Sakari

s. 1897. II RK.

TEPPO Matti

työmies. s. 1886 tai 1887. V täydP Lapua.

TEPPO Valde

s. 1901. II RK.

VUOPPOLA Iikka Jalmari

maanviljelijä, s. 1887 Kempele, k. -69. Pso Aina Johanna Eteläinen s. -02 Vieremä, k. -76. Lapset: Anna-Liisa -32, Matti -33, Laina -34, Antti -36, Arvi -39, Mauno -41, Aaro -45. II RK. Tst: Pomarkku, Tampere. Sotamies.

VUOPPOLA Väinö

maanviljelijä, s. 23.3. 1901 Kempele, k. 6.11.-80. Pso Salli Maria Eteläinen s. -02. Lapset: Aili -32, Helli -34, Lauri -35, k. -35, Lyyli -37, Viljo -39, k. -40, Eila -42, Annikki -44. I KTR IPtri. Tst: Ruovesi, Juupajoki, Simula, Messukylä, Tampere. Sallan ja Vikajärven taist., Uhtuan suunta, Valkeajärvi. Korpraali.

Kansalaissodan veteraanit Oulunsalo

BJÖRNHOLM Matti

suutari, s. 25.10.1888 Oulunsalo, k. 4.12.-71. Oulun valtaus.

rakennusmestari, s. 19.9.1882 Oulunsalo, k. 9.4.-52. Pso Alma Räisänen s.-01, k.-84. Lapset: Heikki -28, k.-57, Maija -30, Jukka -33, Leena -38. Osallistui Oulun valtauksen.

FRANZEN Georg Johan

jääkärimajuri, s. 5.8.1895, k. 8.1.1949.

maanviljelijä, s. 27.3.1892 Oulunsalo, k. 15.4.-39. Oulun valtaus. Haavoitui vaikeasti vatsaan ja kätehen.

ISOLA Aarne

ISOLA (Niemi) Eino Eerik

maanviljelijä, s. 13.10.1890 Oulunsalo, k. 12.9.-29. Tst: Oulun valtaus.

ISOLA Janne Jaakko

ahtaaja, s. 1.11.1897 Oulunsalo, k. 7.4.-85. Oulun valtaus.

ISOLA Lauri

maanviljelijä, s. 2.2.1899 Oulunsalo. Pso Sisko Tellerö Renell, s. -15. Lapset: Ilkka -38, Marja-Riitta -42, Markku -45, Kari -48. Vs. Oulun II RKK. Tst: Oulunvaltaus, Satakunnan rintama, Tampereen valtaus ja Karjalan kannas.

ISOLA Väinö

vakuutustarkastaja, s. 1889, k. -68. Pso Lea Hytönen k. -81. Lapset: Kyllikki -21, Marjatta -22. Oulun valtaus.

JAAKOLA Juho

työmies, s. 11.8.1896 Oulunsalo, k. 18.5.-67. Oulun valtaus.

KAAKINEN Urho Jaakob

s. 12.5.1899 Oulunsalo, k. 27.2.-27. Oulun valtaus.

KARVONEN Iisak Kristian

maanviljelijä, s. 13.11.1890 Oulunsalo, k. 2.12.-55. Oulun valtaus.

KARVONEN Juho Patrik

pienviljelijä, s. 5.2.1896 Oulunsalo, k. 3.3.-60. Oulun valtaus.

KARVOSENOJA Kaarlo Matias

s. 13.11.1890 Oulunsalo. Oulun valtaus.

KOURA Heino Henrik

maanviljelijä, s. 28.6.1894 Oulunsalo, k. 16.7.-18. Oulun valtaus.

KOURA Uuno Eetu

lakit. opiskelija, s. 6.3.1888 Oulunsalo, k. 15.9.-39. Jääkärikapteeni. Komppanian päällikkö.

KUIVALA Frans Josef

s. 31.8.1898 Oulunsalo. Oulun valtaus.

MAKSA Jaakko Aleksanteri

s. 20.10.1891 Oulunsalo. Oulun valtaus.

MERENHEIMO Heino Päiviö

lyseolainen, s. 20.5.1900. Oulun valtaus. Kaatui Alatuuloksen taistelussa Aunuksessa 6.6.1919.

MERENHEIMO Kauno Vilppu

varatuomari, s. 19.2.1899
li, k. 17.8. -85. Oulun val-
taus, Vöyri.

OJALA Anna

sairaanhoitaja. Oulunsalo.
1. Rykmentti Aunuk-
sessa. Kaatui Tuuloksen
taistelussa sidontapaikal-
la 1919.

PAASO Yrjö Kustaa

maanviljelijä, s. 29.1.-1896
Lumijoki, k. 25.2.-86. Ipso
Liisa Petäjä s. -90, II pso
Fanni Kauppila, III pso
Briitta Maria Eva -Maija
Kaleva. Lapset: Reino
Kullervo -37. Osallistui
Oulun valtauksen. Rat-
sumies.

REMES Sulo Iisak

maanviljelijä, s. 27.11.
1896 Oulunsalo, k. 13.9.-
65. Pso Briitta Kaisa Pel-
konen s. -95, k. -83. Lap-
set: Matti -24, Pekka -26,
Hanna -29. Oulun, Tam-
pereen ja Lempäälän val-
taus. Sotamies.

SAASTAMOINEN Erkki

s. 2.1.1902 Oulunsalo. Oulun valtaus.

SARKKINEN Jaakko Valdemar

taaplari, s. 17.6.1897
Oulunsalo, k. 11.7.-92.
Lapset: Huugo -22, Erkki
-23, Alma -25, Eila -30,
Seppo -39. Osallistui Ou-
lun valtauksen.

SIKIÖ Otto

autonkuljettaja, s. 6.2.
1901 Parikkala, k. 18.3. -
77. Pso Hilja Aino Hei-
nonen s. -03, k. -85. Lap-
set: Aino -27, Reijo -31,
Leena -41. JR 40. Otta-
nut osaa Kaakkois-Suo-
men taisteluihin. Ker-
santti.

TAKKINEN Janne

maanviljelijä, s. 7.3.1897
Oulunsalo, k. 13.10.-71.
Oulun valtaus.

TOIKKA Antti Aadam

taaplari, s. 28.11.1898 Lumijoki, k. 4.4. -75.
Oulun valtaus.

TOIKKA Kalle

Oulun valtaus.

TOLVANEN Aarne

s. 26.9.1889 Oulunsalo. Oulun valtaus.

ÖRN Uno Henrik

maanviljelijä, s. 21.8.1893
Oulunsalo, k. 14.8.-67.
Oulun valtaus.

Jääkäri liikkeen rooli Suomen itsenäistymisessä

Itsenäistymisemme alkuvaiheisiin kiinteästi liittynyt jääkäri liike sai alkunsa Helsingin opiskelevan ylioppilasnuorison piirissä syksyllä 1914. Suomi oli sivustakatsojan asemassa Euroopassa tuolloin riehuneessa maailmansodassa, mutta siitä huolimatta Venäjän tsaari antoi marraskuun 17. päivänä Suomea koskevat sota-ajan erikoismääräykset, jotka tähtäsivät maamme lähes täydelliseen venäläistämiseen.

Suomalainen jääkärijoukkue ruokailuauolla harjoitusten lomassa.

Määräykset olivat jatkoa jo aikaisemmin toteutetuille venäläistämisen ja sortotoimille, minkä vuoksi ne aiheuttivat ylioppilasnuorison ja itsenäisyysaktivistien keskuudessa suurta kiihtymystä. Ylioppilaat katsoivat tuolloin, että oli välttämätöntä ryhtyä aktiiviseen toimintaan kansallisen itsenäisyyden puolesta, sillä vain täydellinen riippumattomuus tsaarin Venäjästä saattoi turvata Suomen kansallisen olemassaolon.

Jääkäri liikkeen perustava kokous pidettiin pohjalaisosakuntien talossa Ostrobot-

Suomalaisjääkäreitä yhteispotretissa. Kempeleläinen Jaakko Pelttari alarivissä oikealla.

nialla marraskuun 20. päivänä 1914. Kokouksessa todettiin, että Suomen tuleva vapautusarmeija tarvitsee pätevän sotilasjohton, jota oli ryhdyttävä kouluttamaan aseellista vapaustaistelua varten.

Liikkeen ensimmäisiä tehtäviä oli selvittää mikä maa suostuisi antamaan johtajakoulutusta, koska se oli kotimaassa mahdotonta ilmitulon vaaran takia. Asiaa tiedusteltiin ensiksi Ruotsista, mutta suunnitelma kaatui sen tiukkaan puolueettomuusasetteeseen.

Tämän jälkeen jääkäri liikkeen johtomiehet kääntyivät Saksan puoleen jättäen Saksan Tukholmassa olleelle sotilasasiamiehelle 6.12.1915 kirjelmän, jossa pyydettiin sotilaskoulutuksen järjestämistä 150 suomalaiselle ylioppilaalle.

Tämä johtikin tulokseen. Jo 25. helmikuuta 1915 saapuivat ensimmäiset 55 miestä koulutuspaikaksi valitulle Lockstedtin leirille lähelle Hampuria. Myöhemmin koulutettavia saapui lisää niin, että kokonaismäärä nousi lopulta 189 mieheen. Varsinainen rivivahvuus monien eroamisten

takia oli kuitenkin suurimmillaan 150 miestä.

Salaamissyistä kurssista käytettiin nimitystä "Pfadfinder -Kursus" (partiolaiskurssi). Kurssilaisilla olivat partiopuvut ja kurssin johtajana eräs saksalaisista partiujohtajista, majuri Maximilian Bayer.

Annettu koulutus vastasi saksalaista reservinupseerikoulutusta. Sen pituudeksi oli sovittu aluksi neljä viikkoa, mutta aikaa jatkettiin kerta toisensa jälkeen aina elokuuhun saakka, jolloin Saksan keisari Wilhelm II kirjoitti käskyn joukon laajentamisesta vahvistetun pataljoonan vahvuiseksi.

Näin jääkäri liikkeen historiassa oli tultu uuteen vaiheeseen. Kun ensi alkuun sotilaskoulutusta oli annettu lähinnä ylioppilaille, ulotettiin se nyt kaikkiin kansankerroksiin. Alkoi ns. jääkäri väriväys, joka kattoi pian koko Suomen. Toimintaa johtivat Saksasta lähetetyt jääkärit, joita avustivat lisäksi lukuisat itsenäisyysaatteen omaksuneet kansalaiset.

Saksaan värväytyistä suomalaisista organisoitiin 4:n kiväärikomppanian, 2:n konekiväärikomppanian, yhden pioneerikomppanian ja kenttätykkipatterin muodosta maataljoona.

Jääkäreistä valtaosa (946) oli vain pelkän kansakoulun käyneitä, 366 oli jäänyt vaille kansakoulusivistystäkin. Ylioppilaiden osuus oli enää 17 prosenttia kirjoihin merkityistä 1897 miehestä.

Jo syksyllä 1915 venäläiset olivat saaneet vihiä jääkäri liikkeestä ja alkoivat ahdistella Saksaan pyrkiviä nuoria miehiä ja heidän avustajiaan. Ulkomaanpassin saantia kiristettiin. Vuonna 1916 sitä ei myönnetty enää laisinkaan 19 - 35 -vuotiaille miehille, jonka vuoksi jääkärialokkaat oli toimitettava salaa rajan yli. Tuolloin muodostettiin ns. etappeja, joita myöten miehiä kuljetettiin.

Valvonnan kiristymisestä johtuen moni etappitie sulkeutui. Etappimiesten ja santarmien jatkuvan salaisen taistelun seurauksena 60 jääkäri liikkeen tukimiestä ja värväriä sekä 13 kotimaahan saapunutta jääkäriä joutui Spalernajan vankilaan.

Aseellisia yhteenottoja myös sattui. Ensimmäinen venäläisten ja jääkärien aseellinen kahakka tapahtui Simossa Maaninkjärven metsäkämpässä 11.12. 1916, jolloin neljä poliisia ja kuusi venäläistä sotamiestä yllätti kämppään majoittuneet seitsemän jääkäriä ja erään alokkaan. Jääkärit pääsivät murtautumaan saarroksista, mutta yhteenotossa alokas kaatui ja kolme jääkäriä haavoittui. Hyökkääjistä haavoittui yksi poliisi ja yksi sotamies.

Saksan armeijassa suomalaispataljoonan sotakokemus karttui Misse -joen, Riianlahden, Aa -joen ja Schmardenin taisteluissa, joissa suomalaisten tappiot kaatuneina ja haavoittuneina olivat 60 miestä.

Kansalaissodan alettua jääkäreitä tarvittiin vihdoinkin kotimaassa. Suomalaispataljoona määrättiin hajoitettavaksi helmikuun 5. päivänä 1918. Helmikuun 11. päivänä everstiluutnantti W. Thesleff ylensi Suomen hallituksen edustajana Libaussa 1126 jääkäriä suomalaisiin upseeri- ja aliupseeriarvoihin. Jääkäreistä nimitettiin majureik-

Suomalaisia jääkäreitä saksalaiskasarmin portin edustalla.

si 13, kapteeneiksi 41, yliluutnanteiksi 60, luutnanteiksi 126, vänrikeiksi 158, vääpeleiksi 50, varavääpeleiksi 398, aliupseereiksi 214 ja jefreittereiksi (korpraaleiksi) 66. Ylennettyjen kokonaismäärä oli täten 1126.

Jääkärien etujoukko, 85 miestä, lähti keskiyöllä 11-12.2. aselastissa olevilla Mira ja Poseidon -laivoilla kohti Suomea. Laivat saapuivat jäänsärkijä Sammon avustamina Vaasaan 18.2.1918.

Jääkärien pääjoukko, 950 miestä, palasi Suomeen 25.2.1918 matkustajalaiva Arcturuksella ja rahtilaiva Castorilla, päivälleen kolme vuotta myöhemmin kuin jääkärien koulutus oli Lockstedtissa alkanut.

Helmikuun 26 päivän paraatissa Vaasassa jääkärit esittäytyivät uudelle ylipäällikölleen kenraali Mannerheimille. Sen jälkeen he hajaantuivat uusiin tehtäviinsä valkoisessa armeijassa.

Kempeleestä ja Oulunsalosta kuuluivat jääkäripataljoonaan seuraavat miehet:

JUHO HEIKKI JUNTILA

Väepeli, maanviljelijä, s. 28.10. 1881 k. 17.9. 1954. Vanhemmat maanviljelijä Juho Junttila ja Anna Greta Kuivala. Kävi kansakoulun ja Oulaisten maamieskoulun. Toimimaanviljelijänä Kempeleessä.

Tuli täydennysjoukkoon 23.3.1917 ja 1K:aan 7.8.1917.

Saapui Vaasaan 18.2. 1918 ja määrättiin sk -joukkojen harjoittajaksi Virroille. Toimi joukkueenjohtajana Virtain pataljoonassa, joka myöhemmin liitettiin Pohjois-Pohjanmaan Rykmenttiin. Osallistui Vaskiveden, Kurun, Viljakkalan, Ylöjärven, Tampereen, Vammalan ja Haminan taisteluihin.

Vapaussodan jälkeen osallistui Kuisman retkikuntaan joukkueenjohtajana 18. kk-komppaniassa, Aunuksen retkikuntaan joukkueenjohtajana 2. Rykmentin V P:n kk-komppaniassa 19. Junttila osallistui mm. Aunuksen kaupungin, Präään ja Polovinan taisteluihin.

Juho Heikki Junttila toimi työmiehenä ja kauppiana 1919 - 32 sekä uudistalon viljelijänä Ylivieskassa 1932 - 39.

Talvisodan aikana Junttila oli erilaisissa vartiointitehtävissä (mm. palopäällikkönä Oulun varuskunnassa. Sodan jälkeen hän toimi edelleen maanviljelijänä Ylivieskassa. Juho Heikki Junttila on haudattu Kempeleeseen.

AHTI JOHANNES KARPPINEN

Vänrikki, maanviljelijä, s. 25.8. 1895 k. 28.4.1918. Vanhemmat maanviljelijä Antti Karppinen ja Maria Niemelä. Kävi kansakoulun, Limingan kansanopiston ja Oulaisten maamieskoulun vuosina 1915-1916. Toimi maanviljelijänä kotitilallaan.

Karppinen tuli 3 Kaan 2.2. 1916 ja osallistui Misse -joen, Riianlahden ja Aa -joen taisteluihin. Hän saapui Vaasaan 25.2. 1918 ja osallistui joukkueenjohtajana Lemppälän, Vuohiniemen, Kämärän ja Viipurin taisteluihin. Ahti Johannes Karppinen kaatui Kolikkoinmäellä ja hänet on haudattu Kempeleen sankarihautaan.

JAAKKO PELTTARI

Väepeli, maanviljelijä, seppä, s. 18.7. 1887 k. 15.5. 1983. Vanhemmat maanviljelijä Juho Pelttari ja Liisa Skopa. I pso Anna Sofia Hauru k. -15, II pso Maria Sofia Niemelä. Lapset: Erkki -21, kaatui Talissa -44, Aino -22, Eino -24, Aili -27, Anna-Liisa -30. Pelttari tuli

täydennysjoukkoon 23. 3.1917 ja 7.8.1917 2 K:aan. Hän saapui Vaasaan 18.2.1918 ja oli joukkueenjohtajana IV P:n 4 K:ssa ja Karjalan Rykmentin III P:n 2 K:ssa. Pelttari osallistui Valkjärven ja Raudun taisteluihin ja haavoittui Raudussa 27.3.1918.

Vapaussodan jälkeen hän oli hoidettavana eri sairaaloissa ja erosi vakinaisesta palveluksesta 1919, jonka jälkeen toimi maanviljelijänä Kempeleessä. Talvi- ja jatkosodan aikana Jaakko Pelttari oli vartiointitehtävissä kotiseudullaan. Sotien jälkeen hän harjoitti maanviljelyn ohella sepän ammattia Kempeleessä. Jaakko Pelttari oli Jääkäriliiton Oulun alaosaston puheenjohtaja 1969. Hänet on haudattu Kempeleeseen.

AAPPO PIRILÄ

Everstiluutnantti, s. 25.2. 1890 k. 27.12. 1980. Vanhemmat, maanviljelijä Isak Pirilä ja Maria Aleksandra Bohm. I pso Stella Elisabet Hekanaho, II pso Helmi Irene Jutila. Lapset: Viljo -14, Rauha -16, Anna-Liisa -20, Kirsti -29. Kävi 5/

8 luokkaa Oulun Klassillista lyseota ja suoritti myöhemmin yksityisesti 8/8 luokkaa Helsingin Suomalaisessa lyseossa. Toimi maanviljelijänä sekä hoiti monia luottamus-tehtäviä kotiseudullaan.

Pirilä tuli 9.1. 1916 4. K:aan ja osallistui Misse-joen, Riianlahden ja Aa-joen taisteluihin. Hän kävi Polangenin erikoiskurssit. Vaasaan Pirilä saapui 25.2. 1918 ja oli joukkueenjohtajana ja 28.4. alkaen kompanianpäällikkönä 3. Jääkärirykmentin V P:ssä. Pirilä osallistui Tampereen ja Viipurin seudun taisteluihin. Vapaussodan jälkeen hän toimi kompanianpäällikkönä, pataljoonankomentajana ja AUK:n johtajana eri joukko-osastoissa sekä komendantina eri varuskunnissa.

Talvisodassa Aappo Pirilä oli JR 18:n (nimi myöhemmin JR 8) komentajana Summassa sekä II AK:n käytössä. Sotien välisenä aikana hän oli komentajana eri

joukko-osastoissa ja jatkosodan aikana Satakunnan sotilasläänin komentajana. Vakinaisesta palveluksesta hän erosi 1944. Sotien jälkeen Aappo Pirilä oli Vakuutusyhtiö Salaman ja Vakuutusyhtiö Suomen palveluksessa. Hänet on haudattu Turkuun.

UUNO EETU KOURA

Kapteeni, kanslisti, s. 6.3.1888 k. 15.9.1939. Vanhemmat maanviljelijä Antti Koura ja Greeta Pelttari. Ylioppilas Oulun Klassillisesta lyseosta 1909. Opiskeli Helsingin yliopiston filosofisen tiedekunnan fyysis-matemaattisessa

osastossa 1909-1915.

Uuno Eetu Koura tuli 7.12. 1915 Pion. K:aan ja myöhemmin tiedonanto -osastoon. Hän osallistui Misse-joen, Riianlahden, Schmardenin ja Aa-joen taisteluihin.

Koura saapui Vaasaan 25.2. 1918 ja oli joukkueenjohtajana Kenttälennätinpataljoonan 1. K:ssa, siirtyi maaliskuuhun vaihteessa 6. Jääkärirykmentin XVI P:n 2. K:aan. Koura osallistui Säiniön ja Viipurin taisteluihin.

Kansalaissodan jälkeen Koura palveli joukkueenjohtajana, rahastonhoitajana, majoitusmestarina, talouspäällikkönä ja kompanianpäällikkönä Pion P 1:ssä 1919-22. Sen jälkeen hän toimi Mikkelin sk-piirin sotilasohjaajana ja erosi vakinaisesta palveluksesta 1923. Koura oli myöhemmin opettajana Haapaveden yhteiskoulussa, vt. nimismiehenä Ranualla ja Simossa, Utajärven kunnankirjurina ja kanslistina Oulun kihlakunnan kruununvoudin ja henkikirjoittajan konttorissa. Hänet on haudattu Oulunsaloon.

Tapio Mäkinen

Kahden jääkärin matka Kempeleestä Saksaan ja takaisin

Kansalaissodan käännteentekeviä tapahtumia oli Saksassa koulutettujen jääkäreiden saapuminen Vaasaan helmikuussa 1918. Joukkojen mukana maihin nousi yksi oulunsalolainen ja neljä kempeleläistä jääkäriä.

Jääkärit joutuivat läpikäymään monta vaarallista vaihetta ennen paluutaan kotimaahan. Suomesta oli lähdettävä salaa, sillä rajat olivat venäläissantarmien tiukan valvonnan alla. Saksassa sotilaskoulutus oli kivenkovaa ja kuri ankaraa. Niskoittelusta saattoi saada jopa kuolemantuomion.

Jääkärijoukkue tauolla jossakin Saksanmaalla. Jaakko Pelttari kuvassa keskellä seisomassa.

Kempeleläiset Jaakko Pelttari ja Heikki Junttila nousivat junaan Kempeleen asemalla maaliskuussa 1917. Päämääränä oli Saksa ja jääkärien koulutusleiri.

Saksaan lähtiessään Jaakko Pelttari ja Heikki Junttila eivät olleet seikkailunhaluisia nuorukaisia. Pelttari oli jo 30-vuotias ja Junttila häntä useita vuosia vanhempi.

Lähdöstään miehet olivat sopineet kaikessa hiljaisuudessa, sillä venäläiset olivat tietoisia Saksaan pyrkivistä suomalaisaktivisteista ja valvoivat tarkasti yleisimpiä "etappireittejä" Ruotsin ja Suomen rajalla. Passien myöntäminen oli lopetettu 19-35-vuotiaille miehille jo vuonna 1916, joten raja oli ylittävä salaa.

Jaakko Pelttari nousi junaan Kempeleessä metsätyömieheksi naamioituneena. Mukana oli reppu, pokasaha ja kirves. Hämäyksen lisäämiseksi miehellä oli taskussaan matkalippu Amerikkaan.

Jaakko Pelttarin poika Eino Pelttari muistelee isänsä jännittävän junamatkan vaiheita seuraavasti:

- Isä ei nähnyt Junttilaa vaunussa, ja arveli ettei mies ollut sittenkään uskaltanut lähteä. Kierreltyään eri vaunuissa Heikki kuitenkin löytyi.

- Ennenkuin voitiin ryhtyä juttusille, oli annettava jääkärien tunnusmerkki. Se oli Nikolain kymmenpenninen, jota piti pyöräyttää hyppysissä kolme kertaa, Eino Pelttari kertoo. Merkki osoitti, että samalla asialla ollaan.

Mukana matkalla oli myös kolmas kempeleläinen, 17-vuotias **Onni Salonen**.

Junan saavuttua Kemiin miehet suuntasivat kulkunsa eräälle metsätyömaalle. Sen tarkkaa sijaintia Eino Pelttari ei muista isänsä maininneen.

- Miehet kaatoivat yhden puun, ja tuumivat että eiköhän tämä riitä, Eino Pelttari naurahtaa. Matka jatkui vaiivihkaa Tornionjoelle, jonka töyräällä miehet käänsivät Onni Salosen takaisin.

- Sanoivat sille hontelolle pojalle, että kaatuu siellä vain suotta ja henki jää heidän omalletunnonleen.

Onni kääntyi takaisin.

Jääkäriväpeli Heikki Pelttari haavoittui vapaussodassa oikeaan kyynärpäähän ja päähän.

Höykytystä ja polttiaissoppaa

Saavuttuaan maaliskuun lopulla ongelmitta Norjan kautta Saksaan, Jaakko Pelttari ja Heikki Junttila päätyivät suomalaisjääkärien koulutusleirille. Koulutus ja kuri oli ankara. Yksikään nappi ei saanut olla auki, lattialle ei saanut syljeskellä, oli opeltava esimiesten kunnioitusta, paraati-marssia, käännöksiä, hurraamista ja ampumista.

- Höykytys oli kovaa ja ruokakin vain jonkinlaista "polttiaissoppaa". Sitä eivät kaikki suomalaismiehet sietäneet, vaan

syntyi kaikenlaista jermuilua ja laiskotte-lua. Se loppui kuitenkin lyhyeen, kun pahimmat niskoittelijat joutuivat ammuttavaksi, kuvailee Eino Pelttari isänsä kokemuksia.

Suomeen

Jaakko Pelttarin ja Heikki Junttilan sotilaskoulutus jäi Saksassa vajaan vuoden mittaiseksi. Jääkäriväpeli saapuivat Suomeen etukomennuskunnan mukana 18.2.1918. Jääkäreiden 950 miehen pääjoukko nousi maihin Vaasassa viikkoa myöhemmin.

Jaakko Pelttari määrättiin joukkueenjohtajaksi Karjalan kannakselle, jossa hän osallistui kiivaisiin taisteluihin Valkjärvellä

ja Raudussa. Raudussa käydyssä taistelussa 24.3. Pelttari haavoittui käteen ja päähän. Kansalaissota päättyi hänen osaltaan siihen.

Pelttarin ja Junttilan tiet olivat eronneet Vaasassa. Junttila osallistui lukuisiin taisteluihin Etelä-Suomessa, muun muassa ratkaisevaan Tampereen valtaukseseen.

Toiset kaksi kempeleläistä jääkäriä Ahti Karppinen ja Aappo Pirilä saapuivat Vaasaan pääjoukon mukana 25.2.1918. Jääkäriväpeli Ahti Karppinen kaatui Viipurin valtauksessa. Jääkärivevsti Aappo Pirilä jäi kansalaissodan jälkeen sotilasuralle.

Julkaistu Kempeleläisessä 27.2.1993

Kansalaissodan aika Kempeleessä ja Oulunsalossa

Kansalaissodan syttyminen talvella 1918 repi pahoin vasta itsenäisyytensä saanutta kansakuntaa. Kempeleessä ja Oulunsalossa ei ollut aseellisia yhteenottoja, mutta muuten sota ja sitä edeltänyt aika koettiin levottomana ja uhkaavana paikallisen väestön keskuudessa.

Oulunsalolaisia vapaustaistelijoita. Oheinen kortti on lähetetty neiti Maria Ervastille. Kortissa on teksti: "Toisella puolella näette salolaisia jotka leipähuolensa ovat jättäneet muitten haltuun ja käyvät isänmaan puolustukseen. Terveisiä kaikille Juho".

Kansalaissotaa edeltänyt poliittinen kehitys noudatteli yleisiä linjoja. Kempeleeseen ja Oulunsaloon perustettiin suojeluskunnat yleisen turvallisuuden varmistamiseksi ja venäläisten riisumiseksi aseista. Toisaalla toimivat työväenyhdistykset, jotka syksyn 1917 poliittisesti sekavissa oloissa perustivat punakaarteja turvakseen.

Työväenliikkeen järjestäytyminen Kempeleessä

Työväenliikkeen järjestäytyminen alkoi Kempeleessä vuonna 1900, jolloin perustettiin työväenyhdistys ajamaan työväestön ja tilattoman väestön etuja paikkakunnalla.

Työväenyhdistyksen järjestötoiminta lankesi otolliseen maaperään, sillä vuonna 1907 järjestetyissä ensimmäisissä eduskuntavaaleissa Sdp sai peräti 56,1 prosenttia kempeleläisten äänistä. Puolue oli kannatukseltaan suurin koko autonomian ajan.

Kempeleen työväenyhdistys toimi aktiivisesti jäsentensä etujen puolustamiseksi. Se organisoii mm. tiilitehtaan lakon toukokuussa 1917 ja järjesti maatyöväen lakon heinäkuussa samana vuonna.

Poliittisten olojen kärjistyessä työväenyhdistyksessä tehtiin syyskuussa 1917 päätös järjestyskaartin perustamisesta. Myöhemmin syksyllä siitä muodostettiin Kempeleen punakaarti, joka alkoi harjoitella työväentalolla komentoja ja aseiden käyttöä.

Marraskuussa oli koko maata koskettanut suurlakko, jonka aikana työväenneuvosto otti vallan käsiinsä mm. Oulun kaupungissa. Myös Kempeleeseen perustettiin työväenneuvosto.

Työväen järjestäytyminen Oulunsalossa

Oulunsalossa lähtökohdat työväen järjestäytymiselle olivat otolliset tilattoman väestön ja työväestön suuren osuuden vuoksi. Työväen määrää oli lisännyt erityisesti Varjakassa vuodesta 1900 alkaen toiminut sahalaitos. Työväenyhdistys perustettiin silti vasta 1906, ensimmäisten eduskuntavaalien kynnyksellä.

Koska työväenliikkeen kannatus oli erityisen voimakasta Salonpään suunnalla, perustettiin sinne oma työväenyhdistys v. 1909. Varjakan sahalle perustettiin lisäksi kolme vuotta myöhemmin Suomen sahateollisuustyöväen liiton alaosasto, joka

Kempeleläisiä vapaussodassa. Kuvassa alarivissä oik. Ahti Karvonen, 2. vasemmalta Vilhelm Mankila ja ylarivissä 2.oikealta Uuno Qvist.

näytteli keskeistä osaa Varjakan sahan lakkossa kesällä 1917.

Poliittisten olojen kärjistyttyä syksyllä 1917 perustettiin Oulunsaloon punakaarti, johon kuului noin 80 jäsentä. Punakaarti harjoitteli Salonpään työväentalolla ja harjoituksia johti ainakin ajoittain joku Varjakan sahalle sijoitetuista venäläisistä suomea osaavista sotilasta. Punakaartin toiminta kuitenkin supistui sen jälkeen kun venäläiset sotilaat oli siirretty pois Oulunsalosta marraskuun lopulla.

Suojeluskuntien perustaminen

Kempeleen suojeluskuntatyön alkuna voitaneen pitää elokuussa tehtyä päätöstä yövartioiden asettamisesta valvomaan jär-

Oulun II vapaaehtoisen rintamalle lähtö on kiinnostanut suurta oululaisyleisöä.

jestystä ja venäläisten sotilaiden liikkeitä paikkakunnalla.

Suojeluskunnan varsinainen perustava kokous pidettiin marraskuussa Kempeleen-Salon Osuusmeijerillä. Kempeleessä olleiden venäläisten sotilaiden saatua vihiä tapahtuneesta, he kuulustelivat kokouksiin osallistuneita, mikä lamautti toiminnan heti alkuunsa. Yövärtiä silti pidettiin ja seurattiin venäläisen sotaväenosaston liikkeitä marras- joulukuulle saakka, jolloin venäläissotilaat poistuivat paikkakunnalta.

Oulunsalon suojeluskunnan perustamista valmistellut kokous pidettiin Oulunsalon nuorisoseuran talossa syyskuussa 1917, jolloin tehtiin suunnitelmia paikkakunnalla olleiden sotilaiden riisumiseksi aseista. Varsinainen toiminta aloitettiin kuitenkin vasta lokakuussa Väinö Isolan johdolla.

Tilanne Oulunsalossa kiristyi jo 20. lokakuuta. Yöllä kello kahden aikaan Varjakan saarta oli lähestynyt pieni vene, josta avattiin tuli saarella olleita venäläisiä vartiosotilaita vastaan. Teon suorittajista ei

saatu selvyyttä, mutta siitä huolimatta 17-vuotias Vilho Lappalainen pidätettiin ja kuljetettiin Helsinkiin satoa oikeuden kuultavaksi. Hänellä ei kuitenkaan ollut osuutta asiassa, sillä hänen tiedettiin tapahtumahetkellä nukkuneen kotonaan.

Venäläisten sotilaiden poistuttua Oulunsalosta marraskuun lopussa tilanne paikkakunnalla helpottui. Vastaavasti muualla maassa levottomuus ja väkivaltaisuuudet lisääntyivät.

Kansalaissodan tapahtumat

Tammikuussa 1918 sisäpoliittinen tilanne Suomessa kärjistyi äärimmilleen. Oulussa esiintyi väkivaltaisuuksia 24. päivänä tammikuuta. Tammikuun 30. päivänä joukko suojeluskuntalaisia riisui Limingassa olleet venäläiset sotilaat aseista. Mukana oli mm. Oulunsalon suojeluskuntalaisia. Siirtyessään Limingasta Ouluun satakunta Kempeleen suojeluskuntalaista liittyi suojeluskuntaosastoon. Oulussa suojeluskuntaosasto riisui aseista maneesin venä-

Oulun I. vapaaehtoisen rintamalle lähtö 1918.

läisen sotaväen. Osa kivääreistä tuotiin Kempeleeseen, mistä paikallisen punakaartin vihjeen perusteella Oulun punakaarti riisti ne hyökkäyksellä. Vartijoina toimineet suojeluskuntalaiset vangittiin ja vietiin työväentalolle.

Vaikka tilanne Kempeleessä oli kärjistynyt, varsinaisia taisteluja valkoisten ja punaisten välillä ei silti käyty. Merkittävin tapahtuma oli kahden veturin radalta suistaminen helmikuun 1. päivänä.

Hidastaakseen Ouluun matkalla olleen valkoisten armeijaosaston matkaa punaiset olivat päättäneet räjäyttää Temmesjoen ylittävän rautatiesillan. Punaisten veturien ohitettua matkallaan Temmesjoelle Kempeleen rautatieaseman, suojeluskuntalaiset katkaisivat radan estääkseen junan paluutien Ouluun.

Saatuun sillan räjäytetyksi veturit palasivat ja Kempeleen aseman läheisyydessä suistuivat radan sivuun. Suojeluskuntalaiset eivät kuitenkaan ryhtyneet toimiin veturissa olleiden punakaartilaisten pidättämiseksi.

Kempeleläiset lähettivät sen jälkeen hevososaston pääasiassa eteläpohjalaisista koostunutta armeijan osastoa vastaan, koska arvelivat Temmesjoen sillan tulleen räjäytetyksi. Silta oli kuitenkin kulkukelpoinen ja valkoiset, noin 900 sotilasta, saattoivat jatkaa matkaansa junalla Kempeleeseen saakka, josta matkaa jatkettiin jalan kohti Oulua.

Kempeleessä valkoisten armeijaosasto oli helmikuun toisena päivänä, päivää ennen Oulun ratkaisutaistelua.

Kempeleen rautatiesemalle perustettiin huoltokeskus ja osasta rautatievaunuja tehtiin tilapäinen vankila, johon koottiin punakaartilaisia lähiseudun metsistä. Kempeleen-Salon Osuusmeijerin tiloihin sijoitettiin valkoisen kaartin ruokala ja majoitustiloja.

Oulun taisteluihin helmikuun alkupäivinä osallistui kempeleläisiä ja oulunsalolaisia sekä valkoisten että punaisten joukoissa. Valkoisten vallattua kaupungin heidän vangikseen joutui kolmisenkymmentä Kempeleen punakaartilaista, joista ainakin kolme kuoli vankileirillä. Yhtä pu-

nakaartilaisista lukuun ottamatta myös taisteluihin osallistuneet Oulunsalon työväen osaston jäsenet pidätettiin.

Oulun taistelujen jälkeen suojeluskuntalaiset osallistuivat Hämeen ja eteläisen Suomen taisteluihin. Yhteensä kansalais-sotaan valkoisten puolella otti osaa 38 kempeleläistä, joista neljä oli Saksassa koulutuksen saanutta jääkäriä. Oulunsalolaisia oli kolmekymmentä, joiden joukossa yksi Saksassa koulutuksen saanut jääkäri.

Lähteet:

Mauno Hiltunen; Kempeleen historia Oulu 1982.

Mauno Hiltunen; Oulunsalon historia, Kemi 1987

Papiston kertomuksia kansalaissodasta, Kempele ja Oulunsalo, Suomen sota-arkisto.

Vankileirillä Raatissa

Oulun taistelussa vangiksi joutuneiden punaisten vankileiri sijaitsi Raatin saarella. Eräs vangiksi joutuneista oli kempeleläinen Janne (Juho) Loukkola.

Janne Loukkolan tytär Taimo Ohukainen kertoo, että hänen isänsä ei mielellään muistellut noita aikoja eikä olosuhteita leirillä.

- Hän uskoi säilyneensä hengissä sen vuoksi, että kukaan ei nähnyt hänellä asetta. Jos hänet olisi nähty ase kädessä ampumassa, hänet olisi todennäköisesti tuomittu kuolemaan.

Kuolema saattoi silti kohdata vankileirillä myös nälän ja kulkutautien vuoksi. Janne Loukkola sai leirille ruokaa äitinsä avustuksella.

- Kuinka hän siinä onnistui, se oli isälle suuri ihme, sillä ruoan tuonti leirille oli ankarasti kiellettyä.

Lapsilleen Janne Loukkola kertoi, että vankileirillä oli suuri pata, jossa heille keitettiin sillinpääsoppaa. Taimi Ohukaisen kysyessä isältään, eikö siellä koskaan keitetty mitään muuta, hän oli vastannut: "ei siellä juuri muuta näkynyt"

- Tämän padan isä osti myöhemmin huutokaupasta, Ohukainen kertoo.

Filppulan tila vapaussodan veteraanien rintamamieskotina

Filppulan tila Oulunsalon Kylänpuolella on yksi paikkakunnan vanhimista. Entisenä kruununtilana ja sotilasvirkatilana se on myös osa suomalaisen sotaväen historiaa. 1930-luvun lopulla valtio myi Filppulan Huovilan huoltosäätölle, jolloin siitä tuli vapaussodan veteraanien rintamamieskoti. Enimmillään Filppulassa oli toistakymmentä vapaussodan veteraania. Heille Filppula tarjosi kodinomaiset olosuhteet aina 1950-luvun lopulle saakka, jolloin rintamamieskoti lopetti toimintansa ja viimeiset veteraanit vietiin kotipaikkakuntiansa vanhainkoteihin. Toiminnan jatkaminen olisi edellyttänyt uusien tilojen rakentamista, mitä ei katsottu enää investointina mielekkääksi.

Oulunsalon historiassa ensimmäinen maininta Filppulasta on vuodelta 1668, jolloin entinen Oulunlinnan voudin nihti Matti Oikarinen siirtyi asumaan Filppulan autotilalle. Hän ei kuitenkaan saanut tilasta elinkelpoista.

Niilo Hannunpoika Heikurasta tuli talon isäntä 1684. Hän sai myötäjäisiksi tuntuvan verohelpotuksen, mutta siitäkään ei ollut apua, sillä vuonna 1697 Filppula oli jälleen autiona.

Kalevan kuva-arkisto

Filppulan isäntämiehiä syksyllä 1940: Aappo Maikkuu ja Kalle Moilanen.

1700-luvun lopulla Filppulasta tuli kruununtila ja Pohjanmaan jalkaväkirykmentin virkatalo, ns. vänrikin puustelli.

Tilan peltoala kasvoi kruunun omistuksessa vähitellen. 1730-luvulla peltoala oli kahdeksan, 1800-luvun alussa 12 ja 1880-luvulla 26 tynnyrialaa, jolloin Filppula oli jo

yksi paikkakunnan suurimpia tiloja. Myös tilan lehmäluku oli huomattava, vuonna 1798 historiankirjojen mukaan 20 lypsävää.

Myöhemmistä Filppulan vaiheista tiedetään, että siellä toimi poikakoti 1880-luvulla. Sen jälkeen se oli vuokralla, viimeksi Jaakko Anttilalla rintamamieskodin perustamiseen saakka.

Vapaussoturiin käyttöön

Vuonna 1936 Filppulan tilan haltijaksi tuli vapaussoturiin omistama Huovilan huoltosäätiö.

- Ensimmäiset asukkaat tulivat Filppulaan vuoden 1938 paikkeilla, muistelevat lähinaapurit Maija ja Aarne Alatalo, jotka kumpikin osallistuivat aika ajoin palkollisina tilan töihin.

Sen jälkeen kun Viipurin lähellä sijainnut Kiiskilän rintamamieskoti joutui sodan jalkoihin ja jäi talvisodan rauhanneidoissa Neuvostoliiton puolelle, Filppulaan sijoitettiin Kiiskilän veteraanit.

- Maaherra Kalle Määttä entisenä vapaussodan veteraanina oli tilanhoitokunnan

puheenjohtaja. Häneltä vaadittiin lupa kaikkiin merkittävimpiin ostoksiin, Alatalot muistavat.

- Kalle Määttä oli myös keskeinen henkilö Filppulan asukkaita valittaessa, sillä veteraanien kuollessa Filppulaan tuli uusia entisten tilalle.

Kaikkiaan Oulunsalon kirkkomaahan on haudattu 13 vapaussoturia, joilla on yhteinen muistokivi lähellä hautausmaan porttia.

Tilan johtajan ja johtajattaren lisäksi tilalla oli emäntä, karjako ja tarpeen mukaan keittiössä, navetassa ja ulkotöissä muita tilapäisiä työntekijöitä.

Filppulan johdossa oli pitkään kapteeni Oiva Vohlonen, joka oli ollut jo ennen sotia Kiiskilän rintamamieskodin johtajana. Hänen ollessaan rintamalla, vastuu tilanhoidosta jäi suuressa määrin hänen puolisolleen Naimi Vohloselle, joka oli rintamamieskodin todellinen hengetär ja sielu.

Vohloset olivat tehtävässään 1950-luvun alkuun saakka, jonka jälkeen tilanhoitajana toimi lyhyen aikaa Lauri Sangi Limingasta.

Filppulan viimeinen tilanhoitaja Arvo Moilanen tuli tehtävänsä vuonna 1954

Filppulan pitkäaikainen johtajapariskunta, Oiva ja Naimi Vohlonen.

Filppulan päärakennus syyskuussa 1940.

Kalevan kuva-arkisto

Tyrnävältä. Hän oli Filppulassa vuoteen 1968 saakka, jolloin tilanpito lopetettiin ja karja myytiin.

- Tilan työntekijät vaihtuivat usein, muistelee Maija Alatalo.

- Emännän ja karjakon tehtävät vanha-aikaisessa taloudessa eivät olleet helppoja. Lisäksi papat tahtoivat olla joskus kättänsä, joten naisväeltä vaadittiin pitkämielisyttä. Tilan monet työntekijät, varsinkin apulaiset tahtoivatkin olla vain käypäläisiä.

Emännän tehtävää hoitaneista Alatalot muistavat Lauri Sangin puolison Anna-Maija Sangin, Anna-Liisa Korhosen, Hilja Haatajan (Turunen), Maija Polven ja Heta Suorsan. Karjakkona toimivat mm. Vieno Mäkelä, Tyyne Jääskö ja Aune Pirttilahti. Maija Alatalo on itse tehnyt talossa sekä emännän että karjakon töitä. Aarne Alatalo on puolestaan autellut tilan muissa töissä.

Filppulassa elettiin omavaraistaloudessa

Filppulassa elettiin niin täydellisessä omavaraistaloudessa kuin se suinkin oli mahdollista.

- Navetasta saatiin maito, voi ja liha, pelloilta peruna sekä leipä- ja puuroainekset. Kasvimaalla kasvatettiin porkkanaa, punajuurta, kaalta ja muita vihanneksia ja juureksia. Kaupasta ostettiin lähinnä kahvi ja suola, Alatalot muistelevat.

Varsinkin alkuaikoina papat osallistuivat ahkerasti talon töihin. Erityisesti Alatalojen mieleen on jäänyt Sotkamosta kotoisin ollut Kalle Moilanen, joka oli ahkerasti mukana kaikissa talon toiminna. Häntä sanottiinkin aivan yleisesti isäntärengiksi.

Kun Filppulassa oli hevosia, enimmäkseen neljä kappaletta, miehet ajelivat niitä ja osallistuivat hevosten hoitoon. Iän karttuessa osallistuminen kuitenkin väheni ja papat osallistuivat entistä kevyempiin töihin, kuten polttopuiden hakkuuseen ja saunan lämmitykseen.

Filppulassa olleita vapaussodan veteraaneja yhteiskuvassa, joka on otettu Kiiskilässä ennen muutttoa Oulunsaloon.

Veteraanien määrä vaihteli ajankohdasta riippuen. Enimmillään Filppulassa lie-
nee ollut 13 miestä.

- Elämä Filppulassa oli hyvin rauhallista. Veteraanit olivat omissa oloissaan eivätkä juuri osallistuneet kylän yhteisiin rientoihin, mitä joskus kirkossa kävivät. He olivat omia persoonallisuuksiaan pinttyneine tapoineen. Niinpä esimerkiksi Määtän Jussi istui aina kirkossa lakki päässä eikä hän ottanut sitä pois kehotuksista huolimatta, muistavat Alatalot.

- Papat asuivat Filppulan päärakennuksessa, jossa oli sali, kaksi kamaria, keittiö ja tupa. Kamarien lisäksi sänkyjä oli salissa ja kesäaikaan myös piharakennuksissa.

- Työnjohtajalla ja karjakolla olivat omat rakennuksensa tien toisella puolella, Alatalot kertovat.

Filppulan vanhoista asukkaista Alatalot muistavat jo mainitun Kalle Moilasan lisäksi Ville Isokosken Ylivieskasta, Jussi Määtän Kuusamosta, Kalliorinteen ja Markkulan Tammelasta, Janne Kylmäsen

ja Lauri Luttisen Oulusta, Tuomas Hyvösen ja Mäkikankaan. Kaikkien etunimet eivät muistu mieleen, sillä pappoja kutsuttiin aina sukunimeltä.

Aarne Alatalon mukaan Filppulassa seurattiin maatalouden kehitystä ja otettiin ensimmäisten joukossa käyttöön uudet koneet. Piikkiyöräinen traktori, paikkakunnan ensimmäisiä, möyräsi Filppulan pelloilla jo 30-luvun lopulla. Lauri Sangin ollessa pehtoorina laitettiin pikku Ford ja Moilasan aikana Fordson Major ja Porsche. Näin tilan ajot hoidettiin 50- ja 60-luvuilla kahdella traktorilla.

Kun tilalla asui toistakymmentä veteraania, oli heidän hoitamisessaan ja huoltamisessaan monenlaista työtä ja touhua. Pyykinpesu oli jo sinällään melkoinen rituaali.

Maija Alatalo muistaa kuinka kesäaika-
na menttiin hevosella pyykkikuorman kanssa Papinjärvelle, jossa pyykkivesi kuumennettiin suuressa padassa.

- Pelttarin Martta ja Suorsan Heta olivat usein pyykkäreinä, Maija Alatalo muistaa ja oli pyykkireissulla monesti itsekin mukana.

- Talvisaikaan pyykki pestiin saunalla, mutta silloinkin se käytiin viruttamassa Papinjärvellä asti.

Lopettamisen syynä tilojen vanhanaikaisuus

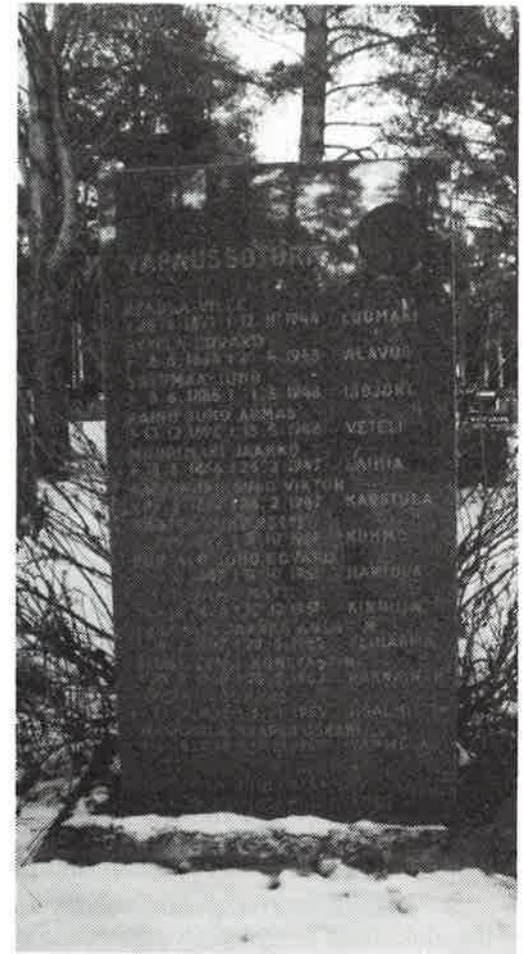
Filppulan viimeisenä tilanhoitajana ollut Arvo Moilanen sanoo, että syy toiminnan lopettamiseen oli tilojen vanhanaikaisuus. Säätiön olisi pitänyt rakentaa paikalle nykyaikaiset vanhainkotitilat, mutta niissä oloissa ei investointeja nähty järkeviksi, joten jäljellä olleet papat vietin kotipaikkakuntiansa vanhainkoteihin: Janne Kylmänen ja Lauri Luttinen Ouluun, Ville Isokoski Ylivieskaan ja Kalliorinne Tammelaan.

Filppulan viljelty peltopinta-ala oli 42 hehtaaria, josta kotipalstalla parisenkymmentä hehtaaria, Tupoksessa Tyrnävän tien varressa oli 12 hehtaaria ja Koivukarissa viitisen hehtaaria. Metsää oli alunperin 160 hehtaaria, josta 90 hehtaaria jäi lentokentän pääkiitotien alle. Kaikkien sotien jälkeisten pilkkomisten jälkeen metsäpinta-ala jäi 60 hehtaaria.

- Lypsykarjaa tilalla oli 15 - 18 lehmää, lisäksi nuorta karjaa sekä pari emakkoa minun aikani, muistelee Moilanen.

- Porsaita myimme oulunsalolaisiin taloihin. Vilja meni pääasiassa karjan rehuksi eikä sitä juurikaan riittänyt myytäväksi. Mutta perunaa sen sijaan viljeltiin jonkin verran Tyrnävän perunatehtaalle.

- Kalle Moilanen kyllä osallistui ahkerasti hevosen hoitoon ja hevosen ajoon. Ville Isokoski toimi "saunamajurina" huolehtien saunapuista, -vedestä ja saunan lämmitämisestä. Muut olivat jo sen verran iäkkäitä ja raihnaisia, että aika meni lähinnä käsehtimiseen, Moilanen muistelee.

Oulunsalon kirkkomaalle on haudattu 13 vapaussodan veteraania: Ville Pekola 1871-1944 Luumäeltä, Edvard Sytelä 1864-1945 Alavudelta, Juho Salomaa 1885 - 1946 Isojoelta, Juho Armas Kainu 1895 - 1946 Vetelistä, Jaakko Muurimäki 1868 - 1947 Laihialta, Sulo Viktor Kaskipuro 1892 - 1947 Kars-
tulasta, Juho Reeti Määttä 1877 - 1951 Kuhmosta, Juho Edvard Puutala 1887 - 1951 Hartolasta, Vilho Matti Ilkka 1893 - 1951 Kinnulasta, Jaakko Anshelm Pajamäki 1897 - 1952 Ylihärmästä, Eemil Konstantin Rinne 1869 - 1952 Pornaisista, Tuomas Hyvönen 1886 - 1955 Iisalmesta ja Kaarlo Oskari Markkula 1887 - 1955 Tammelasta.

Suojeluskuntatyö Kempeleessä

Maaliskuun vallankumouksen Venäjällä herättämien levottomuuksien johdosta ryhdyttiin maassamme kesällä ja syksyllä 1917 perustamaan suojeluskuntia paikallisen järjestyksen turvaamiseksi. Myös Kempeleessä katsottiin suojeluskunnan perustaminen tarpeelliseksi paikkakunnalle levinneen yleisen rauhattomuuden ja venäläisen sotaväen saapumisen takia.

Suojeluskuntatyön alkuna voitaneen pitää elokuussa tehtyä päätöstä asettaa yö-

Kempeleen suojeluskunta lippuineen kuvattuna Kempeleen rautatieasemalla.

vartiot valvomaan järjestystä ja venäläisten sotilaiden liikkeitä paikkakunnalla.

Varsinainen suojeluskunnan perustava kokous pidettiin marraskuussa Kempeleen-Salon Osuusmeijerillä, jossa puhetta johti V.O. Tuohino. Hän oli perehtynyt suojeluskuntahankkeisiin Oulussa pidetyssä kokouksessa, josta oli saanut lehtori E. Lylyn mukaansa kertomaan suojeluskuntatoiminnasta ja jääkäri liikkeestä.

Perustavassa kokouksessa suojeluskunnan päälliköksi valittiin asemapäällikkö A.J. Stråhlman, joka yhdessä Tuohinon ja U.S. Qvistin kanssa oli suojeluskunnan puuha-

Kempeleen Suojeluskunnan sekakuoro uuden toimitalonsa vihkiäisissä 1935. Kuoron johtajana toimi likka Niemelä, kuvassa oikealla.

miehiä paikkakunnalla. Kempeleessä olleet venäläiset sotilaat saivat kuitenkin vihiä tapahtuneesta ja kuulustelivat kokouksiin osallistuneita, millä oli lamauttava vaikutus suojeluskunnan toimintaan. Toimintaa jatkettiin silti salassa, yövartiotaikin edelleen jatkettiin ja seurattiin venäläisen sotaväenosaston liikkeitä. Kun venäläinen sotaväki poistui joulukuussa, edellytykset avoimelle toiminnalle paranivat.

Kempeleen suojeluskuntalaiset liittyivät junalla Kempeleeseen saapuneisiin eteläpohjalaisiin ja olivat mukana Oulun valtuutuksessa. Ne jotka eivät sotineet, osallistui taistelevan sotilasosaston ruokkimiseen keräämällä taloista viljaa ja maitoa. Naiset leipoivat talkootyönä valtavat määrät leipää ja kirnusivat maidon voiksi. Kotieläimiä teurastettiin "potunhöystöksi".

Oulun taistelujen jälkeen Kempeleen suojeluskuntalaiset osallistuiivat Hämeen ja eteläisen Suomen taisteluihin. Yhteensä kansalaissotaan valkoisten puolella otti osaa 38 kempeleläistä, joista neljä oli Saksassa

koulutuksen saanutta jääkäriä. Suojeluskuntalaisten tappiot sodassa olivat kolme kaatunutta ja neljä haavoittunutta.

Toiminta rauhan vuosina

Kempeleen suojeluskunnan rauhan aikainen toiminta käynnistyi joulukuussa 1918. Kesällä 1918 annetun suojeluskunta-asetuksen mukaan suojeluskuntien tuli edistää kansan puolustuskuntoisuutta ja turvata laillinen yhteiskuntajärjestys antamalla jäsenilleen sotilaallista koulutusta, edistää voimistelua, urheilua ja kansalaiskunnan kehittämistä, toimia armeijan tukena sekä auttaa tarvittaessa järjestysviranomaisia. Viimeksimainittua tehtävää Kempeleen suojeluskunta toteutti 1920-luvulla mm. hävittämällä virkavallan apuna pontikkatehtaita ja ottamalla kiinni sotilaskarkureita.

Enimmillään Kempeleen suojeluskuntaan kuului 80-90 jäsentä. Lisäksi oli aktiivi-

Kempeleen suojeluskunta, Kempeleen lotat ja pikkulotat suojeluskuntatalon edustalla.

vinen poikaosasto, jossa oli muutamia kymmeniä jäseniä.

Kempeleen suojeluskunnan toiminta noudatteli järjestön yleisiä tapoja sulkeis-, ampuma- ja taisteluharjoituksineen, kokouksineen ja kilpailuineen. Kouluttajina toimi ensi alkuun armeijan käyneitä aliupseereita. Myöhemmin suojeluskuntajärjestö koulutti itse omat johtajansa.

Sotilaskoulutusta pidettiin järjestön kaikkein tärkeimpänä koulutusmuotona ja tällä sektorilla Kempeleen suojeluskunta saavuttikin erittäin hyviä tuloksia.

Kempeleen suojeluskunnan toiminnassa oli ampumaurheilulla alusta pitäen keskeinen asema. Useina vuosina Kempeleen suojeluskunta oli amunnassa piirinsä paras. Alkuvuosina harjoittelua haittasi aseiden puute, mutta jo vuonna 1921 tiedetään jokaisella suojeluskunnan jäsenellä olleen venäläinen kivääri. Vähitellen aseis-

tus parani ja uusien kiväärien ohella hankittiin konepistooli ja pikakivääri.

Hiihtoa harrastettiin Kempeleen suojeluskunnassa myös ahkerasti, samoin suunnistusta, yleisurheilua, voimistelua ja ampumajuoksua. Tahko Pihkalan kehittämä pitkäpallo, myöhemmin pesäpallona tunnettu, sai heti alun alkaen Kempeleessä vahvan aseman. Niinpä jo vuonna 1921 Kempele saavutti suojeluskuntien piirimestaruuden pitkäpallossa.

Suojeluskunta otti ennakkoluulottomasti ohjelmaansa myös mäkihypyn. Vuonna 1931 rakennettiin paikkakunnalle pieni hyppymäki, joka oli lajin harrastajien ahkerassa käytössä.

Urheilun lisäksi Kempeleen suojeluskunnassa tuettiin henkisiä harrastuksia, tarvittiinhan kokouksissa, juhlissa ja ilta-issa monipuolista ohjelmaa, jota esitettiin omin voimin.

Kempeleen suojeluskunnalla oli oma mieskuoro, joka 1930-luvulla laajennettiin sekakuoroksi. Myös näyttämötoiminta oli aika ajoin vilkasta.

Suojeluskuntatyössä jäsenten osallistumista järjestön toimintaan seurattiin. 1930-luvun puolivälissä, harrastustoiminnan ollessa vilkkaimmillaan, Kempeleen suojeluskuntalaisten harrastustuntimäärä vuodessa jäsentä kohti oli peräti 65,5 tuntia. Jotta suojeluskunnassa saattoi pysyä mukana oli harrastustuntimäärän oltava vähintään 20 tuntia vuodessa.

Kempeleen suojeluskunnalla ei ollut alkuvuosina omaa toimitaloa. Työväenyhdistysten tultua lailla lakkautetuksi, Kempeleen suojeluskunta osti vuonna 1932 pakko-uhutokaupassa työväenyhdistyksen toimitalon, joka jo seuraavana keväänä paloi poroksi. Saamallaan vakuutusrahoilla suojeluskunta osti uuden toimitalon vuonna 1935 Paasivaara Oy:ltä. Talo oli sama osuusmeijerin entinen kiinteistö, jossa suojeluskuntatyö päätettiin aloittaa syksyllä 1917.

Sodan aikana Kempeleen suojeluskunta jatkoi toimintaansa, vaikka useimmat sen jäsenet olivat rintamalla. Toiminnan painopiste oli tuolloin valistus- ja poika-työssä.

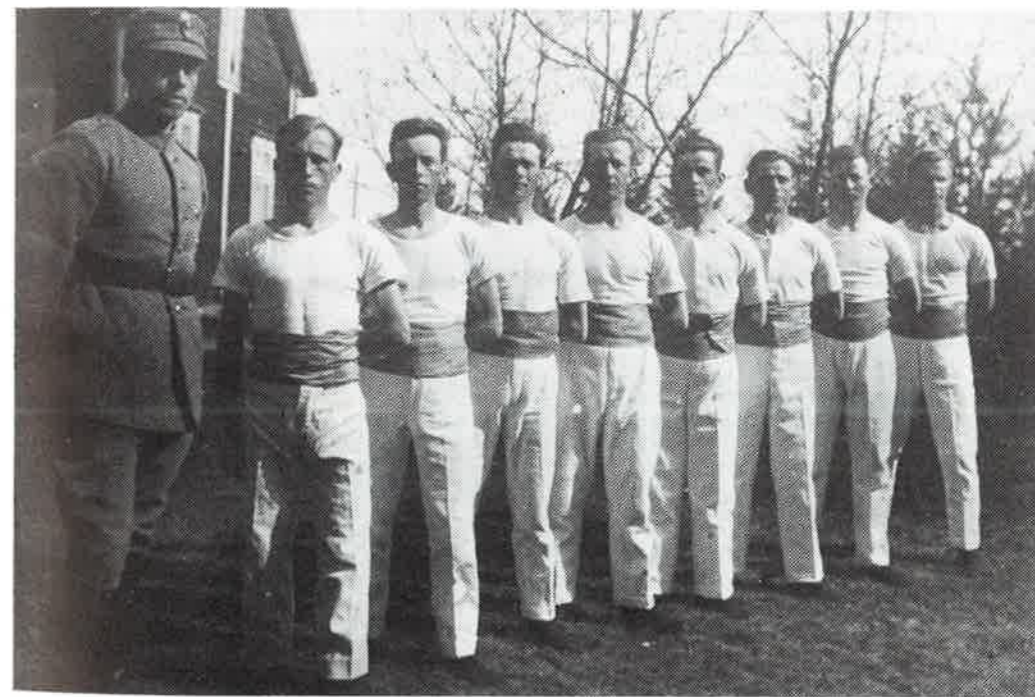
Rauhansopimuksen mukaisesti kaikki "fasistisiksi" katsotut järjestöt määrättiin Suomessa lakkautettaviksi. Vaikka suojeluskunnalla ei ollut mitään tekemistä fasismin kanssa, ne olivat kuitenkin lakkautettavien järjestöjen listalla. Näin myös Kempeleen suojeluskunnan toiminta lakkasi syksyllä 1944. Yhdistyksen viimeinen kokous pidettiin 5. marraskuuta 1944, jolloin päätettiin lahjoittaa järjestön varat ja omaisuus Kempeleen maamiesseuralle.

Lähteet:

Mauno Hiltunen, Kempeleen historia, Oulu 1982

N.V. Hersalo; Suojeluskuntien historia I, Vaasa 1966

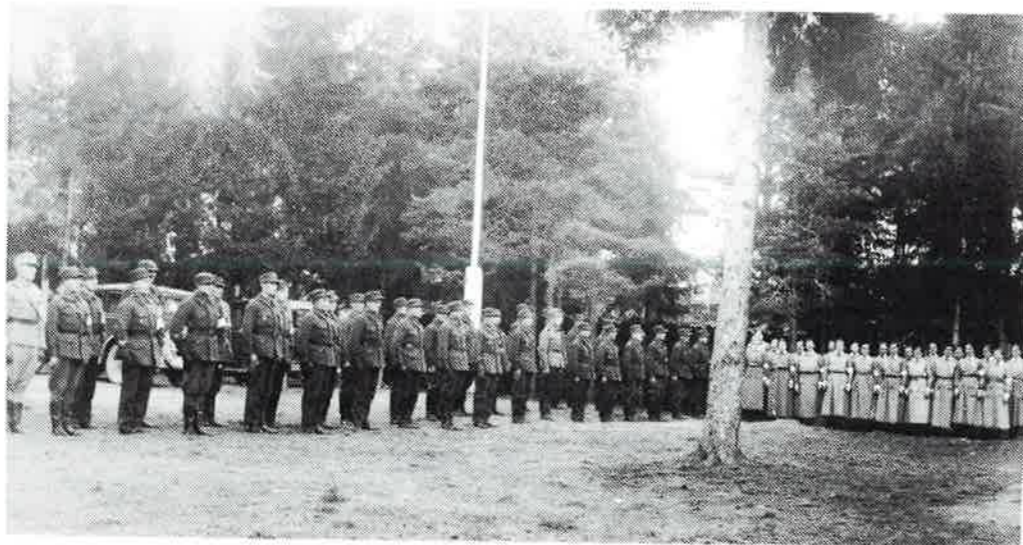
Helmi Junttila, haastattelu 1993

Kempeleen suojeluskunnan voimisteluryhmä vuonna 1925. Vasemmalta Antti Häkkilä, Väinö Häkkilä, Oskari Takkinen, Kalle Takkinen, Niilo Anttila, Tauno Anttila, Leino Teppo ja Jussi Teppo.

Oulunsalon suojeluskunta

Oulunsalon Suojeluskunnan perustaminen tapahtui syksyllä 1917, ajankohtana, jolloin koko Euroopassa riehui maailmansota ja johon myös Venäjä oli alusta alkaen ottanut osaa. Keisarivallan kukistumisen jälkeen valtaa piti Venäjällä ns. väliaikainen hallitus, ensiksi Lvovin ja heinäkuussa epäonnistuneen bolsevikien vallankaappausyrityksen jälkeen Kerenskin johdolla. Marraskuussa 1917 bolsevikit ottivat vallan haltuunsa Venäjällä.

Suojeluskuntalaiset ja lotat Oulunsalon Suojeluskunnan 20-vuotisjuhlassa 7.11.1937 Kyläpuolen koululla. Kuvassa vasemmalla aluepäällikkö Lauri Isola.

Venäjän hermostunut ilmapiiri heijastui myös Suomeen. Vaikka Suomi ei ollut ensimmäisessä maailmansodassa sotatoimialuetta, sijoitettiin saksalaisten mihin nousun pelossa venäläistä sotaväkeä strategisesti tärkeisiin kohteisiin eri puolilla maata. Myös Oulunsaloon sijoitettiin kesällä 1917 viisikymmentä venäläistä sotilasta, joista 20 Kirkonkylään Kukkosen taloon ja 30 Varjakkaan. Sotilaiden tehtävänä oli tarkkailla paikkakunnan yleistä elämänmenoa ja valvoa puhelinliikennettä.

Oulunsalon suojeluskuntalaisia kuvattuna vuonna 1937. Kuvassa takana vasemmalta paikallis-päällikkö Albert Kotkaranta, Oiva Oksjoki, Eemil Kaakinen ja Benjam Helanen. Edessä vasemmalta Antti Lääkkö, Sulo Remes ja Aarne Isola.

tä. Ensi töikseen venäläiset sotilaat miehittivät Oulunsalon puhelinkeskukseen.

Syksyllä 1917 havaittiin, että Venäjän vallankumousinto oli tarttunut venäläisiin sotilaisiin ja herättänyt innostusta myös osassa suomalaista työväkeä, mikä näkyi yleisenä kurittomuutena ja väkivaltaisuuksina etenkin eteläisessä Suomessa. Kun laillinen järjestysvalta noissa oloissa puuttui, pidettiin eri puolilla maata kokouksia, joissa tehtiin päätöksiä järjestys- eli suojelukaartien perustamisesta paikallisen järjestyksen turvaamiseksi. Syksyn kuluessa suojeluskunnat ottivat tavoitteekseen venäläisen sotaväen karkottamisen.

Suomen julistautuessa joulukuun 6. päivänä itsenäiseksi, olivat suojeluskunnat hallituksen ainoa aseellinen voima, johon se saattoi nojautua. Tammikuun 16. päivänä 1918 suojeluskunnat julistettiin virallisesti hallituksen joukoiksi.

Ensimmäinen Oulunsalon suojeluskunnan perustamista valmistellut kokous pidettiin syyskuussa 1917 Oulunsalon nuoriseuran talossa. Kokouksessa tehtiin suunnitelmia paikkakunnalla olleiden sotilaiden riisumiseksi aseista. Päätettiin myös ottaa yhteyksiä naapurikuntiin. Suunnitelmat eivät vielä tuolloin johtaneet käytännön toimiin.

Vasta lokakuussa paikkakunnalla ryhdyttiin salaisiin puuhiin Väinö Isolan johdolla. Muina puuhamiehinä toimivat Aarne Isola ja Merenheimot. Harjoitustoiminta ei tiettävästi kuitenkaan vielä tuossa vaiheessa virinnyt. Aseistuskin oli varsin niukka, sillä suojeluskunnalla oli ensialkuun vain pari -kolme kivääriä.

Venäläiset sotilaat poistuivat Oulunsalosta marraskuun lopussa, jolloin tilanne paikkakunnalla helpottui, mutta vastaavasti muualla maassa levottomuus ja väkivaltaisudet lisääntyivät.

Tammikuussa 1918 sisäpoliittinen tilanne Suomessa kärjistyi äärimmilleen. Oulussa esiintyi väkivaltaisuuksia 24. päivänä tammikuuta. Tammikuun lopulla oulunsalolaisia suojeluskuntalaisia osallistui ve-

näläisten riisumiseen aseista Limingassa. Kun kansalaissota syttyi, Oulunsalon suojeluskuntalaiset osallistuivat Oulun valtakseen helmikuun alussa.

Kansalaissodan taisteluihin Hämeen ja eteläisen Suomen rintamilla Oulun valtakseen jälkeen osallistui kaikkiaan kolmisenkymmentä suojeluskuntalaista Oulunsalosta.

Oulunsalon suojeluskunnan rauhan aikainen toiminta alkoi virallisesti marraskuussa 1918, jolloin valittiin suojeluskunnan esikunta toimihenkilöineen. Jo parin vuoden kuluttua suunniteltiin toimintojen yhdistämistä Kempeleen kanssa, mutta itsenäisyyttä pidettiin kuitenkin yhdistymistä parempana vaihtoehtona.

Oulun suojeluskuntapiiri jaettiin vuonna 1929 yhteentoista alueeseen, joista Oulunsalo, Kempele ja Hailuoto muodostivat yhden. Sen aluepäällikkönä toimi pitkään Lauri Isola Oulunsalosta.

Oulunsalon suojeluskuntalaiset harjoittelemassa tarkkuusammuntaa ampumaradallaan, joka sijaitsi nykyisen lentoaseman paikalla. Kuva otettu vuoden 1935 jälkeen.

Oulunsalon suojeluskunnan jäsenmäärä oli toiminnan alkuvaiheessa noin 70, joista aktiivijäseniä kuusikymmentä ja kannattajajäseniä kymmenen. Myöhemmin 20-luvulla aktiivijäsenten määrä putosi hie man ja oli pitkään viidenkymmenen seutu villa. Kun sisäpoliittinen tilanne kärjistyi 1930-luvulla, Oulunsalon suojeluskunnan toiminta vilkastui ja kaikkia halukkaita ei varusteiden puuttumisen vuoksi voitu edes ottaa mukaan toimintaan.

Oulunsalon suojeluskunnan poikaosaston jäsenmäärä vaihteli suuresti ja oli suurimmillaan 30-luvulla kuutisenkymmentä. Poikaosaston jäseneksi kelpuutettiin alle 17-vuotiaat.

Suojeluskunta toimi sekä Kirkonkylässä, Kylänpuolella että Salonpäässä, joissa kaikissa oli oma kyläpäällikkönsä.

Suojeluskuntien toiminta tähtäsi alkuaikoina lähinnä sotilaskoulutuksen antamiseen jäsenille. Ohjelmassa oli normaaleja

sulkeis- ampuma- ja taisteluharjoituksia. Oulunsalolaisten pääaseistuksena olivat toiminnan alkuvaiheissa venäläiset kolmen linjan kiväärit ja Mauser-pistoolit. Myöhemmin hankittiin pikakivääri ja pari konepistoolia. Vuonna 1928 perustettiin Varjakkaan konekivääriosasto, jonka käyttöön ostettiin kaksi raskasta konekivääriä.

Suojeluskunnan oma ampumarata valmistui 1925. Harjoituksissa olivat usein vastakkain Kirkonkylän ja Salonpään osastot, ja silloin tällöin kilpailtiin myös Kempeleen suojeluskunnan kanssa. Oulunsalolaiset osallistuivat ahkerasti suojeluskuntapiirin leireille ja useampipäiväisiin taisteluharjoituksiin.

Koska yksitoikkoinen sotilasharjoittelu ei pelkästään jaksanut innostaa jäseniä, kehitettiin suojeluskuntien käyttöön myöhemmin monipuolinen ohjelma, johon kuului niin sotilas- kuin siviiliurheiluakin. Suosittuja lajeja olivat hiihto, pesäpalloilu, suunnistus, ampumajuoksu ja yleisurheilu.

Tärkeänä osana suojeluskunnan toimintaan kuului maanpuolustuksen ja isänmaallisen valistustyön harjoittaminen, jota vaadittiin erityisesti kokouksissa. Tärkeäksi paikalliseksi tehtäväksi koettiin Oulunsalossa Aunuksen heimosotaretkellä vuonna 1919 kaatuneen Heimo Merenheimon muiston vaaliminen. Merenheimo saatettiin Oulunsalon sankarihautaan juhlallisin

menoin ja myöhemmin hänen muistolleen pystytettiin myös sankaripatsas.

Kannatuksensa Oulunsalon suojeluskunta sai lähinnä poliittiselta keskustalta ja oikeistolta, kuten muuallakin maassa. Vasemmistolainen työväenliike suhtautui skjärjestön toimintaan kriittisesti, sillä sen katsottiin edustavan kansalaissodassa voittoa osapuolta, valkoista Suomea.

Vasemmiston suhtautumista suojeluskuntiin ei ollut omiaan parantamaan paikallisesti myöskään 1930-luvulla tapahtunut Kirkonkylän ja Salonpään työväentalojen siirtyminen Oulunsalon suojeluskunnan haltuun.

Moskovan rauhansopimuksen mukaan kaikki sodan voittajien fasistiseksi luokittelemat järjestöt lakkautettiin. Näiden järjestöjen joukkoon luettiin myös suojeluskunnat. Oulunsalon suojeluskunta päätettiin lakkauttaa 6.11. 1944, jolloin sen kiinteistöt ja irtain omaisuus lahjoitettiin maamiesseturalle, käteisvarat sankaripatsasrahastoon, aseet puolustusvoimille ja lippu kirkon sakaristoon.

Lähteet:

Mauno Hiltunen; Oulunsalon historia, Oulu 1982

N.V. Hersalo; Suojeluskuntain historia 1, Vaasa 1966

Hannes Raikkala; Suojeluskuntain historia III, Vaasa 1966

Lotta Svärd -toiminta Kempeleessä

Lottajärjestön toiminta alkoi maassamerinnan suojeluskuntatoiminnan kanssa. On sanottu, että se syntyi olosuhteiden pakosta huolehtimaan ruoan valmistuksesta, sotilaiden vaatettamisesta ja lääkinnästä kansalaissodan aikana.

Alkuaikoina puhuttiin jopa naisten aseistautumisesta. Kenraali Mannerheim kui-

tenkin asettui vastustamaan naisten asepalvelusta Lapuan naisyhdistyksen kysyessä hänen kantaansa:

”Minä odotan Suomen naisilta apua armeijan monien kipeiden tarpeiden tyydyttämisessä, kuten sairaanhoidossa, vaatekappaleiden valmistuksessa, kodin ja konnun hoitamisessa ja niiden lohduttamisessa, jotka ovat rakkaimpansa menettäneet.”

Kun kaikkialla odotettiin yhteistä johtoa ja organisaatiota, perustettiin valtakunnal-

Lottien ensiapukurssit Kempeleessä vuonna 1937. Kuvassa keskellä kurssin johtaja, sairaanhoitaja Salli Kajava, joka toimi pitkään lottien puheenjohtajana Kempeleessä.

linen Lotta Svärd-yhdistystyöntöön tämä tarve vuonna 1921. Hyväksytyjen sääntöjen mukaan Lotta Svärd -järjestön tarkoituksena oli ”herättää ja lujittaa suojeluskunta-aatetta ja avustaa suojeluskuntajärjestöä suojaamaan uskontoa, kotia ja isänmaata”.

Nimensä tämä naisten maanpuolustusjärjestö sai kansallisrunoilijaltamme J.L. Runebergilta, jonka runon mukaan Lotta Svärd seurasi miestään sodassa muonittajana. Mieheensä kaaduttuakin Lotta Svärd jatkoi uhrautuvaa työtään sotilaiden äidillisenä ja uhrautuvana huoltajana Suomen sodassa 1808-1809.

Välittömästi valtakunnallisen järjestäytymisen jälkeen uusia Lotta Svärd -yhdistyksiä ryhdyttiin perustamaan ahkerasti eri puolille maata. Myös Kempele sai vuonna 1921 oman lottayhdistyksensä.

Kempeleessä lottatyö alkoi kuitenkin kituliaasti ja sammui miltei alkuunsa. Vuonna 1926 toiminta käynnistettiin uudestaan paremmalla menestyksellä. Käytännössä työ liittyi lähinnä harjoitusjoukkojen muonittamiseen ja ravintolatoiminnan ylläpitämiseen erilaisten juhlien, iltamien ja kokousten yhteydessä.

Unohtaa ei sovi järjestön mittavaa kurssi- ja koulutustoimintaa, joka tähtäsi jäsenien tietojen ja taitojen kehittämiseen.

Kempeleessä pidettiin monet ensiapukurssit, joissa opetettiin sairaanhoitoa. Kurssien tarmokkaana johtajana toimi sairaanhoitaja Salli Kajava. Sotien aikana monet kurssilaiset joutuivat myös käytännössä harjoittamaan oppimiaan taitoja lääkintälottina. Heistä kolme, Aulikki ja Elli Tuohino sekä Katri Vuoppola uhrasivat nuoren elämänsä isänmaan puolesta.

”Taidossa talon pitoa” opeteltiin puolestaan muonituskurseilla. Niin sitten juhli-
sa kuin arjessakin pystyttiin valmistamaan monipuolisia aterioita.

Lähteet:

Taito Seila; Lotta Svärd, univormupukuiset naiset, Hämeenlinna 1972
Mauno Hiltunen; Kempeleen historia, Oulu 1982
Oulun Lotta; Lotta Svärd -yhdistyksen Oulun piirin 15 -vuotisjulkaisu 1922-1937
Helmi Junttila; haastattelu 1993

Kempeleen lotat ovat järjestäneet muonituskurssillaan pöydän koreaksi suojeluskunnan 20 -vuotisjuhliin 1938. Kuvassa vasemmalta: Hanna Harjapää, Salli Teppo, Alina Takkula, Suoma Anttila-Niemelä, Aulikki Tuohino, Anna Sarkkinen, Anni Saukkonen, Betti Saukkonen, Eeva Kerkkonen, Hanna Laukka, Toini Jäminki, Laura Sarkkinen ja Helmi Junttila.

Kempeleen miesten lähtiessä sotaan 1939 muonittivat Kempeleen lotat heidät suojeluskuntatalossa. Kuvassa aluepäällikkö Lauri Isolan avoautoa kokeilemassa Hanna Harjapää (Kokko), Suoma Anttila (Niemelä), Salli Teppo (Konttiokari), Aulikki Tuuhino ja Anni Junttila (Koskela).

Aluepäällikkö Kinnusen seurassa vasemmalta Toini Helanen (o.s. Jäminki), Aili Kainua (Cajan), Anna Sarkkinen, Aili Kainua (Pihkala), Salli Kajava, Lahja Juvani (Anttila), Martta Eskelinen (Huttunen), Martta Kurikka ja Marja Pihkala.

Lottajärjestön toiminta Oulunsalossa

Suojeluskuntien sisärjestö Lotta Svärd perustettiin pian suojeluskuntajärjestön perustamisen jälkeen. Suojeluskuntain ensimmäisen ylipäällikön, eversti Didrik von Essenin päiväkäsky n:o 18 elokuun 39. päivältä 1919 on liittynyt läheisesti Lotta Svärd -järjestön syntyhistoriaan:

“Naisillakin Suomessa on suojeluskuntavelvollisuutensa. Tämä voidaan parhaiten täyttää muodostamalla Lotta Svärd -yhdistyksiä. Yhdistykset muodostetaan paikallisten suojeluskuntien yhteyteen ja kuuluvat ne paikallisesikuntiin.”

Lotta Svärd -yhdistyksen tehtäviin kuului:

Oulunsalon lottia kylämatkalla Kouran talossa syksyllä 1939. Vasemmalta Betty Remes, Sofia Mäkelä, Edit Kaakinen, Sylvi Isola, Aino Karjalainen, Anna Alakaakinen ja Hilja Prokkola.

Oulunsalon lotat pitivät kahvilaa ampumaradan rakennuksessa nykyisen lentokentän alueella.

1) auttaa saniteettitarpeiden valmistamisessa,

2) auttaa suojeluskuntia tarpeellisella varustuksella, kuten paidoilla, alushousuilla jne.,

3) olla valmiina liikekannallepanon satuessa toimimaan sairaanhoitajattarina, keittäjättärinä ym.,

4) juhlien kautta koota varoja Lotta Svärd -yhdistyksen tarkoituksiin.

Oulunsalossa lottajärjestön toimintaa aloiteltiin jo vuonna 1920, mutta virallisesti toiminta alkoi 1921, jolloin myös valtakunnallinen Lotta Svärd -järjestö perustettiin.

Oulunsalon yhdistykseen liittyi jäsenluettelon mukaan sen perustamisvuonna 1921 43 jäsentä. Yhdistyksen jäsen n:o 1 oli rouva Liisa Tolvanen. Säilyneen jäsenluettelon mukaan Lotta Svärdin Oulunsalon yhdistykseen oli rekisteröity jäseniä vuoteen 1944 mennessä peräti 226. Heistä osa oli ns. kannatusjäseniä ja luettelossa olivat

edelleen mukana paikkakunnalta pois siirtyneet. Joka tapauksessa järjestön toiminta oli varsin laajalla pohjalla.

Lottajärjestön tehtävänä oli sen sääntöjen mukaan kansallisen ja siveellisen kunnan kohottaminen, suojeluskuntajärjestön lääkintä- ja muonitusosaston avustaminen, suojeluskuntalaisten vaatevarustuksen huolto sekä varojen keräys omaan ja sk-järjestön toiminnan hyväksi. Oulunsalossa lotat valmistivat myös oman lipun paikalliselle suojeluskunnalle.

Vuonna 1923 Oulunsalon lotat pystyttivät hautakiven Aunuksen heimosodassa kuolleen lotan, sairaanhoitajatar Anna Ojalan haudalle.

Lottajärjestön uudet jäsenet antoivat ns. lottavalan, joka vuonna 1921 muutettiin lottalupaukseksi. Tuon lupauksen sanamuoto kuului:

”Minä N.N. lupaan kunniasanallani, että rehellisesti ja omantunnontarkasti avus-

tan suojeluskuntia sen puolustaessa uskontoa, kotia ja isänmaata sekä lupaan etten luovu Lotta Svärd -yhdistyksen toiminnasta ennen kuin yksi kuukausi on kulunut siitä, kun olen paikallisjohtokunnalle todistettavasti ilmoittanut haluavani erota Lotta Svärd -yhdistyksestä.” Lottalupaus annettiin yleensä suojeluskunnan päällystölle jonkin juhlan tai juhlapyhän yhteydessä.

Oulunsalon lottien toiminta keskittyi rauhan aikana lähinnä harjoitusjoukkojen muonittamiseen ja ravintolatoiminnan järjestämiseen juhlien, iltamien ja kokousten yhteydessä. Jäsenet osallistuivat ahkerasti järjestön koulutukseen, muonitus-, sairaanhoito-, viesti-, lääkintä-, tyttöönjohtaja-, varuskursseille. Talvisodan ja jatkosodan aikana harjoitettiin käytännössä kursseilla opittuja taitoja niin rintamalla kuin kotirintamallakin. Moninaiset olivat ne tehtävät, joissa lottia ja lottajärjestön apua tarvittiin.

Lotta Svärdin Oulunsalon yhdistyksessä toimivat kyläosastot sekä kirkonkylässä että Salonpäässä.

Rauhansopimuksen mukaisesti järjestö lakkautettiin vuonna 1944.

Lähteet:

Taito Seila; Lotta Svärd, univormupukuiset naiset, Hämeenlinnan 1972

Mauno Hiltunen, Oulunsalon historia, Kemi 1987

Sisko Isolan hallussa olevat asiakirjat Oulun Lotta, Lotta Svärd -yhdistyksen Oulun piirin 15 -vuotisjulkaisu 1922-1937, Oulu 1937.

Lottamaja sijaitsi Kirkonkylässä Remeksen risteuksen läheisyydessä. Kuvassa Heleena Syrjalä Taustalla Kirkonkylän kansakoulu.

Talvi- ja jatkosota

Sankarien muistopäivänä

läksi nukkunut nuoruus multien alla
kallis, kaivattu elämä kätkössä maan:
ei ole poissa meiltä se, kuollut kuolemalla
ajasta aikaan se täällä tunnetaan.

Kaikkia eloonjääneitä väkevämmin
elävät taisteluun miehet, kätketyt
hautoihin.
Sukupolvesta toiseen tulvii heidän
henkensä lämmin.
Kertoen rakkaudesta ja uhrista
kauneimman.

Kuolivat meiltä he, että me eläisimme,
että näin meissäkin alttiut säilyä vois,
että me ajasta aikaan käskyä seuraisimme
isänmaan tähden kaiken annamme pois.

Vuossatain halki lempeä humina puiden
soikoon yllä pyhien hautojen.
Kirkkaus talven, kirkkaus toukokuiden
olkoon valkeiden ristien äärellä
ikuinen.

Ainaisesti olkoon kukkiva hauta
meillä
syvässä kätkössä toivovan sydämen,
risteistä säihkyvä valo olkoon
elämän teillä
johdattajamme lävitse aikojen.

Margit Aho, nyk. Jäminki 1944

Talvi- ja jatkosodassa kaatuneet Kempele

AALTONEN Kalle

työmies, s. 18.2.1909.
Kaatui 24.6.1944 Jänner-
järvi, Alanoskua. Pso
Hulda e. Kleemola s. Jun-
nilas. -10Kiiminki. JR10.
Korpraali.

ANTTILA Martti Johan Jaakko

suutari, s. 27.9.1912 Kem-
pele. Kaatui 17.11.1941
Malviainen-Uhtuan tiens.
Ts7/III/JR26. Sotamies.

HAPPONEN Tauno Johannes

maanviljelijä, s. 16.12.
1924 Tyrnävä. Katosi
14.6.1944 Kuuterselässä
Kanneljärvellä. Siunattu
Tyrnävän sankarihautaan.
Sotamies.

HELAMA Uno Veikko

työnjohtaja, s. 31.12.1922
Ylivieska. Kuollut sodis-
sa saamiinsa vammoihin
4.6.1946. TS 10 SpoIK. Js
JR 32, JR 11, 11 Pr, JR 11.
Tst: Js Uhtua, Jyväskylä,
Kiestinki, Ahvenlahti,
Hirola, Rasala, Metsäky-
lä, Kivennapa, Länsi-Kan-
nas, Noskua. Vuoksi, Vuosalmi, Ihantala.
Ls Tornio, Paakkola, Muurola, Hirvas,
Rovaniemi, Muonio. Haav. 27.4.-42 Lou-
hessa. Luutnantti.

HUTTUNEN Kaarlo Oskari

työmies. s. 20. 1. 1913
Kempele. Kadonnut Varn-
meljärvellä 14.6.1944. Ju-
listettu kuolleeksi 16.2. -
48. Js 3 rask Psto 16. Tst:
Ts Kuhmo, Js Karjalan
kannas. Sotamies.

HUTTUNEN Vilho Oskari

veturinlämmittäjä, s. 31.12.1917 Pielisjär-
vi. Kaatui 25.6.1944 Juustilassa Karjalan
kannaksella. Pso Nanni Hannula. Lapset:

Reijo -41, Raija -44. Tst: Uhtuan suunta, Karjalan kannas. Haav. heinäkuussa -41. Luutnantti.

HÄKKILÄ Antti E

s. 16.6.1903, kaatui 28.2.1941. Sotamies.

IKONEN Alma

s. 17.10.1917, kaatui 2.8.1944. Lotta

JÄMINKI Vaito Vilho

poliisi, s. 15.1.1913 Kempele. Kaatui 13.7.1941. Tst: Soanlahti, jossa kaatui. Alikersantti.

KAJANKOSKI Tuomas

maanviljelijä, s. 17.2.1921. Kaatui Torniossa 6.10.1944. Js JR 53. Tst: Kies-tingin suunnan taist., Kangasvaara, Uhtuan suunnan taist., Pystyskukkula, Karjalan kannas, Kuuterselkä, Kivennapa, Kuparsaari, Vuosalmi. Ihantala, Tornion taist. Sotamies.

KARJALAINEN Eino Jaakko

maanviljelijä, s. 7.5. 1923 Kempele. Kaatui 18.1.1943 Makkarakukkulalla. 8/ JR 11. Tst: Uhtuan suunta, Makkarakukkulalla. Sotamies.

KAURANEN Gustaf Edvard

työmies, s. 15.1.1906 Kempele. Kaatui 13.1.1940 Vuoksella. Pso Aino Rahikainen s. -06, k. -62 Kempele. Lapset: Pentti -30, Erkki -32, Aili -35, Ahti -35, Väinö -39. Ts 8/ JR 26. Tst: Karjalan kannas, Vuoksela. Sotamies.

KERÄNEN Juho Heikki

suutari, s. 28.2.1902 Tyrnävä. Kaatui 23.2. 1940 Viipurinlahdella. Pso Riitta Liisa Mansikkamaa, s. -92 Tyrnävä, k. -65 Kempele. Sotamies.

KLEEMOLA Heikki Valtteri

työmies, s. 30.6. 1916 Siikajoki. Kaatui 20.8. 1941 Kies-tingin itäpuolella. Pso Hulda Heleena Junnila s. -10 Kiiminki. Lapset Helmi Heleena -41. Ts 9./III/3.Pr. Tst: Ts Nurmijärvi, Muolaa, Munasuo, Kämärä, Karisalmi. Korpraali.

KONTIOKARI Veikko Henrikki

maanviljelijän pka, s. 12. 12.1918 Kempele. Kuoli 3.3.1940 sotasairaalassa. HRR. Lappeenranta. Tst: Lavajärvi. Ratsumies.

KOPSAKANGAS Ahti Uuno

maanviljelijä, s. 26.4. 1919 Kempele. Kaatui 7.10. 1944 Kemin Karihaaras- sa. Pso Katri Välipirtti s. -21 Tyrnävä. 1/ Er Os P. JR 12. Tst: Js Luton suunnan taistelut, Kemin valtaus. Korpraali.

KOPSAKANGAS Pauli Olavi

maanviljelijä, s. 9.12. 1920 Kempele. Kaatui Sallan Kieristelemävaarassa 10. 7. 1941. Js Kev.Os 3. Jääkäri.

KORHONEN Eino Jaakko

työmies, s. 29.4. 1914 Sotkamo. Kuollut 22.8. 1941 A/ 20 KS:ssa. Pso Laina Katri Valpuri Sankilampi s. -15, k. -91. Lapset Airi Mirjam -38, Pirkko Hilja -40. 4./JK 31. Korpraali.

KUIVALA Eino Iisak

maanviljelijä, s. 13.8. 1897. Kuollut 6.9. 1941 32 Sotasairaalassa. Leski. Lapset: Mauno Matias -29, Elli Inkeri -34. Yks 5393, henk. T -kask. "T" E/HTK 11.

LAMPELA Aarne Bernhard

työmies, s. 22.6.1924 Kempele. Kadonnut Vuontelessa 16.7.1944. Julistettu kuolleeksi 5.4. 1948. Js 27.10.-42 Jv. KoulK15, 24.2.-433. TäydP, 24.10.-43 5000, 15.11.-43 8/II/JR 14. Sotamies.

LEHTOSAARI Jaakko

s. 15.4.1924, kaatui 23.2.1945. Sotamies.

LEHTOSAARI Reino Aatos

suutari, s. 9.5.1917. Kaatui 20.5. 1942 Jelettijärven suunnalla. Pso Laina Kulho. Lapset: Suoma Katariina -39, Seppo Aatos Johannes -42. Toimi lääkintämiehenä. I /JR 11. Korpraali.

LEHTOSAARI Risto Johannes

työmies, s. 1.2.1920. Kaatui Sallan Nurmitunturilla 23.8.1941. 1/ JR 12. Sotamies.

LUSTIG Aapeli Pekka

maanviljelijä, s. 14.1.1916 Pulkkila, kaatui 3.8.1941. Pso Elma Elisabet Niemi, s. 1918, k. -82. Lapset: Antti Pekka -41. Alikersantti.

MANSIKKAMAA Reino Johan Olavi

suutari, s. 3.9.1914 Kempele. Kaatui Louhen suunnalla 5.11.1941. Pso Helli Tuppurainen. Yks 5200, 13 KssK. Sotamies.

MEHTÄLÄ Heimo Henrik

työmies, s. 25.5.1903 Kärämäki. Kaatui 28.8.1941 Lohivaarassa. Pso Maria Sofia Trunstedt s. -05, k. -68. Lapset: Mauno -31. Ts KTR 23 Js 13 KssK. Tst: Ts Pien-Peron ja Talin taistelut, Js Sohjana, Kiestinki, Lohilahti,

Lohivaara. Sotamies.

MIETTUNEN Väinö O

s. 4.6.1923, kaatui 20.6.1944. Korpraali.

MIKKONEN Heikki

maanviljelijä, s. 28.12.1903 Tyrnävä, kuoli 30.3.-44. Pso Anna Ikonen. Lapset: Eila -23, Maija -27, Jouni -29, Juhani -31, Heikki -33. Joutui Talvisodassa haavoittuneena vangiksi 3.3.-40.

OLLAKKA Vilho Vaito Ilmari

työmies, s. 9.2.1923 Kempele. Kaatui Vitelessä 28.6.1944. Js Jv KoulK 15, Täyd P 15, 3/I/15 Pr. Tst: Länsi-Syväri, Sammatus, Vitele. Pk-ampuja. Sotamies.

OLLILA Jaakko

maanviljelijä, s. 22.9.1904 Tyrnävä. Katosi Tervajoen taistelussa 6.3.1940. Pso Aino Liisa Riikonen s. -89, k. -65 Kempele. Er P 21. Tst: Uuras, Vilanemi. Sotamies.

PEKURI Antti Valdemar (Valtu)

maanviljelijän pka, s. 27.9.1921 Kempele. Kaatui 29.8. 1944 Ihantalassa (Juustila). Js JR 53 11 K. Tst: Uhtuan suunta, Karjalan kannas, Kuuterselkä, Kivennapa, Vuosalmi. Sotamies.

PELTTARI Erkki Johannes

maanviljelijä, s. 24.10.1921 Kempele. Tst: Laguksen panssarijoukossa. Vitele, Tuulos, Syväri, Petroskoi, Karhumäki, Ääninen. Kaatui 27.6.1944 Talissa. Js J os 1/ PsP. Kersantti.

PENTTILÄ Yrjö Johannes

työmies, s. 27.10.1914. Kaatui Uuraassa 1.3. 1940. Sotamies.

PULLI Arvi Ensio

sähkömies, s. 15.3. 1921. Kuollut 18.7. 1941 matkalla 26 KS:aan. Js Yks. 9232 1./ 9 Py.

PÄÄKKÖ Eino Ilmari

työmies, s. 18.6.1921 Kempele. Kaatui 4.5. 1942 Kiestingin pohjoispuolella. I/ JR 12. Kiväärimies. Tst: Lakijärven suunnan puolustus, Kiestinki. Sotamies.

RAUTIO Antti Emil

kirvesmies, s. 3.4. 1909. Kuollut 30.9. 1941 sotasairaalassa. Yks. 5620. Sotamies.

RAUTIO Kalevi Toivo

maanviljelijä, s. 23.8. 1924 Vaala. Kadonnut Valkeasaarella 10.6. 1944. Julistettu kuolleeksi 1963. Js 10 TYkK. Sotamies.

SANKILAMPI Pauli J.

työmies, s. 12.8.1910 Kempele. Kuolluthaavoit-
hinsa 16.8.1940. Pso Signe Katariina Minkkinen, nyk. Seppänen s. -10 Kempele. Lapset: Maila-34, Matti -37, Toivo -39. Osallistunut talvisotaan Pr W:n mukana. Korpraali.

SARKKINEN Jaakko Ilmari

työmies, s. 19.6. 1924 Kempele. Kaatui Uhtuan Hevosenkengässä 26.10. 1943. E/ II/JR 53. Sotamies.

SARKKINEN Lauri Iisak

maanviljelijä, s. 13.2.1923 Kempele. Kaatui 13.6. 1944 Kivennavalla. Js 5012. Tst: Uhtua, Kuittijärvi, Karjalan kannas, Kivennapa. Sotamies.

SULINTO Mauno Oskari

maanviljelijä, s. 3.8. 1917 Kempele. Kaatui 25.8. 1941 Lohivaarassa. Js 13 KssK. Alikersantti.

TAKKULA Olavi

s. 28.8.1921 Kempele, k. 4.12.-45. Pso Alli Jokinen s.-22. Laguksen panssarijoukot. Tst: Karhumäki, Äänislinna, Karjalan kannas. Alikersantti.

TEPPO Jaakko V

s. 3.3.1901, kaatui 5.5.1944. Sotamies.

TOIVONEN Arvo Johannes

Kaatui 8.7. 1941 Joutsenossa. Pso: Aili. Js 14 TykK.

TUOHINO Aappo Olavi

maanviljelijä, s. 4.2. 1923 Kempele. Kaatui 27.6. 1944 Noskualla. Js I/JR 11. Tst: Uhtuan suunta, Karjalan kannas. Sotamies.

TUOHINO Elli Orvokki

talollisentytär, s. 9.7. 1917 Kempele. Kuoli 20.9. 1943 sodassa saamiinsa vammoihin. Palveli lääkintälottanäkenttäsairaalassa Kurkijoella ja Karhumäessä.

TUOHINO Katri Helmi Aulikki

sairaanhoitaja, s. 14.8. 1915 Kempele. Kuoli B/12 K:ssa ilmapommituksessa 1.5. 1942. Palveli lääkintälottana 17 KS:ssa.

VUOPPOLA Katri

s. 31.1.1912 Kempele. Kuoli 11.7.1941 lavantautiin 41. sotasairaalassa. Palveli lääkintälottana 24 KS os.

VÄÄNÄNEN Vieno Johannes

työmies, s. 11.8.1917 Tyrnävä. Kaatui 29.7. 1941 Tirivaaran maastossa. Js 3/SissiP3. Taistelulähetti. Sotamies.

*Talvi- ja jatkosodan veteraanit
Kempele*

AALI Samuli Osvald

pienviljelijä, s. 20.8.1907, k. 5.11.-79 Kempele. Pso Helmi Matilda Koskenkangas s.-04, k. -88 Kempele.

AHTIMAA (Pukki) Antti

pienviljelijä, s. 1.4.1910 Kempele, k. 3.5.-82. Pso Anni Hilja Hyvärinen s.-18. Lapset: Aili -41, Ahti -45, Anja -49, Alpo -50, Aulis -54, Arto -59. Ei lähempiä tietoja.

AHTIMAA Arvi Eemeli

työnjohtaja, s. 6.6.1921 Kempele, k. 18.1.-93. Pso Else Eveliina Eskuri s.-29. Lapset: Riitta -53, Jukka -55, Pasi -60, Jorma -62, Paula -65. Linnot. Psto 6 II Psto/11 Pr KTR 16. Tst: Sohjana, Kiestinki, Kangasvaara, Lohivaara, Ahvenlahti, Uhtuan suunta. Alikersantti.

AHVENNIEMI Taavi

vaatturi, s. 13.8.1910 Lappajärvi, k. 30.5.-84. Pso Hilma Maria Myllyaho s.-12 Utajärvi. Lapset: Anneli -42, Risto -45, Kaarina -47, Eero -49. Ts 1/ErP 21, Js 27 KssK ja 13 KssK. Tst: Uuraa, Tervajoki, Js. Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj. puoliset taistelut, Kiestingin suunta. Vääpeli.

ALAKOPSA Jaakko Edvard

kirvesmies, s. 29.7.1897 Siikajoki, k. 4.10.-82 Oulu. Pso Olga Elviira Klaar s.-07, k. -90. Lapset: Esko -27, k. 92, Alpo -31, Anne -36, Ilkka -40, Tuomo -43, k. -63, Hannu -45. Vs, Ts, Js. Tst: Js Kumsjärvi, Savukoski, Petroskoi, Karhumäki, Juustjärvi. Alikersantti.

ALARÄIHÄ Jaakko

kauppias, s. 15.8.1913 Yli-Ii, k. 20.8.-76. Pso Irja Kaarina Pinola s.-17 Ylivieska. Lapset: Jouko -46, Toivo -47, k. -91, Lea -49, Eila -50, Seija -58. III AK JR 53 2 krhJ. Tst: Kapustajoki, Kangasvaaran ja rautatien puol. taist., Kiestinki -Louhen maantie läpimurtotaist., Uhtuan suunnan puol. taist. Uhtuan länsipuol. Karjalan kannas 3D:n torjuntataist., VT linja Kuuterselkä. Haav. 14.6. Kuuterselässä. Korpraali.

ANNOLA Matti Nestori

maanviljelijä, s. 28.7.1904 Lappajärvi, k. 4.10.-66. Pso Lyydia Dakmar Ahvenniemi s. 01. Lapset: Tauno -23, Helvi -26, Kaisa -28, Tarmo -30, Erkki -32, Eeva -35, Helena -37, Maija-Liisa -40, Martti -43, Eila -47. 13 KssK. Ts ja Js Märkäjärvi, Vilajoki, Kiestinki, Sohjana, Pinkosalmi. Haav. Märkäjärvellä. Korpraali.

ANNOLA Tauno

maanviljelijä, s. 28.9.1919 Lappajärvi, k. 10.1.-49 Kempele. 18.12.-3922 ViestikouluK,

28.6.-40 VP 10, 24.8.-40 1./VP 5, 26.8.-41 3/VP 36, 10.1.-42 II/JR57, 26.1.-42 3./VP 36. Tst: Vuoksela, Rautu, viiv. taist: Rautu, Kiviniemi, Vuoksen puolustus. Puhelin-au. Kuoli rintamalla saamaansatarttuvaan tautiin. Kersantti.

ANNOLA Tauno Uolevi

maanviljelijä, rak. mies, s. 12.2.1923 Lappajärvi. Pso Kaisa Liisa Turunen s.-24 Pulkki. Lapset: Marjatta -46, Kyllikki -49, Paavo -50, Jukka -51, Raii -55, Anne -64. Js Jv15; 5393, 5256. Js Länsi-Syväri, Sammatus, Vitele, Kaukojärvi, Salmi, Uuksu, Pitkäranta Ukujärvi, Ls. Kemijärvi, Rovaniemi, Desanttikahakka Kiiminki 27.9.-1.10.42. Kersantti.

ANSAMAA Matti Samuel

talonmies, s. 1.1.1923 Liminka, k. 10.6.1983. Pso Aune Elisabet Nissinen s.-24. HTK/IIAK, 2. täydk. JR53. Tst: Uhtuan suunta, VT-linja, Kuuterselkä, Kivennapa, Noskua, Vuoksi, Harjula, Ls Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Haav. 13.2.-44 Hevoslammi. Korpraali.

ANTTILA Jaakko Vilhelm

maanviljelijä, s. 12.4.1918 Oulainen. Pso Bertta Eufrosyyne Heikkinen k.-77. Lapset: Eila -45, Laila -46, Maire -48, Eeva -49, Juhani -50, Leena -53, Raija -54. JR32, JR11, Jv KouluK 19, Av 1 Eteläsatakunnan skp, ErPatal 5, Rask skpE. Tst: Uhtuan suunta,

ANTTILA Niilo Antti

Kiestinki, Jelettijärvi, Petsamo, Oulu, Olhava. Haav. 24.4.-42. Korpraali.

maanviljelijä, s. 5.2.1901 Kempele, k. 26.11.-56. Pso Hellin Valpuri Siipola s.-09, k. -86. Lapset: Liisa -27, Maija -29, Jorma -31, Raimo -33, Kari -47. Erik.K/3D Tst: Karhumäki. Sk-vääpeli. 1942-44 Kempeleen suojeluskunnan päällikkö.

ANTTILA Tauno Eevert

maanviljelijä, s. 5.9.1902 Kempele, k. 23.12.-73. Pso Jenny Kustaava Kanniainen s. 1900, k. -40. Lapset: Marjatta -30, Seppo -32, Irja -35, Mirja -37, Kaija -39. Korpraali.

AROMIES Väinö Ilmari

ratatyömies, s. 19.4.1909 Kempele, k. 22.8.-59. Pso Hanna Katariina Seppälä s.-10, k.-89. Lapset: Raii -34, Kalle -36, Soile -38, Helena -42, Kimmo -46, Selina -48. Esik/3DE. Tst: Masovaaran-Uhtuan suunnalla, Karjalan kannaksen torjuntataistelut. Sotamies.

AUTIO Aale Johannes

veturinkuljettaja, s. 21. 9. 1926 Haapajärvi. Pso Eeva Sisko Helama s. -26. Lapset: Marja-Liisa -44, Keijo Olavi -45, Anna-Leena -47, Eeva-Maija -49, Juha-Veikko -53, Anne-Mari -56, Ari Johannes -59. Saaristomeren rannikkoprikaati. Korpraali.

AUTIO Atte Matti

liikennetarkastaja, s. 17. 6.1925 Haapajärvi. Pso Anna-Liisa Vehkalahti s. -25. Lapset: Kaija -48, Kirsti -49, Kaarina -51, Kerttu -57. I/3 Pr (sininen prikaati). Tst: Js Kanneljärvi, Summa, Tammisuo, Portinhoikka, Ventelä, Viipurinlahti. Kersantti.

BASK Eino Matti

maanviljelijä, s. 1.12.1908 Tyrnävä, k. 8.9.-87. Pso Martta Pyykkönen s. -07, k. -64. Lapset: Inkeri -32, Matti -50. Sissipatalj. Tst: Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Jelettijärvi, Karjalan kannas. Sotamies.

BJÖRN Eino Jaakko

kirvesmies, s. 13.5.1898 Tyrnävä, k. 11.4.-72. Pso Viivi Elisabet Mikkonen s. 1900 Tyrnävä. Lapset: Kerttu -25, Eva-Maija -27, Hannes -29, Atso -31, Kalevi -38. Ts Jv aseellisena 18.2.-24.4.-40 KT-P/LR, vartiomiehenä 8445:

ssä 18.6.-31.7.-41, vartio- ja iv-miehenä 8422:ssa 4.8.-41 - 25.9.-41. Tykkimies.

BORDI Vladimir

maanviljelijä, s. 5.7. 1912 Salmi, k. 30.10.-88 Kempele. Pso Nasti Mäenkoski s. -20 Salmi. Lapset: Raisa -34, Johannes -37, Pentti -41, Raakel -44, Pauli -46. Ts ERPS, Js VP. Tst: Salmi, Sortavala, Pitkäranta, Js Aunus. Sotamies.

BOVELLAN Lahja Petter (Pekka)

rakennusmies, s. 31.5. 1920, k. 14.4.-79 Kempele. Pso I Jenny Nybacka, II Irmeli Aspegren s. -30. Lapset: Reijo -46, II avioli. Rainer -56, Aila -58, Saira -64. Js Er os P. Tst: Piksujeff, Kalastajasaarento, Kutovoja, Luton suunnan taistelut. Ls Kemin valtaus, Pohjois-Suomen vap. tst. Sotamies.

BROSTRÖM Yrjö Jaakko

ratatyömies, s. 30.8. 1915 Kempele, k. 6.7.-92. Pso Anna Reeta Mäkelä s. -18 Suomussalmi. Lapset: Anneli -44. Ts JR26, Js 17 KEK, 14 Er LinK. Tst: Vuoksela, Js Savukosken suunta, varmistustaist. Pohjois-Suomen vapautustaist. Korpraali.

BRUNNI Leo

rehtori, s. 4.12.1926 Ylikiminki. Pso Marjatta Junttila -28. Lapset: Suvi-Marja Johanna -67. ItR3, 1. rautatie ItPrtija I/KTR1. Tst:

CAJAN Lauri Ilmari

(vv. 1943 - 93 Kainua) metsänhoitaja, s. 2.8.1924 Oulainen. Pso Onerva Kyllikki Lumila s. -28. Lapset: Kari Juhani -52, Anna-Leena -52, Veli-Pekka -54, Liisa Kyllikki -56. 14.3.-43 It.koulu, 14.5.-43 Ilmav. V-koulu, 22.2.-44 1.It. var.os., 1.4.-44 1. It. Kv, 13.5.-44 E/It.R1, 15.10.-44 6. Er It.Psto, 7.11.-44 E/It R1. It-joukot Helsinki ja Oulu. Alikersantti. 1941 syyskuussa it-joukoissa Pistojärvellä vapaaehtoisena.

DAAVITILA Arvo Väinö

työntarkastaja, s. 23.6. 1910 Utajärvi. Pso Aino Vappu Keinänen. Lapset: Matti Antero -36, Kaisa -39, Irma -43, Tauno -46. Jääkäripataljoona 5. Tst: Summa, Kollaanjoki, Koivisto. Jääkäri. Alikersantti.

ERKKILÄ Päiviö Juhani

piiriedustaja, s. 26.7.1917 Lohtaja. Pso Hilikka Tuksiainen s. -21. JR 29, JR 50, 11 DE, Jv KouluK 24, JR 53. Tst: Js Heinäväara, Värtsilä, Laaja, Yläjoki, Prokkoila, Niiniselkä, Teru, Vilaa, Suunu, Homoravitsa, Syvärin ala-

juoksu, Särkijärvi, Noskua, Vuosalmi, Ihtala. Ls Tornio, Ylipaakkola, Tervola. Haav. 27.8.-44 Ihtalassa ja 9.10.-44 Ylipaakkolassa. Yliluutnantti.

ERVASTI Abram Benjam

eläkeläinen, s. 23.2.1917 Oulunsalo. Pso Hilja Emilia Karvonen. Lapset: Marja-Liisa -45, Pentti -47, Eero -51. Ts JP 3, 3 D, Js 4D, Tst: Kivennapa, Tohoslampi, Summa, Viipuri, Js Maaselänkannas, Karjalan kannas. Haav. Syvälahdessa 10.8.1944. Kersantti.

ETELÄ Kauko Emil

maanviljelijä, s. 12.5.1913 Kempele, k. -93. Pso Hilja Sofia Sillanpää s. -12. Lapset: Jouko -53, Soile -56. JR 25 13.10.1939, 13 KssK 16.6.-41. Tst: Kuhmo, Sohjana, Kiestinki, Louhensuunta. Haav. Perkjärvellä -44. Korpraali.

ETELÄ Kauno Otto

liikkeenharjoittaja, s. 1916 Kempele. Pso Martta Sofia Pääskynen s. -24. Lapset: Juha -49, Pekka -50. Tst: Ts 2/VP 11 Sallan rintamalla ja rannikkolohkolla, Js Uhtuan suunnalla ja Karjalan kannaksella 3 D:n autojoukoissa. Korpraali.

ETELÄ Koitto Kalervo

s. 19.7.1922 Kempele. Pso Saara-Liisa Lehtosaari s. -24. Lapset: Anja -50, Elsi -51, Terttu -57. JR 53/8Kompp. 20.1.1942 Kiestin-

Kuuterselässä. Korpraali.

ETELÄ Kosti

teollisuusvartija s. 1918 Kempele. Pso Helvi Laatikainen. Merivoimat, miinamies. Os. sotatoimiin seuraavissa sotalaivoissa: Baltic-miinalaiva, LA 2 emälaiva ja Aranto kuljetusalus. Matruusi.

GÄRDING Antti Oskari

ratatyömies, s. 13.2.-1899 Kempele, k. 8.3.-57. Pso Impi Räisänen s. -11, k. -88. Lapset: Erkki-33, Paa-vo -34, k. -92, Teuvo -36, Pekka -47, Pirkko -50.

GÄRDING Heikki Oskari

betonimies, s. 3.6.1921 Kempele, k. 10.9.-84. Pso Salme Lemmitty Paakkola s. -23. Lapset: Marjaana -52. Js Jv.KoulK 19. Tst: Maaselän kannas, Helsingin ilmapuolustus. Korpraali.

GÄRDING Eino Ilmari

työmies, s. 20.1.1908 Kempele, k. 23.2.-76.

31.8.-41 TienHK, 10.4.-42 II/JR 32, 5.5.-42 OulSkp., 19.7.-42 12 TalK, 6.8.-42 17. TalK, 15.5.-43 12 VaatK, 17.4.-44 2 VaatK, 21.10.-44 15 V 4, 4.11.-44 18. SotaS. Tst: III AK:n TienrakP, Kiestingin, 8 TienHK Uhtuan suunnalla, länsi- ja pohj. puoliset taist. Sotamies.

GÄRDING Kaarlo Johannes

kirvesmies, s. 15.8.1897 Kempele, k. 28.8.68. Pso Johanna Elisabet Rautio s. -01, k. -92. Lapset: Aino -24, Laila -26, Pentti -28, Eeva -30, Liisa -33, Elma -35, Wolmari -39, Marja-Leena -43, Antero -45. J.P.R MiinHK, miinanheittäjä. Tst: ei tietoja. Alikersantti.

HAATAJA Tauno Matias

maatyömies, s. 4.1.1924 Ylikiminki. Pso Marja Inkeri Hirviniemi s. -39. Lapset Risto -64. 1.7.-43 HTK, 29.9.-43 5/JR 7, 29.6.-44 Esikk/II JR 7 II JR 7, 21.8.-44 6/JR 7. Tst: Karjalan kannas. Korpraali.

HAPPONEN Verner Kaarlo Johannes

palokersantti, s. 19.11.1921 Kempele. Pso I Aune Säily s. -25, II Rauni Ahola s. -43. Lapset: I avioli. Tuula -47, Leena -51, II avioli. Anna-Mari -69, Riitta -75. 7/JR 11. Tst: Uhtuan länsi- ja pohj. puolen taistelut, Jyväskylä, Kiestinki, Ahvenlahti, Jyväskylä. Karjalan kannas viiv. taist Hiirelä, Karvala, Ronnunkylä, Metsäkylä, 3 Div. torj. taist Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksenlohko, Vuosalmi, Ls. Tornio, Rovaniemi, Meltaus. Sotamies.

HAURU Nestori Arvo

maanviljelijä, s. 31.8.1908 Tyrnävä, k. 17.2.-66 Kempele. Pso Sylvi Amalia Kopsakangas s. -11, k. -90. Lapset: Enni -34, Toini -35, Inkeri -36, Taimi -38, Ritva -41, Eero -44, Tauno -46, Saara -48, Markku -50, Esa -52. 24 ELK, HTK 11, 12. KHevS, Js Vasovaara, Uhtuan suunnalla, Karjalan kannaksella ja Pohjois-Suomen suunnalla. Sotamies.

HAURU Reino Yrjö Juho

pienviljelijä, s. 16.7.1920 Tyrnävä. Pso Aili Pääkkö s. -09, k. -87. Lapset: Aino -55. Js 4.4.-40 12./Jv KoulK 5, 21.5.-41 11 D 12 Ptri, 20.9.-41 21 SvK, vartiomies, 25.7.-42 Sv-leiri 6, 3.7.-44 Sv-leiri 9. Sallan suunnalla. 21.9.-41-24.7.-41. SotaS 32, 24.9.-11.10.10. SotaS 32. Sotavankina Neuvostoliitossa 1944-47. Sotamies.

HAURU Vilho Iikka

suutari, s. 19.5.1909 Kempele, k. 8.1.-62. Ts 8/JR 26 räätäli. Js 10 RKK:n suutari. Tst: Ts Vuokse- la, Vuosalmi, Js 1941-42 radan jälleenrakennus rataosilla Wrs-Uuk -Yjä, Wua-Tj-Mat-Srl, Änl-Karh- Malu-Krivi. 32 SotaS 27.11.-42-13.1.-43, 57 SotaS 6.2.-23.2.-43, 32 SotaS 24.2.-13.4.-43. Pioneeri.

HAVANA Eino Ilmari

maalari, s. 21.6.1910 Oulu, k. 24.6.1991 Kempele. Pso Martta Eedit Vilhelmiina Majjala s. -13, k. -86. Lapset: Kauko -24, k.

nen, Pistojoiki, Tetrivaara, Uhtuan taist. Korpraali.

HEIKKILÄ Väinö Eemeli

työnjohtaja, s. 13.2.1902 Oulainen, k. 20.5.-85. Pso Anna Briitta Mansikkamaa s. -04, k. -86. Ts Oulun lohko, Js III/JR 53. Hevosmies. Tst: Kiestinki.

HEIKKINEN Jalmari

hortonomi, puutarhaopettaja, s. 5.3.1912 Lapinlahti, k. 14.3.-93. Pso Iris Elisabet Sundelin s. -22. KTR 3 V.ptri, 107. ItKKK, 35 SotaS. Järj K 1:n, MekK. 107. ItKKK, 43 Kev It Ptri, 47 Kev. It Ptri. Tst: Laatokan Karjala, Aunus, Maaselän kannas, Siilinjärven sk. Yliker- santti.

HEIKKINEN Martti Teodor

merikapteeni, s. 14.2.1925 Hailuoto. Pso Kerttu Laakso k. -91. Lapset: Osmo -58. RTR 11.40TK/RTR 14.405 kev/IVRTR 3, V raivausosasto. Tst: Tulvojan lohkon torj. taistelut. Korpraali.

HEIKKINEN Otto Einari

muurari, s. 8.7.1917 Juan-
koski, k. 1.2.-80. Pso Lyy-
li Maria Kontiokari. Lap-
set: Martti -37, Esko -42,
Lauri -46, Tapio -48, k. -
90, Helena -51. Ts 8/
KTR 1. Tst: Ts Rautu,
Summa, Leipäsuo Kämä-
rä, Pien-Pero, Lyykylä,
Tali, Js. Kiestinki, Uhtuan länsipuoli. Sota-
mies.

HEIKKINEN Vilho Sakari

työmies, s. 31.10.1914
Oulu, k. 15.8.-76. Pso
Tyyne Katariina Järvelin
s. -13. Lapset: Ossi -35,
Salme -38. Ts JR 25, ajo-
mies. Js 13 KssK ja 27
KssK. Tst: Ts. Pr Vuo-
kon mukana, Js Sohjana,
Pinkosalmi ja Louhen
maantien suunnalla, Uhtuan länsipuoli,
Kiestinki, Uhtuan suunta. Korpraali.

HEIKKINEN Yrjö

maanviljelijä, s. 8.8.1900
Suomussalmi, k. 14.4.-81.
Pso Anna Lyyra s. -04, k.
-65. Lapset: Alli -28, k. -29,
Matti -30, Maija -31, k. -
34, Pekka -35, Hugo -36,
Lea -38, k. -86, Kerttu -40,
Liisi -43, Esa -44, Alpo -
47. Ts 3/PionP 22. lää-
kintäaliupseeri, Js 13 KssK, 11.11.-415/Lt
Psto1:teen, 15.12.-41 15/Lyr Psto 1:een.
lääkintäaliupseeri. Tst: Ts Suomussalmen
taist., Haapavaara, Mustajoki, Kiannannie-
mi ja Juntusranta, Js. Sohjana, Kiestinki,
Syväri. Kersantti.

HEINONEN Edvard

työmies, s. 17.7. 1909 Paavola, k. 27.6. -67

Kempele. Pso Laina Kor-
pi. Lapset: Eila. Js Vaat-
jalkkorj.K, 12 VaatK. Va-
rastomies. Sotamies.

HEISKANEN Onni Olavi

liikennöitsijä, s. 25.5.1919
Varpaisjärvi. Pso Vappu
Ollikainen s. -13. Lapset:
Kauko -45, Marita -50,
Heikki Olavi -53. 12 Pri-
kaati. Tst: Krivin puol.
taist., Maaselän puol.
taist., Ihantalan ratkaisu-
taist. Alikersantti.

HELAMA Alpo Olavi

rakennusmestari, s. 27.
1.1916 Ylivieska, k. 21.11.-
74. Pso Sirkka Josefina
Heikka s. -18, k. -91. Lap-
set: Outi Inkeri -41, Heikki
Päiviö -46, Tapio Ilkka -49,
Maarit Hannele -50. Ts 8/
JR 26, Js JR 53. Tst: Ts
Vuoksela, Vuosalmi, Js
Sohjana, Kiestinki, Kapustaoja, Kangas-
vaara, Lohivaara, Korpilohko, Kiestinki,
Ahvenlahti, Uhtuan länsip. taist., 3 D:n torj.
taist. VT-linjalla, viiv. taist. Länsi-Kannaksella,
torj. taist. Noskua, Vuoksenlohko, Vuosal-
men puol. taist, Tornion taist. Ylikersantti.

HELAMA Jouko Aatos

rakennusmestari, s. 11.5.
1914 Ylivieska. Pso Laila
Linnea Tetri s. -23. Lap-
set: Hannu Veikko -47,
Harri Pasi -52. PionP. Tst:
Ts pohjoinen rintama ja
Viipurinlahti, Js Vasovaa-
ra, Latvajärvi, Vuokkine-

mi, Ponkalahti, Vuoninen, Pistojoiki, Korpi-
vaara, Tetrijärvi, Uhtua, Kiestinki, Lohi-
vaara, Syväri. Pataljoonan apulaismen-
taji. Yliluutnantti.

HELAMA Oiva Usko

kaup. kamr., s. 21.3.1908
Ylivieska. Pso Helvi Huo-
mo -07. Lapset: Marja -
35, Leena -39. KTR 2 II ja
V AKE. 1.3. 1943 alkaen
kompp. päällikkö. Maju-
ri.

HELANEN Matti Heikki Jaakob

maanviljelijä, s. 6.1.1904,
k. 6.1.-53. Ts. EK/Er P 21
suuntakehämiehenä, Js
13 KssK. Tst: Ts Uuraa,
Piispa, Hannukkalan saa-
ri, Tervajoki, Js Sohjana
-Kiestingin suunnalla.
Tykkimies.

HELKIÖ Eero Johannes

peruskoulun opettaja, s.
24.10.1919 Asikkala. Pso
Tellervo Rantakallio. Lap-
set: Tuula -52, Erkki -55.
JR 57. Tst: Karjalan kan-
nas. Haav. Lempaala -44.
Yliluutnantti.

HEMMILÄ Aarne Ilmari

työmies, s. 21.7.1912 Kempele, k. 1.11.-84.
Pso Siiri Ellen s. -18, k. -71. Ts JR 27, Js 13
KssK. Tst: Ts Vuoksela, Vuosalmi, Js Uh-
tuan suunta. Alikersantti.

HEMMILÄ Jaakko Henrik

työmies, s. 9.11.1903 Kempele, k. -19. Pso
Aino. Tst: Solovanni -Petroskoin suunta.

HENELL Hugo Leonard

leipuri, s. 25.9.1902 Kem-
pele, k. 23.5. -87. I pso
Ella Sofia Kovalainen, II
pso Anni Emilia Terska
s. 19.3. -09, k. 11.3. -80.
Lapset: I avioli. Inga -22,
Ritva -23, Irja -27, Helmi-
28, Esko -31, Pentti II
avioli. Meeri -38, Mirja -
40, Alpo -43, Raimo -46, Arja -48. Js. 12/JR:
47:än 17.7.-44, Esik. K/12. DE 12.8.41. Tst:
Js. Nuijamaa lohko, Karjalan kannas, Raja-
joki. Liikkuva partiomies. Sotamies.

HENTILÄ Aarre Anselmi

autonkuljettaja, s. 18.7.
1918, k. 5.3.-88. Pso Silja
Hilkka Heiskanen s. -31.
Lapset: Pekka -56. Jv
KoulK 12 ja Jv KoulK 27,
AutoK/HuoltoR. Js au-
tonkuljettajana Karjalan
kannaksella. Sotamies.

HENTILÄ Arvo Aukusti

toimitusjohtaja, s. 25.3.
1910 Revonlahti, k. 12.10.-
89. I pso I Vieno Valo s.
1900, k. -70, II pso Terttu
Pikkarainen s. -29. Lap-
set: Anna-Maija -33. 15
Pr. Tst: Js Maaselän kan-
nas. Kersantti.

HENTILÄ Eino Henrik

sekatyömies, s. 10.12.
1910 Kempele, k. 7.6.-60.
Pso Aino Maria Ohenoja
s. -12. Lapset: Toini -41,
Seija -45, Olavi -47, Erkki
-49. Ts JR 25. Tst: Ts
Kuhmo. Js Sohjana, Kies-
tingin suunta, Pinkosal-
mi, Louhi. Korpraali.

HENTILÄ Heikki Herman

työmies, s. 19.10.1902 Kempele, k. 20.8.-54 Kempele. Pso Maria Sofia Sankilampi s. -05, k. 2.9.-63. Lapset: Paavo -27, Anna-Liisa -28, Vilma -30, Elsa -32, Pertti -34, Elna -36, Irja -37, Mauno -39, Pentti -41, Pekka -41, Hannu -48, k. -49. Ts AB III/ Kss/9LK, Js 13 KssK. Tst: Js Sohjana, Kiestingin suunta. Sotamies.

HENTILÄ Pentti Olavi

autoilija, s. 19.1.1917 Kempele, k. 26.1.-89. Pso Anni Alisa Siira s. -17. Lapset: Raija -42, Seppo -43, Tuula -46, Kauko -47. Ts Karjalan kannas, Js Uhtua. Haav. -40. Sotamies.

HENTILÄ Väinö Jafet

työmies, s. 19.12. 1904 Kempele, k. 30.4.-53 Kempele. I pso Helvi Maria Tenlen s. -07, k. -40, II pso Helvi Orvokki Hänninen s. -20, k. -73. Lapset: Iaviol. Väinö Olavi -27, Ahti -29, Kerttu -31, Esko -33, Anja -36, II aviol. Pauli -41, Niilo -44, Tuula -46, Toini -48, Tyyne -48, Tuulikki -50. Terttu -52. Ts Er P 21 kiväärimies, Js SotaS 32 apupalv. Tst: Ts Viipurinlahdella. Sotamies.

HENTTU Viljo Iivari

maanviljelijä, s. 9.10.1917 Hailuoto. Pso Selma Katariina Valtokari. Lapset: Maire -45, Heikki -49, Seija -50, Sirkka -52. Ts Petsamo ErP, Js Rann. pion.KHanko. Tst:

Petsamo, Suursaari. Haav. Petsamossa ja Hanko -Lappohjassa. Korpraali.

HENTUNEN Lauri

uittoyhdistyksen kasööri, s. 19.5.1909 Suistamo, k. 29.6.-73. Pso Anna (Anni) Rinne s. -10. Lapset: Kirsti -33, Pentti -34. Ts KKK/ErP9 ja I.KKK/JR 42. Js1/PionP 28. Tst Laatokan koillisp., Uksunjoki, Ristisalmi, Ägläjärvi, Tolvajärvi, Aittojoki, Kollaa, Js Havuvaara, Koirivaara, Jänisjoki, Ignoila, Veskeylys, Tsalkki, Säämäjärven kannaksen torj. taist. tien suunnassa Teru-Äänislinna, Äänislinnan valtaus, Syvärin ala- ja keski-juoksu, Tuulosjoen sillanpäätaist., Karjalan kannaksen torj. taist., Tornionjoen taist. Haav. 26.1.40 Aittojoella päähän. Alikersantti.

HEPO-OJA Lauri Heikki

muurari, s. 21.8.1926 Keskilä. Pso Irja Johanna Pellikka. Lapset: Pekka -56, Veikko -58, Jukka -59, Pirkko -60, Hilikka -62. 1/JR 1. Suorittanut sodan-aikaista nostomiespalvelusta 21.4. -5.10. -44. Kiv. mies.

HIETAHARJU Väinö Viljami

työmies, s. 8.10.1910 Oulainen, k. 4.5.-72 Kempele. Pso Anna Sofia Honkala s. 07. k. -54 Kempele. Lapset: Toini -34, Hilikka -37, k. -88, Oiva -39, Irma -41, k. -47, Salme -43, Sisko -45, Onni -52. Olavi -54. Ts Jv KK 5,

rautatie ja siltavartio, Js 3 KKK/JR32, kk-mies, 4/ErP 13, Jv KK 19. Tst: Vuonninen, Pistojoeki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj. puol. taistelut. Korpraali.

HILTUNEN Väinö Henrik

maanviljelijä, s. 8.5.1914 Rantsila, k. 15.4. -90. Pso Rauha Jarva. Lapset: Jukka -39, Eila -46. Ts1/Er.P 21, Js 13 KssK. Tst: Ts Viipurinlahti, Js Sohjana, Kiestinki, Louhen suunta, Uhtuan Suunta. Haav. Uuraassa 7.3.-40. Alikersantti.

HINTIKKA Tauno Iivari

veturinkuljettaja, s. 24. 4.1921 Kuorevesi. Pso Pirkko Rasku s. -25. Lapset: Elina -44, Timo -45, Pirjo -48, Hilikka -50, Hannu -52, Ossi -54, Anssi -61. JS LeRY, Lento-V4, Lento-V, Hä-LeV. Ylikersantti.

HJORTH Runar Julius

pienviljelijä, s. 24.4. 1918, k. 13.11.-79. Pso Signe Matilda Ollakka s. -12. Lapset: Reijo -40, Aila -42, Marita -47, Ritva -52, Pentti -54. 10 Er jär. Ptri. Tst: Niinisyryjä, Jaakkima, Matkaselkä, Ruskeala, Kumuri, Okamäki, Tiirimäki, Latvasyrjä, Rautalahden motti, Pasurinkannas, Lipola, Lempaala, Karjalan maaselkä, Tolvajärvi. Sotamies.

HOLAPPA Juho Pekka

maanviljelijä. s. 11.12. 1900 Muhos, k. 14.8. 1982. I pso Aili Maria Qvist s. -07, k. -51, II pso Eine Mielikki Tuohino s. -25. Lapset: Maija-Liisa -29, Samuli -30, Eljas -32, Kaarina -35, Paavo -37, Jukka -53, Pekka -57. Ks I RKK 1918, Aunuksen retki 1922, Ts kotijoukot, Js 13 KssK. Tst: Sohjana, Kananainen, Kiestinki. Haav. 1918 Tampere. Ylikersantti.

HOLMA Lauri

maanviljelijä, s. 12.12. 1904 Kempele, k. 9.6.-77. Pso Aino Maria Rautio s. -05. Lapset: Reino. Ts 5./KTR 23, Js 13 KssK. Tst: Ts Pien-Pernu, Tali, Js Kiestinki, Sohjana, Pinnkosalmi. Kersantti.

HOLMA Martti Jaakko

maanviljelijä, s. 23.1.1898 Kempele, k. -90. Pso Eeva Katariina Perttunen s. 1900, k. -73. Lapset: Rauri -32, Reijo -35. Ts 8/KTR 14, Js 13 KssK. Tst: Sohjana, Kokkosalmi. Kiestinki. Luutnantti.

HOLMA Tuomas Nestor

maanviljelijä, s. 25.11. 1899 Kempele, k. -90. Pso Hanna Sarkkinen m -89. Lapset: Tauno -31, Tuomo -32, Olavi -35, Eila -41, Eero -43, Raili -46, Teuvo -47. Ks Oulun II RK, Ts 5/KTR 12, Js 13 KssK. Tst: Ks Oulusta Tampe-

reelle, Ts Sohjana, Kiestinki, Js Uhtua. Väapeli.

HOLMA Väinö Erkki

maanviljelijä, s. 30.11.1901 Kempele, k. 17.12.-56. Pso Fanni Elisabet s. -97. Ts II/ T-KTR2. Js 13 KssK. Tst: Ts Salla, Vila-joki, Js Sohjana-Kiestin-ki, Kiestingin suunnalla, Pinkosalmi. Sotamies.

HUOTARI Johan Henrik

panostaja, s. 30.12. 1919 Utajärvi. Pso Martta Elviira Mulari s. -22 Utajärvi. Lapset: Taisto-44, Alpo -48, Aino -49, Tyyne -56, k. -75, Elsi -60, Ellen -67. JR 31 PionP 24, JR 10, Tst: Js Repola, Rukajärvi, Saunajärvi. Haav. Saunajärvellä oikeaan jalkaan. Korpraali.

HUTTUNEN Antti Einari

pienviljelijä, s. 26.11.1911 Kempele, k. 31.5.-88. Pso Aili Musta s. -14, k. -68. Täyd. P 8, 31. KorjJ. Os. sotatoimiin Valkjärvellä, Tervajoella, Säkkijärvelä. Sotamies.

HUTTUNEN Eino Edvard

työmies, s. 27.6.1915 Kempele, k. 26.12.-84. PM:n Linn. os. työpalv. Sotamies.

HUTTUNEN Lauri Erkki

työmies, s. 27.6.1915 Kempele. Pso Maria Linnea Kassinen s. -21, k. -74. AutoK. Karhumäki, Äänislinna, Koirinoja, Laatokka Lahdenpohja, Impilahti.

HUTTUNEN Martti Kustaa

eristäjä, s. 2.6.1917 Kempele. Pso Elli Sofia Mattila s. -18 Rantsila. Js JR 10. Tst: Tulivaara, Repola, Rukajärvi. Korpraali.

HUTTUNEN Veikko Paavali

rakennusmestari, s. 17.12.1925 Sotkamo. Pso Sanni Vuokko s. -25. Lapset: Pentti -47, Airi -49. Os. 5725, 6/TäydP 13. 7/JR 1. Tst: Puumalan, Vi-tikkalan, Jukkolan, Seivästön ja Vasikkasaaren taistelut. Alikersantti.

HUTTUNEN Vilho Johannes

autoilija, s. 1.7.1908 Kempele, k. 3.7.-86. Pso Jenni Vimpari s. -12, k. -90. Lapset: Helena -55. Ts Tyk-KoulK, 7/KTR23. Js 6/II/JR -32 kp-mies, 1/ Er P 24, kiv. mies. Tst: Js Uhtua, Uhtuan pohj. puol. taistelut. Tykkimies.

HYVÄRINEN Yrjö Vilhelm

työmies, s. 8.11.1907 Seiskaro, k. 25.2.-82. Pso Hilja Moilanen s. -26. Lapset: Juhani -34, k. -89, Erkki -50, Pekka -51, Alli -53, Hannu -55, Oili -62, k. -70. KTR. Tst: Sohjana, Kiestinki, Lohivaara, Uhtuan ja Lapin rintama. Sotamies.

HÄKKILÄ Väinö Henrik

maanviljelijä, s. 16.9.1900 Kempele, k. 18.9.-73. Pso Bertta Montonen s. -09. Lapset: Vilho Olavi -41, Erkki Juhani -43, Tuula Anneli -44. Oul Skp., JR 25 ja 13 KssK. Tst: Ts Kuhmossa Pr W:n mukana, Js Kiestingin suunta. Väapeli.

HÄME Tauno Olavi

vaunuasentaja, s. 19.7.1921 Revonlahti. Pso Aili Maria Vähäkuopus s. -18 Pudasjärvi. 141 It KKK. 17 Kev. It Patt., III Kev. It Patt, PS ItPatt. Tst: Js Itä-Karjala, Aunuksenkannas, Karjalan kannas, Vuoksenlaakso, Lappi. Korpraali.

HÄMÄLÄINEN Tauno Alarik

rautatieläinen, s. 24.5.1921 Oulujoki, k. 22.3.-91. Pso Liisa Dagmar Sarpa s. -19 Sievi. Lapset: Paavo -46, Leena -55, Arja -58. Js 3/PS RP. Tst: Karjalan kannas. Lappi. Sotamies.

ILLIKAINEN Jaakko

metsuri, s. 2.9.1920 Pudasjärvi. Pso Maria Kätkäjä. 19 E.Pr. Alikersantti.

ILOMÄKI Risto Veli

varastonhoitaja, s. 22.1.1912 Uurainen, k. 7.4. -92. Pso Kerttu Mirjami Pääkkönen. Lapset: Riitta Anneli -44, Reijo Veli Ensio -51. JR 53. Tst: Kuhmon, Kiestingin ja Louhen suunnalla. Yliväapeli.

IMMONEN Arvid Väinö Johannes

s. 13.10.1916 Värtsilä. Pso Alli Matilda Heikkilä, s. -20, k. -84. Lapset: Arvi -45, Arvo -48, Tuula -56. JR 53. Tst: Louhensuunta, Korpilahti, Kiestinki, Ahvenlahti, Uhtuan suunta, Heinjoki, Noskua, Vuoksenlohko, Vuosalmi, Ihan-tala. Haav. Uhtualla käteen. Alikersantti.

IMMONEN Toivo

yliluonantti evp., s. 7.5.1908 Ruskeala. Pso Ida Maria Suoninen s. -13, k. -84. Lapset: Aatto -33, Mauri -35, Mauno -37, Airi -40, Jorma -43, Irja -45, Risto -50. JR 34, JR 9. Tst: Ts Kollaa, Js Sortavalan valtaus, Äänislinnan valtaus, Syväri, Äänisjärven eteläpää, Loimola.

INKALA Kaarle Jalmari

työmies, s. 28.7.1904 Kempele, k. 9.1.-47 Kempele. I pso Anna Kaisa Haapalainen s. -05, k. -35, II pso Lyyli Sofia Perttunen s. -12, k. -82. Lapset: I avioli. Anja -29, Eino -29, k. -29, II avioli. Irja -34, Yrjö -37, Reino -38, k. -89,

Väinö -43, Erkki -45, k. -49. Js Khj 26, 25.9.-41 KleV 2, 9.8.-42, LentoV ja 12.9.-42 KleV2, 4.11.-42 Oulun Skp suutari. Jääkäri.

ISKULEHTO Antti Henrik

muurari, s. 30.4.1916 Kempele. Pso Aino Moilanen s. -20. Lapset: Arja -51. Ts JR25 Pr W, JR11. Tst: Ts Kainuu, Kuhmo, Js Kiestinki, Uhtuan suunnan taistelut, Karjalan kannas, Tornion taistelut. Alikersantti.

ISKULEHTO Vilho

kosalmi. Jääkäri.

ISOAHDE Eino

lämmittäjä, s. 30.7.1922 Nivala, k. 30.6. -90. Pso Elsa Sofia Viio s. -20. Lapset: Hilka -46, Heikki -47, Sakari -49, Pirjo -52, Aarre -60. 4/JR 8, Jv KoukK 6, As:n 3941. Tst:

JAARA Eino Iisakki**JAARA Mauno Antti Olavi**

kannaksella ja Vuosalmella. Haav. 20.8.-44. Korpraali.

JAARA Vilho Eemil

Juksovaaran eteläp., Kivesjärvi, Kannasselkä, Tulemajoki, Tornio, Muonio. Korpraali.

maanviljelijä, s. 19.8.1920 Kempele. Pso Aino Maria Anttila s. -15. Js Jvkk 6, TäydP. Palveli aseettomana Aholahdi, Lempäälä. Sotamies.

maanviljelijä, s. 16.2.1919 Kempele. Pso Lyyli Elisabet Sauna-aho. s. -27. Lapset: Anne -54, Tuula -55, Ismo -58, Matti -60. ErTK2176. Palveli aseettomana Suomenlahden saaristossa, Aunuksen kannaksella, Karjalan

urakoitsija, s. 1.4.1916 Kempele, k. 22.10.-88. Pso Bertta Saarelma k. 14.6. -85. Lapset: Kalevi -45, Päivi -47. JR 53/11. Tst: Ihantala, Lapin sota. Haav. Torniossa 3.10.-44. Sotamies.

JAKOLA Heikki

lasittaja, s. 20.8.1902 Nivala. II pso Aune Amanda Lattunen. Lapset: Aune -32, Heikki -34, Eeva -36, Kaarlo -38, Elisabet -41, Timo -56, Aili -65. Tst: Solovanni (Petroskoin suunta). Korpraali.

JARVA Antti Anselmi

piiriesimies, s. 2.8.1916 Piippola. Pso Kirsti Maria Väisänen s. -20, k. -86. Lapset: Seija -40, Pirkko -42, Terttu -44, Liisa -49, Matti -51. Ts JR25, Js 13 KssK ja 7 KssK. Tst: Ts Kuhmo Pr W:n mukana, Js Sohjana, Kiestinki, Louhen suunta, Uhtuan suunta. Ylikersantti.

JOKELAINEN Veikko Paavali

maanviljelijä, s. 6.11.1921, k. 17.5. -87. Pso: Kirsti Katariina Korsulainen s. -26. Lapset: Seija -53, Pirkko -54, Seppo -55, Martti -57, Riitta -60, Leena -60, Marja-Liisa -61. JR 11. Tst: Uhtuan suunnan länsi- ja pohj. puolen taistelut, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksi, Vuosalmi, Ihantala. Ls Tornio, Laanila, Rovaniemi.

JOKINEN Salomon Johannes

työnjohtaja, s. 1897 Peräseinäjoki, k. -74. Pso Olga Helena Leppälä. Lapset: Alli -32, Toini Kaarina -25, Kirsti Maria -38, k. 38. Ks, Ts ja Js. Haav. käteen kansalais sodassa.

JUNKKONEN Edvard Nikolai

auton asentaja, s. 13.10.1900 Oulunsalo. Pso Martta Riekkinen s. -10, k. -76. Lapset: Raili -43. Ts JR69 AutoV6, Js PV AutoK 89. Sotatehtävissä: Ts Kollaa, Savonlinna, Varkaus, Loimola, Oulu (autonas.), Js Karjalan kannas, Ontajoki. Autonkuljettaja, komppanian seppä. Alikersantti.

JUNTTILA Aito Veli Toivo

maanviljelijä, s. 11.5.1917 Kempele. Pso Martta Aili Pitkänen. Lapset: Jorma -48, Maija -51, Birgitta -58, Riitta -59, Matti -62. 13 KssK, Uhtua, JR11, IP kk-kompp. Tst: Kannas, Kiestinki, Uhtua. Haav. Eldankajärvellä, jonka jälkeen vankileirin vartiinnissa. Ylikersantti.

JUNTTILA Antti Samuli

maanviljelijä, s. 1.10.1924 Oulujoki. Pso Iida Esteri Maarala, s. -24. Lapset: Eila -49, Markku -53, Pirkko -54, Maija-Liisa -56. 9./KTR 16 Rask. Psto 16 9./KTR 1. Tst: Js Uhtuan pohjoisp; Hevosenkä, 3D torjuntataist. Karjalan kannaksella, Ls Tornionjokilaakso, Rovaniemi, Muonionjokilaakso. Alikersantti.

JUNTTILA Eino Jaakko

s. 29.12.1921 Kempele. Pso Enni Marjatta Mustakangas s. -29. Lapset: Kari -53, Seppo -60, Esa -63, Timo -68. 3/Jv KoukK

INKALA Kaarle Jalmari

työmies, s. 28.7.1904 Kempele, k. 9.1.47 Kempele. I pso Anna Kaisa Haapalainen s. -05, k. -35, II pso Lyyli Sofia Perttunen s. -12, k. -82. Lapset: I avioli. Anja -29, Eino -29, k. -29, II avioli. Irja -34, Yrjö -37, Reino -38, k. -89,

Väinö -43, Erkki -45, k. -49. Js Khj 26, 25.9.-41 KleV 2, 9.8.-42, LentoV ja 12.9.-42 KleV2, 4.11.-42 Oulun Skp suutari. Jääkäri.

ISKULEHTO Antti Henrik

muurari, s. 30.4.1916 Kempele. Pso Aino Moilanen s. -20. Lapset: Arja -51. Ts JR25 Pr W, JR11. Tst: Ts Kainuu, Kuhmo, Js Kiestinki, Uhtuan suunnan taistelut, Karjalan kannas, Tornion taistelut. Alikersantti.

ISKULEHTO Vilho

kosalmi. Jääkäri.

ISOAHDE Eino

lämmittäjä, s. 30.7.1922 Nivala, k. 30.6.-90. Pso Elsa Sofia Viio s. -20. Lapset: Hilikka -46, Heikki -47, Sakari -49, Pirjo -52, Aarre -60. 4/JR 8, Jv KoukK 6, As:n 3941. Tst:

JAARA Eino Iisakki

Juksovaaran eteläp., Kivesjärvi, Kannasselkä, Tulemajoki, Tornio, Muonio. Korpraali.

maanviljelijä, s. 19.8.1920 Kempele. Pso Aino Maria Anttila s. -15. Js Jvkk 6, TäydP. Palveli aseettomana Aholahhti, Lempäälä. Sotamies.

JAARA Mauno Antti Olavi

kannaksella ja Vuosalmella. Haav. 20.8.-44. Korpraali.

JAARA Vilho Eemil

urakoitsija, s. 1.4.1916 Kempele, k. 22.10.-88. Pso Bertta Saarelma k. 14.6.-85. Lapset: Kalevi -45, Päivi -47. JR 53/11. Tst: Ihantala, Iapin sota. Haav. Torniossa 3.10.-44. Sotamies.

JAKOLA Heikki

lasittaja, s. 20.8.1902 Nivala. II pso Aune Amanda Lattunen. Lapset: Aune -32, Heikki -34, Eeva -36, Kaarlo -38, Elisabet -41, Timo -56, Aili -65. Tst: Solovanni (Petroskoin suunta). Korpraali.

JARVA Antti Anselmi

piiriesimies, s. 2.8.1916 Piippola. Pso Kirsti Maria Väisänen s. -20, k. -86. Lapset: Seija -40, Pirkko -42, Terttu -44, Liisa -49, Matti -51. Ts JR25, Js 13 KssK ja 7 KssK. Tst: Ts Kuhmo Pr W:n mukana, Js Sohjana, Kiestinki, Louhen suunta, Uhtuan suunta. Ylikersantti.

JOKELAINEN Veikko Paavali

maanviljelijä, s. 6.11.1921, k. 17.5.-87. Pso: Kirsti Katariina Korsulainen s. -26. Lapset: Seija -53, Pirkko -54, Seppo -55, Martti -57, Riitta -60, Leena -60, Marja-Liisa -61. JR 11. Tst: Uhtuan suunnan länsi- ja pohj. puolen taistelut, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksi, Vuosalmi, Ihantala. Ls Tornio, Laanila, Rovaniemi.

JOKINEN Salomon Johannes

työnjohtaja, s. 1897 Peräseinäjoki, k. -74. Pso Olga Helena Leppälä. Lapset: Alli -32, Toini Kaarina -25, Kirsti Maria -38, k. 38. Ks, Ts ja Js. Haav. käteen kansalaissodassa.

JUNKKONEN Edvard Nikolai

autonasentaja, s. 13.10.1900 Oulunsalo. Pso Martta Riekkinen s. -10, k. -76. Lapset: Raili -43. Ts JR69 AutoV6, Js PV AutoK 89. Sotatehtävissä: Ts Kollaa, Savonlinna, Varkaus, Loimola, Oulu (autonas.), Js Karjalan kannas, Ontajoki. Autonkuljettaja, komppanian seppä. Alikersantti.

JUNTTILA Aito Veli Toivo

maanviljelijä, s. 11.5.1917 Kempele. Pso Martta Aili Pitkänen. Lapset: Jorma -48, Maija -51, Birgitta -58, Riitta -59, Matti -62. 13 KssK, Uhtua, JR 11, IP kk-kompp. Tst: Kannas, Kiestinki, Uhtua. Haav. Eldankajärvellä, jonka jälkeen vankileirin vartiinnissa. Ylikersantti.

JUNTTILA Antti Samuli

maanviljelijä, s. 1.10.1924 Oulujoki. Pso Iida Esteri Maarala, s. -24. Lapset: Eila -49, Markku -53, Pirkko -54, Maija-Liisa -56. 9./KTR 16 Rask. Psto 16 9./KTR 1. Tst: Js Uhtuan pohjoisp; Hevosenkä, 3D torjuntataist. Karjalan kannaksella, Ls Tornionjokilaakso, Rovaniemi, Muonionjokilaakso. Alikersantti.

JUNTTILA Eino Jaakko

s. 29.12.1921 Kempele. Pso Enni Marjatta Mustakangas s. -29. Lapset: Kari -53, Seppo -60, Esa -63, Timo -68. 3/Jv KoukK

13. Tst: Krivi, Solmijoki, Kanava, Ihantala, Pohjois-Suomen taistelut. Korpraali.

JUNTTILA Eino Johannes

työmies, s. 14.2.1901 Oulu, k. 30.10.-45. Pso Kreetta Sofia Sivonen s. -05, k. -65. Ts JR 25, PP 6. Tst: Suomussalmi, Kuhmo, haavoittunut sirpaleesta, paleltumisvamma. Kuoli sodassa saamiinsa vammoihin. Sotamies.

JUNTTILA Eljas Joel

paperikoneen hoitaja, käyttäjä, s. 20.8. 1926 Kempele. Pso Bertta Turpeinen s. -34 Suomussalmi. Lapset: Kalle -63 k. -86, Pasi-64, Katariina-68. I/KTR 1 20.4.-30.10.-44. Rannikkotyöstö. Tykkimies.

JUNTTILA Erkki

maanviljelijä, s. 28.1.1920 Kempele, k. 11.7.-81. Ts Salla, Jsit-joukoissa Kiestinki, Röhön tie, Oulu.

JUNTTILA Matti Oskari

maanviljelijä, s. 1920 Kempele, k. -80 Ruot-

sisä. Pso Eeva Keckman. Lapset: Pekka -46, Ahti -48, Tapani -60. Tst: Kuuterselkä, Harjula, Ääninen, Karhumäki, Syväri. Koulutusaliupseeri. Kersantti.

JUNTTILA Paavo P.E.

maanviljelijä, s. 1922 Kempele. Pso Rauha-Liisa Romppainen. Lapset: Liisa-69, Veikko-70, Juha -71. 11 Jr 53. Tst: Korpilohko, Kiestinki, Uhtua 20.1.-42 - 30.6.-2, Pystyskukkula 30.6. -42. Karjalan kannas kevät 1944, jossa 3 D:n torj. taist. Noskua, Vuoksen 28.6. -24.8. (Kuparsaari-Noskua), Vuosalmen puol. taist. Ihantala, Harjulan lohko 25.8.-4.9.-44. Ls Tornio-Rovaniemi-Kittilä 3. 10. -18.11.-44. Haav. miinaan Uhtualla 28.6.-43. Kersantti.

JUNTTILA Pertti Pellervo

maanviljelijä, s. 14.6.1921 Temmes. I pso Aune Heikkilä s. -20, k. -71, II pso Ritva Korpela. Lapset: Pertti -46, Eero -52, Matti -55, Veijo -59, Olavi -75. Kev. os. 5 ViestiP 31, JR 53. Tst: Js Keskiannas 3 D:n viiv. taist., Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksenlohko, Ihantala, Pohjois-Suomi Tornio, Kemi, Lappi. Haav. 26.10.-44 Rovaniemi. Ali-kersantti.

JURVELIN Veli Akseli

metsäteknikko. s. 22.4. 1922 Utajärvi. Pso Saara Kaarina Kaleva. Lapset: Matti -59, Antti -61, Kyösti -66. Js 2/MeriP/TurLA,

sair. alus Seagul II, Saat. Aura II. Huoltotehtävissä aluksilla. Matruusi.

JUUTINEN Heikki Olavi

maanviljelijä, s. 19.1.1926 Yli-Ii, k. 8.4.-76. Pso Vee-ra Inkeri Viitala s. -26 Yli-Ii. Lapset: Pentti -47, Kalevi -49, k. -90, Tauno -52, Leila -54, Eija -57, Paavo -60, Veli-Matti -60, k. -61, Pertti -63, Eila -64, Vesa -67. Jv KoulK 25, nv 0333, ItR 11, 21 Kev ItPtri, ItK:n ammusmies. Tst: Länsi-Karjalan It-joukoissa. Tykkimies.

JUUTINEN Kalle August

maanviljelijä, s. 6.2. 1922 Yli-Ii, k. 25.6. -88. Js 3D JR 53 ja 4 ErP 13. Tst: Lintula, Kivennapa, Suulajärvi, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksi. Ls Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Haav. 29.6. -44 Noskua. Korpraali.

JUUTINEN Matti Johannes

maanviljelijä, s. 21.1.1920 Yli-Ii. I 3KmK. 9/JR 33. Tst: Js Karhumäki, Mäntyselkä, Juustjärvi, Ravamäki, Kivutsu, Tsalkki, Suojärvi, Vuontele, Ägläjärvi, Tolvajärvi, Hylkysyrjä. Ls Pohjois-Suomi, Portimojärvi, Saarijärvi, Taipale, Rovaniemi. Korpraali.

JUVANI Hannes Olavi

maanviljelijä, s. 27.10. 1913 Kempele, k. 26.9. 1977. Hilja Aliina Pitkänent. Määttä. s. -18. Lapset: Pentti Määttä -41, Eero -46, Paavo -48, Seppo -49, Ilpo -51, Marja-Liisa -52, Jukka -55, Antti -57. Ts Er Mat. PionK, Js 13 KssK, 27 KssK. Ryhmänjohtaja. Tst: Ts Suomussalmi lohkolla Haapavaara, Mustajoki, Kiannaniemi, Juntusranta, Uuraan ja Viipurin saaristo, Js Sohjana, Kiestinki, Pinkosalmi, Louhen maantien suunnassa, Uhtuan länsip. taist., Länsi-Kannaksen viiv. ja puol.taist., Tornion taist. Haav. Uuraassa 7.3.-40. Ylikersantti.

JUVANI Jaakko Mauno

maanviljelijä, s. 11.12. 1916 Kempele, k. 27.3.-77. Pso Eila Annikki Mikkonen s. -23 Tyrnävä. Lapset: Timo -46, Kaisa -47, Markku -48, Pasi -49, Tapio -53, Pertti -55, Helena -56. JR 25 13.10.1939. Tst: Ts Kuhmossa Pr W:n mukana, Js Sohjana, Pinkosalmi, Louhen maantien suunta, Uhtuan suunta. Korpraali.

JUVANI Kaarlo Ilmari

maanviljelijä, s. 26.4.1902 Kempele, k. 23.9.-62. Pso Lahja Anttila s. -09, k. -92. Lapset: Pirkko -30, Anneli -31, Ahti -36, Maija -39. Ts 6/TKTR 2, Js 13 KssK. Tst: Ts Sallaja Vilajoki, Js Pinkosalmi, Kiestinki. Tykkimies.

JÄMINKI Ahti Eemeli

maanviljelijä, s. 11.2.1917 Kempele, k. 23.2.-90. Pso Helvi Marja Annola. Lapset: Reijo -53, Seppo -54, Timo -61, Raija -57, Juha -64. JR 25/ 12. Kus.korj. ja 24 Kus.korj. Tst: Ts Kuhmo, Js Kus. Korj:n joukkueenjohtaja. Ylikersantti.

JÄMINKI Antti Olavi

maanviljelijä, s. 29.11.1923 Kempele. Pso Margit Irene. Lapset: Anneli-48, Helena -49, Sirkka -51, Seija -54, Kari-62. 3/Jv kk 15 ja 3/JR 11. Tst: Uhtua, VT-linja, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Vuosalmi, Ihantala, Tornio. Haav. Torniossa. Alikersantti.

JÄMINKI Eino Jaakko

tekniikko, s. 13.10.1914 Kempele. Lentorykmentti 4 laivue 44. 11 sotalentoa Rukajärveltä. Tehtävä lentolehtiset ja ammunta. 2 -moottoriset pommituskoneet Blenheim ja Junkers 88, Ju 88 -koulutus Saksassa-43. Lentokonemekaanikko.

JÄMINKI Heino Nestori

rakennusmestari, s. 16.4.1909 Kempele, k. 18.2.-86. Pso Hilja Kinnunen s. -30. Ts Uhtua - Kiestinki-suunnassa, Js Rukajärven suunta it -joukoissa. Väepeli.

JÄRVENPÄÄ Frans Vilhelm

maanviljelijä, s. 21.6.1905 Urjala, k. 23.5.-59 Kempele. Pso Saimi Komulainen s. -12 Sotkamo. Lapset: Raimo -40, Juhani -42, Mirja -46, Paula -52. Js. 24 TalK keittiömies. Ottanut osaa sotatoimiin Uhtuan suunnalla. Sotamies.

KAARELA Aaro Henrik

taiteilija, s. 19.1.1913 Patitjoki, k. 24.12.-91. 3/Jv kk 15 ja 3JR 11. Tst. Uhtua, VT-linja Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Vuosalmi, Ihantala, Lapin sota. Alikersantti.

KAIJANEN Erkki Johannes

myyntimies, s. 21.5.1914 Oulu. Pso Alli Elina Puhakka s. -19, k. -93. Lapset: Ritva-Liisa -44, Eija -46, Esa -52. Viestikomppania, Rask.Psto 16. Tst: Karjalan kannas, Uhtuan taist. Viipurinlahti. Alikersantti.

KAMMONEN Einari Johannes

maanviljelijä, s. 26.7.1909 Jaakkima, k. 23.6. -82 Kempele. Pso Toini Siira s. -07, k. -90. Lapset: Eelis -33, Tauno -35 k. -82, Martti -40 k. -83, Vuokko -42, Teuvo -44 k. 82, Pekka -50, k. 81. Ts. RT 378/ Lm P:ssä, Js. 4/KTR 14, Tst: Ts. veturinämmittäjän apulainen, Js. Laatokan koillisp. Pitkäranta, Impilahti, Loimola, Kuolajärvi, Polkuvaara, Vuorijärvi,

Makiakuunvaara, Alakurtti (Voittajoki) Alavilmajoki, Äänisniemi, Povensan suunta, Ihantalan ratkaisu- ja puolustustaistelu, Pohjois-Suomen taistelut. Korpraali.

KANANEN Emil Nikolai

maanviljelijä, s. 9.9.1913 Oulu. Pso Silja Mirjam Marjatta Happonen s. -20. Lapset: Ritva -45, k. 45, Veijo -46, Alli -49, Pirjo -51, Reijo -53, Jorma -57. Ts TykKoul.K 14, Js 4/Jv KouluK. 19 Km ja El. lääkk/ HuoltoK. Tst: Uhtuan ja Kiestingin suunta jv- ja sair. autok. Sotamies.

KANGAS Heimo Ossian

maanviljelijä, s. 13.10.1920 Tornio. Pso Salli Inkeri Keskikotila. Lapset: Kari -45, Tuula -46, Riitta -50, Hannu -53, Kirsti -59. 12 Pr. 1 kompp. Tst: Kuhmo, Löytövaara, Kivakkalampi, Polkuvaara, Kelsinkäinen, Nurmitunturi, Sallan ja Kiestingin suunnalla, Ino-Humaljoki. Haav. 25.8. 41 ja 24.2. -42. Ylikersantti.

KANGAS Paavo Johannes

insinööri, s. 29.8.1924 Kempele, k. 2.7.-90. Pso Irja Vuoti s. -24. Lapset: Pirjo -52, Reijo -57, Juha-Pekka -66, Tuula -67. JR 53. Tst: Js Uhtua, Karjalan kannas, Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Korpraali.

KANGAS Pentti Jaakko

varatuomari, s. 9.5.1926 Kempele. Pso Aino Fiskari s. -28. Lapset: Kari -52, Raija -54, Ilkka -56. JR 1. Ylikersantti.

KANKARISTO Iivari

sahantöyrymies, s. 7.10.1907 Kankaanpää. Pso Aili Ilona Luosalo s. -13, k. -87. Lapset: Rauni -31, Ritva -33, Reino -37, Reijo -42. Ts III KTR 7, JS III KTR 12, TKK 4. Tst: Ts Sakkolan lohko. Js Simpele, Kurkijoki, Kilpola, Suvanto, Taipale, Rautu, Lempaala, Sumisuo, Syvärin sillanpää torj. taist., Viipuri, Viipurinlahden torj. taist., Tolmajoki. Kersantti.

KANNIAINEN Eino Akseli

maanviljelijä, s. 14.5.1907 Puolanka, k. 19.4.-92. Pso Anni Elisabet Könö s. -22. Lapset: Eija -58, Aira -59, Matti -62. Pioneerip 34, kp-miehenä. Tst: Suomussalmi, Kuhmo, Raate. Uhtuan suunnalla ja Karjalan kannaksella. Haav. -44 Uhtualla sirpaleesta päähän ja selkään. Pioneerii.

KANNIAINEN Kalle

kirvesmies, s. 23.10.1910 Oulujoki, k. 23.5.-78. Pso Helmi Maria Alina Nurro s. -14, k. -84. Lapset: Valio -35. Ts Esikk/III/ JR 26, hevosties, Js 25 TykK, TykK/JR 32, 14/ JR 32, ammusmies, 12 LiikK, Oulun Skp. Tst: Ts Vuoksela, Vuosalmi, Js Vuokkinie-

mi, Ponkalahti, Vuonni-
nen, Pistojoeki, Korpivaara,
Tetrivaara, Uhtuan
länsip. ja pohj. puoliset
taist. Haav. 9.8.-44 Ihantala-
ssa, kyynärluun mur-
tuma inv. 30%. Korpraali.

KANNISTO Jaakko Aapram

koneasentaja, s. 5.1.1921
Liminka, k. -72. Pso Alli
Annikki. Lapset: Jussi -
52, Oili -53, Heikki -64.
Alikersantti. Ei lähempiä
tietoja.

KARHU Antti Johannes.

2.4.1919 Tyrnävä. Pso
Mirja Kirsti Näppä s. -22.
Lapset: Raili Irene -40,
Marketta -47, Markku -
51, Jarmo -57, k. -90. 4/
Pp. Kev. os 5. Tst: Suo-
mussalmi, Kiantajärvi,
Raate. Kuhmo, Uhtuan
suunnan taist. Haav.

Uhtua -41. Korpraali.

KARPPINEN Eino Johannes

maanviljelijä, s. 31.3.1924
Tyrnävä. 7/3 Pr Tst: Itä-
Karjala, Karjalan kannas.
Haav. 24.6.-44. Korpraali.

KARPPINEN Niilo

maanviljelijä, s. 23.4.1911
Kestilä. Pso Bertta Kata-
riina Keränen s. -11, k. -
90. Lapset: Lempi -37,
Saima -39, Veli -41, Anne-
li -43, Aila -48, Sirkka -50.
Ts ErP 21. Js 25 TykK.
Tst: Uuras, Turkinsaari,
Vuoksenranta, Uhtua,

Kiestinki, Vuokkiniemi, Pistonjoki, Pon-
kalahti, Vuonniinen, Korpivaara, Tetrivaara.
Haav. 7.3. -40 ja Pistojoella -41. Korpraali.

KARVONEN Niilo Johannes

korjausmies, s. 2.8.1909
Kempele, k. 22.2.-79. Pso
Hilda Loukkola s. -12.
Lapset: Ahti -36. Js Tyk-
KoulK4, 1.7.-443/KevPs-
to 18, 4.8.-44 tiedustelija,
ammusajuri, 4./KTR 8.
tykkimies. Tst.: Syvärin
voimalaitoksen vetäyty-

mistaistelu, Viipurin luoteispuolen taist.
Haav. 28.6. -44 selkään lentokoneiden tuli-
tuksesta. Korpraali.

KARVONEN Timo Kalervo

työmies, s. 7.11.1925
Kempele, k. 16.1. -91
Ruotsi. Pso Laina Katri
Valpuri ent. Korhonen s.
Sankilampi s. -15, k. -91.
Lapset: Timo Juhani -61.
Suorittanut sodanaikais-
ta nostomiespalvelusta
14.10.-43 - 31.12.-44. Tst:

Karjalan kannas -44, Puumala, Vitikkala,
Jukkola, Seivästö, Viipurinlahti. Jääkäri.

KAUPPI Oskari Veikko

maanviljelijä, s. 3.6.1910
Kempele, k. 27.4.-87. Pso
Sanelma Annola -07. Lap-
set: Mauri -36, Matti -37,
Esko -39, Irma -41. JR 40,
13/II/11. Pr., 7/II/11 Pr,
Esik.K/II/II. Pr. Tst: Ra-
dan jälleenrak. rataosilla
Wrs-Sr-Uuk-Änl-Krivi,
Wna- Tj, Ol, Hd. Vetäytymisvaiheenrata-
työt Änl-Mat. Läskelä. Alikersantti.

KEINÄNEN Aaro Olavi

puuseppä, s. 23.1.1912
Oulu. Pso Anja Elisabet
Ollila s. -16. Lapset: Reijo
-40, k. -44, Jorma -46, Pir-
jo -50, Veli Matti -54. E/
VP 31. Ts Vuoksela, Vuos-
salmi, Js Vasovaara, Lat-
vajärvi, Vuokkiniemi,
Ponkalahti, Vuonniinen,

Pistojoeki, Korpivaara, Tetrivaara. Korpraali.

KEINÄNEN Arvi Matias

autonkuljettaja, s. 12.8.
1914 Kempele, k. 16.6.-
72 Lempäälä. Pso Aune
Maria Lahtela s. -13 Lep-
pävirta, k -81. Lapset: Pirk-
ko -39, Hillevi -41, Esko -
48, Maj-Lis -50, Airi -53,
Auni -55, Vesa -57. Ts
EsikK/ErP 21, Js 13

KssK, 2 SiltaK ja 9 tien HK. Tst: Ts Uuraan,
Tervajoen ja Vilaniemen taistelut. Js Sohja-
nan ja Lohilahden taistelut. Korpraali.

KELA Sulo Sigrid

maanviljelijä, s. 18.11. 1906 Kempele, k.
5.11.-48. Pso Sylvi Annikki Litmanen. Js
EsikK/3 DE, 11.2.-43 Posion sv-leirille, sv

-vartiomies. Osallistunut
sotatoimiin Vasovaara-
Uhtuan suunnalla. Korpraali

KEMPPAINEN Akseli Sakarias

autoilija, s. 2.8.1926 Kem-
pele, k. 13.6.-71. Pso
Anna-Liisa Uusitalo s. -
23. Lapset: Eero -48, k. -
92, Terttu -50, Elli -53,
Ritva -55. Suorittanut so-
danaikaista nostomies-
palvelua ajalla 20.4.-44 -
5.10.-44 Örön linnake.
Tykkimies.

KEMPPAINEN Teuvo Eugen

työmies, s. 11.3.1924
Kempele, k. 16.11.-89. 3/
Täyd P. 13, 2/Rj.P. 7. 9/
JR P 53. Tst: Uhtuan län-
sipuoli, Lintula, Kivenna-
pa, Suulajärvi, Muolaa,
Heinjoki, Noskua, Vuok-
senlohko, Ls Tornio,
Rovaniemi. Korpraali.

KEMPPAINEN Viljo Alfred

maanviljelijä, s. 8.7.1917
Kempele. Ts K/ III 3 Pr,
Js 4/ III/JR 11. Tst: Ts
Nurmijärvi, Muolaa, Kä-
mälä, Js Uhtua, Kiestin-
ki, Metsäkylä, Kivenna-
pa, Muolaa, Heinjoki,
Noskua, Vuoksenlohko.
Torj. taistelut: Vuoksen-

lohko, Vuosalmen puol.taist., Ihantala,
Ls Tornion taist., Tornio, Paakkola, Ro-
vaniemi. Korpraali.

KERTTULA Eino Eemil

kauppias, s. 24.7.1920 Kempele. Pso Eeva Anna Lautaoja s. -22. Lapset: Kari -46, Aila -48, Tuula -50. JR12 TykkiK. Js Polkuvaara, Uulatoivaara, Enjantunturi, Tuorevaara, Alakurtti, Voittojoki, Vienajoki, Kiestinki-Lou-

hen maantien läpimurtotaist., Lohivaaran valtaustaist., Lakijärven suunnan puoltaist., Vienan kanava. Haav. 24.7.-43 Povensassa. Ylikersantti.

KERTTULA Erkki Elias

muurari, pitäjänneuvos, s. 8.8.1923 Kempele. Pso Paula Kyllikki Tikkanen s. -26. Lapset: Pekka -47, Matti -49, Kalevi -53, Mikko -65. JR 11. Tst: Js Uhtuan länsipuoliset taist. Jyvälahdessa -43, Viiv. taist

Hiirelä, Karvola, Ronnunkylä, Metsäkylä -suunnassa 10-12.6. 44. 3D torj. taist 13-16.6. -44 linjalla Kivennapa, 3D viiv. taist Länsikannaksella Kivennapa, Muolaa, Heinjoki -suunnassa 17-19.6. 44. 3D torj. taist Noskua-Vuoksen lohokolla, 20.6. - 16.7. -44 Päätien suunnassa, Vuosalmen suunnan puol. taist 17-29.7. -44. Ihantalan suunnan puol. taist 30.8.-4.9.-44. Ls Tornion sillanpään taist 1.-7.10.-44. Takaaajotaist. Tornio, Paakkola, Rovaniemi, Meltaus 8-27.10.-44. Korpraali.

KERÄNEN Eino Heikki

sahuri, s. 8.1.1900 Tyrnävä, k. 1.6. -58. Pso Anna Briitta Mansikkamaa s. -04, k. -86. Lapset: Hilikka -27, Pentti -29, Matti -33, Aino -35. Ts III/KTR 9, tykinjohtaja, Js Ptri/Er Os P jaosjohtaja. Tst: Ts

Kuhmo, Js Piksujeff. Alikersantti.

KIMPIMÄKI Eino Artturi

päätoimittaja, s. 6.10.1913 Nurmo. Pso Hilikka Sanelma Sinkkonen. Lapset: Seppo Eino Juhani -41, Raimo Aatos Olavi -43, Kari Martti Ilmari -45, Arvi Kalevi Edvard -48, Tuula Marjatta -51, Erkki Markku Tapani

-54, Pekka Jorma Antero -59, Jarmo Jaakko Samuli -61. II JR 37. Tst: Kannunmäki, Laukki, Hankasyrjä, Rautalahti, Lampijärvi, Kannaksella asemasota, Hatjalahti, Yläsomme, Viipurinlahti. Luutnantti.

KIVIAHO Aarne Matias

kirvesmies, s. 19.11.1902 Piippola, k. 7.10.-71. Pso Rauha Maria Lattunen s. -10 Vihanti. Lapset: Sirkka -30, Sylvi -31, Eeva -32, k. -37, Erkki -37, k. -38, Eini -40, Leena -43, Ritva -45, Seija -45, k. 45, Raili -50. Ts I 1./KTR 9, Js 151

Kev It. Ptri 152 It. Ptri, 96 Rask It. Ptri, 2 Rask It. Ptri. Tst: Ts Raate, Kuhmo, Salla, Vilajoki Js Kiestingin suunnan it-taist. sekä partio-taist. Radan, Jelettijärven ja Niskankylän suunnilla. Oulun ja Tampereen It. Tykkimies.

KOISTINEN Emil Ossian

autonkuljettaja, s. 5.7.1898 Tuusniemi, k. 28.2.-76. Pso Aune Anna Maria Kokkonen s. 11. Ei lähempää tietoja.

KOIVUSAARI Juho Eelis

maanviljelijä, s. 3.10.1903 Jalasjärvi, k. 15.4.-73. Ipso Alviita Leinonen s. -89, II pso Ilona. Lapset: I aviol. Mikko -27, Armas -30, Arvi -32, Lasse -34, Alli -36, Irja -39, II aviol. Kaisa -52. JR 12. Tst: Salla, Kiestinki, Karjalan kannas. Alikersantti.

KOKKO Eino Aleksanteri

sekatyömies, s. 13.9.1924 Kempele, k. 2.8.-92. Pso Liisa Marjatta Nikula, Lapset: Pirjo -51. 5/JR 14. Tst: Uhtua, Säämäjärvi, Suojärvi, Kotajärvi, Vuontela, Ägläjärvi, Tolvajärvi. Sotamies.

KOKKO Heimo Iisakki

ratatyömies, s. 5.12.1909 Kempele, k. 5.4.-78. Pso Sylvi Esteri Päivärinta s. -08, k. -87. Lapset: Sylvi -29, Kalervo -32, Aili -34, Airi -35, Seija -37, Terttu -41, Helmi -44, Ritva -47, Veikko -48, Maria -52. Ts 8/JR 26, taist. lähetti, Js 16.6.-41 13 KssK, 22.9.-41

Jv KK 20, 8.7.-43 HTK, sv-leiri 32, 19.8.-43 Oul VartioK, vartiomies, Tst: Ts Vuoksela, Vuosalmi. Korpraali.

KOKKO Juho Iisakki

maanviljelijä, s. 11.1.1920 Pudasjärvi. Pso: Sylvi Kudjoi. KTR 14. Js Sovajärvi, Tuutijärvi, Alakurtti, Ala-Vilmajoki, Uhtuan länsipuolen taistelut, Ihantala. Tykkimies.

KOKKO Kalle August

maanviljelijä, s. 10.7.1911 Pudasjärvi, k. -82. Pso Aili Norring. JR 53 - 32. Tst: Sohjana, Kiestinki, Kapustajoki, Kangasvaara, Louhen suunta, Uhtua, Vammelsuu, Hiitola, Viipuri. Korpraali.

KOKKO Leo Heino Juhani

yrittäjä, s. 6.3.1923 Kempele, k. 18.2.-73. Pso Helli Marjatta Anttila s. -25 Oulunsalo. Lapset: Paula -46, Reijo -47, Tuulikki -48, Leena -50, Eero -58. Js 3./JvKoulK 15, 5/JR 11. Tst: Uhtuan länsip. taist., kannaksen viiv. taist.

Haav. 21.3.-43 Uhtuan länsip. vas. käteen ja 1.7.-44 Heinjoella vas. jalkaan. Sotamies.

KOKKO Yrjö Jaakko

maanviljelijä, s. 9.10.1900 Kempele, k. 22.4.-68. Pso Hanna Kustaava Harjapäätä s. -09, k. -65. Lapset: Maija-Liisa -44, Matti -45, Kaarina -48, Kaisa -51. Ts 1 KKK JR 40, Js 13 KssK, OP K III EK/11/RPR. Tst: Ts Ruka, Js Sohjana,

Kiestinki, Äänislinna. Sotamies.

KONTIO August Ilmari

maanviljelijä, s. 25.11.1908 Juva. Pso Martta Elisabet Roppola s. -06, k. -89. Lapset: Maija-Liisa -44, Paavo Matias -45, Heikki Aukusti -45, Eeva Kaisa -46, Leena Marjatta -48, Pentti Olavi -49. Tst: Ts Maltina, Piidsjo-

ki, Kollaanjoki, Syskyjärvi-Lavojärvi, Kollaanjoki.

KONTIOKARI Aarne Olavi

maanviljelijä, s. 30.10.1917 Kempele, k. 21.5.-84. Pso Salli Maria Teppo s. -17. Lapset: Pentti -39, Maija-Liisa -41, Timo -47, Leena -55. Ts ErP Aittojoki, Js JR53, TäydP 12, JR 11, Louhen ja Sohjanan suunta. Tst: Kiestinki, Kangasvaara, Uhtuan länsipuoli, Vuosalmi, Ihantala, Tornio, Rovaniemi. Haav. Kapustajoella. Kapteeni.

KONTIOKARI Martti Iisakki

opastinasentaja, s. 12.12.1914 Kempele, k. 7.1.-75. Pso Alma Mustakangas s. -12, k. -88. Lapset: Seppo -36, Tapani -39 k. -88, Pirkko -40, Kaisu -49. Pioneeripataljoona 12. Tst: Karhumäki, Äänislinna, Petroskoi. Kersantti.

KONTIOKARI Väinö Ilmari

rakennusmestari, s. 20.11.1923 Kempele, k. 28.11.-87. Pso Aino Sofia Käkelä s. -30, k. -76. Lapset: Kyllikki -52, Erkki -56. 1/JR 54, 1/21Pr. Tst: Vienan kanava. Leppäjoen lohko, Saravaara, Kumsa, Porajärvi, Liusvaara, Lutikkavaara. Korpraali.

KOPONEN Toivo Erkki

dir. cantus, s. -17.5.1913 Vehmersalmi, k. 2.5.-93. Pso Anna Olga. Lapset: Juha -47, Helena -48, Kaisa -50, Kirsti -52. Ei lähempiä tietoja.

KORENTO Eino Erkki

linja-autonkuljettaja, s. 9.6.1912 Taivalkoski, k. 11.6.1990. Pso Anna Vappu Karjalainen s. -23. Lapset: Kari -46, Kaarlo -47, Ritva -49, Raija -51, Matti -53, Kaisu -55, Rauno -59. Ts JR 25. Js JR 53 ja JR 12. Tst: Kuhmo, Raate, Löytövaara, Saunajärvi, Uhtua, Kiestinki, Karjalan kannas, Ihantala, Lapin sota. Korpraali.

KORENTO Nikolai

maanviljelijä, s. 20.2.1899 Taivalkoski, k. 9.11.-83. I pso Amalia Karjalainen s. -06, k. -36, II pso Impi Maria Korpeliini s. -14. Lapset: Eeva -28, Kalle -29, Matti -32, Helena -35, Pekka -39, Antero -41, Erkki -42, Alpo -45, Ritva -53, Kari -57. Ts JR 25. Js IlmavE. Tst: Ts Kuhmon suunta, Js Rukajärven suunta, Tiiksjärvi. Sotamies.

KORHONEN Esko Pietari

luokanopettaja, s. 6.11.1926 Vaala. Pso Helvi Maija-Liisa Karila s. -27. Lapset: Juhani -62, Mirja -62. Rad. K. Riihimäki 26.4.-44 - 4.10.44. TKKS I/KTR 1, Esik.Ptri 3.10.-46 - 16.9.-47. Alikersantti.

KORHONEN Kalle Erkki

suutari, s. 11.1.1915 Lapinlahti. Pso Helmi Sohvia Pyykkö s. -17. Lapset: Lea -39, Laura -41, Ritva -42, Juhani -45, Jouni -47, Kaisu -49, Eija -50, Irma -52, Sirkka -53, Kari -58. 13. KssK. Tst: Kuhmo, Saunakangas, Sohjana,

Pinkosalmi, Louhen suunta, Uhtua. Korpraali.

KORHONEN Matias

LVV-tarkastaja, s. 15.11.1918 Ylikkiiminki. Pso Maija Leppälä. Lapset: Timo -46, Ilpo -46, Lauri -47. Ts 8/JR 64, Js Ilmatorjunta 8/JR 64. Tst: Ts: Suomussalmi, Raate, Pitkäranta, Js: It - taist. Vienankarjala, Uhtua,

Karjalan kannas. Haav. 14.7.-41 oikeaan olkapäähän. Luutnantti.

KORJONEN Antti

betonirauidoittaja, s. 17.7.1913 Kurkijoki, k. 14.6.-92. Pso Oili Vuokko s. -21. Lapset: Seppo -39, Tuula -41, Aila -43, Anne -58. Ro HK To 8 Kev. Os 15 36 RajaK. EsiK. Tst: Ts Suomussalmi, Js Luton suunta, Ls Kemi. Korpraali.

KORJONEN Matti

vanh. konst. , s.29.8.1925 Kurkijoki. Pso Meeri Johanna Aho s. -30. Lapset: Marja Leena, Matti Juhani, Pekka Tapani, Pirjo Helena, Satu Päivi Kristiina. Laatokan ran-

KORKALA Lauri Einari

nikko Pr RTR 3. Tst: Ukkonniemi, Karkku, Lunkula, Mantsinsaari. Kersantti.

myyntimies, s. 3.8.1927 Rantsila. Pso Terttu Helena Sarkkinen s. -30. Lapset: Paula -55, Tuomo -59. 57 kev. ItPtri. Os. sotaan vapaaehtoisena. Sotamies.

KORKALA Valde Henrik

työmies, s.27.8.1913 Temmes, k. 10.7.-81 Kempele. I pso Sylvi Häyry, II pso Toini Karpinen s. -28. Lapset: I avioli. Seppo -45, Paavo -47, Marja-Liisa -50, II avioli. Sinikka -57, Ari -59, Kari -60. Ts Kev K Rs ratsulähetä, Js E/Kev Os 5, JR 53, taist.os Metso, II/JR 53, 9/II/JR 11. Tst: Ts Suomussalmi, Kiantajärvi-Raate, Kuhmo, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Pongalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj. puolen taist., Jyväskylä, VT-linjalla Kivennapa, 3 D:n viiv. taist. Länsi-Kannaksella Kivennapa, Muolaa, Heinjoki -suunnassa, Noskuan- Vuoksen lohkokolla, Vuosalmen puol. taist., 3 D:n puol. taist. Ihantala, Ls Tornio. Haav. 6.1.40 Suomussalmi, 23.6.44 Antrea ja 3.10. 44 Tornio. Alikersantti.

KORPELA Arvi Matias

työmies, s. 9.2.1921 Kempele, k. 16.7.-70. Pso Inga Rahkila s. -19 Tyrnävä. Lapset: Jorma -46. 8/JR 12. Pst- mies. Tst: Js Lohivaara, Kiestinki -Louhen maantien läpimurto- taist., Lakijärven suunnan puolustus, Kiestingin- Ahvenlahden taist., Lakijärven suunnan puolustus, Röhön seudun puolustus, Äänisen rannikkopuolustus, Vienan kanava. 13.2.-44 joutui sotavangiksi Neuvostoliittoon. Korpraali.

KORPELA Eeli Kalervo

työmies, s. 11.4.1913 Kempele, k. 30.8.-91. Pso Lyydi Maria ent. Pesonen s. Ålander s. -10, k. -91. 13 KssK ja 27 KssK. Tst: Ts Suomussalmi, Js Sohjana, Lohilahti, Uhtuan länsipuoli. Sotamies.

KORPELA Eino Iisakki

maanviljelijä, s. 8.2. 1912 Kempele. Pso Aune Fredriika Hiltunen s. -15. Lapset: Pentti. Sotatoimet: Js Salla, Alakurtti. Sotamies.

KORPELA Erkki Olavi

työmies, s. 1.11.1916 Kempele, k. 6.7.-62. Pso Maija Aakko s. -16. Lapset: Eila -47, Esko -48. 18.6.-41 3/Jv KoukK 15. 1.11.-41 14./15 Pr. 20.3.-42 EsikK/15 DE, 7.8.-44 3./TäydP 3, 14.10.-44

3.Div. 28.10.-44 2 Er P25. Tst: Kaarlahti, Suvanto, Taipale, Rautu, Metsäpirtti. Palvellut kiväärimehenä ja suutarina. Sotamies.

KORPELA Jaakko Johannes

työmies, s. 13.3.1913 Kempele, k. 21.4.-62. Pso Esteri Nättälä s. -08 Vihanti. Lapset: Anna-Liisa -32, Laila -38, Reino -43, Leila -48. Ts EsikK/ JR 25, Pr W:n mukana, Js 16.6.-41 13 KssK, 7.2.-42 27 KssK, 29.4.-42 KssOs/ Div. J. 9.7.-42 27 KssK. Palvellut keittäjänä ja suutarina. Tst: Ts Kuhmo, Js Sohjana, Kiestinki, Louhen maantien suunnalla, Uhtuan suunnalla, Länsi-Kannaksen puol. taist. Sotamies.

KORPELA Mauno Antti

johtaja, s. 17.4. 1903 Kempele, k. 5.4.-79. Pso Maija Margareta Juustila s. -08, k. -87. Lapset: Kauko -27, Kaarina -36, Eero -44. Ts JR 25. Js JR 1, KTR 1. Tst: Kuhmo. Sotilasmestari.

KORPELA Otto Sakari

työmies, s. 3.10.1907 Kempele, k. 7.12.-69. Pso Kaisa Liisa Hiltunen s. -12 Paavola. Lapset: Kaari -34, k. -84, Sirkka -36, k. -70, Eeva-Liisa -38, Väinö -41, Marja-Leena -44. Ts 8/JR 26. Tst: Ts Vuoksela, Vuosalmi, Js Uhtuan suunta.

KORPELA Tuomas Matias

autonkuljettaja, mv, s. 8.10.1911 Kempele, k. 28.4.-90. Ippo Helvi Sofia Räisänen s. -11 k. -39, II pso Aili Katariina Hauru s. -17. Lapset: I avioli. Annikki -31, II avioli. Pirkko -47, Pekka -49. Ts JR 26, Js KoukK 20 ja 6. Tst: Ts Vuosalmi, Vuoksela., Js Kiestinki, Helsinki, Viipuri. Ambulanssin kuljettaja. Korpraali.

KORPELA Väinö Antero

kuljetuspäällikkö, s. 12. 4.1925 Kempele. Lapset: Pirkko -54. JR 1, TäydP 13. Tst: Kaukjärvi, Sorvali, Tervajoki, Humaljoki, Ino, Mesterjärvi, Laivastoniemi. Kersantti.

KORPIKARI Albertti Eino

korjausmies, s. 13.7.1924 Kempele. Pso Maria Eli- na Holma s. -24. Js./13/ IR14 5/Jikk12. IDE, II KRHK KRH ja ErP 11. Tst: Js. Uhtuan suunta, Jyväskylä, Karjalan kannas. Haav. 16.7.-44 20 % inv. Korpraali.

KORPIKARI Aukusti Paavali

s. 5.3.1899 Kempele. Pso Johanna Amalia Arffman s. 1887, k. -59. Lapset: Helmi -18, Pauli -20, Frans -22, Eino -24. Js, KHJ 45. Ilmavalvonta E Utti, Mikkelin. Korpraali.

KORPIKARI Frans Oskari

rataesimies, s. 19.10.1922 Kempele. Pso Laina Maria Kokko s. -24. Lapset: Raija -47, Juha -54, Mauri -59. Js. 2 Krh.j./JR 53, 3Div. Krh.tjau. Tst: Kiestinki, Uhtua, Karjalan kannas, Kuuterselkä, Muolaa, Heinjoki, Norkua, Harjulan lohko, Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Kersantti.

KOTIMÄKI Matti Matias

työnjohtaja, s. 24.2.1899 Haukipudas, k. 13.12.-87. Pso Alma Ingrid Vakkuri s. -95, k. -47. Lapset: Paa- vo -22, Kaarina -23, Teu- vo -30, Urpo -35. Ks IIRK vapaaehtoiskomppania, Ts AutoK, Js Hallebladin Ptsto tykkivaunun kuljettaja. Tst: Ks Oulusta Tampereelle. Haav. Tampereella. Alikersantti.

KOUKKULA Paavo Arvid

tiemestari, s. 19.6.-24 Pat- tijoki. Pso Laura Kaarina Pernaa -26. Lapset: Ta- pani -52, Eija -56, Veijo -58, Arto -60, Anja -67. Täyd.P 13. Desanttipar- tiossa, sair. 12.3.-44. 31 SotaS. Alikersantti.

KOUVA Toivo

kirvesmies, s. 18.4. 1910 Taivalkoski, k. 8.1.-78. Pso Hilja Kylmäluoma s. -09. Lapset: Heino -36, Hilka -37, Timo -39, Kari -47, Kauno -50, Vuokko -52. Ts 1./Os 13, Krh/Os P, Js 2.6.-41 EsikK/I/JR

33, 16.2.-42 JR 54, 15.7.-42 2./Kev Os 2, 25.5.-43 EK/II/ 15 Pr., 5.6.-43 8./15. Pr., 20.4.-44 8./JR 4. Tst: Ts Nautsi, Js Killuntaivaara, Uulantoivaara, Isonselän laki, Alakurtti, Voittojoki, Ala-Vilmajoki, Voitin kahakat, Kutsan rintama, Länsi-Syväri, Shemanski, Karjalan kylä, Sammatius, Nurmoila, Säntämä, Mutajärvi, Tikvari, Koirinselkä, Varpajärvi. Korpraali.

KUIVALA Pauli Heikki

maanviljelijä 27.2.1921 Siikajoki. Pso Eeva Jämssä. Lapset: Pentti -43, Aune -44, Elina -46, Taimi -47, Annikki -58, Anneli -58. II/11 Pr, I JR 53, III JR 53. Tst: Sohjanan suunnallarak. 1.7.-12.7.-41, Kiestingin valtaustaist 31.7.-8.8.-41. Pinkosalmen taist 9.8.-30.10.-41, Lohivaaran taist 30.10.-30.11.-41, Uhtuan länsipuoli, Karjalan kannas 30.4.-43 - 4.11.-44. Haav. Lohivaara 7.11.-41. Alikersantti.

KURKELA Eelis Lauri

rovasti, s. 6.3.1914 Kemi. Pso Ingeborg (Inga) Selma Johanna Henrikson. Lapset: Lauri -48, Heikki -49, Leena -51, Anneli -55, Jouni -57, Miika -65. Jatkosodan alku Kemin sk-piirin talousau ja kenttäpapurin apul. 20. 5. 43 II 3 Pr, 11.11. -43 HTK 8, 28.6.-44 HTK 4, 14.7.-44 15 KEK, 1.9.-44 HTK 4, 23.10.-44 Rovaniemi HK. Tst: Krivi, Itäkarjala, Kannas, Rovaniemi. Sotilaspastori. Ylikersantti.

KURUNLAHTI Martti Johannes

talonmies, s. 26.12.1922 Nivala. Pso Airi Nivala s. -23. Lapset: Mauno -53, Matti -57.

5/JR50. Tst: Syväri, Kannas, Lapin sota. Alikersantti.

KUUSENTO Väinö Oskari

kirvesmies, s. 11.9.1918 Kempele, k. 24.6.1976. Pso Aili Heleena Saari s. -21. Lapset: Jaakko -41, Jukka -46, Markku -47, Marjaana -48, Heikki -53, Erkki -57, Vesa -59. Rask. Psto 16 ja KTR 1. Tst: Kuuterselkä, Vammelsuu, Heinjoki, Ihantala, Ls Tornio, Rovaniemi, Muonionjokilaakso. Korpraali.

KUUSISTO Pentti Johannes

jalkinetyöntekijä, s. 3. 11.1922 Kempele, k. 1.10.-82. Pso Saima Sofia Karjalainen s. -22. Lapset: Marja -51, Margit -52, Markku -55, Maire -56, Marita -57, Merja -58, Meeri -61. Js Jelettijärvi, Kiestingin suunta, Hevoskenkä, Uhtuan suunta. Haav. Hevoskenkässä 14.8.-43. Inv. 30 %. Alikersantti.

KUVAJA Jaakko Sankus Ensio

kirkkoherra, s. 11.8.1912 Oulu. Pso Tyyne Helena Heikkiläinen s. -12. Lapset: Esa Jaakko -42, Helena Marjatta -46. JP 3 1938 -39, Jjoht. JR 32 1941, It. Karjalan SE:n val. ups 1942-44, sot. past. -44.

Tst: Uhtua 1941, jossa haav. 31.7.-41. Luutnantti.

KYTÖAHO Viljo Armas

autoilija, s. 7.12.1919 Paa-vola. Pso Hilda Valpuri Kämäräinen s. -26 Pudasjärvi. Lapset: Pirkko -52, Pekka -55, Mirja -57, Matti -59, Raija -66. 3/JP 4. Tst: Js Kokkari, Vilokki, Muuanto, Kourinoja, Pitkäranta, Salmi, Vitelijo-ki, Tuulosjoki, Aunus, Syväri, Petroskoi, Karhumäki, Karjalan kannas, Lapin sota. Haav. 5.12. -41 Kahumäessä vasempaan jalkaan. Alikersantti.

KÄLKÄINEN Aarne Johannes

jalkinetyöntekijä, s. 26. 1.1910 Kempele. Pso Maria Liisa Patala s. -96 Tyrnävä, k. -63 Kempele. Lapset: Jouko -41. Ts ÄBV, III/15 LK. Js 15.6.-41 12 AVAR, 20.2.-42 5./Linnpsto Niemi, 27.7.-42 5472, 24.2.-43 EsikK/3 DE, 14.8.-43 5001, 20.4.-44 24 ELK. Toimintu suutarina ja vartiomiehenä. Tst: Ts Suomussalmi. Sotamies.

KÄLKÄINEN Aaro Johannes

s. 3.12. 1899 Kempelek. -12.12.-65. Pso Martta Eli-na Stenman s. -05, k. -87. Lapset: Sigurt -22, Maija ja Siiri -24, Sonja -27, Sirkka -36, Silja -40, Seija -49. Js. Uhtuan suunta.

KÄLKÄINEN Arvo

liikkeenharjoittaja, s. 3.8. 1918 Kempele, k. 27.4. -89. Pso Lilja Annikki Roth s. -33. Lapset: Kari -57. Er Os Pennanen. Tst: Js Lutton suunta, Ls Kemi. Korpraali.

KÄLKÄINEN Johan Jaakoppi

metallimies, s. 5.4.1911 Kempele. Pso Helvi Siviä Valkonen s. -16. Lapset: Pentti, Aino Maria, Helli Kaarina, Matti, Pirkko Anneli. Ts vartiotehtävissä kotirintamalla (sairaus), Js ItKompp. ryhmänjohtaja. Alikersantti.

KÄLKÄINEN Knut Sigurd

akkutyöntekijä, s. 18.8. 1922 Seskarö. Pso Ellen Irene Tikkanen s. -23. Lapset: Margit -45, Mauri -48, Maarit -51, Orvo -52, Ulla -54, Anne -57. Js. JR 53. Tst: Kiestingin suunta. Haav. 42. vas. käteen Jelettijärvi. Sotamies.

KÄLKÄINEN Samppa Henrik

metallimies, s. 25.4. 1925 Kempele. 2.3.-44 2/JvKK 25, 9.7.-44 3584, 24.10.-44 III AKE. Tst: Lapin rintama. Sotamies.

KÄLKÄINEN Väinö Simo

aliupseeri, s. 23.6.1914 Kempele, k. 28.2.-63. Pso Toini Pulkkinen s. -18. Lapset: Marjatta, Liisa. Ts JR25, Js 18.6.-41 TalK35, 3.12.-41 I/JR31, -II/JR10, 26.8.-44 E/JR52. Ts Kuhmo, Js Ortojoen asemataist., Ilomantsin taist. Kersantti.

LAIKARI Reino Olavi

maanviljelijä, s. 22.1.1908 Kempele, k. 10.6.-86. Pso Anna Reeta Törmänen. Lapset: Seppo, Timo, Mirja. JR 25. PR 8 W:n Tst: Ts Kuhmo kuorm. korj., Js Autok. Kiestingin ja Uhtuan suunnalla. Lääk.au. Alikersantti.

LAINNE Vilho Pellervo

muurari, s. 10.1.1909 Oulujoki. Pso Katri Kansanniva s. -10, k. -87. Lapset: Ritva -41, Maija Liisa -44, Esko -45, Hannu -47, Markku -52. Ts ErP 21, Js OsRaive III AK, 8 tien HK. Tst: Ts Viipurinlahti, Js Kiestinki, Uhtuansuunta, Karjalan kannas, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksi, Ihanatala, Pohjois-Suomi. Korpraali.

LAITINEN Leo Valtteri

työmies, s. 19.3.1918 Kempele, k. 11.2.-79. Pso Nanni Elina Nikkinen s. -13 Liminka. Lapset: Raimo -48. Ts 7/JR 64, Js 4/JR 11 ja 1/ErP 13. Tst: Ts Suomussalmi, Raate, Pitkäranta, Js Vasovaara,

Latvajärvi, Pistojoeki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtua pohjois- ja länsipuoliset taistelut, Kiestinki, Ahvenlahti, 3 Div. viiv. taist länsikannaksella, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki suunnan 3 Div. torjuntataist Noskua, Vuoksen lohko, Ls Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Haav. 3.8. -41 olkapäähän. Sotamies.

LAMBERG Paavo

lihanleikkaaja, s. 16.8.1920 Salmi. Pso Eila Maria s -23, k. -88. Lapset: Hannu -51, Hemmo -52, Heikki -53, Heimo -60, Helena -62. II JR 50 Tst: Syvärin alajuoksu, Särkijärvi, Vadrusjärvi, Levola, Tornio, Karunki, Yli-tornio, Ala-Vojakkala, Aavasaksa, Olostunturi, Muonio. Os. talvisotaan vapaaehtoisena. Kersantti.

LAMPELA Olavi Antero

eristäjä, s. 17.10.1921 Kempele. Pst 5393, R 22 os Larvo Rj P8. Tst: Uhtuan länsi- ja pohj. puoliset taist, Jyväskylä, Vuokkiniemen erämaalohko, Tolvajärven eteläp. Korpraali.

LANG Esko Martti Jaakoppi

maanviljelijä. s. 31.10.1924 Kempele, k. 16.8.-90. Pso Iida Sofia Pesonen s. -25 Ol. Pyhäjärvi. Lapset: Raija Marjatta, Ritva Anneli, Esko Johannes, Laina Kaarina, Matti Alvari, Pekka Antero. 9/KTR 16. 6/III/KTR. 16. Rask. P 16. Tst: Uhtuan pohjoisp. taist., 3 D torj. taist. VT-linjalla Kuuterselkä, Onkamankangas, Kivenna-

pa, Kolamäki, Suulajärvi eteläp., Noskua, Vuoksenlohkolla. Korpraali.

LASSILA Frans Emanuel

mylläri, s. 22.6.1905 Siikajoki, k. 8.1.-79. Pso Hilja Maria Aho s. -08 Oulujoki. Lapset: Juhani -34, Lasse -36, Pekka -38, Olli -40, Pentti -44. Jr 32. Tst: Vuonninen. Pistojoeki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsija pohj. puolen taist. Sotamies.

LASSILA Heimo Alfred

maanviljelijä, s. 8.1.1907 Haukipudas, k. 2.4.-64. Pso Impi Anna-Liisa Sulinto s. -15. Lapset: Jorma -43, Markku -49. Tst: Kiestinki. Korpraali

LATORANTA Kaarlo Eemil

maanviljelijä, s. 16.11.1901 Oulu, k. 11.7.-54. Pso Saimi Maria Kuivala. Lapset: Antti -29, Paavo -30, Maija -33, Liisa -33, Heikki -34. Ts tykistö, Js kaasukomppaniasa Kiestingin suunta. Alikersantti.

LATTUNEN Aate Johannes

autoilija, s. 12.8.1912 Paavola, k. 7.9.-75. Pso Lempi Johanna Karjalainen s. -14, k. -73. Lapset: Eero -41, Ulla-Maija -44, Terttu -45, Kerttu -49, Tarja -52, Toivo -53. Ts 22. TalK, autonkuljettaja,

Js 16.6.-41 34 PionKol. autonkuljettaja, 27.2.-42 8. TienHK, 30.10.-42 24 Autokorj., 31.3.-44 autonasentaja. Tst: Ts Kuhmo, Js Latvajärvi, Vuokkiniemi, Uhtua. Kersantti.

LATVANEN Jaakko

maanviljelijä, s. 28.7.1905 Lapua, k. 10.9.-80. Pso Aino Martta Leikass. -09. Lapset: Päivi Elina -49. Ts. Esik./JR 25. Js. Kss III AK. Tst: Kuhmo, Sohjana, Kiestinki, Lohilahti, Pinkosalmi. Korpraali.

LAUKKA Aarne Viljami

maalari, s. 8.12.1907 Haapavesi, k. 26.3.-85. Pso Hanna Elisabet Sarkkinen s. -04, k. -91 Kempele. Lapset: Sylvi -34, Sirkka -36, Seija -38, Aarne -39, Arvo -41, Ahti -42, Salme -44, Sinikka -45, Antero -50, k. -83. Ts JR 25, Js 13 KssK. Tst: Ts Kuhmo, Js Kiestinki, Uhtuansuunta. Sotamies.

LAUKKA Hugo Ilmari

tehtaantyönjohtaja, s. 9.11.1915 Haapavesi, k. 27.11.-90. Pso Saimi s. -16. Ts EsiK/JR 25, Js 16.6.-41 II/53 Kev. It.Ptri, 25.4.-44 6. Kev. It.Ptri, 20.6.-44 11. Kev. It.Ptri. Tst: Ts Kuhmossa Pr W:n mukana, Js Vienan Karjalan, Uhtuan ja Kiestingin suunnan it-taistelut, Karjalan kannas, Kivenapa, Tervola, Pohjois-Suomi, Kemi. Korpraali.

LAUKKA Väinö Armas

autonkorjausesimies, s. 26.6.1923 Haapavesi, k. -93. Pso Kerttu s. -28, k. -89 Liminka. Lapset: Merja -56. Js Rask. Ps. 31, II/ Ps.P. Tst: Js Karjalan kannas. Sotamies.

LEHTO Reino Jaakko Verner

pienviljelijä, s. 11.3.1915 Rantsila. Pso Aune Johanna Suni s.-20. Lapset: Simo Taisto Aarre -43, Paula Marja -49. JR 26, JR 32, JR 4/44. Tst: Kyyrölä, Muolaanjärvi, Vuoksela, Vuonninen, Pistojoeki, Syvärin voimalaitos, Ohtali viiv. taist., sekä Pitkäranta. Haav. 9.7.-44 Pitkärannassa. Ryhmänjohtaja ja ase-alipseeri kummassakin sodassa. Kersantti.

LEHTOSAARI Eino Ilmari

rakennustyömies, s. 31.1.1926 Pulkki. Pso Aino Alina Hyvärinen. Lapset: Raimo -55, Usko -59, Urpo -63, Urho -65. 4/Jv KOulK 25, Jv KoukK 1. Osallistunut sotatoimiin Nurmes, Kerava. Sotamies.

LEHTOSAARI Lauri

s. 3.9.1923 Kempele. JR 12/ 3. ItPri Santahamina.

LEHTOSAARI Matti

s. 25.8.1926 Kempele, k. 12.4.-83. Rannikkotyöntö, Itämeren suunta. Sotamies.

LEIVO Tauno Augusti

talonmies, s. 18.7.1916 Juankoski. Pso Anna Katri Hannila s. -17. Lapset: Pirjo -46, Antti -55, Anne -57, Martti -59. Ts JR 8, Js 11.6.-41 JR 8, 16.3.-42 JvKK 19, 6.7.-44 Oul skp. Tst: Ts Varpajärvi, Kitelän lohko, Pitkärannan saaristo, Js Korpiselkä, Äänislinna, Syväri. Haav. Syvärin alajuoksulla 28.10.-41. Ylikersantti.

LEPPILUOTO Johannes

kirvesmies, s. 29.9.1918 Petsamo, k. 24.6.1959. Pso Kerttu Kelantekemä s.-31. Lapset: Reijo -49, Leila -53, Annamari -55, Sirkka -58. Tst: Kalastaja-saarento, Suonikylä, Luttonsuunta. Alikersantti.

LIIMATAINEN Sulo Einari

ratatyömies, s. 18.6.1903 Kempele, k. 22.7.-74. Pso Jenni Margareta Puupera s. -09, k. -81. Lapset: Marjatta -32, Väinö ja Martta -36, Eemeli -38, Aune -40, Antti -43, Antero -49, Ritva -50, Leena -53. Khj 45/LE R2, siirto KLE V2, siirto P4:ään, Khj 21, IvpV. Tst: Kuhmo. Sotamies.

LIIMATTA Aaro Antero

maanviljelijä, s. 23.2.1924 Oulujoki, k. 4.12.-92. Pso Vieno Elisabet Sirviö s. -29. Lapset: Ritva Marjatta -60. 5/Tkk 3. Kev Psto 16, Raskas Psto 1. Tst: Kuuterselkä, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuosalmi, Liikola. Ratsumies. Korpraali.

LILJEBERG Pehr Hagar Valdemar

johtaja, s. 8.12.1915 Tammissaari, k. 27.9.-90. Pso Linnea. Lapset: Kristiina -47, Pauli, Kai. Ts VP 18 joukk. joht, Js VP 5 II/JR 13. Tst: Js Syvärin sillanpää, Juustila. Yliluutnantti.

LINDQVIST Iisakki Antero

maanviljelijä, s. 19.11.1918 Liminka, k. 16.4.-92. Pso Tyne Vappu Savolainen, s. -17. Lapset: Pekka -47, Marja-Liisa -48, Jukka -53. Rask.Psto 53/RaskPsto2. Tst: Jaakkima, Vuoksenranta, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Lotinanpelto, Kuuterselkä, Syväri, Suulajärvi, Sammee.

LINJA Reino Kalevi

putkiasentaja, s. 27.7.1920 Oulu. k. 12.7.-71. Pso Vieno Martta Nyysölä, ent. Savola, s. -16 Lappajärvi, k. -84. Lapset: Paula -47, Hilikka -49, Pirjo -50, Kari -51, Seija -53, Seppo -53. ErP 36, JR 65 A.var 17, JR 52. Tst: Ts

Karjalan kannas, Js Ontojoen asemas. taist. Ylikersantti.

LITHOVIUS Jaakko Viljami

työnjohtaja, s. 29.10.1917 Lumijoki. Pso Meimi Martta Joensuu s. -23. Lapset: Eero -50, Leea -52, Arvi -61. JR 65. A/12 KS KSO 55. Tst: Suomussalmi, Kuhmo, Kies-tinki, Uhtua, Maaselän kannas, Ilomantsi. Ylivää-peli.

LIUKKONEN Erik (Erkki) Johannes

piiriesimies, s. 17.9.1911 Helsinki, k. 23.6.-78. Pso Laila Heleena Laikari. Lapset: Riitta -46. JR 13 -44 1.3. -44 JR 45, Rj R2. 27.4.45. Tst: Js Kagalniks-kaja. Partisaanitaist. Sak-san itärintamalla Suomalaisen vapaaehtoispatalj. Waffen 44 joukoissa Varsovan kaakkoi-spuolella, Donetsin laakiolla ja Kalmukki-aroilla. Syvärin sillanpään torj. taist. Maaselän aseman edustan torj. taist. Haav. 2.2.-43 lievästi selkään. Kapteeni.

LIUSKA Pietari (Pekka)

työmies, s. 2.2.1898 Pyhäjärvi OI, k. 4.12.-89. Pso Suoma Elisabet Krankkas. -02. k. -67. Lapset: Aili 24, Elsi 26, Eino 28, k. 64, Erkki -31, Esteri -33, Esko -36, Väinö -38. Ts KoukK 5, KTP/LR TK/ErP 17, Js KHj 45, KHj 22 ja kent-tälento V 1. Tst: iv Utti, vartiomies.

LOHIMIES Mauno Arvi Kustaa

maanviljelijä, s. 22.5.1921 Kempele, k. 18.3.-60 Vehmaa. Pso Irma Tuomola s. -20. Lapset: Seppo -43, Katriina -47, Marja-Lee-na -49. Js. 5.1.-42 Ps.P, 8.2.-42 EsikK/PsPr, 1.12.-43 VK PsP puhelinmies. Tst: Js Tuulos, Aunus, Syväri, Äänislinna, Karhumäki, Poventsa, Karjalan kannas. Sotamies.

LOHIMIES Oiva Mauri Fredrik

asemamies, s. 15.6.1916 Kempele, k. 15.1.-76. Pso Vilma Rittaniemi. Lapset: Harri -57. Ts Suomussalmi. Js rautateiden palv. sotatoimialueella.

LOUKKOLA Iikka Kaarlo

kirvesmies, s. 14.8.1910 Muhos, k. -65 Kempele. Pso Elli Impola s. -12. k. -85. Lapset: Elli 36, Kalevi -41, Juhani -43, Veikko -48. Js 151 Kev. ItPtri ja 96 Kev. it jaos. Tst: Js It-joukoissa Kiestingin suunnalla. Sotamies.

LOUKKOLA Tauno Johannes

muurari, s. 27.9.1914 Kempele, k. -74. Pso Anna Maria Mikkonen s. -17. Lapset: Kerttu -37, Sirkka -39, Olavi -43, Marjatta -49, Anneli -54, Lauri -58. Ts JR 25 ajomies, Js 13 KssK suutari, 27 KssK kss-mies, Pol.Joukk/3 DE sotapoliisi. Tst: Ts

ottanut osaa sotaan Pr W:n mukana, Js Sohjana, Pinkosalmi, Louhen maantien suunnalla, Uhtuan länsip. taist., Kiestinki Lohivaara, Louhilahti, Uhtua, Ihantala, Kittilä-Muonio. Korpraali.

LOUKKOLA Timo Iisakki

linja-autonkuljettaja, s. 9.7.1924 Kempele. Pso Inkeri Anttila s. -28. Lapset: Marjaana -46, Tapio -49, Pasi -51. ErP. Tst: Js Rukajärven suunta, Ondajärvi, Klyyssivaara, Ilomantsi, Nuokkijärvi, Haav. sisäinen vamma Klyyssivaara -44. Korpraali.

LUUKKONEN Toivo Johannes

kirvesmies, s. 29.10.1922 Puolanka. Pso Sylvi Aino Kauppila, s. -23 Kiiminki. Lapset: Eero -55, Pirjo -56, Seija -57, Eeva -59, Hilikka -61, Jaakko -69. Js 27 TykK ja 9/JR 53. Tst: Js Louhen suunta, Korpi-lohko, Uhtuan suunta, Karjalan kannas, Vuosalmi. Sotamies.

LÄHTEENKIVI Yrjö Heikki

pienviljelijä s. 15.4.1899 Kempele, k. 6.9.-84. Pso Hanna Heikkinen s. 1900, k. -81. Lapset: Sirkka -21, Laura -25, Väinö -29, Antti -30, Aili -37, Aino -40. Ts. Oul. KomK, jv-ryhmänjohtaja, Js Khj 45 ja Khj 22, vartiomies. Korpraali.

MAIJALA Jaakko Oskari

työmies, s. 4.3.1913 Kempele, k. 22.9.-60. Pso Anni Eliisa Mattila s. -17. Lapset: Kerttu -38, Eila -39, Alli -41, Toivo -44, Hilikka -46, Antti -48, Asta -51, Marjatta -52, Sinikka -55, Raimo -57, Voitto -59. Ts OTV, Js 15.6.-41 linnoitustöissä Petsamossa, 15.3.-42 LinRP 255, 23.5.-42 3/JR 12, 26.4.-42 Oul skp, 2.5.-42 Os K/Järj K 2, 13.5.-42 3/JR 12, 2.6.-44 Sv-leiri 31, 29.7.-44 HTK 8, 6.10.-44 33 KS. Lääkintäaliupseeri. Tst: Ts Tali, Js Kiestinki, Ahvenlahti, Lakijärven suunnan puol. taist., Äänisniemi, Vienan kanava, Hiisjärvi. Kersantti.

MANSIKKAMAA Olli Artturi

työmies, s. 30.7.1900 Tyrnävä, k. 26.4.-74 Kempele. Ts Kev. Os/9D, Js Os 5256. Tst: Ts Kuhmo. Sotamies.

MANSIKKAMAA Risto Asser

varastomies, s. 7.8.1918 Oulu. Pso Kaisa Kristiina Pirttikoski, Lapset: Paula -46, Anja -48, Erkki -49, Jouko -51, Toini -52, Riitta -57, Matti -60. KTR 8. Tst: Hangon rintama, Varki-Halvat, sekä Vek-kuselkä, Saarimäki, Koivumäki, Nurmoila, Syväri sillanpää as. torj. taist. Korpraali.

MARTINKAUPPI Iisakki

laitosmies, s. 24.6.1905 Liminka. Pso Helmi Tyyskä s. -12. Lapset: Aulis, Sinikka. Uhtuan suunta, huoltojoukot, sodan loppuvaiheessa pioneeritehtävissä. Sotamies.

MARTTILA Jaakko Johan Henrikki

työmies, s. 24.4.1924 Kempele, k. 19.9.-91. 8.7.-41 1/Jv koukK 15, 28.8.-41 HTK 11, 27.10.-42 1/Jv KoukK Oulu kp-mies, 2.9.-44 JärjK, 14.9.-44 HTK 6, 15.9.-44, 21 LääkJ sairaankantaja. Sair. 3.7.-44 13 SotaS, 8.7.-44 56 SotaS. Tst: Pohjois-Suomessa. Sotamies.

MARTTILA Yrjö Henrik

rataesimies, s. 10.9.1922 Kempele. Pso Aili Maria Liuska. Lapset: Pekka -49, Maria-Liisa -54. 2/I/JR 53. Tst: Kiestinki, Uhtua, Karjalan kannas. Haav. Kiestinki 17.5.-42, Antrea 28.6.-44. Alikersantti.

MATINLAURI Väinö Johannes

maanviljelijä, s. 9.11.1915 Liminka, k. 20.2.-80. Pso Martta Kerttu Marjatta s. -22. k. -81. Lapset: Hannu -49, Kauko -51, Jukka -56, Pauli -59, Elli -61. 9553 KpK 7. Korpraali,

MATTURI Aappo

maanviljelijä, s. 12.9.1899 Liminka, k. 17.12.-80. Pso Aino Katriina Juvani. Lapset: Pirjo

-52. Ks I RK, Js III Rask
Patt.TVKn:o327/21.Tst:
Ks Oulusta Tampereel-
le, Hs, Ts ja Js. Alikers-
santti.

MATTURI Iikka

maanviljelijä, s. 12.9.1899
Liminka, k. 16.8.-72. Pso
Siiri Lundman s. -02. Lap-
set: Pentti -29, Kalevi -30,
Pekka -32, Marjatta -33,
Leena -47. Ks Oulun val-
taus, Tampere, Ts IKTR
21 Js palvellut 16.6. -10.8.
1941. Korpraali

MIKKOLA Eino Helmer

työmies, s. 17.5.1924
Kempele, k. 21.1.-84. Pso
Eeva Korento s.-28. Lap-
set: Olavi -49, Raija -51,
Keijo -52, Reija -62. Suorit-
tanut sodanaikaista nos-
tomiespalvelua 27.10.-42
- 31.12. -43. 2.1. -44 26.
Er LinRakK. Sotamies.

MIKKOLA Lauri Ilmari

eristäjä, s. 12.1.1909 Kem-
pele, k. 11.8.-81. Pso Lyy-
li Johanna Keränen s. -
12, k.-82. Lapset: Eila -32,
Jorma -35. Js 5398/9,
LinnRP 555, EsikK/3DE,
5/Täyd. P 1. Osallistunut
sotatoimiin: Js Vasovaa-
ra -Uhtuan suunnalla,
Karjalan kannaksen torj.

taist. Korpraali.

MIKKOLA Leo Kalevi

työmies, s. 26.3.1924 Paa-
vola, k. 29.10. -91. II pso
Eija Santanen -23. Lap-
set: I aviol. Antti, Aake.
6/JvKK 6, E/HTK 8, 2/
RjP 5, Jvkiväärim. Tst:
Suojärven pohj. puoli. Ää-
ninen. Haav. 26.7. -43 ja
25.7. 44. Korpraali.

MIKKOLA Yrjö August

s. 2.3. 1913 Kempele, k. 28.6. -88. Js 12.4.-42
11./JärjK 1, 26.4.-42 E/HTK 8, 9.10.-42 12/
TäydP 11. 31.10.-44 2./Rj.P4. Alikersantti.

MOILANEN Antti Ilmari

kirvesmies, s. 25.4. 1920
Kempele, k. -93. Pso
Anna Pauliina Kela s. -20.
Lapset: Riitta -47, Erkki -
48, Juha -49, Kaisu -50,
Sirkka -61, Seppo -63. 4
JR 12, ErP 16/6. Tst: Js
Latvajärven suunn. puol.
taist, Kiestinki, Ahvenlah-
ti, Vienankanava, Äänis-
niemi, Hiisjärvi, Maaselän puol. taist., Ihan-
talan puol. taist., Pohjois-Suomi. Korpraali.

MOILANEN Matti

kirvesmies, s. 6.5. 1903
Sortavalan mlk., k. 22.9. -
63. Pso Hilja Maria Räm-
änen s. -05, k. -83. Lap-
set: Sirkka -33. Ts 61.
S.polK/IV AK. Sotapoliisi.
Tst: Laatokan pohjois-
puoli, Lahdenpohja. Ali-
kersantti.

MOILANEN Toivo Johannes

kirvesmies, s. 7.3.1907
Sortavala, k. 19.5.-76. Pso
Anna-Maria Hyvärinen s.
-06, k.-73. Lapset: Matti -
28. Tst: Ts Laatokan Kar-
jala. Sotamies.

MOILANEN Väinö Johannes

autoilija, s. 7.9.1922 Kem-
pele. Pso Aili Kangas s. -
24, k. -76. Lapset: Reijo -
46, Vesa -48. 44 AutoK,
JR 12. Tst: Itä-Karjala,
Kumsjärvi, Karhumäki,
Paatene, Seesjärvi, Kar-
jalan kannas, Ihantala.
Sotamies.

MOISALA Eino Fredrik

kirvesmies, s. 13.9.1913
Pyhäntä. Pso Saima Hilja
Rytilä s. -13. Lapset: Hilka
-55. Ts JR 25, Js JR 11,
Sotav/ 14. Tst: Ts Kuh-
mo, Js Vuonnonen, Ra-
pakkojoki. Haav. Vuon-
ninen 9.7. 1941 vaikeasti.
Korpraali.

MULARI Arttu Ilmari

myyntimies, s. 27.2. 1924
Utajärvi. Pso Hilja Sanel-
ma Björkberg s. -35, k. -
85. Lapset: Pirkko -57,
Ritva -60, Sirkka -70. VP
13 ja II/JR 11. Tst: Uhtua,
Karjalan kannas, viiv.
taist. Hiirelä-Ronnunky-
lä -Metsäkylä -suunnas-
sa 3 div. torj. taist. 13.6. -
16.6.-44 VT -linjalla (Kivennapa). 3 div.

viiv. taist. länsikannaksella, Ls Tornio. Korp-
raali.

MULTASNIEMI Aarne Ilmari

pienviljelijä s. 30.11. 1905 Kuusamo, k.
22.2. -66. Pso Anna Erika e. Kuusisto s.
Apila, s. -10 k. -74. Lapset: Terttu -46, Saara
-48, Tauno -49, Aili -51. Ts ErP 16, II/31.
S.PolK. Sotapoliisina. Ottanut osaa Kuusa-
mon partiokahakoihin. Palelluttanut jalkan-
sa partiossa 1.11.-39. Sotamies.

MURTOMÄKI Valde Nestori

ratatyömies, s. 5.1.1906
USA, k. 31.3. -71. Pso Aili
Maria Johanna Henell s.
-10, k. -75. Lapset: Teuvo
-35, Alpo -35, Mauri -38,
Eila -45, Pentti -47. 10
RKorj K. Tst: radan jäl-
leenrakennus rataosilla
WRs-Uuk-Sjä, Wna-Tj-
Mat -Srl, Änl -Karh -Malu -Kriivi. Rauta-
tiepioneeri. Sotamies.

MUSTAKANGAS Martti Markus

autonkuljettaja, s. 25.4.
1926 Vihanti. Pso Anna-
Liisa. Lapset: Sirkka -49,
Tuula -50, Juha -52, Arja
-58. Jv. Koul.K 25 -Le R 5
-P. Lv 6 -AutoK. Sota-
mies.

MUSTONEN Veikko Vilhelmi

työmies, s. 11.7. 1914,
Liminka, k. -74 Kempele.
Pso Lydia Katariina
Grönlund, ent. Mikkola
s. -02 Kempele, k. -79.
Lapset vaimon I aviol.
Helmeri -24, Helge -27,
Väinö Olavi -30, Hilikka -

33, Jaakko -35. Ts JR 26, Js RJP4. Tst: Ts Vuosalmi, Vuoksela, Js Vuokkiniemi, Noisniemi, Virkkilä, Äänislinna, Tokkari, Karhumäki, Poventsä, Syväri. Haav. -43 Syväriellä käteen ja lonkkaan. Alikersantti.

MÄKELÄ Eino Jaakko

työmies, s. 16.10. 1920 Kempele, k. 24.10.-90. Pso Lyyli Sofia Inkala, s. Perttunen s. -12, k. -82 Kempele. Lapset: Eino Olavi -49, Alli Annikki -50, Kalle Antero -51, Kerttu Anneli -55. Tst: Sohjanan rajataist, 1.7. -12.7. -41, Kapustajoen taist. 9.8.-3.9. 41, Kangasvaaran ja rautatien puol taist. 3. -31.9.-41, Pinkosalmen, Kiestingin, Louhen maantien 23 km läpimurtotaist., Lohivaaran taist. 30.10. -30.11. -41, Lakijärven suunn., puol taist., 1.12. -41 - 26.3. -42. Maaselän puol taist., Ihantalan puol. taist., Pohjois-Suomen taist. Sotamies.

MÄKELÄ Jyöne Johannes

autonkuljettaja, s. 15.11. 1908 Karjala T.l, k. 31.3.-72. Pso Martta Vuoppinen s. -21. Lapset: Veikko -57, Tapani -58. M:tt P Tu -39, Kodisjoki, Kirkkonniemi, 1375/2 -42. PM:n Linn Os -44. Tykkimies.

MÄKELÄ Pauli Johannes

työmies, s. 24.2. 1923 Kempele, k. 5.9.-62. I pso Helmi Priitta Stiina Ranta s. Inkala s. -06, k. -55, II pso Helmi Orvokki Henttilä s. Hänninen s. -20, k. -73. Lapset: I aviol. Eino Kalervo -43, Alpo Pauli -44, Marja Leena -47, Väinö Antero -49. Ei läh. tiet.

MÄKINEN Aarne Johannes

työmies, s. 28.7. 1911 Kempele, k. 3.7. -71. Pso Maria Sofia Korkala s. -91, k. -68. Ts Kev Os/9D, Js SissiP3 ja 1./JR45 Tst: Ts Kuhmo. Js Kiestinki, Kis-Kis -järvi, Kiestinki, Syväriin sillanpää torj. taist., Syväri -Syskyjärvi viiv. taist. Loukk. 7.8. -41. Kersantti.

MÄKINEN Kalle Ilmari

työmies, s. 31.3. 1915 Kempele, k. 28.8. -60. Ts EsikK/ JR 25, Js 12 Km.Korj. Seppä. Tst: Ts Osallistunut talvisotaan Kuhmossa Pr W:n mukana. Sotamies.

MÄKINEN Sulo Arvid

rakennusmestari, s. 26.3. 1917 Hämeenkyrö. Pso Esteri Romu s. -11, k. -80. Lapset: Hannu -44, Pekka -45, Timo -47, Marita -50. Ts. 1/JP1, Js Ek/III/ JR 36 ja JR 57. Tst: Ts viiv. vaiheen taist. Kollaanojen ja Nietjärven taist., viiv. taist. Terijoki -Summa, Js Simpele, Hiitola, Telkinniemi, Taipaleenjoki, Tappari, Rautu, Lumisuo, Lempään lohkon puol. taist., vetäytymisvaihe Lempaala, Vuoksela, Vuosalmi, Ls Tornio, Karunki. Alikersantti.

MÄNNIKKÖ Matti

autonapumies, s. 20.3. 1920 Lappajärvi. Pso Anni Helena Haipus s. -22. Lapset: Terttu -49, Raija -54, Leena -54, Risto -57. Js 5/ JvKoulK22, Jv KoulK12. Osallistunut sotatoimiin kesä -44 Ravijoki. Sotamies.

NEVALA Otto Viljam

maanviljelijä, s. 16.9. 1907 Liminka, k. 17.8. -92. I pso Laura Helena Tanner s. -04, k. -74, II pso Aino Johanna Kukkonen s. -10. Lapset I aviol. Eira -28, k. -28, Paavo -30, k. -30, Eeva -32, Liisa -33, Martti -37, Aino -39, k. Anja -39, k., Juhani -40, k. -91, Arvo -46. Ts 3KKK/ JR26. Js SissiP3. Tst: Ts Vuoksela, Js Uhtuan suunta, Kiestinki. Haav. 25.8.-41 oikeaan käteen ja jalkaan. 20 % inv. Sotamies.

NEVALAINEN Viljo Oskari

edustaja, s. 3.2. 1909 Kiu-ruvesi, k. 31.5.-58 Kempele. Pso Impi Matilda Kristiina Anttila s. -11. Lapset: Kaarina -35, Anneli -37. Ts ErikK/ JR 25. Js 5207, 5125, 5169, 8 Er 63. 12 KssKorj. Tst: Ts Kainuu, Js Kiestinki, Sohjana, Ls Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Korpraali.

NIEMELÄ Aaro Johan Eerik

maanviljelijä, s. 1925. Kempele, k. -78. Pso Martta Elina. Lapset: Juhani -46, Hannu -49, Helena -57. JR 6. Alikersantti.

NIEMELÄ Antti Valdemar

maanviljelijä, s. 6.2. 1898 Kempele, k. 2.2.-77. Pso Anna Helmi Eteläinen s. 1900. Lapset: Arvo -24, Aaro -25, k. -78, Anna -27, Martta -29. Ts Esikuntakomppania Rovaniemi, Js kaasukomppania. Tst: Kiestinki, Sohjana. Sotamies.

NIEMELÄ Arvo Antti

maanviljelijä, s. 3.1. 1924 Kempele. Pso Irja Annikki Eerola s. -26. Lapset: Aini, -53, Auli -54, Antti -58, Timo -60, Esko -61. 111 Kev. It Ptri, 30 Kev. It Ptri, 11 ITR/ VI AK. Tst: Syväriin, Vitelen, Salmin, Pitkäranta-Nietjärven torjuntataistelut. Tykkimies.

NIEMELÄ Johan Eerik

maanviljelijä, s. 12.4. 1904 Kempele, k. 8.1.-92. Pso Vega Mirjam Kecklund s. -09. Lapset: Tuulikki -30. Ts. JR 25, Js 13 KssK. Tst: Kuhmossa Pr W:n mukana, Js Sohjana, Kiestinki, Louhen suunta. Alikersantti.

NIEMI Aarno Armas

autoilija, s. 10.4.1925 Vahto, k. Kempele. Pso Eila Maria Takkula s. -27 Liminka. Lapset: Atso -51, Aulikki -53, Anita -55, Anneli -57. Suorittanut III:n lk:n nostomiespalvelusta 18.4.-43 - 31.12.-44. Tst: Aunus, Vitele, Tuulos, Salmi, Pitkäranta. Haav. 13.7.-44 Nietjärvi. Korpraali.

NIEMI Heimo Antti

maanviljelijä, s. 5.5.1922 Pulkkila, k. 23.12. -62. JR 53/ 8 K. Sotamies.

NIEMI Ilmari Valdemar

maanviljelijä, s. 12.9.1920 Pulkkila, k. 16.10.1956. Pso Aili Maria Hyväri s. -21. Lapset: Jaakko -50, Marja-Liisa -51, Ahti -54. Tst: Länsi-Syväri, Vikala, Kaukjärvi, Kemi. Haav. 30.6. -44 Kaukjärvi. Sotamies.

NIILEKSELÄ Toivo Heikki

maanviljelijä, s. 29.12.1925 Pulkkila. Pso Enni Matilda Pirttikoski s. -26. Lapset: Kirsti -49, Jussi -50, Irja -54, Kyllikki -58, Anna-Maria -62, Minna -69. Tyk 7/ JR 7:n, 1.10.-45 4/JR 7:n. Tst: Äyräpää, Vuosalmi. Korpraali.

NISKANEN Johan Kustaa

työmies, s. 24.6. 1903 Kempele, k. 24.2.-71. Pso Anna Hedberg s. -07, k. -41. Lapset: Kalevi -30, k. -91, Terttu -31, k. -76, Eini -32, Reijo -34, Antti -35, Olavi -37, Irma -41, k. -88. Ts Er P 21, Js 5207/ 12 KM KorjK. Tst: Ts Karjalan kannas, Viipurinlahti. Js Oulu 17 TalK. Sotamies.

NURMI Olavi Ernest

tehtaantyöläinen, s. 10.1.1910 Ylivieska. Pso Hanna Annola s. -10 Lappajärvi, k. -85. Lapset: Pauli -49. Ts URR, Js R1 Rj:P. Tst: Ts Liikola, Perkjärvi, Vorojenkivi, Lemetti, Lavajärvi, Vilajoki. Js Hangon rintama, Syväri. Ylikersantti.

NURRO Eino Antero

muurari, s. 8.1.1919 Kempele. Pso Eira Vera Vuokko s. -23. Lapset: Kyllikki -42, Antero -45, Tuulikki -47, Paavo -50, Pirjo -56. PionP 18, 2/ JR 12. Tst: Js Uulantoivaara, Alakuitti, Voittojoki, Alaviimajoki, Kiestingin, Louhen maantie läpimurtotaist., Lohivaaran taist., Lukijärven suunnan taist. Äänisniemi, Vienankana, Ihantalan suunnan taist. Haav. 9.7. 44 Vakkilassa. Korpraali.

NURRO Erkki Jeremias

kirvesmies, s. 31.10.1925 Kempele. Pso Aili Helmi Nurmi s. -23. Lapset: Merja -61. 6/Täyd P 13, 2/JR 9. Tst: Js Vitikkalan,

NURRO Jaakko Oskari**NYMAN Anders Viljam****NYMAN Niilo Jalmari**

kirvesmies, s. 12.10.1917 Kempele. Pso Eeva Kutti s. -26 Taivalkoski. Lapset: Tuula -47, Matti -50, Kaisu -52, Esa -53, Maija -57, Leena -59. JR 26, JR5. Tst: Js Sudenmäki, Saniökangas, Karhulan suunta. Korpraali.

puuseppä, s. 21.7.1923 Kempele, k. 11.11.-72. Pso Toini Marjatta Järvenpää s. -22. Lapset: Sepo -47, k. -91, Simo -49, Saara -57, Sakari -59, k. -79. It Koul K15, 151 It KKK, 3 kev. ItPTR. Tst: Js Uhtuan suunta, Valkjärvi, Sipola, Kiviniemi, Sairala, Vuosalmi, Antrea, Ls Kemi, Tervola, Rovaniemi. Sotamies.

Jukkalan, Seivästön, ja Viipurinlahden taistelut. Korpraali.

muurari, s. 18.11.1921 Kempele, k. 1.10.-92. Er Os P. Tst: Luton suunta, Kemi, Sodankylä, Vuotso. Sotamies.

NYSSÖLÄ Eeli

maanviljelijä, s. 20.8.1907 Lappajärvi, k. 9.1. -60 Kempele. Pso Lempi Annola s. -94, k. -57. SissiP 5. Tst: Kuhmo, Kesselin, Kiekinkosken, Löytövaaran taist. Kempeleen sk:n vartiopalv. Viestimies.

OHUKAINEN Reino Johannes

autoilija, s. 12.6.1916 Kempele. Pso Taimi Dagmar Loukkola s. -22. Lapset: Hilikka -46, Ilkka -47, Markku -52, Marja-Kaisa -59. Ts. 7/III/JR 26, Js 13 KssK, 9TyKK/III AK. Tst: Ts Vuosalmi, Js Kiestinki, Uhtua, Sojana, Kannas, Lapin sota. Haav. 13.1.-40 Uosukkalassa. Ylikersantti.

OIKKONEN Arvo Lennart

agronomi, s. 28.9.1923 Lappee. Pso Raili Kyllikki Koskela s. -26. Lapset: Matti Juhani -53, Timo Sakari -54, Tuomo Veli -57. JR 1. Tst: Kannaksen ja Inkerin taistelut. Haav. 10.6. -44 Vaskisavotassa. Yliluutnantti.

OJALA Pentti V.

varastomies, s. 18.12.1917 Alahärmä. Pso Laina Tyyne Maria Uutinen s. -05, k. -91. Osallistunut työvelvollisena tie- ym töihin Uhtuan suunnalla jatkosodan aikana. Sotamies.

OJALEHTO Veikko

puhelinasentaja, s. 13. 11. 1917 Nivala. Pso Aino Tyyne Moilanen s. -23. Lapset: kolme. 3 /VP.10 -VP/3.1. Tst: Uhtua, Kiestinki, Viipurinlahti. Sotamies.

OJANSUU Vaito Lauri

Rovaniemi. Sotamies.

s. 18.12.1922 Kempele, k. 26.4.-61. Lapset: Sakari -56, Arja -57. Oulun Koulutuskeskus, 9/ JR 53. Tst: Js Uhtuan suunta, Uhtuan länsipuoli, Karjalan kannas, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Hotakka, Noskua, Ls Tornio,

OJANSUU Valio Toimi Ilmari

ra ja rautatien taist, Uhtuan länsipuoliset puol. taist., Karjalan kannas: 3 D:n V 6 linja, 3 D:n torj. taistelut: Onkamakangas, Kivennapa, Muolaa, Heinijoki, Kannas, Hotakka, Kämärä, Heinijoki, Kuparsaari, Noskua, Vuosalmi, Harjulan lohko. Ls Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Haav. 16.10.-41 Kangasvaara. Ylivääpeli.

OJANSUU Veli Voitto Kustaa

maanviljelijä, s. 14.11.1918 Kempele, k. 28.10.-88. Pso Annikki Ohukainen s. -22.

Lapset: Tuula -40, Terttu -41, Pentti -44, Pekka -46, Paavo -48, Tellervo -52, Helena -57. Tst: Kuhmo, vapaaehtoisena, Js 9/JR 53, Uhtuan suunta, Uhtuan länsipuoli, Louhen suunta, Kangasvaara. Korpraali.

OLLAKKA Feeliks Vilho Verner

leenjoki, Jelettijärvi, Ahvenlahti. Korpraali.

työmies, s. 4.4.1916 Kempele, k. 12.6.-89. Pso Anna Lyyti Liukku s. -07, k. -77. Lapset: Pentti -41, k. -50, Liisa -45. 2/HRR Ts JR 25, Js Kev. It5251/ 9, 26 Erill. Linn. RakK. Tst: Ts Kuhmo. Js Kiestingin suunta, Uhtua, Taipaleenjoki, Jelettijärvi, Ahvenlahti. Korpraali.

OLLAKKA Leevi Kustaa

työmies, s. 10.10.1910 Kempele, k. 17.9.-56. Pso Nanni Vieno Sofia Savolainen s. -09 Kemi, k. -93. Lapset: Matti -36, Martti -36, Mauno -38, k. -92, Milja -40, Toini -42, Rauha -44, Raimo -49, Kalevi -53. Ts 4 Ptri/ KTR 9 ja II/T-KTK 3, Js 27 KmK, 24 KmK, 3 KmK, 3/JR 12. Tst: Säkkijärvi, Vasovaara, Latvajärvi-Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetri-vaara, Uhtuan pohj. puoliset taist., Hiisjärvi, Ihantala. Haav. 2.7.-44 Ihantalassa. Sotamies.

OLLAKKA Seemi Jaakko

työmies, s. 21.5.1914 Kempele, k. 25.7.-83. Ts Esikk/ JR 25, Js 12 KmK, KorjR/12 KmKorj., 3/TäydP 3, 5/JR 53. Kirvesmies

ja kiväärimies. Tst: Ts Kuhmo Pr W:n mukana. Korpraali.

OLLAKKA Yrjö Tauno Jalmari

Kananoja, Nuijamaa, Kauhala, Kaarlahti, Räisälä, Konevitsa, Humalainen, Käkisal- mi, Pyhäjärvi, Taipaleenjoki, Pasuri, Vala- järvi, Lipala ja Lempaala, Valkeasaari, Per- järvi, Hatjalahti, Rakkolanjoki, Muoraa, Kaislahti, Sommee, Alasomme, Viipurin tienhaara, Viipurinlahti. Tykkimies.

PAAKKI Matti Iisakki

pienviljelijä, s. 21.9.-06 Piippola, k. 22.11.-68. Pso Aili Siina Sipola, s. Tyrnävä. Lapset: Timo -43, Hilka -45, Pentti -51. Ts JR 27, Js 2 PionP 36. Tst: Ts Kuhmon suunta, Js Sal- lan suunta. Haav. 18.12. -42. Sotamies.

PAAVOLA Kaarlo Johannes

maanviljelijä, s. 8.2.1924 Lumijoki, k. 5.4.-77. Pso Eine Runtti. Lapset: Pentti -47. Haav. jatkosodas- sa. Korpraali.

PALDANIUS Oskari

maanviljelijä, s. 8.7.1910 Lapinlahti. Pso Hilma Ruotsalainen s. -09 Lapin- lahti. Lapset: Osmo -46, Leena -49. 14 D:n 7 tien- hoitokomppania. Tst: Js Rukajärven suunta. Ali- kersantti.

PALOKANGAS Matti

työmies, s. 21.7.1908 Kor- tesjärvi, k. 15.10. -70. Pso Alina Takkula s. -03, k. -81. Lapset: Kaisu -46, Aaro -48. 5.7.-44 I/ 21 Pr, 22.7-44 2/21 Pr, -44 I/21 Pr esik, 26.10.-44 II/ JR 56. Tst: Vausjärvi, Lius- vaara, Lutikkavaara. Korpraali.

PALOSAARI Arvi

s. 25.8.1922 Kuusamo. Pso Reetta Ulla Tauriai- nen s. -12. Lapset: Sirkka -48, Kaarina -49, Eero -52, Markku -54, Irmeli -57. Ts RP 16, Js JR 11. Tst: Kiestinki, Uhtua, Karja- lan kannas, Ahvenlahti, Kivennapa, Muolaa, Hein- joki, Noskua, Vuoksenlohko, Vuosalmi, Ro- vaniemi. Haav. 29.8.-44 Vuosalmi. Korp- raali.

PALSA Rauno Jaakko Henrik

varastonhoitaja, s. 3.1. 1922, Rantasalmi, k. 18.8.-82. Pso Elsi Rauha Jo- hanna Korpela s. -19 Kempele. Lapset: Raija -50, Pirjos. -53, k. -53, Reijo -55. Js 22.6.-43 LaatR Pr, 3.11.-43 1/PionP 31. Tst:

Hyökkäystaistelu 1941 Tyrjä, Sarjo, Mikki, asemasota 41-44 Lumisuolla ja Lempaalassa. Lempaalan torj., taist. ja vetäytyminen VT-linjalle, Vuosalmen puolustus.

PARTANEN Arvo

toimitusjohtaja, s. 15.4.1925 Taivalkoski, k. 9.6.-85. Pso Anni Marjatta Kaikkonen, e. Pentti. Lapset: Tarja-48, Leena -50, Timo -51, Kari -52, Lea -54, Maija -56, Eila -58, Aaro -62. Yks 5172. Alikersantti.

PARVIAINEN Aarne Eemeli

mylläri, s. 10.3.1906 Kempele, k. 30.1.-57. Js 22.6.-41 5393 (os Roive), 9.7.-41 2 K/ 5393, 31.8.-41 III AK:n Tienrak P, 8-tien HK:ssa, aseellinen tienrakennusmies, 11.4.-42 5/JR 32, Pk-amp. apul. 19.5. Oulun skp. Tst: Js IV AK:n tienrak. P:ssa Kiestingin suunnalla ja 8-tien HK:ssa Uhtuan suunnassa. Sotamies.

PASO Heikki

työmies, s. 9.1.1917 Kiihinkä, k. 2.1.-73 Kempele. Pso Maria Huovinen s. -26, k. -93. Suomussalmi. Lapset: Pirkko -50, Risto -52, Ritva -57, Pertti -59. Ts ED 38 AutoK, Js 10 R.KorjK. (rautatiepioneerit). Tst: Ts Salla, Suomussalmi, Säkkijärvi, Js Radan jälleenrak. työssä rataosa Wrs -Srl-Uuk-Änl, Krivi, Wua-Tj. Ol-Hd. Vet. vaiheen ratatyöt Änl-Mat. Korpraali.

PATRONEN Feodor (Heikki)

maanviljelijä, 13.8.1906 Korpiselkä, k. 13.8.-70. Pso Juulia Pyy. Lapset: Jouko -43, Pentti -45, Meeri -48, Pirkko -50, Laura -53, Arja -54. Tst: 14 D alueella, Rukajärven alueella. Sotapoliisi.

PEKKALA Pentti Matias

autoilija, s. 11.9.1926 Tyrnävä. Pso Anneli Kela s. -34. Lapset: Asta -57, Tapani -61, Saija -62. 1/PS KoulP/Ps Pr. Osall. sota-toimiiin Joroinen, Enso. Korpraali.

PEKKALA Veikko

varastomies, s. 27.6.1917 Muhos, k. 30.4.1985. Pso Kirsti Annikki Lattunen. Lapset: Sirkka-Liisa -39, Juhani -49. 1 Pion P 34 Tst: Latvajärven ja Vuokkiniemen valtaus sekä Vuonnisen, Pistojoen ja Uhtuan linjojen taistelut. Kiestinki, Ihantala, Lapin sota. Haav. 22.7.-42 oikeaan käteen miinarajähdyksessä. Kersantti.

PEKURI (Ohukainen) Valto Ilmari

talonmies, s. 22.5.1920 Kempele. Pso Helga Lyydia Hirn s. -21. Js KoulK/ 11 D 12 Pr JR 12. Tst: Js Kirakkalampi, Polkuvaara, Kelsinkäinen, Mäntykangas, Nurmitunturi. Pk-ampuja. Haav. 23.8.-41 vas. jalka. 45 % inv. Korpraali.

PEKURI Veikko Henrik

maanviljelijä, s. 15.10.1919 Kempele. Pso Hilka Eila Minerva Keränen s. -27. Lapset: Pirkko -46, Tauno -48, Tuula -50, Terttu -52, Pirjo -59. 3/PionP 15. -32 SotaS. -41 SotaS. -11 HTKTK-EK/III AKE, 12 PionVar.K. Tst: Kiestinki, Sohjana. Haav, 31.7.-41 Sohjanassa. Kersantti.

PELLINEN Jaakko

autoilija, s. 27.5.1912 Kortesjärvi, k. 6.10.1976. Pso Aino Johanna Kärnä, s. -09, k. -87. Lapset: Vesa -50, k -67.

PELTOKORPI Perttu Eerikki

maanviljelijä, s. 14.2.1921 Sievi, k. 14.2.-92. Pso Lyyli Maria Korhonen s. -24, k. -75. Lapset: Pirkko -46, Pekka -48, Juhani -50, Salme -51, Matti -54, Sirkka -56, Jouko -58 k, -76, Teuvo -62. Jv koulutusK 14, siir. VI AK:n HTK, siir. 1/T/JR 50. Tst: Syvärin puolustus, Särkijärvi. Kersantti.

PELTARI Eino Antreas

maanviljelijä, s. 8.8.1924 Kempele. Pso Toini Kaarina Jokinen s. -25. Lapset: Pentti -48, Jorma -50, Pekka -51, Marja-Leena -55. ErP 11/1. Tst: Uhtua, Säämäjärvi, Suojärvi,

Kotajärvi, Vuontele, Ägljärvi, Tohmajärvi. Alikersantti.

PELTARI Jaako Johannes

seppä, s. 5.9.1905 Kempele, k. 8.1.-49. Pso Hilja Dagmar Lahti s. -03, k. -84. Lapset: Anni -29, Anja -37. Jo-os. RM, pk-ampuja. Vapautettu sairauden takia 28.12. 1939. Sotamies.

PELTARI Johan Aabrami

maanviljelijä, s. 2.6.1914 Kempele, k. -84. Pso Rauha Eleonora Karjalainen s. -18, k. -77. Lapset: Matti -43, Marja-Leena -49. Ts JR 25. Tst: Ts Kuhmo. Js Kemijärvi, Salla. Korpraali.

PENTTILÄ Jaakko Heikki

rautatietiläinen, s. 15.2.1907, k. 20.9. -91. Pso Kerttu Sofia Skinnari s. -10, k. -74. Lapset: Erkki -32, Eini -33, Jaakko -36, Maija -38, Yrjö -41, Matti -45, Mauno -49. Ts ja Js 10/ RKK ja 10 KorjK, rautatiepioneerit. Tst: Js Pitkäranta, K-kannas, Petroskoi, Karhumäki, Latva. Radan jälj. rak: Wrs-Srl.Uuk-Änl- Krivi-V:na, Tj, Ol-Hd. Vet. vaiheen ratatyöt: Änl-Nat. Korpraali.

PENTTILÄ Sakari Viljam

s. 13.1.1909 Kempele, k. 16.3.-51. Ts 8/III/ JR 26, Js 15.6.-41 I/17.A VarK, 15.6.-42 Er Kev Os 9, 24.5.-43 5469, 21.4.-44 7/ JR 40. Tst: Tuntsan rintama, Kutsan rintama, Länsi-Syvärin asemasota, Jandeba, Alakor-

pi, Torasjärvi, Saarimäki, Puskuselkä, Pultsoila, Käsnäselkä, Nietjärvi, Koivuselkä, Marttinen. Haav. 9.3.-40 Kannaksella. Korpraali.

PENTTILÄ Vilho Aleksanteri

työmies, s. 31.12.1913 Kiiminki, k. 4.2.-93. Pso Aune Lattunen s.-18. Lapset: Jouko -39, k., Seija -45, Tuomo -47, Eija -50, Sinikka -52, Auli -54. Ts 2 Pr, Js Vp 31, 1. sillanrakK. Tst: Ts Keskikannas. Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoki, Korpivaara, Tetrivaara. Korpraali.

PERTTUNEN Jaakko Jalmari

kirvesmies, s. 26.4.1909 Kempele. I pso Martta Elviira Honkala s. -10, k. -83. II pso Suoma Marjalliisa Ukkola s.-16. Lapset I avioli: Leino -33, Reijo -34, Eino -34, k., Veikko -36, Voitto -38, Irma -40.. II avioli: Leena -43. Ts 8/ JR 26. Js R/VP 13 ja 1/VP 31. Tst: Ts Vuoksela, Vuosalmi. Js Sohjana, Kokkosalmi, Kiestinki, Uhtuan länsi- ja pohj. puolen taist., 3D torj. taist. Kivennapa, Muolaa, Heinjoki. Noskua, Vuoksenlohko, 3D torj. taist. Ihantalan suunta, Ls Tornio, Kemi, Rovaniemi, Kittilä. Sotamies.

PERTTUNEN Kalle Olavi

työmies, s. 3.9.1921 Kempele, k. 8.4.-70 Kempele. Pso Saima ent. Järvenpää s. Komulainen s. -12. Js 16.6.-41 5/ KTR 16, 23.9.-41 LinnPsto 6, 3.2.-42 9/KTR 16. Tj:n puhelinmies. Tst: Kiestingin seudun tais-

telut, Kiestinki-Ahvenlah-tti, Kuuterselkä, Onkamankangas, Kivennapa, Kolomäki, Suulajärven eteläpuoli, Noskua-Vuoksen lohko, Ihantala. Haav. 20.11.-42 Malviaisen tien suunnassa kiväärin luodista posken läpi. Tykkimies.

PERÄLÄ Paavo

rautatieläinen, s. 14.4.1912 Lappajärvi, k. 19.7.-75. Pso Alli Aino Annikki Keinänen s. -18, k. -90. Lapset: Arvo -37, Maija Liisa -38, Teuvo -39, Marjatta ja Matti -43, Maire -46, Pentti -52, Mauri -54. Poh.Savon Rykm. 6 kompp, Auk/PSR. Js Kiestinki, Suomussalmi, Uhtua, Kananainen, Loue, Tuoppajärvi. Kempeleen sk. Alikersantti.

PERÄTALO Reino Aukusti

maanviljelijä, s. 16.6.1923 Pudasjärvi. Pso Aune Pälsynaho. Lapset: Juho 65, Anne Maarit -68. Jv kk 15, 1./15 Pr. 1/I/15 Pr. Tst: Länsisyväri, Sattatus-Vitele, Rajakontu, Salmi, Uuksunjärvi, Pitkäranta, Kemi, Lau-linsaari. Haav. Pitkärannassa. Alikersantti.

PIEKKARI Nestori

työnjohtaja, s. 21.7.1909 Sodankylä, k. 2.5.-66. Pso Anna-Maija Maja. Lapset: Pirjo -48, Kullervo -50, Kalervo -53, Kirsti -61, Jari -65. 3./VJP II JR 32. III JR 32. Tst: Ts Yläluostari, Maajärvi, Porojärvi, Kor-

nettijoki. Js Luton alueen taist. Joukk. varaj., kompp. vääpeli. Haav. 11.10.-42. Vääpeli.

PIEKKOLA Valtter Fredrik

maanviljelijä, s. 23.11.1899 Hailuoto, k. 2.12.-84. Pso Aino Maria Saukkonen s. -03, k. -79. Lapset: Eino Valtteri -36. Haav. Karhumäessä. Sotamies.

PIHLAJANIEMI Taneli

putkiasentaja, s. 6.2.1918 Nivala, k. 26.6.-72. Pso Sirkka Heikkinen s. -21. Lapset: Jorma -42, Irma -45, Eila -48, Paula -51 k., Sirpa -63. Pohj.R KKK, 7/1Pr, 9./Pr., 3KKK/III Pr. Tst: Värtsilä, Jänisjoki, Lätjärvi, Jessoila, Lääninjärvi, Prääsä, Petroskoi, Luoja, Kontiolahti, Juksova, Routaharju. Haav. 1942. Korpraali.

PIIPPO Eino Eelis

maalari, 7.8.1918 Piippola. Pso Aino Soronen. Lapset: Risto -39, Raimo -41, Reino -49, Raili -52, Rauni -55, Riitta -57. JR 64 KTR 16. Tst: Suomussalmi, Raate, Pitkäranta. Haav. Pitkärannassa 11.3.-40. Alikersantti.

PINOLA Eino Olavi

rakennustyömies, s. 7.12.1920 Ylivieska. Pso Aino Laura Ollakka s. -21, k. -88. Lapset: Jouko Kalevi -49, Jorma Einari -51.

ItPsto 5, Kev. ItPri 151. Tst: Kiestinki, Uhtua. Korpraali.

PIRINEN Viljami

maanviljelijä, s. 6.6.1901 Lapinlahti, k. 5.5.-69 Kempele. Pso Johanna Ruotsalainen s. -06. Lapset: Liisa -28, Martti -43. Ts 3/ PionP 23. Js Jv KK 14 ja Jv KK 20. Tst: Ts Länsikannaksen viivytyks- ja torjuntataistelut. Sotamies

PORKKA Matti

metsätyömies, s. 30.6.1913 Kärsämäki, k. 19.9.-91 Kempele. Pso Ida Halonen s. -17 Utajärvi. Lapset: Tapani, Anni, Jari. Er Os P. Tst: Paksojeff, Kalastajasaarento, Luton suunnan taist. Ls Kemi.

PUITTI Kaarlo Kustaa

maanviljelijä, s. 3.3.1910 Ii. Pso Martta Elisabet Vuoppola, s. -10, k. -89. Lapset: Seppo Olavi -56. Viipurin skp 1943, Jyväskylän skp 1943, AV 2 1943. Ajomies, kiväärimies. Sotamies.

PUKKI Aaro Juhani

työmies, s. 2.10.1917 Kempele, k. 25.9.-75. I pso Martta Lyydia Mäkeläinen s. -25, II pso Saara Annikki Aittokoski s. -38. Lapset:

I avioli. Jouko -46, Outi -51, Päivi -53, Juha -55. Vak. Satak. ratsuväki R. Rakuuna.

PULKKINEN Uuno

toiminnanjohtaja, s. 11.6. 1915 Kuusamo. Pso Rauha lida Jutila. Lapset: Leena -42, Kalevi -44, k. -72, Ahti -45, Kauko -47, Sauli -51, Liisa -53, Kaisu -56. 1/LR 1939, Ros 17 1939, VAKE 1941, P 12. Vaat. K 1942, PE/JR 1 1946, P. Perä-Poh SIE 1946, Oulun SpE 1947 -3.2. 1964. Ts Jalka paleltui. Vakinaisessa palveluksessa. Väapeli.

PULKKINEN Väinö Evert

puuseppä, s. 13.9. 1912 Kajaanin mlk. Pso Helmi Helena Niemelä s. -21 Pistojärvi. Lapset: Aimo -48. Ts 5/II/JR 44, Js 14 D It. Tst: Ts Suomussalmi, Kiannanniemi, Raate. Js Rukajärven suunta. Haav. Kiannanniemi 27. 12. -39 päähän. Kersantti.

PULLI Erkki Juhani

puutarhuri, s. 4.3.1924 Sortavala. Pso Helli Loukola s. -24 Kempele. Lapset: Seppo -47, Raija -49, Merja -55. Osallistunut sotatoimiin: Riihimäki, Lappeenranta, Nurmes, Hyrylä, Vääksey, Hanko. Sotamies.

PULLI Paavo

kirvesmies, s. 24.3. -22 Sortavalan mlk, k. 12.1. -82. Pso Eila Irma Johanna Vanhala s. -26. Lapset: Irma Kaarina -47, Sirpa Kyllikki -51. I/JR 53. Tst: Louhi, Uhtua, Karjalan kannas, Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Kersantti.

PUOLAKKA Pauli Olavi

kirvesmies, s. 2.12. 1914 Oulujoki, k. 9.1. -80 Canberra Australia. Pso Helli Katri Maria Aho s. -21. Lapset: Aarre -42, Jorma -44. Ts 8/JR 26, Js 3/Jvkk 19, PST/Tyk.KK. Tst: Ts Vuoksela, Vuosalmi. Js Vuokkiniemi, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj. puolen taist. Sotamies.

PUSSINEN Uuno Jalmari

autonkuljettaja, s. 23.6. 1909 Lumijoki. I pso Tytyne Väisänen s. -12, k. -50 Kempele, II pso Aili Maria Uusitalo s. -24. Lapset I avioli. Eila -41, Seija -43, Aili -45. II avioli. Erkki -52, Esko -55. AutoK, V5, RT AutoK. KOL/ PionP 14, RPsto 6. 24 AutoVar. K, LinnPsto 6. Osallistunut sotatoimiin: Ts: Raate. Js Uhtua, Kiestinki, Louhen rautatielohko. Korpraali.

PUTTONEN Jaakko Armas

työmies, s. 11.12.1913 Laukaa. Pso Anna Ollila s. -08, k. -83 Kempele. Lapset: Antti -43. JR 53. Tst: Suomussalmi. Kuhmo, Kiestinki, Uhtuan suunta. Karjalan kannas. Sotamies.

PUUMALAINEN Yrjö

maanviljelijä, s. 16.1.1916 Ilomantsi. Pso Ilta-Kaiho Tamminen s. -18. Lapset: Liisa -39, Marja -41, Pekka -43, Paavo 46, Helena -49, Taina -52, Risto -58, Raimo -61. Ts KKK/ Er P 10 ja 2 KKK/JR 42. Js 1KKK/ JR 30 ja 28 ELK. Tst: Ts Tolvajärvi, Aittojoki. Js. Kirjavalahdi, Sortavala, Kirvesjoki, Muurmanninrata, Larinselkä, Syvärin et. puoli. Alikersantti.

PUURUNEN Heikki Einari

myyntipäällikkö, s. 22.3. 1921 Karttula. Pso Raisa Törtti s. -27. Lapset: Jorma -51, Pertti -52, Juha -59. JR 12. Tst: Sallan suunta, Kiestingin suunta, Äänisniemi, Vienan kanava, Hiisijärvi, Ihanalan puol. taist., Pohjois-Suomen taistelut. Haav. 6.11. -41 vasempaan käteen. Alikersantti.

PYLKÄS Paavo Eevertti

maanviljelijä, s. 18.3.1921 Lumijoki, k. 18.2.-89. Pso Sigrid Prokkola s. -18, k. -85. Lapset: Eero -48, Pekka -50 k. -83, Jaakko -55. Js JR 45. Tst: Syväri, Aunuksen Syskyjärvi. Korpraali.

PYYKKÖ Teuvo Ilmari Nikolai

satulaseppä, s. 13.2. 1916 Kempele, k. 18.12. -88 Oulu. Pso Ilona Annikki Väyrynen s. -21 Kestilä, k. -66 Oulu. Ts PR.W KR 11 JR 25. Js EsikK/1DE ja EsikK/3 DE. Tst: Ts Kuhmo Pr W:n mukana,

Js Vasovaaran, Uhtuan suunnalla, vetäytymisvaihe Karhumäki, Korpiselkä. Kersantti.

PÄLVILÄ Pentti Ilmari

eristäjä, s. 24.8.1922 Kempele, k. 5.8.-93. Pso Helli Katariina Laamanen s. -21 Tyrnävä. Lapset: Olavi -42, Saila -51. Js JR 53, HTK/kotij. Tst: Js Kiestingin suunnan taistelut. Haav. 10.5. -42. Alikersantti.

PÄLVILÄ Toivo Helmer

maanviljelijä, s. 1.8.1913 Kempele. Pso Helli Maria Pääskynen s. -19. Lapset: Rauha -43, Matti -45, Paavo -47, Antti -48, Mikko -53, Pentti -54. Js III TKKH, 3/Kev, Psto, 8 KTR 9. Tst: Js Syväri voimalaitos, Kinkijärvi, Mäkriä, Vitele, Salmi, Pitkäranta, Viipurinlahden taistelut. Korpraali.

PÄÄKKÖ Veikko Edvard

työmies, s. 19.10.1914 Kempele, k. 16.5. -46. Ts JR 25. Tst: Ts Kuhmossa Pr W:n mukana. Lähetti, vartiomies. Alikersantti.

PÄÄSKYNEN Albin Henrik

kirvesmies, s. 18.10.1921 Kempele. 13/JR 11. Tst: Ts Salla, Säkkipjärvi, Häränpääniemi (JR 40). Js Uhtuan suunnalla: Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan

länsi- ja pohj. puolen taistelut, Jyväskylän suunnan taist., 3 D:n torj. taist. Länsikannaksella, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki-suunnassa, 3 D:n torj. taist. Noskuan, Vuoksen lohkolla, Vuosalmen puolustustaist. Vänerikki.

PÄÄSKYNYN Eino Olavi

s. 25.10.1924 Kempele. Pso Elna Hentilä s. -36. Lapset: Saara, Soile, Birgitta. Osallistunut sotatoimiin 15 Prikaatissa välillä Kemi - Rovaniemi - Sirkankylä. Sotamies.

PÄÄSKYNYN Erkki Aadolf

s. 20.1.1926 Kempele. Pso Kaisa. Lapset: Airi, Kaisa, Ulla, Ilkka, Jussi, Antti, Yrjö. JR 1 TykK. Osallistuminen sotatoimiin: 7/ Jv koulK 25, It Ptri, It AuK, Kev. It Jaost. Kotkan It jaos. kot. Sotamies.

PÄÄSKYNYN Lauri Antero

maanviljelijä, s. 14.7.1916 Kempele, k. 20.3.-67. Pso Martta Helena Karjalainen s. -09 Ylikiminki. k. -79. Lapset: Maria Helena -44, Erkki Antero -48, Aune Annikki -51, k. -51. Ts EsikK/JR25, Js 16.6.-41 12. KonKorj, 25.5.-44

Hyrnsalmen HK, 13.9. -44 1/ErP 8. Tst: Ts Kuhmo, Js Pohjois-Suomen taist. Sotamies.

PÄÄSKYNYN Veikko Johannes

metsuri, s. 14.5. 1923 Kempele, k. 16.9.-80. Tst: Uhtuan suunnalla asemasotavaiheessa Turistikukulan-Kuittijärven väli. Er P13/3D:n taistelut Kuuterselkä, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki. Torj. taist. Noskua, Vuoksen

lohko. Ls Tornio, Rovaniemi, Muonio. Sotamies.

PÄÄTALO Jaakko Andreas

maanviljelijä, s. 4.6.1918 Oulunsalo, k. 15.11.-79. Pso Marja Terttu Putaala s. -24. Lapset: Heikki -49, Helena -51, Mikko -58. Ts 9 TykK. Js 11 TykK. Tst: Ts Suomenlahden rannikkopuol. Js Uhtuan suunta. Kiestinki, Tali,

Ihantala. Haav. 8.2.-44. Korpraali.

PÖYHÖNEN Johan Ensio

s. 7.4.1924 Suolahti, Pso Eila Marjatta Kaltiola. Lapset: Pekka -51. 4/VP 1. Alikersantti.

RAAPPANA Antti Valdemar

työmies, s. 27.12.1911 Kempele, k. 20.9.-46. Pso Helmi Elisabet Kälkäinen s. -13. Lapset: Seppo -37, Osmo -38, Taisto -39, Soile -41, Sirkka -42. k. -42, Voitto -44, Koitto -45, k. -46, Olavi -47. Js 12

KuormastoK, 12 Vaat.K., EV6, EV9, EV7. Tst: Ts Kuhmo. Sotamies.

RAAPPANA Tauno Iisakki

kirvesmies, s. 20.3. 1915 Kempele. Tst: Uhtuan länsipuolen taist., Karjalan kannas, Viipuri, Tornio. Sotamies.

RAAPPANA Väinö Johannes

kirvesmies, s. 1.1.1909 Kempele, k. 16.11.-68 Pso Fanni Maria Kälkäinen s. -08. k. -86. Lapset: Maila -32, Leila -33, Sisko -38, Veikko -39, k. -92, Leena -43, Martti -45, Matti -50, Esko -52. Js EsikK/III AKE. Osallistunut sota-

toimiin lähettinä, kirvesmiehenä ja puuseppänä. Sotamies.

RAATIKAINEN Sulo Martti

työmies, 20.2. 1909 Kuopion msk. Pso Sylvi Loviisa Helanen s. -99, k. -73. Lapset: Pentti -30, k. -85, Annikki -32. JR 32. Tst: Js Uhtuan suunta länsi- ja pohjoispuoliset taistelut, Karjalan kannas -44. Sotamies.

RAHIKAINEN Rikhard Jaakoppi

ratatyömies, s. 7.2. 1909 Kempele, k. 13.1.1990. Pso Aune Esteri Kulju s. -17. Lapset: Elma -38, Pentti -39, Reino -41, Maija -44, Milja -49, Seppo -59. Ts 1/9LK sairaankantaja, Js 16.6.-41 12

KmKorj. 3.4.-43 Oul skp:n vartioK, 12.12.-43 JvKK 22, 6.2.-44 12./JR 12, 10.4.-44 4/ErP 16, 17.4.-44 8./JR 12, 29.10.-44 4./JR 33. Tst: Ts Joutsijärvi, Märkäjärvi, Säkkijärvi, Js Ihantalan ratk. taist., Ihantalan puol. taist., Pohjois-Suomen taistelut. Sotamies.

RAHKILA Urho Vilhelm

pienviljelijä, s. 12.1.1907 Vaasa, k. 11.9.-67. Pso Laila Pirkola s. -13, k. -47. Lapset: Anja -34, Alpo -37, Aila -38, Heikki -40, Irja -41, Helena -43, Liisa -45, Irma -47, Juhani -49, Markku -51, Matti -54. Ts 1/ JR 40 taistelulähetti,

Js 12 km.korj. varastonhoitajan apul. Tst: Ts Pelkosenniemi, Savukoski, Saija ja Säkkijärven Häränpäänniemi. Haav. käteen 5.3.40 Säkkijärven Häränpäänniemessä. Korpraali.

RANTAHARJU Kaarlo Kalervo

työmies, s. 5.3.1922 Kempele, k. 14.7.-86. JR 32. Tst: Js Kiestinki, Uhtua, Jelettijärvi. Haav. 4.5. -42 Jelettijärvellä. Korpraali.

RANTANEN Urho Aleksander

maanviljelijä, s. 17.6.1910 Tornio. I pso Salli Anna Maria Kopsakangas s. -16 Kempele, k. -42, II pso Lempi Siviä Honkanen s. -08. Lapset I aviol. Rauni -37, Reijo -38, Raili -40, Raija -42, II aviol. Taimi -44, Heikki -45, Aune -46,

Aatami -49. Js 4/II/KTR 16, Oulun skp:n vartioK. Tst: Js Sohjanan suunnan raja-

taist. 1.7.-12.7.42. Sohjanan taist. 13.7. - 4.8.42, Kiestingin valt. taist. 13.7. - 4.8. 41, Lohivaaran taist. 30.10. - 30.11. - 41 ja Lohivaaran puol. taist ja Uhtuan suunnan länsip. taist. Sotamies.

RATINEN Juhon

maanviljelijä, s. 1.7.1912 Suistamo. Pso Hilja Mirjam Nissinen s. -19 Soanlahti. Lapset: Heino -40, Erkki -44, Pertti -45, Irja -48, Aila -52, Sisko -54, Eeva -56, Irma -48, Eija -61. Ts JR 42 IIP:n EsikK. JsP:llä. Js JvKoul.K13 ja 15, IIIJR37, 10/JR58 10D. Tst: Ts Tolvajärvi, Aittojoki. Js Sortavalan motti, Kivennapa, Valkeasaari, Lappalaisenmäki, Rajajoki, Viipurin edustan taist. Vilajoki. Haav. 20.6. -44 Viipurinlahden edustan taist. Ylikersantti.

RAUTIO Erkki Olavi

s. 3.1.1918 Kempele. Pso Anna-Reeta s. -24. Lapset: Raili -50, Raija -52, Eino -58. Ts JP3/2 k, Js JP 1/3 komp. Tst: Ts Suomussalmi, Kuhmo. Js Säämäjärvi, Kundjärvi, Mundjärvi, Kontupohja, Karhumäen suunta, Lempaala, Mainila, Rokkolanjoki, Ilomantsi. Haav. Kuhmossa. Alikersantti.

RAUTIO Esko Juhani

autonkuljettaja, s. 15.1.1920 Vaala. Pso Nadja Rinnevuori s. -18. Lapset: Sirkka -46, Helena -55. Ts 1 Ks 7.10.-39-31.12.-40. Lt Psto KTR 16 12.6.-41 - 22.11.-44. Tst: Ts Karjalan kannas, Js Raate, Uhtuan suunta, 3

D:n torj. taist. Vammelsuu, Viipurinlahti, Lapin sota. Sotamies.

RAUTIO Oskari

maanviljelijä, s. 19.3.1898 Kempele, k. 1.10.1954. Pso Elsa Maria Heikkinen s. -08. Lapset: Pentti Jaakko Oskari -37, Kalevi Ilmari -39, Toini Marjatta -41, Toivo Juhani -47. Ts viestikompp. Js Khj 22 K-LentoV 1. Ks Tampere, Viipuri. Ts Kuhmo. Js Rukajärven suunta, Tiiksjärvi. Alikersantti.

RAUTIO Pentti Einari

rakennusmestari, s. 18.3.1922 Säräisniemi. Pso Aino Esteri Pelttari s. -22. Lapset: Anja -47, Seppo -50, Arja -59. Ts JR 40/ I, Js Krhk/JR 11/3 D. Tst: Ts Salla, Viipurinlahti, Js Uhtua, Karjalan kannas: Kivennapa, Heinjoki, Vuosalmi, Ihantala. Ls, Tornion maihinousu. Haav. Pistojoella 23.7.-40 ja 24.7.-41. Kersantti.

RAUTIO Väinö

työmies, s. 1901 Kempele, k. -54. Pso Salli, k. Ruotsissa. Lapset: Väinö Erkki -24. Tst. Kiestinki. Sotamies.

RAVASKA Urho

maatalousneuvoja, agrobiologi, s. 25.5.1901 Pudasjärvi, k. 28.11.-92. Pso Hilda Karoliina Tirola s. -08 Pudasjärvi. Lapset: Seija -39, Timo -41, Matti -43, Olli -45. Ts JR 40. Tst: Ts Karjalan kannas, Jout-

sijärvi, Pelkosenniemi. Js Uhtuan suunta. Sotamies.

RINNE Pentti Päiviö

rakennusmestari, s. 27.4.1918 Jämsä. Pso Rauha Maila Nikula. Lapset Ilkka -49, Jukka -51, Sirkka -55. Ts Autokoul. kesk3/ III. Js 22 sotasairaala. Ts autokoul. kesk. Porvoo ja Rovaniemi. Js Sairasauton kuljettaja Joensuu. Alikersantti.

RINTANEN Einari Nyyrikki Salomon

sotilasmestari, s. 26.2.1923 Kurikka, k. -84. Pso Maija Marja Korhonen. Lapset: Marja-Liisa -45, Mauri -46, Marita -48, Valvi -50, Anne -52, Jarmo -58. 11.7.-43 HTK 2:een, 23.7. -43 HTK 4, 27.7. -43 E/ JR 30:een. Tst: Syvärin eteläpuoli, Juustila. Haav. 26.6.-44 Kannaksella. 1.6.-41 Saksan SS-joukkoihin. Haav. 6.6.-42 Aleksandroneka ja 9.4. -42 Makobek -taisteluissa. Sotilasmestari.

RISSANEN Erkki

urakoitsija, s. 1.11.1923 Pudasjärvi. Pso Fanni Maria Tikka s. -21, k. -92. Lapset: Hilka -50, Pentti -52. 13 ke, Hev.Sair., 11 erill. autoK. Aseellinen autonkuljettaja. Sotamies.

ROIVAINEN Kalle

työmies, s. 18.3.1903 Säräisniemi, k. 19.5.-75 Kempele. Pso Selma Riikola s. -95, k. -80. Ts EsiK/Er P 21, Js JR 11, 2/ Er P 24. Tst: Ts Uuraan saariston ja Tervajoen tais-

telut, Js Uhtuan länsipuoli, Klyyssivaaran puol. taist., Nuokkijärven sivustan varmistus. Jääkäri.

RUUSKANEN Matti August

suutari, s. 29.12.1918 Paa-vola, k. 15.7.-68 Rovaniemi. Js 9/ JR 10. Tst: Ontajärvi, Rukajärven asema-taistelu. Sotamies.

RUUSKANEN Maunu Eerikki

suutari, s. 17.3.1921 Paa-vola, k. 28.10.-72 Lammilla. Js 10/ JR 45. Tst: Laatokan Syväri, Maaselkä. Sotamies.

RYHÄNEN Kauko Efraim

työmies, s. 16.11.1922 Kempele, k. 3.9.-47. Uhtuan suunnalla. Sotamies.

RYTKY Juhon Vilhelm

peltiseppä, s. 17.12.1920 Nivala, k. 11.6.-90. I pso Aili Matilda Pesonen s. -06, II pso Aili Inkeri Lemmetyinen s. -21. Lapset: Juhon -44, Seija -45, Lauri -53, Heikki -64, Kaisu -65. 1/ Er P 21. Tst: Lotinapellon suunnan partio-taist. Torniojokilaakso, Muoniojokilaakso. Haav. 27.6. -44 Tolvajärvi. Sotamies.

RÄISÄNEN Oiva Bernhard

suutari, liikkeenharjoittaja, s. 17.5.1915 Kempele, k. 2.6.-76. Pso Saimi Johanna Väli s. -15. Lapset: Leila-41, Paavo-51. 3/VP 31. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsipuoliset taist., 3 D:n torj. taist. Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, 3D:n torj. taist. Noskua, Vuoksenlohko, 3 D:n torj. taist. Ihantalan suunnalla. Ls 3 D:n torj. taist. Tornio, Kemi, Rovaniemi, Kittilä. Korpraali.

SAARELA Kaarlo Vilhelm

ratatyömies, s. 22.5.1918 Paavola. Pso Edla Johanna Mastokangas s. -21. Lapset: Valma -47, Seppo -49, Heikki -53, Riitta -59. 6. KTR, TykKK4, ajomies. Tst: Valkeasaari, Keski-Kannaksen taist., Tali, Noskua. Korpraali.

SAARINEN Veikko Olavi

työnjohtaja, s. 13.4.1923 Oulujoki. 5/JR11. Tst: Js Uhtuan länsipuoliset taistelut, Karjalan kannaksen viiv. ja torjuntataistelut. Ls Tornion taistelut. Korpraali.

SALMI Eino Emil

majuri, s. 25.2.1918 Pernaja, k. 2.12. -89. Pso Laura Sylvia Rehu s. -16, k. -91. Lapset: Helena -47. 1939 Årån linnake. -40 Turun skp, Kpk 1, Kpk 26, 15 DE, 11 Pr, Lt psto 6, V AKE, -41-42 Lt Psto 6, -43 Lt Psto 6, 6./KTR 16, 3/Rs Psto 16, -44 III /KTR 2. Tst:

Suomussalmi, Jyväskylä, Uhtua, Tolvajärvi. Majuri.

SANGI Olavi

työmies, s. 27.6.1925 Kempele. Pso Raija Saara s. -43. Lapset: Seija -61, Katja -63, Jouni -64. RJP 7. Tst: Tolvajärvi. Jääkäri.

SANKILAMPI Jaakko Einari

maanviljelijä, s. 16.5.1912 Kempele. Pso Anni Pasanen s. -11. Lapset: Paavo -36, Eeva -37, Pertti -45, Elsa -50. URR. Tst: Äänisniemi, Lempaala, Kannas, Ilomantsi. Alikersantti.

SANKILAMPI Martti Johannes

ratatyömies, s. 16.8.1907 Kempele, k. 30.9.-70. Pso: Aili Maria Pääskynen s. -10. k. -84. Lapset: Arvo -31, Tauno -32, Eero -34, Siiri -36, Tuula -39, Liisa -41, Leena -47. 8/JR26, 12 Km. Korj. Tst: Vuoksela, Vuosalmi. Lääkintämies. Korpraali.

SANKILAMPI Reino Aarre Ilmari

maanviljelijä, s. 12.6. 1924 Kempele, k. 10.12.-86. Pso Lyydi Sanelma Nevala s. -26.

Lapset: Terttu -46, Jorma -47, Rauni -49, Reijo -51, Raili, Raimo -57, Pentti, Pirjo -64. 5/Jvm Koukl. Tst: Lietmajärvi, Vausjärvi, Kyyninvaara. Alikersantti.

SANKILAMPI Veikko Kalervo

työmies, s. 21.6.1921 Kempele, k. 14.12.-86. JP 4, HTK1 ja 6. Tst: Js Stalininkanava, Syväri, Kivennapa, Rokkalanjoki, Vuosalmi. Haav. Vuosalmella 11.7. -44 vas. sääreen. Korpraali.

SANKILAMPI Viljo Henrikki

metsätyömies, s. 22.9.1922 Oulu. Pso Vilma Vieno Korhonen. Lapset: Aimo -49. 3D 1/53 JR. Tst: Louhi, Uhtua, Karjalan kannas, Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Haav. sirpaleista jalkaan Uhtualla -42 ja käteen Kannaksella 26.6. -44. Lähetti. Korpraali.

SARÉN Ahti Iisakki

työmies, s. 13.3.1909 Temmes, k. 1.10.1981. Pso Irja Dagmar Sallinen s. -20, k. -69. Lapset: Ritva Karoliina -41, Reijo Iisakki -42, Leena Marjatta -48, Liisa Kyllikki -50. Js 18.8.-42 III/JR 32, 16.4.-44 I/JR 53. Tst: Js Sohjana, Kiestinki, Kapustajoki, Kangasvaaran ja rautatien puol. taist., Pinkosalmi, Lohivaara, Kiestingin-Ahvenlahden taist., Uhtuan länsip., 3 D:n torj. taist VT -linjalla, Sahakylä, 3D:n viiv. taist. Länsi-Kannaksella Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, 3 D:n torj. taist. Noskuan-Vuoksen lohkolla. Ls Tornio -Rovaniemi-Kittilä.

SARKKINEN Alpi Petter

työmies, s. 7.7.1914 Oulunsalo, k. -88. Pso Lempi Keränen s. -14, k. -76. Lapset Osmo -44, Tauno -45. 16.6. 1941 27 Krs a 5157, 25.5. -44 6/JR 53. Tst: Ts Uhtuan suunta, Js Karjalankannas, Kuuterselkä, Kivennapa, Noskua, Ls Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Korpraali.

SARKKINEN Antti

rakennusmestari, s. 11.9. 1903 Kempele, k. 19.1. 1981. Pso Marja Elisabet Mäkinen s. -05, k. -73. Lapset: Helena -34, Lea -36. Vs Oulu vapaaehtoinen. Ts 5 LK, Viipurinlahti, Js 22 LK. Tst: Pyhäjärvi, Äänislinna, Kontupohja. Karhumäki. Kersantti.

SARKKINEN Antti Valdemar

kirvesmies, s. 17.3.1917 Kempele, k. 17.1.-82. Pso Helvi Annikki Kempainen s. -19, k.-84. Lapset: Jorma Antero -43, Seppo Lauri Juhani -46, Pirkko Liisa -48. Tst: Ts Suomussalmen suunnan taistelut, Js 12 Km Korj. Hyrynsalmi, Kemi. Palveli puuseppänä. Kersantti.

SARKKINEN Jaakko Antinpoika

maanviljelijä, s. 26.10. 1896 Kempele, k. 30.5.-71. Pso Iida Maria Anttila s. -09, k. -80. Lapset: Jaakko Juhani -31, Veikko -32, Erkki -34, Liisa -36, Elli -38, Antti -41, Mikko -50. Lapin II RJP Kilisjärvi.

18.3.1918 - 16.4.-1919. Ts. 22.2.-6.4. -40 1/
Er. P 36. Js It-tehtävissä. Alikersantti.

SARKKINEN Martti Henrikki

maanviljelijä, s. 17.10. 1912 Oulunsalo, k. 13.6. -84. Pso Anna Pelkonen s. -08, k. -87. Lapset: Raimo -38, k. -65, Aila -40, Elina -42, k. 43, Terttu -45, Tuula -46, Liisa -47, Leena-50. Js 10 R.KorjK. Radan jälleenrakennus

rataosilla Wrl-Uuk-Sjä, Wna-Tj, Mat-Srl, Änl-Karh-Koulu-Krivi. Sotamies.

SARKKINEN Väinö Johannes

maanviljelijä, s. 5.11.1920 Kempele. Pso Klaudia Kauranto, s. -27 Suojärvi. Lapset: Marja-Leena -51, Anneli -52, Pentti -58. Js 1/ Er Os P Luton suunnan taist. Kemin taist. Haav. Lounajoella 24.4.-42 ja Kemissä 7.10.-44. Alikersantti.

SAUKKONEN Väinö Vilho

rakennusmestari, s. 15. 10. 1902 Kempele, k. 11.12.-57. Pso Aino Helena Sahlström. Vs URR. Tst: vapaaehtoisena Oulun II vapaaehtoisessa rintamakomennuskunnassa Kouvola, Pohjanmaa, Satakunta, Savo, Hamina, Kotka. Os. ylim. kert. harj. Joensuun ympäristön linnoitustustyön II linjakompp. päällikkönä 10.12. -39- 31.3.-40. TVH:n anomuksesta teiden huoltopäällikkönä Js:n aikana. Alikersantti.

SEPPÄLÄ Tauno Mikko

kauppateknikko, s. 23.5. 1925 Pulkki. Pso Lilja Sofia Kaijala s. -31, k. -80. Lapset: Markku -53, k. -81, Jouni -55, Erkki -57, Sirpa -60, Tapio -66. Rat-suväkiPr, 1/TäydPI, 6/JR 49, ja Esik.K/JR 7. Js. Siiranmäki, Pasurinkangas, Punnus, Salmenkaita, Äyräpää, Vuosalmi. Haav. 6.7. -44 Vuoksenrannan Viitasaessa. 20 % inv. Korpraali.

SEPPÄNEN Jaakko Johannes

pienviljelijä, s. 1.7. 1905 Kestilä, k. 30.5. -74. Pso Signe Katariina Minkkinen, ent. Sankilampi s. -10 Kempele. Lapset: Leena -48, Raimo -49. Ts 9. TalJ. hevosmiehenä. Jääkäri.

SIIRA Aappo

pienviljelijä, s. 10.11.1908 Tyrnävä, k. 2.5. -79. Pso Martta Hauru s. -12. Lapset: Inkeri -33, Tauno -35, Teuvo -35, Kalervo -39, Tellervo -43, Terttu -51. Tst: Suomussalmi, Uhtuan suunta, Karjalan kannas, Karhumäki, Äänislinna. Haav. -40 Kuhmossa selkään kraanaatin ammuksista. Korpraali.

SILTAVIRTA Aaro Albertti

maanviljelijä, s. 14.9.1923 Kempele, k. 4.9.-92. Pso Rauha Maria Elviina Moilanen. Lapset: Lauri -51, Anja -52, Hilikka -57. 3 AK I/JR 11. Tst: Uhtuan länsipuolen taist., Kannaksen torj. ja viiv. taist.. Tor-

nion maihinnoisutaist., Rovaniemi. Sotamies.

SILTAVIRTA Ferdinand Viljam Henrikki

maanviljelijä, s. 20.2.1922 Kempele, k. 27.3.-80. Pso Sirkka Kiviaho s. -30. Lapset: Pekka -49, Jukka -52, Kari -57. I/JR 53. Tst: Uhtuan suunta, Tornio, Pohjois-Suomi. Sotamies.

SILTAVIRTA Otto Nikolai

sekatyömies, s. 15.4.1925 Kempele, k. 27.7.-87. Pso Aini Koskenkorva s. -27. Lapset: Veijo -46, k., Urho -48, k., Paavo -49, k., Mirja -51, Eija -55, Jouni -58, Eeva-Liisa -59, k., Risto -61, k., Kalevi -65, k. 3/ JvKoulK 26. Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelusta 12.4.-43 - 24.8. -43 ja 24.9. -43 - 1.12. -43. Sotamies.

SILTAVIRTA Väinö Arvid

pienviljelijä, herastuomari, s. 14.10.1920 Kempele. Pso Aura Annikki Keränen s. -25. Lapset: Jouko -46, Kaisu -48, Riitta -50, Jarmo -62, Arto -65. Er. Os. P.Tst: Luton suunnan taist. 18.6. -41 - 10.9. -44, Kemi, Pohjois-Suomen vapautustaist. Kersantti.

SILVENNOINEN Vilho Edvin

toimitsija, s. 28.7.1924 Sortavalan mlk. Pso Suoma Juutinen. Lapset: Veijo -48, Tarja -54. Js Rannikkotykistö, tulensuuntaaja.

Tst: Häränpää, Vilaniemi, Harjaniemi. Kersantti.

SILVENNOINEN Väinö Veikko Armas

piiritarkastaja, s. 29.9. 1921 Sortavalan mlk. Lapset: Anneli -48, Kirsti -51, Irmeli -63. Ts siltavartio Sortavalan skp ja Alaläskelän linn.kompp. kuljetusvalvonta Laatokalla. Js Savl. Skp:n E:n liik. tstossa. Ps Koul.K., Ps. kesk. korj. Ps KoulK, Ps KoulP, Ps Korj.K/Ps Pr. Tst: Itäkarjala, Karjalan kannas, Rovaniemi, Savukoski. Panssaripataljoonan moottoriajoneuvoaliupseeri. Alikersantti.

SIMILÄ Kalevi Armas Jaakko

rakennustyönjohtaja, s. 13.8.1924 Vihanti. Pso Eila Marjatta Mämmelä s. 9.6. -30 Oulainen. Lapset: Sauli -51, Seppo -54, Sami -66. JR 7 viestik. Tst: Js Tulemajoki, Kivioja. Korpraali.

SIMULA Onni Johannes Aleksanteri

s. 16.6.1921 Sodankylä, k. 20.12. -81. Pso Lempi Kristiina s. -28. Tst: Sallan suunnalla yms. Kirakkalampi, Polkuvaara, Kieristelmävaara, Venapalo, Uulantomivaara. Haav. 23.8.-41 Uulantsivaarassa kiväärinluodeis-

ta molempiin jalkoihin. Korpraali.

SIPOLA Reino Johannes

maanviljelijä, s. 21.4.1910 Hailuoto, k. 14.3.-91. Pso Tyyne Maria Sauvola s. -14, k. -86. Lapset: Airi Maria -39, Ritva Anneli -41, Aarno Johannes -43, Atso Heikki Antero -49. Tykistö, tulenjohtotehtävät. Tst: Ääninen, Kannas, Hankoniemi, jossa haavoittui vaikeasti jalkoihin kranaatin heittimen ammuksista. Alikersantti.

SIVONEN Kustaa Aadolf

maanviljelijä, s. 10.2.1902 Jällivaara, k. 5.6.-72. Pso Olga Henriika Korpeliini s.-02, k. -74. Lapset: Toivo -27, Toini -29, Aini -30, Elsa -33, Elvi -37, Alpo -38, Tenho -39, Eila -41. Ts JR 40. Js Kuormastokorjaamo. Tst: Märkäjärvi, Salla, Karjalan kannas. Korpraali.

SMÅLANDER Pekka Herman

kuljetusmies, s. 11.6.1916 Oulu, k. 23.7.-63. Pso Anna Reeta Keränen s. -20, k. -77. Lapset: Tuula -47. JR 25/Kuhmo, JR 5207/Uhtua. Tst: Uhtua, Kuhmo. Ratsumies.

SOINI Kaarlo Kustaa Aadolf

maanviljelijä, s. 28.10.1903 Kempele, k. 7.3.-79. Pso Briitta Katariina Kälkäinen s. -10, k. -87. Lapset: Aaro -29, Erkki -33, Mar-

jatta -34, Arvo -36, Aarne -41, Armas -43, Elsa -45. Sotamies.

SPÅRMAN Matti Erik

maalari, s. 17.7.1910 Oulu, k. 26.7.-70. Pso Anna Kustaava Puusaari, k. -80. PR 16. Tst: Ts Kuhmo. Js Uhtua. Sotamies.

SPÅRMAN Yrjö Henrik

maalari, s. 28.8.1921 Raahel. Pso Irma Irene Anttila s. -25. Lapset: Esa -46, Irja -47, Irma -52, Ritva -57, Marja -63. Lp 14. RP2.2/JR 53. 24 LKH.3/JR 11. To Metso. Tst: Ts Viipuri, Karisalmi, Viipurinlahti, Virojoki, Tali. Js Uhtua pohj., Jyväskylä, Kivikukkula, Karjalan kannas. Haav. Jyväskylällä käteen -41, Kivennavalla jalkoihin 14.6.-44. Lääkintäalikersantti.

STENMAN Frans Aadolf (Atte)

lasinhioja, s. 9.1.1899 Kalvola, k. 12.12.-66. Pso Elsa Elisabet Kanerva s. -99, k. -80. Lapset: Simo -22, Sakari -24, Sauli -28, Ulla -30, Ella -33. Ei lähempiä tietoja.

STILL Yrjö Armas Olavi

maalari, s. 18.12.1924 Oulu. Pso Iines Sofia Broström s. -25 Oulu. Lapset: Timo -50, Anna-Maria -51, Helena -52, Irma -53, Irene -54, Tapio -56, Teijo -57, Sirkka-Liisa -58. 3 DE, 7/JR 14, 3/Er P11. Tst: Uhtua -Säämäjärvi, Suojärvi, Kotajärvi, Vuontela, Ägläjäjärvi, Tolvajärvi. Korpraali.

SULINTO Olavi Henrik

kauppias, s. 5.1.1920 Kempele, k. 8.3.-90. Pso Helmi Laitala. JvKK 16, 25.1.-42 K/järj K 2, 4.2.-42 9/JR 5 ja III JK 35. Tst: Krivi, Poventsa, Maanselän kannas, Ihantala, Harjula. Viestimies.

SULINTO Pentti Johannes

kirvesmies, s. 4.2.1922 Kempele. Pso Hilikka Moilanen -26. Lapset: Anneli -46, Antero -47, Anita -50, Pirjo -56, Sinikka -57. 8/JR 45. Tst: Maaselkä, Laatokan Syväri, Segesa, Syvärin torjunta- taist. Alikersantti.

SUUA Otto Rikhard

työmies, s. 11.4.1918 Ylikkiiminki, k. 15.6.-83 Borås Ruotsi. Pso Eevi Helena Rautio s. -22. Lapset: Kaisu -42, Ensio -44, Jorma -45, Tauno -46, Helena -48, Ritva -55. 152 Kev. ItPtri. Tst: Uhtuan suunta, Valkeisjärvi,

Kiestingin suunnan it- taistelut, Oulun it. Tykkimies.

SYRJÄPALO Sulo Armas

autonkuljettaja, s. 7.8.1926 Liminka. Pso Aune Maria Sevon s. -31 Oulu. Lapset: Tuula -52, Matti -56, Soile -61. 5 JV KouluK 15, Esik./JR 1, 46. Ollut sota-aikana Oulun VPK:ssa, Haav. 21.2.-44 Oulun pommituksessa oikeaan jalkaan. Sotamies.

SÄÄSKI Pertti Matias

s. 9.6.1923 Oulunsalo. Pso Lempi Katri Elisabet Kontiokari. Lapset: Veikko -48, Juhani -54, Markku -59, Jarmo -63. Js 22.2.-43 JR 54, 14.12.-43 21 Pr. Tst: Leppäjoen lohko, Saravaara, Kuisma, Porajärvi, Luisvaaran ympäristön taist. Haav. Korkeavaaran maastossa 18.7.-44. Korpraali.

TAHKOLA Arvi Sihveri

maanviljelijä, s. 10.11.1916 Kuusamo. Pso Elli Pulkkinen s. -18, k. -89, II pso Saara Määttä. Lapset: Eero, Paavo, Anneli, Matti, Maija, Timo, Alli, Olavi, Pentti, Ahti. Ts JP 2, Js 16 SvK. Tst: Lipola, Oinola, Kyyrölä, Kääntymä. Ylikersantti.

TAKALAHTI Eino

maanviljelijä, s. 1903 Oulujoki, k. -51. Pso Selma Sigrid Nieminen. Lapset: Ossi -32, Esko -33 k. -69, Kalevi -35, Seppo -37, Paavo

-39. Tst: Salla, Kannak-
sen valtaus, Pyhtää. So-
tamies.

TAKALO Veikko Jalmari

rakennusmies, s. 1.3.
1923 Tyrnävä, k. 15.8.-91.
Pso Selma Maria Määttä
s. -25 Kuhmo. Lapset: Irja
Kaarina -63, Aili Maria
-64. JR 25. Tst: Suojärvi-
Suurlahti. Korpraali.

TAKKINEN Henrik Matias

maanviljelijä, s. 4.3.1909
Oulunsalo, k. 22.8.-67. I
pso Johanna Margaree-
ta Kaakinen s. -10, k. -42,
II pso Jenny Mikkonen s
-23. Lapset: I avioli. Katri
-35, Heikki -36, Veikko
-38, Kauko -40, Pentti -42,
II avioli. Liisa -45, Eila -46,
Ritva -49, Raija -51, Eeva -53, Pekka -66. JR
25, Js 16.6.-41 III AK:n kuorm.korj., 29.4.-
42 Oul.Kas.Kom.kunta, 5.10.-43 12.K.Hev.S.
Ajokalukorjaaja, puuseppä. Tst: Ts, Kuhmo
Pr W:n mukana. Korpraali.

TAKKINEN Kalle Johannes

rakennusmestari, s. 30.9.
1902 Kiiminki. Pso Hel-
mi Elisabet Rautio s. -10.
Lapset: Leena -35, Kaisu
-38, Pentti -40, Annikki
-42. Ts Er P 21, Viipurin-
lahti. Tst: J. 263 It kkk
Uhtuan suunta. Talous-
varusmestari. Kersantti.

TAKKINEN Oskar Iisakki

maanviljelijä, s. 20.10.
1898 Kiiminki, k. 3.1.-80.
Pso Kaisa Sofia Gärding
s. -01, k. -90. Lapset: Irja
-36, Ritva -41. Ks Ottanut
osaa Oulun valloituk-
seen. Js toimitusmiehe-
nä 16.6.-11.8.-41 KssK:
ssa, Sotamies.

TAKKULA Esko Kalervo

rakennusmestari, s. 17.
4.1923 Oulu. Pso Annik-
ki Marttila k- 54, Toini
Luoma. Lapset: Seppo
-45, Seija -46, Tuulikki
-48, Petteri -65. 8/Jv kk
15, 1k/täyd Sp 3, 41 So-
taS, 12 Liik.k. Tst: Uhtuan
suunta, Röhö. Sotamies.

TAKKULA Johannes Aslak

kirvesmies, s. 18.11.1919
Helsinki, k. 29.12.-85. Pso
Paula Pitkäniemi s. -23,
k. -86. Lapset: Juhani -43,
Matti -46, Markku -49,
Helena -51, Jarmo -53,
Timo -56, Outi -58, Ari
-61, Arja -62. JR 64, 15.8.-
40 1/III/II Priiin 7.5.-41
Erik K/II Priiin. Tst: Pitkäranta, Kollaa,
Rajajoki, Hietala, Viipurinlahti. Korpraali.

TAKKULA Ville Iikka

maanviljelijä, s. 2.5.1891
Kuusamo, k. 20.8.-82. Pso
Tyyne Maria Mäntykent-
tä s. -09. Lapset: Annikki
-30, Paavo -32, Sisko, Ju-
hani, Pekka, Raimo. Ks
IIRKK, Ts vartiojoukkue.
Taist: Ks Ahlainen, Kark-

ku, Tampere, Ts vartiojoukkue Oulu. Sota-
mies.

TEERIJOKI Eero Ilmari

kouluneuvos, s. 18.8.1926
Oulainen. Pso Anna-Ma-
ria Paloheimo. Lapset:
Jorma -54, Ilkka -58. Jv
KoulK 15. Au-opp.

TEPPO Eino Johannes

autonasentaja, s. 7.12.
1914 Kempele, k. 18.12.-
90. Pso Fanni Maria Rau-
tio, s. -22 Oulunsalo. Lap-
set: Anneli -47, Liisa -49,
Olavi -53, k. -87. Ts JR 25,
Js 151 kev. It Ptri. Tst: Ts
Kuhmo. Js Kiestingin
suunnan it-taistelut. Ali-
kersantti.

TEPPO Vieno Johan (Jussi) Samuli

lehtori, s. 5.4.1903 Limin-
ka, k. 17.1.-87. Pso Anni
Matturi s. -03, k. -86. Lap-
set: Pentti -35, Pekka -38,
Ilkka -39, Osmo -45. Ts
14.10.-39 AP, 15.11.-39
E.Kesk. V2, 3.2.-40 Porin
Os., Js 18.6.-41 III/KTR
10, 21.8.-41 Itd-Karj.
Sot.hall. Vienan piiri, 8.9.-42 5331, 16.6.-44
HTK/Oulun skp, 29.6.-44 Jv KoulK 28,
16.7.-44 2. Pohj.skpE, 28.9.-44 Os. Larjo.
Tst: Js Kitee, Kaalamo, Latvasyrjä, Kuok-
kaniemi, Lavijärvi, Ls Tornion taist. Haav.
5.10.-42 Vaarakylässä ja 1.10.-44 Tornion
taisteluissa. Luutnantti.

TIHINEN Paavo

kirvesmies, s. 12.7.1921
Tyrnävä. Pso Vieno Ma-
rian Laine s. -22. Lapset:
Paula -43, Kalevi -46, Ris-
to -52, Hilikka -54. Js 7/JR
35. Tst: Js Vienan kana-
van lohko, Maaselkä,
Karjalan kannas, Ihanta-
la. Sotamies.

TIKKOJA Mauno Jaakko

autonkuljettaja, s. 25.1.
1925 Tyrnävä. Pso Aira
Inkeri Junttila s. -30. Lap-
set: Mauri -48, Markku
-52, Pasi -56, Heikki -58,
Rainer -61, Risto -61. 10./
I/3 Pr. Tst: Kuoleman-
järvi, Summa, Porkansaa-
ri, Tammisuo, Laihalam-
pi, Ventelä. Haav. 9.7.-44 Ventelä. Sota-
mies.

TOIKKANEN Ahti Juhani

vanhempi konstaapeli, s.
17.12.1917 Pyhäjoki. Pso
Ellen Suikkanen s. -23.
Lapset: Pirkko -41, Han-
nu -44, Leena -46, Aino
-49, Yrjö -51, Petteri -61.
Ts Krh Os III/3 Pr, Js
Sisäas. min. valvontaos.
Tst: Ts: Kannas, Js Nur-
mijärvi, Kattilaoja, Munasuo, Kiltte, Kä-
mära, Karisalmi. Puhelin-au. Kersantti.

TUOHIMAA Henrik Jalmari (Heikki)

työmies, s. 12.6.1910 Kempele. Ts 8/ JR
26. Tst: Ts Vuoksela, Vuosalmi. Kivääri-
mies. Sotamies.

TUOHINO Vilho Kalervo

maanviljelijä, s. 14.5.1912 Kempele, k. 19.10. -90. Pso Sirkka Katariina Kurvi, k. -86. Lapset: Tapio -47, Tellervo -49, Eliina -59. Ts 2/JR 25. Js Kuormastokorjaamo. Tst: Kuhmon suunta, Saunajärvi. Haav. vaikeasti 8.3.-40. Vääpeli.

TUOMIRANTA Yrjö Iisakki

kirvesmies, s. 15.5.1905 Liminka, k. 9.1.-57 Kempele. Pso Aili Maria Sofia Majjala s. -14, k. -93 Kempele. Lapset: Jorma -39, Aune -41, Toini -44, Mauno -46. Ts EsikK/ Er P 21. Js 153 kev itPatt. it KKK, 91 kev. itjaos, 16 Rask itPatt. Tst: Ts Uuraan ja Tervajoen taist. Jsetulinjait Juntusranta, Uhtuan suunta, Pistojoeki, Kiestinki, Oulun it, Vuoksen laakso. Tykkimies.

TUPPURAINEN Heimo Henrik

työmies, s. 19.6.1909 Kempele, k. -69. Ts 8/JR 26, Js 18.6.-41 51/It.KKK, 5.12.-41 263 It.KKK, 24.5.-42 25 TykK, 4.7.-42 JR 32, 5.5.-43 3.ErP 23., 23.7.-43 E/Er P 23, 9.7.-44 25 RakK, 20.7.-44 502 TyöK. Tst: Ts Vuoksela, Vuosalmi, Js It-taist. Vienan-Karjalassa, Kiestingin ja Uhtuan suunta, Leppäjoen lohko. Sotamies.

TUPPURAINEN Väinö Johannes

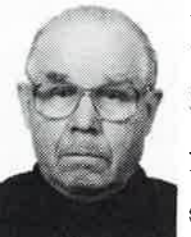
työmies, s. 7.8.1905 Kempele, k. -73. Pso Martta Elisabet Marttila s. -01. Js 15.6.-41 153. Kev.It Ptri, 3.12.-41 152 Kev It.Ptri,

15.9.-43 ItR3. Tst: Ts Uuraan saariston ja Tervajoen taist., Js Uhtuan suunta, Kiestingin suunta, Matkaselän It, Outokumpu. Tykkimies.

TÖLLI Aarne Mikael

rehtori, s. 10.3.1924 Nilvala. Pso Kaisu Lauriala s. -27. Lapset: Kristiina -53, Marjaana -59, Markku -63. KvPsto 16. Tst: Kuuterselkä, Muolaa, Heinjoki, Noskua. Haav. Heinjoella 26.6.-44 keuhkoihin ja oikeaan käsivarteen. Alikersantti.

TÖRMİKOSKI Väinö Mikael

kirvesmies, s. 13.8.1908 Vihanti. Pso Fanni Elisabet Perttunen s. -09. Lapset: Erkki -34, Mauno -35, Väinö -36, Esa -37, Eeva -39, Paavo -41, Matti -44, Ulla -46, Pirkko -47, Lasse -49, Hannu -52. III JR 44 ja 4 siltakomppania. Tst: Kuittijärvi, Vuonninen, Pistojoen ylitys, Keskikannas. Korpraali.

TÖRTTÖ Heikki Teodor

maanviljelijä, s. 25.5.1898 Suistamo, k. 21.9.-75. Pso Olga Venkula s. -09. Lapset: Lahja -31, Aino -32, Kirsti -33, Joel -37, Lea -44. Linnoitustyö Leppäsyryjä. Ts Kollaa. Sotamies.

TÖRTTÖ Paavo Paavali

työmies, s. 29.6.1907 Suistamo. Pso Klaudia Härkönen, s. -15, k. -86. Lapset: Martti -39. 123 työ:n 30369 Linn/Kp. Sotamies.

UUSITALO Antti Nikolai

työmies, s. 25.12.-16 Vihanti, k. 27.7.-48 Kempele. Pso Aino Kerttu Härkönen s. -23. Ts III/3.Pr, Js 16.6.-41 Panssarilaiva Väinämöinen, 2.6.-42 Äänisen rannikkolaiv., 30.11.-42 Ptri k6, 21.6.-44 II/RJR1, 22.6.-44 RannikkoPr, 16.8.-44 -6/RJR 11, Värv. RL:ssa 2.12.-40 -15.9.-44. Tst: Ts Nurmijärvi, Muolaa, Leipäsuo, Munasuo, Kämärä, Karisalmi, Js laivaston taistelut Suomenlahdella, Penttari, Säämäjärvi, Vilaniemi. Alikersantti.

UUSITALO Juho Matias

muurari, s. 28.8.1904 Vihanti, k. 13.11.-62. Pso Meeri Sofia Siltavirta s. -18. Lapset: Veikko -42, Eila -46, Maija -50, Aune -51, Anneli -53, Ritva -55. JR 53. Tst: Kangasvaara, Uomaa. Sotamies, pioneeri.

UUSITALO Ruubert (Pertti)

elintarviketyöntekijä, s. 27.3.1906 Vihanti, k. 29.12.-77 Kempele. Pso Anna Sofia Anttila s. -01 Kempele, k. -78 Kempele. Lapset: Mauno k, Irja, Annikki, Vappu, Lempi, Kalevi. Js 6/JR 32, 7/JR

32, I JR 32 ja 10/JR 48, 39 ELK. Tst: Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponnkalahti, Vuonninen, Pistojoeki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj. puoliset taist., Jyväskylä, Noskua. Sotamies.

VAINIOKANGAS Ossi Antero

koneenhoitaja, s. 14.9.1912 Oulu, k. 8.3.-72. Pso Helga Eedit Orvokki Ryhänen s. -17 Kempele. Ts 6. HuoltoJ. autonkuljettaja, Js EsikPtri/RanLPsto 16, autonkuljettaja. Tst: Js Uhtuan suunnan taist., Länsi-Kannaksen taist., Viipurinlahden taist. Korpraali.

VARPUHARJU Martti Johannes

koneenhoitaja s. 10.3.1926 Viitasaari. Pso Anja Kaarina Vuolukka. Lapset: Kari -50, Tuula -52, Ari -66. 1./Jv KoulutusK 24, 28.7.-44, rj-kurssi 28.7.-44. Sotamies.

VENÄLÄINEN Hannes Petter

maanviljelijä, s. 24.3.1902 Kaavi, k. 23.6.-80. Pso Irma Maria Kukkonen s. -19 Rautu. Lapset: Arvi -36, Eino -38. Ts 2/JR 43. Js 5/JR 52, 11/JR 7. Tst: Js Kolvasjärvi, Onelia, Pajarinjärvi, Ontrosenvaara, Pismajoki, Rukajärvi, Vuosalmi.

VIKSTEDT Johan Henrik

maanviljelijä, s. 18.9.1903 Oulunsalo, k. 10.12.-81. Pso Kreetta Eufraasynne Sääsäski s. -05, k. -76. Lapset: Tauno -35. Ts I/15 LK,

lääkintämies, Js 12.Km korj. Hyrynsalmi, työkaluvarastonhoitaja. Tst: Ts Suomussalmi. Alikersantti.

VILMINKO Väinö

työnjohtaja, s. 22.6. 1916 Vihanti. Pso Laura Elli Tuomaala-24. Lapset: Irja -43. I/RI Jv, KoukK 15-41, Lääk. koukK -43, Tst: Uhtua, Hangon rintama, Kannas, Muolaa, Leppäsuu, Kämärä. Haav. Ylikersantti.

VISURI Niilo

talonmies, s. 5.7.1908 Alavieska, k. 16.11.-83. Pso Alli Matilda Hihnala s. -06, k. -87. Lapset: Sirkka Kaarina -32, Mauri Niilo Sakari -34, Seija Pirkko Matilda -36, Sauli Johannes -42. Js 18.6.-41 Rask.Psto 30, 0782/JärjK 2, 16.5.-44 14. VaatK, autonkuljettajana. Tst: Ts Joutsijärvi, Märkäjärvi, Viipurinlahdi, Js Wärtsilä, Säämäjärvi, Prääsä, Suunu, Petroskoi, Syväri. Sotamies.

VISURI Uuno

koneenhoitaja, s. 23.11. 1908 Ylivieska. Pso Natta Partanen. Lapset: Raili -32. Karjalan Kaarti, Viipuri. Tst: Suomussalmi, Raate, Kuhmo, Löytövaara, Lehtovaara. Haav. 1940. Korpraali.

VUOPPOLA Eino Henrikki

maanviljelijä, s. 8.1.1917 Kempele, k. 20.9.-90. Tst: Kiestingin suunnan it-taistelut, Röhöntien it-taistelut, ja Oulun it-taistelut. Tykkimies.

VUOPPONEN Jaakko

maanviljelijä, s. 11.12. 1909 Kempele, k. 21.2.-85. Pso Saimi Maria Annonen k. -88. Lapset: Marja-Liisa -45, Leena Marjatta -47, Kaisu Sinikka -52. 3.Rask.Psto 16. Tst: Kiestinki (Lohilahti, Sohjana, Louhen ja Ahvenlahden suunta), 3. D torjuntataist. aj. 9.-14.6. VT-linjalla (Sahankylä, Vemmeljärvi), Länsi-Kannaksen vetäytymistäist. 15.-25.6., Viipurin luoteispuolen taist. 26.6.-27.7., Viipurinlahden torj. taist. 28.7.-4.9.-44. Kersantti.

VUOPPONEN Juho (Jussi)

autonkuljettaja, s. 13.4. 1907 Kempele, k. 14.11.-84. Ts JR 25 Kuhmo, Js 13 KssK Kiestinki ja Uhtua. Tst: Ts Kuhmo, Js Kiestinki (Sohjana, Kangasvaara, Louhentien suunta Uhtuan suunnalla). Alikersantti.

VUORIO Onni Ilmari

kirjuri, s. 16.7.1924 Muonio, k. 6.7.-92. Pso Aino Marjatta Rahja. Lapset: Jari -69, Mirja-Liisa-72. Kiväärin. 8.3.-25.4.-43. Kompp. kirjuri 26.4.-43 -28.6.-44. Autojoukkojen

kirjuri EV: 6:ssa 29.6.-44 -20.11.-44. Sotamies.

VÄHÄNEN Jaakko Artturi

maanviljelijä, s. 28.6. 1902 Tyrnävä, k. 27.11.-86. Pso Anna Maria Enqvist, k. -35. Lapset: Reino -24, k. -52, Elma -27, Sinikka -33. Ts III/9 LK, I/KTR 9. Hevosmiehenä. Tst: Ts Raate, Kuhmo. Sotamies.

VÄISÄNEN Olli

autonkuljettaja s. 1920 Suomussalmi, k. -1975. Pso Helmi Emilia Länkelä s. -09, k. -92. Lapset: Hilikka Hellevi -46. Ei lähempiä tietoja.

VÄISÄNEN Yrjö Henrik

maanviljelijä, s. 27.1.1904 Tyrnävä, k. 4.7.-55. Pso Katri Salli Vähänen s. -08, k. -55. Lapset: Väinö -31, k. 34, Kirsti -32, Jaakko -34, Alma -36, Aino -37, Liisa -38, Anna -40, Yrjö -43, Eeva -46, Matti -48. Js 151 A.KKK, 5.12.-41 It.KKK, 26.6.-43 12 Vaat.K., 17.4.-44 2 Vaat.K., It.kk-mies ja suutari. Tst: It-taistelut Vienan Karjalassa, Kiestingin ja Uhtuan suunnilla. Sotamies.

VÄLIHEIKKI Yrjö Johannes

maanviljelijä, s. 9.12. 1907 Tyrnävä. Pso Saimi Toikkanen. Ts EsiK/ErP 17, Js 15.6.-41 SissiP 3, 20.3.-42 I/JR 32, 25.6.-44 7/JR25. Tst: Vuonninen, Pistojoensuu, Uhtuan länsi- ja pohj. puoliset taist., Kangasvaaran

ja rautatien suunta, Kiestinki, Karisalmi. Haav. Kiestingin itäp. vas. jalkaan 21.8.-41 ja Karisalmella 28.6.-44. Sotamies.

VÄÄNÄNEN Ahti

yliluutnantti, evp., s. 1917 Kempele. Pso Hilikka Heinonen s. -19. Lapset: Eino -43, Eila -45, Eeva -47, Esko -53, Erkki -59. Kannaksen Rajavartiosto ym. Tst: Mustola, Ihantala. Yliluutnantti.

ÄMMÄLÄ Kalle Abraham

s. 3.5.1911 Kemijärvi, k. 15.9.-85. Pso Saimi Aikio s. -15 Kemijärvi. Lapset: Maire Linnea -35 k. -78. JR 12 kk-mies. Tst: Salla, Kelsinkäinen, Sotka, Kuolajärvi, Kursu, Joutsijärvi, Mäntyvaara, Paanajärvi, Tuutikylä, Tolvantojärvi, Vermanjoki, Alakurtti, Kirakkalampi, Vuorikylä, Nenäpalo, Killuntaivaara, Isonselänlaki, Pilkkavaara, Voitaajoki. Haav. Voitajoella -41 keuhkoihin. Inv. 35 %. Korpraali.

Lotat ja rintamanaiset Kempele

GÄRDING Aino Annikki

ruokalan emäntä, s. 3.2.1924 Kempele. Muonituslotta. Sodan aikana kanttiinipitotehtävissä.

EKORN Asta Margaret

ent. Palonen, terveydenhoitaja s. 16.5.1925 Oulu. Posti- ja lennätinlaitos Valtion Puhelin Oulu.

HENTILÄ Saimi Terttu

o.s. Pikkarainen, farmaseutti, s. 7.6.1929 Oulu. Pso Arvo Hentilä s. 1910, k. -89. Pikkulotta. Lottakomennuksella Oulussa Lapin sodan aikana. Oulussa

ILLIKAINEN Maria Ellen

o.s. Kälkäjä, maanviljelijän vmo, s. 26.1.1919 Pudasjärvi. Pso Jaakko. Lapset: Lea -41, Anneli -44, Erkki -44, Esa -46, Pirkko -47, Elsa -49, Eila -50, Aira -52, Mikko -54, Antti -55, Pertti -57.

JAARA Bertta

ompelija, s. 1.12.1912 Asikkala. Pso Vilho Jaara k. -88. Lapset: Kalevi -45, Päivi -47. Lottana rintamalla mm. Ihantala.

JUNTTILA Helmi Maria

opettaja, s. 22.2.1918 Kempele. Pso Harmainen. Lapset: Leo -47, Kari -49. Oulun sotilaspiirin kanslisti 1940-44.

JUVANI Eila Annikki

o.s. Mikkonen, emäntä, s. 1923. Lapset: Timo -46, Kaisu -47, Markku -48, Pasi -49, Tapio -53, Pertti -55, Helena -56. Oulun lääninsairaalassa 1941-42, lääkintälottana Oulun Diakoniasairaalassa vuoteen -44.

KANGAS Salli Inkeri

mv:n vaimo, s. 12.10.1924 Oulujoki. Pso Heimo Ossian Kangas. Lapset: Kari -45, Tuula -46, Riitta -50, Hannu -53, Kirsti -59. Sohjana, lottakanttiini.

KANNIAINEN Alli Eeva Valpuri

o.s. Kontiokari, myyjä, s. 17.5.1921 Kempele. Pso Aappo Kanniainen s. -20, k. -57. Lapset: Irja -46, Eero -48, Terttu -50. Muonituslottana Kempeleessä tammik. -40 ja Oulun asemalla -44.

KANNISTO Alli Annikki

ent. Takkula o.s. Jokinen, myymälänhoitaja, s. -22. Seinäjoki. Pso Takkula, Kannisto. Lapset: Jussi -52, Oili -58, Heikki -64. Lotta.

KOKKO Aino

o.s. Valtanen, rouva, s. 19.6.1908 Säräisnie-

KONTIOKARI Alma

mi. Pso Juho Matias s. -96, k. -70. Lapset: Irma -31. Js: SotaS 32.

kotirouva, s. 31.12.1912 Vihanti, k. 14.2.-88. Pso Martti s. -14, k. -75. Lapset: Seppo -36, Tapani -39 k. -88, Pirkko -40, Kaisu -49. Lotta.

KOPONEN Anna Olga

kotirouva, s. 23.2.1910 Kempele. Pso Toivo Erkki. Lapset: Juha -47, Helena -48, Kaisa -50, Kirsti -52. Oulun sotasairaalassa 32:ssa. Lotta.

KORHONEN Maija

o.s. Leppälä, puhelinvirkaillija, s. 18.10.1921 Oulu. Pso Matias. Lapset: Timo -46, Iipo -46, Lauri -47. Sota-aikana valtion puhelimessa Oulussa.

KORPIKARI Laina Maria

o.s. Kokko, s. 1924 Kempele. Pso Frans Oskari s. -22. Lapset: Raija -47, Juha -54, Mauri -59. Sotasairaala 32 Oulu. Lotta.

KUKKULA Aune Annikki

o.s. Matturi, emäntä, s. 9.9.1918 Kempele. Pso Mauno Kalervo s.-18, k. -91. Lapset: Liisa -43, Maija -45, Kirsti -47, Jussi -53. Ts viestilottana Viipurissa ja Seinäjoen SotaS kansliolottana. Js Lottien kotirintamatehtävissä Kurikassa.

KURKELA Ingeborg Selma Johanna

o.s. Henrikson, kotiäiti, s. 1.1.1921 Harlu. Pso Eelis Lauri Kurkela. Lapset: Lauri -48, Heikki -49, Leena -51, Anneli -55, Jouni -57. Muonitus- ja lääkintälottana 1939 -44 välisenä aikana mm. Pajuskosen koulun kanttiinissa, lääkintälottana SotaS 57, muonituslottana Tornion 41 Kemin lentokenttäkanttiinissa, 0/4 virkamiesklubin naapurissa rykmentin esikunnassa muonituslottana, Pajusaaren ruokalassa, Sarka-Auto-kompp muonituslottana.

LAITINEN Aune Vuokko

o.s. Gallén, emäntä, s. 2.5.1915 Haukipudas. Pso Otto Laitinen s.-12, k. -91. Lapset: Tuula -46, Jaakko -47, Eero -50. 1940 linnoitustyömaalla Kannaksella, 1942 Valkjär-

velle Lotta Svärd Rajakanttiiniin, kesäkuussa -44 Raivolaan. Lotta Svärd-kanttiinin emäntä.

LASSILA Impi Anna-Liisa

o.s. Sulinto, lastenhoitaja, s. 6.3.1915 Kempele. Pso Heimo Lassila, s. 07, k. -64. Lapset: Jorma -43, Markku -49. Lääkintä- ja muonituslotta. Sodan aikana Oulun sotasairaala 32:ssa.

LAURILA Valma Kyllikki

o.s. Yrjänäinen, rouva, s. 24.6.1923 Jurva. Pso Valde Aleksanteri s.-24. Lapset: Erkki -52, Marja -55, Heikki -68. Muonituslottana Hyrynsalmella 1942 ja Kuortanen urheiluoopistossa 1944.

LESKELÄ Elsa Adolfina

o.s. Anttila, opettaja, s. 14.4.1909 Kempele, k. 4.11.-90. Pso Paavo Jussi Leskelä, k. Lapset: Marja-Leena -46. Vuoninen, Äänislinna. Talouskomppania E.T.P.

LITHOVIUS Meimi Martta

o.s. Joensuu, perheenemäntä, s. 24.1.1923 Lumijoki. Pso Jaakko Viljami. Lapset: Eero

-50, Leena -52, Arvi -61. Lotta. Ilmavalvonta- ja muonitustehtävissä.

LIUKKONEN Laila Heleena

o.s. Laikari, kanslisti, s. 17.9.1917 Kempele. Pso Erkki Liukkonen, k. -78. Lapset: Riitta -46. Lapin ryhmä osW/s FR:n 11 D:n rahastonh. 30.4.-43 Aunuksen ryhmään. 16.10.-44 RJ Pr:n palveluksessa. Pv. PE:n Valv. tston palveluksessa sotavankileirillä kirjurina 7.12.-44 - 20.1.-45.

LOHIMIES Irma

o.s. Tuomola, emäntä, s. 29.3.1920 Vehmaa. Pso Mauno Arvi Kustaa s. -21, k. -60. Lapset: Seppo -43, Katariina -4, Marja-Leena -49. Muonituslottana Äänislinnassa.

MARTIKKALA Martta

o.s. Heikkinen, emäntä, s. 12.12.1910 Suomussalmi. Pso Jaakko Valdemar Martikkala. Kananaisten kenttäsairaala. Lotta.

MÄKELÄ Martta

kirjanpitäjä, s. 19.6.1921 Kempele. Pso Jyynne s. -08, k. -72. Lapset: Martti -44, Veikko -57, Tapani -58. Varus, Matkaselkä, Pitkäranta, Karhumäki.

NIEMELÄ Martta Elina

o.s. Säily, emäntä, s. 1926 Kempele. Pso Aaro Johan Eerik. Lapset: Juhani -46, Hannu -49, Helena -57. Oulun sotasairaala -sa -43.

NILEKSELÄ Enni Matilda

o.s. Pirttikoski, myymälänhoitaja, s. 24.4.1926 Oulujoki. Pso Toivo Heikki. Lapset: Kirsti -49, Jussi -50, Irja -54, Kyllikki -58, Anna-Maria -62, Minna -69. SotaS I Oulu.

OHUKAINEN Taimi Dagmar

o.s. Loukkola, emäntä, s. 25.6.1922 Kempele. Pso Reino Ohukainen. Lapset: Hilikka -46, Ilkka -47, Markku -52, Marja-Kaisa -59. Iin sotasairaalassa, Oulun lääninsairaalan haaraosasto. Evakoiden vastaanotto Oulun teknisellä koululla.

OJALEHTO Aino Tyyne

hitsari, s. 17.2.1923 Sortavalan mlk. Pso

Veikko Ojalehto s. -17. Lapset: 3kpl. Ilmavalvonta-muonitus. Lentiira, Pitkäranta. Lotta.

PARTANEN Anni Marjatta

ent. Pentti, o.s. Kaikkonen, rouva, s. 7.1.1924 Ii. Pso Arvo s. -25, k. -85. (I Heimo Pentti kaatunut -44) Lapset: Eero -43, Kirsti -44, Tarja -48, Leena -50, Timo -51, Kari -52, Lea -54, Maija -56, Eila -58, Aaro -62. Sotasairaalassa muonituslottana.

PELTTARI Toini Kaarina

o.s. Jokinen, emäntä, s. 25.9.1925 Seinäjoki. Pso Eino Andreas. Lapset: Pentti -48, Jorma -50, Pekka -51, Marja-Leena -55. Sotasairaala 32 Oulu 1943-44. K.P.K. 9 -5346. Lotta.

PENTTILÄ Hilma Elisabet

terveyssisar, s. 9.8.1910 Kempele. Ts. Pietarsaari sotasairaala, Kokkola sotasairaala sairaanhoitajana. Js Siirtoväen huolto-tehtävät Ylivieskassa ja Ruukissa 1941-42.

RAUTIO Aino Esteri

o.s. Pelttari, myyjä, s. 24.12.1922 Oulunsa-

lo. Pso Pentti Einari s.-22. Lapset: Anja -47, Seppo -50, Arja -59. Muonituslottana sotasairaalassa.

RAUTIO Nadja

s. 17.11.1918 Salmi. Pso Esko Rautio. Lapset: Sirkka -46, Helena -55. Sotilaskodin hoitaja KTR 16. Ts Mantsinsaari E/lt.psto/KTR Niemi. Js Raate, Uhtuan suunta, Karjalankannas, Valkjärvi.

SALMI Laura Sylvia

o.s. Rehu, erikoissairaanhoidaja, s. 21.3.1916 Haukipudas, k.21.7.-91. Pso Eino Emil s. -18, k. -89. Lapset: Helena -47. 57 SotaS, 17KS, 32SotaS, 12KS, 21 SotaS.

SARKKINEN Klaudia

o.s. Kauranta, emäntä, s. 5.3.1927 Suojärvi. Pso Väinö Sarkkinen. Lapset: Marja-Leena -51, Anneli -52, Pentti -58. Talvisodan ajan sotavankina, vapautettu toukok. -40 Jatkosodan aikana pikkulottana rintama-alueella evakuointitehtävissä.

TAKALAHTI Selma Sigrid

o.s. Nieminen, s. 13.10.1906 Oulujoki. Pso Eino, k. -51. Lapset: Ossi -32, Esko -33k. -69, Kalevi -35, Seppo -37, Paavo -39. Lottatehtävissä Oulujoella ja Kempeleessä.

TAKALUOMA Lyyli Maria

o.s. Jarva, maanviljelijä, s. 3.2. 1921 Piippola, Pso Toivo Hermannin s. -11, k. -68. Lapset: Aila, Esko, Erkki, Jussi, Touko, Eija, Antti. Ts: Lottana viesti-, varus-, muonitus- ja kenttäpostitehtävissä. Js puhelinkeskuslottana Tuhkan, Kananaisten, Sohjanan ja Kokkosalmien keskuksissa.

TEERIJOKI Laura Maria

o.s. Kärnä, opettaja, s. 4.8.1900 Ylistaro. Pso Väinö Teerijoki. Lapset: Sakari -25k. -43, Eero -26. Sotasairaalassa Oulaisissa 1939-1945, varuslotta Oulaisissa.

TEPPO Anni

lehtori, s. 11.6.1903 Liminka, k. 8.2.-86. Pso Vieno Johan (Jussi) Samuli Teppo. Lapset: Pentti -35, Pekka -38, Ilkka -39, Osmo -45. Lottatehtävissä Kempeleessä.

TOROPAINEN Terttu Elisabeth

o.s. Kauppila, s. 10.10.1922 Paavola. Pso Rauno Ensio. Lapset: Juha-Pekka -47, Eeva-Liisi Kaarina -51, Timo Sakari ja Mika Tapani -52. Muonituslottana Kempeleessä ja Oulussa kanttiinissa ja lottakahvilassa. Kanttiinit lääninsairaalassa ja entisessä Oulun keskuskansakoulussa, jotka olivat sotasairaaloina.

TÖYRÄ Kerttu Marjatta

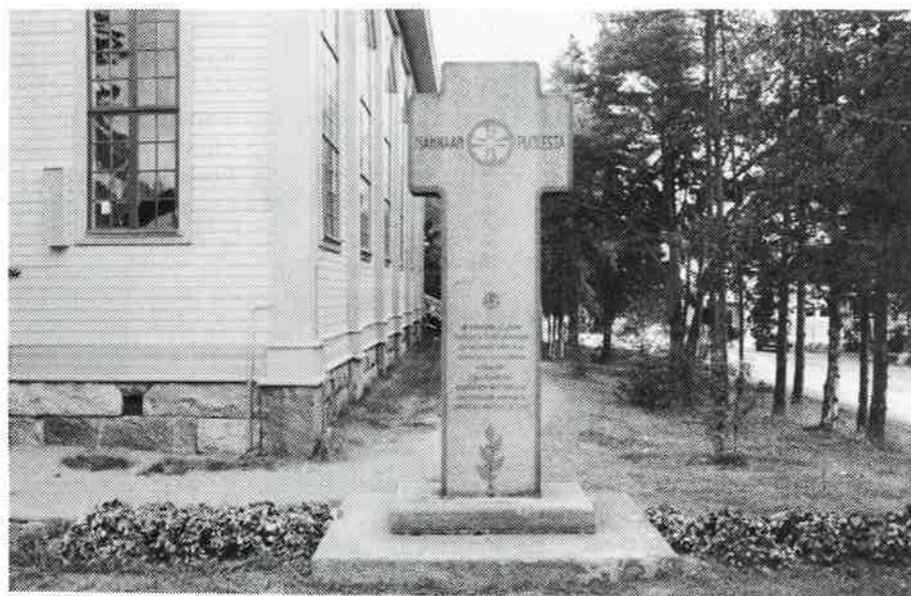

emäntä, s.5.5.1925 Ruukki. Pso Hannu, k. -83. Lapset: Annukka -49, Eeva-Kaisa -51, Maija -53, Jyrki -54, Pirkko -59, Tiina -62, Pekka -64. SS-32, KPK 9, 5346. Viestilotta.

VUOPPONEN Katri Loviisa

keittäjä, s.21.6.1908 Kempele. Muonituslotta. Oulun lääninsairaala, Karhumäki, Selkki.

Testamentti pojalleni

Tänä aamuna, poikani, lähden
kohti tuskien rintamaa.
Sinun, äitäs ja veljies tähden
minut kutsuvi isänmaa.

Isänmaallinen, kontua vailla
olen ollut ja köyhä mies.
Sydän-Suomeni karuilla mailla
oli suitseva kotilies.

Perinnöksi, poikani, annan
tyhjät taskut ja isänmaan,
kalasaunani välkkyvän rannan,
pyhän uskoni Jumalaan.

Minut kerran kun kantavat luokses,
risti sormes ja ole mies.
Kävi, poikani, näin sinun vuokses,
minä viitoitin miehen ties.

Väinö Havas 4.12.1939

Talvi- ja jatkosodassa kaatuneet Oulunsalo

ERVASTI Pekka Johan

s. 22.10.1918, kadonnut 31.8.1941. Julistet-
tu kuolleeksi 2.2.1948. Sotamies.

HEINONEN Veikko

maanviljelijä, s. 19.6.1913 Parikkala. Kaa-
tui 28.7.1941 Tetrivaarassa. Pso Helvi Si-
kiö. Lapset: Pirkko -38, Pertti Jussi -41.
Kev. os 5. Sotamies.

HIRVONEN Aarne Anton

työmies, s. 26.7.1916
Oulunsalo. Katosi Alavo-
jakkalassa 3.10.1944. Ei
löydetty. Pso Hilja Ulan-
der. Lapset: Esko s. -38.
Haavoittui 4 kertaa. Jv 2/
JR 11. Alikersantti.

HIRVONEN Reino Valter Johannes

s. 28.9.1913 Oulunsalo.
Katosi Uuraassa lähetti-
tehtävissä 2.3.1940. Sota-
mies.

HÄKKINEN Vihtori

mv., tehtaantyömies, s. 20.12.1919. Kaatui
26.7.1941 Juujärven maastossa. 1/ JR 10.

HÄMÄLÄ Kalle Erkki

lämmittäjä, s. 22.2.1920.
Kaatui Ihantalan Vakki-
lassa 17.7. 1944. Jv R 4/
JR 12.

JAAKOLA Johan Henrik

työmies, s. 4.12.1925
Oulunsalo. Kaatui Viipu-
rinlahdella 10.8.1944. 7/
JR 1. Tst: Puumala, Vitik-
ka, Jukkala, Seivästö, Vii-
purinlahti. Sotamies.

JAAKOLA Niilo Iisak

työmies, s. 23.7.1915 Oulunsalo. Kaatui
Alatorniolla 6.10.1944. Ts JR 25, Js 12.10.-
41 RaskPsto 16, 24.8.-42 24 AVark, 26.5.-44
9/ JR 53. Tst: Ts Osall.Kuhmon taist. Pr

W:n mukana, Js Vasovaa-ra, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonni-nen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsip. ja poh. puol. taist., 3 D:n torj. taist. VT-linjal-la, viiv. taist. Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, torj. taist. Noskua, Vuoksen lohko, puol. taist. Vuosalmi, Ihantala, Tornion taist. Haav. 5.8. -41 Kis-Kis-järvellä. Sotamies.

JÄÄSKÖ Reino Adolf

opiskelija, s. 18.3.1914 Oulunsalo. Kaatui Uhtuan suunnalla, Röhö-Malviaisen tienhaaran maastossa 23.9.1941. Ts Kan AE tstoupseeri, Js JR 32, joukkueenjohtaja ja komppanianpäällikkö. Vänrikki.

KELA Veikko Eerikki

työmies, s. 18.7.1917 Oulunsalo. Kaatui Loimolassa 14.7.1941. Ts 3/JP 4. Tst: Ts Lemetti, Lavajärvi, Js Kakkari, Vilokki. Haav. 4.3.-40 Lavajärvellä. Jääkäri.

KIISKI Juhon (Jukka)

rajajääkäri, s. 20.8.1909 Kurkijoki. Kuollut 3. SPR:ssa 4.12.1944, astui miinaan Petsamossa. Pso Anna Liisa Ervasti s. -20. Lapset: Kaarina -43. Jv 3/Rj P 7. Korpraali.

KINNUNEN Aarne Iisakki

sekatyömies, s. 12.3.1921. Kaatui Kuutamolahdella 13.7.1944. Jv RIV/21 Pr. Sotamies.

KUMPUMÄKI Juhon (Jussi) Ilmari

maatyömies, s. 7.1.1917 Nivala. Kaatui Kiskisjärvellä 11.8.1941. Kev. os 5. Sotamies.

KYLMÄNEN Alpi Pellervo

tehdastyöläinen, s. 11.9.1914 Kempele. Kaatui Kiestingissä 10.9.1941. Pso Aura Kela s. -13. Lapset: Asta -37, Anja -37, Olavi -39.

LEVIÄKANGAS Heimo Johannes

sekatyömies, s. 31.12.1911 Kaatui Kiskisjärvellä 5.8.-1941. Kev. os 5. Sotamies.

LINDQVIST Kaarlo Erkki

työmies, s. 18.5.1922 Oulunsalo. Kaatui Uhtuan länsipuolella 26.1.1944. 28.9.-41 Jv KoukK 15, 25.7.-42 JR 53. Tst: Louhen suunta: Jelettijärvi, Korpilohkon puol. taist., Uhtuan suunta: Uhtuan länsip. puol. taistelut. Haav. 18.5.-42 Jelettijärvellä. Sotamies.

LINDSTRÖM Hugo Allan

putkiasentaja, s. 22.4.1915. Kuollut A/ 17 KS:ssa 13.4.1942. Leski. Lapset: Ari Allan s. -38. 5069 45 TykK. Korpraali.

LUKKARINEN Tauno Johan Edvard

sekatyömies, s. 15.7.1920 Oulunsalo. Kaatui Torniossa 5.10.1944. Js 18.6.-41 25 TykK, , 14.4.-42 TykK/11 Pr, 11.5.-44 14./JR 11. Tst: Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonni-nen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan pohj. ja länsip. taist., 3 D:n torj. taist. VT -linjalla, 3 D:n viiv. taist. Länsi-Kannaksella: Kivennapa, Muolaa, Heinjoki suunnassa, 3 D:n torj. taist. Noskuan-Vuoksen lohko, Vuosalmen ja Ihantalan puol. taist, Tornion maihinnousu ja valtaus. Haav. 21.2.-43 Uhtuan länsip. Sotamies.

MALO Kaarlo Jooseppi

s. 1.3.1925, kuoli 30. 4. 1945 asevelvollisuuttaan suorittaessaan. Sotamies.

MATHLIN Oskar Nikolai

s. 30.6.1910, kaatui 19.6.1944.

MERENHEIMO Pentti Antero

ylioppilas, s. 18.8.1918 Oulunsalo. Haav. vaikeasti päähän 16.4.-42 ja kuollut A/ 17 KS:ssa 24.5. 1942. Ts JR 64, Js TykK/Uk ja III/JR 32. Tst: Suomussalmi, Raate, Pitkäranta. Paleltuneet varpaat 20.1.-40 Pitkärannassa. Vänrikki.

MÄÄTTÄ Aabraham Nikolai

sekatyömies, s. 20.2.1923 Oulunsalo. Kaatui Tsalkissa Munjärvellä 5.7.1944. Js 19.1.-

42 Jv KoukK 15, 22.10.-42 3. Täyd. P 12, 22.2.-43 10/ JR 33. Tst: Äänislinna, Hiisjärvi, Poventsa. Haav. kiväärinluodista Poventsa 1.1.-44. Sotamies.

NAUSKA Erkki Aaron Josef

autonapumies, s. 26.6.1918. Kaatui Karihaarassa 7.10.1944. 1/ Er Os Pennanen. Autonkuljettaja. Sotamies.

NAUSKA Pauli Aapraham

sekatyömies, s. 26.9.1910 Oulunsalo. Kuollut 1.11.1941 A/ 17 KS:ssa. JR 11. Korpraali.

OJANPERÄ Kaarlo Johannes

sähköasentaja, s. 19.4.1918. Kuollut tautiin 32 SotaS:ssa 25.8.1944. Kev It Ptri 151. II.Val.os. Sotamies.

PERNU Paul Jakob

teurastaja, s. 13.9.1904. Kaatui 12.1.1940 Saijassa. Pso I Armiida Anttila, II Saimi Annikki Hyväri. Lapset: Paula -33.

PUTAALA Osmo Pauli

lämmittäjä, s. 1.4.1920 Oulunsalo. Kaatui Karjalan kannaksella Vammelsuussa 14.6.-44. Alikersantti. Haudattu Oulun sankarihautaan.

PÄÄTALO Kaarlo (Kalle) Adam

maanviljelijä, s. 16.12. 1918 Oulunsalo. Kuollut 66 SS:ssa 30.3. 1944. JV 6/ 1 R 9. Alikersantti.

REMES Paavo Henrikki

autonasentaja, s. 4.6.1924 Oulunsalo. Kaatui Pudasjärvellä 9.10.1944. 27.10.-42 Jv KoulK 15, 24.2.-43 Os 5393, 30.9.-43 Vienan HSP. Korpraali.

RIENTAMO Urho Anselmi

sahantyömies, s. 13.6. 1921 Oulunsalo. Kaatui Ihantalassa 1.9.1944. Jv 2/ JR 11. Sotamies.

SANTANIEMI Aarne Johannes

maanviljelijä, s. 21.10. 1920 Oulunsalo. Kaatui Ihantalassa 10.8.1944 JR 11. Korpraali.

SARKKINEN Herman August

maatyömies, s. 3.11.1922 Oulunsalo. Kaatui 11.9.1942 Uhtuan Hevosenkengässä. JR 53. Tst: Kiestinki. Sotamies.

SARKKINEN Olli Aleksi

sekatyömies, s. 2.10.1911 Oulunsalo. Kaatui Kis-Kisjärvellä 22.8.1941. Ts JR 26, Js 1/ Kev. os 5. Tst: Ts Vuoksela, Js Tetrjärvi, Korpjärvi, Kis-kisjärvi. Sotamies.

SARKKINEN Pauli Johannes

korjausmies, s. 25.10. 1914 Oulunsalo. Kaatui 27.4.1942 Ylä-Mustajärvellä. Pso Hilja Annikki Mäkeläs. -16. Lapset: Lea -38, Eero -40. Jääkäri.

SARKKINEN Väinö Yrjö Johannes

kirvesmies, s. 25.3.1922 Oulunsalo. Kaatui Uhtuan länsipuolella 17.10. 1943. JR 53. Tst: Kangasvaara, Jelettjärvi, Uhtuan länsip. puol. taist. Haav. 19.8.42 Hevosenkengässä. Sotamies.

SARKKINEN Yrjö Antti

maanviljelijä, s. 6.2. 1909 Oulunsalo, kaatui 20.4. 1943. Js 27 KssK. Tst: Kuhmon suunta.

SAVUOJA Yrjö Jaakoppi

tehdastyöläinen, s. 1897. Kaatumisaika- ja -paikka ei tiedossa. Pso Martta Holappa. Lapset: Väinö Valdemar -22, Heimo Johan-

nes -24, Saimi Annikki -27, Elli Rauha -29, Siiri Marjatta -32, Tauno Yrjö -35. Sotapoliisi.

SINISALO Kaarlo Henrik

työmies, s. 17.9. 1921 Oulunsalo. Kaatui Krivilä 10.2. 1944. Js 26.7.-41 2/ Kev. os 5, 10.10.-41 5/ JR 12, 18.6.-43 1/ ErP 23, 28.11.-43 1/ ErP 22. Tst: Sohjana, Kiestinki -Louhi maantien läpimurto- taist., Lakijärvi, Leppäjo-

ki, Krivi, haav. 15.8. -41 Kiestingissä oikeaan käteen. Sotamies.

TERVO Eino Erkki

vesijohtomies, s. 19.9. 1920 Oulunsalo. Kaatui Karihaarassa 7.10.1944. Er Os Pennanen. Tst: Luton suunnan taistelut 1941-44. Kemmin valtaus. Sotamies.

TERVO Johan Hjalmar

rakennusmies, s. 29.7. 1912 Oulunsalo. Kaatui 28.6.1942 Krivissä. Pso Helga Maria Enberg s.-1912. Lapset: Seppo -41, Jouko -42. Korpraali.

TOIVONEN Arvo J.

s. 1.4.1918, kaatui 8.7.2 1941.

Talvi- ja jatkosodan veteraanit Oulunsalo

ALATALO Aarne Armas

työmies, s. 6.1.1918 Ylikkiiminki. Pso Maria Valpuri Eskonsipo s. -21. 41 ErP. Tst. Suursaari, Terijoki, Juustilan lohko. Sotamies.

ALATALO Adolf Johannes

maanviljelijä, s. 25.5.1908 Kiiminki, k. 23.8.-52. 27 KssK. Oulun skp, Pion V 3. Tst: Latvajärvi, Pistojo-ki. Sotamies.

ALATALO Antti Olavi

maanviljelijä, s. 16.2.1920 Kiiminki. II pso Hilda Korva s. -28. Lapset: Hannu -65. Tst: Js Luttojoen suunnan taist., Itäkarjalan suunta. Sotamies.

ALATALO Heimo Kustaa

maanviljelijä, s. 29.12.1923 Kiiminki, k. 20.12.-59. Pso Hilda Korva s. -28. Lapset: Kaisa-47, Aino-50, Juha-54. Js Jv KoulK 12, 5/JR 11, Tst: Länsi-Kannas. Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, 3 D:n torj. taist. Noskua, Vuok-

senlohko, puol. taist. Ihantala. Ls Tornio. Haav. päähän ja käteen Torniossa. Sotamies.

ALATALO Lauri Iivari

maanviljelijä, s. 26.2.1922 Kiiminki. Autonkuljettaja. Js 21.4.42 HTK, 2.4.-42 29 Pion. kol, 2.10.-42 19. TienhoitoK.16, 8.3.-43 Oulun sot. piiri. Korpraali.

ANNALA Johan Basilius

kirvesmies, s. 30.5.1914 USA. Pso Keritu Sinisalo s. -20. Lapset: Taisto-42, Terttu-45, Juhani-47, Timo-49, Anitta-51, Uolevi-55, Jouni-56, Auvo-59, Birgitta-61. Kaasukomppania. Os. Fossi, JR 11. Tst: Karvalan, Rannankylän, Metsäkylän suunta,

Uhtuan länsip., 3 D:n torjuntataistelut, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Ihantala, Tornio. Haav. Torniossa. Ylikersantti.

ANNALA Kaarlo Wilhelm

kirvesmies, s. 28.1.1913 USA, k. 12.11.-61. Pso Laina Alina Pentti s. -16, k. -62. Lapset: Soile -43, Seija -45, Jorma -48, Eila -49, Reino -52. Tst: Uhtua. Korpraali.

ANTTILA August Henrik

s. 9.9. 1910 Oulunsalo, k. 20.1.1968.31.12.-43HTK/kotij, 14.2.-4428Er. LinR.K., 12.4.-44 8121-5. 17.8.-44 Oul. skp.

ANTTILA Erkki Osvald

autoilija, 10.4. 1923 Oulunsalo. Pso Toini Matikka. 14 div. JRP 6. Tst: Rukajärvi. Alikersantti.

ANTTILA Jaakko Einari

s. 22.9.1905 Oulunsalo. Pso Maria Johanna Sarkkinen s. -07. Lapset: Martta Annikki -33, Tauno Henrik -34, Aune Johanna -36, Lauri Jaakko -39, Katri Anneli -41, Helli Maria -45. Ts EsikPtri / KTR 11. Js 27 KssK, 1

hall K. Tst: Salla, Vilajoki, Latvajärvi, Pisto-joki. Korpraali.

ANTTILA Matti Yrjö

varastonhoitaja, s. 29.5. 1907 Oulujoki. Pso Aune -05. 24 TalK 24 E VarK. Tst: Vasovaara, Uhtuan suunta, Kannaksen puol. taistelut, Tornio, Rovaniemi, Kittilän suunta. Sotamies.

ANTTILA Pauli Erkki

valaja, s. 16.5.1925 Oulunsalo. Pso Tyyne Eliina Määttä. Lapset: Liisa -52, Raimo -53, Tuula -58, Jarmo -60. III /JR 11. Tst: Kivennapa, Muolaa, Äyräpää, Vuosalmi, Noskua, Ihantala, Pohjois-Suomen taistelut: Tornio, Kemi, Rovaniemi, Kittilä, Muonio, Kaare-suvanto, Kilpisjärvi. Sotamies.

ARONTIE (ent. Berg) Tauno Johannes

johtomestari, s. 12.7.1923 Oulunsalo. Pso Sirkka Liisa Österman s. -29. Lapset: Kari -50, Helena -52. 15 Pr. Tst: Syväri ja Pohjois-Suomen taistelut. Kivääriryhmän joht. Alikersantti.

DAHLGREN Arvi Matias

hitsari, s. 6.6.1923 Oulu, k. 4.11.-85. Lapset: Olli -50, Anneli -51, Arto -54, Veli-Matti -60, Vesa-Veikko -62. JvKK 15, 3 kompp, Sv-järjestysleiri 2, Sv järjestysleiri 19. Sotamies.

DAHLGREN Johan Petter

kirvesmies, s. 29.5.1879 Kemi, k. 2.1.-55. Pso Naima Serafiina Päätaalo s. -83, k. -47. Lapset: Lyydia -03, Helvi -12, Bruuno -13, Helli -15, Jaakko -18, Paula -21, Arvi -23, Eila -25, Urho -27. Js Kiimasvaara, Tuhkapatuna, Kokkosalmi, Sohjana. Tie- ja siltatyömailla kirvesmiehenä.

ELORANTA Aarne

rakennusmies, s. 24.11. 1915 Oulunsalo, k. 14.9. 1962. Pso Anna Sofia Starck s. -21. Lapset: Anja -40. Korpraali.

ELORANTA Kalle

s. 16.5. 1911 Oulunsalo. Ei lähempiä tietoja.

ENBERG Jaakko Henrik

betonirauhoittaja, s. 20.3. 1921 Oulunsalo. 2/II Pr. 12A.vark. Täyd. P. 3. Tst: Kiestinki, Karjalan kannas. Sotamies.

ENBERG Veikko Johannes

koneenhoitaja, s. 22.4. 1918 Oulunsalo, k. 20.11. 1991. Tst: Uhtua. Haav. 3 kertaa. Sotamies.

ERHO Kaarlo Arvid

kirjailija, s. 15.3.1905 Pyhtää, k. 25.12.-67. Pso Veera Isola s. 1900. Lapset: Anja -25, Anneli -28, Auli -30, Ari -33, Airi -35. JR 8. Tst: Summa, Suomussalmi, Karhumäki, Kollaa, Kalastajasaarento. Sotamies.

ERVASTI Aaprami Mathias

maanviljelijä, s. 24.7.1912 Oulunsalo. Täyd P 1, aseellinen työkomennus. Sotamies.

ERVASTI Aarne Kalervo

s. 19.6.1916 Oulunsalo. RT 1. Er K/ JR 25. Tst: Äänisen saaret, Kiimasjärvi, Lietmajärvi, Hausjärvi. Korpraali.

ERVASTI Arvi Alarik

rakennusmies, s. 6.8.1925 Oulunsalo. Pso Siiri Anna Karjalainen s. -15. Lapset: Aimo -47, Raija -49, Anja -51, Vesa -55. JR 1 1/EP 20, HTK 4 Rj P1. Tst: Puumalan Vitikkala, Jukkola, Seivästön viiv. taist. Korpraali.

ERVASTI Arvo Johannes

ratatyömies, s. 31.3.1924 Oulunsalo, k. 12.10.-92. Pso Elli Ervasti s. -21, k. -68. Lapset: Anja -46, Irma -47. Jv KoulK 15. Tst: Vuokinsalmi, Mesterjärvi, Heinjoki, Uhtuan ja Kannaksen suunta. Haav. Heinjoki 28.6.-44. Kersantti.

ERVASTI Eino Eedvard

koneasentaja, s. 4.4.1914 Oulunsalo, k. 22.1. -77. Pso Elli Daagny Lahti s. -17. Lapset: Esko -42, Kalervo -46, Irma -50, Elli -52, Pentti -56. Ts JR 6 ja J AseVar. Os. Js 16.6.-41 11 KmKorj., 27.7.-41 9/JR 57, 27.10.-41 9/JR 15, 2.7.-42 36 Autokorj., 12.2.-42 AutoKV 2/I korj. 18.10.-44 AutoKV 2. Tst: Js Kortsansalo, Alko, Paksujalka, Kilpola, Viisjoki, Sirkiänsaari. Sotamies.

ERVASTI Erkki Jaakob

maanviljelijä, s. 3.5.1917 Oulunsalo, k. 7.12.-92. Pso Helli Kustaava Ervasti s. -16. Lapset: Maija-Liisa -44, Eila -48, Paula -50, Tuula -53. JR 40. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuon-

ninen, Pistojoiki, Uhtuan länsip., Länsi-Kannaksen viiv. ja torj. taist. Korpraali.

ERVASTI Erkki Mikael

maanviljelijä, s. 5.8.1922 Oulunsalo, k. 17.5.-85. JR 53. Tst: Kiestinki, Uhtua, Karjalan Kannas, Lapin sota. Korpraali.

ERVASTI Frans Einar

maalari, s. 1.5.1897 Oulu, k. 10.6.-64. Pso Maria Emilia Spärman s. 1899, k. -69. Lapset: Eila -33. ItKKK. Tst: Uhtuan suunta. haav. oikeaan jalkaan, siirretty 13.9.-44 SotaS 32:een. Kersantti.

ERVASTI Henrik Jooseppi

levyseppä, s. 6.10.1919 Oulunsalo. Pso Kerttu Katri Karoliina Helanen s. -22. Lapset: Kauko -52, Jouko -54. PionP 15, PionP 2. Tst: Kiestinki, Uhtua, Syväri, Ääninen, Karjalan kannas. Haav. Juustilassa 28.6.-44. Inv. 25%. Korpraali.

ERVASTI Herman Alarik

maanviljelijä, s. 28.12.1915 Oulunsalo, k. 2-10.-70. Pso Helvi Valpuri Pääntalo s. -14. Lapset: Matti -36, Sisko -39, Elsa -41, Reijo

-54. HRR määrätty 4 esikK. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Uhtuan pohj. puolen taist., Länsi-Kannaksen viivytys- ja torjuntataist. Ylikersantti.

ERVASTI Johan Jaakoppi

kalastaja, s. 13.5.1910 Oulunsalo, k. 8.7.-80. Pso Hilja Johanna Prokkola s. -04. Lapset: Aino Elina -36, Aarne Juhani -36, Pentti Päiviö -38, Leena Maija -41, Timo Jaakko -44, Hilikka Henina -46, Sirkka-Liisa -46. KssK 5157. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Pistojoiki, Maaselän kannas, Pohjois-Suomen taistelut. Sotamies.

ERVASTI Kalle Joosef

kuorma-autonkuljettaja, s. 16.8.1922 Oulunsalo, k. 23.9.-78. Pso Helga Maria Ukkola s. -23, k. -71. Lapset: Pirjo -48, Hannele -50, Hannu -53, Aarno -54, Eva -59. Jv KoulK 15. Jelettijärven taist. Haav. jalkaan. Konepistooliampuja. Korpraali.

ERVASTI Reino August

mielisairaanhoitaja, s. 7.1.1918 Oulunsalo. Ei lähempiä tietoja

ERVASTI Toivo Henrik

maanviljelijä, s. 5.6.1909 Oulunsalo, k. 2.4.-77. Pso Taimi Sarkkinen. Lapset: Anna-Liisa -39, Esko 41, Eeva -49, Eila -53. Kev. ItPtri 96 ja kev ItPsto 11. Tst: Kiestinki, Paanajärvi, Kemi, Matkaselkä, Kotka, Viipuri, Kouvola, Hamina. Tykkimies.

ERVASTI Toivo Johannes

s. 16.10.1919 Oulunsalo, k. 12.1.-81. Pso Annikki Sofia Maikkula. Ts PPK 1, Er.P 42, Js Jv KK 19, Oul. skp. Järj.K1, HTK 6, JP 4. Tst: Kokkarin kylä. Korpiselän taist. Haav. 13.7.-41 Korpiselässä. Korpraali.

ERVASTI Viljo Ilmari

maanviljelijä, s. 21.12.1922 Oulunsalo, k. 12.4.-87. Pso Aili Marjatta Silta s. -26, k. -75. Lapset: Hannu -49, Hilikka -50, Helena -51, Hillevi -52, Heikki -55, Hannele -56, Heli -58, Elsi -60, Veikko -64, Tuulikki -65. JR 53. Tst: Kiestinki, Uhtua, Karjalan kannas, Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Alikersantti.

ERVISALO Henrikki Heikki Nikolai

(ent. Ervasti) sekatyömies, s. 22.1.1906 Oulunsalo, k. 29.3.-62. Pso Saimi Johanna Änkerman s. 07, k. -76. Lapset: Martti -36, Laura -37, Eila -43, Marja-Leena -48. Sotamies.

HAATAJA Erkki Hjalmar

ylipostimies, s. 4.8.1922 Oulu. Pso Aili Inkeri Holappa s. -28. Lapset: Kaisu -48, Tuula -50, Lasse ja Sinikka -54, Timo -64. JR 53. Tst: Korpilahti, Uhtuan Länsip., 3D:n viiv. taist. Kannaksella, Lintula, Kivennapa, Suulajärvi etelä, länsi- ja pohjoisp., Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksenlohko, Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Haav. 18.6. -42 Uhtualla oikeaan jalkaan, 13.7. -44 Noskualla. Kersantti.

HAGSTRÖM Kalle

lauttaaja, s. 18.12.-98 Kii-
minki, k. 26.1.-81. Pso
Martta Katariina Nauska
s. -97, k. -59. Lapset: Elina
-23, Eero -31, Pekka -39.
Ei lähempiä tietoja.

HAKKO Oiva Artturi

maanviljelijä, s. 22.3.1923
Oulunsalo. Pso Vappu
Lahja Mäyrä s. -24. Lap-
set: Leena -48, Maija -49,
Jukka -51, Jorma -53, Eero
-56. Jv kk 15, 18.9.-42 5/
JR 11. Tst: Uhtuan län-
sip., Karvalan, Rannanky-
län, Metsäkylän suunta,
3 D:n torj. taistelut Kivennapa, Muolaa,
Heinjoki, Ihantala, Tornio, Tornion, Paak-
kolan ja Rovaniemen taistelut. Korpraali.

HAKKO Sulo Vilho

maanviljelijä, s. 12.9.1910 Oulunsalo, k.
17.3.-84. Pso Anna Katariina Ilvesviita s. -
08. Lapset: Anja -35. Ts. Kuhmo Pr W:n
mukana. Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokki-

HARJAPÄÄ Juho Jaakko

kirvesmies, s. 14.12.1904,
k. 9.11.-81. Pso Hilda Lap-
palainen. Lapset: Eila -
30, Pentti -42, Paavo -45,
Eero -48. HTK 6 D. Tst:
Vasovaara, Latvajärvi,
Vuokkiniemi, Ponkalah-
ti, Vuonniinen, Pistojo-
ki, Uhtuan pohjoisp. taist.
Korpraali.

HAUTAMÄKI Yrjö

paperityöläinen, s. 15.
9.1912 Kauhajoki, k. 9.11.
-80. I pso Mirja s. -04, k.
-72, II pso Nelly Lähteen-
mäki s. -23. Lapset: An-
nikki -34, Tuulikki -35,
Orvokki -38, Päivikki -39,
Keijo -42, Oiva -42, Raimo
-43, Aulikki -43, Tapio -47,
Markus -67. Korpraali.

HEIKKALA Uno Allan

kirvesmies, s. 5.1.1916
Ruotsin Alatornio. Pso
Aili Sofia Kylmänen s.
-24. Lapset: Hilka -48,
Tuomo -51, Tapio -52,
Heljä -55, Teuvo -56, Tuu-
la -58, Timo -60, Teppo -
67. Taist. os. Foss. Tst:
Teerivaara, Korpijärvi,
Kiskisjärvi. Korpraali.

HEKKALA Frans Eino

s. 19.8. 1906 Oulujoki, k.
15.8. -65. Pso Lyydi Ma-
ria Helanen s. -09. Ts 8./
JR 26, Js HTK/VIIAK/6.
TAHSTO. Kiväärinmies.
Tst: Ts Vuoksela, Vuo-
salmi, Js Äänisen saaris-
to. Sotamies.

HELANEN Aarne Sulevi

maanviljelijä, s. 25.6.1921
Oulunsalo. Pso Anja Vie-
na Lamminvaara s. -37.
Lapset: Vesa Jaakko -65.
Jv JR II, III/ 91 AutoK,
Esik.k/HuoltoK, 17Kpk.
Tst: autonkuljettajana
Uhtuan suunnalla. Haav.
käteän räjähtävästä luo-
dista -41. Korpraali.

HELANEN Aaro Akseli

maanviljelijä, s. 12.11.
1908 Oulunsalo, k. 4.4. -
92. Pso Aino Maria Tik-
kanen s. -09, k. -92. Lapset:
Veikko Olavi -37, Kauko
Juhani -41, Lauri Antero -
47. E/JR 25 ja 27 KssK.
Ryhmänjohtaja. Tst: Ts
Kuhmo Pr W:n mukana,
Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi,
Ponkalahti, Vuonniinen, Pistojo-
ki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan pohj. puol.
taist., Maaselän puol. taist., Ihantalan
puol. taist., ja Pohjois-Suomen taistelut.
Ylikersantti.

HELANEN Ale Johannes

varastonhoitaja, s. 19.1.1924 Oulunsalo. Pso
Aune Elina Ervasti s. -28. Lapset: Juhani
-47, Kari -49, Tuula -56. 5/ JR 7, Tyrjän
rykmentti. Tst: Kannas, Inkeri, Siiranmä-

HELANEN Henrik Benjam

ki, Vuosalmi. Haav. Siiranmäessä. Kersantti.

maanviljelijä, s. 7.2.1906
Oulunsalo, k. 10.7.-47.
Pso Kerttu Sofia Palva-
lehto s. -19. Lapset: Pent-
ti -41, Marja-Leena -42,
Kaisu -43, Pekka -45. Os.
talvisotaan, vapautettujat-
kosodasta.

HELANEN Jaakko Henrik

hitsari, s. 6.6.1919 Oulun-
salo, k. 10.7.-83. Pso Anja
Hilma Marjatta Salos -37.
Lapset: Mauri -58, Mark-
ku -60, Sinikka -63, Sirpa
-69. Js Jv KK 14, Sv-leiri
19, Oul. skp, HTK/kotij.,
sv järj. 12, Käk skp, JP 3,
Täyd. JP. Tst: Suistamo.
Haav. 13.7.-41 Jalovaarassa. Korpraali.

HELANEN Kauno Kalervo

maanviljelijä, s. 14.9.1910
Oulunsalo. I pso Anna
Valpuri Lääkkö s. -18, k. -
69, II pso Toini Karppi-
nen. Lapset: I avioli. Eero
-39, Liisa -41, Elsa -42,
Saara -47. KssK. Tst: Va-
sovaara, Latvajärvi, Pon-
kalahti, Vuonniinen, Pis-
tojo-ki, Uhtua pohjois- ja län-
sip. taist., Maan-
selän puol. taist., Ihantala. Kersantti.

HELANEN Paavo Olavi

autonkuljettaja, s. 27.4. 1926 Oulunsalo. Pso Hilka Kaarina s. -40 Revonlahti. Lapset: Raimo -62. JR 1. Suorittanut sodan aikaista nostomiespalvelua ajalla 23.2. -4.10.44. Pst Tykkimies.

HELANEN Urho Juho

kalastaja, s. 3.3.1923 Oulunsalo, k. 14.5. -76. Tst. Vienan Karjala, Kuhmo, Porajärvi, Korkeavaara, Kuolismaa, Miikkulanvaara. Astui miinaan Miikkulanvaarassa 2.8.-44. Korpraali.

HELANEN Väinö Johannes

lauttaaja, s. 29.2.1912 Oulunsalo, k. 26.10.-90. Pso Emmi Sofia s.-08. JR 53. Tst: Uhtua, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonniinen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Kiskisjärvi, Karjalan kannas, Kuuterselkä, Kivennapa, Kittilä. Sotamies.

HILLI Martti Antero

sähköasentaja, s. 25.12. 1923 Oulu. Pso Anna-Maija Sjögren. Lapset: Jukka -47, Matti -51. 303 Kev ItPsto. Tst: Uhtuan suunta, Valkjärvi, Lipola, Kiviniemi, Sairala, Vuosalmi, Antrea, Kemi Rovaniemi. Korpraali.

HINTSALA Heikki

s. 16.12.1921 Ylivieska. Pso Aino Ester Sarkkinen s. -25. Lapset: Pekka -51, Erkki -54, Heikki -63. Rask Psto 3. Tst: Uhtuan länsip. taist., 3 D:n torj. taist. Tohmajärven Vammeljärvi, Länsi-Kannaksen vetäytymistaist., Viipurin luoteisp. taist., Viipurinlahden puol. Tähistysaliupseeri. Kersantti.

HOLAPPA Heikki Artturi

kirvesmies, s. 29.3. 1921 Ylikiiminki, k. 9.11. -81. Pso Rauni Eliina Kauppi s. -32. Lapset: Marjatta -58, Helmi -62. Jv KoulK 13, apumekaanikkokurssi. Erik. koulutus Ltkapumekaanikko, 41 LjKoulK, LeR4, Le. ts 46, 23/4722.

Ltm. Sotamies.

HOLAPPA Viljo Uolevi

maanviljelijä, s. 8.8. 1915 Ylikiiminki, k. 27.11. 1985. Pso Saara Littunen s. -18. Lapset: Seppo -52, Kari -56, Sirpa -57, Seija -49. Haav. Alikersantti.

HOLAPPA Väinö Jaakko

maanviljelijä, s. 23.12. 1922 Oulunsalo. Pso Elvi Eveliina Säävälä s. -47. Lapset: Esko -77, Riikka -78, Jaakko -79, Severi -80, Elma -82, Tero -83. JR 53 1 kompp, 1 P. Tst: Kies-tinki, Jelettijärvi, Uhtua, Hevosenkentä, Karjalan kannas, Kivennapa, Vuoksen sillanpää,

takaa-ajotaist. Tornio - Rovaniemi. Korpraali.

HYVÄRI Emil Valdemar

laitosmies, s. 2.3. 1913 Oulunsalo, k. 22.11.-63. Pso Lempi Stähle s. -15. Lapset: Ritva -43, Alpo -45, Kalevi -46, Seppo -53, Pentti -54. Ts6/2Pr, Js27 KssK. Kirjuri-au. Tst: Ts Saaretoja, Näätälä, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonniinen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsip. Alikersantti.

HYVÖNEN Johannes

maanviljelijä, s. 3.6.1917 Rautalampi. Pso Salli Heikkinen s.-14. Lapset: Leila -48. PionP 28. Tst: Koirivaara, Jänisjoki, Ves-kelys, Sot- ja Säämäjärvi, Teru, Äänislinna, Syväri, Tuulosjoki, Tornionjoki. Korpraali.

HÄMÄLÄ Eino Jaakob

autonkuljettaja, s. 1.3. 1911 Oulunsalo, k. 16.10. 1981. Pso Anni Kivelä s. -16. Lapset: Pauli -37, Pentti -38, Pirkko -39, Reijo -44, Sirkka -47, Hannu -49. Autokomppania. Korpraali. Ei lähempiä tietoja.

HÄMÄLÄ Johan Fredrik

työnjohtaja, s. 16.1.1903 Oulunsalo, k. 16.2.-66. Pso Martta Jaakola s. -04, k. -91. Lapset:

Urho-25, Aune-29, Reino -32, Paula Kaarina -35, k. -43, Paula -44, Lauri -47. Ei lähempiä tietoja.

HÄMÄLÄ Urho Johan Rikhart

linja-autonkuljettaja, s. 30.12. 1925 Oulunsalo, k. 8.3.1978. Pso Kaarina Miettinen s. -25. Lapset: Erkki -49, Pertti -50, Riitta -52, Irma -54. Ei lähempiä tietoja.

ISOLA Janne Jaakko

ahtaaja, s. 1.11.1897 Oulunsalo, k. 7.4.-85. Pso Naina Ervasti. Vs: Oulun valtaus, TsjaJs. Tst: Kies-tinki ja Louhen suunta. Sotapoliisi. Sotamies

ISOLA Lauri

maanviljelijä, s. 2.2.1899 Oulunsalo. Pso Sisko Tellervo Renell, s. -15. Lapset: Ilkka -38, Marja-Riitta -42, Markku -45, Kari -48. Vs. Oulun II rintamak. kunta, Ts 7./III/ JR 26 kompp. pääll., Js 7./JR 11 pääll., JR 32: pääll., Tsto IV pääll. 3DE:n. Tst: Vs Oulun valtaus, Satakunnan rintama, Tampereen valtaus ja Karjalan kannas, Ts Vuoksen taistelut, Js Uhtuan suunta, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Pistojoiki, He-

vosenkenkä sekä Karjalan kannas. Haav. Uhtuan Hevosenkengässä vaikeasti olkapäähän ja käteen 3.8.-41. Kapteeni.

ISOLA Veikko Johannes

maanviljelijä, s. 2.1.1901 Oulu, k. 21.7.-82. I pso Saimi Eliisa Ypyä s. -06, k. -33. II pso Laina Valpuri Märsky, k. -85. Lapset: I avioli. Aune -31. II avioli. Jaakko -41, Sylvi -43, Veli -51, Väinö -53, Sinikka -54. Ks Tampere, ja Vilpulan valtaus. JR 40, 27 KssK ja 34. Kev.K. Tst: Pelkosenniemi, Savukoski, Jausjärvi, Märkäjärvi, Säkkijärvi, Vasaravaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonni- nen, Pistojoeki, Uhtua. Alikersantti.

ISTERI Alpi Johannes

kirvesmies, s. 7.2.1916 Oulunsalo, k. 8.1.-87. Pso Helmi Esteri Anttila s. -22. k. -83. Lapset: Arvo -45, Aija -49. Ts Pr Wuokon mukana 1.12.-39 -13.3.-40. Js. 16.6. -41, 27 KPR. Tst: viivytystaist. Hiirelä - Korvala, Rum- munkylä, Metsäkylän suunnassa 10.6. -12.6.-44, 3 D:n torj. taist. 16.6. -44. 3 D:nviiv. taist. Länsi-Kannas, Kivennapa, Muolaa, Heinijoki, Summa, Vuoksenlohko, Vuosalmi, Tornio, Rovaniemi. Alikersantti.

ISTERI Arvo Jaakko

s. 14.7.1924 Oulunsalo. Pso Eeva Kyllikki Toikka s. -25. 10/JR 53. Tst: Uhtua suunta, Uhtuan länsip., Karjalan kannas, 3 D:n taist. Kuuterselkä, Onkamonkangas, Kivennapa, Kämärä, Noskua,

Vuoksenranta, Ihantala Harjulan kangaslohkolla, Ls Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Korpraali.

ISTERI Eino Johannes

työnjohtaja, s. 11.6.1913 Oulunsalo. Pso Rauha Margareetta Koskela s. -18. Lapset: Elsi -43. Ts viestijoukot Suomussalmi, Kuhmo, Js RsPsto 16. Korpraali.

ISTERI Tauno Valtteri

autonkuljettaja, s. 5.10. 1919 Oulunsalo. Pso Martta Kyllikki Ahava s. -18, k. -74. Lapset: Eila -49. Pionkoul.keskus 2, 2/R Psto 5., 3/R Psto 2, 3 Rak Psto 14. Tst: Js Kannas, Syväri, Kuuttilahti, Kuuterselkä, Huumola, Sommee, Säiniö, Sorvalin sillanpää, Juustila, Tali, Ihantala, Vuosalmi. Ls Pudasjärvi, Ranua, Rovaniemi, Sodankylä, Ivalo. Alikersantti.

JAAKOLA Otto Aleksander

s. 22.5.1909 Oulunsalo, k. 9.6. -88. Pso Martta Sarkkinen s. -09, k. -59. Lapset: Esko -38, Eino -38, Irma -43, Eljas -46, Elsa-Maija -48. Ts 7/JR 26, Js 27 KssK, 34 KssK. Tst: Ts Vuoksela, Vuosalmi, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonni- nen, Pistojoeki, Korpivaara, Tetrivaara, Maaselän puol. taist., Ihantalan puol. taist., Pohjois-Suomen taist. Sotamies.

JAAKOLA Väinö Matias

maanviljelijä, s. 9.12.1909 Oulujoki. Pso Saara Matilda Haataja s. -18. Lapset: Eero -45, Pauli -46, Tapio -47, Teuvo -49, Kyösti -

53, Anne -56, Tuula -60, Ilpo -63. 16.6.-41 27 KssK, 5157 18.2.-42 34 KssK. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Pistojoeki, Uhtuan länsi- ja pohjoispuoli, Jyvälahti, Maanselkä, Ihantala. Korpraali.

JAARA Martti Ilmari

s. 9.9.1918 Oulu, k. Pso Rauha -15. Lapset: Seija -40, Taisto -44, Keijo -46. Ei lähempiä tietoja.

JALONEN Pentti Simo

kirvesmies, s. 28.10. 1925 Oulunsalo. Pso Elli Maria s. -35. I/ KTR 1. Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelusta 21. 4. -3.10.-44. Tykkimies.

JUNKKONEN Veikko Iisakki

autonkuljettaja, s. 21.10. 1915 Oulunsalo, k. 12.7.-84. Pso Martta Kaakinen s. -17. Lapset: Ensio -46, Jouni -47, Aarno -49, Aino -52, Pekka -55, Hanna -58. Ts 7/JR 26. Js 2/Vp 31. Tst: Ts Uhtua, Vuokselä. Js Vasaravaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonni- nen, Pistojoeki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsipuoliset taistelut, Keski-Kannas 3 D:n torjuntataist. VT -linja, 3 D:n viivytystaist. Länsikannaksella Muolaa, Heinijoki, Noskua, Vuoksen lohko, 3 D:n torj. taist. Ihantalan suunnalla. Ls Tornio, Kemi, Rovaniemi, Kittilä. Alikersantti.

JUNKKONEN Väinö Jooseppi

maanviljelijä, s. 17.4. 1913 Oulunsalo, k. 16.5. -90. Pso Hilja Katarina Malo s. -13. Lapset: Kauko -38, Juhani -39, Pentti -44. 3 Pr Tst: Vasaravaara, Lehtojärvi, Vuotosniemi, Juontolahti, Vuonni- nen, Pistojoeki, Uhtuan länsi- ja pohj. puoliset taist. Ylikersantti.

JUNTUNEN Aarne Ilmari

työmies, 27.9.1914 Oulunsalo, k. 7.7. -71. Pso Sigrid Vilhelmiina Kumpulainen s. -16. Lapset: Teuvo -42, Terttu -44, Irja -46, Irma -49, Maija -51, Matti ja Eero -55. Ts 9 Tie- ja Sill. Rak K, Js 16.6.-41 27 KssK, 12.7.-41 Kev.Os 5, 4.7.-42 JR 11, 12.10.-42 24 TalK, 14.5.-43 8. Kiint. Pes., 30.7.-44 2 Vaat.K. Tst: Ts Suomussalmi, Js Tetrivaara, Korpjärvi, Uhtuan länsip. ja pohj. puol. taist. Korpraali.

JUNTUNEN Heimo Nikolai

hioja, s. 26.9. 1916 Oulunsalo, k. 12.5. -89. Pso Hilda Maria Korva s. -20. Lapset: Seija -43, Esko -45, Eila -47, Olavi -48, Lauri -51, Liisa -53, Marja-Leena -59. JvKK. 5. Os. sotatoimiin: Radan jälleenrak. rataos. Wrs-Srl-Uuk, Anl, Krivi, Wna-Tj, Ol-Hd. Haav. 14.3.-42. Korpraali.

JUNTTI Jaakko Alfred

maanviljelijä, s. 14.10.1913 Oulunsalo, k. 27.11. -73. Pso Alina -04. Lapset: Leena, Leila. Ts JR 25, Js 16.6.-1 27 KssK, 12.7.-41

Kev.Os 5, 4.7.-42 JR 11. Tst: Ts Kuhmossa PrW:n mukana, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsip. taist., Uhtuan pohj. puol. taist., Ihantala, Tornio-Rovaniemi- Kittilän

suunta. Korpraali.

JÄRVELÄ Lauri Vilho

maalarimestari, s. 15.1. 1925 Hailuoto. Pso Alli Martta Eskola s. -32. Lapset: Seppo -59, Jukka -64, Pekka -69. II/TRT. Tst: Juustilan lohko. Korpraali.

JÄRVELÄINEN Pentti Benjami

poliisi, s. 14.10.1918 Alavieska. Pso Kerttu Salmu. Lapset: Seppo -49, Sirkka -51. JR 39, JR 8, JR 56, JR 35. Tst: Lavajärvi, Sotjärvi, Petroskoi, Kontupohja, Karhumäki, Vienan kanava, Seesjärvi, Karjalan kannas. Alikersantti.

JÄÄSKÖ Aarne Elias

varastonhoitaja, s. 30.6. 1909 Oulunsalo, k. 10.5.-71. Pso Hanna Elisabet. Lapset: Pentti -37, Paula -38, Pirkko -42, Irja -50, Juhani -53. Ts: JR 26. Tst: Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Pistojoeki, Korpivaara, Tetrivaara. Haav. 13.7.-44. Alikersantti.

JÄÄSKÖ Arvo Valtteri

kassanhoitaja, s. 11.4. 1912 Oulunsalo, k. 27.4.-78. Pso Tyyne Kerttunen s. -26. Lapset: Helena -57. Js JvKK 19. Sotamies.

JÄÄSKÖ Pauli Olavi

maanviljelijä, s. 29.10. 1910 Oulunsalo, k. 7.8.-83. Pso Aura Kaarina Metso. Lapset: Heikki -49. 27 KssK -34 KssK. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonnnen, Pistojoeki, Maaselkä, Ihantala,

Pohjois-Suomi. Haav. 13.7.-44 Ihantalassa. Tykkimies.

JÄÄSKÖ Toivo Johannes

s. 23.11.1907 Oulunsalo. Pso Elli Inkeri Metso s. -32. Lapset: Eila Kaarina -57, Toivo Olavi -62. 14. sotapoliisikomppania Kiestinki P lak 5239. Tst: Kiestingin valtaustaistelu, Sohjanajoen valtaus, Jelettijärvi. Korpraali.

JÄÄSKÖ Viljo Eino

s. 18.7.1916 Oulunsalo, k. -93. Pso Taimi Inkeri Mustonen s. -20. Lapset: Eino -42, Esko -46, Pirjo -49. Kev. os 5, JR 32. Tst: Totsivaara, Korpivaara, Uhtuan länsip. taist., Länsi-Kannaksen viivytys ja puolustustaist. Jääkäri.

JÄÄSKÖ Väinö Hjalmar

maanviljelijä, s. 24.8.1905 Oulunsalo. Pso Fanni Esteri Alatalo s. -06. Lapset: Aino -40, Reino -41, Antero -46. Ts JR 25, Js 27 KssK ja 34 KssK. Tst: Kuhmo, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonnnen,

Pistojoeki, Uhtuan pohjoisp. taistelut, Maaselän ja Ihantalan puolustustaistelut. Korpraali.

KAAKINEN Aarne Alfred

s. 15.3.1915 Oulunsalo. Pso Hilja Haataja s. -20. JR 25 - K.D. R 16, tykistö. Tst: Kuhmo, Uhtua, Kannas, Lapin sota. Kersantti.

KAAKINEN Abram

maanviljelijä, s. 4.5.1911 Oulunsalo, k. 23.6.-86. Pso Vieno Tervonen s. -12. k. -71. Lapset: Liisa -35, Leena -36, Aappo -38, Juhani -39. 27 KssK. Tst: Vuoksela, Vuosalmi, Vasovaara, Tetrivaara, Uhtua. Haav. Uhtualla. Kersantti.

KAAKINEN Eemil Edvard

maanviljelijä, s. 18.6.1908 Oulunsalo, k. -54. Pso Hilja Siira s. -16. Lapset: Otto -40, Kalevi -42, Reino -46, Risto -47, Pentti -48, Kaisa -50, Esko -51, Antti -53, Pekka -54. PionP 15. Korpraali.

KAAKINEN Einari Jaakko

rovasti, s. 29.1.1896 Oulunsalo, k. 27.10.-63. Pso Tekla Pauliina Virtanen s. -92, k. -77. Lapset: Leena -22, Anna-Liisa -24, Eeva -28, Ulla-Kaisa -30. Sotapappina rintamalla.

KAAKINEN Erkki Nikolai

huoltomies, s. 7.2.1920 Oulunsalo. Pso Martta Maria Haapaniemi s. -21. Lapset: Tomas -48. Er Pst panssarirykistä os. Tst: Ts Petsamo Liinahamari, Parkkina. Js Kiestingin suunta, Uhtua, Karjalan kannas, Ls Tornio,

Kemi, Rovaniemi, Kittilä. Sotamies.

KAAKINEN Iikka Aleksanteri

yliopistonlehtori, s. 17.12. 1906 Oulunsalo, k. 16.10.-77. Pso Eeva Marjatta Aulis s. -12, k. -79. Lapset: Eero -47, Kimmo -48, Marketta -51. JR 26, JR 52, JR 33. Tst: Poventsa, Karhumäki, Mäntyselkä, Hyrsylä. Kivatsu -Tsalki,

Suojärvi, Vuontelee, Ägläjärvi, Tolvajärvi, Hylkysyrjä, Lapin sota. Luutnantti.

KAAKINEN Jaakko Aukusti

kunnansihteeri, s. 8.12. 1901 Oulunsalo, k. 28.10.-72. Pso Ida Sofia Kamula s. -04, k. -67. Lapset: Taimi -29, Veikko -30, Kauno -32, Eero -34, Pentti -36, Tauno -39, Paavo -41, Toini -43, Kauko -45, Veli -46, Terttu -49. 6.12.-39 1/

IJR 40/ Tek/Perk.salo, 16.6. -41 27 KssK 5157. Siirto 5.2.-42 13 KssK. Tst: Ts: Pelkosenniemen, Savukosken, Sallan, Saijan, Säkkijärven ja Häränpäänniemen taist. komppanian vääpelinä. Js: Vaiovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoeki, Uhtuan länsipuolen taist., Kiestingin suunta. Komppanian vääpeli. Vääpeli.

KAANKINEN Jaakko Reino

työmies, 26.8.1911 Oulunsalo, k. 18.4.-61. Pso Aino Katariina Sarkkinen s. -09. Lapset: Pirkko -45, Jorma -48, Jouko -49, Juha -52. Ts 7/JR 26, Js 16.6.-41 27 KmK, 12.7.-41 Kev.Os. 5, 23.8.-41 12.K.HevS. Tst: Ts Vuoksela, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Tetrivaara, Korpivaara, Uhtuan länsip. taist. Sotamies.

KAANKINEN Johan Henrik

kirvesmies, s. 31.3.1906 Oulunsalo, k. 19.2.-64. 27 ja 34 KssK. Tst: Noisniemi, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Pso Anna Liisa Ervasti s. -20. Lapset: Kaarina -43. Tst: Vuonninen, Pistojoeki, Uhtua, Maaselkä, Ihantala. Korpraali.

KAANKINEN Kalle Henrik

maanviljelijä, s. 27.1.1907 Oulunsalo, k. 31.8.-88. Ts 7/III/JR 26, Js 27 KssK. Tst: Vuoksela, Vuosalmi. Kersantti.

KAANKINEN Uno Andreas

kirvesmies, s. 26.1. 1910 Oulunsalo, k. 14.5.-86. 27 ja 34 KssK. Tst: Noisniemi, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoeki, Uhtua, Maaselkä, Ihantala ja Pohjois-Suomen taistelut. Korpraali.

KAARELA Paavo Armas

faktori, s. 28.3.1925 Patti-joki. Pso Helvi Iida Elisa Pihlajakoski s. -33, er. Lapset: Kai -53, Ari -55, Marja -56, Anne -58, Veli-60, Asko -62. 12.4.-43 Jv KoukK 25, 20.10. -43 siir. os 5393:een, 30.6.-44 siir. 11/ 3 Pr:iin, 4.11.-44 siir.

4./ JR1:een. Tst: Sallan suunta 10.5.-12.6.-44, Kannaksen puol. taistelut 16.6.-15.8.-44. Korpraali.

KAITERA Eemil Abraham

työmies, 3.3. 1911 Oulunsalo, k. 6.5. 1969. Pso Sisko Annikki Katajisto s. -27, k. 61. Lapset: Riitta -46, Reijo -48, Kirsti -57.

KAITERA Eino Jaakop

sekatyömies, s. 13.6.1909 Oulunsalo, k. 4.11.1972. Pso Helmi Maria Lukkarila -08, k. -80. Lapset: Seppo -36.

KAITERA Niilo Henrik

työmies, s. 30.4. 1906 Oulunsalo, k. 30.6. 1976. Pso Maria Elisabet Ervasti s. -06, k. -86. Lapset: Liisa -30, k., Hilja -32, Eeva -33, Elli -35, Jukka -37, Irma -39, Pentti -41, k, Irja -43, Leena -45. 27 KssK, 13

KssK. Tst: Vuosalmi, Vuoksi, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoeki, Uhtuan länsip., Maaselkä, Ihantala ja Pohjois-Suomi. Sotamies.

KALAJOKI Atte Bernhard

journalisti, s. 24.7.1914 Oulu. Pso Ilma Mirjam Hyvönen s. -20. Lapset: Marja-Anneli -43, Jorma -45, Tarja -48, Juha -50, Meri Tuuli -56. Ts Ylipääll. turvaryhmä (Valv.os/ PM) Hki-Mikkeli; AUK/ Riihimäki; Js VP 31/3 D;

UK52; VP31; Ylip. turvar., Valv. os. VP31/ Ryhmä P. Yliluutnantti.

KALLINKOSKI Jaakko Erik

sahantyyömies, s. 23.2. 1920 Oulunsalo, k. 20.5.-91. Pso Anna-Elina Hiltunen s. -21. Lapset: Erkki -56. JR32. Tst: Vojakkala, Polkusara, Alakurtti, Uhtuan länsip., Ihantala, Pohjois-Suomi. Tykkimies.

KALLINKOSKI Pentti Olavi

autonkuljettaja, s. 14.5. 1925 Oulunsalo. Pso Aira Sylvia Savilaakso s. -33. Lapset: Ritva -52, Kari -58. KTR 4. Tst: Uhtuan pp, Loimolan Tolvajärvi, Pohjois-Suomen taistelut.

KAMULA Johan Nikolai

työmies, s. 10.4. 1918 Oulunsalo, k. 16.7. 1985.

KARHUMAA Urho Olavi

työmies, s. 17.6.1925 Oulunsalo. Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelusta 23.2.-44 - 31.12.-44. 10. TäydP 11, 2/JP 2. Tst: Korpiselkä. Jääkäri

KARINKANTA Eero Matias

s. 13.3.1925. k. 22.9.-75. Pso Aili Elisabet Ränä -25. Lapset: Kaisu -48, Anja -50, Esko -51, Juhani -55, Seija -60, Paavo -64. I PionP. Tst: Pohjoisrintama Tornio-Kilpisjärvi. Pioneer. Sotamies.

KARINKANTA Esa Henrik

autoilija, s. 22.10.1923 Oulunsalo, k. 18.2.-84. Pso Saimi Myllyaho s. -21, k. -60. Js 19.1.-42 JvKK 15, 30.9.-42 Oulskp. 22.5.-44 1/JvKK 6. Sotamies.

KARINKANTA Juho Mainio

kirvesmies, s. 5.9.1908 Oulunsalo. Pso Hilda Maria Hyvärinen s. -04. Lapset: Väinö -44. JR 53. Tst: Kiestinki, Karjalan kannas. Haav. 29.11.-41. Sotamies.

KARINKANTA Väinö Valdemar

kirvesmies, s. 9.1.1904 Oulunsalo, k. 9.4.-62. Pso Sofia Kukkonen s. -01. Lapset: Arvo -27, Elvi -30, Hilikka -32, Alpo -37, Osmo -42. Ts 11D, Js 27 KssK. Jääkäri.

KARPIO Lauri Johannes

s. 11.5.1924 Oulunsalo. Pso Eeva Annikki Enberg s. -26. Lapset: Leena -46, Anneli -48, Raija-Liisa -50, Paula -54, Jukka -61. ItPsto Kotka, Viipuri ja Viipurin ympäristö. Kersantti.

KARVANEN Vilho Deodor

puutyönopettaja, s. 5.5.1906 Valkeajärvi, k. 19.9.-66. Pso Marja Helena s. -05, k. -60. Lapset: Sinikka -29, Tapani -31, Seppo -33, Anja -35, Sirkku -42, Mikko -44, Vuokko -49. Tst: Ts Kotkan ilmapuolustus, Js Uhtuan ja Kanaksen ilmapuolustus. Korpraali.

KARVONEN Heimo Johannes

levyseppä s. 10.6.1925 Oulunsalo, k. 20.5.-86. Pso Kerttu Sofia Palvallehto. Lapset: Aku -51, Hilikka -54. Ei lähempiä tietoja.

KARVONEN Lauri Henrik

rakennusmies, s. 16.3.1923 Oulunsalo. Pso Eeva Marjatta Leinonen s. -24. Lapset: Risto -49, Reino -51, Eino -53, Yrjö -55, Esko -56, Helvi -57, Tuula -60, Seppo -67. JR 53. Tst: Uhtuan suunta, Kivennapa, Heinjoki, Ihantala. Sotamies.

KAUPPI Otto

johtaja, s. 14.4.1902 Oulu, k. -77. Pso Tyyne Maria Hekanaho s. -04, k. -77. Lapset: Jorma -27, Risto -31, Pertti -33. JR 31. Tst: Ilomantsi. Talouspäällikkö. Kersantti.

KAUPPILA Toivo Johannes

työmies, s. 4.8.1910 Oulunsalo, k. 2.6.1989. Sotamies. Ei lähempiä tietoja.

KAVERI Tauno Eerikki

maanviljelijä, s. 8.11.1917 Oulunsalo, k. 8.12.1992. Pso Anna Inkeri Rahko s. -21. Lapset: Leena -45, Liisa -47, Laura -47, Eero -52, Markku -54, Juha -60. II /JR 15. Tst: Viisjoki, Kiviniemi, Ihantala, Vuosalmi. Haav. 5.10.1943. Kersantti.

KELA Eino Iisak

työmies, 6.6.1915 Oulunsalo, k. 1.12.-81. Pso Aini Elisabet Annala s. -25, k. -84. Lapset: Aila -58, Eila -61. Js 25.10.-43 Tyk-KoulK4, 17.12.-43 11./JR 37, 24.1.-44 Oul skp. Sotamies.

KELA Erkki Akseli

s. 14.11.1910 Oulunsalo. Ts valtion patruunatehdas, Lapua, Js 18.6.-41 10 R.KorjK.

Rautatiepioneeri, seppä. Radan jälleenrakennus rataosilla Wrs-Sal, Uuk-Anl- Krivi-Wua-Tj. Ol- Hd. Vetäytymisvaiheen rata-työt Änl-Mat. Korpraali.

KELA Jaakko Aukusti

tehdastyöläinen, s. 14.3.1910 Oulunsalo, k. 8.11.-73. Pso Anna Sofia Holappa s. -19, k. -90. Lapset: Reijo -37, Pirkko -41, Pentti -44, Pekka -50, Paula -51, Riitta -60. Ts 7/III/JR 26, Js 27 KssKja 34 KssK. Tst: Ts Vuoksela, Js Vasoara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuoninen, Pistojoeki, Uhtuan länsip. taist., Maaselan puol. taist., Ihantalan puol. taist., Pohjois-Suomen taist. Haav. 23.7.-41 Pistojoella käteen. Sotamies.

KELA Lauri Veikko

kauppias, kauppaneuvos, s. 11.7.1913 Oulunsalo, k. 6.7.-89. Pso Eeva Maria Maikkula-18. Lapset: Eva Marianne -53, Kirsi Maria -55. Ts E/I/KTR 9 autonkuljettaja, Js Aut. Kus., varaosamies. Tst: Ts Suomussalmi, Raate, Kuhmo. Kersantti.

KELA Leevi

puuseppä, s. 17.10.-1895, Oulunsalo, k. 6.8.-80. Pso Maria Ojala, s. -94, k. -24. Lapset Toivo -13, Eeva -18. Sota-aikana työvelvollisena Kaamasessa.

KELA Pentti Antero

tehdastyömies, s. 2.2.10.1925 Oulunsalo. Pso Maila Margareetta Blomqvist s. -29 Turku. Lapset: Heikki -60. JR 11. Tst: Inon -Humaljoen välillä, Tornion mairinnousu. Kk- ja kiväärimies. Korpraali.

KELA Väinö Henrik

työmies, s. 24.8.1908 Oulunsalo, k. 2.8.-87. Pso Hilja Elisabeth Talkkunmaa s. -01, k. -91. Lapset: Inkeri -32, Sirkku -44, Liisa -47, Kerttu -49. Jv KK5, SPoK. Sohjanan suunnan rajataist., Sohjanan taist. Kiestingin valtaus-taist. Sotapoliisi. Sotamies.

KERTTULA Veli Erkki

teknikko, s. 1.2.1922 Oulu. Pso Hilikka Tuira s. -21. Lapset Erkki Antero -47, Kimmo -51, Hannele -53. Jv KoulK 15, ErP 7. Tst: Kirvesjärvi, Nuosjärvi, Matkapuro, Lehtiniemi, Leinosaari, Rukajärven suunta, Klyyssivaa-ra. Palvellut vapaaehtoisena sotapoliisina 105 PolK:ssa 18.12.39 - 7.4.40. Kersantti.

KERTTULA Yrjö Johannes

s. 27.12.1908 Raahe, k. 20.8.-62. Pso Aino Katariina Vikstedt s. -02. 20.6.-41 A.V. 9, 15.7.-42 Jv KK 19, 10.8.-42 Oul Skp, 20.8.-42 Järj. Keskus 2:een, 11.7.-44 Os. Hanelius/PVN. Sotamies.

KESTI Veikko Kalervo

autoilija, s. 1.4.1910 Oulunsalo, k. 30.9.-79. Pso Saimi Emilia Ervasti s. -11, k. -77. Lapset: Eila -34, Rainer -38, Tauno -45, Esko -47. Ei lähempiä tietoja.

KETOLA Lauri Eemil

autonkuljettaja, s. 18.1.1910 Rautio, k. 31.3.-93. Pso Martta Elviira Hakkarainen s. -12. Lapset: Lauri -37, Leena -41, Risto -44. EsiK/ 3 DE. Tst: Uhtuan suunta, autonkuljettaja. Korpraali.

KILJANDER Vihtori Albert

-44 Katitsanlampi. Sotamies.

työmies, s. 26.9. 1904 Oulunsalo, k. 19.3. -79. Pso Saima Vanhala s. -06. Lapset: Ossi -33. II/KTR 11. Tst: Pasuri, Salmenkaija, Siuntola, Ylämaa, Viipuri, Koivisto, Käppäselkä, Karhumäki, Maaselkä. Haav. 12.7.

KILJANDER Vilho Henrik

Tsalkki, Samba, Kulismajoki, Krääsä, Pyhäjärvi, Pyhäselkä, Petroskoi, Juksova, Loimola, Tornio, Muonio.

hitsaaja, s. 4.5.1920 Oulunsalo. Pso Rauha Mirjami Rikala s. -22 Virrat. Lapset: Ritva -45, Taisto -46, Tuomo -52, Tarja -63. Jv KoukK 3, siirretty 5 KKK. Tst: Isolanvaara, Jänisjoki, Lunkulansaari, Mantsinsaari, Veskelys,

KINNUNEN Kalle Henrik

maanviljelijä, s.20.7.1908 Oulunsalo. Pso Aune Dagmar Kylmänen s. -10, k. -83. Lapset: Aila Helinä -38, Pertti Kaarlo -40, Terttu Annikki -52, Hilikka Tellervo -53. JR 25, 27 KssK, 34 KssK, Sv -leiri 31 ja JR 33. Tst: Kuhmo, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoensuu, Uhtua, Jyväskylä, Maaselkä, Ihantala, Pohjois-Suomen taistelut. Alikersantti.

KINNUNEN Lauri Johannes

työmies, s. 16.5. 1910 Oulunsalo, k. 24.6.-83. JR 25, 27 KssK ja 34 KssK, Sv -leiri 31, JR 33. Tst: Kuhmo, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoensuu, Uhtua, Hylkysyrjä, Tornio, Saarijärvi, Rovaniemi. Sotamies.

KINNUNEN Väinö Jakob

työmies, s. 8.2.1913 Oulunsalo, k. 13.1.-47. Ei lähempiä tietoja.

KINNUNEN Yrjö Antero

sekatyömies, s. 23.3.1918 Oulunsalo, k. 12.7.-86. Pso Arja Kyllikki Kylmänen s. -27. Lapset: Aino -45, Tuulikki -47, Pekka -48, Olavi -49, Tapio -50, Hannele -52, Kalevi -54, Veli-Matti -55, Seppo -56, Jorma -58, Arto -59, Helena -61, Jaana -62, Jari -64. Ts JP 3, Js JR 8. Tst: Joutsenselkä, Lintula, Talaslampi, Väärämäki, Muolaanjärvi, Summa, Koirinoja, Äänislinna. Ryhmänjohtaja. Haav. helmik. -40 Summassa vasempaan jalkaan. Kersantti.

KOIVISTO Frans Henrik

kalastaja, s. 3.11.1904, k. 15.2.-64. Sotasairaala 32, Kuusamon Kurkijärvi. Sotamies.

KOIVISTO Eino Aapram

kalastaja, s. 28.2.1920. JR 12 22.5.-40, JR2, siirretty Erill.os. Pennaseen. Haav. 28.8.-41 Lutolla. Korpraali.

KOKKO Helmer Herman Johannes

s. 21.1.1924 Kempele. Pso Hilja Martta Eerikkilä s. -23. Lapset: Jouko Jorma Antero -46, Jouni Ahti Olavi -48, Ilpo Juhani -49, Airi Hellevi -51. Js5/JR53. Tst: Uhtua, Kannaksen ja Pohjois-Suomen taistelut. Haav. 25.11.-43. Korpraali.

KOKKO Herman Eliel

pienviljelijä, s. 18.9.1901, k. 2.7.-83. Pso Olga Elisabeth Sankilampi s. -05. Lapset: Annikki -28, Eine -30, Kalevi -31, Marjatta -33, Kerttu -38, Olavi -42, Antero -44, Sirkka-Liisa -46, Reijo -48.

KORHONEN Eino Jaakoppi (Jaakko)

kirvesmies, s. 25.7.1925 Oulunsalo. Pso

Anna-Liisa Kukkonen s. -23, k. -84. Lapset: Esko -48, Sirkka -49, Anneli -50. 5/JR 11, 1/JR 1. Tst: Ino-Seivästö, Noskua-Vuoksi, Vuosalmi-Ihantala, Tornio-Kilpisjärvi. Alikersantti.

KORHONEN Emil

kauppias, s. 28.5.1916 Oulunsalo, k. 23.6.-89. Pso Vieno Maria Kallinen s. -14. Lapset: Raimo -43, Risto -47. RT 1 2 kompp. Tst: Maajärvi, Salmijärvi, Polvijärvi, Laukkujoki, Höyhenjärvi, Kornettijärvi, Hangon rintama. Tyk-kimies, Matruusi.

KORHONEN Erkki Paavo

kirvesmies, s. 12.9.1920 Oulunsalo, k. 27.12.1989. Pso Ellen Johanna Lehtomäki s. -22. Lapset: Eeva Liisa -48. SP 5, YP 2, JR 31, JR 12, JR 33. Tst: Kiestinki, Maaselkä, Karjalan kannas, Pistojoensuu, Louhi, Lohilahti, Lohijärvi. Korpraali.

KORHONEN Kalle

kirvesmies, s. 31.7.1912 Oulunsalo, k. 7.9.-93. Pso Jenny Katariina Kaukko s. -14, k. -93. Lapset: Aino -38 k -38, Reino -39, Eino -41, Seija -42, Tauno -46, Irma -54. Kev. os. 5. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Tetrivaara, Korpivaara, Uhtuan länsip. taistelut. Haav. Kiskisjärvellä. Alikersantti.

KORHONEN Vilho Henrik

kumityöntekijä, s. 27.2. 1923 Oulunsalo, k. 18.1.-83. Js 19.1.-423/JvKK.15, 28.7.-42 HTK/III AK, 10.9.-42 3 D, 26.9.-42 II/JR 53. Puol. taist. Uhtuan länsip., 3 D:n torj. taist. VT-linjalla Onkamonkangas, viiv. taist. Länsi-Kan-

naksella Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, 3D:n torj. taist. Noskua-Vuoksen lohkolla, Vuosalmen puol. taist., Ihantalan-Harjulan puol. taist., Tornio, Rovaniemi, Kittilä, Korpraali.

KORHONEN Väinö

yrittäjä, s. 16.11.1919 Oulunsalo, k. 16.12.-61. Pso Jenni Vartiainen s. -14, k. -90. Js E/PionP 15, viesti-au ja puh. ryhmän johtaja. Tst: Kannas 1944. Kersantti.

KORKIAKOSKI Antti Matias

laitosmies, s. 13.12.1915 Sievi. Pso Impi Ronkainen s. -26. Lapset: Olavi -39, Inkeri -40, Osmo -42, Seppo -43, Jouko -47, Juhani -48, Irma -50, Pirjo -51, Armi -54, Ritva -56, Pentti -59, Päivi -60, Antti -62, Minna -64, Mika -67,

Jorma -68, Eero -72. Tst: Suomussalmi, Raate, Pitkäranta. Korpraali.

KORPELA Kaarlo Albert

maanviljelijä, s. 20.10. 1911 Isokyrö. Pso Lyydi Elisabet Ervasti s. -05, k. -69. Lapset: Matti -34, Maija-Liisa -37, Veikko -38, Raili -41, Heikki -43, Jaakko -46. Ts JR 23, pk-ryhmänjohtaja. Tst: Taipale. Paleltumis-

vamma oikeassa jalkate-rässä. Inv. 30 %. Kersantti.

KORPI Eino Vihtori

maanviljelijä, s. 10.7.1925 Oulainen. Lapset: Jaana -61, Tiina -61. JR 1 ja useassa muussa yksikössä. Tst: Musterjärvi, Ino, Heinjoki, Vuosalmi, Röytä, Kyläjoki, Rovaniemi, Kittilä, Muonio. Haav. Vuosalmella, inv. 30 %. Korpraali.

KOSKELA Heino Henrikki

radiomekaanikko, s. 8.2. 1921 Ylivieska. Pso Vieno Saukonoja s. -20. Lapset: Heikki -47, Kaisa -49, Matti ja Marja -50, Esko -52, Hannu -54, Mikko -55, Liisa -57, Paula -58, Jukka -60, Eeva -61, Markku ja Maarit -62. JR 50.

Tst: Syväri, Särkijärvi, Kiemäjärvi, Karskilän järvi, Avola. Korpraali.

KOSKELA Niilo Heikki

virtija, s. 19.8.1921 Kuivaniemi. Pso Eeva Hyry s. -25. Lapset: Leena -51, Heikki -55, Kari -57, Erkki -62. JR 12. Tst: Ääninen, Karjalan kannas, Lapin sota. Kersantti.

KOSKENKORVA Aarne Henrik Lennart

keittäjä, s. 29.11.1921 Oulunsalo. Pso Laura Kyllikki Räisänen s. -34. Lapset: Seija -56, Raimo -57, Maarit -59, Marja-Liisa -66. Js 1.9.-41 3/JvKK.13, 7.5.-43 E/HTK 2, 10.5.-43 V AKE, 14.5.-43 63 SPol.K. Sotapoliisi.

KOSKENKORVA Erkki Antreas

työnjohtaja, s. 6.2.1924 Oulunsalo, k. 27.7.-87. Pso Jenni Määttä. Lapset: Liisa -47, Jorma -41, Leena -51, Seppo -55. Tst: Uhtuan suunta. Karjalan kannas. Haav. Vuosalmellakranaatin sirpaleesta kyynärpäähän ja rintaan. Korpraali.

KOTKA Antti Alarik

s. 20.10.1905 Oulunsalo, k. 14.5.-75. Pso Aino s. -07. Lapset: Rauni -34, Juhani -36, Liisa -38, Kirsti -43. JR 25-27. Ts Kuhmo, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Pongalahti, Vuonninen, Pistojoki, Viipurin ja Viipurinlahden taistelut. Väapeli.

KOTKAMO Huugo Antti Vihtori

putkimies, s. 16.11.1915 Oulunsalo, k. 26.1.-93. Pso Vieno Malo s. -16. Lapset: Raimo -41, Terttu -42, Juhani -43, Pirkko -45. JR 25 Kuhmo, Uhtuan suunta. Korpraali.

KOTKAMO Kaarlo Lauri Olavi

raudoittaja, s. 5.2.1923 Oulunsalo, k. 15.7.-66. JR 11. Tst: Louhen suunta, Uhtuan suunta. Haav. 2.3.-44 kr sirpaleesta päähän Ihantalan Harjulan loh-kolla ja 14.6.-44 Onkamonkankaalla kranaatin sirpaleesta hartiaan. Ryhmänjohtaja. Kersantti.

KOTKARANTA Johan Albert

maanviljelijä, s. 2.1.1908 Oulunsalo, k. 27.1.-77. Pso Anna Rauha Sassi s. -11. Lapset: Kerttu -35, Alpo -36, Aimo -38, Pentti -40, Paavo -44, Erkki -44, Leena -45, Esko -47, Elvi -49, Kirsti -52, Paula -59.

KRAMSU Juho

vanhempi konstaapeli, s. 12.9.1923 Oulunsalo. Pso Vieno Sofia Nurkkala s. -27 Ol Pyhäjärvi. Lapset: Timo -48, Kerttu -49, Arja -55, Urpo -57. Jv KoulK 15. Tst: Syväri, Pitkäranta, Sammatus, Vitele, Kuukajärvi, Salmi, Huk-

su, Ruhtinaanmäki, Uuksujärvi, Keminsalmen valtaus. Haav. 7.10.-44 Kemissä. Korpraali.

KUIVALA Adiel Ferdinand

kirvesmies, s. 27.7.1921 Oulunsalo, k. -54. Pso Elina Hagström. Lapset: Seppo -49. Ei lähempiä tietoja.

KUIVALA Pentti Johannes

alikonemestari, s. 27.8. 1922 Oulunsalo. I pso Helga Margareed s.-25, k. -72, II pso Maria Liisa Häikiö. Lapset. Tuula-51, Arja -54, Mirja -58. VKK 4/ 1 siirto 17.1.-42 JR 2 16. 11.42 KK1 pesula 2200. Haav. 14.4.-42 Jantupa-joella. Ylivääpeli.

KUKKONEN Aaro Albert

ahtaaja, s. 12.7.1920 Oulunsalo. Pso Johanna Elisabet Tuokkuri s. -07, k. -82. 18 Er Psto. Tst: Syvärin lohkolla. Tykkimies.

KUKKONEN Antti Johannes

ylivääpeli, s. 27.10.1916 Oulunsalo, k. 25.1.-58. Pso Milka. Lapset: Maija-Liisa, Merja. Tst: ilma-voimissa vakinaisena. Ylivääpeli.

KUKKONEN Eino Esaias

kirvesmies, s. 27.4.1919 Oulunsalo, k. 19.12.-75. Pso Anna-Liisa s.-23. Lapset. Eeva-Liisa -51. J.P Koulutus k. 1. Tst: Kokkari, Vilokki, Koirinoja, Pitkäranta, Salmi, Vitele, Tuulos, Aunus, Syväri, Petroskoi, Kärhumäki,

Stalininkanava, Länsi-Syväri, Kuuterselkä, Rokkalanjoki, Tahumaasto, Vuosalmi. Alikersantti.

KUKKONEN Eino Johannes

autoilija, s. 23.6.1924 Oulunsalo, k. 6.8.-84. Pso Sylvi Määttä s.-29, k. -93. Lapset: Jouko

-55, Mauri -56, Kyösti -57, Maarit -62, Riitta -64. Tst: Kuuterselkä, jossa sairastui 23.3.-44. Sotamies.

KUKKONEN Johan Iisakki

seppä, s. 9.8.1908 Oulunsalo, k. 3.11.-91. Js 16.6.-41 27 KssK, 18.2.-42 34 KssK. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Maaselän ja Ihantalan puol. taist., Lapin sota. Sotamies.

KUKKONEN Kustaa Aleks

kirvesmies, s. 18.10.1905 Oulunsalo. Pso Greta Matilda Halonen s.-05. Lapset: Pentti Juhani -37. Toimi sotien aikana polttoainevarikko 12 jakelumiehenä. Sotamies.

KUKKONEN Lauri Aleks

työkoneen kuljettaja, s. 22. 5.1922 Oulunsalo, k. 14.1.-83. Pso. Martta Annikki os. Helanen s.-22. 3 kompp./JR 53. Tst: Kies-tinki ja Uhtua, 3 D:n viiv. taist. Muolaa, Heinjoki. Ls Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Haav. 27.6.-44 ja 28.10.-44. Korpraali.

KUKKONEN Oiva Jaakko

työmies, s. 31.1.1908 Oulunsalo, k. 8.8.-52. Pso Aune Anna Elisabet Sarkkinen s. -11, k. -78. Lapset: Eila Inkeri -37, Oiva Henrik -41, Kaisu Sinikka -45. Ts JVR. Tst: Ts Vuoksela, Js Vasovaara,

Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara. Korpraali.

KURIKKA Aarne Alarik

kalastaja, s. 2.7.1923 Oulunsalo. JR 11. Tst: Länsi-Kannas, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksenlohko Vuosalmi, Uhtua. Konekiväärimies. Haav. 20.7.-44 käteen. Korpraali.

KURIKKA Johan Jalmari

kalastaja, s. 5.9.1894 Oulunsalo, k. -73. Pso Saimi Sarkkinen. Lapset: Reino -21, k. -91, Aarne -21, Aune -25, Elvi -28. Js Karjalan kannaksella.

KURIKKA Reino Johannes

kalastaja, s. 4.9.1921 Oulunsalo, k. 22.6.-91. Pso Anna-Liisa Ervasti s. -20. Lapset: Kaarina Raili -43, Terttu Taava Tellervo -48, Pentti Johannes -49, Seppo Olavi -51, Juha Jalmari -53, Anne Marita -56, Kalevi Antero -58, Liisa Mirjami -60, Sinikka Päivi Helena -63, Anne-Mari -66. Jv KoulK 13, It kev. os HKK/31 ja 20 ItR/30 BSW. Tst: Itäkarjalan taist., Lapin sota. Korpraali.

KURTTI Väinö

s. 10.11.1920 Oulunsalo, k. 20.12.-40. Kuoli tapaturmaisesti sotilaskolonassa. Sotamies.

KUUSELA Jouko Johannes

kirjaedustaja, s. 9.3.1918 Alajärvi. Pso Sirkka Sinikka Anna-Liisa Kauhanen. s. 27, er. Lapset: Liisa -61. Ts 1./ViestiP 1, Js 24 Kpk ja 28 Kpk. Tst: Ts Muolaa, Munasuo, Leipäsuu, Kämäri, Js Uhtua ja Ostasuunta. Alikersantti.

KYLMÄNEN Ahti Olavi

maanviljelijä, s. 26.5.1912 Kempele. Pso Anna Sylvia Vikstedt s. -17. Lapset: Aarre Olavi -39, Leila Helinä -45, Jorma Kullervo -47, Eero Juhani -47, Heli -59. Ts Er P 21. Js Sininen prikaati. Tst: Kivi, Äyräpää. Haav. syksyllä 1942. Alikersantti.

KYLMÄNEN Antti Valdemar

toimittaja, s. 7.10.1908 Kempele, k. 18.12.-50. Pso Hilja Alatalo s.-20. Lapset: Antti -40, Alpi -43, Aino -44, Anne -46, Anna-Liisa -48. Ei lähempiä tietoja.

KYLMÄNEN Yrjö Henrik

lämmittäjä, s. 13.6.1915 Oulujoki, k. 7.9.-91. Pso Aune Maria -19. Lapset: Anja -39, Raili -41, Aila -44, Yrjö -47, Timo -48. VP määr. 21 VP:aan. Os. sotatoimiin Miinanraivaajaluksessa, puh. miehenä Joutsjärvellä, Märkäjärvellä ja rannikkolohkolla. Suomen ja Venäjän rauhansopimuksen jälkeen sotavankina Saksassa. Sotamies.

KÄRKKÄINEN Jaakko Henrik

maanviljelijä, s. 25.3.1911 Oulunsalo, k. 25.8.-90. Pso Martta Margareetta s. -15. k. -92. Lapset: Kalevi -39, Erkki -45, Eeva -48, Pekka -53. Js. 27 kvr, Tal. kompp JR 11. Tst: Vasaraara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Telenvaara, Korpivaaran

Uhtuan länsi- ja pohj. pään taist. Ajomiehenä 24. TalK:ssa Itä-Karjalassa. Korpraali.

KÄRKKÄINEN Johan Einari (Janne)

pienviljelijä, s. 11.8.1904 Oulunsalo, k. 23.5.-93. Pso Naimi Elisabeth Kauppila s. -05, k. -66. Lapset: Marjatta -36, Martta -37, Martti -39, Laura -41, Aino -43, Väinö -44, Esko -46, Arvo -49. Ts Er P 21. Js 27 KssK, HTK/6D. Tst: Ts Viipurinlahti, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Uhtuan länsip. Sotamies.

Uhtuan länsip. Sotamies.

KÄRNÄ Eino Viljami

kultaseppä, s. 20.5.1918 Kuhmo. Pso Tyyni Emmi Vataja s. -19. Lapset: Kaisu -44, Jussi -46, Risto -48, Outi -51, Irma -53. JR 27. Tst: Suomussalmi, Hukkonniemi, Raatteen taist., KuhmonSaunajärvi. Haav. Inv. 25 %. Alikersantti.

LAHTI Väinö Johannes

rakennusmestari, s. 2.7.1926 Merijärvi. Pso Seija Kaarlela. Lapset: Maritta -59, Anna-Leena -63, Jarmo -70. Jv KoulK 15. Korpraali.

LAITINEN Pauli Lauri

maanviljelijä, s. 21.11.1908 Tyrnävä, k. 7.3.-83. Pso Tyne Elina s. -22. Lapset: Pekka -50, Pentti -52, Laila -65. Ts T.Kev.Os 2 ja 1./JR 27, Js 19.8.-43 HTK/Kotij, 25.8.-43 Oul SkpE, 23.11.-43 4/JvKK 22, 15.1.-44 HTK 2, 19.1.-44 HuoltoK/ 20 Pr. Tst: Ts Suomussalmi, Raate, Kuhmo, Js Syvärin sillanpääaseman torj. taist., Viipuri, Juustila, Tolvajärven torj. taist. Haav. 13.3.1940 Kuhmossa. Sotamies.

LAPPALAINEN Reino Johannes

muurari, s. 26.11.1925 Oulunsalo. Pso Sylvi Launonen s. -28, er. Lapset: Terttu -49, Timo -51, Jouni -54, Kari -57, Veikko -58. JvKK 19. Tst: Vuosalmi. Korpraali.

LAPPALAINEN Urho Vilhelm

kirvesmies, s. 4.8.1921 Oulunsalo, k. 26.6. -77. Pso Elli Sofia Lapinoja s. -23. Lapset: Tuula -48, Esko -49. Js 23.7.-41 24 LK, 17.8.-44 II/KTR 16. Lääkintäaliupseeri. Tst: Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsip. ja poh. puol. taist., Kannaksen viivytystaist., Tornio, Kemi, Rovaniemi. Alikersantti.

Kannaksen viivytystaist., Tornio, Kemi, Rovaniemi. Alikersantti.

LAPPALAINEN Väinö Johan Aapraham

tislaaja, s. 6.5.1923 Oulunsalo. Pso Martta Mikkola s. -25. Lapset: Maire -45, Tuula -50. Jvr 15. Tst: Aunuksen kannaksen länsipuoli. Haav. -44 Syväri. Alikersantti.

LEPPÄMÄKI Jorma Jouko

lennonjohtaja, s. 30.12.1925 Äänekoski. Pso Päivikki Mononen s. -33. Lapset: Otso -60. VP 1 Mikkeli, 6/VP1 Mikkeleli/Oulu 1D esikunta. 13.10.-43-12.4.-44 8/VKK, 13.4.-44 - 28.10.-44 VP 1, 5.11.-44 - 31.12. -44 PaIV, 1.1. -45 - 16.12. -45 6/VP 1. Yli luutnantti.

LINDSTRÖM Väinö Henrikki

rakennusmies, s. 29.5.1909 Oulunsalo, k. 30.3. -65. Pso Aili Kaitera s. -11. k. -93. Lapset: Martti -36, Marja-Liisa -47, Erkki -49, Aune -51. Ei lähempää tietoja.

LUKKARINEN Toivo Kaarlo Henrik

nosturinkuljettaja, s. 30.5.1923 Oulunsalo. JR 11. Tst: Uhtuan länsip. taist., Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Vuosalmi, Ihanatala, Tornio, Rovaniemi, Kittilän suunta. Haav. 17.10.-42 ja 30.6.-43 Uhtuan länsipuolella. Korpraali.

LÄÄKKÖ Johan Henrik (Heikki)

maanviljelijä, s. 17.1.1910 Oulunsalo, k. 29.6.-81. Pso Eeva Johanna Aho, s. -21 Alatorniolla, k. -77. Lapset: Anna-Liisa -51, Helena Mirjami -53, Saira Elina Marjatta -54, Antti Heikki Iisakki -57, Erkki Juhani -59, Paavo Kallervo -63, Yrjö Sakari -66. 19. TalK, 34 KssK ja 27 Kssk. Tst: Vasovaara, Latva-

jarvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Uhtuan länsi- ja pohj. puolen taist, Äänisniemi, Poventsa, Pohjois-Suomen taistelut. Korpraali.

LÄÄKKÖ Iisak Jaakoppi

maanviljelijä, s. 18.3.1911 Oulunsalo, k. 15.4.-74. Pso Elli Kuivala s. -17. Lapset: Maijaliisa -40, Juhani -43, Kaisu ja Pekka -49. Ts polttoainevarikon vartiopäällikkö Kempeleen Tiilitehtaalla sekä il-mavalvonta. Myös jatkosodassa. Alikersantti.

LÄÄKKÖ Niilo Antreas

maanviljelijä, s. 5.12.1914 Oulunsalo, k. 13.5.-85. Pso Aino Martta s. -15. Lapset: Matti Iisakki -34, 27 KssK, JR 11, JR 53. Viipurinlahti, Uhtuan suunta, Karjalan kannas, Lapin sota. Kersantti.

MAIKKULA Jaakko Ilmari

s. 12.7.1925. Ipsso Kyllikki Anttila s. -28, k. 76, II pso Elsa Helena Räisänen, ent. Seilonen s. -28. Lapset: Sinikka -48. Suorittanut sodanaikaista III lk:n nostomiespalvelua 15.10.-43 - 31.12.-44. 6/II Ps.Pr ja PsP/2 KevPr .

Tst: Karjalan kannas -44. Yhteysaliupseeri. Sotamies.

MAIKKULA Jaakko Viljami

maanviljelijä, s. 20.4.1898 Oulunsalo, k. 12.4.-70. Pso Anna Maria Palokangas s. -92, k. -70. Lapset: Eva Maija -18, Annikki

23, Jaakko -25, Martti -27. Ts KPP/LR, Js 14. SpolK. Sotapoliisi. Tst: Sohjanan suunnan raja-taistelut, Sohjanan taistelu, Kiestingin valtaus-taistelu, Kangasvaaran ja rautatien puolustus-taistelu. Sotamies.

MALINIEMI Joel

metsuri, s. 14.6.1911 Oulunsalo, k. 22.7.-80. Ts JR 25, Js 16.6.-41 27 KssK, 4.9.-41 I/2K. Hev.S, 31.8.-43 24 ELK, 16.3.-44 12 K.Hev.S. Tst: Ts Os. so-taan Pr W:n mukana, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Tetrivaara, Uhtuan suunta, Karjalan kannas, Pohjois-Suomen taistelut. Haav. Tetrivaarassa 22.7.-41. Sotamies.

MALO Heimo

s. 1923 Oulunsalo, k. -75. Pso Saimi s. -19. Lapset: Irma -46, Irja -49. Sotamies.

MALO Uno Johannes

kirvesmies, s. 26.5.1907 Oulunsalo, k. 22.6.-49. Pso Alma Johanna Nalkki s. -08, k. -48. Lapset: Anja-31, Sinikka-46, Aulikki -48. Js 27. KssK ja 34 KssK. Ajomies. Tst: Vasovaara, Latvajärvi,

Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonni-nen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara. Sotamies.

MARKUSBACKA Kaarlo Oskari

autonkuljettaja, s. 1.12.1921 Kiiminki. Pso Aune Maria Fält. JR 45. Tst: Maaselkä, Laatokka, Syväri. Korpraali.

MATHLIN Eino Aukusti

kirvesmies, s. 27.7.1903 Oulunsalo. Pso Salli Eeva Kemppainen s. -08. Lapset: Sirkka-Liisa -54. JR 32. Tst: Vuonni-nen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan Ruka-järvi.

MATHLIN Isak Alarik

kirvesmies, s. 6.6.1908 Oulunsalo, k. 14.2.-63. Js 16.6.-41 27 KssK, 18.2.-42 34 KssK, 24.2.-43 HTK, 29.10.-43 5/II JR 53. Tst: Suomussalmen taistelut, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonni-nen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan pohj. puol. taist., Maaselän puol. taist., Ihantalan puol.taist., Pohjois-Suomen taistelut. Sotamies.

MATHLIN Juho Emil

rakennusmies, s. 10. 9. 1906 Oulunsalo, k. 5.1.-87. Pso Saimi Kemppainen. Js 21.6.-41 HTK/ IV AKE, 12.7.-41 Os AK TienRakP, 1.9.-41 Os Pitkänen, 1.10.-41 LinRP 561, 15.12.-41 LinnRPAK1, 6.8.-42 S91 SvankK, 30.4.-43 21 SvK, 30.3.-44 VartioKsv-leiri 32. Sotamies.

MATHLIN Väinö Jalmary

rakennusmies, s. 8.12.1912 Oulunsalo, k. 10.1.-75. Js 28.6.-41 V.P 13, 23.3.-42 ErP 22, 1.12.-43 ErP 2, 27.7.-44 TyöK 553. Tst: Vaisjärvi, Kinnasjärvi, Latvajärvi, Vuokki-niemi, Sohjana, Kokkosalmi, Kiestinki, Louhen suunta. Sotamies.

MERENHEIMO Urho Ilmari

everstiluutnantti, s. 13. 7.1901 Suomussalmi, k. 2.3.-89. Vs: OulunSK. Ts III/ KTR 7, Js 22.6.-41 I/ KTR 15 komentaja. Tst: Ks Oulun valtaus, Ikaali-nen, Kyröskoski ja Tam-pere, Ts 7 D:n loholla Sakkolassa-Kelja-Volos-sula, Js asemataistelut Keski-Kannaksella 3 pston komentajana, torjunta- ja viiv. taist. Ohtava-Hartonen, Siiranmäki-Kivennapa-Punnusjoki -Salmenkajajoki Äyräpään ja Vuosalmen suunnassa 7 pston komentaja-na. Loppuvaihe AK:n ryhmäupseerina 11. psto. Haav. silmään 5.2.-43. Everstiluut-nantti.

MERENHEIMO Veikko Kalervo

majuri, s. 21.3. 1907 Suo-mussalmi, k. 20.8. -52. Ts JR 23, Js 12.6.-41 JR 52, 1.10.-41 JvKoulK 16, 1.7.-42 JvKoulK 15, 11.4.-43 SKPK 6.5.-43 JvKoulK 15, 29.12.-43 VI AKE Tst: Ts Taipaleenjoki, Vuosalmi, Js Kolvasjärvi, Repola, Omelia, Pajarinjärvi, Ontrosenvaara, Ru-kajärvi, Laatokan koillispuoli. Majuri.

MERENHEIMO Viljo Voitto Jaakko

kapteeni, s. 16.11.1909 Oulu, k. 30.3.-77. Ts 18.8.-39 KTR 1, 26.12.-39 II/ KTR 9, 14.2.-40 TTK 5, Js 17.6.-41 KTR 2, 31.5.-43 Syv.lin.

Psto 4, 11.9.-43 TykKoulK 3, 25.9.-44 II/ KTR 1. Tst: Os. Pälkjärven, Jänisjoen, Rytyn, Sortavalan, Tshok-kilan, Kaskanen, Latvian, Ylä-Syväriin, Sjargozeron, Batashevskajan, Garan, Levinan, Hotan ja Bara-niin taisteluihin pstoup-seerina. Kapteeni.

MERILÄINEN Paavo Evart

autonkuljettaja, s. 18.1. 1917 Oulu, k. . Pso Elsa Pieta Mari Ervasti s. -20 Oulunsalo. Lapset: Jussi -39, Esko -44, k. -86. Tst: Uhtuan suunta, Myrskyn tukikohta, pioneeriP. Lo-malaiskuljetuksissa auto-sotamiehenä. Sotamies.

METSO Eino Olavi

veturinkuljettaja, s. 11.7. 1920 Oulunsalo. Pso Anni Valpuri Holmlund s. -22. Osasto Pennanen. Tst: Lutto, Kemi, Vuotso, Poh-jois-Suomen vapautta-mistaist. Ylikersantti.

METSO Heino Fretrik

s. 24.12.1911 Nivala k. 15.12.-62. Pso Aura Elisa-bet Kukkonen. Lapset: Paula -34. JR 11 KK-kompp. Tst: Uhtuan suunta, Kiskiskukkula, Munkkukulat päätien suunta. Alikersantti.

METSO Kaarlo Kaabriel

Torp, p. s. 30.8.1901 Oulunsalo, k. 27.7.-86. Pso Anna Helena Nauska s. -06, k. -90. Lapset: Kaarina -30, Laila-35, Paula -38, Kauno -42, Jukka -47.1/JR 25. Tst: Mäntyselkä, Karhumäki, Voljärvi. Sair. kanto - ajomies.

Haav. ylävartalon. Korpraali.

METSO Martti Henrik

kuljetusmies, s. 4.3.1912 Oulunsalo, k. 18.8.-81. Pso Helmi Maria Jylhänniska s. -09, k. -77. Lapset: Maire Anneli -48, Marja Leena -49. Ts JR 26, Js Kev Os 5. III/ JR 53 ja II/ JR 32. Tst: Ts Vuoksela, Js Uhtua, Muolaa, Heinjoki, Vuoksenlohko. Ls Tornio, Kemi, Rovaniemi. Haav. Uhtualla vartalon 20.8.-41. Sotamies.

METSO Pekka

rakennusmies, s. 20.11.1909 Oulunsalo, k. 23.8.1959. Pso Impi Ahola s. -08, k. -73. Lapset: Ritva -32, Onerva -40. Kaasukomppania. Korpraali.

METSO Pekka A.

työmies, s. 10.9.1899 Oulunsalo, k. 26.1.-43. Pso Iida Maria Laakkonen s. -01, k. -76. Lapset: Arvo Johannes -24, Niilo Jaakko -27, Esa Emanuel -29, Elli Inkeri -32, Matti Henrik -33, Esko Uolevi -41. Tst: Kananen, Sohjana.

MOILANEN Eino

kalastaja, s. 29.8.1909 Oulunsalo, k.4.1.-80. Ts 1/JR 26. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Maaselän taist., Ihantala, Pohjoisen taistelut. Korpraali.

MOILANEN Jussi

kalastaja, s. 11.8.1905 Oulunsalo, k.4.10.-86. Pso Aino Kukkonen s. -09, k. -70. Os. sotatoimiin vartiopataljoonassa Kouvolassa -44. Sotamies.

MOILANEN Lauri

kalastaja, s. 4.8.1915 Oulunsalo. Pso Eeva Annikki Äijälä s. -23. Lapset: Lauri Tapio -48, Marita Eeva -50. Ts Keskusvarik. 2, Js 27 KssK. Tst: Ts Lappeenranta, Js Uhtuan suunta, Länsi-Kannas, Pohjois-Suomen taistelut. ryhmänjohtaja, tal-au. Ylikersantti.

MYLLYOJA Ahti Antero

autoilija, s. 26.4.1917 Kurikka. Pso Iines Kariina Kela s. -16. Lapset: Tapio-44, Jukka-47, Tuulia -49, Jorma -55. 4 silta-komppania. Tst: Pistojoiki, Jyväskylä, Uhtuan suunta. Väapeli.

MÄKELÄ Eino Jaakko

maanviljelijä, s. 16.10.1920 Oulunsalo. Pso Lyyli Sofia Perttunen s. -12. Lapset: Annik-

ki, Olavi, Kalle, Kerttu. JR 12. Tst: Kiestinki, Maaselkä, Ihantala. Haav. sirpaleesta selkään. Sotamies.

MÄKELÄ Erkki Benjam

maanviljelijä, s. 15.1.1921 Oulunsalo, k. 20.10.-68. Pso Vieno Kyllikki s. -18. JR 10-JR 52. Tst: Kolvasjärvi, Repola, Rukajärvi, Outajoki. Korpraali.

MÄKELÄ Johan Jaakop

autoilija, s. 14.7.1910 Oulunsalo, k. 1.8.-88. Pso Vieno Amalia Teräs. Lapset: Veikko -37, Aila -39, Taina -43, Saara -45. Tst: Kiestinki, Uhtua, Karjalan kannas. Sotamies.

MÄKELÄ Kaarlo Alarik

levyseppä, s. 19.12.1908 Oulunsalo. Pso Martta Pihlajavesi s. -08. Lapset: Vilho -33, Mauno -34, Ritva -37, Rauno -39, Seija -45. JR 26 ja JR 53, KssK 34. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Maaselkä, Karhuvaara, Poventsa, Ihantala. Alikersantti.

MÄKELÄ Kalevi Ilmari

veturinkuljettaja s. 9.5.1919 Revonlahti, k. 28.1.-92. Pso Eeva Irene Kela s. -18. Lapset: Tuula-Marja-44. Os. sotatoimiin radankor-

jaustöissä Kannaksella ja Pohjois-Suomessa. Kiestinki. Lääkintämies. Sotamies.

MÄKELÄ Reino Iisakki

kauppias, s. 22.10.1913 Oulunsalo, k. 29.6.-82. Pso Laura Annikki Lehmi kangas s. -17. Lapset: Raili-43, Helena-47, Juha -52, Tapio-55. Esik. KIII/AKE, Tst: 3 D:n torj. taist. VT linjalla Noskuan, Vuoksen loholla, Vuosalmi. Haav. 12.8.-44. Sotavankeudessa 12.8.-44 - 28.3.-45. Alikersantti.

MÄKINEN Eemil Eevert

s. 26.6.1916 Oulunsalo. Pso Sirkka Linnea Kivelä s. -24. Lapset: Seija -59, Seppo -60, Raili -61. JR 40 ja JR 11. Tst: Salla, Virolahti, Uhtua, Karjalan kannas, Kanneljärvi, Pohjois-Suomen taistelut. Korpraali.

MÄÄTTÄ Eino August

maanviljelijä, s. 25.5.1913 Pudasjärvi. Pso Hilja Kattariina Anttila. Lapset: Ritva-44, Antero-46, Ahti -47. 3 JRP1. Tst: Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Hevosenkengän suunta, Kannas, Lempaala, Vuoksen-salmi. Ylikersantti.

MÄÄTTÄ Martti Vilhelm

s. 18.8.1917 Oulunsalo. Ts 14. ViestiK, Js 21.6.-41 HTK, 15.7.-41 EsiK/JR 28, 29.10.-41 VK/JR 7, 29.3.-44 EsiK/JR 49, 28.6.-44 E/HTK 11, 14.-44 EsiK/JR 49. Tst: Eili-

METSO Kaarlo Kaabriel

Torp, p. s. 30.8.1901 Oulunsalo, k. 27.7.-86. Pso Anna Helena Nauska s. -06, k. -90. Lapset: Kaarina -30, Laila-35, Paula -38, Kauno -42, Jukka -47.1/JR 25. Tst: Mäntyselkä, Karhumäki, Voljärvi. Sair. kanto - ajomies.

Haav. ylävartalon. Korpraali.

METSO Martti Henrik

kuljetusmies, s. 4.3.1912 Oulunsalo, k. 18.8.-81. Pso Helmi Maria Jylhänniska s. -09, k. -77. Lapset: Maire Anneli -48, Marja Leena -49. Ts JR 26, Js Kev Os 5. III/ JR 53 ja II/ JR 32. Tst: Ts Vuoksela, Js Uhtua, Muolaa, Heinjoki, Vuoksenlohko. Ls Tornio, Kemi, Rovaniemi. Haav. Uhtualla vartalon 20.8.-41. Sotamies.

METSO Pekka

rakennusmies, s. 20.11.1909 Oulunsalo, k. 23.8.1959. Pso Impi Ahola s. -08, k. -73. Lapset: Ritva -32, Onerva -40. Kaasukomppania. Korpraali.

METSO Pekka A.

työmies, s. 10.9.1899 Oulunsalo, k. 26.1.-43. Pso Iida Maria Laakkonen s. -01, k. -76. Lapset: Arvo Johannes -24, Niilo Jaakko -27, Esa Emanuel -29, Elli Inkeri -32, Matti Henrik -33, Esko Uolevi -41. Tst: Kananen, Sohjana.

MOILANEN Eino

kalastaja, s. 29.8.1909 Oulunsalo, k. 4.1.-80. Ts 1/JR 26. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Maaselän taist., Ihantala, Pohjoisen taistelut. Korpraali.

MOILANEN Jussi

kalastaja, s. 11.8.1905 Oulunsalo, k. 4.10.-86. Pso Aino Kukkonen s. -09, k. -70. Os. sotatoimiin vartiopataljoonassa Kouvolassa -44. Sotamies.

MOILANEN Lauri

kalastaja, s. 4.8.1915 Oulunsalo. Pso Eeva Annikki Äijälä s. -23. Lapset: Lauri Tapio -48, Marita Eeva -50. Ts Keskusvarik. 2, Js 27 KssK. Tst: Ts Lappeenranta, Js Uhtuan suunta, Länsi-Kannas, Pohjois-Suomen taistelut. ryhmänjohtaja, tal-au. Ylikersantti.

MYLLYOJA Ahti Antero

autoilija, s. 26.4.1917 Kurikka. Pso Iines Kariina Kela s. -16. Lapset: Tapio -44, Jukka -47, Tuulia -49, Jorma -55. 4 silta-komppania. Tst: Pistojo-ki, Jyväskylä, Uhtuan suunta. Väapeli.

MÄKELÄ Eino Jaakko

maanviljelijä, s. 16.10.1920 Oulunsalo. Pso Lyyli Sofia Perttunen s. -12. Lapset: Annik-

ki, Olavi, Kalle, Kerttu. JR 12. Tst: Kiestinki, Maaselkä, Ihantala. Haav. sirpaleesta selkään. Sotamies.

MÄKELÄ Erkki Benjam

maanviljelijä, s. 15.1.1921 Oulunsalo, k. 20.10.-68. Pso Vieno Kyllikki s. -18. JR 10-JR 52. Tst: Kolvasjärvi, Repola, Rukajärvi, Outajoki. Korpraali.

MÄKELÄ Johan Jaakop

autoilija, s. 14.7.1910 Oulunsalo, k. 1.8.-88. Pso Vieno Amalia Teräs. Lapset: Veikko -37, Aila -39, Taina -43, Saara -45. Tst: Kiestinki, Uhtua, Karjalan kannas. Sotamies.

MÄKELÄ Kaarlo Alarik

levyseppä, s. 19.12.1908 Oulunsalo. Pso Martta Pihlajavesi s. -08. Lapset: Vilho -33, Mauno -34, Ritva -37, Rauno -39, Seija -45. JR 26 ja JR 53, KssK 34. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojo-ki, Korpivaara, Tetrivaara, Maaselkä, Karhuvaara, Poventsa, Ihantala. Alikersantti.

MÄKELÄ Kalevi Ilmari

veturinkuljettaja s. 9.5.1919 Revonlahti, k. 28.1.-92. Pso Eeva Irene Kela s. -18. Lapset: Tuula-Marja -44. Os. sotatoimiin radankor-

jaustöissä Kannaksella ja Pohjois-Suomessa. Kiestinki. Lääkintämies. Sotamies.

MÄKELÄ Reino Iisakki

kauppias, s. 22.10.1913 Oulunsalo, k. 29.6.-82. Pso Laura Annikki Lehmi kangas s. -17. Lapset: Raili -43, Helena -47, Juha -52, Tapio -55. Esik. KIII/AKE, Tst: 3D:n torj. taist. VT linjalla Noskuan, Vuoksen loholla, Vuosalmi. Haav. 12.8.-44. Sotavankeudessa 12.8.-44 - 28.3.-45. Alikersantti.

MÄKINEN Eemil Eevert

s. 26.6.1916 Oulunsalo. Pso Sirkka Linnea Kivelä s. -24. Lapset: Seija -59, Seppo -60, Raili -61. JR 40 ja JR 11. Tst: Salla, Virolahti, Uhtua, Karjalan kannas, Kanneljärvi, Pohjois-Suomen taistelut. Korpraali.

MÄÄTTÄ Eino August

maanviljelijä, s. 25.5.1913 Pudasjärvi. Pso Hilja Kattariina Anttila. Lapset: Ritva -44, Antero -46, Ahti -47. 3 JRP1. Tst: Kuhmo, Uhtua, Kiestinki, Hevosenkengän suunta, Kannas, Lempaala, Vuoksenalmi. Ylikersantti.

MÄÄTTÄ Martti Vilhelm

s. 18.8.1917 Oulunsalo. Ts 14. Viesti K, Js 21.6.-41 HTK, 15.7.-41 EsiK/JR 28, 29.10.-41 VK/JR 7, 29.3.-44 EsiK/JR 49, 28.6.-44 E/HTK 11, 14.-44 EsiK/JR 49. Tst: Eili-

senvaara, Rantalahden suunnalla Valkjärvi, Rajajoki, Salmi, Siiranmäki, Puumala. Salmenkaita, Äyräpää, Sillanpää, Vuosalmi. Sotamies.

MÄÄTTÄ Reino Johannes

s. 1.8.1911 Oulunsalo. Ei lähempiä tietoja.

MÄÄTTÄ Veikko Kalervo

s. 14.1.1914 Oulunsalo. Ts EsikK/ErP 12, Js 16.6.-41 27 KssK, 12.7.-41 Kev.Os 5., 4.7.-42 JR11, 6.10.-44 12 PionVar.R. Tst: Uuraa, Tervajoki, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsi- ja pohj. puoliset taist, Karjalan kannas. Sotamies.

MÄÄTTÄ Yrjö Antero

s. 31.5.1924 Oulunsalo. Pso Eine. Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelua 27.10.-42 - 31.12.-43. 1.1.-44 3 DE pk - ampuja, 2.10.-44 3 RjP 7, kiväärimies. Tst: Uhtuan suunnan varmistus, Kotajärvi, Kivijärvi, Tolvajärvi, Ristijärvi, Karhujärvi. Korpraali.

NALKKI Hugo Henrik

maanviljelijä, s. 17.8.1917 Kempele, k. 6.5.-77. Pso Aili Mikkonen s.-18. Lapset: Liisa -38, Marjatta -43, Esa -45, Leena -46, Erkki -48, Eero -50, Eino -52, Juha -54. Ts 6/ViestiKoulK, Js 2. Raut.Ptri, puh. viestimies. Tst: tyk. taisteluihin kenttäarmeijan tukemiseksi Värtsilä, Kollasjoki, Hiitola, Syväri, Maaselän suunta -Krivi, Vitele, Rajakontu, Pitkäranta. Alikersantti.

NAUSKA Eero Joel

torninosturin kuljettaja, s. 13.7.1925 Oulunsalo, k. 24.1.-80. Pso Hanna Kristiina Okkonen s.-27. Lapset: Ahti Joel -47, Eero Antero -49, Anja Orvokki -50. 17.10.-44 JvKK 6, 4.11.-44 271, 19.11. 44 Pal.Suom, leir., 19.12.-44 Sv -leiri, 17.3. -45 1/JR 5. Sv -vartiomies, hevostmies. Sotamies.

NAUSKA Eino Arvo

eristäjä, s. 22.10. 1925 Oulunsalo. I pso Maija Annikki Manninen s.-29, II pso Ulla Briitta ent. Sutinen s.-29. Lapset: Tuula -48, Arja -50, Raimo -53. Js Jv KoulK 12 ja 25. Korpraali.

NAUSKA Erkki Johannes

kalastaja, s. 4.5.1922 Oulunsalo. Pso Aili s., -17, k. -89. Lapset: Tapio -43, Aatos -45, Antti -48, Saara -50, Tuure -53, Anto -59. JR 53. Tst: Kangasvaara, Jelettijärvi, Uhtuan suunta, Karjalan kannas, Sahankylä, Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuosalmi. Alikersantti.

NAUSKA Erkki Matias

s. 3.2.1923 Oulunsalo, k. 16.11. -45. Js 22.12.-42 JvKoulK 6, 9.4. -43 1/5393, 19.9.-43 JR14, 10.4.-44 ErP 11. Tst: Uhtua, Säämäjärvi, Suojärvi, Kotajärvi. Vuontele, Ägläjärvi, Tolvajärvi. Sotamies.

NAUSKA Johan Henrik

s. 15.6. 1902 Oulunsalo, k. 12.2. 1975. Pso Maria Sofia Haapaniemi s. -08, k. -56. Lapset: Rainer -29, Sylvi -30, Eero -33, Kalevi -35, Paavo -36, Jorma -39, Paula -49, Anja -47, Aila -49, Oiva -52. Ei lähempiä tietoja.

NAUSKA Kalle Hjalmar

autonkuljettaja, s. 14.12. 1922 Oulunsalo. Pso Elma Harju s. -26. Lapset: Taisto -46, Kari -47, Markku -53, Kimmo -55, Tarja -58. JR 53. Tst: Louhen suunta, Uhtuan länsip. Haav. Jelettijärvellä. Korpraali.

NAUSKA Kalle Jooseppi

koneenhoitaja, s. 17.2. 1924 Oulunsalo. Pso Anja Viola Kiljander s.-25. Lapset: Seppo -46, Jouko -48. TP 13, JR 53. Tst: Uhtuan länsipuoli, Karjalan kannas. Haav. Kuuterselänsä 12.6.-44. Alikersantti.

NAUSKA Pauli Eemeli

maanviljelijä, s. 19.9.1902 Oulunsalo, k. -61. Pso Helena Sofia s. -06. Lapset: Pentti -31, Kalevi -34, Heimo -37, Urpo -40, Kaisu -43. 10 KK/1. Tst: Kurkijärvi. Lääkintämies.

NAUSKA Reino Eevertti

maanviljelijä, s. 18.4.1914 Tervola, k. 26.12.-88. Pso Tyyne s. -15. Lapset: Leila -43, Pekka -48, Merja-Terttu -50. Ts Pr Vuokon mukana, Js 3 D 13 KssK eri tehtävissä. Sotamies.

NAUSKA Uuno Matias

maanviljelijä, kalastaja, s. 9.12. 1902 Oulunsalo, k. 30.10.-71. Pso Martta Kuivala s. -02. Lapset: Eero Joel -25, Anna -26, Maria -29. Ts 15LK, Js 27 KssK. Tst: Suomussalmi, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoensuu, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan pohj. puol. taist., Kiestingin suunta. Lääkintäkorpraali.

NAUSKA Väinö Henrik

mittamies, s. 4.9.1919 Oulunsalo, k. 7.10.-79. Pso Saimi Maria Vikstedt. Ts 7/PionKK, Js PionP 15. Tst: Sohjanan suunnan rajataist., Sohjanan taist., Kiestingin valt. taist., Kiestinki-Louhen maantien läpimurtotaist., Kiestinki-Ahvenlahden taist., Kannas. Alikersantti.

NIEMIKORPI Voitto Olavi

maanviljelijä, s. 15.8. 1921 Kannus. Pso Hilja Annikki Lindqvist s. -21. Lapset: Olavi -45, Elli -49, Veijo -52, Päivi -63. Js Erik/JRP. Tst: Länsi-Syväri, Koltselkä, Alasommee, Sorvali, Juustila, Portinhoikka, Vuosalmi. Ls: Muhos, Pudasjärvi, Ra-

nua, Ylimaa, Rovaniemi, Vuojärvi, Sodankylä, Vuotso, Ivalo. Korpraali.

NIEMISALO Heimo Fredrik

työmies, s. 4.11.1923 Oulunsalo. Jv/ kv 19.1.-42, 3/ Jv kk 15, 3/ TäydP, 22.10.-42 JR 33, 19.4.-44 JR 12. Tst: Äänisniemi, Hiisjärvi, Poventsa, Maanselkä, Ihantala, Tai Valkoski, Posio. SotaS31-32 4.10.-44 -24-10.-44. Haav. Korpraali.

NIEMISALO Henrikki Jaakoppi

rakennusmies s. 16.3.1920 Oulunsalo, k. 11.3.-93. Pso Hilja Hirvonen s. -21. Lapset: Jouni -46, Jorma -48, Aimo -50, Leena -53, Urpo -56, Tuula -59, Eila -63, Paula -66. Jvr KK 5, JR 32, Er Os Penanen. Tst: Luton suunta, osall. Oulun ja Lapin läänien vapauttamiseen. Kp-ampouja. Korpraali.

NIEMISALO Janne Erkki

paalaaja, s. 17.7.1922 Oulunsalo. Pso Tyyne Maria Rantala s. -21. Lapset: Erkki -47, Olavi -48, Mervi -49, Leila -51, Aila -53. JR 53. Tst: Uhtuan länsipuolen taist., Karjalan kannas, 3 D:n torj. taist. VT -linjalla ja viiv. taist. Länsi-Kannaksella. Korpraali.

NIEMISALO Uuno Eedvard

tiehöylän kuljettaja, s. 16.3.1912 Oulunsalo, k. 12.6.-78. Pso Rauha Elviira Maliniemi s. -21. Lapset: Kauko -46, Pentti -48, Martti

NIEMISALO Yrjö Antreas

-51. Ts 9. TierakK, Js 42 autoK, autonkuljettaja. Tst: Ts Suomussalmi, Js Kiestinki, Uhtua, Karhumäki, Syväri, Viipuri. Sotamies.

betonimies, s. 27.7.1926 Oulunsalo. Pso Annikki Nauska s. -28. Lapset: Antero -51, Rauno -52, Aija -56, Ari -61. I /KTR. Suorittanut sodan aikaista varusmiespalvelusta 21. 4. - 11.10.44. Korpraali.

NURKKALA Antti Jalmari

proviisori, s. 31.5.1924 Liminka. Pso Elvi Marjatta Lyyra s. -25. Lapset: Reijo -50, Yrjö -53, Lauri -58, Jorma -61, Heli -68. 14/JR 9. Tst: Uhtua, Rovaniemi, Vuontele, Ägläjäjärvi, Tolvajärvi. Korpraali.

NURMENTIE Jaakko Mathias

puuseppä, s. 7.8.1910 Oulunsalo, k. 11.5.-90. Pso Eeva Emilia Lehtosaari s. -15. Lapset: Eila -39, Anja -41, Juhani -43, Seija -46, Raimo -49, Jorma -52, Reijo -53, Liisu -56. Uudenmaan Rakuunarykmentti. Ts Pr W:n mukana, Tst: Ts Kuhmo, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Maaselän ja Ihantalan puol.taist., Ls Pohjois-Suomen taist. Ratsumies, Rakuuna.

NYLANDER Aapram Johannes

maanviljelijä, s. 11.8.1897 Oulunsalo, k. 19.5.-43. Pso Hilja Maria Meskus s. -01, k. -47. Lapset: Rauha -21, Maija -23, Aaro -25, Kerttu -27, Lauri -29, Kauno -31, Aune -33, Veikko -35, Siiri -37, Sisko -39, Matti -41. Ts Oul.KomK. Jääkäri.

NYLANDER Aaro Aapram

rakennusmies, s. 15.11.1925 Oulunsalo. Pso Laura Maria Jokikokko. Lapset: Erkki -56, Aune -60, Pauli -63. Jv KK 19. Tst: Vuosalmi. Korpraali.

OJALA Elis Rudolf

s. 17.8.1916 Oulunsalo, k. 26.2.-90. Pso Hilja Katariina Hirvonen s. -15. Lapset: Sinikka -41, Kari -43, Kalle -48. Tst: Rukajärvi.

PAASO Sulo Edvard

asemamies, s. 15.1.1916 Oulunsalo. Pso Maija Viljanen s. -12. Lapset: Seija -40, Rauha -42, Lahja -45, Kari -52, Laura -54. 11 Div. Tst: Joutsjärvellä, Rannikkolohkolla, Rovaniemellä. Puhelinmies ja puh. kesk. hoitaja. Korpraali.

PAKARINEN Väinö Lauri

vaihdemies, s. 1.5.1917 Ruskeala. Pso Selma Annikki s. -19. Lapset: Juhani -48, Hilikka -50, Riitta -52, Raili -54, Irma -56, Pekka -57, Lea -60, Jaana -63, Mika -66, Virpi -68. Rannikkotykistö 2. Tst: Saarenpää, Viipurinlahti, Vilajoki. Korpraali.

PALOKANGAS Erkki Jaakoppi

vaihdemies, s. 25.7.1921 Oulunsalo, k. 15.1.-85. Pso Taimi Inkeri Pahkasalo s. -23. Lapset: Riitta-Liisa -54. SissiP 3. Tst: Kiestinki, Syväri, Sannatus, Vitele, Salmi, Pitkäranta, Lapin sota. Haav. 16.7. -44 Pitkärannassa. Kersantti.

PALVALEHTO Antti Iisakki

maanviljelijä, s. 25.12.1912 Ylikiiminki, k. 18.10.-92. Pso Eila Ahonen s. -26. Lapset: Hilikka -56, Juha-Mikko -57, Olavi -61, Matti -66. Js 27 KssK. Tst: Uhtua, Kuhmo. Ylikersantti.

PEHKONEN Alpo Ossian

kanslia-apulainen, s. 22.10.1922 Oulu, k. -80. Pso Helvi Elsa Elisabeth s. -25. Lapset: Jukka -56, Pekka -60. PionP 34. Tst: Uhtua, Kivennapa, Kuuterselkä, Heinijoki, Vuoksenlohko, Muonio. Kersantti.

PELTOMAA Kalle Leevi

s. 20.2.1917 Oulunsalo. Pso Iida Hyvärinen. Lapsia 9. Haav. Rukajärvellä 23.6.-43.

PENNANEN Sylvester Olavi

kelloseppä, s. 23.11.1921 Pyhäntä, k -82. Pso Saimi Saimila s. -29. Lapset: Vilma-48, Sauli -55, Annikki -58. JR 33. Tst: Vuontelee, Ägläjärvi, Tolvajärvi, Hylkysyrjä, Pohjois-Suomen valtaus.

PENTTILÄ August Simeon

laitosmies, s. 10.8.1901 Oulunsalo, k. 24.4.-53. Pso Inga Röntynen s. -97. Lapset: Veikko-23, Vilho -24. Ts Raate, Js Uhtua. Sotamies.

PENTTILÄ Veikko Johannes

lämmittäjä, s. 23.7.1923 Oulunsalo. Pso Anna Juvani s. -21. Lapset: Pertti -40, Leonard -48, Rauno -50, Eija -57. JR 53. Tst: Uhtua, Karjalan kannas, Lapinsota. Korpraali.

PENTTILÄ Vilho Aukusti

lämmittäjä, s. 26.12.1924 Oulunsalo. Pso Hilja Ervasti s. -25. Lapset: Reijo -46, Sinikka -48. JR 53 ja JR1. Tst: Uhtua, Karjalan kannas, Lapin sota. Korpraali.

PENTTILÄ Väinö Henrikki

sorvari, s. 29.9.1920 Oulunsalo. Ts 3.HuoltokouluK ja AVar.KoulOs. Js 27.6.-41 EK/12 Pr. 3.11.-42 Oulskp. Tst: Louhen maantie km 23:n läpimurtotaistelu. Haav. 3.9.-41 Sallassa. Korpraali.

PERNU Eino Eemeli

työmies, s. 17.3.1911 Oulunsalo, k. 17.11.-80. 23.6.-41 Os Rai, 20.5.-43 3 Er Os Sau, sairaanhoitaja ja lähetti. Alikersantti.

PERNU Juho Rikhart

metsätyömies, s. 16.10.1900 Oulunsalo, k. 18.9. -70. 6/II/Jv.Koul.K 15. Joukkueenjohtaja 15.10.-41-17.4.-42. Kersantti.

PERNU Reino Johan

kirvesmies, s. 8.7.1914 Oulunsalo. Pso Aili Katariina Koivumaa. Lapset: Jorma Pentti -38, Anja Tellervo -39, Rauno Antero -46, Tapio Reino -52. KTR 16. Tst: Suomussalmi, Sohjana, Kokkosalmi, Kiestinki, Lohivaara, Kangasvaara, Muolaa, Ihantala, Tornio, Rovaniemi. Alikersantti.

PERNU Tauno Henrik

työmies, s. 4.12.1924 Oulunsalo. Pso Lyydia Valpuri Koivisto s. -28. Lapset: Pentti Antero -50, Heikki Juhani -53, Eero Olavi -54, Paula Helena -57. JR 53, JR 1, ErP 13. Tst: Uhtuan länsipuoli, Lintula, Kivennapa, Suulajärvi, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Sotamies.

PESONEN Veikko Antero

koneenhoitaja, s. 3.8.1921 Tervola, k. 8.8.-86. Pso Irja Markareeta Tarkkainen. Lapset: Kyösti Veikko Alarik-51, Leena Markareeta -53, Pekka Antero -55, Reino Hannu Olavi -59. 9/KTR 18. Tst: Ontajoki, jossa haav. 29.5.-42. Inv 15 %. Korpraali.

PETERI Konrat Artturi

työnjohtaja, s. 7.12.1918 Rovaniemen mlk., k. -90. Pso Ilmi Elisabet s. -15. Lapset: Ilkka -45, Hannu-47, Markku -50. JR 33, JR 54. Tst: Märkäjärvi, Saija, Alakurtti, Saarimäki, Vitele. Kersantti.

PIIRAINEN Martti Henrikki

ulkolinja-asentaja, s. 30.4.1905 Oulunsalo, k. 1.1.-90. Pso Helmi Ojala s. -12 Pudasjärvellä. Lapset: Kauno -35, Lasse -38, Urho -44. Ts JR 26, Js 27 KssK. Tst: Ts Vuoksela, Vuosalmi, Js Latvajärvi, Pistojoeki. Sotamies.

PILVENTÖ Toivo Kaarlo

linja-auton kuljettaja, s. 9.9.1915 Kaustinen. Pso Eeva Kivipää s. -21.k.-87. Lapset: Leena -41, Liisa -45, Leila -49, Maarit -56. JR 24, LK 32. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonniemi, Pistojoeki, Korpivaara, Tetrivaara, Kuuterselkä, Pohjois-Suomen taistelut. Alikersantti.

PIRTTIKOSKI Paavo

työmies, s. 26.11.1923 Oulunsalo. JR 11. Tst: Uhtua, Kivennapa, Noskua, Heinjoki, Ihantala. Korpraali.

PIUHOLA Jaakko Lauri

opettaja, s. 4.8.1912 Isokyrö, k. 9.2.-85. Pso Martta Kaakinen s. -08. Lapset: Kaisu -43, Pirkko -45, Esko -46, Minna -51. JR 53. Tst: Muolaa, Munasuo, Kämärä, Sohjana, Kokkosalmi, Kangasvaara, Kiestinki, Louhi, Karjalan kannas, Kuuterselkä, Kivennapa, Vuoksenlohko. Ls Rovaniemi, Kittilä. Haav. Kokkosalmella 3.8.-41. Majuri.

POHJANVÄLKE Bruno Johannes

ent. Dahlgren, kalastaja, s. 12.12.1913 Kemi, k. 21.8.-73. Pso Siiri Pohjanvälke. Lapset: Marja-Leena -49, Lea Eira Tellervo -52. JR 53 ja TalousK 13. Tst: Uhtuan suunnan taistelut. Haav. Tervolassa 12.10.-44. Alikersantti.

POHJANVÄLKE Heikki Jaakko

ent. Dahlgren, työmies, s. 28.7.1918 Oulunsalo, k. 20.9.-70. Pso Lyydi Jokikokko s. -09. Lapset: Osmo-49, Terttu-51, Jorma -52. HKK 8 K. Tst: Hangon rintama, Itäkarjala, Syvärin sillanpään

torj. taist., Tienhaaran taist. Haav. Syvä-
rillä. Korpraali.

PUTAALA Ossi Pentti

varastomies, s. 14.12.
1922 Oulunsalo. Pso Sis-
ko Inkeri Karttunen s. -
24. Lapset: Riitta -46, Rai-
ja -49. JR 53. Tst: Jeletti-
järvi, Vuokkiniemen erä-
maalohkon partiotaist.,
Tolvajärven eteläp. Haav.
-42. Alikersantti.

PÄÄTALO Eino Matias

maanviljelijä, s. 1.11.1915
Oulunsalo, k. 18.5.-86.
Pso Ensi Emilia Tyni s.-
24. Lapset: Kauko Einari
-46, Paula Tellervo -49,
Jukka Matias -52. JR 25 ja
KssK. Tst: Kuhmo, Suo-
mussalmi, Latvajärvi, Va-
sovaara, Vuokkiniemi,
Vuonninen, Ponkalahti, Pisto-
joki. Ts kaa-
su -au, Js kss-rj ja kompp. väep.

PÄÄTALO Kalervo Johannes (Hannes)

kirvesmies, s. 16.8.1909
Oulunsalo, k. 11.4.-92.
Pso Hanna Sofia Koivisto
s. -14. Lapset: Eila -39.
25.10.-43 Kouvola tkk 4/
208. Tst. Pajusuo, Mat-
kaselkä svl 16, Ravijoki,
Virolahti, Vienan Karjala,
Syväri radan varsi sv-leiri
34 1/ 8076, Itä-Karjala.

PÄÄTALO Otto Henrik

maanviljelijä, s. 14.10.1911 Oulunsalo, k.
2.6. -90. Pso Maria Helena s. -14, k. -93.
Lapset: Pentti -43, Matti -44, Osmo -45,
Pekka -47, Eero -49, Kaisu -50, Maija -51,

Jussi -53. 27 KssK, JR 33,
34 KssK. Tst: Vasovaara,
Latvajärvi, Vuokkiniemi,
Ponkalahti, Vuonninen,
Pistojoiki, Korpivaara,
Tetrivaara, Kanavanloh-
ko. Vänrikki.

PÄÄTALO Tauno Alarik

maanviljelijä, s. 28.2.1926
Oulunsalo, k. 9.4.-80. Pso
Laura Sinisalo s. -25. Lap-
set: Mauri -46, Leena -47.
Tst: Pohjois-Suomen tais-
telut. Sotamies.

PÄÄTALO Toivo Eerik

maanviljelijä, s. 22.2.1921
Oulunsalo, k. 8.1.-91.
Sotamies.

PÄÄTALO Väinö Iisakki

maanviljelijä, s. 3.11.1913
Oulunsalo, k. 28.8.-50.
Pso Rauha Aino Katari-
na Anttila s. -17, k. -70.
Lapset: Maija Liisa -37,
Kerttu -40, Raili -41, Irja
Maire -44. Ts KeskusV 2,
Js 27 KssK. Vuodesta -41
tapaturman jälkeen var-
totehtävissä. Sotamies.

PÄÄTALO Yrjö Eemil

s. 1923 Oulunsalo, k. -83.
Pso Seija Siika, s. -38. Lap-
set Kai -70. JR 14. Tst:
Uhtuan suunta. Sota-
mies.

RAHIKKA Isak Arvid

maanviljelijä, s. 3.6.1903.
Pso Vieno Isola s. -05.
Lapset: Kaija -33, Jaakko
-37, Väinö -42, Marjalee-
na -45, Pekka -47. 3 Er P
15/5. Tst: Pitkäranta, Le-
metti, Ursula. Sotamies.

RAUTIO Jaakko Arvid

maanviljelijä, s. 30.3.1901 Haukipudas, k.
31.12.-75. Pso Hanna Sofia Kerttunen s. -
01, k. -39. Lapset: Lauri -22, Anna-Liisa -25,
Johannes (Hannes) -28, Väinö -30, Erkki -
32, Aune -35. Tst: ei tietoja.

RAUTIO Lauri Jaakop

pienviljelijä, s. 10.4.1922
Oulunsalo, k. 6.12.-90.
Pso Rauha Annikki San-
taniemi s. -20. Lapset:
Kirsti Annikki -45, Ritva
Johanna -47, Eila Matilda
-49, Elsa Marjatta -50,
Eero Ensio -54. Js 29.9.-
41 JvKK 15, 8.10.-41 Lääk-
Koulk. 19.12.-41 24 2. K, 6.8.-42 1K/RjP
8, 30.4.-44 Oul skp. Tst: Uhtuan länsip.
taist. Haav. 8.11.-42 miinaan. Alikersantti.

RAUTIO Matti Henrikki

autonkuljettaja, s. 12.3.
1924 Oulunsalo. Pso
Aune Marjatta Ervasti s.
-24, k. -82. Lapset: Elli -44,
Lauri -45, Anja -48, Matti
-49, Tuomo -51, Hilkka
-53, Paula -55, Eero -57,
Pirjo -59, Eija -64, Pekka -
67. JvKoulk 15. Tst. Kar-
humäen suunta, Maaselän Laatokka,
Karjalan kannas. Sotamies.

REMES Eino Joosef

veturinkuljettaja, s. 21.6.
1921 Oulunsalo. Pso
Maria Lyydia Mäkelä s. -
18. Lapset: Eila -40, Eino
-41, Paavo -45, Alpo -47,
Anja -48, Markku -51. Ppr
korjK. Aunuksen kannas,
Syväri. Kersantti.

REMES Heikki

maanviljelijä, s. 22.11.1907
Oulunsalo, k. 16.8.-83. Js
1/ViestiP 31, ajomies
16.6.-41-20.6.-44, keittäjä
21.6.-25.11.-44. Tst: Vaso-
vaara, Latvajärvi, Vuok-
kiniemi, Ponkalahti,
Vuonninen, Pistojoiki,
Korpivaara, Tetrivaara,
Uhtuan länsip. taist., 3 D:n taist. lohkolle
Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua. 3
D:n torj. taist. Noskua Vuoksen lohkolle
ja Ihantalan suunnalla, Ls Tornio, Kemi,
Rovaniemi, Kittilä. Sotamies.

REMES Heimo Adolf

muurari, s. 4.8.1916 Oulunsalo. Pso Siiri
Aune Lundqvist s. -18. Lapset: Martti -48,
Pentti -49. JR 26 Noisniemi, Vuosalmi,
SissiP 3, ErP, LMK/ 4. Tst: Uhtua, Kiestin-

ki, Lotinanpelto, Shemanski, Tuulosenjo-
ki., Haav. 7.11.-41 Kiestinki. Sotamies.

REMES Matti Iisakki

veturinlämmittäjä, s. 26.2.
1926 Oulunsalo, k. 3.10.-
76. Pso Irja Lintulahti s. -
25. Lapset: Briitta -47.
Osall. sotatoimiin: 13 Jv
KoulK 25, Jv KoulK 1,
krh -mies. Sotamies.

REMES Matti Johannes

maanviljelijä, s. 11.5.1924
Lumijoki. Pso Rauha An-
nikki Juvani s. -21. Lap-
set: Riitta-50, Markus-54.
3 Rask ItPtri, 8 Rask ItPt-
ri. Tst: It-joukoissa Hel-
sinki. Korpraali.

REMES Pekka Henrikki

maanviljelijä, s. 29.4.1926
Lumijoki. Pso Eila An-
nikki Leskelä s. -30. Lap-
set: Pentti -51, Juha -54,
Eeva-Liisa-56. JR1. Pork-
kalan evakuointi. Korp-
raali.

RITOLA Tauno Olavi

s. 1.7.1923 Oulunsalo. Haav. Uhtuan Hevo-
senkengässä 30.5.-43.

RÄINÄ Yrjö Heikki

s. 13.7.1902 Lumijoki, k. 15.10. -53. Ts
Kev.Kol/JR 64, Js 27 KssK. Tst: Ts Suo-
mussalmi, Raate, Pitkäranta, Js Latvajärvi,

Pistojoiki. Palellutti jalkansa 17.2.-40. Korp-
raali.

SAARELA Toivo Erkki Johan (Jussi)

maanviljelijä, s. 23.5.
1919 Oulunsalo. VP 13.
Tst: Sohjana, Kokkosal-
mi, Kiestinki. Haav.
17.11.-42 Kiestingissä.
Kersantti.

SAARNI Esko August

maanviljelijä, s. 13.7.1918
Laitila, k. 20.8.-78. Pso
Aune Kukkonen s. -28.
Lapset: Tuula -47, Matti
-48, Eija -49, Markku -50,
Elsi -55, Ilkka -57, Kari
-64. 8Kev ItPtri. Tst: Kies-
tingin ja Uhtuan it-taiste-
lut, Kuopion, Joensuun ja
Oulun ilmapuolustus. Alikersantti.

SAARNI Leo Aadolf

maanviljelijä, s. 15.7.1920
Laitila. Pso Annikki Met-
so s. -24. Lapset: Arja -44,
Soili -45, Jorma -52, Han-
nele -55, Ainomaria -56,
Leena -63, Jukka -65. JR
10. Tst: Rukajärven suun-
ta, Outajoki, Turkka, Ke-
mijoki. Korpraali.

SAARNI Väinö Johannes

laitosmies, s. 5.2.1924
Laitila, k. 26.4.-88. Pso
Kerttu Takkinen s. -30.
Lapset: Lauri -53, Seija
-54, Eero -55. JR 53. Tst:
Uhtua, Karjalan kannas,
Rovaniemi, Kittilä. Korp-
raali.

SALMU Pauli Olavi

autoilija, s. 14.9.1925
Kalajoki. Pso Alli -25. Lap-
set: Pasi -49, Ritva -51,
Riitta -53, Tarja -59. JP 1/
4 Kompp, JP 6. Jääkäri.

SANKARI Erkki Johannes

tehdastyömies, s. 24.12.
1923 Oulunsalo. Js: JR53.
Tst: Uhtua, Noskua, Kar-
jalan kannas, Ls: Tornio,
Kittilä. Korpraali.

SANKARI Paavo Henrik

levyseppä, s. 12.3.1922
Oulunsalo, k. 21.1.-52. Ts
HuoltokKoulK ja AVar-
KoulOs, Js Erik., Krhj/II
JR 12. Tst: Sohjana, Ka-
pustajoki, Pinkosalmi,
Lohivaara, Kiestinki-Lou-
hen maantien läpimurto-
taist., Lakijärvi, Kiestin-
gin-Ahvenlahden taist., Röhön suunnan
puolustus, Äänisniemi, Maanselän puolus-
tus, Ihantalan ratk. ja puol. taist. Krh -
suuntaaja. Korpraali.

SANTANIEMI Jaakko Johannes

s. 20.5. 1923 Oulunsalo. I
pso Maija Kaakinen, II
pso Rauha Eliina Kujan-
suo s.-29. Lapset: I aviol.
Mauri -46, Terttu -49,
Kerttu -49, Raija. II aviol.
Aira -56, Ari -58, Ritva -59,
Juhani -60, Anne -64, Esko
-67. JR 2 2. pataljoona, 8

kompp. Tst: Jyväskylä, Hiirelä (Karvola),
Rannankylä, Metsäkylä, 3 D:n torj. taist.
VT -linjalla, Kivennapa, 3 D:n siir. taist.
Länsi-Kannaksella Kivennapa, Muolaa,
Heinijoki, 3 D:n torj. taist. Noskua Vuok-
sen loholla, Vuosalmi, Ihantala, Tornion
Sillanpään taist., takaa-ajotaist. Tornio,
Paakkola, Rovaniemi, Meltaus. Korpraali.

SANTANIEMI Lauri Jaakob

maanviljelijä, s. 28.1.1923
Oulunsalo. Pso Hilja El-
len Metso s. -23, k. -67.
Lapset: Olli -46, Anja -47,
Lauri -49, Mikko -51, Han-
nu -55, Minna -57, Mervi
-64. Palv. 23.2.-44 JvKou-
luk. 2513 K, Lennosto R
3, 2703, E/Le R 3, 2802-
44. 5 LekenttäK, 15.11. - 44 LaLai 30,
3.12.-44 EsiK/La R3. Tst: Parkjärvi, Hein-
joki, Taipansaari kentät. Sotamies.

SANTANIEMI Pauli Benjam

n.ö.tislaaja, s. 6.1.1922 Oulunsalo. Pso Li-
isa Ervasti s. -22. Ts JR 40, Js JR 53. Rajajää-
käri P. 8, 2 kompp. Tst: Saijan, Särkijärven,
Häränniemen, Uhtuan, Vinkiniemen kor-
pitaistelut, Tolvajärven eteläp. ja Kiestin-
ki. Haav. 5.3. -40 Särkijärvi ja 18.2.-42
Kangasvaarassa. Inv. 15 %. Korpraali.

SARKKINEN Aale Johan

autonkuljettaja, s. 2.9.1911 Oulunsalo. Pso
Liisa Elisabet Virta k.-83. Lapset: Kauno
Alarik k-69, Rauni -43, Jorma -48, Raimo -
54. AutoK/22. Tst: Suomussalmen ja Kuh-
mon taistelut. Korpraali.

SARKKINEN Aappo Antero

muurari, s. 24.6.1913 Oulunsalo, k. 12.6.-
70. Pso Rauha Katariina Nylander s. -22. k.
-53. Lapset: Mauri -46, Sirkka -49. Ts EsikK
III/ JR 26, Js KssK. Tst: Ts Vuoksela, Js

ki, Lotinanpelto, Shemanski, Tuulosenjoki, Haav. 7.11.-41 Kiestinki. Sotamies.

REMES Matti Iisakki

veturinlämmittäjä, s. 26.2. 1926 Oulunsalo, k. 3.10.-76. Pso Irja Lintulahti s. -25. Lapset: Briitta -47. Osall. sotatoimiin: 13 Jv KoukK 25, Jv KoukK 1, krh -mies. Sotamies.

REMES Matti Johannes

maanviljelijä, s. 11.5.1924 Lumijoki. Pso Rauha Annikki Juvani s. -21. Lapset: Riitta-50, Markus-54. 3 Rask ItPtri, 8 Rask ItPtri. Tst: It- joukoissa Helsinki. Korpraali.

REMES Pekka Henrikki

maanviljelijä, s. 29.4.1926 Lumijoki. Pso Eila Annikki Leskelä s. -30. Lapset: Pentti -51, Juha -54, Eeva-Liisa-56. JR1. Porkkalan evakuointi. Korpraali.

RITOLA Tauno Olavi

s. 1.7.1923 Oulunsalo. Haav. Uhtuan Hevoskengässä 30.5.-43.

RÄINÄ Yrjö Heikki

s. 13.7.1902 Lumijoki, k. 15.10. -53. Ts Kev.Kol/JR 64, Js 27 KssK. Tst: Ts Suomussalmi, Raate, Pitkäranta, Js Latvajärvi,

Pistojoki. Paellutti jalkansa 17.2.-40. Korpraali.

SAARELA Toivo Erkki Johan (Jussi)

maanviljelijä, s. 23.5. 1919 Oulunsalo. VP 13. Tst: Sohjana, Kokkosalmi, Kiestinki. Haav. 17.11.-42 Kiestingissä. Kersantti.

SAARNI Esko August

maanviljelijä, s. 13.7.1918 Laitila, k. 20.8.-78. Pso Aune Kukkonen s. -28. Lapset: Tuula -47, Matti -48, Eija -49, Markku -50, Elsi -55, Ilkka -57, Kari -64. 8 Kev ItPtri. Tst: Kiestingin ja Uhtuan it-taistelut, Kuopion, Joensuun ja Oulun ilmapuolustus. Alikersantti.

SAARNI Leo Aadolf

maanviljelijä, s. 15.7.1920 Laitila. Pso Annikki Metso s. -24. Lapset: Arja -44, Soili -45, Jorma -52, Hannele -55, Ainomaria -56, Leena -63, Jukka -65. JR 10. Tst: Rukajärven suunta, Outajoki, Turkka, Kemijoki. Korpraali.

SAARNI Väinö Johannes

laitosmies, s. 5.2.1924 Laitila, k. 26.4.-88. Pso Kerttu Takkinen s. -30. Lapset: Lauri -53, Seija -54, Eero -55. JR 53. Tst: Uhtua, Karjalan kannas, Rovaniemi, Kittilä. Korpraali.

SALMU Pauli Olavi

autoilija, s. 14.9.1925 Kalajoki. Pso Alli-25. Lapset: Pasi -49, Ritva -51, Riitta -53, Tarja -59. JP 1/4 Komp, JP 6. Jääkäri.

SANKARI Erkki Johannes

tehdastyömies, s. 24.12. 1923 Oulunsalo. Js: JR53. Tst: Uhtua, Noskua, Karjalan kannas, Ls: Tornio, Kittilä. Korpraali.

SANKARI Paavo Henrik

levyseppä, s. 12.3.1922 Oulunsalo, k. 21.1.-52. Ts HuoltokoukK ja AVarkoulOs, Js Erik., Krhj/II JR 12. Tst: Sohjana, Kapustajoki, Pinkosalmi, Lohivaara, Kiestinki-Louhen maantien läpimurto- taist., Lakijärvi, Kiestingin-Ahvenlahden taist., Röhön suunnan puolustus, Äänisniemi, Maanselän puolustus, Ihantalan ratk. ja puol. taist. Krh -suuntaaja. Korpraali.

SANTANIEMI Jaakko Johannes

s. 20.5. 1923 Oulunsalo. I pso Maija Kaakinen, II pso Rauha Eliina Kujansuu s.-29. Lapset: I aviol. Mauri -46, Terttu -49, Kerttu -49, Raija. II aviol. Aira -56, Ari -58, Ritva -59, Juhani -60, Anne -64, Esko -67. JR 2 2. pataljoona, 8

komp. Tst: Jyväskylä, Hiirelä (Karvola), Rannankylä, Metsäkylä, 3 D:n torj. taist. VT -linjalla, Kivennapa, 3 D:n siir. taist. Länsi-Kannaksella Kivennapa, Muolaa, Heinijoki, 3 D:n torj. taist. Noskua Vuoksen loholla, Vuosalmi, Ihantala, Tornion Sillanpään taist., takaa-ajotaist. Tornio, Paakkola, Rovaniemi, Meltaus. Korpraali.

SANTANIEMI Lauri Jaakob

maanviljelijä, s. 28.1.1923 Oulunsalo. Pso Hilja Ellen Metso s. -23, k. -67. Lapset: Olli -46, Anja -47, Lauri -49, Mikko -51, Hannu -55, Minna -57, Mervi -64. Palv. 23.2.-44 JvKouluk. 2513 K, Lennosto R 3, 2703, E/Le R 3, 2802-44. 5 LekentäK, 15.11. - 44 LaLai 30, 3.12.-44 EsiK/LaR3. Tst: Parkjärvi, Heinjoki, Taipansaari kentät. Sotamies.

SANTANIEMI Pauli Benjam

n.ö.tislaaja, s. 6.1.1922 Oulunsalo. Pso Liisa Ervasti s. -22. Ts JR40, Js JR53. Rajajääkäri P. 8, 2 komp. Tst: Sajjan, Särkijärven, Häränniemen, Uhtuan, Vinkiniemen korpitaistelut, Tolvajärven eteläp. ja Kiestinki. Haav. 5.3. -40 Särkijärvi ja 18.2.-42 Kangasvaarassa. Inv. 15 %. Korpraali.

SARKKINEN Aale Johan

autonkuljettaja, s. 2.9.1911 Oulunsalo. Pso Liisa Elisabet Virta k.-83. Lapset: Kauno Alarik k- 69, Rauni -43, Jorma -48, Raimo -54. AutoK/22. Tst: Suomussalmen ja Kuhmon taistelut. Korpraali.

SARKKINEN Aappo Antero

muurari, s. 24.6.1913 Oulunsalo, k. 12.6.-70. Pso Rauha Katariina Nylander s. -22. k. -53. Lapset: Mauri -46, Sirkka -49. Ts EsikK III/ JR 26, Js KssK. Tst: Ts Vuoksela, Js

Vasaravaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Tetrivaara, Kiestinki, Ahvulen, Länsikannaksen viiv. ja puol. taistelu, Ls: Tornio. Kersantti.

SARKKINEN Aarne Johannes Mikael (Janne)

s. 27.7. 1901 Oulunsalo, k. 11.2.-86. Pso Hanna Aitta s. -09 Utajärvi. Lapset: Eila -38, Seppo -41, Pirkko -46, Hanna -49, Liisa-51. Vs. Oulun valtaus. Js: PionP 2. Tst: Vitele, Tuulos, Hyrsylä, Hautavaara, Säämäjärvi, Prääsä, Salmenniska, Viitana, Suoju. Sotamies.

SARKKINEN Aarne Valtemar

s. 18.3. 1919 Oulunsalo. 3 PionP 8, Jv KK 23, kiväärimies, Jv KK 22, Ras ItPt. Tykkimies.

SARKKINEN Benjam Esaias

työmies, s. 5.4.1910 Oulunsalo, k. 17.3.-69. Pso Kaisa Johanna Ervasti, ent. Soila s. -17, k. -71. Lapset: Esko-52. Jv KK 5. Hels. vark.vK, 1.8.-42 Oulun skp E, Sv-leiri 19 1.9.-43 - 8.9.-44 PolK. Sotamies.

SARKKINEN Eino Eerikki

autoilija, s. 3.12.1911 Oulunsalo, k. 23.3.-91. Pso Impi Huru s. -09. Lapset: Juhani -35, Jorma -40, Siikka -40. JR 25, 27 KssK, 34 KssK. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuonninen, Pistojoiki, Uhtua, Maaselän, Ihantalan ja Pohjois-Suomen taistelut. Alikersantti.

SARKKINEN Eino Erik

kirvesmies, s. 13.11.1905 Oulunsalo. Pso Iida Johanna Kukkonen s. -03. Lapset: Kalevi -37, Veikko -39, Eila -41. Ts JR 25, Js 27 KssK ja 34 KssK. Tst: Ts Pr W:n mukana, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Uhtuan länsip. ja pohj. puoliset taist., Maaselän puol. taist., Ihantalan puol. taist. Korpraali.

SARKKINEN Eino Jaakko

rakennustyömies, s. 21.10.1908 Oulunsalo, k. 18.8.-84. Pso Anna Elisabet Kaitera s. -14, k. -90. Lapset: Kalevi-35, Tauno -37, Alpi -39, Reijo -43, Elina-46, Eila-48, Kauno -54. 27 KssK 5157. Tst: Uhtuan lähiympäristön taist., Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Maaselän, Ihantalan puol. taist., Pohjois-Suomen taistelut. Korpraali.

SARKKINEN Erkki Johannes

rakennustyömies, s. 25.11.1923 Oulunsalo. Pso Aili Toikka s. -27, er. Lapset: Esko-54, Jorma -56, Pentti -62. Täyd.P 12 - JR 54

21 Pr. Tst: Vienan kannas, Leppäjoki. Haav. 17.7.-44. Korpraali.

SARKKINEN Frans Henrik (Heikki)

rakennusmestari, s. 16.3. 1921 Oulunsalo. Pso Eeva Sanelma Tölli s. -26. Lapset: Kari -52, Harri -53, Riitta -55. Js 1.9.-41 Jv-KoulK 13, 1.10.-41 ItKoulK, 11.11.-41 49.kev. ItPtri, 23.11.-44 47.kev. ItPtri. Tst: Kenttäarmeijan Itjoukoissa Itä-Karjalassa. Raskas Itkk asettaja ja korjaaja. Korpraali.

SARKKINEN Hugo Jaakop

s. 27.6.1922 Oulunsalo. 1/JR 53. Tst: Louhen suunta, Uhtua, Karjalan kannas, Rovaniemi, Kittilä. Haav. 14.6.-44 Sarakylässä sirpaleesta selkään. Sotamies.

SARKKINEN Jaakko Valdemar

taaplar, s. 17.6.1897 Oulunsalo, k. 11.7.-92. Pso Kaisa Kyllönen s. 1898. Lapset: Huugo-22, Erkki -23, Alma -25, Eila -30, Seppo -39. 18.2.-40 ErP 37, 17.6.-41 14 SpolK. Tst: partiokahakat Käpli, Röhön suunta. Sotapoliisi. Sotamies.

SARKKINEN Juho Henrik

alikonemestari, s. 25.12.1903 Oulunsalo, k. 23.6.-77. Pso Aura Lyydia Kukko s. -04 Alatorniolla. Lapset: Eero Anders-28, Esko Henrik-32, Seija Aura Eveliina-35. JR 32 ja

ErP 5. Tst: Suonikylä, Vanha Talvikylä, Kemi, Tornio. Sotamies.

SARKKINEN Kaarlo Johannes

kalastaja, s. 29.8.1921 Oulunsalo. 1.9.-41 Jv KoulK, 16.2.-42 JR 12, 12.5.-43, JvKoulutusK. 15. Haav. Lohivaarassa 28.4.-42. Inv. 40%. Alikersantti.

SARKKINEN Olavi Henrik (Heikki)

liikkeenharjoittaja, s. 29.7.1912 Oulunsalo. Pso Hilja Ervasti s. -13. Lapset: Jouko -38, Anja -41, Irma -43, Timo 46, Reijo -48. Ts EsikK/III/JR 26, Js 27 KssK. Tekn. ryhmän johtaja ja automekaanikko. Tst: Ts Vuoksela, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsip. taist., Länsi-Kannaksen puol. ja viiv. taistelut. Kersantti.

SARKKINEN Otto Johannes

työmies, s. 12.12.1908 Oulunsalo, k. -81. Pso Lempi Esteri Kuttilainen. Lapset: Alli, Juhani, Antti, Aili, Pauli. EK/JR 25. Ts Kuhmon suunta, Js Kaasukomppania Uhtuan suunta. Korpraali.

SARKKINEN Reino Henrik

s. 7.3.1910 Oulunsalo. Pso Helga Maria Perttunen s. -17. Lapset: Reino-45, Juhani

-7, Aarne -49. 27 KssK. Tst: Uhtua, Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti. Korpraali.

SARKKINEN Uno Valdemar

tehdastyömies, s. 9.8.1922 Oulunsalo k. 8.11.-84. Pso Lahja Marianna Sankari s. -19. Jv 15, JR 53. Tst: Kiestingin suunta, Uhtuan suunta, Karjalan kannas, Ls Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Korpraali.

SAUKKONEN Pauli Iisakki

tekniikko, s. 10.8.1914 Oulu. Pso Katri Elisabet Seppälä s. -21. Lapset: Liisa -47, Auli -48, Juhani -50, Timo -54, Pekka -56, Pasi -64. Mek/RT.3. Tst: Ts Petsamo, Yläluostari, Salmijärvi, Höyhenjärvi, Kornettijoki. Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Pistojoiki, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsipuol. 3 D:n torjuntataist. VT-linjalla Sahakylä, Vammeljärvi, Viipurin luoteisp., Viipurinlahden puol. taist., Pohjois-Suomen taistelut Kemistä Palojoelle. Psto ammus-au, auto-au. Autokorj. esimies. Vääpeli.

SAVALOJA Vilho Johannes

s. 24.5.1908 Alatornio, k. 3.8.-48. Pso Aino Holappa s. -14. Lapset: Raili -37, Reino -42, Raija -46. Ts JR 25, Js 16.6.-41 VP 31, 17.3.-44 JärjK1, 19.8.-44 JärjK 2. Tst: Ts Kuhmo, Js Varavaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuonninen, Korpivaara, Tetrivaara, Uhtuan länsip. taist. Sotamies.

SAVOLAINEN Pauli

maanviljelijä, s. 11.3.1921 Oulunsalo, k. 9.2.1967. Tst: Kiestinki, Uhtua, Karjalan kannas, Lapin sota. Pioneerit.

SAVOLAINEN Pekka

maanviljelijä, s. 8.9.1916 Oulunsalo. Pso Hanna Penttilä s. -22. Ts PionP 2 ja JR 53. Tst: Vitele, Hirsylänmutka, Äänislinna, Karhumäki, Aunus, Syväri, Lapin sota. Alikersantti.

SAVUOJA Heimo Johannes

muurari, s. 31.8.1924 Oulunsalo, k. 6.5.-77. Pso Annikki Kokko. Lapset: Teuvo, Asta, Helena, Terttu, Erkki, Sinikka, Matti, Ritva. 3 D. Tst: Js Uhtuan länsipuolen taist, Karjalan kannas, VT-linjalla Kivennapa, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksenlohko, Ls. Tornio, Rovaniemi, Kittilä. Sotamies.

SAVUOJA Toivo Henrik

levyseppä, s. 7.6.1922 Oulunsalo. Pso Beda Maria Koivisto s.-20. Lapset: Pirjo Anneli -50, Seija Hannele -51. 3/RjP 8 27.7.-42, 1 RjP 8 9.4.-43. Tst: Uhtuan suunta, Laatokan pohjoispuoli. Haav. 17.5.42 Ahvenlahti. Inv. 10%. Vap. 27.9.43 täysin palv. Sotamies.

SAVUOJA Väinö Valdemar

maanviljelijä, s. 14.9.1922 Oulunsalo, k. 9.10.-87. Pso Meeri -21, k. -83. Lapset: Reino -48, Elli -51, Eeva -54, Eini -55, Olavi -59, Anja -64. JR 53, JR 14 ja 1/ErP11. Tst: Kiestinki, Uhtua Säämäjärvi, Suojärvi, Kotajärvi, Vuorte, Ägläjärv, Tolvajärvi. Alikersantti.

SIEKKINEN Jaakko Alfred

betonimies, s. 7.9.1905 Oulunsalo, k. 26.1.-76. Pso Martta Örn s. -09. Lapset: Olavi -32, Rauha -33, Jorma -40, Pentti -45. Js JvKoulK 16. Sotamies

SIKIÖ Otto

autonkuljettaja, s. 6.2.1901 Parikkala, k. 18.3.-77. Pso Hilja Aino Heimonen s, -03, k. -85. Lapset: Aino -27, Reijo -31, Leena -41. JR 40. Tst: Pelkosenniemi, Salla, Saija, Säkkijärvi, Haranpäänniemi. Haav. Pelkosenniemiellä selkään

18.12.1939 ja Säkkijärvellä 5.3. -40 käteen. Kersantti. Ottanut osaa vapaussotaan 1918.

SILTAKOSKI Petteri Ilmari

maanviljelijä, s. 24.8.1908 Ylikiiminki., k. 23.1.1985. Pso Helga Fredrika Kupatri s. -13. Lapset: Matti -48, Martta -49, Heikki -51, Eino -52, Helvi -53, Esko, Martti, Elma, Raili, Maire. 3 Jv Koulutuskeskus, 136 työkomppania. Sotamies.

SINISALO Tauno Akseli

s. 1.9.1923 Oulunsalo, k. 21.8. -89. Js 19.1.-42 3/Jvkk 15, 12.1.-44 3/Jvkk 6. Kiväärimies. Sotamies.

SOININEN Otto Einari

maatöömies, s. 25.4.1908 Säynänen, k. 1.6.-69. Pso Annikki Hyväri ent. Pernu s. -18. Lapset: Pirkko -52, Matti -55. Ts JR 36, Js 18.6.-41 7/JR 51, 2.10.-41 Poh. Sav.skp, 9.3.-43 Jv.kk 6, 6.4.-43 It-koulu, 15.6.-43 87. kev. It-jaos, 20.9.-43 99. kev It-jaos, 30.5.-44 87 kev ItPsto, 4.7.-44 3 uls. jaos. Tst: Ts Pitsjoi, Kivijärvi, Koivuselkä, Pälkäjärvi, Tohmajärvi, Läskelä, Ruskeala, Js It-joukoissa Varkaus, Mikkeli, Oulu. Korpraali.

SOMMERS Johannes Edvard

maanviljelijä, s. 5.11.1905 USA, k. 11.10.-78. Pso Helmi Kukkonen s. -05, k. -80. Lapset: Pirkko -40 k. -70. 31 Rajakomppania. Tst: Ts Katitsalampi, Impilahden Koivuselkä, Katitsalammen puolustus. Konekivääriampuja. Korpraali.

STARCK Frans Benjam

autoilija, s. 29.8.1913 Oulunsalo, k. 12.11.-64. Pso Aino Kyllikki Koliseva s. -20. Lapset: Seppo -53, Heikki -54, Pertti -55, Reijo -59. JR 25. Ts Kuhmo Pr W:n mukana, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuoninen, Pistojoiki, Korpivaara, Uhtuan länsip. taist., Kiestinki, Ahvenlahti. Sotamies.

STARCK Kaarlo August

rakennusmies, s. 29.8.1913 Oulunsalo, k. 10.8.-79. Pso Eeva Elina Pihlava s. -27. Lapset: Anne -56, Tuula -59, Leena -60, Sirpa -65. JR 25, JR 27, JR 3, JR 15. Tst: Kuhmo, Kivijärvi, Lempaala, Kapujärvi, Suurportti, Kiviniemi, Vuosalmi, Lapin sota. Sotamies.

STEFANIUS Onni Iivari

maalari, s. 14.9.1906 Impilahti, k. 25.11.-77. Pso Elli Katariina Hämälä s. -05. Lapset: Veikko -29, Kauko -32, Reino -36, Jorma -

39, Leo -42, Maire -45. Js Esikk/III AKE, keittiömies. Korpraali.

STEFANIUS Tauno Olavi

s. 30.3.1909 Impilahti, k. 5.7.-72. Pso Veera Ervasti s. -06. Lapset: Tauno -29, Elvi -32, Kalevi -35, Eino -38, Lauri -40, Airi -46, Eini -49. Ts Esikk/JR25, ajomies, Js 16.6.-41 12 km.korj, 25.5.-44 Hyryns. HK, 13.9.-44 1/Er.P

8. Ajokalupuuseppä. Tst: Ts Kuhmo, Js Uhtuan suunnan taistelut, Pohjois-Suomen taistelut. Alikersantti.

SYRJÄLÄ Toivo

maanviljelijä, s. 14.3.1914 Nastola, k. 9.3.-86. Tst: Ts. Punnusjoki, Salmenkaija, Kuparsaari. Js ITR 2. Tst: Vuokkiniemi, Kiestingin tie, Sudenoja. Sotamies.

SYYSJÄRVI Osvald Viktor Olof

lentoasemanpäällikkö, s. 11.7.1911 Viipuri. Pso Meeri -18. Lapset: Sinikka -40. Puolustusvoimien PE:n radiosähkötäjä. Väapeli.

SÄÄSKI Lauri

maanviljelijä, s. 25.11.1897 Oulunsalo, k. -76. Pso Veera Nauska s. -01. Lapset: Pertti -23, Pentti -25, Saara -28, Raili -30, Esko -31, Elias -33, Liisa -39. Os. sotatoimiin sotapoliisina.

SÄÄSKI Matias Selim

metsätyömies, s. 5.11.1908 Oulunsalo, k. -71. III AK, tienrak.P 9, TienHK, PionP 34 sekä 8 TienHK. Uhtuan suunta, Pohjois-Suomen taistelut. Kiväärimies. Korpraali.

TAKALO Jaakko Artturi

maanviljelijä, s. 25.8.1907 Piippola, k. 14.6.-72. Pso Aino Juntti s. -17. Lapset: Terttu -45, Jouni -46, Sirkka -48, Kyllikki -50, Vesa -53, Esko -56, Maarit -60. Kev. It Ptri 152, 42 kev. jaos. Tst: Uhtuan suunta, Viipurin it, Mätäsvaaran

it ja Lahden it. Tykkimies.

TAKKINEN Erkki Jaakko

kaivosmies, s. 13.3.1923 Oulu, k. kaivosonnettomuudessa -54. Pso Mailis Erikson. Lapset: Leif -54. Js 29.9.-41 Jv.Kk 15, 11.7.-42 2/HTK/III AK, 26.7.-42 JR 53. Tst: Puol.taist. Uhtuan länsip., Kannaksen puol. taist., Rovaniemi-Kittilä. Sotamies.

TAKKINEN Mauno Abraham

autoilija, s. 24.10.1916 Oulu. Pso Elvi Sundman s. -23. Lapset: Tarja -48, Markku -49, Raimo -52. HTK Lahti, Helsingin autokomppania Rovaniemeltä Liinahamariin. Siirto 11 Polttoaineos. Parkunmäki, Karjalan kannas, Suojärvi, Porajärvi, Kar-

humäki. Varusvaraston hoitaja, komppanian päällikön autonkuljettaja. Sotamies.

TAKKINEN Yrjö Antero

kaivosmies, s. 6.9.1924 Oulu. Pso Mailis Erikson. Lapset: Rolf -59, Pentti -60. Suorittanut sodankaista nostomiespalvelusta 8.3.-43 - 31.12.-43. 1.1.-44 HTK kotij., 3.2.-44 HTK 9, 23.3.-44 E/HTK 9, 5.11.-44 JärjK/ IV HK

kiväärimies. Sotamies.

TARKIAINEN Hannu Alarik

maanviljelijä, s. 30.3.1899 Ounasjoki, k. 7.12.-79. I pso Martta Margareta Helanen s. -98, k. -37, II pso Martta Katariina Nauska s. -05. Lapset: I avioli. Irja -22, Hilda -24, Meeri -27, Reino -37. Js. It-joukoissa Kiestingin ja

Uhtuan suunnalla. Kolmen sodan veteraani. Korpraali.

TERVO Antti Augusti

kirvesmies, s. 10.9.1923 Oulunsalo. Pso Elli Elviira Hakko s. -26. Lapset: Aino -49, Olavi -50, Paavo -53, Leena -61, Tuula -67. J.Vkk 15. Tst: Länsi-Syväri, Sammatus, Vitele, Salmi, Uusikylä, Uuksu, Pitkäranta, Uuksujärvi, Kemi. Alikersantti.

TERVO Jaakko Henrik

nosturinkuljettaja, s. 22. 4.1918 Oulunsalo. Pso Hilikka Maria Inkinen s. -26. Lapset: Liisa -46, Eila -48, Kaisu -52, Jukka -55, Kari -59. Tyk. Koul. Keskus 4. Tst: Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponkalahti, Vuoninen,

Pistojoki, Korpjärvi, Tetrivaara, Uhtuan länsip. taist., Syväri, Viipurin viiv. taist., Tolvajärvi. Korpraali.

TERÄS Ahti Olavi

seppä, s. 10.11.1925 Oulunsalo, k. 20.3. -78. Pso Maija Säävälä. Lapset: Aarne -64. Suorittanut sodanaikaista nostomiespalvelusta 14.10.-43 -31.12. -44. ETP 353. Katosi Jukolassa käydyissä taisteluissa 16.6.-44 ja joutui vangiksi. Korpraali.

TOIKKA Johan Jaakko

maanviljelijä, s. 8.3.1902 Oulunsalo, k. 25.4.-73. Pso Hilja -19. Lapset: Maija-Liisa -52, Jaakko-Juhani -54, Eila Kaarina -57. Ei lähempiä tietoja.

TOIKKA Niilo Andreas

kirvesmies, s. 28.5.1924 Oulunsalo. Pso Elsa Marjatta Lehrbäck s. -24. Lapset: Timo -57, Pekka -58, Matti -59, Seppo -61. JR 53. Tst: Uhtuan länsipuolen taist. Haav. 12.11.-43

Uhtuan länsipuolen taisteluissa. Alikersantti.

TOLONEN Viljo Johannes

s. 8.1.1924 Oulunsalo. Pso Dekla Maria k. -84. Lapset: Eira -57, Tuula -62. Js 9 Rs. It Ptri. It-joukoissa Helsingissä. Korpraali.

TORVINEN Eino Henrik

maatyönjohtaja, s. 19.5. 1908 Oulunsalo, k. 15.3.-66. Pso Aili Päinio s. -09, k. -88. Lapset: Esko -34, Pekka -40, Ulla -46. Ts JR 14, Js 27 KssK. Tst: Ts Muolaanjärvi, Summa, Näykkiö, Hankoniemi, Viipurinlahti, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Pistojoki, Uhtuan länsip., Kiestinki. Toiminut K:n väepelinä. Kersantti.

TOURA Toivo

maanviljelijä s. 26.4.1920 Savitaipale, k. 13.4.-93. Pso Anna-Liisa Rautio s. -25. Lapset: Pekka -47, Paula -49, Hilikka -51, Sirkka -52, Selma -56, Martti -59, Seija -61, Markku -63, Anne -67. JR 53. Tst: Louhen suunta 1941-42, Uhtua 1942-44, Karjalan kannas -44, Tornion, Rovaniemen ja Kittilän taistelut. Alikersantti.

VIERTO Kaarlo Vihtori

koneasentaja, s. 1.1.1915, k. 23.10.1990. Pso Helli Ervasti s. -12. Lapset: Kaarlo -46,

Tuula -48. Js Rs It KKK 40. Tst: Teikarisääri, Vilaniemi, Rukajärvi. Kersantti.

VIITALA Pentti Vilho

s. 5.7. 1922 Haapavesi. Hämeen Ratsuväkirykmentti. Js 1. SissiPr. Tst: Seesjärven länsip., Lempaala, kannaksen torj. taist., Viipurin puol., Ilomantsin taist. Kersantti.

VIITTANEN Antti Aukusti

maanviljelijä, s. 8.7.1921 Oulunsalo. Pso Toini Johanna Marttila s. -24. Lapset: Reino -49, Risto -51, Reijo -53, Rauno -55, Riska -56. 2/Er P12/ 2. Tst: Syvärin suunta, Siiranmäki, Salmen kaista, Äyräpää. Haav. 10.7. 1944. Sotamies.

VIITTANEN Eemeli Nikolai

työmies, s. 17.12. 1912 Oulunsalo, k. 26.5. 1981. Ei lähempiä tietoja.

VIITTANEN Väinö Pettteri

s. 7.12.1909 Oulunsalo, k. 16.9.-45. Pso Sylvi Maria Väisänen s. -13. Lapset: Sulo k. -34, Veli Veikko -35, Tauno Olavi -37, Pentti Einari -39, Terttu Annikki -41, Sirkka Liisa -42. Ei lähempiä tietoja.

VIKSTEDT Aate Andreas

rakennusmies, s. 28.1. 1924 Oulunsalo. Pso Eeva Inkeri Aalto s. -33. Lapset: Pekka -47, Matti -48, Anne -55, Antti -64. Osallistunut sotatoimiin: Lentovarikko 1, sääsähkötäjä, Tampereen lentoasema. Korpraali.

VIKSTEDT Antti Andreas

kirvesmies, s. 28.12.1887 Oulunsalo, k. 22.11.-67. Pso Margareetta Nauska s. -89, k. -73. Lapset: Elsa Maija -22, Aate -24, Liisa -25, Risto -28, Salme -30, Taina -35. Sotamies.

VIKSTEDT Jaakko

maanviljelijä, s. 25.10. 1897 Oulunsalo, k. 8.12. -77. Pso Lyidia Maria Nylander s. -02, k. -67. Lapset: Lauri Jaakko -34. Palvelukseen 18.2.-40, Tst: ei tietoja. Sotamies.

VIKSTEDT Johan August

s. 23.10.1910 Oulunsalo, k. 31.8.-62. Pso Anna-Liisa Karinkanta s. -21. Lapset: Kerttu -41, Leena -44, Taisto -46, Pekka -47. Antti -49, Jaakko -50, Eero -51, Maritta -53, Jarmo -57, Paula -58. Ts JR 26, Js JR 45, JR 32, Oul. skp. JvKk 31, 313 ItPtri. Tst: Vuoksela, Vuosalmi, Js Uhtua, Maaselkä, Karhumäki. Korpraali.

VUOTI Esko Johannes

koneasentaja, s. 12.1. 1920 Oulu. Pso Eila Annikki Dahlgren s. -25 Oulunsalo. Lapset: Pirjo -49, Pekka -50, Matti -55, Maire -58, Esko -39. 1.4.-40 Tyk.k. keskus 4, 3ptri, 15.4.-40 JvK 15 4/JR 40, 12.5.-40 6/II Prik. 11.6.-

41. 1./JR 53. Tst: Kiestingin Kapustajoki, Jelettijärvi, Uhtuan suunta Hevosenkänkä, Karjalan kannas, Pohjois-Suomen taist. Kersantti.

VÄISÄNEN Veikko Albert

huoltomies, s. 4.3.1921 Oulunsalo, k. 18.2.-92. Pso Elma Alina Pitkänen s. -21. Lapset: Marjatta -41, Tauno-45, Anneli -46. JR 11-HTK 21. Tst: Uhtuan suunnan Tulomajoki. Haav. Pistojoella 21.7.-41. Sotamies.

YLI Väinö Johannes

rakennusmies, s. 26.3.1910 Oulunsalo. Pso Fanni Väänänen s. -17. Lapset: Hanna -35, Pirkko -41, Marjatta -46, Johan Henrik -49, Antti -49. JR 32. Tst: Uhtua. Sotamies.

YRJÖLÄ Veikko Ilmari

metsänhoitaja, s. 18.7.1926 Hanko. Pso Liisa Tuulikki Schwartz, s. -24. Lapset: Seppo Ilmari -65, Petri Johannes -72. KoulP/PsPr/PsD. Tst: Enso -Jääski -44. Panssarimies.

ÄMAN Yrjö Johannes

työnjohtaja, s. 31.1.1914, k. 21.12.-81. Pso Bertta Metso s. -17, k. -87. Lapset: Eero -40, Olli -41, Elsi -45, Ossi -47, Paula -48, Liisa -50, Marja-Leena -54, Hannu -55, Pentti -57. Tst: Ts Joutsijärvi, Märkäjärvi, Vilajoki, Js Vasovaara, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Ponselähti, Vuonniainen, Pistojoeki, Tetrivaara,

ÄIJÄLÄ Eino

Uhtua, Jyväskylä, Muolaa, Heinjoki, Noskua, Vuoksenlohko, Ihantalaja Pohjois-Suomen taistelut. Ylikersantti.

kirvesmies, s. 13.10.1916 Oulunsalo. Pso Laina Elin Vaaramaa s. -15. 9 Tie, Silta RakK, 2VP 31, sekä Er P 5. Tst: Suomussalmi, Vasovaara, Vuokkiniemi, Vuonniainen, Pohjois-Suomi. Sotamies.

ÄIJÄLÄ Frans Henrik (Heikki)

aktuaari (merenkulkuhallitus), s. 23.11.1903 Oulunsalo, k. 5.6.-84. Pso Anni Parmala s. -08. Lapset: Sinikka -43, Ilpo -44. III KTR 16-Rask. Psto 14. Tst: Raate, Latvajärvi, Vuokkiniemi, Vuonniainen, Pistojoeki, Kis-Kis-kannas, Kiestinki, Louhi maantie 23 km läpimurtotaistelu, Kangasvaaran puol. taist., Uhtuan länsip. taist., Syväri, Mäkriä, Vitele, Salmi, Pitkäranta. Patterin päällikkö. Yliluutnantti.

Lotat ja rintamanaiset Oulunsalo

ALATALO Hilda

o.s. Korva, emäntä, s. 18.5.1928. Pso Antti Olavi Alatalo. Lapset: Hannu -65. Toiminut sodan aikana Kuusamon evakuointitehtävissä.

BRUÉR Kaarina Margareta

o.s. Äijälä, konstnäär, s. 5.7.1919 Oulunsalo. Pso Nils Bruér s. -22. Lapset: Nils Olof -54, Per Erik -58. III JR 32. Uhtua, Kivennapa, Viipuri, Rovaniemi. Sotilaskotisisar.

ERHO Anja Annikki

kirjastonhoitaja, s. 4.12.1925 Turku. Sotasairaala 7 Rauma lääkintälotta. Ilmavalvonta. Lotta.

ERVASTI Anna Siiri

o.s. Karjalainen, kansakoulunopettaja, s. 6.12.1915 Paltamo. Pso Arvi Alarik. Lapset: Aino -47, Raija -49, Anja -51, Vesa -55. Lottatyössä Uhtuan suunnalla, Kiestingissä ja Kajaanin SS:ssa. Opettaja Itä-Karjalassa -43-44.

ESKO Aune Maria

o.s. Lehto, kirjanpitäjä, s. 22.3.1910 Kiiminki. Ts Kuhmo kenttäsaairaala, Js Uhtuan suunta KEK. Lotta.

HAKKO Mirja Annikki

toimittaja s.- 26.3.1921 Oulunsalo. Ts Ilmavarti-ossa Oulunsalossa. Js 10.6.-30.9.-41. 17 KEK Uhtuan suunnalla, kanslielotta, 1.11.-41 - 16.1.-42 Div J:n Esik. Kiestinki, 20.1.-42 - 20.6.-44 Itä-Kar-

jalan Sot. hall (Kiestingin suunta) ja Pal.al. Sot. hall (Karjalan kannas) kansliolotta.

HELANEN Toini Helena

o.s. Karppinen, emäntä. Pso Kauno Kalervo Helanen. Jatkosodan aikana elintarvikevarastolla Oulussa ja Uhtualla 50001 kpk 9. Sotilaskotisisar.

HOLOPAINEN Helvi

o.s. Sarkkinen, rouva, s. 20.11.1921 Oulunsalo. Pso Keijo Olavi Holopainen s.-23. Lapset: Hannu -51, Marjut -52, Kaatuneitten kokoamiskeskus Kananainen, Sohjana, Kiestinki, Uhtua Puumalankangas, Sairalan sotilassairaala, Oulun kenttäpostikonttori. Lotta.

HUMILA-ANTTILA Aune Irene

opettaja, s.21.10. 1905 Pori. Pso Matti Yrjö Anttila s.-05. Ts 3/9 KS Kuhmossa, Js Uhtua, Juntusranta, Karjalan kannas, 17 KEK. Lotta.

HURSKAINEN Eeva Johanna

o.s. Kuivala, sairaala-apulainen, s. 20.4.1920 Oulunsalo. Pso Helge Hurskainen s.-19. Lapset: Sepo -49. Kiestinki, Karjalan kannas, KEK.

ISOLA Naina Maria

o.s. Ervasti, sairaanhoitaja, s. 12.7.1910 Oulunsalo, k. 8.2.-88. Viipurin sotilassairaala 1941 - 44. Sairanhoitaja.

ISOLA Sisko Tellervo

rouva, s. 28.4.1915 Alatornio. Lotta Svärd paik. osaston puheenjohtaja. Työtuvan johtaja -40, varusteet armeijan varikolle.

ISOLA Sylvi

sairanhoitaja, s. 22.12. 1896 Oulunsalo, k. 29.4.-61. Osallistui sotiin sairaanhoitolottana eri rintamilla.

ISTERI Helmi Esteri

o.s. Anttila, s. 6.8.1922, k. 9.9.-83. Pso Alpi Johannes Isteri. Lapset: Arvo -45, Aija -49. Toiminut sodan aikana eri tehtävissä lääkintälottana. 9 K.S. Nurmes ja 5214 KEK.

ISTERI Martta Kyllikki

o.s. Ahava, s. 12.10.1918, k. 4.1.-74. Pso Tauno Valteri Isteri, s. -19. Lapset: Eila -49. Toiminut Itäkarjalan Sotilaspiirin alaosaston ruokalassa Vuokkiniemessä 1943-44.

JUNKKONEN Martta Emilia

emäntä, s. 17.9.1917 Oulunsalo. Pso Veikko Iisakki Junkkonen. Lapset: Ensio -46, Jouni -47, Aarno -49, Aino -52, Pekka -55, Hanna -58. Kotirintamalla Lotta Svärd osaston yhteistoiminnassa armeijan ruoka- ja vaatetoimituksissa.

JUNTUNEN Sigrid Vilhelmiina

o.s. Kumpulainen, emäntä, s. 21.12.1916 Kärsämäki. Pso Aarne Ilmari Juntunen. Lapset: Teuvo -42, Terttu -44, Irja -46, Irma -49, Maija -51, Matti ja Eero -53. Muonitustehtävissä Uhtualla.

KAAKINEN Saimi Elisabet

s. 17.1.1906 Oulunsalo. Muonituslottana rintamajoukoissa.

KAMSULA Kerttu Katariina

o.s. Savolainen, ompelija, s. 27.10.1918 Oulunsalo. Ts ilmavalvontalottana Rokuan iv -asemalla. Js iv -lottana Juorkunan iv -asemalla.

KARPIO Eeva Annikki

o.s. Enberg, s. 15.7.1926 Oulunsalo. Pso Lauri Johannes Karpio. Lapset: Leena -46, Anne -48, Raija-Liisa -50, Paula -54, Jukka -61. Sotilassairaala 32 Oulu. Lääkintälotta.

KORPIKALLIO Liisa

o.s. Karpio, s. 30.11. 1921 Oulunsalo. 17 KEK Uhtua. Rintamalotta.

KEINÄNEN Klaara Sylvi Annikki

o.s. Kotkamo, elintarviketyöntekijä, s. 23.11. 1925 Oulunsalo. Pso Sulo Valdemar s. -21. Lapset: Pekka -47, Matti -50, Merja -70. Sotilassairaala 32.

KERTTULA Hilikka Inkeri

o.s. Tuira, modisti, s. 3.10.1921 Oulu. Pso Veli Erkki s.-22. Lapset: Erkki Antero -49, Kimmo -51, Hannele -53. Muonituslottana Oulun raatisa, kasarmilla, Paasiväärällä, Kuusamon Kurkijärvellä.

KOPONEN Irma

o.s. Merenheimo, opettaja, s. 23.4.1917 Oulunsalo. Uhtuan sotasairaala ja KEK. Lotta.

KYLMÄNEN Sylvi Anna

o.s. Wikstedt, myyjä, s. 23.3.1917 Oulunsalo. Armeijan pesula ja korjaamo.

LEIMOLA Kaarina Helvi

komentokerhon keittiö. Lotta.

o.s. Metso, s. 11.9.1921 Oulunsalo. Lapset: Soile -46, Seija -48, Katriina -54. Kaatuneitten kokoamispaikka Kananainen-Sohjana -42, Oulun sotilaspääri -43, Oulun upseerikerho -44, Iin Sotilassairaalan emäntä -44, Kiestingin

NIEMISTÖ Elina Elisabeth

o.s. Takkinen, kosmetologi, s. 24.10.1918 Jääski. Pso Pentti Ilmari s. -23, k. -88. Äänislinna SS 66 lääkintälotta, KS 15 Kolatsekä 1943-44.

PELTTARI Eeva Marja

sairaanhoidon opettaja, s. 20.9.1916 Oulunsalo. 14. Kenttäsairaala (Aunus) sairaanhoitajana.

PENNANEN Bertta Elina

o.s. Anttila, s. 1.2.1921 Oulunsalo. Pso Kaarlo Matias s. -16, k. -61. Lapset: Raimo -46, Juha -48, Hannele -53. 9. KS Nurmme ja 5214. 17 KEK. Lääkintälotta.

PIIRAINEN Alma Karoliina

o.s. Leskelä, emäntä, s. 28.5.1921 Kuusamo. Pso Yrjö Piirainen s. -15, k. -81. Lapset: Raija -44, Heikki -47, Matti -52, Mikko -57. Kuusamon evakuoointitehtävät.

REMES Rauha Annikki

opettaja, s. 14.9.1921 Kempele. Pso Matti Remes. Lapset: Riitta -50, Markus -54. Lääkintälottana 32 sotasairaala, Iin sotasairaala ja ilmavalvonta. Lääkintälotta.

SARKKINEN Aino Johanna

emäntä, s. 27.8.1907 Oulunsalo, k. 7.11.-68. 3 D:n kaatuneitten kokoamiskeskus Sohjananjoki, Kiestinki, Uhtuan suunta ja Karjalan kannas.

SAUKKONEN Katri Elisabet

o.s. Seppälä, konttoristi, s. -13.9.1921. Pso Pauli Iisakki. Lapset: Liisa -47, Auli -48, Juhani -50, Timo -54, Pekka -56, Pasi -64. LKV 5 (Lääkintäkenttävarikko 5). Lieksan Rajavartiosto kasarmi. LKV 5 kanslisti.

SAVUOJA Meeri Elisabet

emäntä, s. 16.8.-21 Oulunsalo, k. 23.7.-83. Sotilaskoti- ja kanttiinilottana Käkisalmella. Lotta.

SILTALA Sylvi Katri

o.s. Lindqvist, s. 12.10.1923 Oulunsalo. Pso Vilho Johannes Siltala, k-59. Lapset: Raimo -45, Soile -49, Eero -50. Kenttäsairaala 56. 3 Prikaati. Uhtua, Karhumäki, Salla ja Karjalan kannas.

SIVONEN Eila Inkeri

o.s. Metso, liikkeenharjoittaja, s. 18.7.1926 Oulunsalo. Sotilaskanttiini. Lotta.

SYRJÄLÄ Heleena

emäntä, s. 9.6.1918 Nastola, k. 12.6.-84. 17 KEK. Sota-aikana komennuksilla eri paikkakunnilla kuljetusesikunnan alaisena. Lotta.

TAKALO Aino Eedit

emäntä, s. 26.2.1919 Oulunsalo. Pso Jaakko s. -07. Lapset: Marja Terttu -45, Jouni -46, Sirkka -48, Kyllikki -50, Vesa -53, Esko -56, Sisko Maarit -60. Kiestingin KEK.

VIRKKUNEN-KOSONEN Vieno Matilda

kansakoulunopettaja, s. 19.10.1912 Säräisniemi, k. -74. Pso Veikko Kosonen s. -15 Valkeakoski. Sodan loppuvaiheissa lotatehtävissä Kannaksella.

VÄISÄNEN Elma

perhepäivähoitaja, s. 13.2. 1921 Kuusamo. Pso Veikko Väisänen s. -21, k -92. Lapset: Marjatta-41, Tauno-45, Anneli-46. Kuusamon evakuointi.

ÄIJÄLÄ Hanna Maria

puhelinvirkailija, s. 1.5. 1916 Oulunsalo. Puolustusvoimat 8802/ 7 kpk. Lotta.

Puolustusvoimat toisessa maailmansodassa

Poliittinen ja sotilaallinen kehitys 1939

23. elokuuta 1939 solmivat Neuvostoliitto ja Saksa Moskovassa Ribbentrop - Molotov sopimuksen. Sen salainen lisäpöytäkirja jakoi Euroopan intressialueisiin Stalinin ja Hitlerin kesken. Sopimus merkitsi, että puna-armeija ei sitoutuisikaan taisteluun saksalaisia vastaan, kuten aikaisemmin oli ajateltu. Näin Neuvostoliitto saattaisi keskittää entistä suuremmat voimat Suomen suuntaan.

Sopimusta seurasivat toimet sen toteuttamiseksi. 1. syyskuuta 1939 Saksa hyökkäsi Puolaan, ja 17. syyskuuta marssi myös puna-armeija Puolaan. Neuvostoliitto sai tähän vapaat kädet onnistuttuaan 15. syyskuuta tekemään Japanin kanssa sopimuksen, joka väliaikaisesti keskeytti sodan maiden välillä.

Suomi sai 5. lokakuuta kutsun Moskovaan, jossa maiden piti keskustella "tärkeistä molempia kiinnostavista kysymyksistä". Keskustelut alkoivat 12. lokakuuta. Baltian maat olivat jo aikaisemmin saaneet omat kutsunsa. "Neuvottelujen" tuloksena ne luovuttivat tukikohtia Neuvostoliitolle.

Neuvottelujen aikana Suomen hallitus oli erimielinen. Se oli jakautunut kahtia:

P-P:n Museon kokoelmat

Marsalkka C.G.E. Mannerheim.

osa halusi antaa hieman periksi Neuvostoliiton vaatimuksille, toiset ottivat laillisuusasenteen. Ensiksi mainitulla kannalla olivat mm. sotamarsalkka Mannerheim ja lähettiläs Paasikivi, jotka suosittelivat Moskovan neuvottelujen jatkamista. Laillisuuslinjalla olivat ulkoministeri Eljas Erkko ja pääosa hallitusta.

Moskovassa käytyjen neuvottelujen aikana kutsuttiin suurin osa joukoista yli-

määräisiin harjoituksiin (YH) lokakuun 10:n ja 14. päivän välillä. Seitsemän päävoimien jalkaväkidivisioonaa ryhmitettiin Karjalan kannakselle, jossa olivat myös suojajoukot; ne oli jaettu Raudun, Lipolan, Muolaan ja Uudenkirkon ryhmään. Puolustuksen selkärankana oli Mannerheimlinja.

Laatokan pohjoispuolella oli kaksi divisioonaa ja siitä pohjoiseen aina Jäämerelle saakka suunnitelmien mukaan yhdeksän erillistä pataljoonaa ja yksi vahva komppania. Näiden lisäksi Oulun alueella oli vajaa divisioona.

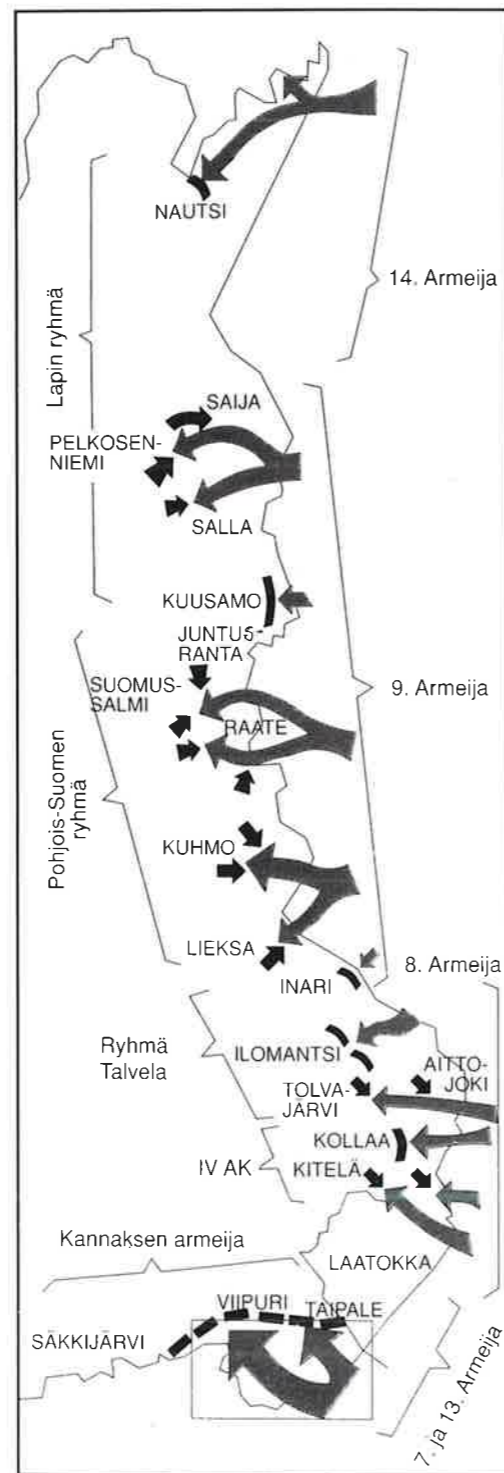
Edellä kuvattu suomalaisten joukkojen ryhmittäminen johtui kolmesta seikasta. Ensinnäkin arvioitiin, että Neuvostoliiton hyökkäyksen painopiste olisi Kannaksella. Sitä kautta oli lyhin tie Suomen ydinalueille. Toiseksi suomalaisilla ei ollut riittävästi joukkoja ryhmitettäväksi pitkälle itärajalle. Tärkeimmät Neuvostoliitosta Suomeen johtavat tiet pystyttiin kuitenkin tukemaan. Kolmas vaikuttava tekijä oli, ettei Suomen pääesikunnalla ollut riittävästi tietoja neuvostojoukoista.

Neuvottelut Suomen ja Neuvostoliiton välillä katkesivat 13.11.1939. Suomen poliittinen johto piti neuvottelujen katkeamisen jälkeisiä tapahtumia hermosotana eikä halunnut uskoa, että sota syttyisi.

Neuvostohistorioitsijat väittävät, että neuvottelujen katkeaminen sai neuvostojohdon antamaan käskyn hyökkäyksestä Suomeen. Tämän näyttää vahvistavan Voroshilovin 17. marraskuuta 1939 antama käsky, joka käynnisti varsinaiset hyökkäysvalmistelut ja määräsi sodan päämäärät.

Kuitenkin joukkojen keskittäminen Karjalan kannakselle oli alkanut jo lokakuun lopussa, ja marraskuussa sinne keskitettiin yhdeksän divisioonaa. Paitsi jalkaväkidivisioonaa oli Kannaksella talvisodan alkaessa 10. panssariarmeijakunta ja neljä erillistä panssariprikaatia. Nämä osallistuvat ensimmäiseen hyökkäysvaiheeseen.

Lokakuun lopussa alkoivat neuvostojoukkojen keskitykset myös Suomen itärajalle. Marraskuun aikana sinne tuli useita divisioonaa niin, että sodan alkaessa niitä

Sotatoimet Suomen rintamilla 1939 -1940.

"Oli siellä ne munat sekä makkarat. Muna kun se meni niin makkara jäi vain juu." Näkymä Makkarakukkulalta naapurin hallussa olleelle Munakukkulalle.

oli 11. Lisäksi Aunuksessa oli yksi panssariprikaati. Suomen ja Neuvostoliiton jalkaväkidivisioonien voimasuhteet olivat Karjalan kannaksella tuolloin seitsemän suhde yhdeksään ja itärajalla neljän suhde kymmeneen.

Runsas kuukausi siitä, kun joukkoja oli alettu keskittää, 26. 11. 1939, kaikuiivat Mainilan laukaukset. Seuraukset olivat nopeat: 28.11. Neuvostoliitto sanoi irti hyökkäämättömyyssopimuksen ja katkaisi seuraavana päivänä diplomaattisuhteet. 30. marraskuuta 1939 ylittivät Neuvostoliiton maa-, meri- ja ilmavoimat Suomen rajan.

Joulukuussa, sodan alettua, Neuvostoliitto vahvensi Kannaksella hyökkääviä joukkojaan neljällä divisioonalla. Itärajalle tuli viisi lisädivisioonaa, mutta vasta tammikuun 1940 alussa Neuvostoliitto oli saanut keskitetyksi 15 jalkaväkidivisioonaa Suomen itärajalle ja 13 divisioonaa Kannakselle.

Talvisota 1939 - 1940

Päärintamalla, Karjalan kannaksella, suomalaiset suojajoukot vetäytyivät nopeasti pääasemaan. Tämä johtui ennen muuta siitä, että neuvostojoukot olivat, taistellessaan suojajoukkoja vastaan, ylivoimaisia. Suomalaisilla ei myöskään ollut riittävästi panssarintorjuntavälineitä siellä, missä niitä olisi tarvittu. Panssarivaunut, joihin miehet eivät juurikaan aikaisemmin olleet tutustuneet, aiheuttivat pelkoa, ja se puolestaan johti paikoin suomalaisten paonomaiseen vetäytymiseen.

Joulukuun alussa taisteltiin ankarimmin Taipaleessa mutta saman kuun lopulla painopiste siirtyi Summan - Lähteen alueelle. Kun puna-armeija oli Mannerheimlinjan edessä, siirtyivät suomalaiset "jäykään puolustukseen". Puna-armeija ei kyennyt puhkaisemaan puolustusta ja sen hyökkäykset heikkenivät ennen joulua. Nyt suomalaiset tekivät vastahyökkäyksen, mutta sen tulokset jäivät laihoiksi.

Itärajalla Laatokasta Jäämereen neuvostojoukot kykenivät yllätyksen turvin eteneämään syvälle Suomeen, ja tilanne muodos-

tui uhkaavaksi. Petsamossa suomalaiset pakotettiin perääntymään Nautsiin.

Toivuttuaan alkuyllätyksestä suomalaiset onnistuivat Tolvajärvellä pysäyttämään etenevät neuvostodivisioonat ja käynnistämään ensi kerran sodan aikana hyökkäyksen. Tänä aikana suomalaiset saivat takaisin taistelutahtonsa, jonka pienemmässä tai suuremmassa määrin olivat menettäneet puna-armeijan ensimmäisen hyökkäysvaiheen aikana joulukuun alussa.

Itärajalla talvisodan toinen vaihe merkitsi suomalaisten siirtymistä hyökkäykseen Suomussalmen - Raatteen ja Kuhmon alueella. Molemmissa suunnissa puna-armeijalle tuotettiin tuntuvat tappiot. Näin rintama onnistuttiin vakauttamaan ja motittamaan useita neuvostodivisioonia. Resurssien puuttuessa suomalaiset eivät kyenneet tuhoamaan kaikkia motteja.

Karjalan kannaksella asemasotavaihe kesti tammikuun 1940 loppuun. Tuona aikana neuvostojohto suuntasi arviolta yhdeksän divisioonaa ja runsaasti tykistöä Kannakselle. Laatokan rintamalle taas kuljetettiin viitisen divisioonaa ja ylijohdon joukkoja.

Suomalaisten täydennysmahdollisuudet olivat rajalliset. He pystyivät perustamaan vain kolme uutta divisioonaa, mutta aseistus sen sijaan parani. Tärkeimmät olivat 100 uutta panssarintorjuntakivääriä ja noin 280 panssaritorjuntatykkiä.

Voimasuhteet kävivät suomalaisille entistä epäedullisemmiksi. Jalkaväen osalta ne olivat helmikuussa 1:4, tykistön 1:10 ja ilmavoimien 1:12. Kaikkiaan lieene taisteluihin osallistunut 3 000 neuvostopanssaria.

Puna-armeija aloitti uuden hyökkäyksen 1. helmikuuta 1940. Jatkuvin kompanian ja pataljoonan iskuin, joita tukivat tykistö ja ilmavoimat, neuvostojoukot väsyttivät suomalaiset. Yksi pahimmista paikoista oli Summan-Lähteen lohko. Siellä suomalaiset kärsivät suuria tappioita ja lähettivät taisteluun lähes kaikki reservinsä. Pioneerit suluttivat ahkerasti ja asensivat muun muassa JR 7:n alueelle lähes 950 panssarimiinaa vajaan viikossa. Kun ti-

lanne oli samankaltainen koko alueella, ei Kannaksen armeijan komentaja kenraaliluutnantti Erik Heinrichs kyennyt irrottamaan reservejä rintaman muilta osilta.

Seurauksena oli, että Lähteen lohkolle eversti F. F. Aljabunovin 123. Divisioonaa tunkeutui suomalaisen puolustuksen läpi Lähteen tien suunnassa. Siitä alkoi suomalaisten vetäytyminen. Helmikuun lopulla neuvostojoukkojen hyökkäys heikkeni.

Helmikuussa tulivat kovat pakkaset ja Suomenlahti jäätynyt. Se merkitsi merisotatoimien loppua. Toisaalta se, että Viipurinlahti sai jääpeitteen, avasi puna-armeijalle uuden hyökkäysreitit.

Summan kukistuttua Meretskov suuntasi armeijaosaston Viipurinlahden yli suomalaisten selustaan. Maaliskuun alussa se sai sillanpäähän Viipurinlahden luoteisrannalla. Suomalaiset onnistuivat kuitenkin saamaan tilanteen hallintaansa, mutta eivät työntämään neuvostojoukkoja takaisin.

Taistelut riehuiivat samanaikaisesti Viipurin eteläisissä esikaupungeissa, mutta itse kaupunkia neuvostojoukot eivät kyenneet valtaamaan. Itä-Kannaksella Taipale kesti, mutta tilanne Vuosalmella kävi kriittiseksi.

Laatokan rintamalla motitettujen neuvostojoukkojen käynnistivät pysähtyneen hyökkäyksensä uudelleen helmikuun lopussa. Suomalaisten puolustus kesti, ja Laatokan Karjalassa suomalaiset onnistuivat pitämään tilanteen hallinnassaan.

Ilomantsin pohjoispuolella tilanne rauhoittui Kuhmon taistelujen jälkeen. Helmikuun lopussa otti ruotsalainen vapaaehtoisrikaati rintamavastuun Sallan rintamalla. Sillä oli tukenaan ruotsalainen Flygflotiljen 19.

Rauhantunnustelut alkoivat helmikuussa, ja Suomi sai 23.2. Neuvostoliiton rauhanehdot. Niiden mukaan Suomen piti luovuttaa Karjalan kannas, Viipuri, Laatokan Karjala ja Sortavala sekä vuokrata Hanko Neuvostoliiton käyttöön. Ehtoihin sisältyi lisäksi joukko muita vaatimuksia. Mannerheim suositteli hallitukselle, että se hyväksyisi ehdot ja solmisi rauhan.

Suomalaisten konekivääripesäke Petsamon suunnalla.

Rauhanneuvotteluja sävytti Englannin ja Ranskan tarjoama apu: ne olivat valmiita lähettämään joukkoja Suomeen ja esittivät Norjalle ja Ruotsille, että nämä myöntäisivät niille kauttakulkuoikeuden. Norja ja Ruotsi eivät antaneet lupaa.

Rauha, joka solmittiin 13. maaliskuuta 1940, tuli sopivasti suomalaisten kannalta, sillä joukkojen taistelukyky oli laskenut tappioiden ja väsymisen seurauksena.

Suomi menetti talvisodassa noin 21 000 sotilasta ja noin 1 000 siviiliä kaatuneina. Kadonneiden määrä oli yli 1 400 ja haavoittuneiden yli 43 500. Suomalaisten oli lisäksi evakuoitava lähes 450 000 asukasta luovutettavilta alueilta ja sijoitettava heidät maan eri osiin. Neuvostoliitto puolestaan sai 40 000 km² uutta aluetta ja noin 10 % Suomen kansallisomaisuudesta.

Neuvostoliittolaiset ovat sanoneet menettäneensä 69 500 sotilasta kaatuneina tai kadonneina. Näistä suomalaiset ottivat vangiksi noin 5 470. Puna-armeijan kokonaistappiot kaatuneina olivat tämän mukaan noin 64 000. Haavoittuneita oli saman arvion mukaan noin 176 000 henkeä. Suo-

malaiset ovat arvioineet Neuvostoliiton tappiot vajaan 100 000 henkeä suuremmiksi.

Suomen näkökulmasta oli itsenäisyyden säilyttäminen olennaisin tulos. Toinen yhtä tärkeä oli sodan aikana saavutettu yksimielisyys.

Talvisodasta jatkosotaan

Suomessa talvisodan jälkeiset tunnelmat olivat apeat. Niissä sekoittuivat toisiinsa katkeruus, uhma ja kyynisyys, joihin liittyi läheisesti hyvityksen ja revanssin ajatus. Päällimmäisenä oli kuitenkin huoli lähimmästä tulevaisuudesta. Suomalaiset pelkäsivät, että Neuvostoliitto lopulta liittää Suomen itseensä. Käsitystä tuki se, että Neuvostoliitto esitti kevään ja kesän 1940 aikana monia rauhansopimukseen kuuluttomia lisävaatimuksia.

Sodan jälkeen päällimmäisenä oli havainto hengeltään yksituumaisesta armeijasta, jonka miehistöresurssit ja aseistus eivät olleet kyenneet pysäyttämään vihollisen etenemistä. Tämä oli taustana sotilasjohtajan tilannearviolle keuhällä 1940. Se

edellytti Suomen puolustuksen uudelleen järjestämistä.

Nyt tajuttiin kaikilla tasoilla aselajien välisen yhteistoiminnan merkitys taistelussa ilma-asetta ja panssareita vastaan. Taktiikkaan ja taistelutekniikkaan vaikuttava olennainen uudistus olikin panssarintorjuntakivääreiden ja ilmatorjunta-aseiden lisääntyminen yhtymässä. Kenttätykistörykmentteihin lisättiin raskas patteristo, mutta divisiooniin ei vielä lisätty ryhmäpuuseeria.

Suomen yleisesikunnassa katsottiin, että seuraavaan sotaan oli saatava tukea ulkomailta. Sitä pyrittiin saamaan Ruotsista, mutta ajatus eli vain lyhyen ajan. Ruotsi ei ollut halukas puolustusliittoon. Vanha linja etsi jostain apua itäistä naapuria vastaan kuitenkin jatkui. Katseet kääntyivät - kuten vuonna 1915 -kohti Saksaa, huolimatta siitä, että monien mielestä Saksa oli myynyt Suomen Neuvostoliitolle elokuussa 1939.

Elettiin "aseellisen rauhan aikaa". Sitä korosti se, ettei sotatilaa lakkautettu ja että suurin osa kenttäarmeijasta kotiutettiin vasta huhti-toukokuussa 1940. Vuoden 1941 alkaessa oli rivissä runsaat 100 000 miestä. Elokuussa 1940 puolustusvoimat siirtyi uuteen rauhan ajan organisaatioon. Maavoimiin kuului viisi armeijakuntaa, joihin kuului 12 prikaatia, jääkäriprikaati ja ratsuväkiprikaati. Joukot ryhmitettiin rajalle Virolahdelta Savukoskelle.

Syksyllä 1940 inventoitiin asevelvolliset. Asekelpoisia oli ikäluokissa 1885 - 1920 yli 500 000. Tämän perusteella laskettiin, että heistä voitaisiin perustaa 16-divisioonainen kenttäarmeija.

Itärajalle rakennettiin Salpa-asemaa, ja Hankoniemi sai Harparskog-aseman. Töihin osallistui myös ruotsalainen vapaaehtoisosasto, joka poistuessaan syksyllä jätti korvauksetta työkoneensa suomalaisille. Salpalinjan rakentaminen päättyi kesäkuussa 1941, kun jatkosota alkoi.

Sotamateriaalia, aseita, varusteita ja taisteluvälineitä, hankittiin talvisodan aikana runsaasti. Osa materiaalista ehti Suomeen vasta talvisodan päättyttyä. Hankintamaita

oli monta: USA, Englanti, Ranska, Saksa ja Italia. Suomalainen teollisuus kantoi kortensa kekoon valmistamalla yli 500 pst-asetta, 160 kappaletta 120 mm:n kranaatinheitimiä ja 9 000 Suomi-konepistoolia ja kunnostamalla talvisodan aikaista sotasaalimateriaalia.

Kun Saksa huhtikuussa 1940 miehitti Tanskan ja Norjan, Suomi näytti jäävän vasaran ja alasimen väliin: länsimailla ei ollut juurikaan mahdollisuuksia avustaa sitä. Suomen sotilaspoliittinen tilanne muuttui kuitenkin syksyn 1940 kuluessa saksalaisten kanssa tehdyn kauttakulkusopimuksen ja asekaupan myötä. Myös Neuvostoliitolla oli oma kauttakulkuoikeutensa.

Joulukuussa 1940 kenraalimajuri Paavo Talvela vieraili Saksassa, jossa hänen piti hankkia Saksan suostumus Suomen ja Ruotsin väliselle unionille. Hän esitti kuitenkin saksalaisille, että ryhdyttäisiin molempien maiden yleisesikuntien yhteisiin valmisteluihin tulevaa Neuvostoliittoa vastaan käytävää sotaa varten. Käynti merkitsi siis sotilaiden välisten neuvottelujen alkua. Poliittinen valtiojohto vihittiin asioihin vasta jälkikäteen.

Saksalaisyhteyksien syntyyn vaikuttivat niin Neuvostoliiton painostustoimet kuin talvisodan päättänyt epäoikeudenmukaiseksi koettu rauha, joka nosti suomalaisissa esiin hyvitystä janoavan mielialan. Saksalaisyhteydet puolestaan saivat suomalaiset uskomaan, että revanssi oli toteutettavissa.

Joulukuussa 1940 Hitler käski liittää Barbarossa-suunnitelmaan Saksan Norjan-armeijan operaation, jonka avulla katkaistaisiin Neuvostoliiton pohjoiset yhteydet. Etelässä saksalaiset suunnittelivat sulkevansa Suomenlahden, jotta neuvostolain vastojäisi saarroksiin Suomenlahden pohjukkaan. Tähänkin tarvittiin suomalaisten tukea.

Maaliskuun alussa Hitler oikeutti Waffen-SS:n värväämään vapaaehtoisia myös Suomesta. Värväykseen kysyttiin lupaa Saksan ulkoministeriön kautta. Suomen hallituksen sisärengas vastasi kysymyk-

Tulenjohtopesäke Uhtuan Turistikukulalla. Viides vasemmalta Pentti Rautio Kempeleestä.

seen periaatteessa myönteisesti, mutta halusi, että vapaaehtoiset muodostaisivat oman pataljoonansa Wehrmachtissa eikä Waffen-SS:ssä. Toukokuussa 1941 värvättyjen 1200 suomalaisen pääosa muodosti SS-pataljoonan.

Saksan ja Suomen neuvotteluvaihe keväällä 1941 eteni sotilas- ja siviililinjaa. Neuvottelut käytiin Salzburgissa OKW:n (Oberkommando der Wehrmacht) kanssa ja Berliinissä OKH:n (Oberkommando des Heeres) kanssa. Kenraali Heinrichin johtamaa upseerivaltuuskuntaa informoitiin Barbarossa-operaatiosta ja suomalaisille kaavailusta osuudesta. Suomalaisdelegaatiolla ei kuitenkaan ollut valtuuksia päättää asioista, ja neuvotteluja päätettiin jatkaa Helsingissä.

Helsingissä 3.-5.6. käydyissä keskusteluissa, joissa OKW:n ja OKH:n edustajat neuvottelivat puolustusvoimien edustajien kanssa, sovittiin saksalaisten joukkojen, sotalaivojen ja lentokoneiden saapumisesta Suomeen, eräiden lentokenttien antamisesta saksalaisten käyttöön sekä III

AK:n alistamisesta Saksan Norjan-armeijalle. Lisäksi niissä sovittiin saksalaisten ja suomalaisten joukkojen välirajasta Oulujärven tasalla, Suomen liikekannallepanosta sekä operatiivisten tehtävien pääpiirteistä jaosta maiden kesken. Seuraavina viikkoina nämä ehdollisiksi muotoillut neuvottelutulokset toteutettiin konkreettisina toimenpiteinä. Mitään sotilaspoliittista yleissopimusta ei maiden välillä tehty.

Suomen hallitus sai tietää suomalaisten liikekannallepanon käynnistymisestä ja saksalaisten joukkojen päästämisestä Lappiin 9.6. eli päivää ennen saksalaisten joukkojen kuljetusalusten tuloa Pohjanlahden satamiin. Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta puuttui vain siihen, ettei sille ollut riittävän aikaisin ilmoitettu uudesta kehityksestä. Sisäpiiri jatkoi linjallaan ja käynnisti mobilisaation toisen vaiheen 14.6. Täydellinen liikekannallepano julistettiin 17.6. 1941.

Suomalaisten defensiivistä puolustus-suunnitelmaa alettiin kesäkuussa asteittain muuttaa offensiiviseksi. Liikekannallepanon alettua pääesikunta antoi sarjan

käskyjä, joissa lyhyesti mainittiin puolustautuminen, mutta keskityttiin hyökkäyksen kaavailuun.

Jatkosota 1941 - 1944

Operaatio Barbarossan alkaessa 22. kesäkuuta 1941 varhain aamulla Hitler antoi päiväkäskyn, jossa käytti saksalaisten ja suomalaisten yhteistoiminnasta ilmausta "im Bunde". Sanonnasta tuli ongelma, jota suomalaiset vieläkin yrittävät selittää.

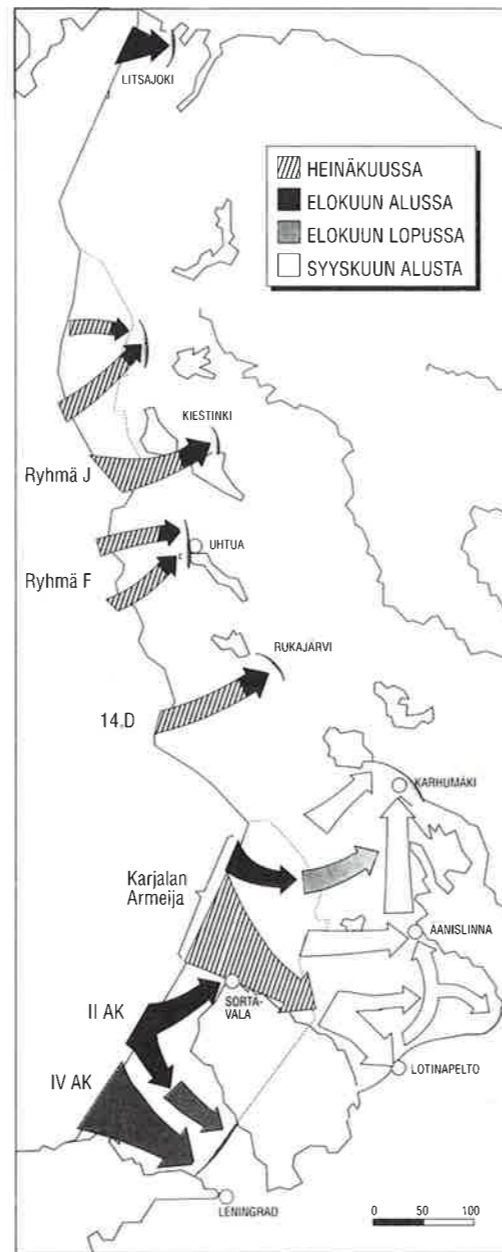
Suomen ja Neuvostoliiton väliset diplomaattiset kontaktit jatkuivat vielä sen jälkeen, kun Saksa aloitti hyökkäyksensä Neuvostoliittoon - myös Suomen alueelta. Molemmiin puolin vakuutettiin 23.6. puolueettomuutta. Sotilaallisesti Suomen vajaan neljän vuorokauden puolueettomuus 22.-25.6.1941 oli vilkkaan toiminnan aikaa.

Näennäinen rauha rikkoutui, kun Neuvostoliitto pommitti 25.6.1941 suomalaisia lentokenttiä ja asutuskeskuksia. Pääministeri Rangell totesi illalla radiossa, että Suomi oli sodassa Neuvostoliiton kanssa. Muodollisesti Neuvostoliitto siis iski ensin, ja niin voitiin julkisesti sanoa, että sota alkoi samalla tavoin kuin talvisota. Näin sodasta tuli jatkosota. Eduskunta hyväksyi hallituksen tiedonannon.

Suomi hyökkää

Sotamarsalkka Mannerheim teki 27. 6. 1941 lopullisen päätöksen hyökkäyksen käynnistämisestä. Hyökkäyksen tavoitteeksi asetettiin paitsi talvisodan rauhassa menetettyjen alueitten valtaaminen takaisin, myös vanhan rajan takana olevien hyökkäystukikohtien eliminoiminen. Itä-Karjalassa edettäisiin Syvärille ja Ääniselle. Tätä varten perustettiin Karjalan armeija.

Karjalan armeijan hyökkäys alkoi 10.7. 1941. Viikkoamyöhemmin se saavutti Laatokan Sortavalan itäpuolella. Heinäkuun lopulla hyökkäys pysäytettiin Tuulosjoelle. Pohjoisempana hyökkäys eteni Sotjärven ja Säämäjärven tasalle elokuun loppuun mennessä.

Suomalaisten ja saksalaisten hyökkäys kesällä 1941 ja rintamalinjojen vakiintuminen.

Kun Karjalan armeija oli Tuulosjoella, alkoi hyökkäys Karjalan kannaksella. Heinäkuun viimeisenä päivänä Itä-Kannaksella aloitettu operaatio johti Käkisalmen valtaamiseen. Vuoksen suomalaiset ylittivät elokuun puolivälissä. Länsi-Kannaksella

vallattiin Viipuri 29.8. 1941. Valtakunnan rajan joukot saavuttivat 2.9. Rajajoella. Sen itäpuolella ne ylittivät vanhan rajan. Siihen ylipäällikkö pysäytti hyökkäyksen. Kannaksella alkoi asemasota.

Kun Kannas oli vallattu, jatkui Karjalan armeijan hyökkäys 4. 9. 1941. Kolme päivää myöhemmin suomalaiset olivat Syvärillä ja Lotinapellossa. Tämän jälkeen hyökkäys jatkui tavoitteena Petroskoi, joka vallattiin lokakuun alussa. Sieltä hyökkäys jatkui Maaselän kannakselle, jossa Karhumäki vallattiin 5. joulukuuta.

Joulukuussa Mannerheim pysäytti hyökkäyksen Itä-Karjalassa Maaaelän kannakselle, kun Aunus Äänistä ja Syväriä myöten oli vallattu. Joulukuun 6. päivänä 1941 Englanti antoi Suomelle itsenäisyyspäivälahjan julistamalla maalle sodan.

Oulun - Kajaanin tasan pohjoispuolella saksalaiset joukot ja niille alistetut suomalaiset divisioonat aloittivat heinäkuun alussa hyökkäyksen Sallasta Kantalahden suuntaan ja Suomussalmelta Uhtualle. Petsamosta alkanut saksalaisten hyökkäys pysähtyi Litsajoelle heinäkuun alussa.

Hangon suomalaiset ottivat haltuunsa joulukuun alussa, kun neuvostoliittolaiset evakuoivat kaupungin. Samalla päättyi merivoimien Hangon eristämistehtävä. Tämän jälkeen laivaston näyttävimmät toimet keskittyivät Suursaaren ympäristöön.

Suomen ilmavoimilla oli sodan alkaessa ilmanherrsus ja sen ne pitivät ensimmäisen sotavuoden ajan.

Syksyn aikana saksalaisten hyökkäys Neuvostoliittoon hidastui ja he yrittivät nopeuttaa sitä Leningradin suunnalla vaatimalla suomalaisilta aktiivisempaa otetta. Saksalaiset yrittivät mm. saada suomalaisia hyökkäämään Muurmannin radalle ja osallistumaan aktiivisesti Leningradin valtaamiseen, Syvärin ylittäneitä suomalaisia vaadittiin myös hyökkäämään etelään ja ottamaan yhteys Leningradin itäpuolelle hyökänneisiin saksalaisiin joukkoihin.

JR 11:n komentaja everstiluutnantti Usko Sakari Haahti Jyväskylässä.

Tähän "kädenlyöntiin Syvärillä" Mannerheim varasi saksalaisen 163. Divisioonan. Puna-armeija onnistui kuitenkin kokoaamaan alueelle seitsemisen divisioonaa. Se pysäytti saksalaisten hyökkäyksen Tihvinään, eivätkä suomalaisetkaan lähteneet etenemään.

Asemasota 1941 - 1944

Suomalaiset siirtyivät joulukuun 1941 lopussa strategiseen puolustukseen, josta yleisesti käytetään nimeä asemasota.

Asemasodan aikana aloite siirtyi neuvostojoukoille. Ensimmäisenä se näkyi Maaselän kannaksella, jossa puna-armeija käynnisti vastahyökkäyksen alkuvuodesta 1942.

Seuraava merkki tuli huhtikuussa, jolloin puna-armeija hyökkäsi Syvärin eteläpuolella ja sitten toukokuussa Kiestingissä. Suomalaiset torjuivat molemmat vastahyökkäykset. Kesällä 1942 partisaaniprikaati eteni syvälle suomalaisten selustaan

Maaselän kannaksella. Se tuhottiin pääosin.

Tämän jälkeen sodankäynti maarintamalla oli suomalaisten kannalta asema- ja partiosotaa aina kevääseen 1944. Siihen kuuluivat olennaisena osana vankien sieppausrytykset ja tukikohtien tuhoaminen.

Asemasodan vuosina suomalaiset linoittivat etumaiset puolustusasemansa. Karjalan kannaksella rakennettiin Vammelsuusta Taipaleeseen kantalinnoitettu VT-asema, Aunuksen kannakselle PSS-asema ja Maaselän kannakselle Karhumäen - Liistepohjan asema. Vuoden 1943 kuussa Kannakselle suunniteltiin Viipuri - Kuparsaari - Taipale eli VKT-asema, jolla käynnistettiin kantalinnoittaminen. Pitkärannan ja Loimolan välille Laatokan Karjalaan syntyi vähitellen U-asema.

Vuosien 1942 ja 1943 aikana kävi yhä ilmeisemmäksi, ettei Saksa voisi voittaa sotaa. Tämä sai Suomenkin johtomiehet miettelijäksi ja tunnustelemaan rauhanteon mahdollisuuksia. Rauhantunnustelut tyrehtyivät kuitenkin toinen toisensa jälkeen yleensä siihen, että Neuvostoliitto asetti ehtoja, joita Suomi ei katsonut voitavansa hyväksyä.

Lasku erääntyy

Tammikuussa 1944 Puna-armeijan hyökkäys mursi Leningradin saarron ja työnsi saksalaiset Narvajoelle. Se käänsi Suomen sotilaspoliittisen ja sotilaallisen tilanteen päälaelleen. Neuvostoliitto pystyi nyt keskittämään joukkonsa Karjalan kannakselle ja aloittamaan hyökkäyksen Suomeen silloin, kun katsoi ajan kypsäksi.

Helmikuussa 1944 Neuvostoliitto tehosti vaatimuksiaan erillisrauhasta Suomen kanssa pommittamalla Helsinkiä ja eräitä muita kaupunkeja. Toiminta vaikutti ja Paasikivi sai tehtävän ilmaista Suomen näkemyksen ja sen halun ryhtyä neuvottelemaan rauhasta sotakorvauksista ja Petsamosta. Paasikivi sai Neuvostoliiton ehdot: Suomen oli heti suostuttava katkaisemaan suhteet Saksaan ja internoimaan maassa olevat saksalaiset joukot, palautta-

maan Moskovan rauha sekä luovuttamaan sotavangit. Moskovassa voitaisiin neuvotella Suomen armeijan kotiuttamisesta.

Tunnustelut jatkuivat, ja 26.3. Paasikivi ja Carl Enckell lensivät Tukholman kautta Moskovaan. Siellä ei enää ollutkaan kysymys neuvotteluista, vaan sanelusta, mikä sai suomalaiset uskomaan, että Neuvostoliiton tarkoituksena oli murskata Suomi. Niillä ehdoilla ei rauhaa haluttu solmia. Tämän Suomen hallitus ilmoitti 15. 4. 1944 Neuvostoliitolle. Kun neuvottelut katkesivat, Stalin päätti ratkaista Suomen kohtalon ase-in.

Voimasuhteet Suomen rajoilla olivat vielä keväällä 1944 lähes tasan. Riittävän ylivoiman luomiseksi neuvostojohto keskitti Leningradin rintaman käyttöön 11 uutta jalkaväkidivisioonaa, panssarivoimia, tykistöä ja pioneereja. Lisäksi kenraalileversti Govoroville alistettiin 13. Ilma-armeija ja Itämeren laivaston yksiköitä. Karjalan rintamalle Stavka lähetti yhdeksän divisioonaa, kaksi panssariprikaatia ja kolme rynnäkötykkirykmenttiä. Kaikkiaan Neuvostoliitto varasi operaatioihin Karjalan kannaksella 24 divisioonaa eli noin 300 000 miestä ja Aunukseen 16 divisioonaa. Näissä keskityksissä on laskettu olleen 450 000 miestä, 1 150 panssarivaunua ja rynnäkötykkiä sekä noin 10 000 tykkiä.

Kannakselle keskitettyjen 21. ja 23. Armeijan tuli tuhota suomalaisten päävoimat sekä edetä Viipuriin ja Lappeenrantaan.

Suurhyökkäys Karjalan kannaksella alkoi 9.6. tiedusteluluontoisina läpimurtoyri-tyksinä, joiden aikana neuvostokärjet tunkeutuivat joihinkin suomalaisten asemiin, mutta eivät kyenneet murtautumaan läpi. Suomalaisten vastahyökkäykset epäonnistuivat vaarallisimmassa suunnassa Valkeasaassa. Lauantaiaamuna 10.6. alkanut suurhyökkäys mursi puolustuksen pääasemassa ja pakotti suomalaiset perääntymään osittain pakokauhun vallassa VT-asemaan.

Päämajalle tuli kiire irrottaa joukkoja muilta rintamilta, joilla vielä oli rauhallista, ja Itä-Karjalasta suunnattiinkin Kannakselle joukkoja. Näiden lisäksi kutsuttiin

Rauhallinen hetki tasoteltassa Jyväskylässä 1942. Kuvan keskellä Eino Salmi Kempeleestä.

kesä- ja heinäkuussa palvelukseen asemasodan aikana kotiutetut. Tällä saatiin kenttäarmeijan vahvuus nousemaan 530 000 henkeen.

14. kesäkuuta Puna-armeija mursi VT-linjan ja marsalkka Mannerheim antoi joukoille käskyn vetäytyä VKT-asemaan. Neuvostokärjet saavuttivat VKT-aseman 19.6. ja seuraavana päivänä ne valtasivat Viipurin.

Neuvostoilmavoimat tukivat tehokkaasti maavoimiensa taistelua. Ne ottivat taistelujen alkaessa ilmaherruuden, ja vasta VKT-linjan taistelujen aikana suomalaiset ja saksalaiset lento-osastot pystyivät tehokkaasti tukemaan maavoimien taistelua.

Neuvostoliiton suurhyökkäys käynnisti vilkkaan poliittisen toiminnan, sillä neuvostojoukkojen edetessä Kannaksella tilanne kävi suomalaisten kannalta hankalaksi. Suomalaiset pyysivät apua Saksalta, ja sen seurauksena tuli 70 koneen Lentosasto Kuhlmeij Suomeen ja moottoritorpedoveneet toivat maahan 9 000 panssari-nyrkkiä ja 5 000 panssarikauhua.

Kesäkuun puolivälissä VT -aseman murruttua ja neuvostojoukkojen edetessä kohti Viipuria Mannerheim ilmoitti hallitukselle, että tilanne oli erittäin vakava. Hän katsoi, että hallitusta olisi vaihdettava, mutta muutti mieltään ja ilmoitti, että rintama oli vakautettava ensin ja vasta sitten hallitus vaihdettava. Tämän vuoksi Saksalta oli otettava vastaan kaikki mahdollinen apu. Apua pyydettiin jälleen, ja seuraavana iltana Saksa ilmoitti lähettävänsä lisäjoukkoja.

Kesäkuun 22. päivänä 1944 Suomen ulkoministeri lähetti neuvostohallitukselle ilmoituksen, että Suomi oli valmis luopumaan sodasta ja katkaisemaan suhteensa Saksaan. Vastauksena oli antautumisvaatimus.

Saksan ulkoministeri von Ribbentrop puolestaan vaati suomalaisia solmimaan liittosopimuksen Saksan kanssa. Suomen valittavaksi asetettiin siis joko antautuminen tai sitoutuminen.

Päätökseksi tuli, ettei antautumisvaatimukseen vastattaisi. Saksan vaatimukseen presidentti Ryti vastasi lähettämällä Hit-

lerille henkilökohtaisen kirjeen. Siinä hän lupasi, ettei tekisi erillisrauhaa Neuvostoliiton kanssa.

Tämän jälkeen hallituksen sisärengas aikoi, niin pian kuin rintama olisi vakautettu, pyrkiä irti Saksasta ja päästä uuteen rauhankosketukseen Neuvostoliiton kanssa. Tähän tulikin tilaisuus, kun "sotaonni" kesäkuun lopussa kääntyi, sillä saavuttaessaan VKT -linjan hyökkääjä oli niin kulunut ja väsynyt, että suomalaiset onnistuivat pysäyttämään hyökkäyksen Ihantalán, Viipurinlahden ja Vuosalmen taisteluissa. Tilanteen vakauttamisessa auttoi se, että maasto oli puolustajaa suosiva, ja se, että suomalaiset olivat saaneet uusia panssarintorjunta-aseita ja oppineet käyttämään tykistön ja ilmavoimien tulitukea Kannaksen oloissa. Viipurin valtauksen jälkeen puna-armeija pystyi enää etenemään vain muutamien kilometrien kuukauden aikana. Heinäkuun loppuun mennessä tilanne rintamilla oli vakautettu.

Olennaista oli myös, että neuvostoarmeijan päähyökkäys käynnistyi 23.6. Valko-Venäjällä. Heinäkuussa sen voimaa oli määrä lisätä. Siksi neuvostojohto ei enää ollut halukas lisäämään Suomea vastaan taistelevia joukkoja. Päinvastoin, se siirsi niitä heinäkuun puolivälistä alkaen Keski-Euroopan sotaanäyttämölle.

Samalla kun Itä-Karjalassa olevia suomalaisia joukkoja vähennettiin, ne saivat käskyn siirtyä viivytykseen ja vetäytyä Pitkärannan -Loimolan -Tolvajärven pääpiirteiselle tasalle. Vaikeita taisteluja käyden joukot vetäytyivät heinäkuun puoliväliin mennessä U -asemaan. Neuvostojoukot yrittivät murtautua läpi, mutta epäonnistuivat, ja suomalaiset onnistuivat vakauttamaan tilanteen myös Laatokan pohjoispuolella.

Heinä-elokuun vaihteessa Ryti erosi ja Mannerheimistä tuli eduskunnan presidentti 4.8. 1944. Myös hallitus vaihtui, ja 24.8. Mannerheim teki hallituksen sisärenkaan neuvotteluissa päätöksen rauhaan pyrkimisestä. Moskovan vastaus tuli 29.8. Sen mukaan Suomen oli heti

julkisesti katkaistava suhteensa Saksaan ja vaadittava sen joukkoja poistumaan alueeltaan 15. 9. 1944 mennessä. Enää ei puhuttu antautumisesta.

Mannerheim esitti 1.9. suoraan Stalinille lähettämässään sähkeessä, että vihollisuudet lopetettaisiin 3. 9. 1944 kello 8. Moskovan vastaus, jossa se ilmoitti suostuvansa lopettamaan sotatoimet 4. 9. kello 8, tuli 3. syyskuuta. Suomalaiset lopettivat vihollisuudet tuolloin, mutta neuvostojoukot vasta seuraavana aamuna.

Välirauhansopimus allekirjoitettiin Moskovassa 19. 9. 1944. Sen nojalla palautettiin Moskovan rauhan raja, luovutettiin Petsamo ja vuokrattiin Porkkala Neuvostoliitolle. Suomi sitoutui myös riisumaan aseista maahan 15. 9. 1944 jälkeen jääneet saksalaisjoukot, saattamaan armeijansa rauhan kannalle sekä maksamaan 300 miljoonan dollarin sotakorvauksen. Ehdot vahvistettiin Pariisin rauhansopimuksessa vuonna 1947.

Jatkosodassa Suomi menetti kaatuneina ja kadonneina 66 000 sotilasta ja 1 500 siviiliä sekä sotavankeina 2 800. Haavoittuneita oli 145 000 ja kokonaistappiot siten 215 000. Suomalaisen arvion mukaan jatkosodassa kaatui 305 000 neuvostoliittolaista.

Lapin sota 1944 - 1945

Saksalaiset vetäytyivät Oulujoen eteläpuolelta pohjoiseen 15. 9. 1944 mennessä. Suomenlahdella eri johtoportaan alaiset saksalaiset joukot valtasivat kuitenkin samana päivänä Suursaaren. Se helpotti sodan aloittamista entistä aseveljeä vastaan myös Pohjois-Suomessa.

Lapissa käytävää sotaa varten suomalaiset keskittivät Oulujoen eteläpuolelle armeijakunnan. Siihen kuului panssaridivisioona, neljä jalkaväkidivisioona, jalkaväkiprikaati ja rajajääkäriprikaati. Saksalaisten joukkojen vahvuus oli noin 220 000, ja niillä oli varastoja 8 - 12 kuukaudeksi. Oulujoen tasalla oli kaksi taisteluosastoa ja niiden takana divisioonaryh-

Ihantalán mäeltä Viipuriin johtava tie taistelujen jälkeen syyskuussa 1944.

mä. Lapin harva tiestö viivytti niin saksalaisten joukkojen vetäytymistä kuin varastoidun materiaalin poiskuljetustakin.

Ensimmäiset yhteenotot sattuivat syyskuun lopulla Oulun pohjoispuolella ja Pudasjärvellä. Varsinainen sota saksalaisia vastaan alkoi kuitenkin vasta, kun suomalaiset lokakuun alussa tekivät maihinnousun Tornioon saksalaisten selustaan. Viikon taistelujen jälkeen Kemi ja Tornio olivat suomalaisilla. Sen jälkeen saksalaiset ryhtyivät soveltamaan poltetun maan taktiikkaa ja hävittivät Lappia varsin perusteellisesti. Suomalaiset valtasivat Rovaniemen hävitetyn kauppalaan lokakuun puolivälissä.

Suomalaiset etenivät askel askeleelta Tornionjokivarren, Muonion ja Jäämeren tietä pohjoiseen. Muonio vallattiin lokakuun lopulla ja Enontekiö kuukautta myöhemmin. Marraskuun lopussa saksalaiset vetäytyivät Suomesta Utsjolla ja Karigasniemessä. Tähän ne pakotti osaltaan Petsamosta Tromssaa kohti hyökkäävä neuvostoarmeija.

Marraskuun lopussa Suomen kenttäarmeijan demobilisaatio saavutti Lapis- taistelevat joukot. Ne organisoitiin

uudelleen pääasiassa varusmiehistä koostuvaksi 1. divisioonaksi. Tuossa vaiheessa olivat saksalaiset vetäytyneet Suomesta niin, että heitä oli enää käsivarren Lapissa, josta he vetäytyivät vasta keväällä Kilpisjärven kautta Norjaan. 27.4. 1945 poistuivat viimeiset saksalaiset sotilaat Suomesta.

Kirjoitus on lyhennelmä Jarl Kronlundin artikkelista "Puolustusvoimat toisessa maailmansodassa 1939 - 1945" Kansannoususta instituutioksi, Suomen Puolustusvoimat 1918 - 1993.

Lauri Isolan TALVISODAN PÄIVÄKIRJA

Avaan tämän kirjaseni maanalaisessa korsussa 7.12. 39. Tunnelma on hyvin kotoinen ja mukava. Tämä korsu sijaitsee Vuoksen rannalla 2-3 metriä maan alla. Rannalla vastakkaisella noin 1200m:n päässä hääri viholliset. Korsussani sijaitsee komppanian komentopaikka. Seuranani paitsi Paasivaaran Viljoa¹ on reiluja Pohjois-Pohjanmaan miehiä, tukkipoikia ym. kulttuurin turmelemattomia miehiä, miehiä joita en millään vaihtaisi ns. kulttuuriherroihin. Kaikki meillä on täällä yhteistä, tupakat ym. Ylikaiken on yhteistä - ryssä viha, leppymätön. Olemme asuneet ja varustaneet tätä komppanian lohkoa jo useita viikkoja. Etelästä on kuulunut jatkuva kaamea romotus rajajoukkojemme vetäytyessä tälle pääpuolustuslinjalle ja hävittäessä kaikki asunnot viholliselta. Urhoollisesti ovat poikamme taistelleet.

Tykistöllään on venäläinen meitä tervehtinyt tuon tuostakin. Tuli on aivan tähyttämätöntä räiskyen siellä täällä. Kaameena taivaanranta on roihunnut Raudun ym. pitäjiin.

9.12.

Tänään lähti komppanian partio Vuoksen yli vihollisen puolelle. Tehtävänä tiedustella heidän asemansa vastapäätä ja polttaa vielä polttamattomat rakennukset. Vapaaehtoiseksi johtajaksi ilmoittautui

heti IV -joukkueen johtaja vänr. Rauma. Vapaaehtoisia olivat myös miehet. Onkumma tunne lähettää parhaita poikia yöhön vihollisen sekaan. Puristin Rauman kättä ja pojat painui yöhön. Hiljaisuutta - hiljaisuutta ja sitten alkoi taloja palaa. 20 -30 rakennusta yhtä aikaa tulessa. Pojat palasivat kaikki onnellisesti takaisin.

11.12.

Jatkuvaa tykistötulta. Huonosti tähytettyä ja johdettua, summittaista mökytystä metsiin ja kankaalle. Ei mitään tuloksia. Pioneeritöitä komppanialla. Jään sahausta - piikkilanka-aidan vetoa.

12.12.

Viime yönä oli taas komppaniastani partio vihollisen puolella. Tehtävänä oli käydä noin 15 kilometrin päässä vihollisrintaman takana. Tiedustella vihollisen vahvuuksia, tuhota yhteyksiä jne. Taas oli Rauman poika johtajana, joka on jo saanut pelottoman miehen maineen. Partio joutui jo 2 kilometrin päässä tappeluun venäläisten kanssa. Partio hajaantui. Rauma seikkaili pienen porukan kanssa vihollisen keskellä. Kaksi poikaa ei palannut retkeltä.

Kapteeni Lauri Isola lumipuvussa. Isolan oikealla puolella vänrikki Niilo Mattila. Toinen vas. luutnantti Iikka Kaakinen.

Joko kohtasi vihollisen luoti vai harhailleeko pojat heidän puolellaan?

13.12.

Hukassa olleet pojat palasivat tänä iltana pimeän tullen. Olivat harhailleet vihollisen puolella vuorokauden. Olimme iloisia kovasti poikien tulosta. Joimme komentokorsussani tuliaskahvit poikien kunniaksi. Tämä minun korsuni on muodostunut kaikkien pataljoonan partioiden lähtöpaijaksi ja viimeisen voitellun antopaikaksi, koska komppaniani on etulinjassa lähinnä vihollista. Varustamme niitä käsikranaatein, konepistoolein ym. Keitämme lähtökahvit ja sitten painuu yöhön.

15.12.

Huh. huh. Eilen aamulla soi kello 2.30 puhelin ja adjutantti ilmoittaa, että komp-

pania marssivalmis 4.30. Hyvästi kotoinen rakas korsu, jossa olen viettänyt monta kuolematonta elämystä. Hyvästi Noisniemen hovi. Säilyt ikäni mielessäni. Olet tarjonnut pohjalaiselle sotilaalle paljon hyvää. Pataljoonamme siirtyi eilen Virkkilään. Pistimme teltat metsään. Nukuin 13 tuntia yhteen menoon. Olenkin valvonut viikon päivät partioiden ym. kanssa. Tänään on ollut lepopäivä.

16.12.

Uuden puolustuslohkon miehityssuunnittelua. Toinen puolustuslinja Oravaniemeen. Komppanian hyökkäyseen kaivausta. Vihollinen antoi kranaattikeskityksen työmaalle. Haistelimme vähän isänmaata ja toin joukkueet pois työmaalta. Venäläinen jatkoi koko päivän pommitusta kylään. 6. erillisen pataljoonan 4 poikaa haavoittui. Monitaituri kirjuri leipoi vehnäästä ja saimme hyvät kahvit. Päivällä sai 8 komppania määräyksen Oravaniemestä yli

ja minulta yksi joukkue tukee varmista-
malla sivustan. Tyyneesti Jampe otti teh-
tävän vastaan. Mattila² valmistui meiltä
lähtemään. Hyökkäys piti alkaa aamulla
klo 6. Illalla peruttiin hyökkäys.

17.12.

Yön ampui vihollinen pari tuntia aika
tiuhaan tykistöllään, heidän tyyliin sinne
tänne. Väliin aika lähellekin. Oleminen
pärekaton alla tuollaisena yönä on vähän
sellaista piinallista odotusta. Ajatus karkaa
näkemään vihollisen tykkimiehen veivaa-
na tykkiään vielä hiukan niin ...Tänään
marssimme taas takaisin Noisniemeen
vanhaan tuttuun rakkaaseen Noisniemeen.
Otimme vanhat asemat ja miehitykset hoi-
taaksemme.

18.12.

Vähän sellainen lepopäivä. Illalla partio
ulos 1+9.

19.12.

Partio ravasi vihollisen puolella laajalti.
Katkaisi paljon yhteyksiä ym. ilkeyttä. Ilta-
päivällä antoi venäläinen ankan tykistö-
keskityksen hovin seutuun. Suuri elosuo-
ja ja suuri viljamaksiini sekä navetta paloi-
vat. Olin visiitillä klo 5. täällä kk. -korsussa,
joka on rittisen rakennus korsuuni verra-
ten kun keskitys oli. No osumaa ei siihen
tullut. Illalla olimme Iikan³ päivillä koko
upseeriporukka. Saimme hyvää kahvia ja
räiskälettä, joka alkaa jo olla harvinaista
sekä ihan appelsiinimehuakin.

Hyvä tuuri oli taas meidän pojilla pom-
mituksessa hovin luona. IV joukkue asui
omenakellarissa kun rakennusta pommi-
tettiin. Hyvin sieltä joka poika nahkansa
pelasti joskin muutamia kertoja maahan
lyötti.

20.12.

Tänään venäläiset tekivät kai mieles-
tään suuren urotyön ampumalla pari lauta-
hökkeliä tuosta vierestä tuleen. Rannalla
olevan pesutuvan ja tuulimoottorin luulivat
kai olevan meille tarpeellisia laitoksia.
Emme me niitä ole tarvinneet. Vihollisen
tykistö joka on meitä tässä käynyt tervehtimässä
näkyvä olevan motorisoitu tykki.
Tänään oma tykistö ampui sitä pari lauka-
usta niin silloin se katosi. Saas nähdä tuleeko
huomenna.

21.12.

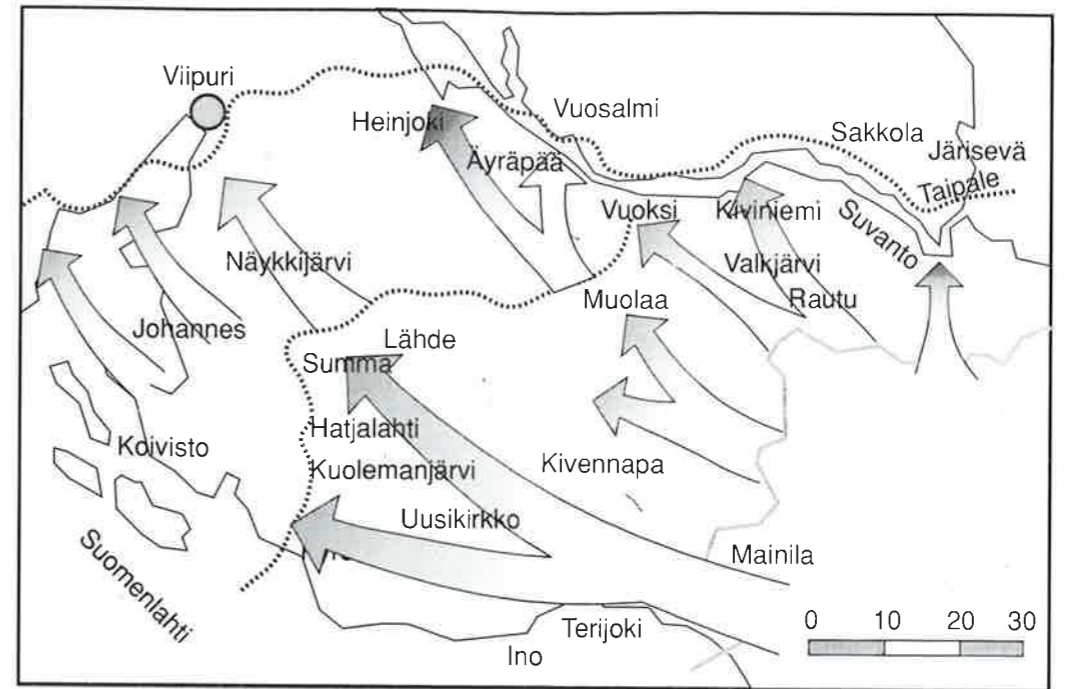
Pakkasta taas saatiin lisää. Vihollisen
varvasta alkoi palella. Tänään täyttää naa-
purin isäntä kuulemma 60 vuotta, vaikka
kertovat ettei kukaan tiedä oikein koska se
rosvo on syntynyt. Rauhallinen päivä, vä-
häistä tykkituloa Kiviniemen suunnalta.

Illalla lähetti vihollinen kovaäänisen
välityksellä linjojen yli ohjelmaansa. Lä-
hetys ei ollut aivan kohdallamme. Emme
saaneet selvää lähetyksestä. Musiikkia
tuntui olevan joukossa. Leikiksi tuntuu
menevän koko sota. Meidän tykki antoi
yhden laukauksen, johon naapuri vastasi
useilla.

Tänään sain kotoa joulupaketin. Parasta
Siskon ja Ilkan kuvat. Vänr. Rauma lähti
juuri partioretkelle. Asettelee miinoja rys-
sän teille. Lupasin 100 mk vihollisesta jos
tuo. Myöhemmin kuulumme, että kova-
äänilähetys olikin meiltä.

22.12.

Rauman partio tuli aamulla kovasti ry-
myten toiselta puolen. Oli palatessaan
mennyt karhomaan tuossa vastarannalla
olevia naapureita. Huomasivat vihollisen
4 vartiomiestä. Hyökkäsivät rohkeasti pääl-
le. Käsikähmässä tappoivat 4 vihollista.
Partion kp -miehet ampuivat hyvin. Kun
venäläiset saivat aseisiin useita konetuli-
aseita, vetäänty partio. Yksi poika haavoit-

Sotatoimet Kannaksella 1939-40

tui reiteen. Rauma lopuksi yksin jäätyään
huomaa sen, koettaa kantaa muutaman
satametria. On pakoitettu laskemaan maa-
han. Tavoittaa partionsa tällä rannalla. Tu-
lee uutisoimaan korsuun. Vaikea tilanne
edessään. Lähettää miehet hakemaan
poikaa, joka Rauman käsityksen mukaan
on ehkä kuullut. Epäily, että hälytetyt
naapurit ovat ehkä rannalla vastassa. Lähe-
tän III joukkueen sekä Rauman johtajana
hakemaan pojan pois. Retki onnistui. Vi-
holliset ovat poissa rannasta. Haavoit-
nut löytyy jo lumen peittämänä ja hengis-
sä. Pojat tuovat poikaparan pois. Lääkäri
toteaa, että ei valtimo ei ole poikki. Luu
murskana. Jää todennäköisesti elämään.
Tuntuu tavattoman hyvä olo kun poika
saadaan sieltä naapurin puolelta pois.

23.12.

Sutelan⁴ partio toi ensimmäisen elävän
vihollisen. Tappelivat samassa paikassa kun
Raumakin. Heittivät kymmenkunta käsi-
kranaattia ja toivat yhden iivanan tänne

korsuuni. Pistin äijälle kättä ja toivotin
tervetulleeksi tännekin puolen. Poikia ko-
vasti kiinnosti katsoa oikein läheltä venä-
läistä, joka näytti pelkäävän, että me teem-
me hänelle jotakin pahaa. Otti kovasti
epäillen tupakan. Raa'an näköinen mies.

Tänään tuli taas vihollisen kone alas
pikku Vuoksen rannalla. Kaksi lentäjää
saatiin haavoittuneena, mutta yksi pääsi
pakenemaan omiensa luo. Kävin katso-
massa konetta ja sain samalla reissulla
kolme kranaattia 5-6 metrin päähän. Ih-
mettelen aina ja iäti, että pojan matka ei
siihen päättynyt.

24.12.

Jouluaatto. Vieraita Honkasen Lauri ja
Kemppaisen Jaska⁵ Oulusta. Tervetul-
leimpia vieraita mitä majaan koskaan elä-
mässä on tullut. Paljon uutisia. Toivat pal-
jon lahjoja. Pikkujoulu pojilla kahdessa paik-
kaa. Kaikki saivat paketin. Erikoisissa olois-

sa vietetty - erikoistunnelmallinen joulun. Naapuri kohdallamme aika siivona.

25.12.

Joulurauhaa. Oululaisten vieraiden kanssa vierailuja joka korsulla. Verrattain vähän kranaatteja. (23.12.) Unohdin kertoa. Iltapäivällä tulee neljä vihollista lumipuvuissa konettaan kohden. Muutamia satoja metrejä perässä 20 vihollista. Pojat luulee pioneereiksi keulapartiota. Yrittävät sytyttää koneen tuleen lähtien takaisin. Pojat ampuu kolme nurin. Yksi pääsee hukkaan. Kaatuneiden joukossa luutnantti. Kovin turhaan meni lutiparan henki. Suora itsemurha. Näin perhekuvan. Kaunis rouva ja pikkupoju. Sääliksi käy rouvaparkaa. Haudattiin kauniille paikalle Noisniemen kärkeen. Lataan luutn. Aleksanteri Guriin † 23.12. Tähän rantaan asti, ei etemmäs.

26.12.

Tapaninpäivä. Ei erikoista. Lepopäivä. Kerola partiossa.

27.12.

Ei erikoista. Muutamia kranaatteja.

7.1.1940

Kulunut 10 päivää. Tapahtumista - vihollisen tykistö pommitellut päivittäin. Partiomme öisin samoilleet naapurin puolella. Eilen illalla lähti matkaan vänr. Tamminen. Mukanaan vapaaehtoinen partio vahvuus 14. Tarkoitus napata vanki, vastapäinen vartiomies. Partion lähestyessä rantaa kuului hälytyslaukaus, stoi! ja sitten tulta useista aseista. Pojat avaa tulen jäältä, mutta kun vihollisella on mm. pari konetuliastetta, niin vetäytyy takaisin. Aika kiukkuinen rähinä, mutta hyvää tuuria taaskin

pojilla. Ei naarmuakaan. Viime viikon partioidissa on venäläinen saanut yhdeltä pojalta vähän nahkaa ryttyyn, siinä kaikki tappiot. Minulle rakennetaan uutta hienoa korsua. Tulee niemen hienoin korsu. Kotoa ei ole kuulunut pitkään aikaan mitään. Toivottavasti tänään tulee.

13.1.

Tänään on paha luku 13. Huonoa on päivä tahtonut ollakin. Yöllä hyökkäs pataljoonastamme komppania yli Vuoksen tarkoituksella puhdistaa vastapäinen ranta. Jampe johti. Minulta Rauma joukkueen johtajana. Joukkue koottu etupäässä vapaaehtoisista. Komppania lähti lahden yli Väinämöisestä kello 24. Pääsi onnellisesti yli. Mutta komppanian hyökättyä joutui se usean kk- ja tykistötulen alle. Hyökkäys katkesi. Tykistö ampuu 100 m etäisyydeltä prapnelleja. Pojat painuivat niin matalaksi kuin pääsivät sekä irrottautuivat. Komppaniani pojista haavoittui heti alkupuolella sotam. Pasanen. Jalka reidestä poikki. Jakkula määräsi sotam. Nauskan viemään haavoittunut pois. Nauska kuljetti Pasasta ankarassa tulesa taaksepäin. Kävi välillä tiedustelemassa Vuoksen aukealla. Palatessaan tällaiselta matkalta kuulee molotusta ja toteaa, että puolikymmentä vihollista on viemässä haavoittunutta. Poika parka. Oli Kaakisen Iikan joukkueen fiksuin sotamies.

Tuli kiihtyy kovaksi molemmin puolin. Venäläisten prapnellit hipoo poikien selkää. Tulee haavoittumisia. Yhteydetkin ovat poikki. Komppanian päällikkö on yhden joukkueen kanssa erillään. Rautan ja Ohtosen joukk. irrottautuu ja yrittää päästä jotenkin tästä helvetistä pois. Onnistuvatkin lopuksi. Vänr. Saarelan⁶ joukkue ollut varmistamassa vasemmalla. Tapellut sielläkin. Tappanut 5-6 vihollista. Ottanut yhden haavoittuneen vangiksi. Vänr. Sutela puhdistellut raunioita rannasta oikealle. Saanut myös tulta. Tähän mennessä 8 pataljoonan poikaa jäänyt saapumatta ja toistakym-

Sotapäiväkirjan kirjoittaja, kapteeni Lauri Iso-la.

mentä haavoittunut. Kallis, liian kallis reissu.

Nauska juoksi aamupäivällä naapurin puolelta Pikku Vuoksen yli naapurirykmentin lohkolle. Viholliset huitoi käsillään ja näyttivät kovasti kummastelevan juoksijaa. Eivät kai tieneet mikä se on. Oma tykistömmme napautti siihen ammuksen ja venäläiset häpyi ja auttoi siten Nauskan tuloa. Tänään on sitten pitkin päivää vihollinen antanut terästä ja kapsäkkejä lujasti.

Asun nyt uudessa hienossa korsussa. Minulla on vääpelin kanssa tässä kotoinen kammari. Hohtavan valkoiset seinät. Kas-

tor -hella toisessa huoneessa, joka antaa lämmön tännekin. Toisessa huoneessa on 10 komentoryhmän paikkaa.

Eilen aamulla tuli vihollisen partio vierailulle meidän rannalle keskelle komppanian lohkoa. Aamupimeässä ja lumisaateessa näkee parivartio kymmenkunta miestä lähestyvän. Huutaa tunnussanan: ei saa vastausta. Avaa muutaman kiväärin laukauksen hälytysmielessä. Miehet kaatuu maahan. Pk -mies vieressä ampuu lippaan. Pian on joukkue asemassa. Todeetaan jäljet. Kiire tullut. Jäljelle jäänyt 2 käsikran. venäläistä ja pussi kiihoituskirjallisuutta. Tavattoman tökeröä tekstiä. Minulta oli samanaikaisesti naapurin puolella kers. Davittilan partio, mutta eivät ihme kyllä menneet pahki toistensa kanssa.

14.1.

Vihollisen partio kävi asemiemme edessä 10 miehen vahvuisena. Katkoi miinalangoitusta noin 110 metrin matkalta aamyöstä kello 3 -4 välillä. Puolijoukkuetta asemassa odotti lähemmäs tuloa, mutta vihollinen katsoi parhaaksi kadota.

Tänään päivällä antoi venäläinen tähänastisista railakkaimman keskityksen ampuen koko komppanian lohkoa etupäässä hovin seutua ja Loposen kylää. Tuntui aika raskailta ammuksilta. Korsumme käytävältäkin löytyi kranaatinkuoren palasia. Vihollisen partio on ollut pari päivää niemessä. Tuli naapuripataljoonan lohkolta läpi. Lumipuvuissa, vahvuus 3 miestä. Ampui tullessa erästä korsuvahtia 2 kertaa.

15.1.

Vihollinen ampunut tänään ihmeellisen vähän kapsäkkejä. Päivällä täysi lkp naapurin (24 rykm) kokeillessa raskaita aseita. Tuli väärä hälytys. Sain ilmoituksen, että venäläinen kiertää selustaan. Tuli kiirus hankkia selustan vahvistusta. Hyvä harjoitus minulle ja vähän muillekin. Vi-

hollisia näki toiset jo hirveästi niemellä. Pakkasta 30 astetta.

16.1.

Pakkanen, hurja pakkane, 32 astetta aamulla ja 36 astetta illalla. Tuntemattomat paketit suhisevat oudosti ilmassa. Räjähdykset tuntuu aina tulevan lähelle.

17.1.

Eläköön. Pakkanen ei kun kiihtyy. Ikan korsulla 46 astetta, Mattilan korsulla 45 ja meidän aivan jäässä. Koko päivän yli 40 astetta. Ihan tyyni kaunis ihmeellinen pakkane. Paketit sihisee omituisesti. Oma tykistömmme on hiljalleen yöllä ja tänään karhostellut vihollisia liikkeelle. Kyllä täytyy uskoa, että suuri Jumala on puolellamme. Olemme toivoneet pakkasta aseemme, mutta että sen saimme näin uskomattoman voimakkaana pakottaa meidät tuntemaan nöyrää kiitollisuutta Jumalalle.

Tässä uudessa korsussani olen viettänyt hyvin kodikkaita päiviä nykyään. Pakkanen ei ole haitannut. Pojat paistaneet komeita kakkuja, joita syöty ja juotu. Komppaniastani kävi 2 hevosta vehnämyllyllä ja nyt on koko komppaniassa taas räiskälejuhlut joka korsussa. Tänään kävi pastori ottamassa lähemmin selkoa 13 päivän retkelle jääneistä poikaparoistani. Nehän olivat Lauri Pasanen, pk-ampuja Oulusta. Haavoittui reiteen ja vihollinen vei. Väinö Malmihuhta Lumijoelta. Kaatui tai haavoittui vaikeasti hyökkäyksessä. Tässä taistelussa haavoittui lisäksi, mutta saatiin pois kersantti R. Ohukainen Kempeleestä. H. Neuvonen Ylikiiminki, Kapola Väinö Lumijoki ja Martinkauppi Olavi Lumijoki.

Viime yönä sattui ikävä tapaturma. "Väinämöisen" eräs tykkimies meni Vuoksesta vettä hakemaan. Käveli pahki miinaan, joka räjähti ja kuolema seurasi heti. Oli Vaasan poikia.

27.1.

Taas päivä kulunut. Paljon isoja herroja käynyt Väinämöistä tutkimassa. Div. komentaja ym. Olen pari-kolme yötä valvonut jne. Saanut R. Helmiltä valtavan pakeitinjne. Tänä aamunavihollisen partio yritti Järven lossin lohkolla rantaan. Sai tulta lujasti ja oli tekemistä että pääsi takaisin. Venäläisten tykistö auttoi irroittautumista.

Toissa iltana oli vihollisella hyvää tuuria. Väinämöisen rantaan ampui venäläisten kranaatinheitin 3-4 lauk. Ensimmäinen sattui rantaan kasematin edessä, jossa pioneirit rakensi hyökkäysvaunuestettä. 5 poikaa haavoittui, joista yksi on kuollut.

Tämän aamuinen vihollisen edustus Järven lohkolla olikin huomattavampi kuin aamulla luulin. Oli 2-3 joukkuetta kk. vahvistettuna. Venäläiset ampuivat lujan keskityksen irroittautumista varten tykistöllä. Järven jäällä näkyi aamulla 6-7 kaatuneen merkit, jotka vietiin mukana. Kivääri ja pari käsikranaattia. Oma kranaatinheitin saatteli jäällä vihollista.

1.2.

Päiviä on taas kulunut kun viimeksi olen sinua muistanut. Tapahtumat: 30.1. oli vihollinen touhussa pommitellen rakastaniemeämme huomattavasti. Maa tärisi armottomasti ja korsuparka tuntui heiluvan maan sisällä. 10 x 4 m reikiä tuli kenttään. Heittivät lähes 100 pommia. Loposen kylä oli helisemässä. Täysosuma navettaan. Kaikki pellot mustana. Panssarijuntaryhmä oli hätää kärsimässä keskellä. Paine löi korsun ovet sisään.

2.2.

Venäläisten lentoase oli vallan julmestusti liikkeellä. Yhtäaika oli 90 konetta-kin ilmassa, näkyi. Ei tänään paljon pommitellut, mutta ampui hävyttömästi jokaista kulkijaa kk:lla, mutta turhaan. Surullisin tapaus oli, että venäläiset ampuivat tuleen jo rakkaaksi tulleen hovin päärakennuksen. Käyttää kk:ssa fosforiluote-

Näin tekevät valkolahtarit teidän parhailenne.

Näin tekevät valkoihtarit teille.

Taistelua käytiin myös propagandan aseina. Venäläiset pyrkivät lentolehtisillään heikentämään suomalaisten taistelumoraalia.

ja, jotka syyttää talot. Poltti lisäksi lauttavartijan talon ym. rakennuksia.

Olin illalla ratsastamassa ja sain eteeni n. 50 metrin päähän venäläisten lentopommin. Katsoin parhaaksi palata takaisin. Palatessa sain vielä yhden seurakseni yhtä huonolla tuurilla viholliselle.

4.2.

Sunnuntaipäivä. Kyllä on mennyt taas viikko nopeasti. Naapurin lintuja ei ole ollut tänään taivaalla juuri montakaan. Vain muutamia kranaatteja kankaalle. Joukkueen johtajat luonani taas sunnuntaikahvila. Lauoimme mielen virkistykseksi lujasti kenttälaulukirjan melkein läpi.

Vänr. Mattila kävi toissayönä partiassa länsipuolelta maihin pyrkien ja onnistuikin pääsemään aina tielle asti. Sai kovasti propagandapaperia ja katkoi vihollisen johdot.

8.2.

Tänä päivänä on venäläinen ampunut aamupäivällä koko lohkoni laidasta laitaan

tykistöllään. Ei tuloksia. Illalla pimeässä ampui muutamia kranaatteja ja IV joukk. reipas alik. Nurmo haavoittui korsuvarti-ossa ollessaan. Räjähdyksen voimasta oli saanut ankaran iskun otsaan. Joko luumurtuma tai ankara aivotärhdys.

Viime yönä oli taas hälytys. Vihollinen ampui peijakkaasti vastarannalta. Naapuripatalj. jäänmittauspartio erehtyi vihollisen puolelle sumussa. Siitäkö nousee räjähdys. 5.2. kävi vänr. Mattila partion kanssa toisella puolen. Ei mitään tappelua.

9.2.

Eilen koko päivän tykkitulta yllä. Kello 24 räpäytti oikein railakkaan keskityksen lohkolleni. Ei tuloksia. Tänään taas kello 12 nurkilla keskitys koko lohkolle. Viime päivien ammuksia olleet raskaamman tykistön ampumia. Sai kk kasemattiin pienen osuman. Tykistökeskitykset kai sitomismielessä ammuttuja, sillä vihollisella on ankarat hyökkäykset käynnissä Kanaksen sivustoilla.

10.2.

Jatkuvaa tykkitulta. Ankarat hyökkäykset sivustalohkoilla.

11.2.

Tykistötulta. Vihollisen partio pienemällä partiolla Mattilan rannassa aamu-yöstä. Taaempaan enemmän vihollisia. Mattila ampui valopistoolilla kk. lyhyen sarjan ja naapuri häipyi.

12.2.

Rauhallinen päivä. Aamusella tykkitulta. Rauma oli yöllä partiossa. Pyrkii Toivoniemeltä ylös. Pääsi rannalle. Sai vastaan-
sa vihollisen yhteislaukauksen noin 20 metrin päästä. Kiv.kk -tulta. Samalla sivustoilta vinhaa vauhtia mäkeä alas. Kuulaa joka puolelta monenlaisesta aseesta. Reikiä lumipukuihin, sauvoihin jne., mutta ei mieheen. Kaikki terveenä kotia. Jatkuva hyvä tuuri.

14.2.

Pari rauhallisempaa päivää lohkokollam-
me. Tänäpäin vihollinen taas ampui aamu-
päivän kk- kranaattia ja I -joukk. lohkoa. Metsä kaatui pahasti. Yksi kk- poika sai surmansa kranaatin sirusta. Hautaantui hiekkaan pahasti. Molemmilla sivustoilla vihollinen hyökkää ankarasti .

18.2.

Ankara painostus Taipaleella ja Summan - Vuoksen rintamalla. Satoja tykkeitä, lentokoneita ja tankkeja vyöryy linjojemme päälle. Sotakirjeenvaihtajat väittävät sotahistorian ankarimmaksi. Tykistötulta lohkokollamme joka päivä.

29.2.

Tykistökeskityksiä melkein joka päivä niemellämme. Oikealla asiat vähän hei-

koissa kantimissa. Vihollisen konemassat vyöryen käyneet päälle. Yksi poika tänään 8 komppaniassa sai kranaatin sirpaleesta kuoleman. Rintamalinjat kulkevat nykyään niin, että meidän suuri hetkemme voi olla pian edessä.

4.3.

Hiljaista tykistötulta kuluneina päivinä. Öisin vihollispartion yrityksiä rannallamme. Niiden irrotuessa aina tuima tykistö tuli päälle. Tykistö ampunut propaganda-lehtisiä lujasti niemeemme.

6.3.

Eilen teki vihollinen ihmeellisen hyökkäyksen niemeämme kohti. Noin kello 15. laskeutui komppania vihollisia Häränniemen - Oravanniemen välillä jäälle alkaen marssia kohti Pennasen rantaa. Noin 400 - 500 metrin päässä meidän rannasta avasi tykistömme, krh sekä kiväärin tulensa sitä vastaan. Viholliset maahan. Haavoittuneita ja kaatuneita paljon. Osalla vih. isot panssarilevyt, joiden turvin aikomus edetä. Tulemme ehkäisi sen. Yksitellen alkoivat perääntyä jään yli vieden suurimman osan haavoittuneista ja kaatuneista. Koko ajan ampui vihollisen tykistö sulkua. Meillä yksi kk-poika hieman haavoittui. Illalla Rauma puolijoukkueen kanssa oli aluetta puhtaamassa. Mattila käväisi myös partiossa vastarannalla vieden paljon lentolehtisiä. Tänäpäin vain pienempiä tykistökeskityksiä.

8.3.

Eilen ampui vihollinen taas suoralla suuntauksella Väinämöistä. Sai taas vanhasta paikkaa vasemmasta sektorista vähän murtumaan. Ampui noin 70 panssarikranaattia. Meitä muitakin muisti.

Sain juuri surusanoman, että yksi hyvästä pojistani rykmentin hiihtopartiossa vapaaehtoisena oleva liikka Heiskari Lumijohelta on eilen kaatunut (kranaattista). Oli

Kapteeni Lauri Isola pataljoonan komentajan viransijaisena jyhkeästi rakennetussa komento-
paikassa.

hiljainen poika, erittäin rohkea, vanhempien ainoa poika. Isänmaa, isänmaa, miten rakkaaksi ja läheiseksi sinä meille tuletkaan. Jokainen uhrimme tuo sinua vain lähemmäs.

12.3.

Sain lopulla komppaniaan määräyksen lähteä Vuosalmelle. Lohkomme puolustukseen jäi vain heikko miehitys. Ankarassa tykistötulussa hiihdimme oikealle lähelle Vuosalmen rantaa, jossa käy helvetillinen metakka. Yösydännä levähdämme eräässä korsussa. Aamulla pitäisi joutua kuulemma vastahyökkäyksen tekoon. Se tietää, että illalla meitä on monta vähemmän. Olenhan minäkin jo elänyt tätä elämää aivan tarpeeksi - selvä on.

Määräystä yöllä ei tullut. Aamulla soi puhelin kello 6 ja puhuu ihmeellisiä asioita rauhasta kello 11. Odotan kello kourassa vastahyökkäyskäskeyä. Hirmuinen tykistötuli riehuu kautta linjain. Kello tulee 8- 9-10-11 ja sitten ihmeellinen hiljaisuus. Rauha - rauha oli tullut. Ilo loppui

lyhyeen kun myöhemmin kuulimme ehdot. Ne olivat suorastaan tyrmistyttävät.

Sitten alkoi vetäytymismarssi "Suomeen". Jouduin viivyttämään vihollista ja pikku kahnauksia tahtoi matkalla satua. Sydän itki kun luovutimme kauniita, vauraita pitäjiä Suirala, Räisälä, Kirvu jne.. likaisille venäläisille.

28.3.

Raskas rauha on tehty. Olemme Rautjärven kansakoululla. Välillä tapahtunutta: jatkuvaa tykkitulta. 10.3. jouduin lähettämään Rauman, Paasivaaran joukkueet alhaalle Vuosalmelle, jossa venäläinen ankarasti rynnisti. Joutuivat hirvittävään tykkituleen alueella, jossa ei ollut muita asemia kuin kranaattikuopat.

¹ Viljo Paasivaara, Paasivaaran margariinitehtaan johtaja, ² Niilo Mattila, Oulun kaupunginarkkitehti, ³ Olavi Sutela, toimittaja, ⁴ Jaakko Kemppainen, lakimies, kansanedustaja, ⁵ Olli Saarela Oulujoelta.

Sankarihautaus Oulunsalossa

Eilen klo 15.30 kätettiin itäis. rintamalla kaatunut sotilas Pauli Jaakko Pernu ensimmäisenä Oulunsalon kirkon juurelle varattuun ja viime sunnuntaina vihittyyn sankarihautaan. Kun arkku, jonka jäljessä marssi suojeluskuntalaisia, oli kannettu kirkkoon, veisattiin virrestä 583 "Ah, autuaasti kuolla" muutamia säkeistöjä, minkä jälkeen J.N. Merenheimo toimitti ruumiinsiunauksen. Pitämänsä ruumissaarnan aiheena hän käytti Esterin kirjan 8 luvun 6 jakeen sanoja: "Kuinka minä jaksaisin nähdä kansani onnettomuuden, kuinka jaksaisin nähdä sukuni surman", puhuen sotilaittemme tärkeästä tehtävästä rintamalla. Siunauksen jälkeen lauloi tilapäinen kuoro Suoma Tolvasen johdolla "Jerusalem, kaupunki ylhäinen". Omaisten puolesta laskettiin sitten kaksi seppelettä. Sulo Remes ja Arvo Jääskö laskivat suojeluskunnan seppeleen, Aarne Nauska Oulunsalon työväen seppeleen sekä Antti Lääkkö ja Heikki Peltari kunnanvaltuuston seppeleen. Viimeksimainittu puhui samalla vainajan muistolle. Toimitus kirkossa päättyi virteen 462. Arkkua hautaan laskettaessa ammuttiin kunnialaukaukset ja hautaa umpeen luotaessa lauloi kuoro vielä laulun "Oi kallis Suomenmaa". Lopuksi veisattiin yhteisesti "Sun haltuus, rakas Isäni". Tämän jälkeen siirryttiin kirkonkylän kansakouluun, jossa paikkakunnan lotat olivat valmistaneet tilaisuuden vainajan muiston viettämiseen. Hautaustilaisuudessa oli lähes viisisataa henkeä.

Kaleva 8.2.1940

Kun jo kuolleeksi luultu palasi kotiin Kempeläläisen Heikki Mikkosen sotataival

Kempeläläinen Heikki Mikkonen sai kutsun ylimääräisiin kertausharjoituksiin 13. lokakuuta 1939. Kotiin Kempelään Murronperälle jäi perhe, vaimo ja viisi lasta sekä pientila, jonka hoitamisessa olisi tarvittu aikamiehen panosta.

Heikki Mikkosen sotataival ei ollut tavanomainen. Hän haavoittui ja jäi venäläisten vangiksi. Suomessa hänen uskottiin kuolleen, mitä vahvasti osataan Mannrheimin surunvalittelukirje omaisille.

Viimeinen vankikuljetus 10. toukokuuta 1940 toi Mikkosen perheen epätietoisuuteen kuitenkin ratkaisun. Heikki Mikkonen oli yhä elossa, mutta pahoin vammautuneena. Kesti vielä puoli vuotta ennenkuin hän pääsi ensi kerran kotiinsa Kempeläeseen kuukauden lomalle. Tuon loman aikana Kaleva haastatteli Mikkosta hänen kokemuksistaan.

Seuraavassa hieman lyhennettynä ja väliotsikoituna Mikkosen haastattelu, joka julkaistiin Kalevassa 9.11., 10.11., 12.11., 13.11., ja 14.11. 1940.

Kalevan kuva-arkisto

Heikki Mikkonen lomalla kotonaan.

Taistelulähetiksi Ravansaarelle

- Lokakuun 13. päivänä sain kutsun ylimääräisiin kertausharjoituksiin, kokoontumispaikkana Oulu. Sinne saavuttuani majoitettiin joukko-osastomme elokuvateatteri Tähtien huoneistoon, jossa majailimme vain viikon päivät. Sen jälkeen kokosimme kampeemme junaan ja matkustimme Kymenlaaksoon, Pyhtään pitä-

jään, jossa varsinaiset kertausharjoituksemme alkoivat ja jossa minullekin annettiin opetusta taistelulähetin tehtäviin. Vihdoin helmikuun 17. päivänä saimme käskyn siirtyä rintamalle. Ensiksi tulimme Säkijärven Vilajoelle ja parin vuorokauden päästä Tervajoelle, josta jälleen vuorokauden kuluttua muutettiin muualle. Tällä ajalla jouduimme jatkuvasti olemaan vihollisen ilmapommitusten kohteena.

- Siirtyessämme eräänä kuutamoisena yönä Vilajoelta Tervajoelle yllättivät vihollisen lentäjät kolonnamme ja saivat pommeillaan surmatuksi yhden hevosen, muutaman miehen ja haavoittivat useita muita. Kun Tervajoella olimme vuorokauden saaneet olla vihollisen pommituksen alaisina, otti komppiamme päällikkö minut ja kolme muuta miestä mukaansa, ilmoittaen lähettävän Ravansaarelle.

- Ollessamme sinne matkalla saimme kuulla, että vihollinen oli ryhmittynyt ankaaraan hyökkäykseen. Kun tästä saapui tieto, oli meidän palattava takaisin ja nyt sai koko pataljoona määräyksen suunnata matkansa mainitulle Ravansaarelle. Pataljoona olikin heti matkakunnossa ja ankaaran lumipyryn suojassa pääsimme onnellisesti tuon viiden kilometrin pituisen jääkentän yli perille. Täällä nukahdimme ilta yön eräässä asukkaista tyhjässä talossa ja aamuyöllä suuntasimme matkamme Uraan Suikkalankylään. Mainituissa kylässä majoittuivat sotilaat autioihin asumuksiin. Komentopaikaksi valittiin pienoinen torppa ja meille taistelulähetille annettiin määräys pysytellä mahdollisimman lähellä komentopaikkaa. Osa pataljoonasta, nimittäin ensimmäinen, toinen ja kolmas komppania sekä konekiväärikomppania saivat heti määräyksen käydä vihollisen kimppuun ja muu osa pataljoonasta ryhtyi rakentamaan korsuja, joita ei ennestään siellä ollut.

- Näin olimme päässeet tosileikin alkuun. Meidän taistelulähetin oli heti ryhdyttävä kuljettamaan tietoja komentopaikan ja tulilinjojen välillä. Se tapahtui pääasiassa öiseen aikaan, pimeän turvin, mutta tiukan paikan tullessa oli valoisalla

päivälläkin, kuulasateesta huolimatta lähettävä taipaleelle. Usein jouduimme kranaattikeskityksen ja ilmapommituksen kohteeksi, mutta minulla ja eräällä toisella taistelulähetillä oli sikäli onnea, ettemme kahteen viikkoon saaneet edes naarmuaakaan.

Kohtalokas lähettitehtävä

- Maaliskuun 2 päivän iltana sain määräyksen yhdessä Pudasjärveltä kotoisin olevan korpraali Uno Aukusti Kokon kanssa siirtyä Ravansaaren tykistöpatterin läheteiksi. Kun Kokolla oli ratsu, tartuin satulaan kiinnitettyyn hihnaan ja suksilla seisten livuin ratsun perässä. Matkalle lähdimme illan hämärtyessä ja pääsimme onnellisesti mainitulle tykistöpatterille, jossa vietimme yön. Seuraavana aamuna kello 6 aikaan antoi patterin komentaja meille määräyksen lähteä viestin vientiin entiselle komentopaikallamme Uraan Suikkilaan.

- Lähdimme heti matkalle ja pääsimme onnellisesti perille. Jo tunnin kuluttua oli meidän lähettävä takaisin tykistöpatterille. Kuljetuamme noin kilometrin matkan, Kokon istuessa ratsun selässä ja minun suksilla, kuulimme muutamia yksinäisiä laukauksia. Arvelin toverilleni, että nyt taitaa vihollinen olla kintereillämme, mutta Kokko ei siihen puhunut mitään, vaan kiihoitti hevosesensa hurjaan laukkaan.

Tämä eteenpäin meno koitui sitten meille kohtalokkaaksi. Vihollinen oli näet sen tunnin aikana, jonka Suikkilassa viivyimme sijoittanut eräaseen tien mutkaan kaksi konekivääriä, joista heti mutkan läheisyyteen saavuttuamme kohdistettiin kuulasuihku meihin.

- Kuulimme konekiväärien murhaavan laulun, mutta kun emme saaneet osumia, alkoi minusta tuntua, että mahdollisesti pelastumme. Tämä tunne ei kuitenkaan jäänyt pitkäaikaiseksi, sillä kohta tunsin vihlovaa kipua oikeassa käsivarressani ja vasemmassa polvessa. Silloin ikäänkuin

Kalevan kuva-arkisto

Heikki Mikkonen lomallaan kotinsa edustalla vaimonsa ja kahden lapsensa kanssa.

itsestään kirposi ratsun satulahihna kädestäni ja lysähdin hankeen.

- Näin kun kävi, huusin Kokolle: älä aja, mutta kuulasateen takia hevonen näytti hurjistuneen ja laukkasi mistään piittaamatta eteenpäin. Ehdin ajatella, että Kokko pääsee kuin pääseekin pakoon ja mahdollisesti tuo apuväkeä, jotta minäkin pelastuisin, mutta samalla näin noin 100 metrin päässä hevosen lentävän nurin ja Kokon paiskautuvan tiepuoleen syvään hankeen. Hevonen kuoli heti. Mutta ei Kokkokaan eheänä säilynyt, vaan k:n kuulat olivat ruhjoneet nilkan hänen oikeassa jalassaan.

- Samaan aikaan saapui vastakkaiselta suunnalta liminkalainen lääkintökersantti Kalervo Moilanen hevosella ajaen. Hänellä oli reessään haavoittunut sotilas Juho Keränen Pudasjärveltä, jota hän oli kuljettamassa pataljoonan sidontapaikalle. Noin 200 metrin päässä minusta nämä joutuivat vihollisen tulen alaisiksi, jolloin Kalervo Moilanen sai pahan osuman oikeaan lonkaansa. Sen sijaan jo ennestään haavoittunut Keränen ei tällöin saanut uusia osumia.

- Tämän kaiken nähtyäni ja todettuani, että toistaiseksi ei näytä olevan pelastumisen mahdollisuuksia, aloin tutkia omaa tilaani. Vaikka en sillä kertaa tuntenutkaan erikoisen ankaraa tuskaa, huomasin kuitenkin, että oikea käteni ja vasen polveni olivat toimintakyvyttömät, joten pakoon menosta ei voinut olla puhuttakaan. En kuitenkaan jäänyt yhteen kohti, vaan hyljälleen aloin ryömiskellä kohti läheisyydessä olevaa sakeampaa metsikköä, päästäkseni jonkinlaiseen kätköön.

- Hämmästykseni jouduinkin sen paikan läheisyyteen, johon Kokko jo sitä ennen oli ehtinyt ryömiä. Kokon kysyttyä miten minulle oli käynyt ja saatuaan vastauksen hän pyysi tulemaan luokseen, mutta voimani olivat jo niin tarkoin ehtyneet, etten päässyt minnekään. Silloin Kokko lähti ryömimään eteenpäin ja hetkisen kuluttua minäkin sain niin paljon voimia, että saatoin hinautua lähellä olleen suuren kiven viereen. Siihen päästyäni oli lopullisen vakuuttunut siitä, että omin avuin en enää pääse metriäkään eteenpäin.

- Näin oli siis jätävä paikoilleen siinä hartaassa toivossa, että omat miehen työntäisivät vihollisen takaisin ja lopulta löytäisivät minutkin. Maattuani tässä parisen tuntia, ilmaantui kiven toiselle puolelle alikersantti Kivimäki ja Viljo Kontiokari, viimeksimainittu kotoisin Oulusta, taistelulähetti häntäkin sekä eräs kolmas, minulle tuntematon sotilas.

- Tähän saapuessaan ei heillä ollut tietoa siitä, että vihollinen oli aivan lähetyvillä. Esitin heille, että he ottaisivat minut mukaansa ja saattaisivat sidontapaikalle, mutta kun heillä ei ollut suksia eikä ahkiotakaan, joiden avulla olisivat voineet minut siirtää pois, lähtivät he ilman minua, mutta lupasivat heti lähettää apua.

- Mutta mitään apua ei tullut. Maattuani siinä sen pitkän päivän alkoi illan pimetyssä kuulua vihollisen tykkien jyrähtelyä. konekiväärien laulua, lähestyvien tankkien ilkeää räminää ja kaikenlaisten munitenkin sota-aseiden helvetillistä melua. Silloin arvasin, että vihollinen on vallannut koko alueen ja minä olen "myyty mies".

- Tähän asti en vielä ollut tuntenut pakkasen ilkeiden kourien puristusta, mutta totuttuani sota-aseiden yhtämittäiseen huumavaan meluun, alkoi terveen jalkani varpaissa tuntua ankara kiristys ja tuskat yltyivät ruhjoutuneissa jäsenissä. Kun tervettä jalkaani saatoin liikuttaa, koputtelin sitä kiveä vasten, toivoen liikunnan avulla voivani pitää sen lämpimänä. Mutta jäähänhän ne varpaat lopulta menivät ja tulivat tunnottomiksi.

Venäläisten vangiksi

- Maattuani tässä puolitoista vuorokautta, eli maaliskuun 4. päivään, saapui läheisyyteeni 6 miestä käsittävä vihollisen partio. Nähtyään minut pysähtyivät he luokseni ja pitkän aikaa puhelivat keskenään omaa kieltään, josta minä en ymmärtänyt mitään. Sen käsityksen kuitenkin sain, että nämä neuvottelivat siitä, kannattaako mi-

nia kuljettaa vai olisiko parempi antaa armonlaukaus. Miesten näin neuvotellussa saapui paikalle jonkinlainen päällikkö, mukanaan suomea puhuva sotilas. Näistä viimeksi mainittu ryhtyi minua puhuttelemaan.

- Pian saapuikin paikalle venäläinen sotilas hevosen kanssa. Kun paareja ei ollut, ottivat sotilaat reestä peitehuovan, asettivat minut sen mutkaan, hankea myöten vetivät tielle ja nostivat rekeen. Jonkin matkaa ajettuamme poikkiesimme pieneen torppaan, joka oli järjestetty jonkinlaiseksi sidonta-asemaksi. Nyt jouduin sanitäärisotilaan käsiteltäväksi. Hän leikkasi vaatteeni auki saksilla ja kun näin sai haavoittuneet jäsenet esiin, satoi ne. Sen jälkeen tiedusteltiin minulta, oliko minulla nälkä. Tietysti minulla oli kova nälkä, enhän ollut pariin vuorokauteen saanut minkäänlaista ruokaa, mutta kun heikkouteni johtui etupäässä ankarasta vilusta, pyysin jotakin lämmintä suuhuni. "Sellaista ei ole kun ei ole tsajuaika" sanottiin, "mutta sitten kun tsajua keitetään tulee lämmintä". Eräs sotilaista kuitenkin avasi reppunsa, otti sieltä palan leipää ja paistetun sianlihapanan.. Söin heti ne ja varsinkin paistettu sianliha maistui erinomaiselta. Kohta saapui paikalle toinen sanitääri ja kun hän näki, että minä hytisin vilusta, otti hän repustaan termospullon, jossa oli votkaa. Tätä hän kaatoi mainitun termospullon suuhun ruuvattavan kannen täyteen ja kehotti juomaan. Niin teinkin ja se lämmitti niin, että vilunpuistatus loppui.

- Tästä sitten alkoi minun korpivaellukseni tuntemattomia kohtaloita kohti. Minut nostettiin jälleen rekeen ja monen monet kilometrit ajettiin kohti Venäjän rajaa. Vihdoin saavuttiin Niemelä-nimiseen Suomen puolella olevaan taloon, johon oli sijoitettu telttasairaala ja jossa oli paljon vaikeasti haavoittuneita saamassa ensi avun. Vuorollani jouduin minäkin käsiteltäväksi. Kun minut oli riisuttu, tuotiin kuumaa vettä, jolla sulatettiin jäätyneet jalkateräni. Sen jälkeen minut siirrettiin jonkinlaisen leikkaushuoneeseen, jossa venäläinen lääkäri, annettuaan ruiskeen terveeseen

Sotamies Heikki Mikkonen.

käsivarteeni, leikkasi räjähtävät kuulat polvestani ja käsivarrestani irroittaneet likantuneet lihanriekaleet pois, puhdisti haavat ja laittoi niihin mielestäni koko lailla hyvät siteet. Sen sijaan paleltuneille jaloilleni hän ei tehnyt muuta kuin siveli niitä jollakin mustalla aineella ja pani kääreet päälle.

- Oltuani siellä jonkin aikaa tuotiin sinne myös Kokko, Keränen ja Moilanen sekä useita muita pahoin haavoittuneita suomalaisia sotilaita, jotka olivat joutuneet venäläisten vangeiksi.

- Tässäkään paikassa ei oleskelumme jäänyt pitkäaikaiseksi, vaan jo seuraavana päivänä meidät lastattiin sairaautoon ja vietiin noin 80 kilometrin päässä Perkjärvellä sijaitsevaan toiseen telttasairaalaan. Siellä venäläinen lääkäri tarkasti kaikkien haavat. Tässä sairaalassa oli kaksi osastoa, joista toiseen sijoitettiin venäläiset ja toi-

seen suomalaiset haavoittuneet. Täällä jouduimme ensi kerran kuulustelujen ristitulleen, josta ei kuitenkaan tullut oikeata tolkkua. Sitten meille kehaistiin, että venäläinen lääketiede on jo päässyt niin pitkälle, että me kaikki paranemme. Minunkin paleltuneista jaloistani vakuutettiin kädenkäänteessä tulevan aivan terveet jalat.

Kun toimittaja kysyi, pystyikö venäläinen lääketiede siihen ihmeeseen, että perusteellisesti jäätyneet jalat paranivat entiselleen, naurahti Mikkonen, alkoi riisua kenkiä jaloistaan ja sanoi, etteivät ne parantuneet, kuten itse kohta voitte todeta. Ensin paljastui vasen jalka, jossa ei jalkaterässä ollut muuta jäljellä kuin lyhyt tynkä ja siinäkin vielä pieni avonainen haava. Oikean jalan jalkaterä oli sensijaan jäänyt hiukan pitemmäksi, mutta osa jalkapöydän luita, varpaista puhumattakaan, oli pitänyt katkaista pois. Tämä jalka oli kuitenkin jo ehtinyt parantua niin hyvin, ettei siinä tarvinnut enää kääreitä. Suomalaisessa sairaalassa oli laitettu kenkiin sijoitettavat jalkaterät, joiden teräslevystä tehty pohjallinen toimii sellaisena vieterinä, että jaloilla saattaa hiljalleen astua. Mitä muihin vammoihin tulee, eivät nekään sanottavasti parantuneet.

Mutta älkäämme menkö tapausten edelle, vaan annettakoon Mikkosen jatkaa keskeytynyttä kertomustaan:

- Jo seuraavana päivänä oli meidän jatkettava matkaa. Nyt meidät sijoitettiin junaan ja matkan sanottiin johtavan kohti Leningradia. Kun niissä venäläisissä rautatievaunuissa, joihin meidät sijoitettiin, ovet olivat sängen kaitaiset ja sisään käynti äkkimutkan kautta, ei meitä niihin voitu viedä paareilla, vaan pantiin paksun kankaan mutkaan ja kannettiin vaunuun sisälle. Vaunuun päästyämme kannettava laskettiin ensin vaunun lattialle ja samalla kankaalla vedettiin pitkin lattiaa sijoittamispaikkansa kohdalle, josta sitten nostettiin vuoteeseen.

Kokemuksia venäläisestä sairaanhoidosta

- Leningradissa meidät kannettiin johonkin sairaalaan, mutta kahden tunnin kuluttua meidät haalattiin sieltäkin ulos, lastattiin jälleen autoihin ja siirrettiin samassa kaupungissa olevaan toiseen paikkaan, missä olimme pari vuorokautta. Vaikka ainaisen paikasta toiseen siirtämisen vuoksi aloimme olla kutakuinkin lopussa, ei meitä tähänkään jätetty, vaan jälleen saatettiin junaan. Nyt saimme kuulla, että edessämme oli 286 kilometriä pitkä juna-matka ja määränpäänämme Moskovan tällä puolella oleva pieni kaupunki, jota kuuluivat kutsuvan Boroviziksi. Vuorokausia kestäneen matkan jälkeen saavuimme vihdoin perille ja täällä meidät kannettiin paareilla kaksikerroksiseen suureen sairaalaan.

- Samaan sairaalaan tuotiin myöskin venäläisiä haavoittuneita sotilaita, jotka sijoitettiin ensimmäiseen kerrokseen ja meidät suomalaiset, joita oli kaikkiaan 132 miestä, toiseen kerrokseen. Sairaalaan päästyämme leikattiin kaikilta tukka lyhyeksi ja sen jälkeen vietiin pesuhuoneeseen, jossa toimitettiin pinnallinen puhdistus. Puhdistuksen päätyttyä vedettiin ylemme sairaalan paita ja vietiin sänkyyn. Siihen huoneeseen, johon minä pääsin, sijoitettiin 18 muuta suomalaista, joten meitä oli siinä siis kaikkiaan 19 miestä. Sen lähes 2 kuukauden ajan, jonka jouduin tässä sairaalassa makaamaan, kuoli neljä suomalaista, joiden nimiä, vaikka kuulisinkin keitä he olivat, en nyt enää muista. Heidät todennäköisesti haudattiin jonnekin mainitun kaupungin läheisyyteen.

- Vaikka lääkäri kävi meitä tuon tuostakin tarkastamassa, jäi haavojen puhdistus ja muukin tarpeellinen hoito heikoksi. Kun haavoista alkoi kääreiden läpi valua verta ja mätää, ei niitä sen kummemmin tarkastettu, vaan lisättiin kääreitä, jotteivat makuuvaatteet päässeet tahriintumaan. Näin saattoi viikkokin vierähtää, ennenkuin haavat puhdistettiin ja uudelleen sidottiin. Sekin

tapahtui vasta sitten kun lääkärille oli valittanut kovista kivuistaan.

- Paitsi haavojen ja murskaantuneiden jäsenten aiheuttamaa tuskaa, tulivat tuskille myös varpaani, jotka kaikessa hiljaisuudessa olivat päässeet mätänemään. Nähtyään sen, määräsi lääkäri minut siirrettäväksi leikkaushuoneeseen, jossa leikkasi varpaat pois. Paitsi ruumiillisia kipuja, kiusasivat siellä myös sielulliset kivut. Sille ei voinut mitään, että kotiväki oli aina mielessä ja se epävarmuus saako heitä enää koskaan nähdä, piinasi lakkaamatta. Ne tiedot, joita meille sodasta annettiin pitivät mielen matalana ja se ei suinkaan edistänyt paranemista.

- Ei ollut omiaan pitämään mieltä vireillä sekään ruoka, jota sairaalassa tarjottiin. Hapankaalia, johon suomalaiset eivät ole tottuneet, annettiin joka päivä ja milloin muita keittoruokia tarjottiin, olivat ne kaikenlaisilla öljyillä niin hyvin höystettyjä, etteivät ne suomalaiseseen suolistoon tuntuneet soveltuvan, mutta venäläisten mielestä näyttivät keitot olevan herkkua. Leipä ja tee olivat kuitenkin hyviä ja niiden turvin tultiin toimeen. Maitoa ei annettu muuta kuin lääkärin määräyksestä lasillinen päivässä. Minusta tuntui, ettei maitokaan ollut lehmän anninta, vaan ehkä se oli vuo-hen maitoa. Niitä elukoita näytti näet siellä päin kaikkialla juoksentelevan.

Vihdoin viimein kotimaahan

- Aikojen kuluessa kantautui meillekin tieto siitä, että Suomen ja Venäjän kesken oli tehty rauha, mutta kun mitään tietoa ei annettu siitä, että me joskuskaan pääsisimme kotimaahan, kalvoi tämä epävarmuuden tunne entistä enemmän mieltä. Mutta kun vihdoinkin toukokuun alkupuolella ilmoitettiin meille, että saamme vähitellen varustautua matkalle kotimaahan, niin riemullamme ei ollut rajaa. Sen ilosanoman olisimme niin kovin mielelämme tiedottaneet myös kotona oleville omaisille, mutta sellaiseen ei ollut mahdollisuutta.

SPR:n sairaalan potilaita ja hoitajattaria. Heikki Mikkonen edessä toinen vasemmalta.

- Vihdoinkin kahden kuukauden kuluttua, eli toukokuun 10. päivänä tuotiin meidät Suomen rajalle ja luovutettiin omien miestemme haltuun. Rajalta tuotiin meidät junalla Helsinkiin, jossa aluksi sijoitettiin Aleksis Kiven koulussa olevaan karanteenilaitokseen, jossa pidettiin kolme viikkoa. Kun täällä annettiin maitoa ja muita vahvistavia ruokia, alkoi yleiskuntomme nopeasti palata ja haavat hiljalleen parantua.

Tämän jälkeen saa Heikki Mikkosen kertomus myönteisen sävyn, eikä siitä puutu kiitollisuuttakaan sen huolenpidon johdosta, mikä hänen osakseen on kotimaassa tullut.

- Aleksis Kiven kansakoulussa Helsingissä saimme olla heinäkuun 26. päivään saakka. Sielläkin meitä hoidettiin kuin sairaalassa konsanaan. Lääkäri kävi tuhka tiheään tarkastamassa, haavat puhdistettiin usein, irtaantuneet jäsenet asetettiin paikoilleen ja entisten kääreiden päälle ei pantu lisätukkoja, vaan tahriintuneiden tilalle muutettiin uudet, puhtaat kääreet. Se huolenpito, jonka kohteeksi jouduimme, pani meidät lopun merkeissä kulkeneet

miehet uskomaan, että meistä sittenkin taitaa vähitellen tulla muiden ihmisten seuraan omalla tavallamme kelpaavia kansalaisia.

- Mainittuna heinäkuun 26. päivänä meidät vapautettiin eristyksestä ja siirrettiin Helsingin Diakonissalaitokselle. Silloin saivat muutkin, eivätkä vain lääkärit ja sairaanhoitajattaret käydä meitä katsomassa ja puhuttelemassa. Moni aviopuoliso kävi tiedustelemassa, satuimmeko vankina ollessamme tapaamaan heidän kadoksiin joutuneita miehiään. Vain eräälle helsinkiläiselle rouvalle voimme ilmoittaa, että hänen miehensä tuotiin pahoin haavoittuneena samaan venäläiseen sairaalaan Borovitshin kaupungissa, jossa mekin olimme, mutta jo sinne tuotaessa hän oli niin huonossa kunnossa, ettei venäläinen lääketiede häntä voinut pelastaa, vaan hän nukkui ikuisen uneen ja todennäköisesti haudattiin mainitun kaupungin alueelle.

- Niin utelias oli vaimonikin, ettei malttanut pysyä kotona, vaan eräänä päivänä näin hänen ilmestyvän vuoteeni ääreen. No niin. Mitäpä se sivullisille kuuluu, mitä

siinä juteltiin, mutta olihan meidän kumpaisenkin sydämelle kymmenen kuukauden kuluessa kerääntynyt yhtä ja toista, joista puhuttiin sekä ääneen että kuiskaten. Hänellä oli tänä aikana olleet omat kovat kokemuksensa kuten minullakin ja niissäkin riitti puhumista, mutta puhukoon itse teille jos haluaa.

- Tässä sairaalassa, siis Helsingin Diakonissalaitoksessa, olin yli kolme kuukautta. Sinä aikana toimitettiin jaloissani ja oikeassa kädessäni useita leikkauksia, joiden johdosta neljä kertaa nukutettiin. Se tuska, mikä kuukausimääriä oli jäseniäni jäytännyt, alkoi viikko viikolta vaimeta ja kun mätänemistilassa olleet jalkaterät oli poistettu ja näin syntyneet haavat kuroutu-neet pienemmiksi, saatoin hiljalleen ryhtyä kokeilemaan, voinko jälleen seistä omilla jaloillani. Hankalaltahan se opetteleminen aluksi ilman jalkateriä tuntui, mutta kun kenkiini valmistettiin keinoitekoiset jalkaterät, kävi kävely pian kokolailla laatuun ja paremminkin ehkä rupeaa käymään, kunhan vasen polveni saadaan lo-pulliseen kuntoon. Siinä samoin kuin oikeassa kädessäni, joka ei ole vielä läheskään kunnossa, on kuulemma toimitet-tava useita leikkauksia, joiden avulla niiden uskotaan myöhemmin muodostu-van käyttökelpoiseksi, mutta tuskinpa niitä kuitenkaan entisten kaltaisiksi enää saadaan. Käsivarressa ja reisilihaksessa on lukuisia räjähtävien kuulien paloja, mutta ne eivät tunnu erikoisesti haitta-van. Todennäköisesti ne ovat sijoittu-neet sellaisiin paikkoihin, että ne eivät kiusaa arkoja elimiä. Mutta ehkä joskus niistäkin sentään osa kiskotaan pois.

Riemullinen kotimatka

- Ja sitten vihdoon marraskuun neljän-te-nä koitti se ilonpäivä, että sain Helsingin asemalta nousta Kempeleeseen tulevaan junaan, kohti kotikylää. Kun olin tulostani ilmoittanut kotiin, ei kotiväki malttanut olla siitä tiedottamatta muillekin. Tästä oli seu-

rauksena, että Kempeleen lotat ja suojelus-kunnan jäsenet olivat joukolla saapuneet asemalle minua vastaanottamaan. Minut saatettiin sk:n taloon, jossa pidettiin oikeat pidot ja minulle ojennettiin kukkakin. En voinut sille mitään, että tämä suurenmoi-nen vastaanotto vaikutti liikuttavasti kai-kenlaisten kokemusten karaisemaan luon-tooni. Sitten saatettiin minut ikäänkuin juhlasaatossa autolla kotiini ja täällähän minä sitten saan olla joulukuun neljänten päivään, jolloin on mentävä takaisin Hel-sinkiin. Sinne menenkin toivorikkaana. Arvelen näet, että minusta sittenkin saat-taa tulla ainakin osittain työkykyinen mies.

Keskustelun päätyttyä ja haastattelijan juodessa kahvia, katseli Mikkonen kädes-sään olevaa lapsekkaalla käsialalla kirjoi-tettua kirjettä ja kun hänellä sitä lukiessaan herahtivat kyyneleet silmiin, pyysi haastat-telija kirjeen luettavakseen. Kirje oli omis-tettu isän muistolle ja sen oli kirjoittanut Mikkosen Oulussa oleva 16-vuotias tytär. Kun isästä ei pitkään aikaan rauhanteon-kaan jälkeen kuulunut mitään ja kun hänet Kempeleen sankarihautajaisten yhteydes-sä siunattiin tuntemattomaan leposijaan-sa, kirjoitti tytär kauniin muistokirjoituk-sen aikoen sen tuoda Kalevassa julkaista-vaksi. Äiti ei kuitenkaan ollut menettänyt toivoaan vaan kehotti odottamaan siihen saakka kunnes viimeisestä vankien vaih-dosta saadaan kuulla. Niin kirje jäi kotiin.

Lukija saattaa arvata ne tunteiden vaih-telut, joiden alaiseksi isä, lukiessaan lap-sen itsestään laittamaa muistokirjoitusta, joutuu. Ei ole ihme, jos kyynel kierähtää-kin silmänurkkaan. Sitä ei yksinkertaisesti voi millään pidättää, vaan se työntyy esiin väkisin, katsomatta aikaa ja paikkaa. Mut-ta näitä kyyneleitä ei kutsuta häpeän kyy-neleiksi, vaan niille löytyy parempi nimi. Niihin yhtymistään ei vieraankaan tarvitse hävetä.

Ei kuitenkaan sillä hyvä, että tytär oli kirjoittanut kauniit muistosanansa, vaan armeijan ylipäällikkökin, kenraali Manner-heim oli puolisolle lähettänyt seuraavan kirjeen:

"Velvollisuuteni on ilmoittaa, että Heik-ki Mikkonen on kaatunut taistelussa isän-maan vapauden ja kaiken sen puolesta, mikä on pyhää ja kallista. Valitan syvää suruani, mutta lohduttakoon Teitä tietoi-suus, että olette saaneet antaa Suomelle kalleimman uhrin. Vahvistakoon teitä kaik-kivaltias ja armollinen Jumala!"

Mannerheim

Kuka voi kuvata niitä tunteita, joita avio-puoliso näiden tosiasioiden edessä tuns! Mutta kaikesta huolimatta ei puoliso ollut menettänyt toivoaan. Sitä hän ei ollut teh-nyt, vaikka miehensä rintamatoverit olivat vakuuttuneita siitä, että mies kaatui sodas-sa ja hänen ruumiinsa jäi vihollisen valtaa-malle alueelle.

Toimittajamme saapuessa Mikkosen asuntoon oli Mikkosen toimelias emäntä laittamassa pirtin uunia lämpiämään. Läm-mitysaineiksi oli metsästä koottu ja talven polttopuuvarastoon koottu suuret määrät metsänhakuujätteitä, havupuiden oksia ja latvuksia, joita metsien omistajat olivat luvanneet käydä keräilemässä niin paljon kuin perheessä tarvitaan. Näitä laitto emän-tä uuniin ja kohta räiskyi uunissa iloinen valkea, joka levitti ympärilleen mieluisaa lämpöä. Kun vieras esittäytyi, riisui palt-toonsa ja aikoi jäädä joksikin aikaa puhele-maan, pani emäntä pannun liedelle ja pian levisi huoneeseen herkullinen kahvin tuok-su. Kun vieras huomautti, että ihanko oike-aa kahvia emäntä pannuun laittaa, niin hän sanoi tekevänsä sen vain vieraan kunniak-si ja mainitsi, että kun lapsemme eivät juo kahvia enemmän kuin korvikettakaan, riit-tävät heidän saamansa annokset täydelli-sesti.

Monasti ei emäntä joutanut ottamaan osaa miesten keskusteluun, mutta auliisti vastasi hänelle tehtyihin kysymyksiin. Viime talven tapahtumain päivämäärät olivat hänellä niin tarkoin muistissa, että siitä saattoi jo päätellä hänen täydellisesti elä-neen tapahtumain mukana. Hänellä, ku-ten niin monilla muilla aviopuolisoilla, joil-la miehet olivat sodassa, askartelivat aja-tukset ainaisesti niillä rintaman osilla, jois-

sa tiesivät miehensä olevan isänmaataan puolustamassa.

Anna Mikkosen kokemukset

- Ei sille voinut mitään, että ajatukset sinne yhä palasivat, sanoi Mikkosen emän-tä. Siihen asti, kun mieheltä saapui jatku-vasti kirjeitä, tuntui kaikki olevan hyvin, mutta kun ne lakkasivat tulemasta, jou-duin ainaisen epätoivon valtaan. Vaikka koetin totuttautua siihen ajatuksen, että paljon jäi muitakin sotaleskiä, joiden täytyy mukautua oleviin oloihin, ei siitä tullut mitään. Öisinkin askarteli vain ajatus: mis-sä on mieheni?

- Ellei olisi ollut ainaista huolta perheen toimeentulosta, joka antoi riittävästi muuta ajattelemista, olisin varmasti sortunut epä-toivoon. Huhtikuun alkupuolella tapahtui sekin onnettomuus, että eläintemme aino-at rehut joutuivat tulen ruoaksi. Nuorin poikamme, nelivuotias Väinö Henrik, oli minun ja muidenkin huomaamatta saa-nut käsiinsä tulitikkulaatikon, mennyt heinäladon luo ja laittanut sen viereen nuotion, josta pian levisi tuli seitsemän suurta kuormaa heiniä sisältävään la-toon, polttaen sen sammutusyrityksistä huolimatta perusteellisesti poroksi. Kun eläimille ei jäänyt muuta kuin hiukkasen olkia ja arvottomia pehkuja, tuntui elä-mämme joutuvan pystön eteen. Koetin pitää eläimiä hengissä niillä jätteillä, jot-ka tulipalosta pelastuivat, mutta pian nekin loppuivat. Silloin olin pakotettu lähtemään suoraan sanoen kerjuulle.

- Menin Tyrnävän Angeslevän kylään ja kun kerroin siellä oleville suurten talojen omistajille, minkä kohtalon eteen nyt olen joutunut, panivat nämä heti hevosensa ai-soihin ja toivat niin paljon heiniä, että ne riittivät kesään saakka. Samana päivänä, jolloin olin Tyrnävällä, oli eräästä naapuris-ta tuotu meille häkillinen heiniä, joten leh-mät olivat päässeet syömään. Seuraukse-na tästä omien heiniemme tuhosta oli kui-

tenkin se, että lehmät ehtivät niin paljon ehtyä, etteivät kesälläkään täyteen maatoonsa heruneet.

- Monessa muussakin suhteessa olisi elämäni joutunut samanlaisen pystön eteen, elleivät Kempeleen lotat ja varsinkin mainittujen lottien puheenjohtaja, sairaanhoitajatar Salli Kajava olisi antaneet sitä aineellista ja henkistä tukea, mitä tarvitsemme. Vaivojaan säästämättä poikkesi neiti Kajava tuon tuostakin luonamme ja hänellä oli aina jonkinlaisia tuomisia, joko vaatteita lapsille tai ruokatarvikeita. Pappilaan, jossa neiti Kajava asui, olin aina tervetullut, eikä sieltä koskaan lohtua saamatta tarvinnut palata. Erikoisesti otti elämämme vaiheisiin osaa myös pappilan vanha rouva, yli 80 -vuotias, mutta silti henkisesti hyvissä voimissa oleva Amelia Cajanus. Ei myöskään Kempeleen kirkkoherra Cajanus meitä unohtanut, vaan usein kävi luonamme tuomassa lohdutusta ja pitämässä elämänuskoa vireillä.

Toimittajan kysyttyä, millon hän sai tietää miehensä elävän ja minkälaisilla

tunteilla hän hän tämän tiedon otti vastaan, kertoi hän:

- Satuun olemaan radion ääressä silloin kun ilmoitettiin viimeisestä vankien vaihdosta. En tahtonut pysyä istallani, kun kuuluttaja mainitsi mieheni nimen. En osaa sanoa kuvata sitä tunnetta, jonka valtaan silloin jouduin. Se oli jotakin niin uutta ja outoa, että oikein oli tunnusteltava, olenko laisinkaan hereilläni, vai näenkö unta. Mutta kun toisetkin todistivat toden olevan kysymyksessä, oli minun uskottava olevani hereillä. Pitkän aikaa tämänkin jälkeen tuntui tasapaino menneeltä, mutta sitten kun pääsin Helsinkiin miestäni katsomaan, se jälleen palautui.

- No niin, itkut on itketty ja kaikesta on tähän saakka selvitty. Kunpahan mieheni nykyisestä tilastaan tulisi vielä terveemmäksi, olisi jälleen kaikki hyvin. Olen ainaisesti kiitollinen siitä, että ihmiset käsittivät minun hätäni ja auliisti ojensivat auttavan kätensä.

Pirilän navetasta miljoona kranaatinheittimen ammusta

Reserviläiset kutsuttiin ylimääräisiin kertausharjoituksiin 13. lokakuuta 1939. Samoihin aikoihin aloitettiin toimet armeijan materiaalisuuden parantamiseksi. Lyhyessä ajassa luotiin maamme uusia sotatarviketehtaita, joiden tuotteille ilmeni käyttöä Neuvostoliiton hyökättyä Suomeen marraskuun lopulla 1939. Kempele sai osansa sotatarviketeollisuuden kasvusta Oulun Konepajan vuokratessa Pirilän kivi-navetan krh -ammustuotantoa varten.

- Toiminta Pirilässä alkoi välittömästi liikekannallepanon aikoihin lokakuussa 1939, muistelevat ammustehtaan silloinen työnjohtaja **Ahti Hätälä** ja pitäjänneuvos **Erkki Kerttula**.

- Toiminta keskeytyi vähäksi aikaa talvisodan jälkeen, mutta se aloitettiin uudelleen syksyllä 1940. Ammustuotanto Pirilässä jatkui vuoteen 1943 saakka, jolloin se siirrettiin kokonaisuudessaan Pikisääreen.

Kempeleessä valmistettiin kranaatinheittimen ammuksia, jotka olivat 81 mm:ä läpimitaltaan. Ammukset valettiin aluksi Pikisääressä, josta ne tuotiin Kempeleeseen jatkojalostettaviksi,

- Valmistimme kranaatinheittimen ammuksiin pyrstöt, sorvasimme rihlat, pump-

Erkki Kerttula ja toinen ammustehtaan työnjohtajista Lennart Mikkola Pirilän pihamaalla 1940.

pasimme paineet ja maalasimme ne pyrstöosaltaan sinisiksi ja ammusosaltaan punaisiksi, muistelee Hätälä.

- Työvaiheita oli kaikkiaan 36. Kempeleestä ammukset lähetettiin edelleen Kokkolan ammuslataamoon.

Ammustehtaan työntekijöitä työnsä ääressä. Vasemmalta Sofia Rahikainen, Irene Etelä, Kirsti Skinnari, Aune Rahikainen, Saimi Tuppurainen nyk. Lämsä, Liisa Nurro nyk. Peltonen, Elli Uusitalo nyk. Iinatti ja Helli Loukkola nyk. Pulli. Naisten takana johtaja Henriksonin Jussi-poika.

Yli 200 työntekijää enimmillään

Pirilän ammustehdas tarvitsi runsaasti työvoimaa tuotantonsa pyörittämiseen.

- Pääasiassa työntekijät olivat naisia, mutta kaikkein vaativimmista metallitöistä vastasivat miehet. Vakituiseen Pirilän navetassa työskenteli parisataa työntekijää, parhaimmillaan ylikin, sanoo Hätälä.

Suurin osa työntekijöistä oli Kempeleestä, mutta paljon Pirilässä kävi töissä myös oulunsalolaisia ja oululaisia. Etenkin sorvaajista monet olivat Oulusta, jonka konepajoissa he olivat hankkineet rauhan aikana ammattitaitonsa.

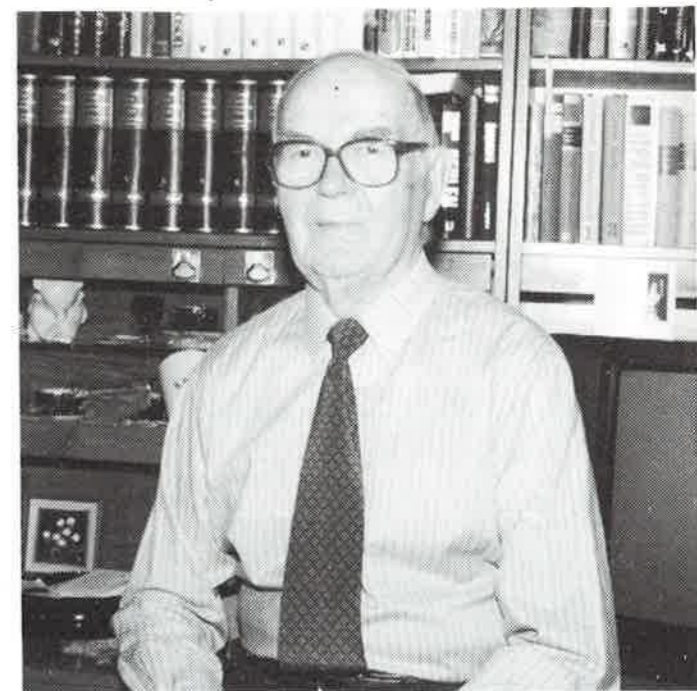
Pirilän navettaan oli sijoitettu sorveja ja muita työkoneita 30-40 kpl, jotka olivat pääasiassa peräisin Oulun ja lähiympäristön konepajoista ja metallivertaista.

- Koneista ei ollut puutetta, sillä tehtailla ja työpaikoilla oli tuohon aikaan yleinen luovutusvelvollisuus, joten niitä sai hankkia sotatarviketeollisuuden käyttöön sieltä mistä vain löytyi, muistelee Hätälä.

- Työtä tehtiin sodan aikana yötä päivää ja seitsemänä päivänä viikossa. Osa työväestä teki kolmivuorotyötä, osa kahta vuoroa.

- Kun ammattimiehistä oli puutetta, sorvaajat joutuivat tekemään aika ajoin jopa 12-tuntisia työpäiviä. Muutoin tehtiin kolmea vuoroa ja työpäivän pituuskin oli tavanomainen eli kahdeksan tuntinen.

Kaiken kaikkiaan Pirilässä valmistettiin Hätälän mukaan 800 - 1000 ammusta päivässä ja yhteensä miljoona ammusta ennen toiminnan loppumista 1943.

Ammustehtaan työnjohtaja
Ahti Hätälä.

Tuotanto takaisin Pikisaareen

- Asemasotavaiheessa työtilanne Pirilässä helpottui eikä sorvaajillakaan ollut enää tarvetta 12-tuntisiin työpäiviin, Hätälä kertoo.

Vuonna 1943 toiminta Pirilässä lopetettiin kokonaan ja toiminta keskitettiin Pikisaareen, jossa Hätälä oli töissä 1950-luvun alkupuolelle saakka. Myös Kerttula työskenteli konepajalla muutamia vuosia sodan jälkeen.

- Sodan päätyttyä teimme kolmivuorotyönä sotakorvaustuotteita, kuten oikohöyliä, vaneriviilukoneita ja lumppukeittokattiloita, Hätälä kertoo.

Konepajalla oli myös telakka, jossa tehtiin ja korjattiin laivoja. Kerttulan muistaa kuinka hänen aikanaan tehtiin mm. "Soke-ri-Jussi" -niminen laiva.

Hailuoto -laivakin sai usein apua Pikisaaren telakalta. Hätälä muistaa kuinka vaikea oli kerrankin saada uusi kampiakseli särkyneen tilalle.

- Mikään konepaja ei sotakorvauskii-reidensä takia ehtinyt takomaan uutta kam-

piakselia, joten meidän oli se tehtävä. Kun meillä ei ollut mahdollisuuksia takomiseen teimme sen puristamalla. Loppuun saakka se kesti, vaikka pelkäsimme pahinta, Hätälä muistelee.

Sotakorvaustuotannon loppuessa 1950-luvun alussa Pikisaaren konepajalla alkoivat työt vähetä. Hätälä katseli töitä muualta ja siirtyi Oulu -yhtiön konepajalle koneistusmestariksi. Kerttula oli siirtynyt muurariksi jo useita vuosia aikaisemmin.

Pikisaaren Konepaja vaihtoi välillä omistajia ja jatkoi jonkin aikaa kunnes konepajatoiminta loppui kokonaan.

Pirilän navetta on yhä edelleen käytössä. Ammusten tuotanto on vain vaihtunut kukkien tuotantoon, kuten rauhan ajalle hyvin sopiinkin.

Hyvää tienestää nuorille miehille

Pitäjänneuvos Erkki Kerttula oli talvisodan alkaessa 16 -vuotias, joten hän oli armeijaan liian nuori. Pirilän ammusteh-

Ammustehtaan työväkeä kuvattuna Pirilän navetan päädysssä.

taaseen hän kuitenkin kelpasi valtion ammustarkastajan apulaiseksi.

Tuohon elämän vaiheeseen liittyy ajan ankeista oloista huolimatta myös hauskoja muistoja:

- Se oli meille nuorille hyvää tienestä, Kerttula muistelee.

- Kun naapurin pojan Eino Karjalaisen kanssa saimme tehtaalta ensimmäisen tilin, menimme heti Oulun Narikkaan vaatteiden ostoon. Tavaraa oli silloin vielä hyvin kaupoissa, mutta myöhemminhän se katosi kokonaan.

- Se on jäänyt hyvin mieleen, miten meitä pojankosseja asiakkaina tuolloin kohdeltiin.

- Kolmessa -neljässä paikassa ehdimme käydä ennenkuin meidän kanssamme ryhdyttiin kaupantekoon.

- Ostimme puvut ja paltot ja vielä kassitkin täyteen tavaraa.

- Eino oli sen verran pirullinen, että pois lähtiessämme kävi jokaisen kauppiaan

luona huomauttamassa, että löytyi sieltä sentään halukkaitakin myyjä.

- Muorit olivat vihaisia kun emme olleet heti kertoneet että meillä oli rahaa.

- Sellaista se oli silloin. Asiakaspalvelu ei ollut kovin hääppöistä eikä rippikouluikäisillä pojilla yleensä ollut rahaa vaatteiden ostoon.

Sulkupallo Kempeleeseen

Englanti käytti toisen maailmansodan aikana kaupunkiensä ilmapuolustuksessa ns. sulkupalloja, jotka kiinnitettiin pitkän vaijerin varassa maahan. Sulkupallot olivat kooltaan 26 x 7,5 metriä ja niiden viiden millimetrin paksuinen kiinnitysvaijeri oli runsaan kilometrin pituinen. Syyskuun puolivälissä 1940 myrsky repi niin pahoin Brittein saaria, että tuolloin pääsi suuri määrä sulkupalloja karkuun. Lounaistuulet puhalsivat sulkupallot Pohjoismaihin, joissa niiden riippuvat vaijerit tekivät suuria tuhoja sähkö- ja puhelinjohtoille sekä juna- ja radioliikenteelle. Suurin osa sulkupalloista ammuttiin alas Ruotsissa ja Tanskassa, mutta tuuli toi muutamia Suomeen saakka. Myös Kempeleeseen tuli yksi näistä sulkupalloista.

Kaleva uutisoi tapauksesta 13.10.1940.

“ Eilen klo 12.30 ilmoitettiin meille Siikajoelta, että noin 15 minuuttia aikaisemmin, eli klo 12.15 lensi mereltä päin Siikajoen rannikon läheisyyteen suuri englantilainen sulkupallo. Karinkannan tienoilla se jo oli lähellä mainittua Karinkannan kylää. Täällä se oli kuitenkin niin korkealla, että pallossa roikkuneet vaijerit eivät ulottuneet lähellekään maata, mutta että ne kuitenkin olivat helposti

nähtävissä. Pallon menoa seuraamaan oli saapunut kivääreillä varustettuja miehiä, jotka ampumalla koettivat saada sen putoamaan alas, mutteivat kuitenkaan siinä onnistuneet. Pallon kulkusuunnan todettiin tällöin olevan kohti Kempeleen kirkonkylää.

Samaan aikaan kun pallo ilmestyi Siikajoelle, nähtiin se myöskin Oulussa erään korkean talon ylimmästä kerroksesta ja siitäkin ilmoitettiin toimitukseemme. Pari toimitukseemme jäsentä meni silloin seitsenkerroksisen Oulun Kauppa-Hotellin torniin seuraamaan pallon matkaa. Sieltäkin voitiin todeta pallon kulkusuunnan olevan kohti Kempelettä.

Lumijoen kirkonkylän pallo ylitti kello 12.45. Täällä se oli laskeentunut arviolta noin 400 -500 metrin päähän maasta. Kiväärein aseistetut suojeluskuntalaiset tulittivat täälläkin palloa, muttei se näyttänyt vaikuttavan, vaan pallo jatkoivat samassa korkeudessa edelleenkin matkaansa. Vaikka pallo täällä oli verraten alhaalla, eivät vaijerit näyttäneet ulottuvan maahan.

Kello 13 tienoissa oli pallo vihdoinkin joutunut Kempeleen kirkonkylän eteläpuolelle, Kempeleen tiilitehtaan läheisyyteen. Sitä etsiskelemään oli lähetetty puolustuslaitoksen lentokone, joka mainittuun aikaan sen tapasikin ja muuttaman sarjan ammuttuaan sai sen sytty-

mään tuleen, jolloin kaasuvirtasi pallosta pois ja pallo alkoi laskeutua alas, pudoten noin 5 kilometrin päähän Kempeleen asemalta Tyrnävälle menevän maantien läheisyyteen eräälle kedolle, jossa valtavat liekit sen sitten kokonaan tuhosivat.

Vaikka Lumijoella ei pallossa havaittu pitempää vajeria, niin sellainen siinä kuitenkin oli. Limingassa näet oli pallon mukana laahautuva vajeri takertunut

kahteen puhelinpylvääseen sekä Tupoksen lähellä muutamaan sähköpylvääseen, kaataen ne ja rikkoen johdot. Pallon jätteitä tarkistamassa käynyt kertojamme vakuutti yhden vajerin olleen ainakin tuhannen metrin pituisen. Kun se oli sangen ohut, on sellaista vaikea nähdä pallon kiitäessä kovaa vauhtia eteenpäin. Vajjerit olivatkin ainoat esi- neet, jotka pallosta saatiin "talteen".

Liitt. Yhtiö

N^o B 246891 Sarja 0912

KÄSKY

Ylimääräiseen palvelukseen saapumisesta.

Sotilasarvo ja täydellinen nimi
Sot. Kerttula, Erkki Elias, s. 8.8.1923 v.

Osoite
Kempele, Sipilankylä

Nojautuen asevelvollisuuslakiin ja asevelvollisuuslain soveltamisesta annettuun asetukseen, on Puolustusministeriö määrännyt Teidät kutsuttavaksi ylimääräiseen palvelukseen, ja on Teidän viipymättä viimeistään tuntia sen jälkeen, kun Te olette saaneet tämän käskyn lähettävä lyhintä tietä
yhdenkymmeneksi

Jossa Teidän on ilmoittauduttava
30.6.1944

Suojeluskunta **KEMPELE**

Tämä käsky on esitettävä lähtöasemalla leimattavaksi ja kelpaa se leimattuna matkalippuna.

Lähtöasema: *Oulu*

Määräaika: *Oulu*

Huom! Tämä käsky ei luovuteta konduktöörille.

M:n kaava, Asev. 463.

Käsky saapua palvelukseen kohtasi sota-aikana vuorollaan jokaista ikäluokkaa. Kuvassa sotamies Erkki Kerttulalle lähetetty käsky.

Paavo Junttila

Muistikuvia JR 53:n sotataipaleelta

Kun kuulin Kempeleessäkin puuhattavan sotaveteraanimatrikkeliä viime sodissamme mukana olleista veteraaneista, sain kipinän, jopa velvoituksen tehdä muistelma kahdesta kempeleläisestä aseveljestä, joiden kaatumishetket palautuvat usein mieleeni.

Paavo Junttila Sohjanajoella kesäyön hämyssä 1942.

Palvelimme tuolloin III/JR 53 11. kompaniassa jatkosodan loppuvaiheissa kesällä 1944 Karjalan kannaksella ja samana syksynä vielä Tornion taisteluissa ja Lapin maisemissa Ounasjokivarressa. JR 53 11. yksikköön meidät siirrettiin Oulun koulutuskeskuksesta tammikuussa 1942. Kuorma-auton lavalla kyyti oli kylmä, lavan pehmusteena oli vain jäätyneitä sammaleita ja seininä ja kattona pahvilevyt. Meidät kuljettiin siis Oulusta rintamalle Kiestinkiin. Matka kesti noin vuorokauden. Kuusamossa saimme hieman jaloitella, ja meille annettiin kupilliset hernekeittoa syödäksemme. Kun jatkoimme matkaa, pakkainen yhä vain kiihtyi niin, että päätapaikassa rautatien varressa Kiestingin ja Louhen välillä autoista laskeutuessamme elohopeamittari oli jäässä -viinamittari näytti 52 astetta. Rautatien varresta alkoi noin 4 kilometrin suksimarssi etulinjoihin.

Perille päästyämme meitä nousi jostaikin kuopasta tervehtimään vänrikki Heinrichs, joka esitteli itsensä komppanian pääl-

liköksi. Hän neuvoi meitä asettumaan taloksi-maakuoppiin. Matalien maakellari- ovena oli kaksi tyhjää perunasäkkiä, ja lattialle oli heitetty muutamia kuusenoksia pehmiikkeeksi. Sisälle päästäkseen piti kontata miesten jalkojen yli ja varoa kuumaa kaminaa, joka tuotti korsuun lämpöä. Reput piti jättää ulkopuolelle, koska tilat olivat jo muutenkin ahtaat. Sisälle päässyt kohtasi uuden ongelman yrittäessään pitkälle ja nukkumaan. Oli kytättävä hetki, jolloin joku kaveri kynsi itseään ja teki pienen

raon, johon oli välittömästi työnnettävä kylkensä, ja onnistuihan sekin.

Vanginsiappausta ja vartiointia

Oli jo aamu, kun sain työvuoron varti-oon. Penttilän Jaska herätteli minut jalasta kiskoan ja totesi, että nyt se arki alkaa. Hän tuumasi, että alokkaalle pitää ensikerraksi olla kaveri. Ja niin me sitten lähdimme kokeilemaan ja katselemaan näkymiä. Pakkaslumi narskui kengänpohjan alla, kun saavuimme pesäkkeeseen ja päästimme edellisen vartiomiehen lepovuoroon. Jaska mataloitti ääntään ja kertoi, että edesämme oli ruskipojan pesäke, josta tarkkailtiin meidän puuhiamme. Olisiko siellä jo kuultu porinaamme, kun ampuivat tervehdykseksi kakspäisiä ylitemme puihin, joissa ne napsuivat uudemman kerran. Venäläisillä oli kiväärin luotien seassa ns. räjähtäviä luoteja, jotka osuessaan esteeseen räjähtivät -niitä sieti varoa. Siinä viressä radanvarressa oli parivartiossa sakemanneja, jotka kiihtyivät joskus ampumaan koko linjan pituudelta epäillensä venäjänpojan partioita välimaastossa. Vangin sieppaus tiesi ruskipojalle lomia, niinkuin meillekin. Niin se ensimmäinen vartiotuuri vähitellen päättyi ja seuraava jatkoi. "Tähän asemasotahommaan tottuu, mutta tuskin koskaan oppii", tuumasi Jaska.

Korsuille saapui soppakuski; hevosen vetämässä reessä soppakuskin istuimena oli termostonkka, jossa sitten oli jotakin lämmintä lientä. Kuskilla oli mukanaan myös vanikkaa. Asemasodan aikana miehensa saattoivat istahtaa pakkeineen ulos repujensa päälle lusikoimaan lientä. Vartiovuorossa olijan pakki vietiin korsuun kaminan päälle, jotta se pysyi lämpimänä. Oli sillä kuskilla jollekin miehelle postiakin, josta toisetkin saivat kuulla tuoreempia uutisia.

Tämmöisen hiljaiselon päätteeksi värikkä Sakari Saarikivi oli saanut tehtäväksi tutkia mahdollisuuksia vangin sieppauk-

seen. Hän otti meitä uusia mukaansa välimaastoon varmistamaan. Saatettaisiin kohdata vihollinenkin. Ja jännitystä siinä välimaastossa hetken päästä saatiinkin, kun tultiin paikalle, josta ruskipoika oli hetkeä aikaisemmin lähtenyt. Tupakan natsatkin olivat vielä sammumatta. Partion johtaja käski meidän odottaa ja kävi vähän matkaa seuraamassa juuri tehtyjä jälkiä. Naapuri oli tällä kertaa mennyt menojaan, palasimme takaisin ilman vankia.

Se kuorma-autokyyti Oulusta Kiestinkiin alkoi verottaa porukkaamme. Heimo Niemi, Kempeleen poikia hänkin, oli vilustunut tulomatalla niin, että sairastui keuhkokuumeeseen, joka muuttui myöhemmin kohtalokkaaksi keuhkotaudiksi.

Noin parin kuukauden kuluttua meille uskottiin uusi lohko vartioitavaksi. Siirryimme Kangasvaaran Tissin kärkeen, jonka kerrottiin vaihtavan omistajaa. Tissin kärkeen, joka oli jermujen arvostama paikka, tuli meitä alokkaita noin 22 ja lisäksi konekiväärikomppanian ryhmä. Paikka ei ollut niitä kaikkein helpoimmin pidettäviä, ja jermut ennustivatkin meille noviiseille pakoonjuoksijan osaa.

Kangasvaaran Tississä tapahtui pataljoonassamme muutoksia. Pataljoonan komentaja jääkärimajuri Nisula jäi pois ikänsä takia. Hänen tilalleen tuli konekiväärikomppanian päällikkönä palvellut kapteeni Korpijaakko. Paikanvaihdoksen yhteydessä meidän yksikkömme päälliköksi tuli luutnantti Simola, ja joukkueen johtajuutta opetteli luutnantti Sundval. Meidän ryhmämme johtajana oli alikersantti Hynninen. Meitä kempeleläisiä tässä 8. kompaniassa oli tuolloin Voitto Ojansuu, Vaito Ojansuu, Tuomas Kaijankoski, Valtu Pekuri (tuli täydennyksenä porukkaamme Uhtuan Pystysellä kesällä 42), Koitto Etelä ja Paavo Junttila. JR 53:n komentajana toimi tuolloin eversti Aarne Kiira.

Alkupäivät Kangasvaarassa kuuluivat rauhallisesti: oli pientä ammuntaa, muttei vielä karkuunjuoksemista, vaikka ennusteet olivat synkät. Vähitellen ruskipoika sitten äkkäsi, että vastapeluri olikin vaihtunut, ja että asia piti tutkia. Heidän oli napattava

Tuoppajärvi ja sen rannalla olevat kylät tulivat tutuiksi suomalaisille sotilaille.

vanki. Venäläisille sotilaille vangin sieppaus oli myös arvokas asia, josta palkittiin. Nähtyämme vartioitavanamme olleen etumaaston tilanteen-jämerän metsän melkein tulitikuksi ammuttuna, kiväärin hylsyjä yhdyshaudoissa kahlattavaksi asti -ymmärsimme, että Kangasvaarassa oli ollut kipeitä tilanteita. Saatoimme vain kuvitella, mitä oli tulossa meidän varallemme.

Sitten rupesi tapahtumaan. Alkusoitto oli mielestäni laimeaa; kranaatteja tippui etäisyyksiä kai ensin mittailtiin. Olimme varustautuneet jo iltahämärissä miltei täyteen miehitykseen ja loputkin varuillaaloon. Yön tunteina ammunta kiihtyi. Paavo Juntunen, rämäkkä tosi poika Suomussalmelta, oli odotetussa painopistepaikassa sieppaajia vastaanottamassa. Konetuliaseiden tuli kiihtyi yliampumiseksi. Paavo piti hermonsa: neljä miestä oli jo esteissä 10 metrin päässä, kun Paavon pikakivääri tarkasti suunnattuna teki tehtävänsä. Niistä neljstä tuli vainajia, niin kuin ehkä muistakin taaempaan sieppaukseen tulleista.

Pian tilanne hiljeni, mutta ei kokonaan. Jäimme seuraamaan, mitä tapahtuisi. Olimme aikaisemmin kuulleet, että vastaavissa tilanteissa venäläinen korjasi pois kaatuneensa. Päivän valjetessa huomasimme, että kaatuneet oli tosiaan korjattu pois, vaikka emme olleet yöllä kuulleet mitään. Päätelimme, että sieppaajien oli täytynyt jo tullessaan olla toisissaan sidottuina, ja siten kaatuneet oli saatu vedettyä omiensa tykö. Ihmettelimme myös sitä, että miinoitetussa maastossa ei tilanteen aikana lauenut yhtään miinaa.

Aamulla keräiltiin hylsyjä ja kuultiinhan sitä jermuilta sellaista, että "katohan poikia". Vaikka edellä kerrotun kaltaista vanginsiappausta ei enää keväämpänä tapahtunutkaan, tuli meille kovana iskuna Paavo Juntusen menetys. Vihollisen tarkka-ampuja sai uhrinsa. Sota ei kuitenkaan pysähtynyt, ei näitten vanhempienkaan jermujen kohdalla, vaikka heillä oli raskas muisto elokuisen mottitaistelun tiimoilta Kapustnajoen maastossa. Se paljon uhreja vaatinut reissu oli heille katkeraa kerrotta-

vaa. Monta hyvää kaveria oli kaatunut, hautaamattakin oli jäänyt toistasataa.

Taisteluja Jelettijärven maastossa

Talvi kääntyi kevättä kohden, ja sodan painopiste siirtyi Kiestingin pohjoispuolelle Jelettijärven maastoon. Venäläisellä oli tarkoituksena uusia elokuinen motitus ja saattaa koko Kiestinkilohko Tuoppajärven länsirantaa myöten mottina tuhottavaksi. Yritykseen oli keskitetty yli 10.000 sotilasta, kylläkin heikoin varustein. He pääsivät kuitenkin yllättäen etenemään aina Tuoppajärven länsirantaan saakka ja katkaisivat Kiestingin huoltotien. Motissaoloaika ei ehtinyt vuorokautta pidemmäksi, kun JR 53 ja avuksi rientäneet joukot yhdessä saivat tilanteen hallintaansa; samalla saatiin runsaasti vankeja ja aseita. Menetyksiltä ei nytkään välttytty, mutta tilanteesta selvitettiin kuitenkin pienemmillä tuhoilla kuin elokuun motista. Kempeleen miehiäkin kaatui neljä tai viisi ja yhtä monta haavoitui.

Meidän porukkamme eli 11. komppania levitettiin rintamasuunnassa, niin että yksikkömme puolustettavaksi tuli yli kaksi kertaa pidempi linja kuin meille alunperin oli määrätty. Näin sodanjohto sai Jeletin taisteluihin lisää väkeä.

Sattui siinä joukkueemme hallinta-alueella Jeletin aikaan jotain uuttakin. Eräänä aamuna tuli naapurin puolelta kaksi iippaa linjojemme yli kädet pystyssä antautumisen merkinä. Nämä iipat ovat vartuneita miehiä, jotka olivat nähneet tilaisuuden yrittää suomipojan eväisiin. Emme ymmärtäneet heidän puhettaan, vaan toimimme heidät ylempiin esikuntiin tutkittavaksi.

Jeletin tilanteen rauhoituttua ja lomakieltojen loputtua satuin pääsemään lomalle ja kävin kotona. Hämmästykseni huomasi, että pihallamme kuljeskeli aivan samannäköinen mies, jonka olin nähnyt antautuvan vangiksi Kiestingissä kaverinsa kanssa. Aloin kysellä

mieheltä, missä tämä oli antautunut. Emme juurikaan ymmärtäneet toisiamme, mutta sen verran sain selville, että Kiestingissä hän oli antautunut. Peteri, joksi vanki oli meillä nimetty, oli ns. luottovankeja. Hänet oli komennettu meille työavuksi. Tapasin Peteriä sitten myöhemminkin lomalla. Hänelle oli tullut halu päästä Suomen kansalaiseksi, mutta se ei kuitenkaan onnistunut. Jätin Peterin tarinan kertomatta ulkopuolisille, koska pelkäsin asian vain aiheuttavan turhia kyselyitä puolin ja toisin.

Komppaniamme päälliköksi vaihtui nyt kapteeni Otto Konttinen, joka oli jo iäkäämpi upseeri. Hän ei olisi hyväksynyt minkäänlaista yhteistoimintaa ruskipojan kanssa. Meidän poikain mielestä oli sodasakin vihollisten kesken jotkin asiat hoidettava yhteisesti. Niinpä sattui sitten kerran keväällä, että välimaastossa kulo ja risukko syttyi palamaan, ja kapea välimaastoalue, joka oli vahvasti miinoitettu ja jossa metsäpalon vaara oli aina olemassa, uhkasi muuttua sietämättömän hallitsemattomaksi ympäristöksi. Neljä venäläistä ryntäsi sammuttamaan paloa. Kyetäkseen liikkumaan ripeämmin he riisuiivat paitansaakin pois. Lapiolla ja kuokilla he saivat palon piankin sammumaan. Me sillä kertaa vartiossa olleet kaverit annoimme poikien työskennellä rauhassa, koituihan palon sammuttaminen yhteiseksi eduksi. Saimme olla asiassa päältäkatsojia, kun sammutusporukkaakaan ei tarvinnut hoputtaa. Palon jälkeen vihollisuudet jatkuivat taas normaalisti.

Kapteeni Otto ei meitä asiasta rankaisut, mutta hän keksi vastaisuuden varalle konstin, joka estäisi samanlaisen yhteistoiminnan. Hän antoi jokaisesta kaadetusta iipasta ampujalle Työmies-tupakka-askin palkinnoksi. Saattoihan se palkinto aluksi jotakuta innostaakin, kunnes sattui sitten kerran seuraavaa. Ajan myötä olimme oppineet jokseenkin tuntemaan vastapuolen vartiomiehet ja heidän käyttäytymisensä vartiopesäkkeeseensä tullessaan kellonaikoja myöten. Näistä vastapuolen vartiomiehistä yksi, jolla oli aina ruskea mantteli

Kiestingin kenttäsaaraala.

päällään ja nyöritetyt isot kengät jalassa, nousi joka päivä täsmälleen kello 10.40 korsustaan ryhdikkäänä ja käveli noin 30 metrin matkan poterolleen aivan kuin minäänlaista vaaraa ei olisi ollut olemassa. Sitten hän laskeutui heidän eteentyönnettyyn poteroonsa arvokkaasti niin kuin sotilaan sopiinkin. Kahden tunnin vartiovuoronsa jälkeen hän aina palasi korsulleen. Meitä miehen käytös ärsytti, ja niin päätettiin eräänä aamuna, kun todettiin tämän kaverin kohta olevan taas tulossa vartiioon, että nyt nupattaisiin kuolon uhoja pois. Meitä läksi neljä miestä toteuttamaan aiottua työtä. Pentti Anttonen otti aseeseen venäläisen pikakiväärin, itselleni otin myös venäläisen pikakiväärin, koska ne olivat tavallisesti varmatoimisia. Konekivääriampuja tuli myös mukaan. Olimme valmiit siis klo 10.40.

Tämä kuolonuhooja nousi tapansa mukaan korsustaan ja lähti tulemaan kohtaloon kohti; meidän puolestamme miehen aika oli täysi. Mutta mikä oli vialla? Kuulin selvästi kuinka konekivääriampuja repi pyssyinsä liikkuvia osia, myös itse vedin

pikakiväärin lukkoja kummastellen, miksei ase toiminut. Anttosella oli sama pulma. Kajankoski lähti katsomaan parempaa tukipaikkaa aseelleen juuri sillä hetkellä, kun tämä ihmemies askeltaa tihentämättä laskeutui vartiopoteronsa. Totesimme, että hänellä täytyi olla ihmeellinen varjelus. Päätimme yhteisesti, että tätä miestä emme vastaisuudessa yrittäisi vahingoittaa.

Uhtuan Pystyskukkulalle

Saimme sitten kuulla, että pikapuoliin meidät siirrettäisiin toiseen paikkaan. Meidän oli määrä luovuttaa linjat saksalaisille. Asemillemme saapuneet saksalaiset tarkkailijat ihmettelivät miehistömme vähyyttä. Heikäläisiä oli tulossa tilallemme kaksinkertainen määrä.

Niin mm. meidän pataljoonamme, jonka komentajaksi oli vaihtunut majuri Sonk, lähti marssimaan silloin vielä meille tunte mattomaan paikkaan. Marssimme sitten rautatien penkkaa pitkin Kiestinkiin, mis-

sä joutuimme täisaunaan, ja edelleen kaup-
palan länsipuolelle taimikkometsikköön
teltoihin yöksi. Aamupuolella taivaalle
ilmestyi venäläinen pommikone, jonka pu-
dottamat pommit vahingoittivat komppa-
niamme kenttäkeittiötä. Saimme kuiten-
kin joten kuten syötyä, ennen kuin meidät
kutsuttiin metsänreunaan paraatikatsel-
mukseen. Jeletin taistelut voitolliseen pää-
tökseen johtanut eversti Fagnäs oli ylen-
netty kenraalimajuriksi, ja hän tarkasti
paraatin. Joitakin yksityisiä sotilaita koris-
tettiin ansiomitaleilla.

Välittömästi paraatin jälkeen matkam-
me jatkui Röhönkylän tielle. Kävimme
matkan varrella Kokkosalmessa uimassa,
ja siellä tuli meille marssijoille uusi jän-
näyksen paikka -komppapäällikkö Otto
Konttisen takapuoli. Sinne kerrottiin kas-
vaneen jo niin ison paiseen, että potilas ei
kyennyt enää istumaan sen paremmin
hevoskärryissä kuin muuallakaan. Otto tie-
dettiin sitkeäksi mieheksi ja kilometrit jäi-
vät taakse. Pohdinta siitä, räjähtäisikö pai-
se jo Röhönkylässä vai kiusaisiko se Ottoa
etappiimme Puumalaan saakka, saattoi
keventää marssijoiden mieltä. Niin jäivät
Röhönkylän sinisilta ja liukumiinatkin taak-
se, mutta Otto marssi edelleen, eikä vali-
tusta kuulunut.

Saavuimme Puumalan hiekkaisille tör-
mille, jonne oli järjestetty viihdytystilaisuus
Kiestingin taistelijoille. Kun porukkamme
oli miehittänyt sen suuren montun reuna-
mat seurataksemme Talikkalan taitovoi-
mistelijoiden ja Sakseliinin tanssityttöjen
esityksiä, tuli mieleen, oliko mielekäästä
kerätä tuhansia sotilaita samaan paikkaan
vihollistyykkien ulottuviin.

Puumalasta lähdimme vartiotehtäviin -
kuinkas muuten. Levittäydymme Uhtuan
suunnan kohteisiin. Yksikkömme miehitti
Pystyskukkulaksi nimetyn paikan. Jouk-
kueemme määrättiin rinteeseen, ja mei-
dän ryhmämme joutui märkään suopaika-
kaan. Maasto tuntui aluksi erittäin hanka-
lalta. Vartiopesäkkeeseenkin oli arviolta
150 metrin matka, sinne kuljettiin pitkos-
puita pitkin jalat märkinä, kun saappaat
vuosivat. Pimeän aikaan pitkospuilla pysy-

P-P:n Museon kokoelmat

Kenraali Hjalmar Siilasvuo pitämässä puhut-
telua Kiestinkiin lähdössä oleville sotilaille.
Taustalla saksalaista sodanjohtoa.

minen ja edestakaisin ramppaaminen tun-
tui toivottomalta, eikä itse vartiossaolokaan
herkkua ollut.

Vuotavat saappaat olivat syksyllä pit-
kään ongelma, kun töpinästäkään ei onnis-
tuttu saamaan asiaan parannusta. Sattui
sitten niin onnellisesti meille suokorsulai-
sille, että pataljoonan komentaja kierrok-
sellaan, ehkä aavistaen tilanteemme, tuli
yksin korsullemme tutustumaan saapasti-
lanteeseen ja totesi sen heikoksi. Majuri
lähti korsultamme suoraan komentopaik-
kaansa. Noin kolmen tunnin kuluttua hän-
nen lähettinsä tuli tuomaan joka miehelle
uudet kumisaappaat. Ymmärsimme maju-
rin tienneen, että jos hän olisi lähettänyt
kenkämme huoltoporukan välikäsien kaut-
ta, ne olisivat matkalla saattaneet vaihtua
huonompiin.

Pystyskukkula ehti tulla meille varsin
tutuksi, kun olimme siellä yhtä soittoa yli
puolitoista vuotta. Kesällä 1943 rakensim-

Sohjanajoen uusi silta juhraliputettuna.

me itsellemme uuden korsun, mutta sitä
ennen ryhmämme miesvahvuus ehti sai-
rauksien takia kärsiä niin, että vartiossa-
oloaikaakin jatkettiin kahdesta tunnista
neljään tuntiin, jotta nukkuma-aikaa saa-
tiin vähän enemmän. Täydennyksenä tuli
kyllä muutamia miehiä silloin tällöin, mut-
ta ne kaverit aikoivat poistua rintamatehtä-
vistä heti alkuunsa. Jos heihin ei kranaatin-
sirpaletta sattunut osumaan, olihan varti-
opesäkkeellä ase, jolla saattoi haavoittaa it-
seään. Vasemman käden hankanen oli
suosittu kohde, johon ammuttu reika toi
poispääsyn mahdollisuuden. Tämä konsti
onnistui kolmelta ryhmämme täydennys-
mieheltä. Miehet kai pääsivät parempiin
hommiin suunnitelmiansa mukaan, kos-
ka heitä ei takaisinkaan kuulunut.

Uhtualla tehtiin monenlaisia järjestely-
jä, joista yksi muutti komppaniamme nu-
meron JR 53:n 8 komppaniasta 11:nneksi.
Pataljoonan komentajaksi oli palannut

kapteeni Korpijaakko, ja joku tiesi, että
Korpijaakon tavoittelema majurin ruusu-
ke oli syynä meidän yhtäjaksoiseen linjas-
saoloomme. Korpijaakko kuulemma kiel-
täytyi päästävästä komppaniaamme ta-
vanmukaisille lepotauoille. Kyllä hän myö-
hemmin ruusukkeen sitten saikin.

Uhtualta Karjalan kannakselle

Puolentoista vuoden raskaan Uhtuan
komennuksen päätteeksi luovutimme lin-
jat saksalaisille, kun meille tuli siirto Karja-
lan kannakselle. Kokoonnuimme paraa-
tiin Eldankajärven jäälle, missä rykmen-
tinkomentaja, kenraalimajuri Aaro Pajari
saksalaisine virkaveljineen halusi esittää
meille suuruuttaan ja herruuttaan. Siinä
moni kaveri kirosi, että nämä herrat kehta-
sivat seisottaa hiihdosta hiostuneita sotilaita
tuntikausia odottamassa tuulisella pak-
kasjäällä. Vähintään kolme tuntia kului
ennenkuin herrat suvaisivat näyttäytyä;
sopertelivat ryypyksissään hevostensa se-
lästä käsittämättömiä. Kyllä kai heille ki-
rottiinkin, mutta eihän miltei kuuro Aaro
Pajari sitä kuullut eikä Saksan herra
kiroamista ymmärtänyt.

Eldankajärven jäältä lähdimme hiihtä-
mään Suomea kohti. Otto Konttista emme
enää tavanneet, olisiko mennyt koulu-
tuspäälliköksi. Etenimme aluksi teitten
varsia hiihtäen noin 30 kilometrin vuoro-
kausivauhtia, kuormasto seurasi mukana.
Kun matka edistyi Suomen rajan tuntu-
maan, Kiantajärven päähän, miehet, kuor-
masto ja huolto siirtyivät kulkemaan jään
päällä. Jouduin alusta alkaen tiedustelija-
tunnustelija-hiihtäjäksi. Meillä oli 3-4 tun-
nin etumatka pääjoukkoihin, jotta ehtisim-
me löytää rahtamaastosta suojaisten nie-
menkärkipaikan polttopuineen ja vesipaik-
koineen. Leiripaikalla piti olla myös ku-
senhajuja teltojen pohjalle makuualus-
taksi. Matkanteko Eldankajärven jäältä
Hyrnsalmen asemalle kesti toista viik-
koa. Hyrnsalmelta nousimme Kannak-
selle menevään junaan.

Kevään merkkejä oli jo ilmassa, kun saavuimme Karjalan kannaksen Mustamäen asemalle. Suksikelejä riitti vielä, ja niin lähdimme hiihtämään Raivolan kautta Kuuterselkään, jonne sitten majoituimme. Työn luonteeseen tulikin muutos, kun saimme tehtäväksi keskeneräisten linnoitustöiden jatkamisen. Kesäkuun alkupäivinä sain henkilökohtaisen litteran maatalouslomalle kylvötoihin. Tämä siviiliviranomaisen hakema loma tuli tietysti mukavana yllätyksenä, mutta se loppui lyhyeen. Armeijasta tuli tieto, että kaikki lomamat oli peruutettu. Lomalaisien oli palattava nopeinta kyytiä käyttäen yksiköihinsä. Niin jäivät kylvötyöt kesken.

Matkalle pääseminen vei aikaa, ja juneen kulku oli epävarmaa. Matkanteko oli yhtä asemilla odottelua ja junanvaihtamista. Olin perillä juhannuksen aikoihin. Löysin yksikköni Kuparsaaren maastosta. Se oli jo ehtinyt kärsiä paljon menetyksiä. Piankin sain tuntuman tilanteen karuudesta. Paluutani kaverit kommentoivat sanomalla: "hullu mies kun tulee siviilioista tänne helvettiin".

Yhtä helvettiähän se oli. Moni jäi sille tielle eikä enää koskaan saanut palata kotiin elävänä ja terveenä.

Minua kosketti erityisesti niiden kahden kempeleläisen aseveljen kohtalo, jotka kaatuivat syliini ja joiden vanhempien tuskan näin, kun sodan päätyttyä toin viimeisiä terveisiä kotiin. Nämä molemmat valiosotilaat täyttivät aikoinaan vannomansa valan viimeistä piirtoa myöten.

Oli elokuun 29. päivän aamu 1944 noin kello 8. Olin valvonut koko edellisen yön eteentyönnettyssä poterossa ja juuri laskeutunut sen pohjalle levätäkseni hetken. Vihollisen potero oli noin 40 metrin päässä, varoitus tarkka-ampujasta oli jätetty poteroni tuloaukkoon. Valtu Pekuri tuli joukkueen johtajan lähetin tehtävissä tuomaan minulle käskyä saapua välittömästi vänrikki Raidan luo kuulemaan ylemmältä taholta saapunutta radiosähköä.

Olin väsynyt monen yön valvomisesta ja hidas ymmärtämään käskyä. Kysyin: "Onko pakko". Valtu vastasi: "Se lienee meidän velvollisuus". Valtu katsahti ehkä

sekunnin murto-osan yli poteron laidan ja putosi syliini kuolleena. Venäläinen tarkka-ampuja sai uhrin. Velvollisuus oli Valtun viimeinen sana. Järkytyin. Laskin Valtun poteroon pohjalle ja kiiruhdin Raidan poteroon, missä ilmeestäni arvattiin viestini. Ei tarvinnut sanoa mitään. Vastajonkun ajan kuluttua sain kysytyä Koitto Etelältä, oliko hänellä tiedossa paareja, joilla voisimme hakea Valtun pois.

Kävimme noutamassa Valtun paareilla. Koitto Etelä huomasi penkalla hänen lakkinsakin, jonka laitoimme hänen päähänsä. Se oli meidän viimeinen palveluksemme Valtulle, joka lähti Kempeleen kirkkomaan multtiin.

Raidan viesti jäi minulta kuulematta, kun hyvä kaveri temmattiin näin äkkiä pois.

Armoton sota jatkui Kannaksella vielä muutaman päivän. Syyskuun 4. päivän aselepoa tervehdimme ilolla, vaikka kuulumme rauhanehtojen olevat raskaat. Olin edellisenä päivänä sairastunut punatautiin, johon moni potilas menehtyi. Jouduin huonossa kunnossa Rauhan parantolaan, joka oli täynnä punatautipotilaita. Olin vielä toipilas, kun ilmoitauduin terveeksi, koska olin kuullut, että yksikön kautta pääsisi nopeammin siviiliin. Arvelin kotiin pääsyn toivossa kestäväni loppumarssit. Myöhemmin minua harmitti hätäilyni, jouduinhan sen takia Lapin sotaan.

Karjalan kannakselta Tornion maihinnousutaisteluihin

Syyskuun 19. päivänä Kannaksella alkoi rauhanehtojen mukainen 72 kilometrin yhtäjaksoinen marssi Etusimolan asemalle. Sillä marssilla meni vain toista vuorokautta, monet nukkuivat kävellessään. Rauhanehdoista tiedettiin sen verran, että Suomen itsenäisyys säilyisi, ja että osia Karjalasta olisi luovutettava.

Tulimme junalla Ouluun, josta meillä kempeleläisillä ei olisi ollut pitkä kotimatka. Kotiin emme kuitenkaan päässeet, vaan yövyimme Lyseon luokkahuoneissa ja jatkoimme seuraavana päivänä marssimalla matkaa Haukiputaan Kellonkylän kansa-

Sodan tiimellyksessä riitti joskus aikaa tansseihin. Viehättävistä daameista vain oli puutetta, kuten tämä Matti Paakin arkistosta löytynyt kuva osoittaa.

koululle, johon meidät majoitettiin noin viikoksi. Emme tienneet mihin meidät seuraavaksi siirrettäisiin. Jännitys tiheni. Lokakuun 1. päivänä lähdimme iltahämymyssä jo toiselle marssireissulle Topplan satamaan. Edelliseltä reissulta oli palattu takaisin Kelloon, nyt noustiin rahtilaivaan. Isot ruumat täytyivät nopeasti miehistä ja kannelle tuntui lastattavan huoltotarvikkeita.

Illan hämyssä laiva lähti liikkeelle. Ruumassa emme osanneet arvioida mihin suntaan se lähti, eikä meillä ollut tietoa sen päämäärästä. Meillä oli tietenkin erilaisia arveluita matkan tarkoituksesta, mutta sotahommat olivat mielestämme meidän kohdaltamme ohi, joutuisimme enintään varmistus- tai vartiotehtäviin.

Ruumaan alkoi lirstä vettä eikä ilmaakaan ollut enää kovin raikasta. Satuun löytämään köyden, jonka toinen pää oli jossakin ylempänä kiinni. Sitä myöten onnistuinkin kiipeämään ruumasta kannelle, jossa sai sentään hengittää raikasta ilmaa. Laivan kulkusuunnasta katsoen kaukana oikeal-

ta kajastavista valoista päätelin, että menimme pohjoista kohti. Aloin aavistella, että olimme menossa Tornioon.

Merimatkamme päättyi. Laiva kiinnitettiin Röytän satamaan. Lastia alettiin välittömästi purkaa. Kun olin jo kannella valmiina, ehdin ensimmäisten mukana maihin. Näin minulle jäi aikaa tutustua ympäristöön ja kuulla mitä oli tapahtunut ennen meidän tuloamme. Suomi oli taas sodassa, nyt sakemania vastaan. Siinä meni toiveet pikaisesta siviiliin ja kotiin pääsystä.

JR11 oli saapunut Tornioon jo aikaisemmin. Se oli jo ollut kosketuksissa viholliseen satama-alueella. Uhrejakin oli ehtinyt tulla. Haavoittuneiden kerrottiin olevan läheisen koulurakennuksen luokkahuoneissa.

Kun kuulumme, että saksalaisten sotilaiden mukana oli ollut suomalaisia tyttöjä, lähdimme katsomaan haavoittuneita. Työt makasivat luokkien lattialla, olivat kuulemma saaneet reisiinsä luodinreikiä. Toisissa luokissa oli haavoittuneita saksalaisia, jotka oli riisuttu aseista. Meistä oli

outoa kuulla suomalaistytöjen ampuneen sakemanniin apuna omia maanmiehiään. Emme ehtineet jututtaa heitä pitempään, koska lääkäri tuli häätämään meitä uteliaita pois.

Junaliikenne Røytän satamasta Tornion asemalle toimi jo. JR 11 oli saanut aseman hallintaansa pieneltä vihollisjoukolta, jonka miehittäjä se oli ollut. Meidät kuljetettiin avovaunussa kaupunkiin, josta marsimme illan hämärtyessä kansanopiston suojiin nukkumaan. Pataljoonamme kaikki komppaniat eivät malttaneetkaan laskeutua levolle heti illasta. Muutamat kaverit olivat löytäneet "pikku berliinin", saksalaisten viinavaraston, ja sekös oli antanut aiheita riemuun jopa niin, ettei kaikista ollut heti "elämään juoksuhaudoissa", vaikka tarvis olisi ollutkin.

Sillä porukalla joka aamusella saatiin kokoon, lähdimme Kemiä kohti JR 11:n avuksi. Siinä matkan varrella sattui kuitenkin komentaja Halstille tulemaan vieraita, ulkomaisia lehtimiehiä, joille hänen piti kesken kaiken pysähtyä kertomaan tilanteesta ja tulevasta suunnitelmista. Halsti piirteli ratapenkkaan hyökkäyskuviota, mutta vieraat eivät tyytyneet siihen. He halusivat myös valokuvata ja filmata meidän hyökkäysoperointiamme. Niin Halstin piti kommentaa meidät lähipelloille koulumaiseen avoneliöön hyökkäysnäytökseen, jotta lehtiherrat saisivat viemistä työnantajilleen. Näytöstilanne kuitenkin keskeytyi kun tuli edestä tositilanne. Sakemanni oli hyökkäämässä ja JR 11 joutui perääntymään.

Meille keksittiin puolustuspaikaksi alue maantien ja rautatien lähistöltä, vajaa kilometri äskeiseltä näytöspaikalta Kemiin päin. Pellon ja metsän reunaan perustimme puolustusketjun ja -asemia. JR 11 oli heikon vastarinnan vuoksi pystynyt Tornioon tultuaan etenemään pysähtymättä myös Kemiin päin 7 kilometriä. Sakemanni halusi vetäytyessään totaalaisesti tuhota Tornionjokivarren. Sen takia heidän oli nopeasti aukaistava mairinuousjoukkojen tukkima tie Tornion läpi uhreista välittämättä. Näin entisten aseveljien sota

muuttui raa'aksi verisodaksi, joka kiihtyi tunti tunnilta. Meiltä puolustajilta puuttui järeämpi aseistus, mutta saksalaiset joutuivat etenemään metsässä, ja se käsittääkseen hidasti heidän vauhtiaan.

Siinä sitten olimme ketjussa. Olimme tehneet voitavamme ja saaneet kranaatinheitinmuutaman sadan metrin etäisyyteen, mutta tapsit, yhteys tulenjohtajalta tuliasemiin, puuttuivat. Keksittiin vanha, epävarma ja hidas konsti, eli lukemat huudettiin mieheltä miehelle. Illan hämärtyessä kävin katsomassa sitä tulenjohtokonstia; kovin hataralta se tuntui.

Paluumatkalla näin maakellarin, jonka luukut oli avattu. Hämmästykseni tapasin sieltä komppanianpäällikkömme Heinricshsin lattialta makaamasta. Hän näytti terveeltä, muttei puhunut mitään. Kummastelin hänen käytöstään, mutta jatkoin matkaa pesäkkeeseeni. Sen oli vallannut täydennysmiehenä Oulusta tullut sotamies Turtiainen, joka oli Kerimäen miehiä. Kehotin häntä tekemään oman pesäkkeen ennen aamua. Sotamies oli peloisaa kuten minäkin. Hänellä oli paljon lapsia ja huoli heidän huoltamisestaan. Yö oli muutaman tunnin rauhallinen ja torakahdin hetken. Kun heräsin, kaveri oli häipynyt.

Tilanne muuttui hetkessä. Tuli tieto, että sakemanni oli murtautunut radan varresta yllätyksellä ketjumme läpi. Joukkueemme johtaja vänrikki Raita keksi kranaatinheitin vänskän kanssa nopean vastaiskun. Hän keräsi mukaansa kymmenen poikaa, jokainen sai aseeseen konepistoolin. Minunkin piti antaa konepistoolini heille, minä sain venäläisen kiväärin. Lähtiessään Raita vakuutti lähettinsä tuovan ilmoituksen tilanteen muuttumisesta.

Sakemannin hyökkäys jatkui. Vasemmalta, mihin vastaiskun tekijät olivat lähteneet, kuului muutamia konepistoolin sarjoja. Sitten tuli hiljaista. Kuulimme sakemannin komentosanoja. Aloin ihmetellä kaverien viipymistä. Porukkaamme tullut sallalainen täydennysmies sanoi, että kyllä se lähetti ruukaa tulla. Talvisodassakin oli odotuttanut ja sitten oli tullut.

Venäläisten alasammutun lentokoneen jäännöksiä Uhtuan Vaaralassa.

Tilanne oli tiivistynyt, kun siihen eteemme eloseipäiden taakse noin 150 metrin päähän oli tullut sakemanniin tykillä varustettuja keveitä hyökkäysvaunuja. Kranaatinheitinmeillä ampuu ensimmäisen ammuksensa. Tulenjohto tähtäsi erään talon pihalla olleita saksalaissotilaita, mutta laukaus meni pitkäksi. Pistimme ketjua myöten tuliasemaan sanan lyhentää 50 metrillä. Mutta ennenkuin tuo lyhentämiskäsky oli perillä tuliasemassamme, sakemanni ampuu piiskatykillään kolmelta eri taholta heittimme hiljaiseksi.

Kaksi sakemanniin hyökkäysvaunua risteili edessämme. Ne ampuivatkin muutaman kerran, mutta yli. Minä sain siinä Raidan lähettä odotellessani harkitsemattoman, lapsellisen päähänpiston. Päätin, että jos jompikumpi niistä vaunuista pysähtyisi sopivalle hollille kohdalleni ja kuskin pikku luukku olisi auki, kokeilisin kiväärillä ampua siitä sisään. Tapauksella ei ollut muita silminnäkijöitä, mutta yksin

sain todeta, ettei ihmeiden aika ollut ohi. Kävi juuri niin kuin olin ajatellut. Toinen vaunuista pysähtyi ja kuskin luukku oli kuin tilauksesta auki. Kiväärini oli valmiina, painoin rauhallisesti liipasinta. Seuraavassa hetkessä vaunun kattoluukku lensi vauhdilla auki, vaunu ei enää liikkunut. Luukusta tuprusi savua ja savun seassa syöksyi ulos mies ja vielä toinenkin. Miehet yrittivät vaunun suojissa kiireesti juosta pakosalle. Huomioni kiinnittyi kuin pakosta oikealle, mistä kuului komentosanoja. Olin juuri vaistonvaraisesti vetänyt uuden panoksen kiväärin piippuun, kun jo näin sakemannin kurkistavan edessäni olevan eloseipään takaa. Huomatessaan minut hän vetäytyi nopeasti takaisin seipään taakse. Minun oli ehdittävä toimia ennen häntä. Laukaisin ja hämmästykseni melkein joka eloseipään takaa lähti miestä juoksemaan pakosalle.

Mutta mitä sitten? Saksalaisten komentojuhtoja alkoi kuulua jo selkämme

outoa kuulla suomalaistytöjen ampuneen sakemanni apuna omia maanmiehiään. Emme ehtineet jututtaa heitä pitempään, koska lääkäri tuli häätämään meitä uteliaita pois.

Junaliikenne Røytän satamasta Tornion asemalle toimi jo. JR 11 oli saanut aseman hallintaansa pieneltä vihollisjoukolta, jonka miehittäjä se oli ollut. Meidät kuljetettiin avovaunussa kaupunkiin, josta marssimme illan hämärtyessä kansanopiston suojiin nukkumaan. Pataljoonamme kaikki komppaniat eivät malttaneetkaan laskeutua levolle heti illasta. Muutamat kaverit olivat löytäneet "pikku berliinin", saksalaisten viinavaraston, ja sekös oli antanut aiheita riemuun jopa niin, ettei kaikista ollut heti "elämään juoksuhaudoissa", vaikka tarvis olisi ollutkin.

Sillä porukalla joka aamusella saatiin kokoon, lähdimme Kemiä kohti JR 11:n avuksi. Siinä matkan varrella sattui kuitenkin komentaja Halstille tulemaan vieraita, ulkomaisia lehtimiehiä, joille hänen piti kesken kaiken pysähtyä kertomaan tilanteesta ja tulevasta suunnitelmista. Halsti piirteli ratapenkkaan hyökkäyskuvioita, mutta vieraat eivät tyytyneet siihen. He halusivat myös valokuvata ja filmata meidän hyökkäysoperointiamme. Niin Halstin piti kommentaa meidät lähipelloille koulumaiseen avoneliöön hyökkäysnäytökseen, jotta lehtiherrat saisivat viemistä työnantajilleen. Näytöstilanne kuitenkin keskeytyi kun tuli edestä tositalanne. Sakemanni oli hyökkäämässä ja JR 11 joutui perääntymään.

Meille keksittiin puolustuspaikaksi alue maantien ja rautatien lähistöltä, vajaa kilometri äskeiseltä näytöspaikalta Kemiin päin. Pellon ja metsän reunaan perustimme puolustusketjun ja -asemia. JR 11 oli heikon vastarinnan vuoksi pystynyt Tornioon tultuaan etenemään pysähtymättä myös Kemiin päin 7 kilometriä. Sakemanni halusi vetäytyessään totaalaisesti tuhota Tornionjokivarren. Sen takia heidän oli nopeasti aukaistava mairinnousujoukkojen tukkima tie Tornion läpi uhreista välittämättä. Näin entisten aseveljen sota

muuttui raa'aksi verisodaksi, joka kiihtyi tunti tunnilta. Meiltä puolustajilta puuttui järeämpi aseistus, mutta saksalaiset joutuivat etenemään metsässä, ja se käsittääkseeni hidasti heidän vauhtiaan.

Siinä sitten olimme ketjussa. Olimme tehneet voitavamme ja saaneet kranaatinheitinmuutaman sadan metrin etäisyyteen, mutta tapsit, yhteys tulenjohtajalta tuliasemiin, puuttuivat. Keksittiin vanha, epävarma ja hidas konsti, eli lukemat huudettiin mieheltä miehelle. Illan hämärtyessä kävin katsomassa sitä tulenjohtokonstia; kovin hataralta se tuntui.

Paluumatkalla näin maakellarin, jonka luukut oli avattu. Hämmästykseni tapasin sieltä komppanianpäällikkömme Heinrichsin lattialta makaamasta. Hän näytti terveeltä, muttei puhunut mitään. Kummastelin hänen käytöstään, mutta jatkoin matkaa pesäkkeeseeni. Sen oli vallannut täydennysmiehenä Oulusta tullut sotamies Turtiainen, joka oli Kerimäen miehiä. Kehotin häntä tekemään oman pesäkkeen ennen aamua. Sotamies oli peloisaan kuten minäkin. Hänellä oli paljon lapsia ja huoli heidän huoltamisestaan. Yö oli muutaman tunnin rauhallinen ja torkahdin hetken. Kun heräsin, kaveri oli häipynyt.

Tilanne muuttui hetkessä. Tuli tieto, että sakemanni oli murtautunut radan varresta yllätyksellä ketjumme läpi. Joukkoemme johtaja vänrikki Raita keksi kranaatinheitin vänskän kanssa nopean vastaiskun. Hän keräsi mukaansa kymmenen poikaa, jokainen sai aseeseen konepistoolin. Minunkin piti antaa konepistoolini heille, minä sain venäläisen kiväärin. Lähtiessään Raita vakuutti lähettinsä tuovan ilmoituksen tilanteen muuttumisesta.

Sakemannin hyökkäys jatkui. Vasemmalta, mihin vastaiskun tekijät olivat lähteneet, kuului muutamia konepistoolin sarjoja. Sitten tuli hiljaista. Kuulimme sakemannin komentosanoja. Aloin ihmetellä kaverien viipymistä. Porukkaamme tullut sallalainen täydennysmies sanoi, että kyllä se lähetti ruukaa tulla. Talvisodassakin oli odotuttanut ja sitten oli tullut.

Venäläisten alasammutun lentokoneen jäännöksiä Uhtuan Vaaralassa.

Tilanne oli tiivistynyt, kun siihen eteemme eloseipäiden taakse noin 150 metrin päähän oli tullut sakemanni tykillä varustettuja keveitä hyökkäysvaunuja. Kranaatinheitinmeillä ampuu ensimmäisen ammuksensa. Tulenjohto tähtäsi erään talon pihalla olleita saksalaissotilaita, mutta laukaus meni pitkäksi. Pistimme ketjua myöten tuliasemaan sanan lyhentää 50 metrillä. Mutta ennenkuin tuo lyhentämiskäsky oli perillä tuliasemassamme, sakemanni ampuu piiskatykillään kolmelta eri taholta heittimemme hiljaiseksi.

Kaksi sakemanni hyökkäysvaunua risteili edessämme. Ne ampuivatkin muutaman kerran, mutta yli. Minä sain siinä Raidan lähettä odotellessani harkitsemattoman, lapsellisen päähänpiston. Päätin, että jos jompikumpi niistä vaunuista pysähtyisi sopivalle hollille kohdalleni ja kuskin pikku luukku olisi auki, kokeilisin kiväärillä ampua siitä sisään. Tapauksella ei ollut muita silminnäkijöitä, mutta yksin

sain todeta, ettei ihmeiden aika ollut ohi. Kävi juuri niin kuin olin ajatellut. Toinen vaunuista pysähtyi ja kuskin luukku oli kuin tilauksesta auki. Kiväärini oli valmiina, painoin rauhallisesti liipasinta. Seuraavassa hetkessä vaunun kattoluukku lensi vauhdilla auki, vaunu ei enää liikkunut. Luukusta tuprusi savua ja savun seassa syöksyi ulos mies ja vielä toinenkin. Miehet yrittivät vaunun suojissa kiireesti juosta pakosalle. Huomioni kiinnittyi kuin pakosta oikealle, mistä kuului komentosanoja. Olin juuri vaistonvaraisesti vetänyt uuden panoksen kiväärin piippuun, kun jo näin sakemannin kurkistavan edessäni olevan eloseipään takaa. Huomatessaan minut hän vetäytyi nopeasti takaisin seipään taakse. Minun oli ehdittävä toimia ennen häntä. Laukaisin ja hämmästykseni melkein joka eloseipään takaa lähti miestä juoksemaan pakosalle.

Mutta mitä sitten? Saksalaisten komentojuutoja alkoi kuulua jo selkämme

JR 53 lähtöparaatissa Eldankajärven jäällä 3.3.1944. Kuvassa III pataljoona suksineen valmiina lähtöön Karjalan kannakselle

takaa. Olimme MOTISSA! Siinä ei ollut enää turhia aikoja tuhlettavaksi. Hullusti mylvien juoksimme motittajia kohti. Vielä karjaisu "NYT", ja se oli menoa. Kohdalleni sattunut sakemanni iso reppu selässään säikähti, pyörähti ympäri ja putosi rähmäleen ennenkuin edes ehdin koskea häneen. Kaverini juoksivat myös vimmatusti. En pysynyt heidän vauhdissaan, mutta edessä oli jo lähellä tavoittelemamme maantien ravioja. Luotien kanssa käydyn kilpajuoksun päätteeksi sukelsin ojanpenkan tulisuojaan.

Siinä raviojan pohjalla hengitystä tasoitellessani muistin vanhapoika Hoistinkin. Ryömin vähän matkaa ja kurkistin tilanetta. Hoistinki, meitä noin 20 vuotta vanhempi Sallan soturi, juoksi ja teki mutkaa. Leipälaukun pohjalla olevassa pakissa irtomainen lusikka tahdisti juoksua. Luoteja lensi, mutta niin Hoistinkikin pääsi ehjänä penkan suojaan. Tuli mieleeni kysyä Sallan mieheltä mahtoiko se lähetti sillä ker-

taa eksyä kun vetäytymiskäskyä ei tullutkaan. Vaikka huumori olikin sotatilanteissa arvokas ja usein tervetullut asia, oli olemassa se hiuksenhieno raja joka piti muistaa, ettei olisi tullut loukanneeksi hyvää kaveria. Jätin kommenttini sanomatta. Lähdimme jäljestämään muuta porukkaamme.

Tapasimme pataljoonamme peltoaukealla runsaan kilometrin päässä rautatie- ja maantiesillasta. Paikalla ollut majuri yritti pysäyttää varsin runsaslukuista miesporukkaa ketjuun. Hänellä oli apunaan luutnantti, jonka käsi oli kyynärpään puolelta verinen; sitä hän yritti hirttopikasiteellä asettaa. Majuri ei jostakin syystä tajunnut, että jäämällä avomaastoon sakemannin kanssa vastatusten oli toiseksi jääminen varmaa. Asiasta ei edes ehditty kinastella kun taivaalle ilmestyi "hörhiläisiä", joita olimme Kannaksella saaneet ihailia. Saksalaiset antoivat Stuuksille merkin punaisella ja valkoisella merkkiammuksella, joka

putosi miesjoukkomme keskelle. Stuuksat, joita oli kuutisen kappaletta, asettuivat jonoon, kiersivät porukkamme, ja sitten ensimmäisenä lentävä käänsi koneensa nokan meitä kohti. Mitään ei ollut enää tehtävissä. Muistin yhtäkkiä, että sinä päivänä oli syntymäpäiväni, 22 vuotta. Äitini kirjeistä muistin rukouksen: Oi Herra armahda.

Yhtäkkiä ilmassa oli uusia raketteja. Punainen ja valkoinen merkkivaloammus putosivat eri paikkaan, noin 400 metrin päässä olleeseen metsikköön. Merkin huomasit taaskin ensimmäisenä lentävä stuuksan pilotti. Hän toimi ripeästi ja oikaisi koneensa. Kierrokset tehtiin nyt metsäsaarekkeen ympäri ja pommitus alkoi. Stuuksat tekivät kaksi tai kolme pommituskierrosta. Joka kierroksella tuntui ytimissä kova ilmanpaine koneiden oikaistessa. En tiedä oliko pommitetussa metsikössä sillä kertaa ketään. Meitä äskeinen pelko värisytti jonkin aikaa.

Myös sakemannin tykistö oli saanut laskettua osoitteen stuuksien äskeiseen kohteeseen, ja metsäsaarekkeeseen alkoi sataa tykkien laakeja. Majuri oli lopettanut ketjun suunnittelun. Uutena suunnitelmana oli päästä Raumajoen yli niin, että silta-penkka ehdittäisiin räjäyttää vihollisen ylitulon estämiseksi. Joukot lähtivät kiertämään metsäsaarekettä, toiset rautatien puolelta, toiset länsipuolelta. Me länsipuolen porukka emme ehtineet ylittää jokea siltaa myöten, kun silta-penkka hajosi räjähdyksessä. Meidän oli mentävä alajuoksulla olleesta koskesta yli. Sakemanni häiritsti ylitystä ampumalla rapnelleja, mutta vahinkoja ei sattunut. Ehdimme suojaan jokirannassa olleen hirsitalon pirttiin. Talonväki oli ilmeisesti joutunut lähtemään kiireesti pakoon, koska ruoantähteitä oli jäänyt pöydälle korjaamatta. Koska sotilaila oli niissä oloissa ainainen nälkä, söimme pöydälle jääneet perunat.

Siihen jokirantaan oli jostakin kautta tuotu Laaguksen porukan "höökivaunuja", hyökkäysvaunuja kolmisen kappaletta. Ei niitä kuultu eikä nähty toiminnassa. Miehet makasivat vaunujen alla suojaan,

Tulenjohtopaikka puussa.

koska sakemannin pyssyjä sai pelätä. Olimme siinä suojassa aamuun saakka.

Heinrichsin haavoittumisen jälkeen komppanianpäällikön tehtäviä hoiti sillä hetkellä luutnantti Sulo Martikainen, joka heti aamutuimaan määräsi meidät toisen joukkueen Raumajoen yläjuoksulle noin kilometrin päähän ottamaan selvää vihollisen mahdollisesta joenylityksestä.

Pääsimme aivan rauhassa annettuun tavoitteeseen, kun joukkueenjohtajamme ylikersantti Toikka, joka oli suurmestari-luokan ampuja, käski minun käydä kolmen kaverin kanssa vielä tutkimassa noin 400 metrin päässä joen sivuhaaran rannassa ollut hirsinen heinälato ympäristöineen.

Maasto oli alavaa niittyä. Saimme edetä pikku porukkana ladon seinustalle saakka ennenkuin jostakin vihelsi ylitemme luotisuihku. En nähnyt ampujaa, joka oli ilmeisesti piiloutunut Raumajoen toiselle rannalle. Meille ei ollut annettu ohjetta taistelukosketukseen. Aavaa niittyä pitkin

Uhtua
Makkora

Uhtuan Makkarakukkulalla itsenäisyyspäivänä 1942 JR 11:n miehiä. Kuvassa ensimmäinen vasemmalla Erkki Kerttula ja toinen vasemmalta Jaakko Santaniemi.

takaisin pääsykin vaikutti siinä jamassa turhan vaaralliselta.

Keksimme porukalla purkaa ladon seinästä hirsiä, jotka sidoimme vöillä lautaksi. Mies kerrallaan lautalla onnistuimme ylittämään haarajoen. Mahdollisten häiritsejien takia olin jättäytynyt viimeiseksi. Minun vuorollani lautassa oli jäljellä enää yksi vyö. Lautta hajosi kesken kaiken ja kastuin pahan kerran, mutta kaverit onkivat minut kuiville. Kun lähdimme jatkaamaan paluumatkaamme, huomasimmekin tullemme saareen. Saarella oli vain heinäsaara, mutta sauran kupeella oli hevosen vedettävä kuiva heinälamuska. Kannoimme lamuskan veteen ja meistä kevein lähti seipään avulla sestomaan äskeistä leveämmän jokihaaran yli. Toisella rannalla oli onneksi vene, joka soveltui heinälamuskaa paremmin vesistön ylitykseen.

Jokirinteessä oli meille mökkikin tarjolla, mutta ovet olivat lukossa. Ylempänä rinteessä olleessa mökissä ovet olivat auki. Sieltä lienee lähdetty kiireesti evakkoon,

kun tavarat olivat hajallaan, osa vaatteista oli koottu koreihin eteiseen. Aikaisemmasta kastumisesta märkänä riisuin eteisessä varusteeni ja väänsin käsissäni niitä kuiviksi. Mieli olisi tehnyt vaihtaa kuivia vaatteita päälle, kun kylmäkin puistatti, mutta vaihdoin vain jalkaräteikseni kaksi uutta pyyheliinaa, joissa oli nimikirjaimet H.P. Siinä kävi mielessäni silloin utopistiselta tuntunut ajatus, että jos Luoja soisi, palauttaisain lainatavarat tähän mökkiin takaisin.

Ilta ehti jo hämärtyä ennenkuin pääsimme jatkamaan matkaamme yksikköön. Siellä meitä olisi jo varmaan ehditty kaivatakin ja ajatella ties mitä. Päätelimme, että seuraamalla jokivartta löytäisimme perille pimeässäkin. Oikean osoitteen löytäminen osoittautui kuitenkin varsin vaikeaksi. Osuimme yhteen saunaan, josta kajasti pikku valo. Sauna oli kuitenkin niin täyteen miehitetty, ettei sinne ollut uusilla asiaa. Jatkoimme kompurointiamme ja tulimme lopuksi sillan tuntumaan. Se oli vartioitu konekivääreihin Ruotsiin pyrkivien hiippa-

reiden takia. Emme ehtineet vartiomiesten kanssa pitkään asioita pohdiskelamaan kun sakemannin kranaatit alkoivat pommittaa sillan kantta ja sen ympäristöä. Odotimme erään talon päädyn suojassa ammunnan päättymistä, ja jatkoimme sitten yksikkömme etsimistä paikasta, jossa aamulla olimme saaneet määräyksen partioreissullemme. Löysimmekin oman porukkamme poikia lähtöpaikaltamme joenrannasta ketjuun asettautuneina. Moni nukkui eloseipään alla, muutama kaivautuneena. Kun siinä ei ollut ketään sellaista lähellä, jolle olisi voinut ilmoittautua pimentyneen myöhäisillan aikana, menimme ketjun jatkeeksi eloseipäiden alle nukkumaan.

Ehdin siinä seipään alla hiukan torkah-taakin ennenkuin joku tuntematon vänrikki puisteli minut hereille itseään enempää esittelemättä, ja kysyi oliko nimeni Junttila. Vastasin myöntävästi. Vänrikki sanoi: "sotaoikeudessa tavataan" ja poistui enempää selittämättä. Ei mennyt kuin vähän aikaa ja vänrikki oli kysymyksineen uudestaan kimpussani. Hän kysyi, tunsinko hänen osoittamiaan jonossa meneviä miehiä, ja mihinkä ne olivat menossa? Kohottauduin sen verran, että näin miehet, mutta muistaen hänen äskeisen oudon käytöksensä vastasin etten tiennyt, jos vaikka korvikkeen keittoon. Ehkä siinä jonkun menijän tunsinkin, mutta turhaanpa sitä arvuuttelemaan. Vänrikki oli Matti Riipinen, Laukaan pitäjässä syntynyt v. 1923, kaatui 6.10.-44.

Aamun tullessa 6. päivänä porukallemme tuli tieto, että pääsimme johonkin lähistön parakkiin viiden tunnin lepoon, mikä tuntui mukavalta. Niin siinä kuitenkin kävi, että jo parin tunnin kuluttua tuli uusi lähtö: hyökkäämään kiireesti. Siinä eivät ehtineet edes varusteemme kuivahtaa. Sakemanni oli päässyt alajuoksulla läpi ja katastrofi oli mitä suurimmalla todennäköisyydellä odotettavissa.

Meistä oli outoa, että meille parakista lähtiessämme jaettiin ilmeisesti Halstin käskystä melkein täysi pullollinen saksalaista leikatua konjakkia. Revohkan vetäjä

Halsti lienee ollut jo sokissa hänen tempauksistaan päätellen. Hyökkäyskynnyspaikalle tullessamme Halsti huusimme: "Mitä saatanan porukkaa te ootte, manttelit ja reput selässä kuin joulupukeilla. Ettekö ymmärrä, että te lähdette hyökkäämään, manttelit ja reput tuohon puun juurelle". Mukana olleet majuri Linnakorpi ja kapteeni Haapalainen saivat käskyn "jatkaa saamaansa tehtävää". Herra itse poistui. Majuri lähti edessämme olleen kumpaneen yli tutustumaan tilanteeseen, Haapalainen jäi miesten kanssa odottamaan. Pian sakemanni tervehti meitä kranaatein, ja porukkamme hajaantui. Majuri palasi tiedustelureissultaan savisena ja multaisena todeten ettei siltä kohtaa päässyt etene-mään.

Saksalaistulen alla

Siinä hajautuessamme kuulin jostakin äänen: "Tuu Paavo tänne". Luulin kuulevani harhoja, mutta kutsu uusiutui: "Tuu Paavo tänne kiven tykö". Naapurin Vilho siellä lepäili juoksemisestaan. "Tekö yritätte vastaiskuun, äläkää menkö, mullekin tuli niin kiire lähtö, että reppukin jäi puunoksalle kun ei ehtinyt ottaa matkaan. Tuli-joilla on pahat aseet käytössä ja miehiä iso lauma."

Kapteeni Haapalainen oli keksinyt uuden hyökkäysyrityspaikan ja kutsui meitä lähemmäksi kuulemaan suunnitelmaa. Huomasimme jonkun kranaateista osuneen reppulajäämme, pullot olivat tietysti särkyneet. Siinä repunjäännöksiä kokoillessamme kapteeni selosti, että H-hetki oli sovittu klo 14:ksi. Aluksi oma kranaatinheittimemme ampui 20 römpsiä. Kaksi konekivääriä olisi suunnattu ristitulen ampumiseen siten, että ampumasektori levenisi hyökkäyksen edistyessä.

H-hetki tuli ja meni, mutta vasta klo 16.00 kuuluivat ensimmäiset lähtölaukaukset. Kranaatit osuivat kyllä suunnitelman mukaan, mutta 20:stä vain kaksi räjähti. Emme enempää odottaneet. Kapteeni antoi tulta -komennon, mikä merkitsi

Sotilaita lastataan laivaan Toppilan satamassa lokakuun alussa 1944.

SA- kuva

samalla meille lähtömerkkiä. Hyökkäsimme annettua kohdetta päin. Ensi kertaa vastaavassa tilanteessa muistan siinä huutaneeni. Saavuimme Kaijankosken Tuomaan kanssa yhtäaikaan kohteeseemme palaneen taloraunion porakivistä tehdyn kivijalan suojaan, mistä pystyimme seuraamaan tilanteen kehitystä ja tapahtumia. Tuomas huomasi sivustaltamme noin 150 metrin päässä kaksi sakemannia ja suihkautti sinnepäin pikakiväärisarjan, mutta myöhästyi sen verran, että sakemannot kerkisivät maihin.

Kohta huomasin erään vastapäisen talon yläkerran päätyikkunassa sakemännin konekiväärin erittäin hallitsevalla ja turmiollisella paikalla lähimaaston ja siinä liikkuvien kannalta. Siinä ajatteli, että ol-

lappa puhelin tulen johtamiseksi tai tehokkaampi pyssy, että saataisiin konekivääri hiljennetyksi. Huomasin erään 4. joukkueen nuoren kaverin juoksevan asemapaikkaamme kohti, mutta hän ei ehtinyt perille. Noin 4 metrin päässä meistä hän sai konekiväärisuihkun rintaansa, ja hänen matkansa päättyi. Kun ryömin tarkastamaan, oliko enää mitään toiveita, hän oli jo kuollut.

Hämmästyksellemme kapteeni Lauri Hotinen, konekiväärikomppanian päällikkö, saapui samalle näyttämölle. Hän ei varmaan osannut arvata sakemännin konekiväärin hallitsevaa asemapaikkaa eikä vaaraa sekuntipelissä. Hotinen liikkui koneen soturin rutiinilla nopein liikkein erisuuntiin, antautumatta ainakaan helpoksi

JALKAVÄKIRYKMENTTI 11
ESIKUNTA
N:o 2480/1/4 sal.

Syyskuun 29 p:nä 1944

Jalkaväkirykmentti 11

Rykmentin komentajan, eversti Vuokon, sairastuttua on minut jälleen määrätty johtamaan teitä. Se tapahtuu hetkellä, joka on meille kaikille - minulle niinkuin teillekin - hyvin raskas, mutta joka on kestettävä niinkuin kaikki tähänkin asti on kestänyt.

Välirauhan sopimuksessa on kohta, joka velvoittaa meidät karkoittamaan saksalaiset suomalaiselta maaperältä ja vangitsemaan käsiimme joutuvat. Maamme ja kansamme kohtalo riippuu siitä, miten tämä sopimuksemme kohta täytetään. Meille ei siis jää valinnan varaa kun kerran sopimus on kansan nimessä ja tahdosta tehty ja allekirjoitettu. On toimittava.

Saksalaiset ovat itse jo aikoja sitten ottaneet meihin nähden vihamielisen asenteen. Se on ilmennyt hyökkäyksenä Suursaareen, Pohjois-Suomen hävittämisessä suuressa laajuudessa ja väestön huonona kohteluna. On ilmeistä, että ellemme toimi nopeasti, Pohjois-Suomi meille elintärkeine tehtaineen, siltoineen ja asutuksineen tuhotaan. Tässäkin mielessä meiltä on riistetty valinnan mahdollisuus. On pakko toimia.

Rykmentti! Odotan, että jokainen mies tekee raskaan velvollisuutensa nyt kuten aina ennenkin.

Olemme matkalla Kemiin, joka tehtaineen, siltoineen ja väestöineen on

saatava haltuumme ja suojatuksi. Maisa on tovereitamme, jotka valtaavat meille mairinnousupaikan ja joiden avuksi meidän on nopeasti päästävä, maksoi mitä maksoi. Kaupunki on saatava taaksemme, väestö, joka on paikallaan, turvatuksi. Tehtävä on vaikea, olemme tottumattomia merisotatoimiin, mutta meidän on onnistuttava. Seuratkaa johtajianne, se on onnistumisen ensimmäinen edellytys.

Saksalaiset ovat taitavia ja vaarallisia vastustajia, kovia hyökkäämään ja sitkeitä puolustamaan. Me emme lähde mihinkään leikkisotaan; kaikki voimat on jännitettävä äärimmilleen. Huoltomme tulee olemaan puutteellinen kunnes maitse etenevät joukot raivaavat tien luoksemme. Siihen voi mennä viikko. On nopeasti saavutettava edulliset tavoitteet ja sitten kestävä.

Kuten näette, en salaa teiltä mitään. Vakuutan teille kaikille: Tämä on välttämätöntä. Muuta tietä rauhaan ei nyt enää ole. Yhdessä meidän nyt on kuljettava, kestävä ja kärsittävä. Olkoon Jumala Kaikkivaltias kanssamme.

**Rykmentin va. komentaja
Everstiluutnantti
Wolf Halsti**

saaliiksi. Mutta jännitys meinasi salvata hengityksemme, kukaan meistä ei saanut kurkustaan edes varotushuutoa Hotiselle. Seurasi merkillinen näytös. Näimme niiden kahden maastoutuneen sakemanni-sotilaan nousevan ja juoksevan Hotista kohti. Kuka ampui ja ketä? Ymmärtääkseni nämä sotilaat olivat saksalaisupseereita, jotka jo matkan päästä tunsivat kiikareillaan meikäläisen upseerin Uhtuan ajoilta, kun siellä hallussamme olleet puolustuslinjat luovutettiin saksalaisten hallintaan. He halusivat ilmeisesti antautua henkilökohtaisesti Hotiselle. Siinä Hotista yritettiin halata ja pussata, mikäli en aivan väärin nähnyt. Hotisen lähetti juoksi paikalle ja sai luultavasti tehtäväkseen viedä aseistiaan luopuneet sakemannit vankien kokonaispaikkaan. Hotinen lienee kiirehtinyt eri suuntaan, eikä muitakaan upseereitamme vielä näkynyt näyttämöllä.

Meidän komppanianpäällikkömme lähetti yritti myös tulla Tuomaan ja minun asemapaikkaan porakivien suojaan, mutta sakemannin konekivääri oli taas toiminnassa ja osui lähettiämme jalkaan. Poika säikähti tapahtumaa ja pyysi apua. Neuvoin häntä menemään lähellä olevan ladon suojaan, ja sanoin tulevani kohta katsomaan. Ihmettelimme Tuomaan kanssa, missä toiset kaverit viipyivät kun ei heitä näkynyt maisemissa. Sanoin Tuomaalle meneväni hetkeksi ladolle lähetin avuksi. Tuomaan käskin pysyä suojaissa paikassamme ja seurata tapahtumia sieltä. Kun sitten huomasi vihollisen kääntäneen konekiväärin piipun suuntaa, ponnistin itseni juoksuun ja ehdin lähetin luo. Sinne oli tullut Kerimäen Turtiainenkin sidottavaksi, mutta kun huomasi vammamman olevan hankasessa sanoin, että olisi viisainta mennä JSP:lle ammattimiesten hoidettavaksi. Ehkäpä vamma siellä tutkitaisiin tarkemmin. Enempää en miestä ole nähnyt. Lähetti oli jo itse keksinyt puristuskonstin kovan verenvuodon vähentämiseksi ja rauhoittunut. Hän luuli jo omin avuin pääsevänsä apua saamaan.

Naapurin järkyttävä kaatuminen

Auttaessani lähettiä selviytymään JSP:lle oli selkäni taakse hiipinyt humalainen mies, jonka äänestä päätelin siksi vänrikiksi, joka oli sanonut tapaavansa minut sotaolueudessa. Jostakin kumman syystä Tuomas oli sillä välin lähtenyt muuttamaan asemaansa väärään, vaaralliseen suuntaan suoraan sakemannin konekiväärin ampu-aukon eteen. Tuomas haavoittui vaikeasti nivusiin, luoti repi herkän valtimon ja verenvuoto oli runsasta. Tuomas pyysi apua, kehotin häntä tulemaan latoa kohti, ja vähän matkaa hän pääsi tulemaankin ennenkuin pyysi apua uudestaan. Oli mieltä järjestävää nähdä konekiväärin piipun olevan uhria kohti, kun sen olisi toivonut kääntyvän pieneksi hetkeksi, jotta uhria olisi voinut auttaa. Vänrikki hoiperteli viereeni. Kun pyysin häntä laskeutumaan alas tulisuojaan, hän vain komensi minua auttamaan haavoittunutta. Yritys selvittää tilanteen vaarallisuus humalaiselle ei tuottanut tulosta. Tuomas koitti jo hinata itseään, kun vänrikki otti pistoolin kotelostaan ja komensi nyt pistoolin kanssa minua auttamaan. Oma aseeni oli lähellä, mutta ei tarpeeksi. Sitten sakemannin konekivääri sai toisen uhrin samalta paikkaa. Vänrikki putosi viereeni.

Lienen jo itsekin ollut sokissa: hyökkäsin Tuomaan viereen. Näin tulisuojaaksi sopivan ison kiven, joka oli lähempänä kuin lato. Sain hinattua Tuomaan jo noin 4 metrin päähän kivistä kun konekiväärisuihku tavoitteli selkääni; sakemanni oli huomannut liikehtimisen. Seurasi kuollut hetki, ei ollut enää muuta neuvoa kuin rukous Armahtajan puoleen, seuraavaa suihkua emme kestäisi. Yritin kuitenkin pikasiteillä tukkia verentuloa niin ettei ampuja huomaisi. Näin lääkintäalikersantti Mäkäraisen lähettyvillä ja pyysin häntä avuksi. Hän nakkasi pikasiteen, mutta vetäytyi vaaran vuoksi etäämmälle. Sanoin Tuomaalle, että hän nousisi selkääni ja minä yrittäisin ryömiä sen kiven suojaan. Tuomas vastasi väsyneenä: "Jätä minut ja

Everstiluutnantti Wolf Halsti lähimpine upseereineen Lapin sodassa.

SA -kuva

pelasta itsesi." Kuitenkin hän kovasti ponnistaen hinautui selkääni, kiersi kätensä kaulani ympäri pysyäkseen mukana ja niin pääsimme kiven taakse tulisuojaan.

Apuvoimia ei vielääkään ollut näkössä, hätäni kasvoi. Kertasin Tuomaalle yrittäväni nyt edetä nopeammin juoksemalla. Käskin hänen puristaa otetta, minä kannattelin jaloista, ehkä saisimme apua etäämpää. En ehtinyt juosta montakaan askelta kun Tuomaan ote kaulastani herpaantui, ja hän putosi maahan. Näin etäämpänä sotilaita ja pyysin heitä apuun. Teimme kouvunvesoista aisat ja vöistä kannatinremmit paareihin ja lähdimme välittömästi JSP:lle. Kerroin kantajakavereille tilanteen lyhykäisestään. Koska en ollut tavoittanut lääkintämiehiä, pyysin heiltä apua JSP:lle saakka. Tilanne oli edessäpäin ymmärtääkseni rauhoittunut, ja sanoin heille vastaavani mahdollisista myöhemmistä kysymyksistä. Pääsimme viimein perille. Selitin vastaanottavalle kersantille potilaan verenhukasta, joka vaatisi pikaista apua. Kersantti

totesi mahdollisuuden olevan mennyttä. Tuomas nostettiin kuorma-auton lavalle toisten kaatuneitten joukkoon. Oli palattava takaisin yksikköön, alistuttava voimattomana tilanteeseen.

Aloittamamme asemaketju maastossa oli saanut lisää miesvahvuutta. Epäonnistumiseni Tuomaan pelastamisessa kaivoi sisintäni. Uusi tehtävä kuitenkin jo odotti, meidän oli mentävä klo 24.00 partioretkelle etumaastoon. Ennen lähtöhetkeä ehdin vielä käpertyä mutkalle johonkin ojan pohjalle, ristiä käteni ja nukahtaa. Sitten minut herätettiin jo partioon. Vänrikki esitteli itsensä ja kertoi saamastaan tehtävästä. Meidän olisi kahden tunnin aikana käytävä lyhykäisellä reissulla välimaastossa otamassa selvää vihollisen mahdollisista aikeista lähitunteina. Oli edettävä ryömien mahdollisimman täydellisessä hiljaisuudessa ja huomiota herättämättä. Vänrikillä oli taskulamppu, mutta vain hätätapausta varten. Meidän piti palata samaa reittiä

kahden tunnin kuluttua. Miesvahvuus oli muistaakseni neljä.

Etenimme maastossa aluksi jalkaisin muutaman kymmenen metriä, sitten pysähdyimme ja laskeuduimme ryömiään melkein täydellisessä pimeydessä. Emme ehtineet ryömiä pitkällekkään kun jo tapasimme kaatuneita vihollisia. Tunnustelimme heidän leipälaukkunsa, joissa oli eväitä ja aseita. Meidän löytämillämme vainajilla oli vain piskettejä, mutta vänrikki löysi yhdeltä kaatuneelta kenttäpullon, jossa oli leikattua konjakkia. Vänrikki kuiskasi meidät lähelleen ja otimme pienet hömpsyt terveydeksi niinkuin herrat ainakin.

Seurasimme aistit tarkkana lähimaastoa, ja kohta vilahtikin etäämpänä valovilkku. Huomasimme hetken kuluttua uusia valomerkkejä, ja kun annettua reissun kestoaikaa oli vajaa puoli tuntia jäljellä, käsityksemme vihollisen vetäytymisaikeista alkoi vahvistua. Luulimme jo kuulevamme etäistä moottorien käynnistysääntä kun sakemanniin valomerkkien määrä lisääntyi. Olimme nyt varmoja, että näkemämme ja kuulemamme merkitsi hyvin todennäköisesti vetäytymistä ainakin osalle vihollisporukkaa, mikä oli tiedotettava omille päättäjillem-

me toimenpiteitä varten. Näine tietoinemme palasimme porukkaamme.

JR 53:n maine punnittava uudelleen

Minun mielestäni pitäisi ottaa uudelleen arvioitavaksi esimerkiksi se JR 53:n edellisenä päivänä suorittama raju hyökkäys, joka viivytti saksalaisten läpimenoa ja koitui siten Tornion kaupungin pelastukseksi. JR 53:n tynkärkmentin maine pitäisi punnita uudelleen korkeiden herrojen kuppikeskusteluissa. Oliko myös Tornion taistelun muistomerkkiin lisättävä tuo ehkä harmillinen JR 53:n nimi. Ainakin allekirjoittanut ymmärtää asian näin!

Vaikka näin purkautumaan alkanut Lapin sota jatkui monine eri vaiheineen, ihmiskohtaloineen ja kärsimyksineen, joihin vielä varmasti palataan Suomen historian lehtiä selattaessa, on muistelmani vaiheet nyt kerrottu. Kaksi lahjasta kempeläistä aseveljeä, Pekuri ja Kaijankoski, oli kaatunut jatkosodan vuonna -44 syliini. Ne viime hetkien keskustelut ja teot kertonevat velvollisuudentunnosta ja uhrivalmiudesta kansakunnan hyväksi.

Sodan kauheus ei koskaan unohdu

Heimo Kangas lähti talvisotaan vapaaehtoisena kotoaan Alatorniolta. Sotareissusta kehkeytyi sittemmin lähes viisi vuotta kestänyt urakka, jonka aikana Heimo Kangas oppi tuntemaan sodan luonteen koko kauheudessaan. Ne muistot eivät koskaan unohdu.

Sallan rintamalla, talvisodassa Heimo Kangas joutui heti keskelle sodan raa-kaa todellisuutta. Puna-armeija oli jo aloittanut perääntymisensä, mutta taistelut jatkuivat kiivaina eikä vihollinen antanut hetkenkään rauhaa lumikuopissa taisteleville suomalaisille. Levätä sai vain muutaman tunnin yösydännä, jos aina sitäkään.

- Siellä alkoi tuntumaan, että parasta olisi sittenkin ollut jäädä kotiin, Kangas muistelee.

-Taisteltuamme Löytövaarassa yhtämittaisesti viikonpäivät pääsimme levähtämään Losovaaraan, jossa venäläiset olivat motissa korsuihinsa kaivautuneina. Tehtävänämme oli vahtia heitä ja estää heidän pakenemisensa.

- Todellisesta levosta ei kuitenkaan voinut puhua, sillä suomalaisten linjat olivat aukealla paikalla, minkä vuoksi varion vaihto saattoi tapahtua ainoastaan aamu- ja iltapimeässä. Puolen vuorokauden yhtämittäinen vartiovuoro kävi

Etulinjassa Kiestingin Lohilahdessa talvella 1942. Heimo Kangas kuvassa vasemmalla.

työstä, vaikka venäläiset olivat rauhallisia eivätkä yrittäneet hyökätä asemistaan.

Talvisota päätymispäivä 13. maaliskuuta 1940 jäi elävänä Kankaan mieleen:

-Venäläiset alkoivat vähitellen nostaa päitään korkeammalle ja korkeammalle. He olivat rohkeita ja tulivat rauhan tultua teltalle saakka meitä halaamaan.

Sohjananjoen täisauna.

Pian veljeily kuitenkin loppui. Venäläisten saatua tien auratuksi tuli käsky, että suomalaisten pitää olla puolen kilometrin päässä heidän tiestään.

Sodan inhimilliset ulottuvuudet

Välirauhan aikana Heimo Kangas kävi aliupseerikoulun Kemijärvellä, jonka jälkeen hänet siirrettiin alokkaiden koulutajaksi.

- Jonkin verran alokkaille oli jo ehditty antaa sotilaskoulutusta, mutta se oli ollut lähinnä komentojen ja asentojen opiskelua, jolla ei ollut sodan kanssa mitään tekemistä.

- Meidän tehtävänämme oli opettaa mitä sota todellisuudessa on. Korostimme erityisesti itsenäistä toimintaa, sillä rintamalla tapellessa ei aina voinut turvautua komentoihin.

- Opetimme myös, että ampua pitää aina ennen vihollista.

Tätä sodan raakaa lakia -tappaa tai tulla tapetuksi - ei sodan oloissa asetettu kyseenalaiseksi.

-Sotiminen ei ollut mielestämme ihmisten vaan ryssien eli vihollisten tappamista.

Vasta jälkeinpäin sodan inhimillinen puoli on askarruttanut Heimo Kangasta. Hän on pohtinut sitä, onko hänen ampumansa luoti mahdollisesti sattunut johonkin perheensä, joka on kuollut ja lapset jääneet isättömiksi.

- Onneksi en ole absoluuttisen varma, että juuri minun ampumani luoti olisi tappanut, koska kaikki ampuivat.

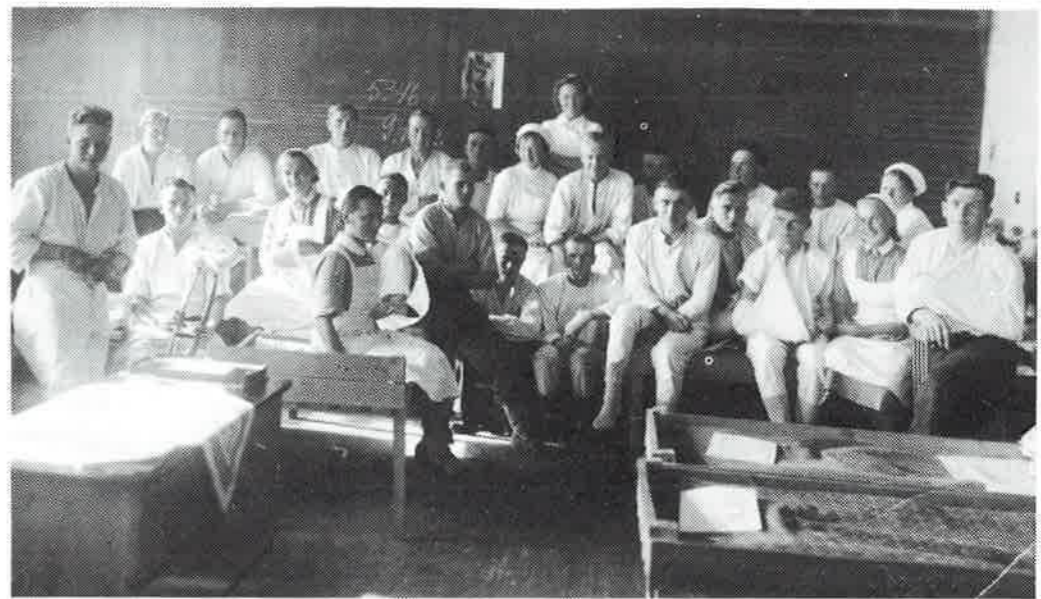
Kangas uskoo, että ihmisen iällä on vaikutuksensa sotaa koskeviin asenteisiin.

- Sodan aikana oli havaittavissa, että vanhemmat miehet eivät kestäneet etulinjassa yhtä hyvin kuin nuoremmat. He olivat yleensä perheellisiä ja heillä oli vaimo ja lapset, joista oli jatkuva huoli.

- Ilmeisesti juuri tästä syystä nuoria miehiä pyrittiin pääsääntöisesti pitämään etulinjassa ja perheellisiä hieman taempana.

- Valitettavasti vain nuoret olivat usein uhkarohkeita ja vaaransivat henkensä.

Kankaan mieleen ovat jääneet erityisesti nuoret vänrikit.

Oulun sotasairaala keskuskansakoululla. Heimo Kangas eturivin potilaista kolmas vasemmalta.

-Vakuutimme heille, että vaikka maasto näytti rauhalliselta, siellä vaanivat tehtävänsä hallitsevat tarkka-ampujat. Kehoitimme heitä välttämään kävelyä suorassa tarkka-ampujien maalina, mutta aina meidän vakuuttelujamme ei uskotu ja nuoria vänrikkejä kaatui paljon.

-Ne, jotka siitä tulikasteesta selvisivät, oppivat liikkumaan varovaisesti ja käyttämään korviaan tärkeimpinä havaintoeliminänsä.

Venäjän voimaa oli mahdoton vastustaa

Heimo Kangas oli jatkosodan loppuajan Kannaksella, jossa hän koki omaakohtaisesti Neuvostoliiton suurhyökkäyksen kesäkuussa 1944. Hän ei yhdy siihen arvosteluun, jota on jälkeinpäin esitetty varustelun ja linnoitustöiden laiminlyömisestä.

-Se on turhaa jälkiviisautta, sillä Venäjän hyökkäyksen massiivista voimaa oli mahdoton vastustaa. Suomeen hyökkäsivät ne samat joukot ja voimat, jotka hieman myöhemmin valtasivat Berliiniin.

-Leningradiin oli keskitetty pitkin kevättä 1944 joukkoja, joilla Suomenlahden eteläpuolta pitkin oli määrä hyökätä Saksaan. Kun joukkojen keskittäminen Mustan meren puolella ei edennyt yhtä ripeästi, päätti Stalin käyttää tilannetta hyväkseen ja pukata suomalaiset kauemmaksi rajoiltaan, Kangas sanoo.

Suurhyökkäyksen alkaessa Heimo Kangas oli Terijoella. Suomalaisten asemista näki hyvin venäläisten sotalaivojen lähestymisen. Päästyään sopivalle etäisyydelle mantereesta ne käänsivät kylkensä ja alkoivat ampua suurilla putkillaan.

- Venäläisten hyökkäyksen käynnistettyä koko voimallaan maalla, merellä ja ilmassa, suomalaiset olivat voimattomia sen edessä. Niille ei kerta kaikkiaan voinut mitään. Siinä ei kauan mennyt kun tulimme uudelle rajalle.

- Se tuntui aivan maailmanlopulta. Joka paikka jyrisi, maata ja kiveä oli ilmassa. Ei meillä ollut silloin kahta mahdollisuutta, Heimo Kangas muistelee.

-Paljon sinne jäi ruumiita eikä kaikkia haavoittuneitakaan saatu mukaan, kalustosta puhumattakaan.

Noilta kohtalokkailta päiviltä on Kankaan mieleen jäänyt muuan tapaus:

- Juostessani huomasi yllätyksekseni venäläisen sotilaan juoksevan rinnallani. Hymyilimme toisillemme. En tiedä olinko niin likainen, ettei hän tunnistanut minua, mutta minä kyllä tunnistin hänet -suikasta. Minulla taas ei ollut lakkia ollenkaan. Natsatkin oli revitty irti jo siinä vaiheessa.

Heimo Kangas sanoo, että Venäjän armeija oli Suomen armeijaa paremmin varustettu.

- Osasimme kyllä taistella mies miestä vastaan, mutta venäläisten valtavia panssareita vastaan meillä oli vain muutamia hyökkäysvaunuja. Panssarikauhuja ja -nyrkkejä saimme vasta myöhemmin.

- Oli ehdottoman tärkeää, että rauha tuli juuri tuolloin, sillä pitempään emme olisi kestäneet, Heimo Kangas uskoo.

- Venäjälle oli tärkeämpää ehtiä Berliiniin ennen länsiliittoutuneita kuin miehittää Suomi. Se oli meidän onnemme.

Kohtalokas Nurmitunturi

Jatkosodan alkuvaiheissa Heimo Kangas toimi ryhmänjohtajana Sallan rinta-

Saksalaissoitilaiden hautausmaa Kiestingissä.

malla. Näihin aikoihin liittyvät hänen draamaattisimmat henkilökohtaiset sota-ajan muistonsa.

- Olimme saaneet tehtäväksemme motittaa venäläiset. Kiersimme vanhalle rajalle, Nurmitunturille, johon oli matkaa yli 50 km. Menimme ensiksi Kelsinkäiselle, joka on Kuolajärven itäpuolella oleva paljas tunturi. Sen alapuolella kulki suomalaisten välirauhan aikana rakentama rautatie.

- Kelsinkäisen päältä näin kuinka venäläiset hyppivät radan yli ja tulivat vaaran alle tehdäkseen vastahyökkäystä. Kerroin havainnoistani rykmentin komentajalle eversti Puromalle.

- Puroma käski minun ottaa miehiä ja mennä huoltopäällikön luokse hakemaan nopeasti erilaisia panoksia. Otin muutamia miehiä matkaan ja lähdin huoltopäällikön luokse Tuutijärven päähän, johon oli matkaa ehkä runsaat puolikymmentä kilometriä.

- Saavuttuamme perille ja esitettyämme asianamme, huoltojoukkojen päällikkö ryhtyi syyttämään meitä pakoon lähtemisestä. Hän ryhtyi kaivamaan esiin pistooliaan ampuakseen, mutta onneksi minulla oli konepistooli valmiina. Sanoin,

Viihdytyskiertueet kävivät välillä piristämässä sotilaiden mielialoja. Kuvassa Eeva Hemming Uhtualla.

että jos ampumaan ryhdytään, minä ehdin ensiksi.

- Huoltopäällikkö onneksi asettui ja ampumiselta vältyttiin.

- Saimme välikohtauksen jälkeen mukaamme panokset ja niitä kantamaan puolikymmentä ratsuhevosta, mutta kun palasimme oli tilanne jo lauenut. Odotin eversti Puroman saapumista ja kerroin hänelle tapahtuneesta.

Samaisissa maisemissa Heimo Kangas oli myös toisen kerran lähellä kuolemaa.

- Johdossani oli partio Nurmitunturilla. Noustuamme vaaran päälle kompanian päällikkö kehotti meitä jatkamaan pitemmälle rajan suuntaan. Jatkaessamme matkaamme vihollinen avasi yhtäkkiä tulen, jolloin sain osuman käsivarteen ja lavan alle.

- Se oli niinkuin moukarin isku selkään. En silti uskonut, että siinä olisi pahemmin sattunut, mutta kun verta alkoi tulla hihan suusta ja pojat sanoivat, että sinähän olet haavoittunut, aloin vähitellen uskoa.

- Onneksi ei ollut kysymyksessä räjähtävä luoti, sillä ne tekivät pahaa jälkeä. Sanottiin, että joka viides venäläisten luoti olisi ollut räjähtävä.

Vihkiminenkeskellä pommituksia

Sota-aikaan liittyy Heimo Kankaalla mieluisampiakin muistoja. Niihin kuuluu mm. avioliitto Oulujoelta kotoisin olevan Salli Kotilan kanssa.

Vihkiminen tapahtui Helsingissä, kaupungin viimeisen pommituksen aikana 27. helmikuuta 1944.

- Sain rintamalta kolmen vuorokauden vihkiloman, josta kaksi vuorokautta meni matkustamiseen.

Samana aamuna kun tulin Helsinkiin, menimme vihittäväksi pommitettuun Kallion kirkkoon.

- Meitä oli kokoontunut sinne 11 paria, mutta pappia ei kuulunut. Yksi reipas morsian sanoi tuolloin minulle, että haetaan se pappi, eihän tästä muutoin mitään tule.

- Saimme ihmisiltä tietää, että yksi pappi olisi seitsemännessä kerroksessa kirkon viereisessä talossa. Menimme oikopäätä sinne, ja sieltähän sen papin todella löysimme rukoilemasta polvillaan.

- Sanoimme, että nyt pitäisi lähteä töihin, sillä toistakymmentä paria odottaa vihkimistä ja rintamalle lähtö on edessä illalla.

Korsun rakentamista siellä jossakin.

- Niin se pappi lähti meidän mukaan, mutta vihkimisestä ei tahtonut tulla kerrassaan mitään. Se vain kysyi tahdoimmeko ottaa toinen toisensa mieheksi ja vaimoksi.

- Meitä rintamalla olleita eivät ankeat ulkoiset tekijät häirinneet, mutta pappi oli niin järkyttynyt, että hän itki koko ajan.

Mukavia muistoja karjalaiskylistä

Positiivisia muistoina Heimo Kankaan mieleen ovat jääneet myös monet karjalaiset kylät, kuten Kostamus, Latvajärvi ja Vuokkiniemi. Näiden kylien kanssa hän joutui erityisesti tekemisiin ajaessaan takaa venäläisten partiota, joka oli Lapissa hyökännyt linja-auton kimppuun ja surmannut kaikki autossa olleet mm. Oulun piispa Vallinmaan.

- Lähdimme matkaan Vuokkiniemestä, josta löysimmekin partion jäljet. Mutta kun siinä oli soita välissä, joita pitkin ne olivat menneet, emme suin päin uskaltanut lähteä niitä ylittämään.

- Latvajärvellä jäimme vartioimaan kylää, joissa siviilit yhä asuivat. Arvelim-

me, että takaa-ajetut ottavat yhteyttä taloihin. Asuimme taloissa ja pidimme ulkona vartiota, mutta huomasimme, että myös asukkaat pitivät omaa vartiotaan ja välittivät viestejä omilleen. Kulkiessaan talojen ja navettojen väliä emäntien päässä oleva valkoinen huivi oli merkki vaarasta metsässä piileskeleville sotilaille.

- Yritimme saada venäläiset kierrettyksi, mutta emme saaneet niihin kontaktia. Ne olivat ammattimiehiä. Minulla taas oli nuoret alokkaat remmissä, jonka vuoksi emme uskaltaneet oikein voimakkaasti painostaa.

- Panin merkille, että karjalaiskylien asukkaat pelkäsivät tulevaisuutensa puolesta. He pitivät varmana, että Suomi häviää sodassa ja olivat epävarmoja omasta tulevaisuudestaan sodan päätyttyä.

- Nykyisin jo tiedämme, että monet rajaseudun kylät evakuoitiin ja vasta viime vuosina asukkaat ovat palailleet takaisin kylilleen.

- Olisi mahdollista mielenkiintoista tietää miten sodan aikana kohtaamillamme ihmisille on käynyt, Heimo Kangas sanoo.

Atte Kalajoki

Sotien muisto Varjakan Saunarannalla

Sankareita

Oulunsalon Varjakannokan huvilaranta, Saunarannaksi nimetty, laajeni Varjakan kuuluisan sahan lopetettua 1930-luvun ajaksi moninkertaiseksi, kun Uleä eli "Uulejo" vuokrasi saaren, Vanhan Varjakan ja Kukonkadun-Finninkadun (Varjakantien) rakennuksia kaupunkilaisille kesäkäyttöön. Syntyi myös virkeä kesäurheiluseura Saunarannan Toverit, johon kaikki kesäläiset kuuluivat. Kun talvisota syttyi, lähtivät kaikki sen toveripiirin nuoret miehet sotaan ja monet tytöistä "Lotta Svärdeiksi"... Kun kestävä rauha vihdoinkin koitti 1945, oli kymmenen miestä jäänyt palaamatta... Jo talvisodassa kaatui viisi. Hengissä selvinneistä haavoittui ainakin kuusi. Kaatuneiden osuus Saunarannan vv. 1939-44 asevelvollisista oli yli 20 prosenttia.

Varjakkalaiset sotiemme uhrit olivat: Jorma Salovaara, 1914-39; Veikko Hämeenaho, 1917-39; Erik Lang, 1916-40; Olavi Tenhovaara, 1914-40; Aimo Inkilä, 1913-40; Erkki Anttonen, 1920-41; Lauri Tilus, 1924-43; Lauri Olanterä, 1925-44;

Jorma Paasikangas, 1922-44; Martti Salovaara, 1917-44.

... ja meitä muita "muskettisotureita"

Tämän kirjoittaja kuuluu niihin hyväosaisiin, joille ei käynyt kuinkaan. Sattuman leikkiä!

Sattuma heitti minut jo marraskuussa 1939 poikkeuksellisen salaperäiseen tehtävään, "varjostamaan" itseään sotamarsalkka Mannerheimia, mieluummin niin, että hän ei nähnyt minua eikä pariani. Siviilipuvussa, mutta ladattu ase taskussa. Yötä päivää, neljä tuntia kerrallaan. Marsalkka asui kotonaan Kaivopuistossa, mutta hänen työhuoneensa oli Yleisesikunnassa Korkeavuorenkadulla. Aamuisin hän useimmiten lähti "töihin" kävellen.

Mannerheimin suojaksi oli perustettu pieni turvaryhmä, vaikka hän itse ei olisikaan sellaista halunnut. Vastuu oli valvontaosaston. Opintojeni takia minulla oli asepalvelus suorittamatta, mutta koulutettu kyllä olin: yli 9 vuotta sk:ssa Alk:n sotamies. Suositus oli kai myös AKS:n jäsenyys.

Ja sitten syttyi sota, yllätys kaikesta huolimatta. Siviilit vaihtuivat suojeleuskuntapuvuksi, armeijalta ei varusteita liennyt koko talvisodan aikana. Arvossa

Korsun rakentamista siellä jossakin.

- Niin se pappi lähti meidän mukaan, mutta vihkimisestä ei tahtonut tulla kerrossaan mitään. Se vain kysyi tahdoimmeko ottaa toinen toisensa mieheksi ja vaimoksi.

- Meitä rintamalla olleita eivät ankeat ulkoiset tekijät häirinneet, mutta pappi oli niin järkyttynyt, että hän itki koko ajan.

Mukavia muistoja karjalaiskylistä

Positiivisia muistoina Heimo Kankaan mieleen ovat jääneet myös monet karjalaiset kylät, kuten Kostamus, Latvajärvi ja Vuokkiniemi. Näiden kylien kanssa hän joutui erityisesti tekemisiin ajaessaan takaa venäläisten partiota, joka oli Lapissa hyökännyt linja-auton kimppuun ja surmannut kaikki autossa olleet mm. Oulun piispa Vallinmaan.

- Lähdimme matkaan Vuokkiniemestä, josta löysimmekin partion jäljet. Mutta kun siinä oli soita välissä, joita pitkin ne olivat menneet, emme suin päin uskaltanut lähteä niitä ylittämään.

- Latvajärvellä jäimme vartioimaan kylä, joissa siviilit yhä asuivat. Arvelim-

me, että takaa-ajetut ottavat yhteyttä taloihin. Asuimme taloissa ja pidimme ulkona vartiota, mutta huomasimme, että myös asukkaat pitivät omaa vartiotaan ja välittivät viestejä omilleen. Kulkiessaan talojen ja navettojen väliä emäntien päässä oleva valkoinen huivi oli merkki vaarasta metsässä piileskeleville sotilaille.

- Yritimme saada venäläiset kierrettyksi, mutta emme saaneet niihin kontaktia. Ne olivat ammattimiehiä. Minulla taas oli nuoret alokkaat remmissä, jonka vuoksi emme uskaltaneet oikein voimakkaasti painostaa.

- Panin merkille, että karjalaiskylien asukkaat pelkäsivät tulevaisuutensa puolesta. He pitivät varmana, että Suomi häviää sodassa ja olivat epävarmoja omasta tulevaisuudestaan sodan päätyttyä.

- Nykyisin jo tiedämme, että monet rajaseudun kylät evakuoitiin ja vasta viime vuosina asukkaat ovat palailleet takaisin kylilleen.

- Olisi mahdottoman mielenkiintoista tietää miten sodan aikana kohtamillemme ihmisille on käynyt, Heimo Kangas sanoo.

Atte Kalajoki

Sotien muisto Varjakan Saunarannalla

Sankareita

Oulunsalon Varjakannokan huvilaranta, Saunarannaksi nimetty, laajeni Varjakan kuuluisan sahan lopetettua 1930-luvun ajaksi moninkertaiseksi, kun Uleä eli "Uulejo" vuokrasi saaren, Vanhan Varjakan ja Kukonkadun-Finninkadun (Varjakantien) rakennuksia kaupunkilaisille kesäkäyttöön. Syntyi myös virkeä kesäurheiluseura Saunarannan Toverit, johon kaikki kesäläiset kuuluivat. Kun talvisota syttyi, lähtivät kaikki sen toveripiirin nuoret miehet sotaan ja monet tytöistä "Lotta Svärdeiksi"... Kun kestävä rauha vihdoin koitti 1945, oli kymmenen miestä jäänyt palaamatta... Jo talvisodassa kaatui viisi. Hengissä selvinneistä haavoittui ainakin kuusi. Kaatuneiden osuus Saunarannan vv. 1939-44 asevelvollisista oli yli 20 prosenttia.

Varjakkalaiset sotiemme uhrin olivat: Jorma Salovaara, 1914-39; Veikko Hämeenaho, 1917-39; Erik Lang, 1916-40; Olavi Tenhovaara, 1914-40; Aimo Inkilä, 1913-40; Erkki Anttonen, 1920-41; Lauri Tilus, 1924-43; Lauri Olanterä, 1925-44;

Jorma Paasikangas, 1922-44; Martti Salovaara, 1917-44.

... ja meitä muita "muskettisotureita"

Tämän kirjoittaja kuuluu niihin hyväosaisiin, joille ei käynyt kuinkaan. Sattuman leikkiä!

Sattuma heitti minut jo marraskuussa 1939 poikkeuksellisen salaperäiseen tehtävään, "varjostamaan" itseään sotamarsalkka Mannerheimia, mieluummin niin, että hän ei nähnyt minua eikä pariani. Siviilipuvussa, mutta ladattu ase taskussa. Yötä päivää, neljä tuntia kerrallaan. Marsalkka asui kotonaan Kaivopuistossa, mutta hänen työhuoneensa oli Yleisesikunnassa Korkeavuorekadulla. Aamuisin hän useimmiten lähti "töihin" kävellen.

Mannerheimin suojaaksi oli perustettu pieni turvaryhmä, vaikka hän itse ei olisikaan sellaista halunnut. Vastuu oli valvontaosaston. Opintojeni takia minulla oli asepalvelus suorittamatta, mutta koulutettu kyllä olin: yli 9 vuotta sk:ssa Alk:n sotamies. Suositus oli kai myös AKS:n jäsenyys.

Ja sitten syttyi sota, yllätys kaikesta huolimatta. Siviilit vaihtuivat suojelekuntapuvuksi, armeijalta ei varusteita liennyt koko talvisodan aikana. Arvossa

Kannaksella 1942. Marski kauimmaisena, päässään autoilijan lakki (valkoinen nauha), oik. joku saattajista, ehkä lohkon komentaja. Marskista vas. npi adjutantti ev.luutn. R. Grönvall. Edessä "muskettisoturi", vänr. Atte Kalajoki.

kyllä nousin "filosofian vänrikiksi", joka eräänä talvipäivänä huomasi kävelevänsä ylipäällikkö Mannerheimin perässä tai edellä Mikkelin katuja.

Ylhäisyydelle paremmin kuin hänen varjostajillekaan ei onneksi sattunut mitään, vaikka Mikkelin pommituspäivänä 5.1.1940 olisi voinut käydä huonosti itse kullekin. Päämajarakennukseen tosin ei osunut, meille kylläkin. Seurahuone, jossa Marski asui, paloi. Asunto siirrettiin maaseudulle. 15.1.40 tuli määräys ilmoittautua varsinaiseen varusmiespalveluun. Se johti suoraan aliupseerikouluun Riihimäelle, ei sen pahempaan.

Jatkosodan marraskuussa 1941 olin palannut upseerikoulusta ja joutunut -sattumalta! - VP:mme adjutantiksi "Uhtuan maaseurakuntaan". Rintamalla oli suhteellisen rauhallista, niin että huhtikuussa 1942 tuli määräys ilmoittautua PM:ssa: olin jälleen ylipäällikön varjona, pistooli vyöllä, öin ja päivin.

4.6.1942 Marski täytti 75 vuotta ja hänestä tuli Suomen marsalkka. Meidät kiidätettiin aamuyöstä "tuntemattomaan itään". Löysimme itsemme Imatran Immolasta sijoitettuihin tehostettuun vartiointiin juhlahunan tuntumaan, kenenkään tietämättä muuta syytä kuin syntymäpäivän. Yhtäkkiä sieltä käveli autojonosta itse päivänsankari ja tasavallan presidentti Ryti ja heidän keskellään ilmielävä - Adolf Hitler!

Tuli mieleen, että olihan Suomi nyt tärkeä!

Tehtäväämme kuului seurata Marskia kaikilla matkoilla, monta kertaa Helsinkiin, milloin junalla, milloin autolla, pari kertaa mm. Aunukseen, kerran rintaman äärimmäiseen itäkolkkaan Syvärin rannoille. Toisena talvena meidät majoitettiin Marskin asuman graniittitalon kivijalkaan, jotta olimme aina läsnä. Tuli myös tavaksi, että yksi meistä "kavaljeereista" (klubihenkilökunnan käyt-

tämä peitenimi) seurasi aina sisätiloihin saakka, "förmaakiin". Tarkkaa oli.

Marskin työpäivät olivat pitkiä, aamusta iltamyöhään, elämäntapa spartalainen niin kuin kai useimmilla vastuunsa tunteneilla johtajilla, vaikka eivät olleetkaan vain "vanerin", hernerokan ja korvikkeen varassa. Päiväjärjestys oli tiukka, mutta jonkinlaisen lepoetken soi kai kaksi ateriaa seurusteluineen. Tosin usein oli vieraita, eivätkä heidän aiheuttamansa neuvottelut luultavastikaan keventäneet ohjelmaa, päinvastoin. Nyt, samanikäisenä, ihmettelen sitä, että Marski tietävästi ei levähtänyt kesken päivän.

Ammattitoimittajana, niin kuin silloin olin, tunsin olevani näköalapaikalla. Jollain tavalla olimme joskus ikään kuin etuajassa aavistamassa, mitä oli tulossa. 14 kuukauden aikana näin kaikki tasa-

vallan merkittävimmät päättäjät ja monta muutakin ulkomaan kummaa kuin Führerin, niistä muista ehkä nimekkäin SS-johtaja Himler. Valokuvastinkin hänet, tietämättä alkuunkaan, mikä piru hän oli mieheksi.

Varsinaisena maailmanmiehenä Marsalkka käyttäytyi kaikkialla, kaikissa tilanteissa, kaikkien seurassa samalla tavalla, asiallisesti, huomaavaisesti. Hieinan etäinen hän oli, mutta osasi hän hymyilläkin lotille ja muulle naisväelle. Yksinäinenkin hän kai oli. Tuskinpa hänellä päättäjien joukossa oli muita ystäviä kuin kenraali Walden.

Minulta on viime vuosina usein kysytty, tapahtuiko koskaan mitään. Onneksi olen voinut vastata: "Ei, ikävä kyllä - jumalankiitos!"

Sota-ajan huumoria

Kun hautuumaata evakuoitiin

Sotien aikana Kempeleen Pirilässä toimi kranaattitehdas, joka oli tietenkin eräs viholliskoneiden pommituskohde. Sen läheisyydessä asuvat ihmiset pelkäsivät milloin he joutuvat pommitusten alle. Siksi "hyvillä pommitusilmoilla", kuutamolla, he menivät usein yöksi evakkoon Sarkkirannalle. Taas eräänä iltana he olivat lakanat korvissa menossa Sarkkiselle yöksi. Junttilan Esko sattui näkemään tuon kulkueen kotimatkallaan näytelmäharjoituksista. Kotiin tultuaan hän kertoi kotiväelleen: "Kyllä taitaa tulla tänä yönä kova pommitus kun jo hautuumaatakin evakuoijaan".

Kanoille kauroja

Sodan aikana oli elämä kaikin puolin säännösteltyä. Niinpä kansanhuollon tarkastajan tietoon oli tullut, että eräässä oulunsalolaisessa talossa syötetään kanoille kauroja. Tarkkailija meni taloon ja kysyi syötetäänkö teillä kanoille kauroja? Talon isäntä kielsi jyrkästi:

- Ei niille oo aikoihin syötetty mitään. Aamusella oon nakannu kukolle viitosen ja sanonu: -siinä on, hanki ruoka perheellesi.

Unohtumattomia sotamuistoja

Syyskuussa 1938 menin suorittamaan asevelvollisuuttani Korian pioneeripataljoonaan, ja pitkä reissu siitä tulikin. Asevelvollisuuden tultua suorituksi eivät ehtineet kotiuttaa, sillä kaikei aavistelivat, että ryminät saatavat olla edessä, joten parasta pitää pojat valmiusasemissa.

Kun talvisota syttyi olin Koriolla, ja se jäikin koko talvisodan ajaksi varsinai-

seksi sijoituspaikakseni, vaikka kaksi kertaa olivat jo "paperit valmiina" rintamalle pääsyä varten. Mutta aina lähtö estyi, sillä Koria ase-, ammusvarasto- ja koulutuspaikkana, sekä lähellä oleva Kouvola tärkeänä risteysasemana, samoin kuin Kymijoen yli johtavat rauta- ja maantiesillat olivat päivittäin ankarien hyökkäysten kohteena. Pioneereille riitti kyllä työtä pommitusten jälkihoidossa ja tulipalojen sammutuksissa. Ja Korialta käsinhän me suoritimme myös ase-

Kuittijärven ylitys alkamassa Melkajanlahdesta Pistojoelle, jossa oli tarkoitus motittaa viholliset.

den, ammusten ja miinojen kuljetuksia rintamalle.

Muistoja Talvisodasta

Unohtumattomimmat talvisodan muistot on allekirjoittaneelle jääneet juuri Korian ja Kouvolan pommituksista sekä ase- ja miinakuormien kuljetuksista Viipurinlahdelle, Kannakselle ja Kuhmoon.

Kun tässä matrikelissa on lupa muistella jotakin lähtemättömästi mieleenjäänyttä tapausta, niin olkoonpa tässä minultakin muutama.

Eräänä talvisodan aamuna olimme kasarmin pihalla katsastamassa kuljetusautojamme, kun hälytyspillit alkoivat soida ja samalla mahtava jylinä täytti ilman. Pommikoneet olivat päässeet yllättämään, hälytys tuli liian myöhään. Ei ollut aikaa juosta pommisuojaan, vaikka sellainen oli tietysti kasarmialueella. Äkkiä oli löydettävä joku kolo, mihin päänsä pistäisi. Siinä melko lähellä oli eräs suuri pommikuoppa entisten pommitusten jäljiltä ja olimme ennenkin käyttäneet sitä yllätyshyökkäysten sattuessa. Näin kolmen miehen juoksevan siihen, mutta en ehtinyt itse sinne asti ja katsoin parhaaksi sillä kertaa lyöttäytyä erään valtavan suuren männyn juurelle. Pommeja tippui taivaalta, suuret kiven järkäleet ja multapaakut lensivät ilmassa ja puista lensi oksia ja rungonkappaleita niin ettei juuri silmiä saattanut raottaa.

Sen ehdin kuitenkin nähdä, että pommikuopasta, mihin pojat olivat menneet, lensi ilmaan ihmisten kappaleita.

Kun pommitus oli ohi, pyyhin enintään multaa silmäkuopistani ja juoksin katsomaan, miten kavereille oli käynyt.

Kuopan ympäristö oli järkyttävää katseltavaa. Siellä olivat tutut miehet tuntemattomina, verisinä kappaleina ympäri pihaa. Oliko yhtään jäänyt henkiin? Huomasin, että mullasta pisti esiin hiustupsu. Aloin kiireesti kaivaa käsilläni päätä esiin ja mieshän sieltä löytyi. Huusin

Ponttoonisilta Vuonnisen joella. Kuvassa oikealla siltakomppanian päällikkö insinööri kapt. Väre.

pommisuojusta palaaville, että äkkiä läpion kanssa apuun. Nopeasti kaivoimme miehen esille ja hän näytti olevan täysin ehjä, vaikka tietenkin pyörryksissä. Toimitimme hänet ensiapuun ja minä palasin katsomaan pelastuspuutani. Sitä ei ollut enää. Se oli katkennut poikki ja runko hajonnut kappaleiksi ja oksisto hajan hajan ympäristössä. Vain noin 80 senttiä kohosi vankkaa rungonpätkeää alustastaan. Katsoin paikkaa missä olin maannut ja ihmettelin suuria kivenmurikoita, jotka olivat pudonneet aivan siihen lähelle missä pääni oli ollut. Jos yksikin murikka olisi osunut päänuppiini niin henki siinä olisi mennyt. Kaikki autot (3 kpl), joiden äärestä lähdimme suojaan, vahingoittuivat ajokelvottomiksi.

Jännittäviä hetkiä sattui myös usein, kun veimme ase-, ammus- tai miinakuormia rintamalle. Ne eivät todellakaan

Röhöntien rakentamista ensimmäisen hyökkäyksen jälkeen.

olleet mitään huvimatkoja, sillä viholliset tiesivät kuljetusreittemme ja ilmasta käsin yrittivät tuhota lastimme. Meidän piti kuskata kuormiamme pimeään turvin ja valoja ei saanut autossa olla.

Kerran olimme kuutamolla viemässä miinakuormaa Viipurinlahdelle kun yhtäkkiä näimme lentokoneen suhahtavan ylitsemme ja alkavan tulittaa meitä. Onneksemme kuulat osuivat automme keulan eteen tiehen eikä kuormaamme. Kun kone kaarsi pois, piti meidän äkkiä löytää jokin näkymätön paikka, sillä tiesimme koneen varmasti palaavan pian takaisin. Tieltä emme voineet mihinkään poiketa ja maalitauluksi ei tehnyt mieli jäädä. Silloin huomasimme, että edessäpäin on pieni metsäpuska, josta puiden varjot heittyvät kuunvalossa tielle. Äkkiä auto siihen varjokohtaan ja itse metsikköön suojaan. Sattuipa siinä olemaan hyvin suuri kivikin, jonka suojaan piilouduimme katsomaan miten lastillemme käy. Räjähääkö ilmaan?

Lentokone palasi pian takaisin ja pyyhkäisi pari kertaa matalalta tien suunnassa, mutta ei huomannut meidän autoamme. Lensi sitten pois. Kuuntelimme ja katselimme vähän aikaa hiljaista maisemaa, sitten kiipesimme autoomme ja veimme tärkeän kuormamme määränpäähänsä. Olimme taas kerran onnistuneet hommamme hoidossa, vaikka jännitystä oli melko lailla välillä ollut.

Erään toisen kerran oli henki hiuskarvan varassa, vaikka vihollista ei näkynyt lähimaillakaan. Olimme viemässä ase-astia Kuhmoon ja ajoimme lyhyt sammutettuina syyspimeällä tiellä. Oli hyvä alamäki ja tie näytti jatkuvan suorana ja tasaisena.

Yhtäkkiä rymähti kauheasti. Autonkeula osui johonkin lujaan esteeseen, mutta jatkoi vain matkaansa alaviettäviä tietä. Kuljettaja painoi jarrua minkä jaksoi ja viimein auto pysähtyi. Hyppäsimme kuljettajan kanssa kopista ja huomasimme olevamme lossilla, etupuomi aivan keulamme edessä. Lossivahti juok-

Siltakomppanian miehet kuljetuskolonnien kimppuun hyökänneitä "puskaryssiä" hakemassa. Ahti Myllyoja kuvassa keskellä suikka päässä.

si tuvastaan lyhdyn kanssa ja oli todella helpottunut, että olimme selviytyneet ryttäkässä hengissä.

Muuatta päivää aikaisemmin oli ollut samanlainen tapaus, mutta silloin auto ei ollutkaan pysähtynyt lossille vaan jatkanut suoraan järven pohjaan ja molemmat kopissa olleet miehet olivat hukkuneet. Uusi vahva puomi oli laitettu tielle ja se kai hidasti sen verran vauhtiamme, että edes lossille pysähtyi. Puomi oli kyllä katkennut kahdeksi kappaleeksi. Lyhtysiinä puomipuussa olisi ollut tarpeellinen, mutta siinäkin ei kaiketi saanut valaistusta olla.

Hikiset paikat Pistojoella ja Jyväskylässä

Jatkosodan aikana jouduin heti Uhtuan suunnalle, jossa hikisimmät paikat

kohdallani olivat Pistojoella, Jyväskylässä ja Röhössä.

Muistelenpa Pistojokea, joka oli hyökkäyksen ensimmäinen tosikova paikka pioneerina.

Minut oli määrätty syöksymoottorijoukkueen johtajaksi. Päätien suunnassa edenneet joukkomme olivat kohdanneet niin kovaa vastarintaa, etteivät olleet päässeet ylittämään Pistojokea. Silloin johtoporras päätti, että tehdään selustahyökkäys vihollisen motittamiseksi. Sotilaat ja kalusto oli kuljetettava Melkajanlahdesta Kuittijärven yli Pistojoelle vihollisen taustaan. Syöksymoottoreihin ja siltaponttooneihin, joita syöksymoottorit työnsivät, lastattiin miehet aseineen, ruoka- ja ammusvarastoineen. Tällaista kuljetusta jatkoimme yötäpäivää viikon verran. Paluukuormana toimme kaatuneita ja haavoittuneita. Pistojoeki oli ankarapaikka. Miehiä kaatui paljon. Myös me syöksymoottorimiehet tunsimme

olevamme tosisodassa ja toisinaan hyvinkin turvattomia aavalla järven selällä, kun meitä tulitettiin lentokoneista tai ammuttiin raskailla heittimillä, eikä ollut suojaa mihin päänsä pistää. Lopulta Pistojoeki kuitenkin vallattiin.

Pistojoikeakin vielä ankarampi paikka oli Jyvälahti. Tämän matrikkelin miehistäkin varmaan monet ovat olleet Jyvälahdessa ja tietävät kyllä millainen "hornankattila" se oli. Minun komennukseni Jyvälahdessa oli sama kuin Pistojoella: kuljetimme joukkoja vesistön yli. Ensimmäinen koukkauksemme Jyvälahteen oli seuraava:

Olimme saaneet partiomiesten tuomana tiedon, että Jyvälahdessa ei ole suuria sotilasosastoja, vartiosotilaita vain. Niinpä koottiin noin joukkueen vahvuinen porukka hoitelemaan Jyvälahti. Miehistö varustettiin hyvin, usealla oli konepistooli ja jokaisella käsikranaatteja.

Kalustoon kuului kaksi siltajaksoa, kolme syöksymoottoria ja yksi armeijan vene. Toiseen siltajaksoon lastattiin miesten lisäksi konekivääri ja toisen kuljetettava tykki ja hevonen. Tietenkin lastiin kuuluivat muonavarastot ja panokset. Sovittiin, että miehistö ja upseerit nousevat maihin noin 5 km ennen Jyvälahtea ja me siltajaksojen kuljettajat tuomme kaluston ja muun lastin Jyvälahden pohjukkaan heti käskyn saatuaamme.

Matka alkoi, se oli kymmeniä kilometrejä pitkä taival pitkin Kuittijärveä Melkajanlahdesta Jyvälahteen. Aika hidasta menoakin se oli, sillä eiväthän syöksymoottorit jaksaneet raskaita ponttooneja pikavauhtia työntää.

Kaikki meni suunnitelmien mukaan. Miehistö ja upseerit nousivat maihin sovituissa paikassa ja me jäimme odottamaan lähtökäskyä.

Käsky tulikin odotettua pikemmin. Lähdimme lahden pohjukkaa kohden. Lahti kapeni kapenemistaan. Kaikki näytti hiljaiselta. Seisoin eellimmäisenä kulkevalla ponttoonilla ja tähystin kiikarilla rantaa. Silloin huomasin, että kaksi naista juoksi rannalla olevasta talosta ulos ja

Venäläisten hyökkäyksen jälkiä Jyvälahdessa. Kaatuneet ovat venäläisiä.

viittoili oikealle. Käänsin kiikarini siihen suuntaan ja samalla rantapusikko alkoi elää.

Miehiä nousi pusikosta kuin sieninä sateella asettuen asemiinsa. Kuulia alkoi tulla kuin rakeita. Ensimmäiset tarkoitettu lie minun pääni menoksi, sillä olinhan hyvä maalitaulu ponttoonilla seisossani. Korvani juuressa paukahti niin että ehdin kai jo ajatella, että taisi osua tulla. Ei kuitenkaan tullut ja annoin äkkiä pysähtymismerkkin jäljessä tulevalle ponttoonille ja hyppäsin omaa ponttooniani työntävään syöksymoottoriin.

Käskin sen kuljettajan (Kesti-niminen mies Muhokselta) painautua veneen pohjalle niin matalaksi kuin voi ja itse päätin yrittää kääntää siltajaksoa siinä hirveässä kuulasateessa, joka ropisi veden pintaan niin ettei moottorin ääntä kuullut. Jos minuun osuisi niin Kesti jatkaisi perääntymistä. Kääntäminen onnistui ja vihdoinkin pääsimme pois lahden pohjukasta väljemmille vesille. Se jäljessämme kulkenut ponttooni oli myös

Vuonnisen tienhaarassa kersantti Pentti Pietilä ja lääk alik. Kalle Kauppila.

alkanut kääntää heti pysähtymismerkkini saatuaan.

Meitä ei enää ammuttu, mutta rannasta, jota pitkin omat miehemme olivat edenneet, kuului kranaattien räsähtelyä ja arvasimme heidän joutuneen liemeen.

Ohjasimme ponttoonimme sitä paikkaa kohti, johon olimme miehet menomatalla jättäneet. Siinä oli lähistöllä saari 300 - 400 m. rannasta, johon päätimme ruveta pitämään vartiota siltä varalta, että taisteluihin joutuneet palaavat. Ja palasivathan ne. Porukka oli joutunut saarretuksi Jyvälahden kylässä, mutta kun heillä oli hyvät aseet, käsikranaatit ym. he olivat pystyneet tekemään läpimurron ja palasivat pienissä porukoissa tai jopa yksitellen lähtökohtaansa, josta me haimme ne syöksymoottoreilla vartiopaikkaamme.

Sitten palailimme taas siltajaksoinemme takaisin lähtökohtaamme Melkajanlahteen.

Näin siis kävi tämän meidän ensimmäisen yrityksemme, mutta lopulta Jy-

välahti vallattiin. Meille syöksymoottorien kanssa kulkeville tulivat Kuittijärven rannat tutuiksi ja sodassa tunsivat olevansa, sillä raskaiden heittimien ammuksat ja ilmatulitukset olivat uhkanamme.

Minun kohdallani tämä "syöksymoottorikausi" kesti vain jatkosodan hyökkäysvaiheen ja sitten asemasodan aikana oli muita pioneerien kontolle kuuluvia töitä. Huollettiin teitä, että kolonnat pääsivät kulkemaan, jopa rakennettiin uusiakin. Rakennettiin siltoja, tehtiin partio-retkiä ja etsittiin ns. puskaryssiä, jotka hyökkäilivät kuljetuskolonniemme kimppuun tai yrittivät tehdä muuta vahinkoa. Aina oli jännitys päällä kun Uhtualle pyrittiin ja monenlaisia kokemuksia palaa vielä uniin näiden vuosikymmenien jälkeen, mutta herätessään tuntee iloa: se on ohi nyt!

Uhtualle ei päästy, mutta saipa vanha veteraani -matkamuistot.

Viime hetkellä Viipurin ohitse

Karjalan kannaksen ja koko Suomenkin kohtalon aamu kesäkuun 9:s 1944 oli kesäisen lämmin ja hieman utuinen - vai savuako se on? Kronstadin pattereiden jylinä kuului tavallista selvemmin - olikohan tuuli sieltä päin?

Näitä mietiskelin mennessäni tuona aamuna töihin Uudenkirkon kunnanesi-kunnan parakkiin, jossa oli osa palaute-tun alueen sotilashallintoa. Olin ollut tuosa talvisodassa tuhotussa kylässä kome-nuksella lähes kaksi vuotta, joten seutu alkoi jo olla tuttua.

Elettiin asemasodan aikaa, mikä Uhtuan suunnan ja Kiestingin ankeiden aikojen jälkeen tuntui kovin rauhanomaiselta, vaikka rintamalinja ei ollutkaan kuin parinkymmenen kilometrin päässä.

Työpaikalla tiedettiin jo, että vihollinen oli hyökännyt varhain aamulla Valkeasaaren kohdalla, siitä sumu ja savu-verho, joka tiheni tihenemistään. Iltaan mennessä saatiin jo tietää, että kyseessä ei ollut mikään rajakahakka, vaan että rintama oli vaarassa murtua, ehkä oli jo murtunutkin.

Esikunnassa ryhdyttiin kiireisesti toteuttamaan jo kevättalvella laadittua suunnitelmaa siviiliväestön evakuoimiseksi. Suuri osa paikkakuntalaisia, maa-

talousväestö ennen muuta oli jo syksyllä 1941 palannut kotikonnuilleen ja kevät-kylvöt oli äsken saatu päätökseen. Olipa jo rakennettu väliaikaiset asumuksetkin, koulut olivat olleet koko talven toiminnassa, muutama kauppaakin oli tilapäisessä parakissa.

Sen verran me lotatkin tiesimme edessä olevista tehtävistämme, että siviiliväestön ja heidän karjansa ja tavaroittensa kokoamispaikka oli lähin rautatieasema Perkjärvi, matkaa sinne oli n. 15 km.

Junan odotusta

Aivan piirustusten mukaan evakuointi ei sujunut, sillä siviiliväki karjoineen katsoi viisaimmaksi lähteä omin päin Viipuria kohti, mutta tavarat kuitenkin oli ajettu Perkjärven asemalle, jossa meidän lottien ja muutaman iäkkäämän miehen oli määrä lastata ne Terijoen tulleihin juniin. Perkjärvelle mekin siis lähdimme maantien täytyessä samanaikaisesti marssivista ja pyöräilevistä sotilasyksiköistä, joita oli hälytetty rauhallisemmilta rintamanosilta.

Ensimmäisenä oli huolehdittava, että siviiliasukkaat pääsivät juniin, toisella tilalla oli karja, lähinnä lehmät ja kolmanneksi tavarat, näin meille oli keväänkorvalla selostettu. Perkjärvellä me siis odo-

Oulunsalolaisia jatkosodan aattona Suomussalmen Ruukin sillalla. Oikealta Aune Lehto, Irma Merenheimo, Viljo Sikiö, Mirja Hakko, Aune Humila sekä Helmi ja Bertta Anttila. Lotat oli määrätty 17 KEK:iin Uhtuan suunnalle.

timme, että tulisi junia ja tyhjiä vaunuja. Siviiliväki tosin oli jo mennyt omia teitään eikä karjaakaan muutamaa metsissä lymyävää lehmää lukuunottamatta näkynyt, mutta uskirkkostien tavaroita oli asemalla röykkiöittäin. Hyvin tai huonommin pakattuna, silläpä ei nyt ollutkaan väliä.

Vaikka odottelimme useita vuorokausia, muistan että Perkjärven asemalla valvoin yhteen menoon kolme vuorokautta, mutta junia tuli yhä harvemmin ja nekin olivat täynnä haavoittuneita ja mikä karmeinta - kaatuneiden ruumiita. Joskus meni juna päinvastaiseenkin suuntaan pakattuna täyteen sotilaita ja heidän kalustojaan. Yksikään juna ei edes pysähtynyt.

Jonakin päivänä tuli ilmoitus, että junat eivät enää kulje Perkjärvelle saakka, vaan meidän on siirryttävä seuraavalle asemalle, joka oli Leipäsuu. Yhtään uskirkkostien tavarakollia emme siis saaneet lastatuksi, kun ei ollut mihin lastata.

Meitä neuvottiin ottamaan asemalla olevista polkupyöristä parhaat ja ajamaan Leipäsuolle. Näin teimmekin, mutta yhtä turhaan päivystimme Leipäsuollakin. Junia ei kulkenut kumpaankaan suuntaan. Sen sijaan pommitukset, joista meillä oli kyllä jo kokemusta Perkjärveläkin, jatkuivat tihenevässä tahdissa. Sateella koneet eivät tulleet, mutta silloin meitä paleli, sillä sateensuojia ei ollut lähimaillakaan, kaikki rakennukset oli jo tuhottu tai tuhoutuneet.

Kun mitään ei tapahtunut ja liikenne myös maantiellä hiljeni, arvasimme että oli syytä siirtyä seuraavalle asemalle. Se oli Kämärä, jossa olin erään lottatoverini kanssa vähällä päästä hengestäni.

Istuimme aseman lähellä olevan talon navetan kynnyksellä, ainoa rakennus joka oli jäänyt pystyyn. Edessämme märehti lehmä, jota puhuttelimme ja kokeilimme olisiko sillä kenties maitoa. Turha vaiva - maito oli jo ehtynyt, sillä

hoitaja oli lähtenyt ainakin viikkoa aikaisemmin.

Pommikoneet tulivat taas, mutta olimme jo niin tottuneet niihin - väsymyksen saattoi vaikuttaa - ettemme juuri viitsineet suojautua. Juuri sillä kerralla kuitenkin huomasimme pihan toisella laidalla puoliksi luhistuneen perunakellarin ja hyppäsimme sinne.

Kun pahin pauke oli ohi, nousimme katselemaan jälkiä. Lehmään oli tullut osuma ja se oli kaatunut verisenä möykynä navetan kynnykselle, siihen jossa hetkeä aikaisemmin istuimme.

Pyörällä kohti Viipuria ja Heinolaa

Taisimme olla Kämärän asemalla vielä seuraavaan aamuun, mutta silloin kenenkään käskemättä tai kieltämättä lähdimme pyöräilemään kohti Viipuria. Sinne emme enää päässeet, sillä muutama kilometri ennen kaupunkia oli tienhaara ja siinä sotilas, joka kertoi, että kaupunki on jo miinoitettu eikä hänellä ole lupa päästää sinne enää ketään. Neuvoi kuitenkin kaupungin itäpuolelta menevän sivutien ja sitä sitten lähdimme ajamaan. Ennen iltaa olimme jo talvisodan rauhanturvan Suomen puolella ja sekös tuntui turvalliselta.

Ajelimme sitten kohti Heinolaa, jonka tiesimme Uudenkirkon asukkaiden ensimmäiseksi kokoontumispaikaksi. Siellä nukuimme ensimmäisen kerran pariin viikkoon kunnolla ja siellä tapasin myös ajokkini oikean omistajan. Hän oli iloinen, olihan pyörä hänen ainoa omaisuutensa sillä hetkellä.

Heinolasta pääsin täyteen ahtautuneeseen junaan ja parin päivän jälkeen olin Oulussa - onnellisena siitä, että minulla oli paikka mihin mennä. Monella ei ollut.

Oli juhannuspäivä kovin hiljaisessa Oulussa. Kuulin, että Oulunsaloon menee vielä samana päivänä linja-auto, joka oli tilattu viemään salonpääläiset rippilapset kirkosta kotiinsa.

Myöhäissyksyllä 1941 Kekki oli siirtynyt Vaaralaan, jossa saatiin jo teltan sijasta oikea korsi. Aune Humila-Anttila poseeraa uuden asunnon nurkalla.

Autossa pääsin Oulunsalon kirkolle ja kun rippikoululaisia piti odottaa, menin kirkkoon ja kipesin lehterille. Olin sen verran reissussa rähjäntynyt, etten kehdannut muualle mennä. Koskaan aikaisemmin ei rovasti Merenheimon saarna ollut tuntunut niin pitkältä kuin tuona juhannuksena, rippipyhänä. Mutta loppuihan se aikanaan, puolinukuksissa kömmän autoon ja kohta olin omaisteni hämmästykseksi kotona.

Vasta vuosia myöhemmin totesin muuatta sotakirjaa lukiessani, että samana iltapäivänä 20.6, jolloin jouduimme kiertämään Viipurin, venäläiset tankit vierivät kaupunkiin samaa tietä mitä me ajoimme hetkeä aikaisemmin. Vihollinen sai kaupungin haltuunsa taistelutta.

Olihan lähtöemme tosiaan tapahtunut viime hetkellä, mutta siitä me emme onneksi tienneet.

Sankariäitien raskas taakka

Olen ihailnut kaikkia sankariäitejä, joille tuli rintamalta raskas suruviesti: "kaatunut". Olen usein muistanut erityisesti kempeläistä sankariäitiä, emäntä Katri Tuohinoa, joka ennen sodan alkua jäi leskeksi ja yksin lastensa kanssa hoitamaan taloutta.

Sotaan lähti Tuohinon perheestä neljä vanhinta, parhaassa iässä olevaa nuorta. Vanhin poika Kalervo haavoittui talvisodan loppupäivinä vaikeasti. Aulikki menehtyi vapun päivänä Sohjanan kenttäsaaralan pommituksessa, Elli menehtyi 20. syyskuuta 1943 saamiinsa vammoihin ja Olavi 27. kesäkuuta 1944. Heidät kaikki joutui äiti vuorollaan saattamaan sankarihautaan. Ei voi sanoin kuvata sitä äidin hiljaisista tuskaa ja kyyneleitä kun hän seisoi jo kolmannen lapsensa Olavin avatun haudan äärellä kesällä -44.

Sodan aikana Tuohinoilla vietettiin joka vuosi hautajaisia kun vielä ukki ja mummiinkin saivat kutsun iäisyyteen.

Sankarihautaan oli vuonna 1918 siunattu myös Katri Tuohinon veli, jääkäri vänrikki Ahti Karppinen.

Olemme usein ihmetelleet sitä voimaa, jolla nuo kotirintaman naiset kestivät raskaat sotavuodet.

-Hiljaisina ja nöyrinä he ristivät käteensä luottaen elämän kohtalot Jumalan haltuun. -Rukous oli heidän voiman lähteensä.

21-vuotias Olavi Tuohino lähdössä viimeisen kerran kotoaan rintamalle.

Kiitos ja kunnia kuuluu kaikille kotirintaman äideille. Heitä on enää vain osa elossa. Hiljaisin askelin he käyvät omaistensa kummulle laskemassa kukkasensa.

hoitaja oli lähtenyt ainakin viikkoa aikaisemmin.

Pommikoneet tulivat taas, mutta olimme jo niin tottuneet niihin - väsymyksen saattoi vaikuttaa - ettemme juuri viitsineet suojautua. Juuri sillä kerralla kuitenkin huomasimme pihan toisella laidalla puoliksi luhistuneen perunakellarin ja hyppäsimme sinne.

Kun pahin pauke oli ohi, nousimme katselemaan jälkiä. Lehmään oli tullut osuma ja se oli kaatunut verisenä möykynä navetan kynnykselle, siihen jossa hetkeä aikaisemmin istuimme.

Pyörällä kohti Viipuria ja Heinolaa

Taisimme olla Kämärän asemalla vielä seuraavaan aamuun, mutta silloin kenenkään käskemättä tai kieltämättä lähdimme pyöräilemään kohti Viipuria. Sinne emme enää päässeet, sillä muutama kilometri ennen kaupunkia oli tienhaara ja siinä sotilas, joka kertoi, että kaupunki on jo miinoitettu eikä hänellä ole lupa päästää sinne enää ketään. Neuvoi kuitenkin kaupungin itäpuolelta menevän sivutien ja sitä sitten lähdimme ajamaan. Ennen iltaa olimme jo talvisodan rauhanturvan Suomen puolella ja sekös tuntui turvalliselta.

Ajelimme sitten kohti Heinolaa, jonka tiesimme Uudenkirkon asukkaiden ensimmäiseksi kokoontumispaikaksi. Siellä nukuimme ensimmäisen kerran pariin viikkoon kunnolla ja siellä tapasin myös ajokkini oikean omistajan. Hän oli iloinen, olihan pyörä hänen ainoa omaisuutensa sillä hetkellä.

Heinolasta pääsin täyteen ahtautuneeseen junaan ja parin päivän jälkeen olin Oulussa - onnellisena siitä, että minulla oli paikka mihin mennä. Monella ei ollut.

Oli juhannuspäivä kovin hiljaisessa Oulussa. Kuulin, että Oulunsaloon menee vielä samana päivänä linja-auto, joka oli tilattu viemään salonpääläiset rippilapset kirkosta kotiinsa.

Myöhäissyksyllä 1941 Kekki oli siirtynyt Vaaralaan, jossa saatiin jo teltan sijasta oikea korsi. Aune Humila-Anttila poseeraa uuden asunnon nurkalla.

Autossa pääsin Oulunsalon kirkolle ja kun rippikoululaisia piti odottaa, menin kirkkoon ja kipesin lehterille. Olin sen verran reissussa rähjäntynyt, etten kehdannut muualle mennä. Koskaan aikaisemmin ei rovasti Merenheimon saarna ollut tuntunut niin pitkältä kuin tuona juhannuksena, rippipyhänä. Mutta loppuihan se aikanaan, puolinukuksissa kömmiin autoon ja kohta olin omaisteni hämmästykseksi kotona.

Vasta vuosia myöhemmin totesin muuatta sotakirjaa lukiessani, että samana iltapäivänä 20.6, jolloin jouduimme kiertämään Viipurin, venäläiset tankit vierivät kaupunkiin samaa tietä mitä me ajoimme hetkeä aikaisemmin. Vihollinen sai kaupungin haltuunsa taistelusta.

Olihan lähtöme tosiaan tapahtunut viime hetkellä, mutta siitä me emme onneksi tienneet.

Sankariäitien raskas taakka

Olen ihailut kaikkia sankariäitejä, joille tuli rintamalta raskassuruviesti: "kaatunut". Olen usein muistanut erityisesti kempeleläistä sankariäitiä, emäntä Katri Tuohinoa, joka ennen sodan alkua jäi leskeksi ja yksin lastensa kanssa hoitamaan taloutta.

Sotaan lähti Tuohinon perheestä neljä vanhinta, parhaassa iässä olevaa nuorta. Vanhin poika Kalervo haavoittui talvisodan loppupäivinä vaikeasti. Aulikki menehtyi vapun päivänä Sohjanan kenttäsaaralan pommituksessa, Elli menehtyi 20. syyskuuta 1943 saamiinsa vammoihin ja Olavi 27. kesäkuuta 1944. Heidät kaikki joutui äiti vuorollaan saattamaan sankarihautaan. Ei voi sanoin kuvata sitä äidin hiljaista tuskaa ja kyyneleitä kun hän seisoi jo kolmannen lapsensa Olavin avatun haudan äärellä kesällä -44.

Sodan aikana Tuohinoilla vietettiin joka vuosi hautajaisia kun vielä ukki ja mummin saivat kutsun iäisyyteen.

Sankarihautaan oli vuonna 1918 siunattu myös Katri Tuohinon veli, jääkäri vänrikki Ahti Karppinen.

Olemme usein ihmetelleet sitä voimaa, jolla nuo kotirintaman naiset kestivät raskaat sotavuodet.

-Hiljaisina ja nöyrinä he ristivät kätensä luottaen elämän kohtalot Jumalan haltuun. -Rukous oli heidän voiman lähteensä.

21-vuotias Olavi Tuohino lähdössä viimeisen kerran kotoaan rintamalle.

Kiitos ja kunnia kuuluu kaikille kotirintaman äideille. Heitä on enää vain osa elossa. Hiljaisin askelin he käyvät omaistensa kummulle laskemassa kukkasensa.

Olavi Tuohinon sankarihautajaiset.

Sotatantereelle jäi myös monen isä, aviopuoliso, siskot ja veljet. Se kaipauksen kipu ei koskaan sydämestä unohdu. Siksi niin monet kynttilät sytytetään rak-

kaiden haudalle itsenäisyyspäivänä ja jouluna. -Siirtoväki voi sytyttää kaipauksen kynttilän rakkaidensa muistolle vain -kotituvassaan.

Kuvassa sairaalaparakki, jonka pommituksessa Aulikki Tuohino sai surmansa.

Lotat sota- ja kotirintamalla työtä, taistelua ja uhrauksia

Suomen kohtalonvuodet 1939-1945 olivat voimainkoitos koko kansakunnalle. Sota ei ollut yksin miesten, vaan ponnisteluihin osallistuivat myös naiset. Mitäamattoman arvokkaan panoksensa antoivat muiden joukossa kempeleläislottat Lyyli Takaluoma ja Eeva Siipola.

Sohjanan keskus. Vasemmalta Lyyli Takaluoma, keskellä Sirkka Korhonen ja oikealla Kerttu Leutola.

Lyyli Takaluoma liittyi pikkulottiin 13-vuotiaana Piippolassa.

- Kun moni koulukavereistani liittyi oli minunkin päästävä mukaan. Kotoa sain helposti luvan, vaikka isäni ja veljeni eivät toimineetkaan suojeluskunnassa. Pikkulotissa sitten urheiltiin ja leikittiin, vähän niinkuin partiossa nykyisin, Lyyli Takaluoma kertoo.

Perheen muuttaessa Kempeleeseen vuonna 1937 oli Lyyli jo mukana isojen lottien toiminnassa. Lottajärjestö oli jaettu muonitus-, varus- ja lääkintäjaoksiin, joissa jäseniä koulutettiin ahkerasti. Kempeleen osaston puheenjohtajana toimi tuolloin tarmokas **Salli Kajava**.

Lyyli Takaluomasta tuli viestintälotta. Talvisodan puhjetessa hän työskenteli puhelinkeskuksen välittäjänä sekä Kempeleessä että Oulussa.

-Varsinaisen koulutuksen tehtävään sain vasta välirauhan aikana. Kaksiviikkoinen kurssi olikin täyttä työtä. Sarkkisen Annan kanssa saimme kiipeillä lapsien kanssa

puissa ennenkuin kurssipaperit olivat kourassa, Lyyli Takaluoma nauraa.

Loppuvalatilaisuudessa meiltä sitten tiedusteltiin, kuka olisi valmis lähtemään rintamalle sodan puhjetessa. Kaikilla oli sil-

loin aavistus, että sota vielä syttyisi. Minä tulin luvanneeksi.

Näin Lyyli Takaluomasta tuli kenttälöta.

Rintamalle

Lyyli Takaluoma lähti rintamalle syyskesällä 1941. Lyhyiden pysähdysten jälkeen Kuusamossa, Tuhkalassa ja Suvannossa, hän päätyi puhelinkeskuksen hoitajaksi Kananaisiin. Kiestingin taistelut riehuvat idempänä.

- Hoidin käsivälitteistä puhelinkeskusta yhdessä helsinkiläisen ja turkulaisen lotan kanssa. Siitä ei sitten saanutkaan lähteä mihinkään. Toisinaan vuoro saattoi venyä vuorokaudenkin mittaiseksi, kun joku meistä sattui sairastumaan, Lyyli muistelee.

Kananaisista viestilöta Takaluoma siirtyi talvella 1942 Sohjanaan. Rintamaolot pysyivät ankeina ja keskuksenhoito totisena työnä.

- Talvi oli oikein julman kylmä ja tukka tahtoi jäätyä alapetillä kiinni. Petit oli tehty raakalaudasta ja pohjallisena ja päällisenä oli vain villi. Ruokaa ja vanikkaa kyllä riitti.

- Vaikka rintama oli lähellä ei meistä lotista oikeastaan kukaan pelännyt. Saunaan mennessä meillä tosin piti olla kivääripartio turvana, kertoo Lyyli rintamaelämästään.

Lääkintälötan kuolema

Lyyli Takaluoman järkyttävien sotakokemus tapahtui kevätaamuna vuonna 1942. Hän oli juuri aloittanut työvuoronsa, kun suuri venäläinen partio hyökkäsi suomalaisten tukikohtaan.

- Huusin tytöille, että kuunnelkaa kuinka hirveästi tiellä ammutaan. Samassa joukkueenjohtaja juoksi sisään ja sanoi ettei puhelinkeskusta saa jättää missään tapauksessa, Lyyli kertoo.

- En siinä oikein ehtinyt edes säikähtää, vaikka näin yhden haukiputaalaispojan

kaatuvan siihen ikkunan alle. Luoteja tuli myös meidän rakennuksen läpi. Onneksi ne osuivat rakennuksen toiseen päähän.

-Suomalaiset pysäyttivät venäläiset Sohjananjoen rannalle. Eikä siinä mitään pahempaa olisi enää sattunut, ellei venäläiskone olisi tullut pommittamaan.

Pommit osuivat joen toisella puolella sijaitsevaan kenttäsairaalaan. Räjähdyksessä sai välittömästi surmansa kempeleläinen lääkintälöta **Aulikki Tuohino**.

- Se oli suuri järkytys, kun saman kylän ihminen meni, kertoo Lyyli Takaluoma muistosta, joka saa vieläkin kyyneleet hänen silmiinsä.

Aulikki Tuohino ei ollut ainoa kempeleläinen lottauhri, vaan rintamalla kuoli myös lääkintälöta Katri Vuoppola. Vuoppolan tehtävänä oli muun muassa ruumiiden arkuun järjestäminen. Työssään hän sai verenmyrkytyksen ja kuoli puolessa päivässä.

Jatkosodan melskeisiin oli lähtenyt Kempeleestä kolme. Vain yksi palasi.

- Minä en kotiinpaluuni jälkeen pitänyt niitä mokomia mitaleita vuosikausiin. Minulle annettiin II luokan vapaudenristi kun minä jäin henkiin. Toiset eivät saaneet kuin ristin haudalleen, sanoo Lyyli Takaluoma hiljaa.

Kotiin

Kotiin Kempeleeseen Lyyli Takaluoma palasi vuonna 1943. Äiti oli joutunut silmäleikkaukseen ja tyttöä tarvittiin kotona. - En kadu yhtään, että lähdin kenttälötakeksi. Minulle jäi siitä sellainen tunne, että minä tein tämän Suomen hyväksi suomalaisten sotilaiden kanssa. Huonomaineisiksihan meidät sodan jälkeen leimattiin, mutta voin sanoa, että työtä siellä oltiin tekemässä ja kuri oli tiukka, Lyyli sanoo.

- Tekisin saman uudestaan, vaikka ei lottajärjestö sinänsä ole enää tarpeellinen. Se oli osa sitä aikaa.

Salli Kajava, Eeva Siipola ja Hanna Harjapää lähdössä maastoon muonittamaan reserviläisiä.

Kotirintamalla

Talvisodan puhjettua sai monien joukossa myös kempeleläislöta **Eeva Siipola** käskyn saapua Kempeleen suojeluskuntatalolle. Tuolloin suojeluskuntatalona toimi entinen meijeri.

- Se oli vaikuttava tapahtuma. Salli Kajava puhui. Tunsimme samanaikaisesti sekä tuskaa että riemua. Sortaja oli jälleen uhkaamassa maata, mutta suomalaiset tuntuivat olemaan valmiita uhraamaan kaikkensa vapauden puolesta, Eeva Siipola muistelee.

Kotirintamalla lotat toimivat ahkerasti sekä sotaa ennen että sen aikana.

- Lottia kurssitettiin, pidimme iltamia, keräsimme varoja ja kokoonnuimme iltaisin ompeluseuroihin. Valmistimme sukkaa, reppuja ja muita rensseleitä. Rintamalle lähteviä joukkoja muonitettiin Pirilässä. Touhua oli todella paljon.

- Silloin myös tyväestä ja lotat löysivät toisensa. Töitä tehtiin yhdessä ja yksimielisyydessä, kertoo Eeva Siipola kotirintaman yhteishengestä.

Jatkosodan aikana Eeva Siipola toimi Karjapohjolan palveluksessa muonitusmäsentänä Oulussa.

- Ruoka tehtiin kenttäkeittiössä ja vietiin maastoon sotilaille. Ruokatarvikkeista ei ollut pulaa, mutta työtunteja ei voinut edes laskea.

Iltaisin ja viikonloppuisin Eeva Siipola ehti vielä toimia puhelinpäivystäjänä ja apulaisena ensiapuasemilla. Velvollisuuksiin kuului myös mottimetsässä käynti.

- Kotirintama meinasi heikentyä kun olin kaataa puun päällikkömme niskaan, Eeva nauraa.

Lottia kohdeltiin sodan jälkeen lähes sotarikollisina, mutta Eeva Siipola vakuuttaa, ettei mistään sellaisesta voinut olla edes kysymys.

- Kaiken tarkoituksena oli se, ettei miesten tarvinnut tuhjata voimiaan sellaiseen minkä me naiset kykenimme tekemään, Eeva Siipola sanoo.

Kempeleläinen 26.9.1992

Muistoja kotirintamalta

Miesten ollessa rintamalla jäi vastuu siviilielämän toiminnoista naisten, vanhempien miesten, vanhusten ja osin jopa lasten harteille. Sota-aikojen historiankirjoituksessa kotirintaman merkitys on jäänyt taka-alalle. Kuitenkin sen varaan maanpuolustus keskeisiltä osiltaan rakentui. Kun kotirintama kesti, oli rintamalla olevien miestenkin helpompi kestää.

Sota-aikaa kotirintamalla leimasi säännöstely, pakkoluovutukset ja monet muut säännökset ja määräykset, joita oli noudatettava. Arkipäivää oli lisäksi sotatoimialueelta evakuoitujen perheiden majoittaminen, talkoot sotilaiden vaatetuksen kohentamiseksi, keskinäinen naapuriapu, huoli omaisten selviytymisestä ja elintarvikkeiden niukkuus. Oulun naapuruudessa asuttaessa pelättiin myös pommituksia.

Kempeleläiselle **Hilda Karvoselle** sota-ajan monet koettelemukset ovat jääneet elävänä mieleen.

Talvisota ei vielä tuonut suuria muutoksia Karvosen perhe-elämään, koska hänen miehensä sai olla kotona. Jatkosodan syttyessä sai Niilo Karvonenkin kutsun rintamalle ja Hilda jäi asumaan kahdestaan pienen poikansa kanssa.

- Olimme mieheni kanssa ostaneet Marjasuon alueelta turpasmökin, jossa asuimme koko sota-ajan. Lähin naapuri oli äitini, joka kokosi yhteen perhettään. Veljeni perhe muutti hänen luokseen tilapäisesti lapsineen ja kotieläimineen. Mökki oli pieni, ehkä 5 x 4 metriä kantiinsa. Hyvä sopu antoi silti tilaa kaikille.

- Omasta kohdastani minulla ei ollut niinkään huolta kuin äidistäni, joka yritti luutia tekemällä ja myymällä saada lisätienestiä perheelleen. Kun hänellä ei ollut hevosta, veti hän luutakuormansa kelkalla Oulun torille. Junalippuun ei ollut varaa.

Vaikka työ oli raskasta oli siinä joskus mukaviakin sattumia:

- Kerran sota-aikana äiti oli myymässä torilla luutia ja vastoja, kun eräs armeijan herra tuli kysymään eikö hän voisi tehdä armeijalle talliluutia. Äiti oli todennut, että kyllä se muuten onnistuisi, mutta hänellä ei ole hevosta niiden kuljettamiseen. Armeijasta luvattiin hevonen lainaksi, ja äiti suostui urakkaan. Yhdessä miniansa kanssa hän ajeli valtion hevosella Kempeleeseen.

- Lähdin äidin mukana metsään, etsimme yhdessä sopivan kaskan Lehmi-kentän alueelta ja teimme sata luutaa, jotka hän vei lainahevosellaan armeijan tallille.

Hilda Karvonen
kädessään itse
tehtyjä keramiikk-
katöitä.

Pakkasta ja pommituksia

Talvisodan aikana elämä oli hankalaa senkin takia, että kaivot kuivuivat. Vesi oli sulatettava lumesta. Myös pakkaset olivat ankarat. Noilta päiviltä Hilda Karvosen mieleen on jäänyt mieleen Oulun pommitus:

- Kuulimme kun lentokoneet olivat tulossa Oulua kohti. Juoksimme suojaan Korpelan metsään, kuten meitä oli neuvotettu. Näimme lentokoneiden lentävän yli, kuulimme pommien putoamisen kaupunkiin ja pelkäsimme, että palatessaan ne vielä pommittavat meitäkin.

- Näin ei onneksi käynyt. Palatessamme kotiin huomasimme, että lehmä oli pistänyt päänsä turpasnavetan seinän läpi. Oli kova työ yrittää saada se takaisin navetan puolelle ja yrittää paikata seinää säkeillä ja muilla tilkkeillä, jotta eläimet eivät olisi paleltuneet.

- Ilmeisesti lehmä oli kuullut oman pakkomme ja olisi halunnut mukaan suojaan.

Paljon pahempi oli Karvosen mukaan jatkosodan aikainen Oulun pommitus. Sil-

loinkin koneet lensivät Ouluun Kempeleen ylitse. Äströmin tehtaan hälytyspillien soitto kuului Kempeleeseen saakka. Samalla hetkellä kun hälytyspillit alkoivat soida, saattoi jo kuulla lähestyvien lentokoneiden äänen.

- Silloin ne todella panivat Oulua matalaksi. Kempeleeseen saakka näkyivät tulipalojen liekit.

Tähänkin pommitukseen liittyy Karvosella erikoinen muisto.

- Poikamme oli sairas. Hän sanoi minulle ja äidilleni, että "pommikoneita tulee, mennään suojaan". Äitini sanoi siihen, että viedään vain lapsi naapuriin. Panimme hänet siellä vuoteeseen, jolloin hän välittömästi nukahti. Sen jälkeen ei ehtinyt kulua montakaan minuuttia kun tuli ilmahälytys.

- Sota-aikana ihmiset etsivät turvaa toisistaan. Sillä tavalla yhteiset koettelemukset oli helpompi kestää.

Naapureita autettiin tarvittaessa myös töiden teossa. Hilda Karvonen teki kesällä heinätyöt omalle lehmälleen ja äitinsä lehmälle. Maa- ja navettatöissä hän ei tarvinnut juurikaan apua, mutta hyvänä

"viikatemiehenä" kävi usein auttamassa naapureitaan .

Vähästäkin oli luovutettava

Sota-ajan luovutusvelvollisuus koski myös Karvosen perhettä, vaikka heillä ei ollut paljon mistä luovuttaisi.

- Polkupyörä otettiin armeijan käyttöön. Ja maitoa piti myös luovuttaa, vaikka sitä ei riittänyt yhdestä lehmästä tarpeeksi omallekaan perheelle. Maidon tulon ollessa poikimisen jälkeen hieman runsaampaa sitä piti luovuttaa joka toinen päivä 15 litraa ja joka toinen päivä 10 litraa. Minusta se oli paljon kun muistaa miten huonosti lehmät tuohon aikaan lypsivät, varsinkin kesällä, jolloin ne eivät ruokansa metsästä.

Säännöstely oli kotirintamalla arkipäivää, elettiin niukkojen korttiannosten varassa. Ruoan puolesta Hilda Karvonen sanoo kuitenkin tulleen joten kuten toimeen. Pahin puute oli lihasta. Pyöränkuveja ei myöskään saanut mistään.

- Äidilläni oli diabetes, joten hän ei tarvinnut sokeriannostaan. Se otettiin häneltä pois, vaikka sekin sokeriannos olisi perheessä muutoin tarvittu.

Miesten ollessa rintamalla jäi vastuu halkojen hakkaamisesta osittain naisten vastuulle. Polttopuiden saamiseksi pidettiin mottitalkoita ja kilpailuja, joihin Hilda Karvonen ei kuitenkaan osallistunut. Silti polttopuiden hankkimisessa oli hänelläkin oma vaijansa.

-Poltimme paljon kantoja. Kerran se oli koitua kohtalokkaaksi:

-Olin normaaliin tapaan polttanut kantoja pesässä ja pistänyt illalla nukkumaan mentäessä pellit kiinni, jolloin yksi kanto oli jäänyt huomaamattani kytämään lieden alle. Heräsin yhtäkkiä yöllä kun joku sanoi minulle selvästi "herää". Heräsin, menin hellan äärelle ja avasin pellin, jolloin pesä syttyi välittömästi palamaan. Riensin sen jälkeen katsomaan poikaa ja

herätin hänet. Kaikki oli kunnossa, olimme pelastuneet häkäkuolemalta.

- Meillä oli sota-aikana tapana nukkua pojan kanssa lakanan "hupussa". Oliko se meidän pelastuksemme, hän kyselee.

Sota Neuvostoliiton rintamalla päättyi aikanaan, mutta Hilda Karvoselle aiheutui oma riesansa lähimetsikköön sodan jälkeen majoittuneista ja Lapin sotaan lähtevistä sotajoukoista.

-Meidän turpasmökkissämme oli vain yksi pieni huone, mutta jostakin syystä vielä siihenkin piti sijoittaa armeijan suutarinverstas. Kaksi suutaria teki siinä töitä päivällä ja yksi suutaroi vielä iltamyöhäiselläkin. Ei siinä omasta rauhasta voinut puhuaakaan.

- Olisi luullut armeijan suutarinverstaalle löytyneen Kempeleestä parempia-kin tiloja.

Sotaväki Honkasen metsistä lähti aikanaan kohti Lappia, suutarit muuttivat samalla ja kohta aviomieskin pääsi kotiin rintamalta. Elämä normalisoitui.

Halkomotti jäi tekemättä

Lokakuussa 1939 kutsuttiin reserviläiset ylimääräisiin kertausharjoituksiin. Kutsuttujen joukossa oli myös kempeleläinen Jaakko Korpela, jonka nuori puoliso **Esteri Korpela** jäi lasten kanssa asumaan pari vuotta aikaisemmin Kempeleen Kirkonkylästä ostettuun mökkiin. Mökki oli tien varressa, josta Esteri Korpela seurasi maakunnan miesten marssia pitkinä rivistöinä kohti Oulua.

- Se oli yötä päivää yhtä kavioiden kopsetta kun sota syttyi, hän muistelee.

Ensi alkuun Esteri Korpela sai valtiolta palkkaa 150 markkaa kuukaudessa, mikä oli riittämätön elämiseen. Hän sai sen myöhemmin nousemaan 300 markkaan, millä joten kuten selvisi kotona kahden lapsen kanssa.

Välirauhan aikana Korpelat ostivat Rajakorvesta mökin ja kahden hehtaarin maapalstan, jossa Esteri Korpela piti

Esteri Korpela viettää vanhuuden päiviään Rajakorvesta.

jatkosodan aikana yhtä-kahta lehmää. Maitoa hänen ei tarvinnut luovuttaa, mutta metri halkoja kuului hänenkin kiintiönsä.

-Tekemättä ne halot kuitenkin minulta jäivät eikä niitä jäljestä päin ole kukaan kysellyt.

Oma heinämaa oli sen verran pieni, että heinä piti ostaa huutokaupasta.

-Joku mies ne aina niitti, joten minun ei tarvinnut siitä huolehtia, ainoastaan haravoimisesta ja kokoamisesta. Kannoimme heinät Jaakon äidin kanssa takkavihtoilla latoihin tai teimme suovan, jos ei ollut latoa. Naapurin hevosella heinät haettiin sitten navettaan.

Sota-aikana piti ikkunat peittää pimeän aikana, jotta ikkunoista näkyvä valo ei olisi antanut vihiä asutuksesta vihollisen lentokoneille.

-Kun lamppuöljy oli säännöstelyn alaista tavaraa, se ei riittänyt mihinkään. Pimeässä piti opetella asumaan. Kynttilöitä poltettiin paljon, mutta monet polttivat samalla navettansakin askaroidessaan kynttilän kanssa navettatöissä.

Talvisodan aikana tuli Kempeleeseen paljon evakoita, joita oli sijoitettu myös Korpelalle.

- Meillä oli kolme evakkoa Suomussalmelta, Moilasias nimeltään. He asuivat muutaman kuukauden ja sodan päätyttyä palasivat entisille kotisijoilleen.

Yhteyttä rintamalla olleisiin omaisiin pidettiin kirjeitse. Esteri Korpela epäilee mahtoivatko kaikki tuolloin kirjoitetut kirjeet mennä edes perille. Kotirintamalla kannettiin huolta rintamalla olleista omaisista ja rintamalla puolestaan kotiasioista. Kun lomille pääsi vain harvoin oli kirjeenvaihto paras yhteydenpitoväline. Miesten käydessä aika ajoin lomalla tuli samalla suullisiakin terveisiä naapureille ja sukulaisille.

Esteri Korpelan mies palasi sodan päätyttyä kotiin, mutta hänen veljensä joutui partioiteltua venäläisten vangiksi.

- Se oli vaikeaa aikaa kun pitkään aikaan ei tiedetty miehestä mitään. Ilo oli kuitenkin suuri velimiehen palatessa langanlaihana Neuvostoliitosta ensimmäisessä sotavankien kuljetusjunassa.

Kotirintamalta sotarintamalle

Sodan syttyminen merkitsi koko yhteiskuntakoneiston valjastamista sodankäynnin palvelemiseen. Miesten kantaessa rintamavastuun naisten vastuu korostui kotirintamalla. Oulunsalolaiset Aino Takalo (Juntti) ja Irma Koponen (Merenheimo) kävivät välillä myös lottakomennuksella rintamalla.

Aino Takalo sai jatkosodan aikana lottakomennuksen rintamalle. Kuvassa Aino Takalo oikealla. Muut lotat vasemmalta Helvi Sarkkinen, Sylvi Piri ja Eeva Kuivala.

- Miesväen jouduttua rintamalle jäi minun vastuulleni kotona erityisesti hevosen hoito ja hevostyöt, muistelee Aino Takalo.

- Ajoin heiniä ulkoniityiltä ja puita metsästä. Vahinkoja ei sattunut, vaikkei kokemusta juuri ollutkaan.

Omien töiden ohella tehtiin vapaaehtoisesti töitä armeijalle.

Irma Koponen Pistojoen kenttähaudausmaalla Olavi Otsamon haudalla.

- Taloissa leivottiin armeijalle näkileipiä ja Kylänpuolen koululla pidettiin käsityöiltoja sotilaiden vaatettamiseksi.

Elämässä oli jännitystä ja pelkoja. Aino Takalo tunnustaa ettei hän talvisodan aikana saanut oikein nukutuksikaan. Vähitellen tilanteeseen kuitenkin tottui.

Vaikka oltiin kaukana rintaman takana, muisti vihollinen pommituksin Oulun kaupunkia.

- Koko taivas oli valaistu valoraketein kun venäläiset pommittivat talvisodan aikana kaupunkia. Seurasimme ulkona tapahtumia ja näimme pommien putoavan lentokoneesta. Kaikki paikat tärisivät.

Hankalinta jokapäiväisen elämän kannalta oli säännöstely.

- Ruoan puolesta tulimme toimeen, sillä meillä oli omasta takaa maitoa, lihaa, perunoita ja viljaa. Suurin puute oli kahvista, jota sai vain mustasta pörssistä.

- Muistan kun eräänä pyhäamuna menin maitoauton kyydillä kaupunkiin. Vein mukana kimpaleen sianlihaa, jonka vaihdoin torin kulmalla tutun rouvan kanssa kahviin.

- Kaupunkilaisten tilanne oli pahempi kuin maalaisten. Heillä oli puute lähes kaikesta: maidosta, voista ja lihasta. Niinpä maidon hakijoita kävi Kylänpuolen tiloilla Oulusta saakka, vaikka sen myynti oli luvatonta.

Elintarvikkeiden ja omaisuuden luovutusvelvollisuus koski kaikkia tiloja.

- Heti sodan alkuvaiheessa vietiin meiltä armeijan käyttöön toinen hevonen. Kun se rintamalla todettiin kantavaksi, palautettiin se jo ennen sodan loppumista.

-Joku elukka täytyi myös navetasta aina silloin tällöin teurastaa ja luovuttaa. Maito vietiin Valion meijeriin Ouluun.

Kiestingissä lottakomennuksella

Aino Takalo sai heti jatkosodan alkuvaiheessa lottakomennuksen kaatuneiden evakuoitokeskukseen Kiestinkiin.

-Sohjananjoen ylitystaistelut olivat silloin kuumimmillaan. Tykistön ampuminen kuului hyvin paikkaan, johon kaatuneiden kokoamispaikka oli perustettu.

Taistelujen hellitettyä KEK:n miehet lähtivät kaatuneiden hakuun.

- Oli hirveää, kun nuoria miehiä kaatui niin paljon. Ketään tuttuja ei kuitenkaan sattunut kohdalle.

- Riisuimme ruumiit, pesimme ne ja panimme puulaatikoihin kotipaikkakunnalle kuljetusta varten. Se oli meidän työtämme, henkisesti ja fyysisesti raskasta.

Aino Takalon lisäksi oli Kiestingin KEK:ssa vastaavissa tehtävissä samaan aikaan pari muutakin oulunsalolaista lottaa: Helvi Sarkkinen ja Eeva Kuivala.

Aino Takalo palasi komennuksen päätyttyä rintamalta kotiin, jossa tarvittiin yhä hänen apuaan. Myöhemmin sodan aikana hän perusti perheen Jaakko Takalon kanssa. Yhteinen avioliitto kesti aviopuolison kuolemaan saakka vuonna 1972.

Pappila täynnä "pakolaisia"

Irma Koponen oli talvisodan syttyessä Raahan seminaarissa. Opiskelu keskey-

Venäläisiä sotavankeja Vaaralan KEK:ssa

tyi toviksi aikaa ja seminaarirakennus otettiin armeijan käyttöön. Irma Koponen, tuolloiselta sukunimeltään Merenheimo palasi kotiinsa Oulunsalon pappilaan, jossa sota oli jo lyönyt leimansa jokapäiväiseen elämään.

-Tullessani kotiin, oli talo täynnä "pakolaisia". Veljen perhe oli muuttanut Riihimäeltä ja muita sukulaisia Oulusta. He olivat pommituksia paossa ja asuivat meillä aina talvisodan päättymiseen saakka.

Oulunsalo välttyikin pommitukselta, mutta Oulua pommitettiin.

- Muistan Oulun pommituksen. Lentokoneet pitivät isoa ääntä lentäessään Oulunsalon yli. Meillä olleet tädit pelkäsivät hirveästi, mutta äitini oli niin rohkea, että katseli pommitusta ja Oulun paloa oven raosta. Pappilaan se näkyi oikein hyvin.

Irma Kuposella ei ollut vapaa-ajan ongelmia "pakkolomaa" viettäessään.

- Särkelän koululla toimi työtupa, jossa tehtiin sotilaille lumipukuja ja alusvaatteita. Sisko Isola ja Hanna Torvinen olivat vetäjinä ja meitä vapaaehtoisia oli

KEK:n henkilökuntaa Uhtualla. Kuvan lotat Bertta Anttila ja Irma Koponen.

siellä töissä puolisen tusinaa. Lisäksi oli monia, jotka ompelivat vaatteita kotonaan, koska eivät perheen ja kotitöiden vuoksi voineet työskennellä kotinsa ulkopuolella.

- Silloisella kunnankättilöllä Veera Lohella oli mukava tapa tarjota meille ompelijoille joka päivä kahvit asunnossaan. Siellä kahvilla ollessamme kuulumme myös radiosta uutisen rauhasta. Se tuntui aivan uskomattomalta.

Oulunsalon lottien tehtäviin kuului sodan aikana avustaminen puhelinkeskukseen hoidossa. Irma Koponen kertoo päivästäneensä keskuksessa talvisodan aikana päivän viikossa. Puhelinkeskus sijaitsi tuolloin Sikiöllä, jossa keskuksenhoito oli koko perheen huolena.

Talvisotaa edeltäneenä kesänä Irma Koponen oli muonituslottana Kannaksen linnoitustöissä. Sama komennus toistui välirauhan aikana Ylämaan, Luumäen ja Miehikkälän kunnissa.

- Se jäi niistä linnoitustöistä mieleen, että kiire oli. Ja pianhan sota sitten syttyikin.

300 hautausta samana päivänä

Jatkosodan syttyessä Irma Koponen sai lottakomennuksen kaatuneiden evakuoimiskeskukseen Uhtualle, jossa hän oli aina vuoden loppuun saakka.

- Kaatuneet sotilaat olivat usein pahoja katsella. Ilmeistä ja asennoista näki, että heillä oli ollut kuollessaan suuria tuskia. Joskus ruumiit olivat niin silpoutuneita, että edes tuttuja ei voinut heti tunnistaa.

Irma Kuposen komennus rintamalle sattui juuri hyökkäysvaiheen aikaan, jolloin sotilaita kaatui paljon.

- Eräänäkin päivänä hautasimme Pistojoella 300 ruumista yhdellä kerralla.

Hautaus oli kuitenkin vain väliaikainen. Marraskuussa ruumiit kaivettiin ylös, pantiin uusiin laatikoihin, lyötiin arkun kanteen leima - ei saa avata - ja lähetettiin kotiseurakuntien multtiin.

Taistelujen hellitettyä KEK:n miehet lähtivät kaatuneiden hakuun.

- Oli hirveää, kun nuoria miehiä kaatui niin paljon. Ketään tuttuja ei kuitenkaan sattunut kohdalle.

- Riisuimme ruumiit, pesimme ne ja panimme puulaatikoihin kotipaikkakunnalle kuljetusta varten. Se oli meidän työtämme, henkisesti ja fyysisesti raskasta.

Aino Takalon lisäksi oli Kiestingin KEK:ssa vastaavissa tehtävissä samaan aikaan pari muutakin oulunsalolaista lottaa: Helvi Sarkkinen ja Eeva Kuivala.

Aino Takalo palasi komennuksen päätyttyä rintamalta kotiin, jossa tarvittiin yhä hänen apuaan. Myöhemmin sodan aikana hän perusti perheen Jaakko Takalon kanssa. Yhteinen avioliitto kesti aviopuolison kuolemaan saakka vuonna 1972.

Pappila täynnä "pakolaisia"

Irma Koponen oli talvisodan syttyessä Raahan seminaarissa. Opiskelu keskey-

Venäläisiä sotavankeja Vaaralan KEK:ssa

tyi toviksi aikaa ja seminaarirakennus otettiin armeijan käyttöön. Irma Koponen, tuolloiselta sukunimeltään Merenheimo palasi kotiinsa Oulunsalon pappilaan, jossa sota oli jo lyönyt leimansa jokapäiväiseen elämään.

-Tullessani kotiin, oli talo täynnä "pakolaisia". Veljen perhe oli muuttanut Riihimäeltä ja muita sukulaisia Oulusta. He olivat pommituksia paossa ja asuivat meillä aina talvisodan päättymiseen saakka.

Oulunsalo välttyikin pommitukselta, mutta Oulua pommitettiin.

- Muistan Oulun pommituksen. Lentokoneet pitivät isoa ääntä lentäessään Oulunsalon yli. Meillä olleet tädit pelkäsivät hirveästi, mutta äitini oli niin rohkea, että katseli pommitusta ja Oulun paloa oven raosta. Pappilaan se näkyi oikein hyvin.

Irma Kuposella ei ollut vapaa-ajan ongelmia "pakkolomaa" viettäessään.

- Särkelän koululla toimi työtupa, jossa tehtiin sotilaille lumipukuja ja alusvaatteita. Sisko Isola ja Hanna Torvinen olivat vetäjinä ja meitä vapaaehtoisia oli

KEK:n henkilökuntaa Uhtualla. Kuvan lotat Bertta Anttila ja Irma Koponen.

siellä töissä puolisen tusinaa. Lisäksi oli monia, jotka ompelivat vaatteita kotonaan, koska eivät perheen ja kotitöiden vuoksi voineet työskennellä kotinsa ulkopuolella.

- Silloisella kunnankättilöllä Veera Lohella oli mukava tapa tarjota meille ompelijoille joka päivä kahvit asunnossaan. Siellä kahvilla ollessamme kuulumme myös radiosta uutisen rauhasta. Se tuntui aivan uskomattomalta.

Oulunsalon lottien tehtäviin kuului sodan aikana avustaminen puhelinkeskukseen hoidossa. Irma Koponen kertoo päivästäneensä keskuksessa talvisodan aikana päivän viikossa. Puhelinkeskus sijaitsi tuolloin Sikiöllä, jossa keskuksenhoito oli koko perheen huolena.

Talvisotaa edeltäneenä kesänä Irma Koponen oli muonituslottana Kannaksen linnoitustöissä. Sama komennus toistui välirauhan aikana Ylämaan, Luumäen ja Miehikkälän kunnissa.

- Se jäi niistä linnoitustöistä mieleen, että kiire oli. Ja pianhan sota sitten syttyi.

300 hautausta samana päivänä

Jatkosodan syttyessä Irma Koponen sai lottakomennuksen kaatuneiden evakuoimiskeskukseen Uhtualle, jossa hän oli aina vuoden loppuun saakka.

- Kaatuneet sotilaat olivat usein pahoja katsella. Ilmeistä ja asennoista näki, että heillä oli ollut kuollessaan suuria tuskia. Joskus ruumiit olivat niin silpoutuneita, että edes tuttuja ei voinut heti tunnistaa.

Irma Kuposen komennus rintamalle sattui juuri hyökkäysvaiheen aikaan, jolloin sotilaita kaatui paljon.

- Eräänäkin päivänä hautasimme Pistojoella 300 ruumista yhdellä kerralla.

Hautaus oli kuitenkin vain väliaikainen. Marraskuussa ruumiit kaivettiin ylös, pantiin uusiin laatikoihin, lyötiin arkun kanteen leima - ei saa avata - ja lähetettiin kotiseurakuntien multiin.

Vielä kerran Uhtualle

Välirauhan aikana Irma Koponen jatkoi seminaariopintojaan ja valmistui opettajaksi. Talvella 1942 hän toimi opettajana Salonpäässä.

- Tuolloin tuli tieto, että Pentti veljeni oli haavoittunut Uhtualla kuolettavasti. Kotiini lähettämässään kirjessä kenttärövästi toivoi, että joku tulisi häntä sinne katsomaan. Minä päätin keskeyttää opetustyön ja lähteä.

- Silloin oli kevät ja paha kelirikkoaika. Matkustin ensiksi junalla Hyrynsalmelle ja siitä kuorma-autolla pitkin kapeita metsäteitä Uhtualle. Meni viikko ennenkuin olin perillä.

- Heti päästyäni Myrskyn kenttäsairaalaan Pentti sanoi, että oli onnellinen kun tulin.

- Hän oli saanut räjähtävän luodin ohimonsa läpi. Vaikka tuska oli ankara, hän oli silti tajuissaan.

Irma Koponen oli Uhtualla kuusi viikkoa.

- Viimeiset ajat Pentti oli tajuton, mutta samassa huoneessa asuneelta asetoverilta kuulin, että viimeisenä yönä ennen kuolemaansa hän oli kysynyt minua.

Irma Koponen asui kaatuneiden evakuoimiskeskuksessa, missä teki samalla vapaaehtoisesti työtä. Myrskyn kent-

täsairaalaan oli matkaa 10 kilometriä. Sen hän kulki säännöllisesti jalan.

- Kerran sotilaat pysäyttivät autonsa ja ihmettelivät, kuinka uskalsin liikkua yksin metsäistä, täysin vartioimatonta tietä. Olihan se tietysti uhkarohkeaa, mutta en pelännyt.

Irma Kopsen mukaan hänen veljensä täytti loppuun saakka velvollisuutensa isänmaata kohtaan. Hän oli haavoittunut rintamalla jo aikaisemmin käteen ja olisi päässyt helpompiin tehtäviin huoltojoukkoihin, mutta hän halusi palvella isänmaataan haavoittuneenakin etulinjassa.

Syksyllä 1942 Irma Koponen hakeutui opettajaksi Nilsiään, jossa sodan vaikutusta ei juuri huomannut.

Muistellessaan puolen vuosisadan takaisia asioita Irma Koponen sanoo, että Suomen kansan oli ne ajat pakko elää ja kokea.

Hän kuitenkin toivoo, ettei kenenkään enää tarvitsisi kokea samanlaista kuin hänen sukupolvensa.

- Sotien aikaisen sukupolven elämää leimasi aito isänmaan rakkaus. Mutta sotien jälkeen oli sellainenkin aika, jolloin sanaa isänmaa kirottiin.

- Nyt tilanne on aivan toinen. Sotiemme veteraanien työtä jälleen arvostetaan.

Koulutyöstä maatalousnaiseksi

Koko syksy oli pelolla odotettu mitä tuleman piti. Miehet olivat YH:ssa eli ylimääräisissä kertausharjoituksissa. Kaikki elivät tuskallisessa odotuksessa. Marraskuun viimeisenä päivänä sesitten alkoi. Nimittäin Sota! - Siihen loppui koulu, seminaarista tuli sotasairaala. Lähdin kotiin, tiesin, että siellä minua tarvitaan.

Kello 23.00 koputtelin kotiovelle. Äiti tuli avaamaan. Häneltä pääsi itku ja sanoi: "Ajattelin, ettei kai Jumala meitä isän kanssa kokonaan hylkää". -Kaikki veljet (3) olivat "siellä jossakin". Siskot, yksi naimisissa, toiset työpaikoillaan. - Kamarin pöydällä oli minulla lottakomennuspaperi ja vieressä kirjelappu veljeltä: "Älä jätä isää ja äitiä!"

Näin alkoi koululaisen kova komennus maataloustöissä. Aamulla heti alkoi 25 lehmän lypsäminen 60-vuotiaan äidin kanssa kahdestaan. Ylin Väinö oli hakenut Fanninsa vanhempiansa turvaksi. Karlingin Hanna tuli "römpästä" (työväen vuosiloma) mulle kaveriksi navettahommiin. Oli kova lannanluonti, vasikoiden, sikojen ja lampaiden juotto ja vedenpumpaus. Kesken pakkastalven jäättyi kaivosta tuleva vesiputki, silloin piti vesi vintata kaivosta ja kantaa saaveilla navettaan. Toki vesi riitti kaivosta. Toi-

set talot joutuivat hakemaan veden karralle Vihiluodosta, merestä.

Sitten oli huoneiden lämmitys. Kamarissa oli Oulun sukulaisia pommituksia paossa. Niillekin piti puut raahata valmiiksi. Keskipäivä kului sukkaa ja kypärän suojuksia kutoessa. Niitä lähetettiin omille veljille, serkuille, naapureille ja tuntemattomille. Paketit piti viedä 3 kilometrin päähän asemalle. Aluksi ne piti siellä vielä aukoa. Asemapäällikkö tutki ne. Myöhemmin hän luotti, ettei siellä mitään sopimatonta ollut ja lähetti ne "sinne jonnekin" tarkistamatta.

- Entä kirjeenvaihto. Eivät tahtoneet kenttäpostimerkit riittää. Äiti vain muistutti: Kirjoita, kirjoita!

Kello 4. i.p. alkoi uusi rupeama navetassa. Sieltä kiireesti pesulle ja suksille. Oli SPR:n siis Punaisen Ristin ensiapukursseja koululla. Oli työiltoja taloissa ja vuoroin koululla. Siellä kudottiin sukkaa ja käsineitä, laulettiin isänmaallisia lauluja ja joku luki. Muistan aina, että tuon lukemisen aikana olin vähällä nukkua. Olihan päivä ollut pitkä, aamu viidestä alkaen.

Me nuoret navettatyöt emme olleet kovin tervetulleita joka kotiin. Olimme kuulemma haisseet navetalle. Emmehän me itse sitä huomanneet. Asemapäällikön rouva oli sanonut, että mitähän ne

Kesällä 1944 lin
sotasairaalassa.
Potilaat saunakuljetuksessa.

nuo piit täällä tekee. - Ei ollut suihkuja, vain pesuvati ja omatekosaippua.

Kaikkien näiden kotitöiden ja työiltojen lisäksi tuli lottamääräyksiä; milloin sentraaliin vahtimaan keskuksenhoitajaa ettei hän kuuntele puheluita. Välillä piti mennä nuorisoseurantalolle keittämään ruokaa ja siivoamaan. Siellä kun oli vanhoja ukkoja ja nuoria poikia. Heidän tehtävänsä oli vartioida hiekkamontussa olevia armeijan polttoainetarastoja. Vuoroin olivat kempeleläiset, vuoroin oulunsalolaiset viikon vahtimassa.

Isä oli jo 62-vuotias, hänen ei tarvinnut lähteä enää sotahommiin. Mutta työtä hänellä riitti, heinän haku ulkoniityiltä, heinien paalaus. Niitä piti luovuttaa armeijalle. Paalut ajettiin Pirilän mutkaan osuuskaupan pihalle. Sinne minun piti hiihtää luovuttamaan ja kirjaamaan kuormamäärät. - Rankoja haettiin metsästä omaan käyttöön ja luovutukseen.

Tarkkailijoita kulki talosta taloon. Laskettiin lehmät, vasikat, siat ja lampaat. Mitattiin aitassa jyvät ja kellarin perunat. Sotaan vietiin tallista hevonen kaikkine valjaineen, rekineen, värkkeineen. Koluttiin puohit ja vintit. Vietiin kaikki mahdolliset sukset ja polkupyörät. Minulle

jäi yhdet käyttösukset. - Yllättäin tulivat tarkkailijat katsomaan, ettei vaan varkein myydä eikä itse liikaa syödä. Luovutusmääräyksiä tuli tavan takaa: lihaa, perunoita, jyviä, lampaan villoja ym.

- Radioita ei ollut vielä kaikissa taloissa. Oli vain "kidekoneita". Mekin juoksimme myöhäisuutisille naapuriin. Maaliskuun 13. pv:nä veljen emäntä oli kuulut klo 12.00 uutiset ja juoksi kertomaan rauhan sanomaa. Sitä ilon ja surun sanomaa! Näin päättyi talvisota.

-Nyt alkoi "evakkojen" vastaanotto. Oli kauhea pyryilma, kun Kempeleen asemalle oli määrätty joka talosta hevonen ja reki vastaanottamaan karjalaisia. -Äiti keitti suuren rautapadallisen ihanaa lihavelliä. Pirtin uunissa oli hiillos hehkumassa, kun ovi aukeni ja räntälumesta läpimärkiä ihmisiä työntyi sisään. Nuori äiti vauva sylissä riensi uunin lämpimään ja itki. Olivat olleet 2 vrk härkävaunuissa. Lapsella ei ollut kuivaa rihmankiertämää. Itku siinä oli kaikilla sitä surkeutta katsoessa. Talo täyttyi, ettei vuodetta tahtonut löytyä. Pirtin penkillä minäkin nukuin.

Kylmillään oleva "vanha puoli", savupirttien ajoilta, määrättiin otettavaksi

Kempeleen nuorisoseuran tyttöjen ohjelmaryhmä kiersi sotasairaalassa esiintymässä.

käyttöön. Siellä ne raukat tyytyväisinä olivat kunnes saivat kelvollisia asuntoja.

Rauhan tultua elämä alkoi palautua uomiinsa. Velipojat kotiutuivat. Tuli kylvyöt, heinänteko, elonleikkuu. Syksyllä alkoi koulu Torniossa ja jatkui seuraavaan kesään -41.

26.6.-41 oli sunnuntai. Meitä oli suuri porukka tyttöjä ja poikia aikeissa lähteä polkupyöräretkelle Tyrnävälle tansseihin. Juuri silloin siihen pyöräili suojeluskuntapukuinen mies ja ojensi pojille valkeat laput. Oli kamala, lamaanuttava hetki. Uusi sota! Jatkosota!

Näin alkoi taas kova kesä: miehet siellä jossakin ja kotona rupusakki. Oli heinänteot ja elonleikkuut. Kaupunkilaisia määrättiin apuun. Niittoaikana ei isä jaksanut ympäri vuorokauden ajaa niittokonetta, joten hän sanoi minulle, että yritä nyt sinä. Se oli vaikeinta mitä koin; hevoset katsoivat minut ala-arvoiseksi, eivät liikahtaneetkaan. Väsyneitä varmaan. Helpompi oli ajella haravakoneella.

Työt alkoivat kasaantua ylivoimaiseksi. Silloin alettiin saada apuun venäläisiä

sotavankeja. Pirtin nurkkaan erotettiin laudoilla oma vuode ja oveen munalukko. Saimme hyvin työteliäitä ja mukautuvia vankeja, olivat suurena apuna. Illalla nukkumaan mennessään kolistelivat lukkoja muistuttaen, että yöllä piti ovi olla lukossa. Sitäkin tarkkailtiin.

Syksyllä taas Tornioon. Siellä olin jouluun -42 ja sain päästötodistuksen. Kevään olin jo työpaikalla Haapavedellä. Kesäksi määräsi työvoimapäällikkö maatalousapuun kotitalalle. Oli oikein lomanluovutustarkistuskortti! -Kova työ kävi jo leikiten. Kunto oli korkealla.

Kesällä -43 Mattilan Eila ja Junntilan Helmi päättivät valmistaa nuorisoseuran maakuntajuhlat Kempeleessä. Kova oli urakka, mutta se onnistui. Tyttöporukalla pestiin ja maalattiin nuorisoseurantaloon. Pitkälle yöhön harjoiteltiin voimistelu- ja tanhuohjelmia. Suurin urakka oli "purppurin" esityskuntoon saattamisessa. Hienosti se onnistui Loukkolan Aarnen haitarin säestyksellä.

Tämän onnistuneen urakan jälkeen saimme toivomuksen, että lähtisimme

viihdyttämään haavoittuneita sotasairaalaan. Kiersimme tässä Oulun ympäristössä eri pitäjissä. Esitimme voimistelua ja tanhuesityksiä, pikku näytelmiä, kaksikielisiä lauluja. Minäkin lausuin kanteletarta. "Voi jos mie mokoman saisin."

Suurin hupi taisi olla meillä esittäjillä.

Syksyllä -43 aloitin koulutyöt Oulunsalossa. Talvi meni koulutyössä ja työiloissa. Oulua pommitettiin. Ihmiset ryntäsivät öisin ympäröiviin maataloihin. Koulun pihalla näimme Oulun pommituksen tulipalot.

- Tuli kesä -44 ja loma. Työvoimapäällikkö muisti taas lomanluovutuksella. Maatöihin kotiin. Sitä kesti vain kesäkuun. Alkoi Kannaksen ryntäys. Sain lottamääräyksen heinäkuun 1. päivänä sotasairaala 52:teen. Sieltä vietiin koko Kempeleen nuori lottaporukka Iihin Jokivarren koululle. Siellä siivosimme ja pystytimme koko sairaalan vuodeosastot, keittiöt ym:t asiaankuuluvat. Aluksi oli yksi lääkäri, yksi sairaanhoitaja ja yksi lääkintälotta, minä. Valtavan kuorma-auton lavalla tuotiin haavoittuneet. Lääninsairaala 52 oli täysi heikompia, joten jalkoihin ja käsiin haavoittuneet tuotiin meille Iihin. Oli tarpeen SPR:n ensiapuopit. Myöhemmin tuli lottia Helsingistä lisää. Työn touhun keskelle tuli surusanomia. Pelttarin Aino sai ilmoituksen Erkki-veljen kaatumisesta. Aino lähti heti kotiin.

-Pääsin lähtemään koulun alkuun, mutta sitäköön ei kestänyt pitkään. Koulut, kaikki metsät, koko Oulunsalo oli täynnä sotilaita, hevosia ja sotatarvikkeita. Sotaväki odotti lähtöä pohjoiseen saksalaisten takaa-ajoon.

Sota loppui venäläisten kanssa, mutta jatkui aina Jäämerelle saakka saksalaisten perässä. Paljon Kempeleen ja Oulunsalon poikia kaatui tässä viimeisessä ryttäkässä.

-Nämä vaikeimmat menetykset eivät koskettaneet kotiani. Veljeni tulivat eheinä takaisin ainakin päältä päin katsoen. Mitä lienee henkisellä puolella?

Vielä on kertomatta ne sydäntäsärkevät sankarihautajaiset. Saatoimme viimeiselle matkalle Kempeleen kirkkomaan multiin kolme lottaa: Tuohinon Aulikin ja Ellin, lähimmän naapurin tytön Vuoppolan (Juusolan) Kaisan, kansakoulun aikaisia luokkatovereita ja naapurin poikia. -Muistan Lustigin Antin potkimassa kätkyessä kun isää haudattiin maan multiin. Muistan Monkkasen Jaakon arkussa luodinreikä keskellä ottaa. Kuinka monta muistojuhlaa vietettiin? Kuinka monella haudalla laulettiin? Kuinka monella haudalla laulettiin? "Ei muuta kunniaa kuin kuulla kummultansa sun kuusiesi kuiskinaa, kun sä kätkenyt olet hänet viime lepohon".

Sodan muistot eivät koskaan arpeudu.

Pertti Junttila

Vaarallinen automatka

Elettiin kolmatta sotavuotta 1943. Olin komennettuna JR 53 komentajan autokuljettajaksi. Rykmentin komentajana oli everstiluutnantti Ravila, joka oli lähdössä Viipuriin ampumakilpailuihin.

Lähdin viemään häntä heinäkuun 15. päivänä Hyrynsalmen asemalle. Mukaan lähti myös tykistön everstiluutnantti ja kaksi jalkaväen luutnanttia, jotka olivat menossa lomalle.

Lähdimme matkaan klo 22.30. Saa-vuimme klo 23.30 Hevoslammin ja Pistojoen puoliväliin kun huomasin etäällä edessä konepistooli vyöllään suomalaisen sotilaan, joka antoi pysähtymismerkkin. Kysyin everstiltä: pysähdytäänkö? Hän vastasi: "Ei missään nimessä. Mitä miehiä nämä ovat?"

Noin 30 metrin päässä nousi ojasta pieni tumma vinosilmäinen venäläinen mies suikka päässä ja kasapanos kainalossa. Näiden venäläisten kohdalla tien

keskellä oli syvä kuoppa. Ratkaisin nopeasti että ohitan kuopan venäläisten puolelta. Lisäsin vauhtia ja ajoin niin läheltä, että kasapanosmies menetti tasapainonsa ja kaatui ojaan. Suomalaisen sotilaan puvussa oleva venäläinen tanssi yhdellä jalalla kädet ja konepistoolin piippu ylhäällä kykenemättä ampumaan. Hänkin kaatui tienpenkältä ojaan.

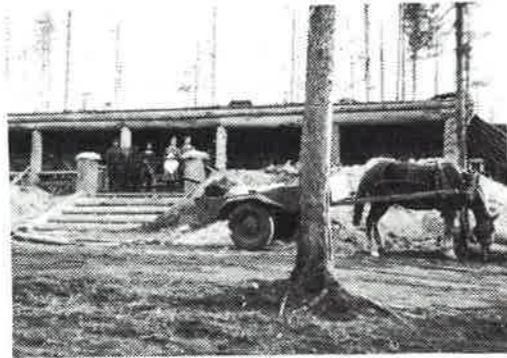
Edessämme oli n. 40 metrin päässä silta puron yli. Kun tämä oli ylitetty silta lensi ilmaan. Vilkaisin taakseni. Näkyi valtava leimahdus! Sillan kappaleita ja maata satoi auton päälle. Hetken aikaan en nähnyt mitään.

Kun olimme selvinneet tästä everstiluutnantti sanoi: "Ajetaan nopeasti lähimpään majapaikkaan". Siellä hän teki hälytyksen ja me jatkoimme matkaa panssariautolla Juntusrantaan. Panssariautoa ajoi naapurin poika Yrjö Ilmari Junttila. Kaikista viivytyksistä huolimatta ehdimme ajoissa junalle Hyrynsalmelle.

Uhtuan muistoja

III/ JR 32 upseerikorsu taustalla.

Sotilaskoti Kontula rakennettiin 1942. Eturintaman juoksuhautoihin oli matkaa 300 metriä. Asuimme tässä 1 1/2 vuotta.

Kuva sotilaskodista sisäpuolelta.

Välillä oli hauskaakin. Upseerit muuttivat usein toiseen paikkaan. Pidettiin tervetuliaisjuhlia. 150 sotilasta oli kerätty päivälliselle. Oli musiikkia ja tanssia. Me kaksi sisarta Jella ja minä saimme kyllä tanssia sen illan.

Vierailulla poikien korsussa. Sotilaskotisaret Jella, Sirkka, Kaarina.

III/JR 32 upseerit.
Luutn. Rounamo,
kapt. Raisalo, maj.
Linnakorpi, kapt.
Kinnunen, luutn.
Kaarela, luutn.
Örnberg, luutn.
Mäkinen, luutn.
Rautsi, luutn. Kallio,
luutn. Markus, luutn.
Raasakka, luutn.
Räsänen, luutn.
Mattila, luutn.
Kukkaisjärvi, luutn.
Pietilä, luutn. Puo-
kinaho, luutn. Hassi,
pastori Kurkela ja
luutn. Nissinen.

28 K.Sairaala
8.4.44

Maanviljelijä
Adam Päätalo
Oulunsalo
Salonpää

Rauhan terveisin!

Kaarlo Adam Päätalon sankarihautaus Oulunsalossa.

Herra itse, joka kuoli ja sinetöitiin hautaan, mutta nousi ylös, antakoon Teille lohdutuksen surussa, joka kohtasi Teitä rakkaan Kaarlo poikanne kuoleman johdosta.

Mitä tulee ensinnäkin hänen sairautensa saapuessaan Kenttäsairaalaamme, niin hän tuli illalla 16.3. melko hyvässä voimissa ja aivan tajuissaan. Hiljaa hän lepäili vuoteellaan eikä oikein tiedetty, mikä häntä vaivasi. Pari päivää sen jälkeen hän alkoi tulla levottomaksi ja menettää tajuntansa. Häntä piti erityisesti valvoa. Sellaisena hänet siirrettiin 23.3. Äänislinnaan sotasairaalaan. Näin kertoi hänen hoitajattarensa.

Kun kyselin samalta hoitajattarelta poikanne uskonnollista tilaa, ei hän tiennyt mitään sanoa. En itsekään kait keskustellut hänen kanssaan.

Hänen sairaalaamme tulo oli keskiviikkona. Torstai-iltana pidin iltahartauden hänen osastollaan ja sunnuntaina 20 pnä hartautstilaisuuden. Sitten jouduinkin lähtemään komennukselle, joten en ollut enää tilaisuudessa keskustelemaan hänen kanssaan. Hänen osastollaan on

kaksikin uskovaista hoitajatarta. Toinen heistä hoiti juuri poikanne. Mutta ei hänkään voi mitään sanaa muistaa poikanne suusta, sillä hän oli vaitelias.

Teidän poikanne on ollut siinä siunatussa asemassa, että häntä ovat saattelleet sotatiellä isän esirukoukset. Jumalan sana vakuuttaa, ettei Jumala niitä rukouksia hylkää. Mutta ennen kaikkea meidät on pitkäperjantaina Jumalan Poika sulkenut rukouksiinsa kun anoi: Isä anna heille anteeksi.

Jospa poikanne sydämessä nousi rukoushuokaus Jumalan puoleen. Varmaa vain on, että rakastava isä on tehnyt kaikkensa saadakseen lapsensa kotiin.

Saakoon raskas ristinne tulla niin Jumalan avulla kannetuksi, että se veisi Teidät lähemmäksi taivasta! "Muu vai voissa ei lohduta, Ei auta kuolon tuskissa, Ei päästä alta murheitten kuin läsnäolo Jeesuksen".

Sydämellisesti suruunne osaa ottaen

Juhani Kuurne
28 kenttäsairaalan pastori

Pekka Kinnunen

Kuullos pyhä vala, kallis Suomenmaa

Veteraanien muistelemaa

Oli marraskuun 30. päivä 1939. Kempeleen ampumaradalla oli joukko asevelvollisia tarkistamassa aseitaan. Heidän joukossaan oli hailuotolainen **Einari Lepistö**, joka nyt asuu Oulunsalossa. Einari kertoi, että ampumaradalle tuotiin vakava viesti: Sota on alkanut. Illan suussa asevelvolliset vietiin kuorma-auton lavalla Oulun kaupungin läpi. Kaupunki oli pimennetty. He ajoivat kirkkokatua Heinäpästä. Kirkkokatu oli väkeä täynnä, itkeviä ja kyseleviä ihmisiä. He aloittivat kuorma-auton lavalla laulun: "Kuullos pyhä vala, kallis Suomenmaa, sinuun koskea ei väkivalta saa". He ehtivät laulaa sen kolme kertaa ennenkuin ohittivat tuomiokirkon ja ajoivat silloille.

* * *

Oulunsalolainen **Kalle Korhonen** oli Raatteen tiellä rakentamassa piikkilankaesteitä. Majoituspaikkana olivat Parmavaaran talot. Rajavartiosto oli paikallaan. Evakuointia ei oltu vielä suoritettu. Rajavartiosta tultiin sanomaan, että nyt on lähdeävä, sillä viholliset tulevat. Komppaniapäällikkö, savolainen kapteeni Luostarinen sanoi: "Ei myö lähetä, meillä on hernepepata kiehumassa". Mutta herneelle ei ollut enää asiaa. Muuttamat saivat vielä haettua reppunsa Par-

mavaaran talosta. Kuulia tuli jo seinien läpi, kun reput siepattiin matalana.

Kalle Korhonen on osannut aina sanoa, kuka hyökkäsi Raatteen tiellä. Nämä pienet varmistusjoukot joutuivat perään-tymään, kunnes apuvoimat tulivat ja alkoi suomalaisten vastahyökkäys.

* * *

Kun tätä veteraanikirjaa alettiin koota, poistui keskuudestamme Oulunsalon veteraaneista vanhin **Jaakko Sarkkinen** 95-vuotiaana. Hänestä oli tarkoitus tehdä lehtihaastattelu, mutta ilmoitin toimittajalle, että se on liian myöhäistä, Jaakko on poistunut ajasta. Onneksi ehdin haastatella häntä myös hänen 95-vuotispäivänään. Jaakko Sarkkista oli yritetty saada lähtemään Saksan jääkäriksi alle 20-vuotiaana, mutta hän ei suostunut. Asevelvollisena hän oli varmistamassa Petsamon alueen rajaa ennen 1920 tahtunutta Tarton rauhaa. Talvisodassa tämä vanhempi ikäluokka ei ehtinyt etulinjaan, mutta jatkosodassa alusta saakka Jaakko oli mm. Kiestingissä sotapoliisina.

* * *

Veteraaneja haastatellessa huomaa heidän mieleensä jääneen jonkin aivan

erikoisen tapauksen, joka ei mielestä unohdu. Kaikilla heillä on omat tapauksensa. Tässä eräitä kuulemiani. Edesmennyt **Hannes Sommers** kertoi, että kesken kiivaan taistelun vihollinen heitti hänen syliinsä kranaatin ja siinä se oli vähän aikaa. Hän ehti sen heittää sivuun ja se räjähti vahingoittamatta.

Aarne Alatalo osallistui Suursaaren valloitukseen. Vihollinen avasi tulenjäällä hyökkäviä suomalaisia kohti. Aarne otti pikakiväärinsä ja yritti ampua rantaa kohti, mutta lukko oli jäässä. Aarne sulatti sen ainoalla mahdollisella tavalla toimittamalla tarpeensa lukon päälle ja alkoi ampua. Se todisti, että hermot piti-vät luotien vinkuessa ympärillä.

Jaakko Holappa muisteli Vuoksen ylitystä kesällä 1944. Sillat oli räjäytetty ja loput joutuivat perääntymään uimalla Vuoksen yli. Moni hukkui uimataidottomana tai vihollisen tulesa. Jaakko oli hyvä uimari ja hän piti reppua vieressä. Vihollisen luodit lävistivät repun ja Jaakko hellitti siitä otteensa ja pääsi ehyenä rantaan. **Aarne Sarkkinen** oli Helsingin ilmatorjuntapatteristossa jatkosodan loppuvaiheessa. Hän kertoi, että ammunta oli muutamina öinä niin jatkuvaa, että kuului vain yhtenäinen humina.

Jatkosodan viimeisinä päivinä **Heino Koskela** oli Viipurin ja Talin välillä Lavalan lohkolla. Muutama päivä ennen rauhaa tehtiin vanginsieppausyritys, jota harjoiteltiin hyvin. 70 metrin päässä oleva eteentyönnetty vartio oli määrä vallata ja ottaa vartiomies vangiksi. He olivat jo paikan edessä, mutta vartiomies huomasi heidän merkkinsä omalle tykistölle ja ehti juosta karkuun. Tykistö antoi keskityksen ja asemat vallattiin, mutta vankia ei saatu. Vielä aselepopäivänä vihollinen teki hyökkäyksen pienellä porulla. Jännitystä oli loppuun asti.

* * *

Niilo Lääkkö muisteli Lapin sodan ajalta Tornion seudun valtausta: Me emme olleet Torniossa, me marssittiin

ohi ja poikettiin Oravisaareen. Saksalainen teki yöllä vastahyökkäyksen. Minä ehdotin luutnantille, että mennään omaan porukkaan. Luutnantti sanoi, että mennään aamulla ja niin me jäimmä mottiin. Yksi poikamieni hakemaan venettä, mutta saksalainen ampui pikakiväärillä ja poika kaatui veteen.

Mutta ruotsalaiset rajavartiojoukot seurasivat toiselta puolelta tilannetta ja päättivät hakea suomalaiset pois 20 veneellä. Niin me päästiin Ruotsin puolelle. Oulunsalolaisia oli myös **Helmer Kokko**. Ne veivät meidät desinfioimistelttaan. Mutta kun sinne tuotiin ruotsalaisten haltuun joutuneita saksalaisiakin, niin meillähän tuli tappelu.

Saksalaiset vietiin pois ja ruotsalaiset sanoivat, että on ne kovia tappelemaan. Me sanottiin ilikurillaan, että päästääkää meidät Suomeen, me lähetään tappelemaan. Ruotsin kuningaskin kävi tervehtimässä, se vanha Kustaa. Kätteli jokaisen miehen ja ihmetteli, että kyllä te olette kauan kestäneet.

Marraskuussa Niilo Lääkkö ja Helmer Kokko pääsivät Tornion kautta kotiin ja sota oli heidän kohdallaan ohi.

* * *

Yli-listä kotoisin oleva Jaakko Rähkä kertoi oulunsalolaisen sotakaverinsa **Väinö Sarkkisen** kaatumisesta Uhtuan pohjoispuolella. Oli tiedossa, että vihollinen tekisi syysyönä 17.10.1943 läpimurron. Oma tykistö oli kuitenkin ampunut keskityksen ja hyökkäystä ei tullut. Olimme Sarkkisen kanssa viereisissä pesäkkeissä. Sarkkinen oli juuri ampunut pikakiväärillä muutaman sarjan, kun pesäkkeeseen tuli kranaatinheittimen täysosuma ja Sarkkinen kaatui. Otin hänen pikakiväärinsä ja yritin ampua sillä, mutta se oli myös rikkoutunut räjähdyksessä.

Sotien jälkeiset vuodet

Rintamamiesten asuttaminen Kempeleessä

Sotien jälkeisinä vuosina Suomessa ei tunnettu maatalouden ylituotantoa, sillä kotimainen maataloustuotanto ei riittänyt tyydyttämään kulutusta. Peltoa tarvittiin lisää ja sen raivaus oli yleisesti hyväksytty asia: puhuttiin maannälästä ja turpeeseen sitomisesta. Voi- ja viljavuorista puhuminen ja asutustoiminnan arvostelu alkoi vasta 1960-luvulla, jolloin asutustoiminnan vaikutukset alkoivat näkyä koko laajuudessaan.

Asutustoiminnan ja uudisraivauksen taustalla oli monia syitä. Rauhannehtojen seurauksena Suomi menetti suuren osan peltopinta-alastaan: lähes 35 000 itsenäistä maatilaa ja 26 800 hehtaaria peltoa. Kotinsa menettänyt karjalaisväestö, 420 000 ihmistä, oli asutettava ja lisäksi löydettävä paikka sodasta palaaville rintamiehille. Jotta tästä urakasta voitiin selviytyä, säädettiin keväällä 1945 maanhankintalaki ja joukko muita lakeja ja asetuksia, joiden nojalla ryhdyttiin suurisuuntaiseen asutustoimintaan kautta koko Suomenniemen.

Koska vain osalle siirtoväkeä ja rintamamiehiä voitiin osoittaa jokin "rappiotila" tai muutoin valmis tila asuttavaksi

vapaaehtoisin kaupoin, oli suuri osa uusista tiloista raivattava seurakunnilta, kunnilta, yhtiöiltä ja yksityisiltä pakkolunastetuille maille. Valtio tuli apuun luovuttamalla metsiään lisämaiksi.

Asutustoiminta Kempeleessä

Kempeleessä rintamamiesten asutustoiminta suuntautui Juurussuolle, jonka asuttaminen oli saanut alkunsa jo 1880-luvulla. Tuolloin alueelle muutti Heimo Kankaan kylähistoriikin mukaan kaksi perhettä: Jaakko Kurtti Kempeleen puoleiselle Länsisuolle ja Juho Bask Tyrnävän puoleiselle osalle Juurussuota. Vuosien saatossa Juurussuon asutus vähitellen laajeni raivaustoiminnan ansiosta. Varsinaisen kehityssysäyksen Juurussuo kuitenkin koki vasta 1950-luvun alussa, jolloin sitä ryhdyttiin asuttamaan uuden maanhankintalain nojalla. Juurussuolle perustettiin asutustiloja, joille muutti sekä rintamamiehiä että Karjalan siirtolaisia.

Heimo Kankaan kylähistoriikki kertoo tuolloin tulleista uusista asukkaista: Pirisistä, Heiskasista, Paldaniuksista ja Venäläisistä, jotka tulivat Savosta, keski-suomalaisista Myyryistä ja Liukkosista ja karjalaisista Puumalaisista ja Patrosista. Seppäset muuttivat Juurussuolle Suo-

Yrjö ja Ilta-Kaiho Puumalainen eivät ole katuneet muuttoaan Juurussuolle.

mussalmelta, Leppiluodot ja Tiekkarin Nestori Petsamosta, Peltokorvet Keski-Pohjanmaalta. Muita Juurussuolle tulijoita olivat Mäkelät, Mustoset, Närhet, Koivusaaret. Knuutiset, Jauhaiset, Immoset, Porkat, Kankaat, Nevalaiset, Karvoset ja Salminkosket. Muutamassa vuodessa Juurussuon kyläyhteisöstä tuli eri heimojen sekoitus, jossa suomen kielen murteet sekoittuivat kuin kielet aikoinaan baabelissa.

Kaikkiaan uusia tiloja perustettiin Juurussuolle 25, joista 22 Kempeleen kunnan alueelle ja kolme Tyrnävän puolelle.

Lapin kautta Juurussuolle

Ensimmäisten Juurussuolle muuttaneiden rintamamiesten joukossa oli Yrjö ja Ilta-Kaiho Puumalaisen perhe. Heitä ennen Juurussuolle olivat muuttaneet vain Liukkoset.

Puumalaiset ovat lähtöjään karjalaisia. Yrjö Puumalainen on syntynyt Ilomantsissa, kolmen kilometrin päässä Venäjän rajalta ja Ilta-Kaiho Puumalainen hieman etelämpää Simpeleeltä, rajan pinnasta hänkin.

Koska Ilomantsin Möhkössä, Yrjö Puumalaisen kotikylässä oli työttömyyttä, Puumalaisen vanhemmat muuttivat Suojärvelle, joka oli sotia edeltävänä aikana voimakkaasti kehittyvä paikkakunta Karjalassa.

Juurussuolle Puumalaisten tie kulki Lapin kautta. Suojärviset oli Talvisodan jälkeen evakuoitu Keski-Suomeen, jonne kantautui huhuja Lapin hyvistä työmahdollisuuksista. Yrjö Puumalainen päätti eräiden muiden suojärvisien kanssa lähteä pohjoiseen. Rakentaessaan välirauhan aikana käsivarren maantietä he panivat merkille, että töitä tehtiin suurella kiireellä. Syykin siihen selvisi: käydessään Rovaniemellä lomilla tienrakenta-

Yrjö Puumalainen ja uskollinen työtoveri kuvattuna kotipihalla vuonna 1952.

jat huomasivat paikan olevan täynnä saksalaisia.

Jatkosodan jälkeen Yrjö Puumalainen jäi metsätöihin Lappiin. Tervolan Osuuspankin johtajan kehotuksesta hän anoi rintamamiestilaa. Suunnitelmat kuitenkin romuttuivat kun tuli mahdollisuus lunastaa vaimon kotitila Simpeleeltä. Puumalaiset muuttivat Simpeleelle, mutta he eivät saaneetkaan lainaa tilan lunastukseen, jolloin suunta otettiin takaisin kohti Lappia, Turtolaan.

Yrjö Puumalainen kirjoitti Veikko Vennamolle tilanteestaan, anoi uudelleen oikeutta rintamamiestilaan ja sai sen.

Aluksi Puumalaisille tarjottiin talon paikkaa Länsi-Lapista. Ilmeisesti aavistellen tulevaa asutustoimintaa, metsähallituksen herrat olivat hakkauttaneet valtion metsiä. Niiden varaan ei suuren perheen tulevaisuutta voinut rakentaa. Yrjö Puumalainen totesi, että hän ei olisi saanut esitetystä 200 hehtaarin metsäpalstasta edes talonsa rakennuspuita. Lisäksi maat olivat niin sammaleisia, et-

tei niistä saanut raivaamalla kunnollista peltomaata.

Keskusteluissa asutusviranomaisten kanssa esitettiin vaihtoehtoista asutus-alueetta Oulun lähistöltä. Vuonna 1950 Puumalaiset kävivät katsomassa paikkaa Juurussuolla ja päättivät hakeutua sinne.

Juurussuon etuna Oulun läheisyys

Metsämiehenä Yrjö Puumalainen pani heti merkille, että puuta Juurussuolla oli riittämiin ainakin rakennustarpeiksi, ja alue oli lähellä kaupunkia, jossa oli nuorille työpaikkoja. Omaa kouluakin luvattiin. Sitä ei koskaan rakennettu, mutta useiden vuosien ajan Juurussuon supistettu kansakoulu toimi Puumalaisen pirtissä. Enimmillään koulussa oli 26 oppilasta. Oppilasmäärän vähentyessä, lapsia ryhdyttiin kuljettamaan Kempeleen kouluihin.

Puumalaisen asutustila, kuten useimmat muutkin Juurussuon asutustilat, rai-

vattiin yksityisten kempeläläisten omistamille maille. Vastineeksi entiset maanomistajat saivat valtion maita Sanginjoelta.

Puumalaisten muuttaessa Juurussuolle elettiin vuotta 1951. Ensimmäisenä vuonna rakennettiin tilan päärakennus ja seuraavana vuonna navetta. Koska Suomessa oli käynnissä mittava jälleerakennustoiminta, kaikista rakennusmateriaaleista oli puutetta. Ensi alkuun oli tyydyttävä yksinkertaisiin ikkunoihin. Kulkiessaan Lapin savotoilla Yrjö Puumalainen sai kuitenkin hankittua lisäla-
sit Ruotsin puolelta.

Ruotsalaiset kauppiat suhtautuivat ymmärtämyksellä suomalaisten vaikeuksiin ja tarjosivat luottojakin, mutta tullin kanssa piti olla hyvissä väleissä, jotta sai tavaran kuljetetuksi Suomen puolelle.

Maanhankintalain mukaan asutustilallinen teki ensi alkuun viiden vuoden hallintasopimuksen. Tuon viiden vuoden aikana oli rakennettava tilan rakennukset ja raivattava peltoa 10 - 15 ha.

Pellonraivaus Oy:n caterpillarit raivasivat pellot sen jälkeen kun puut ja pensaat oli poistettu. Työn jälki oli Puumalaisen mielestä kuitenkin usein kehnnon puoleista. Kantoja jäi jäljelle ja pieniä kantoja saatettiin kasata suurempien päälle. Kun parin vuoden kuluttua peltoon jääneet kannot olivat lahonneet, yksityinen maansiirtourakoitsija viimeisteli raivaustyön.

Juurussuon pellot olivat muuten hyviä kasvumaita, mutta hallat olivat tuttu vieras. Lisäksi Puumalaisen kotipellot osoittautuivat kivisiksi, mistä johtuen niitä pidettiin lähinnä laitumena. Naapurista

ostettu lisämaa oli laadullisesti parempaa kasvumaata.

Puumalaisten tilalla työt tehtiin ensi alkuun hevosella. Myöhemmin hankittiin viiden talon yhteinen traktori - Zetor, jolla tehtiin töitä vieraillekin.

Talkoohenki Juurussuolla oli voimakas. Tupailtoja pidettiin ja naapuriapua annettiin tarvittaessa. Työpäivät olivat pitkiä. Kun oli rakennettava alusta alkaen kaikki tilan rakennukset, raivattava pellot ja tehtävä maatalon työt, vapaa-aikaa ei juuri jäänyt. Monien isäntien oli käytävä vielä lisätienestissäkin muualla, jotta pystyivät elättämään perheensä ja huolehtimaan veloistaan. Niin myös Yrjö Puumalaisen, joka kulki talvisin savotoilla vuoteen 1966 saakka.

Nykyisin Puumalaiset asuvat kahdestaan raivaamallaan tilalla. Maat on myyty parin hehtaarin suuruista kotipalstaa lukuun ottamatta. Lapset ovat löytäneet ammattinsa muualta, pääasiassa kuitenkin Oulusta tai ympäristökunnista, joten heidän toiveensa nuorten työmahdollisuuksista kotiseudulla ovat toteutuneet. Muutenkaan he eivät kadu taannoista ratkaisuaan siirtyä asutustilalliseksi Juurussuolle.

Kun vielä 1960 -luvulla Juurussuota näivetti voimakas muuttoliike Ruotsiin, nyt kylän tulevaisuus näyttää valoisalta. Juurussuo on saanut uusia asukkaita ja uusia taloja rakennetaan. Vain muutama asutustila on jäänyt kylmäksi, toisin kuin useimmilla muilla sodan jälkeen rakennetuilla asutusalueilla.

Asevelihenkeä käytännössä Sohjanan ja Tetrilän asevelitalot

Asemasodan aikana rintamalla oli aikaa omaehtoiseen harrastustoimintaan. Korsujen kätköissä tehtiin ahkerasti puhdetöitä ajan kuluksi ja kotirintaman tarpeisiin. Sodanjohdossa pidettiin sotilaiden askarointia puhdetöiden parissa tervenä ajankuluna, mutta lisääntyneitä vapaa-aikaa päätettiin käyttää samalla laajemminkin hyödyksi: joukko-osastoille annettiin kehoitus rakentaa ns. asevelitaloja asunnottomille rintamamiesperheille.

- Olimme Kiestingissä syksyllä 1941 kun 13. kaasukomppanian toimistoon tuli divisioonan valvontatoimistosta kiertokirje, jossa komppanioita kehoitettiin asevelitalojen rakentamiseen, muistelee kaasukomppanian silloinen väpeli Antti Jarva.

- Komppanian päällikkö insinööri Luutnantti Laine tarttui heti toimeen ja käski irrottaa joukkueen verran miehiä tehtävää varten. Kiertokirjeen mukana divisioonasta tuli valmiit piirustukset ja ohjeet, joten meidän tarvitsi vain käydä käsiksi työhön ja löytää sopiva perhe, jolle talo luovutettiin.

- Katsoimme Sohjanan ja Kiestingin välimaastosta sopivan männikön ja ryhdyimme töihin. Rintamalle tuodulla sirkkelillä puut sahattiin hirsiksi ja kuljetettiin kuorma-autolla Kempeleeseen, Jarva kertoo.

Sohjanan asevelitalo on sisustettu sodan aikaisilla huonekaluilla. Kuvassa myös Jalmari Heikkisen sodanaikaisia puhdetöitä.

-Päätimme heti aluksi, että talon nimeksi tulee Sohjana, koska Sohjanassa oli käyty vastikään kovat taistelut.

- Perheen valintakaan ei tuottanut suuria vaikeuksia. Uusi koti päätettiin rakentaa Heikki Hentilän monilapsiselle perheelle, joka asui pienessä neliseinäisessä mökissä. Luovutukselle asetettiin kuitenkin yksi ehto: Hentilöiden oli mentävä vihille, sillä vihkimättömälle parille ei taloa haluttu luovuttaa. Hentilät kävivät vihillä, joten muodollinenkin ehto täyttyi.

Sohjanan asevelitalo on siirretty Kempeleen museoalueelle, jossa se kertoo olemassaolollaan suomalaisesta asevelihengestä. Rakennuksen edustalla Aarne Tölli, vas. ja Antti Jarva.

Antti Jarva sai komennuksen 7.2. 42 Uhtualle eikä ollut sen jälkeen mukana talonrakennushankkeessa, joka eteni kaasukomppanian voimin rivakasti. Talon rakentamista varten kempeleläisille Väinö Hiltuselle, Antti Raappanalle, Kauko Etelälle, Matti Annolalle ja Lauri Holmalle myönnettiin kymmenen vuorokauden loma.

Hentilät saivat lahjoituksena lisäksi parin hehtaarin suuruisen tontin nykyisen Shellin huoltoaseman takana olevalta alueelta, radan varresta, johon uusi talo pystytettiin. Talon mukana rintamalta tulivat myös hirret navetan rakentamiseksi.

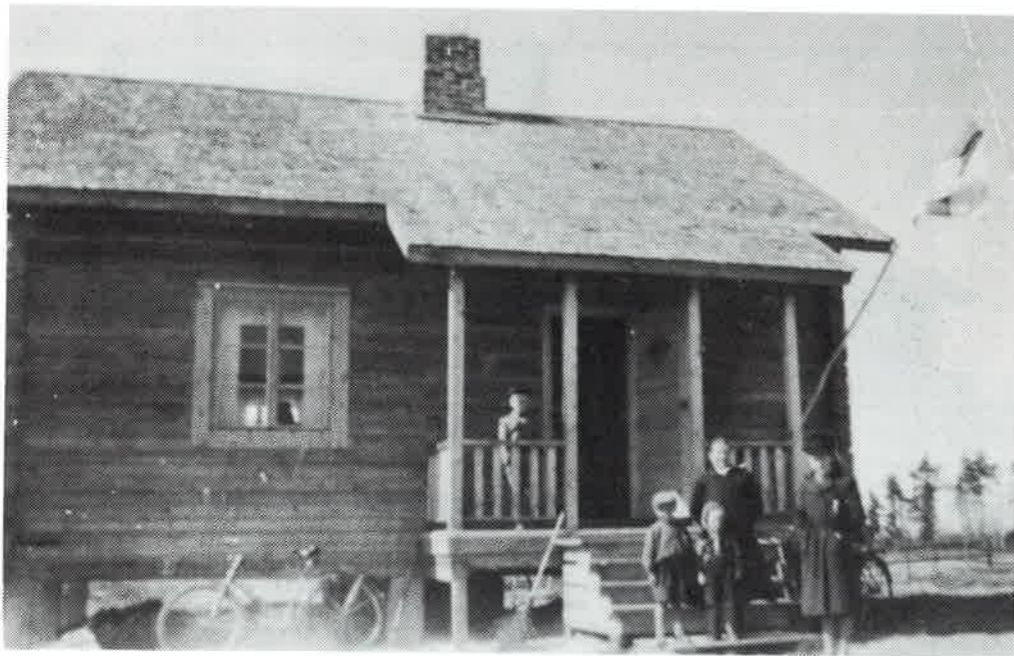
Armeijan laadittujen piirustusten mukaisesti rakennetussa talossa oli tupa ja kamari. Asuinpinta-alaa oli runsaat 60 neliometriä. Vaikka talo ei ollut nykyajan vaatimusten mukaisesti suuri, se täytti hyvin silloiset vaatimukset.

Kaasukomppanian lisäksi talkootyötä tehtiin myös Kempeleessä, jossa rakentamiseen liittyvistä järjestelyistä kantoi suurimman vastuun Tuomas Holma.

Sohjanan asevelitalon valmistuttua vuonna 1943 pidettiin juhlat, joissa kapteeni Lauri Isola Oulunsalosta ja Martti Holma Kempeleestä puhuivat, lottien hoitaessa kahvitarjoilun.

Hentilöitten kuoltua ja lasten muutettua Ruotsiin, Sohjana oli toistakymmentä vuotta asumattomana. Talo myytiin uudelle omistajalle, joka aikoi siirtää sen ja muuttaa huvilaksi. Tällöin veteraanit päättivät tarttua asiaan. He kääntyivät Kempeleen kunnanjohtajan puoleen ja pyysivät avustusta rakennuksen ostamiseksi ja siirtämiseksi museoalueelle.

Avustus saatiin ja veteraanit ryhtyivät tuumasta toimeen. Työtä haittasi jonkin verran sateinen kesä, joka turvotti seinähirsiiä ja hidasti työtä. Rakennus kuitenkin valmistui suunnitelmien mukaisesti ja vuonna 1989 Sohjanassa vietettiin toistamiseen tupaantuliaisia.

Tetrilän asevelitalo vasta valmistuneena ja juhlaliputettuna.

Tetrilä Oulunsaloon

Vuosi Sohjanan rakentamisen jälkeen rakennettiin Tetrilä Oulunsaloon.

- Olimme talvella 1943 Vaaralassa Uhtuan lähellä kun saimme kehotuksen ryhtyä asevelitalon rakentamiseen, kertoo 27. kaasukomppaniassa palvellut Lauri Moilanen.

- Kaadoimme tukit Vaaralassa, josta ne kuljetettiin Hyrynsalmelle, sieltä edelleen junalla Kempeleeseen ja Kempeleestä hevosella Otto Sikiön sahalle Kyläpuolelle.

Sen jälkeen kun tukit oli sahattu viiden ja puolen tuuman pelkoiksi talon rakentamisesta vastasivat sotilaat. Lauri Moilasan mukaan Uhtualta lähti rakentajia Oulunsaloon kahdessa erässä. Moilanen itse oli mukana toisessa erässä, jossa hänen lisäkseen olivat oulunsalolaiset Heikki ja Antti Sarkkinen, Ville Jääskö ja Reino Nauska.

- Lähdimme Uhtualta matkaan helmikuun 9. päivänä 1943 ja palasimme takaisin yksikköömme huhtikuun 16. päivänä. Tuossa vaiheessa olimme saaneet niin talon kuin navetankin salvetuksi tasaker-taan.

Tetrilän asevelitalon varsinaisena puuhamiehenä oli Moilasan mukaan majuri Mauri Lehtosaari, joka palveli 3. divisioonan esikunnassa. Oulunsalossa töiden edistymisestä vastasi "Säikkä" Ervasti.

Uusi talo luovutettiin Kalle Korhoselle, joka oli vammautunut sodassa ja jonka perheellä ei ollut omaa asuntoa. Nimi Tetrilä juontui Tetrivaarasta, jossa kaasukomppania oli käynyt kovat taistelut.

Oulunsalon asevelitalon tupaantuliaisia vietettiin helluntaina, kesäkuun alussa 1944.

-Olin yksikköni edustajana mukana tupaantuliaisjuhlassa, jossa majuri Lehtosaari piti puheen. Lotat olivat järjestäneet ruoka- ja kahvitarjoilun Eskonsipolle.

- Kun palasin takaisin joukko-osastooni Uudenkirkon Halilaan, alkoi viikon kuluttua Neuvostoliiton suurhyökkäys Kannaksella, muistaa Moilanen, joka on ainoa elossa oleva asevelitalon rakentaja.

Tetrilä on edelleen pystyssä Vihiluodon tien varressa, mutta siinä ei enää asuta. Talon omistaja, sotainvalidi Kalle Korhonen kuoli lokakuussa 1993.

Rintamamiesveteraanien Kempeleen-Oulunsalon osasto

Kempeleen-Oulunsalon rintamamiesteveteraanien osaston toiminta alkoi vuonna 1967, jolloin perustettiin Kempeleen Rintamamiesveteraanien osasto. Toiminta kuitenkin lopahti alkuunsa.

Maaliskuussa 1974 yritettiin herättää uinuvaa yhdistystä uudelleen henkiin piirin puheenjohtajan ja sihteerin avulla, valittiin uusi johtokuntakin, mutta sekään ei vielä johtanut toiminnan viriämiseen. Elettiin aina vuoteen 1977 saakka, jolloin aloitettiin rintamamiesten järjestötoiminta yhdessä oulunsalolaisten kanssa. Oulun osastoon aikaisemmin kuuluneet oulunsalolaiset siirtyivät tällöin uuteen osastoon, joka samalla rekisteröitiin.

Vuosikokouksessa 1977 valittiin uuteen johtokuntaan valittiin puheenjohtajaksi Eelis Järvenpää ja sihteeriksi Alpo Pehkonen. Järvenpään jälkeen osaston puheenjohtajana toimi Väinö Silvennoinen vuosina 1978 - 85. Hänen jälkeensä on puheenjohtajana ollut Matti Remes. Sihteereinä ovat toimineet Pehkosen lisäksi Alpo Puhakka, Matti Rautio, Paavo Pulli, Sulo Mäkinen, Hannes Törmänen ja Paavo Kaarela.

Merkkitapaus osaston historiassa oli oman lipun saaminen 6. helmikuuta 1984. Kesäleirillä 26.6. 1987 luovutettiin viirit 32:lle 70 vuotta täyttäneelle veteraanille. Samassa tilaisuudessa 26 Lapin sodassa

ollutta veteraania vastaanotti Lapin sodan muistosoljen.

Osasto on tehnyt ahkerasti matkoja, usein kolmekin kertaa vuodessa. Matkojen aikana ovat tulleet tutuiksi niin Ikaalisten Kylpylä kuin Kuusamon Tropiikkikin. Kotimaan ohella on vierailtu myös naapurimaassa.

Kun Hylkykaria ryhdyttiin rakentamaan, osaston jäsenet olivat osaltaan edistämässä hanketta. Toimintakertomuksissa vuosilta 1977-78 tosin todetaan, että Kempeleen ja Oulunsalon veteraanit olivat käyneet laiskasti talkoissa. Moite ei koskenut silti kaikkia, sillä ahkerimmat olivat käyneet traktorinkin kanssa ja saaneet siitä kiitosta. Liekö asiaan vaikuttanut Oulunsalon kunnan haluttomuus myöntää Hylkykarille rakennuslupa?

Hylkykari on sittemmin muodostunut keskeiseksi kesäaikaiseksi toimintakeskukseksi osaston toiminnassa.

Osasto järjesti Hylkykarissa jumppaleirin heinäkuussa 1980, jossa oli mukana 60 veteraania, heistä naisia kolmasosa. Ohjelmassa oli mm. kuntovoimistelua ja lääkärin luentoja. Vihiluodon terveyskeskus oli mukana järjestelyissä. Siitä lähtien on tullut tavaksi järjestää Hylkykarissa joka kesä veteraaneille ja heidän puolisoilleen kolmipäiväinen virkistys- ja kuntoleiri. Myöhemmin mukaan on tullut veteraaneja muistakin osastoista.

Kempeleen-Oulunsalon rintamamiesveteraanien osasto järjestää joka kesä virkistys- ja kuntoleirin jäsenilleen Hylkykarissa. Kesällä 1993 otetussa kuvassa mukana myös kuntien ja seurakuntien edustajia.

Yhdistys on saanut tukea toiminnalleen molemmilta kunnilta, seurakunnilta, Oulun Seudun Sähköltä, Oulunsalon jakokunnalta ja Lions-järjestöltä. Kesko on tukenut toimintaa joulupaketein. Varoja toiminnan järjestämiseen on saatu myös omaehtoisen toiminnan avulla.

Osasto on järjestänyt tanssi-iltamia, arpajaisia ja myyjäisiä. Veteraanin Joulua on myyty vuosittain piirin velvoittama määrä ja saatu siitä osaston kassaan asiaankuuluva osuus. Myös osaston jäsenet ovat tukeneet lahjoituksin toimintaa. Mainittakoon, että puheenjohtaja Matti Remes lahjoitti vuonna 1987 hirvenkaatolupansa osastolle, jolloin saatiin lihanmyynnillä tuloa 4.472 markkaa. Rahaa on hankittu myös pitämällä mainostarreja veteraanien autojen takaikkunoissa.

Kempeleen-Oulunsalon Rintamamiesveteraanien toiminta on nykyisin vireää. Eräänä näkyvänä osoituksena siitä on tä-

mäkin veteraanimatrikkeli, jonka alullepanijana osasto on ollut.

Oulun Sotaveteraanit ry

Yleinen mielipide maassamme ei arvostanut sotien jälkeen pitkiin aikoihin sotiin veteraanien tekemää työtä ja antamia uhrauksia isänmaamme hyväksi. Sitä kuvaa hyvin maamme pääministerin vastaus 1960-luvun lopulla veteraanijärjestöjen edustajille heidän tehdessään ehdotuksia veteraanien elinolojen parantamiseksi. Vastaus kuului: "Miksi menitte sinne?"

Veteraanien järjestötoiminta alkoi asuntokysymysten merkeissä. Kuten useissa muissakin suurissa asutuskeskuksissa niinä aikoina, kutsuttiin Oulussa veteraaneja 28.3.1960 keskustelemaan asuntoasioista. Samassa tilaisuudessa päätettiin perustaa Oulun Seudun Rintamamiesten Asuntoyhdistys, joka liittyi Rintamamiesten Asuntoliittoon. Kun liiton nimi muutettiin Sotaveteraaniliitoksi, tuli yhdistyksestä Oulun Sotaveteraanit r.y.

Yhdistys toimi heti alusta reippaasti. Oulussa rakennettiin asuntoja vaille oleville veteraaneille kaikkiaan seitsemän osaketaloa. Jäsenistön virkistäytymistoimintaa varten rakennettiin maja Posiolle Livojärven rannalle. Pitkästä matkasta johtuen siitä kuitenkin luovuttiin ja rakennettiin uusi Vapaussoturien Rintamamieskoti -nimisestä tilasta ostetulle tontille Oulunsa-

lossa. Tämä Koivukarin maja on ollut monipuolisessa käytössä.

Asuntoasiain lisäksi tuli tarve moniin muihin toimintoihin. Oulun Sotaveteraanit r.y:n säännöissä on yhdistyksen tarkoitukseksi määritelty: "paikallisena jäsenyhdistyksenä hankkia ja antaa veljesapua ja -huoltoa sekä henkilötukea sosiaalisiin, terveydellisiin tai taloudellisiin vaikeuksiin joutuneille sotaveteraaneille sekä heihin rinnastettaville henkilöille ja heidän perheilleen sekä edelleen järjestää ja turvata heille tarpeellinen sosiaalinen huolto, ylläpitää yhteenkuuluvaisuuden tunnetta ja yhteisvastuuhenkä sotaveteraanien keskuudessa kuin myös valvoa ja edistää ammatillisia, yleisiä taloudellisia tai yhteiskunnallisia etujaan."

Edellä mainittuihin päämääriin pyrittäessä hallituksen apuna on useita toimikuntia. Niiden tehtävät ovat:

- Hengellinen toimikunta järjestää hengellisiä tilaisuuksia ja leirejä sekä huolehtii seppelepartioista veteraaniveljien siunaustilaisuuksissa

- Kuntoutustoimikunta huolehtii sekä kuntoutusasioista että liikunnasta.

Valtiovallan ja kaupungin myötävaikutuksella kuntoutus on päässyt hyvään vauhtiin. Kaupunki on suhtautunut erittäin myönteisesti myös omakohtaiseen kuntoutukseen järjestämällä viikottaiset kuntajumppatilaisuudet.

Oulun Sotaveteraanien maja Oulunsalon Koivukarissa on veteraanien ahkerassa käytössä.

-Virkistystoimikunta huolehtii mm. juhlatilaisuuksista, Arinan päivätansseista, Haaparannan matkoista, ruska- ja hiihtoretkistä sekä ulkomaanmatkoista.

-Kuoro on toiminut vuodesta 1986 alkaen. Tämä noin 50 -miehinen kuoro toimii ahkerasti ja on juhlistanut monia yhdistyksen järjestämiä tilaisuuksia.

-Veljestukitoimikunnan työ käy vuosi vuodelta yhä tärkeämmäksi veteraanien keski-ikänsä noustessa. Tavoitteena on yksinäisten ja huonokuntoisten veteraanien elämänlaadun parantaminen. Avainalueita ovat yksinäisyyden torjunta, kotona asumismahdollisuuksien tukeminen ja itsemääräämisoikeuden säilyttäminen.

-Naisjaosto huolehtii eri tilaisuuksissa tarjoilusta, järjestää myyjäisiä ja osallistuu messuille. Naisjaostolla on myös keskeinen merkitys sisar- ja veljestilaisuuksien järjestelyssä. Jaoston jäsenet palvelevat myös oululaisia, kempeleläisiä ja oulunsalolaisia hiihtelijoita keväthankien aikaan Koivukarin majalla.

Edellä olevan perusteella yksityisellä jäsenellä on halutessaan mahdollisuus osallistua vuodessa jopa yli sataan yhdistyksen eri tilaisuuteen.

Kempeleessä keskusteltiin aikanaan sotaveteraaniiyhdistyksen perustamisesta paikkakunnalle. Kuitenkin katsottiin parhaaksi liittyä Oulun Sotaveteraanien jäseneksi. Nyt voidaan kokemuksen perusteella todeta, että ratkaisu oli hyvä ja oikea. Yhdistyksen jäsenmäärä on nykyisellään noin 1300. Kempeleläisiä ja oulunsalolaisia heistä on noin 80. He ovat olleet joka suhteessa tasa-arvoisia oululaisten kanssa. Kempeleläisillä on ollut edustus yhdistyksen hallituksessa. Jalmari Heikkinen on toiminut siinä toistakymmentä ja Atte Autio kuusi vuotta.

Kuluneet 33 vuotta ovat osoittaneet yhdistyksen perustamisen olleen tarpeellinen veteraanien moninaisten asioiden hoitamiseksi ja yhteishengen luomiseksi. Tähän kaikkeen on tarvittu sitkeää työtä ja yksimielisyyttä. Yleinen mielipide on muuttunut hyvin myönteiseksi ja veteraanien tekemälle työlle isänmaamme parhaaksi annetaan sille kuuluva arvostus.

Kempeleen sotainvalidien toiminnasta

Sotainvalidien Veljesliiton tavoitteita toteuttamaan perustettiin eri puolille Suomea paikallisosastoja. Paikallisosastojen toiminnassa korostuivat paikallisten olosuhteiden aiheuttamat ongelmat. Käivattiin keskinäistä kanssakäymistä ja haluttiin auttaa sodanjälkeisissä vaikeissa olosuhteissa eläviä sotainvalidiveljiä. Koettiin tärkeäksi sanonta: "Veljeä ei jätetä."

Kempeleen sotainvalidit kokoontuivat osaston perustavaan kokoukseen 10.10.1949. Läsnä oli kymmenen jäsentä. Osaston puheenjohtajaksi valittiin Tauno Mononen ja sihteeriksi Kalle Peltomaa. Edellämmainittujen lisäksi ensimmäiseen johtokuntaan kuuluivat: Vaito Ojansuu, Sigurd Kälkäinen ja Aarne Multasniemi. Kun oli hyväksytty liiton säännöt, kaavailtiin osaston toimintaa. Päätettiin kokoon-tua kuukausittain ja valittiin erityinen huvitoimikunta, jonka tehtäviin kuului järjestää pikkujoulut ja muutkin juhlat, ja niihin kutsuttaisiin ulkopuolisiakin. Näin osasto halusi tehdä toimintaansa pitäjällä tunnetuksi ja samalla kartutettiin osaston kassaa keräämällä juhlista pääsymaksu.

Osaston ensimmäisestä kokouksesta lähetettiin kirje seurakunnan kirkkoherrelle. Kirjeessä muistutettiin sotainvalidien hengellisen toiminnan tarpeellisuudes-

ta. Syksyn -49 ja kevään -50 aikana pidettiin kirkkotilaisuuksia, joissa oli pappeja puhujana seurakunnan naapuripitäjistäkin. Näissä kerättiin kolehti sotainvalidien työn tukemiseksi. Itsenäisyyspäiväksi -49 huvitoimikunta järjesti merkittävän juhlan Kempeleen Nuorisoseuran talolle. Ohjelmassa oli mm. JR. I:n soittokunta, kirkkokuoro lauloi, oli yksinlaulua ja lausuntaa. Juhlapuhujana oli V. Hintikka Oulusta. Yleisöä oli runsaasti, tilaisuuden sanottiin olleen "Isänmaallisen hengen sytyttämän".

Sotainvalidit koettivat kartuttaa kassaan- sa pitämällä kioskia ja työmaaruokalaa, joka aika ajoin tuottikin hyvin. Kerättiin viljaa ja perunaa. Johtokunta suunnitteli myytävänä olleen Holapan sahan ja myllyn osto. Tiedusteltiin Oulun liikepankeilta lainaa, takaajakin saatiin. Ostohankkeesta kuitenkin luovuttiin. Helmikuun kokouksessa -50 perustettiin ns. huoltorahasto ja siihen siirrettiin aluksi 25 000 mk. Rahastoa päätettiin vuosittain kartuttaa ja siitä annettiin avustuksia ja lainoja vaikeissa olosuhteissa eläville jäsenille.

Johtokunnan kokoukseen 4.12.49 oli kuulutettu naisia kokoon naisjaoston perustamista varten. Heitä ei tullut kokoon tarpeellista määrää ja päätettiin asia ottaa uudelleen esille seuraavassa kokouksessa. Naisjaosto toimikin sitten vuoden verran, mutta he päättivät kokouksessaan

Huhtikuussa 1993 Kempeleen sotainvalidit pääsivät muuttamaan omaan taloon, jossa on turvallista viettää elämän ehtoota.

4.2.-51 "vähäksi aikaa" lopettaa toimintansa. Sotainvalidien johtokunta kirjasi pöytäkirjaansa; "Jospa hetken levättyään naiset voivat uusilla voimilla rinta rinnan sotainvalidien kanssa tehdä taivalta myrskyisellä maailman merellä kohti tuntematonta tulevaisuutta."

Johtokunta kokoontui 31.1.-53 kahvila Sampoon käsittelemään alaosaston liittymistä Oulun osastoon. Kutsuttiin koolle yleinen kokous ja päätettiin kutsua Oulun osaston puheenjohtaja ja sihteeri selostamaan liittymisasiä. Tarpeelliset tiedot saatuaan kokous päättikin helmikuun 28. päivänä -53 liittämään Kempeleen osaston Oulun osastoon.

Ouluun liittyneenäkin Kempeleen kyläosaston toiminta on ollut suhteellisen itsenäistä. Oulun osasto on tukenut taloudellisesti kyläosastomme toimintaa ja olemme saaneet sieltä juhliimme ohjelma-apua. Kempeleen kyläosasto on alueellaan jär-

jestänyt syyskeräyksiä. Tässä toiminnassa olemme saaneet apua paikallisilta Lions-veljiltä ja Oulun varuskunnalta. Jäsentemme yhteiset retket ja pikkujoulut ovat olleet suosittuja. Lisäksi olemme osallistuneet Oulun osaston retkeily- ja virkistystoimintaan. Kempeleen kyläosastossa on jäseniä 23. Yhdysmiehenä kyläosastomme alueella vuoden 1972 toimi Martti Ihalainen. Vuodesta 1976 alkaen kyläosaston puheenjohtajana on ollut Aarne Tölli. Hän on ollut usean vuoden ajan myös Oulun osaston johtokunnan jäsen.

Aarne Tölli

Sotainvalidien Veljesliiton Oulunsalon osasto

Talvisodassa vammautui 43 500, jatkosodassa 145 000 ja Lapin sodassa 2 900 sotilasta. Vammautuminen oli monille raskas kokemus ja paluu entisiin työtehtäviin vaikeaa. Kun sodasta selvinneen kansan kaikki resurssit oli keskitettävä suurten sotakorvausten maksamiseen ja siirtolaisten asuttamiseen, toiveet ja mahdollisuudet sodissa vammautuneiden auttamiseen olivat heikot. Tarvittiin sen vuoksi sotainvalidien omaehtoista toimintaa avun tarpeessa olevien veljien auttamiseksi.

Sotainvaliditoiminta sai maassamme alkunsa jo välirauhan aikana 1940, jolloin perustettiin paikallisosasto mm. Ouluun. Valtakunnallinen Sotainvalidien Veljesliitto piirijärjestöineen perustettiin vuonna 1943. Paikallisosastojen perustamisessa päästiin kuitenkin vauhtiin vasta sotien jälkeen, jolloin niitä perustettiin ahkerasti eri puolille maata.

Sotainvalidien Veljesliiton Oulunsalon osaston perustava kokous pidettiin Oulunsalon kunnantalolla 5.4.1946. Kokouksessa oli paikalla Sotainvalidien Pohjois-Pohjanmaan piirin toiminnanjohtaja Viljo Sikkiö, joka esitteli liiton toimintaa ja toiminnan tarpeellisuutta. Kokouksessa, jossa oli mukana 16 sotainvalidia, päätettiin perus-

taa Oulunsalon osasto ja merkittiin jäseniksi paikalla olleet veljet.

Osaston ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin kokouksen koollekutsunut opettaja Jaakko Piihola ja muiksi johtokunnan jäseniksi Arvo Ervasti, Eino Koivisto, Aarne Jääskö ja Antti Palvalehto sekä varajäseniksi Kalle Korhonen, Heino Metso, Eino Kukkonen ja Veikko Väisänen. Osaston jäsenmäärä nousi pian perustamisen jälkeen 32 jäseneseen.

Varojen hankkimista varten osasto perusti kaksi huvitoimikuntaa, toisen Kirkonkylään ja toisen Salonpään. Huvitoimikunnat toimivatkin reippaasti, sillä jo vuoden 1947 aikana järjestettiin 28 iltamaja tanssitilaisuutta.

Oulu Oy:n suosiollisella myötävaikutuksella sotainvalidit rakensivat talkoilla 1947 tanssilavan Varjakkaan, mutta syrjäisestä sijainnista johtuen siitä ei saatu kannattavaa.

Oulunsalon lentoaseman rakennustöiden alkaessa vuonna 1950 Sotainvalidien osasto sai työmaaruokalan pito-oikeuden. Kun lentokenttä valmistui, sotainvalidit saivat ylläpitääkseen myös lentoaseman baarin. Baaritoimintaa jatkettiin lentoasemalla vuoteen 1973 saakka, jolloin uusi lentoasemarakennus valmistui. Ravintolatoiminnan laajennuttua ja ravintolan saadessa anniskeluoikeudet, ravintolatoimin-

Sotainvalidien Oulunsalon osaston johtokunta 1993. Vasemmalta Pauli Santaniemi, Janne Ulander, Kaarlo Sarkkinen, Matti Hintsala, Eino Koivisto, Johan Saarela, Eino Korpi ja Kaarlo Korpela. Poissa on Niilo Toikka.

nan jatkaminen katsottiin pienelle osastolle liian suureksi urakaksi ja siitä luovuttiin.

Osaston lähes neljännesvuosisadan kestänyt liiketoiminta oli alun vastoin käymisten jälkeen tuloksellista ja kannattavaa. Jäsenistölle liiketoiminnasta oli sekä taloudellista että sosiaalista hyötyä. Osasto voi näin saamiensa tulojen turvin avustaa vaikeuksissa olleita invalidiperheitä ja myöntää viljelys-, rakennus-, opinto- ja yrityslainoja jäsenilleen. Lisäksi liiketoiminta tarjosi työtä monille invalidiperheille.

Liiketoiminnan, huoltotyön ja lakisäästeisten asioiden hoidon ohella osasto on harjoittanut aktiivista virkistystoimintaa jäsentensä hyväksi. Osasto on tehnyt retkiä koti- ja ulkomaille sekä osallistunut aktiivisesti piirin juhliin.

Osasto on saanut tukea toiminnalleen Oulunsalon kunnalta ja Oulunsalon seurakunnalta. Vuosittaisten Si-keräysten jär-

jestämisessä on paikallinen Lions -klubi ollut varuskunnan kanssa tarpeellisenä apuna.

Vuonna 1970 Oulunsalon osasto sai työtään tukemaan myös naisjaoston. Naisosasto on järjestänyt ompeluiltoja, osallistunut myyjäisiin ja avustanut osaltaan Si-keräysten järjestämistä. Jaoston puheenjohtajina ovat toimineet Elma Väisänen, Elsa Toikka ja Hulda Juntunen.

Sotainvalidien Veljesliiton Oulunsalon osaston puheenjohtajina ovat toimineet Jaakko Piuholta, Eino Koivisto, Heikki Ervasti, Antti Palvalehto, Sulo Hakko, Kalle Korhonen, Niilo Toikka, Kaarlo Korpela ja Veikko Väisänen.

Veteraanimatrikkelissa käytettyjä lyhenteitä

Adj	adjutanti
Ajom	ajomies
AK	armeijakunta
AKE	armeijakunnan esikunta
alik	alikersantti
Alil	aliluutnantti
Au	aliupseeri
AutoJ	autojoukkue
AutoK	autokomppania
AV	asevarikko
D	divisioona
DE	divisioonan esikunta
E	esikunta
ELK	eläinlääkintäkomppania
Ellääkau	eläinlääkintäaliupseeri
Ellääkm	eläinlääkintämies
Er	erillinen
ErP	erillinen pataljoona
ErPsK	erillinen panssarikomppania
ev	eversti
evl	everstiluutnantti
HK	huoltokomppania/huoltokeskus
HLeLv	hävittäjälentolaivue
HRR	Hämeen ratsurykmentti
Hs	heimosota
It	ilmatorjunta
ItPsto	ilmatorjuntapatteristo
Iv	ilmavalvonta
Joukkjoht	joukkueenjohtaja
JP	jääkäripataljoona
1/JP 4	jääkäripataljoona 4:n 1. komppania
JR	jalkaväkirykmentti
JPr	jääkäriprikaati

Js	jatkosota
Jsp	joukkosidontapaikka
Jv	jalkaväki
JvKoulK	jalkaväen koulutuskeskus
Jääk	jääkäri
K/kompp	komppania
Kapt	kapteeni
KEK	kaatuneiden evakuoimiskeskus
Kenrl	kenraali
Kers	kersantti
Kev	kevyt
KHevS	kenttähevossairaala
Khj	kentänhuoltojoukkue
Kivm	kiväärimies
Kivrjoht	kivääriryhmän johtaja
KK	konekivääri
KKK	konekiväärikomppania
Kkm	konekiväärimies
KmK	kuormastokomppania
Kom	komentaja
Korp	korpraali
Kpk	kenttäpostikonttori
Kp	konepistooli
Kpääll	komppanian päällikkö
Krh	kranaatinheitin
KrhK	kranaatinheitinkomppania
KS	kenttäsairaala
Ks	kansalaissota
KssK	kaasusuojelukomppania
KTR	kenttätykistörykmentti
1./IKTR4	kenttätykistörykmentti 4:n I patteriston 1 patteri
Kulj.E	kuljetusesikunta
Kväöp	komppanian väepeli
LejKoulK	lentojoukkojen koulutuskeskus
LeLv	lentolaivue
LeRy	lentorykmentti
LeV	lentovarikko
LentoV	lentovarikko
Liikk.	liikkuva
LinP	linnoituspataljoona
Lkp	liikekannallepano
Lo	lohko
Ls	Lapin sota
Ltn	luutnantti
LR	Lapin ryhmä
Lääkau	lääkintäaliupseeri
LääkJ	lääkintäjoukkue
Lääkm	lääkintämies
Maj	majuri
MittPtri	mittauspatteri

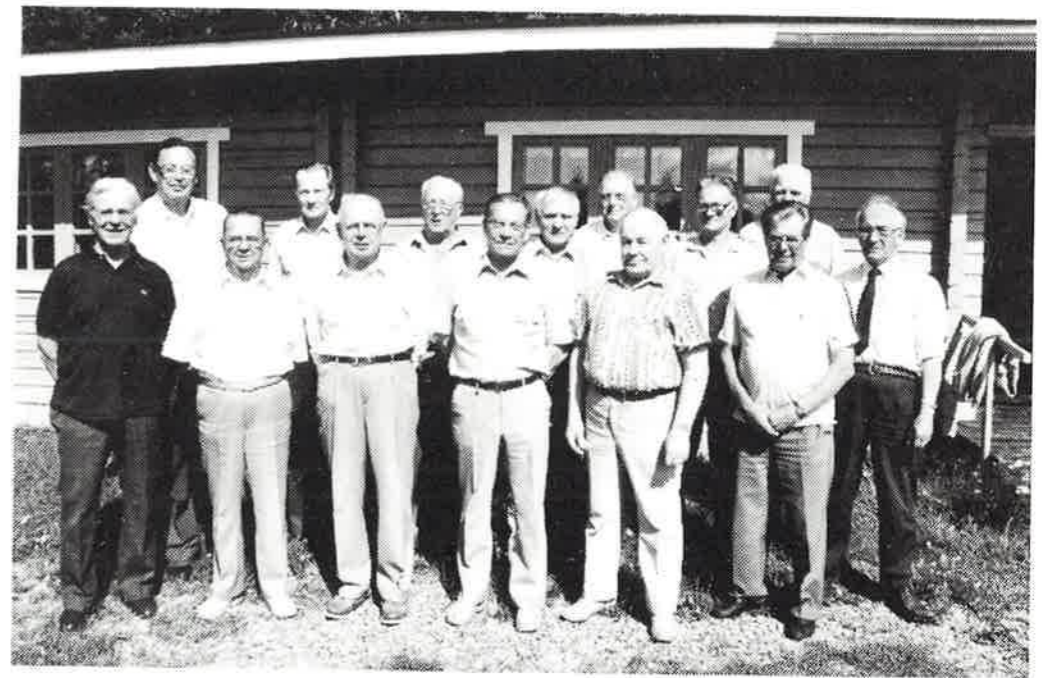
MuonaV	muonavarikko
Os	osasto
OsP	osasto Pennanen
P	pataljoona
PE	pääesikunta
PionP	pioneeripataljoon
PM	päämaja
Pohm	Pohjanmaan
PPK	polkupyöräkomppania
PsJP	panssarijääkäripataljoona
Pr	prikaati
PrW	prikaati Wuokko
Ps	panssari
PsPr	panssariprikaati
P-SR	Pohjois-Suomen Ryhmä
Pst	panssarintorjunta
Psto	patteristo
Ptri	patteri
Ptripääll	patterinpäällikkö
R/Rykm	rykmentti
Rak	rakuuna
Rask	raskas
RautK	rautatiekomppania
RKK	radankorjauskomppania
Res	reservi
Rjoht	ryhmänjohtaja
RjK	rajajääkärikomppania
RjP	rajajääkäripataljoona
RK/RKK	rintamakomennuskunta
Rs	raskas
RT	rannikkotykistö
RTR	rannikkotykistörykmentti
RvPr	ratsuväkiprikaati
SissiK	sissikomppania
Sk	suojeluskunta
Skp	suojeluskuntapiiri
SPolK	sotapoliisikomppania
SotaS	sotasairaala
Sotmest	sotilasmestari
Sp	sotilaspiiri
Stm	sotamies
Sv-leiri	sotavankileiri
Talau	talousaliupseeri
TalK	talouskomppania
TiedOs	tiedusteluosasto
TienRK	tienrakennuskomppania
Tj	tulenjohtue
TK	torjuntakomppania
Ts	talvisota
Tst	taistelu(t)

Tstläh	taistelulähetti
TykK	tykkikomppania
TykKoulK	tykistökuolustuskeskus
TyöK	työkomppania
Täyd	täydennys
TäydP	täydennyspataljoona
Ups	upseeri
URR	Uudenmaan Rakuunarytkmentti
VaatK	vaatetuskomppania
VK	viestikomppania
Vm	viestimies
Vs	vapaussota
Vänr	vänrikki
Vääp	vääpeli
Ylik	ylikersantti
Ylil	yliluutnantti
Yliv	ylivääpeli

Matrikkelitietojen kerääjät

Atte Autio
 Leo Brunni
 Aappo Ervasti
 Elli Gallén
 Oiva Hakko
 Onni Heiskanen
 Johannes Hyvönen
 Tauno Isteri

Antti Jarva
 Antti Junttila
 Paavo Junttila
 Antti Jäminki
 Paavo Kaarela
 Heimo Kangas
 Erkki Kerttula
 Esko Korhonen
 Jaakko Korhonen

Matrikkelitietojen kerääjät koolalla Oulun Sotaveteraanien majalla Oulunsalon Koivukarissa.

Kempeleläisiä matrikkelitietojen kerääjiä yhteispalaverissaan.

Timo Loukkola
Martta Mäkelä
Marjatta Partanen
Heikki Puurunen
Hilkka Puurunen
Aino Rautio
Pentti Rautio
Matti Remes
Jaakko Santaniemi
Seija Sarkkinen
Väinö Siltavirta
Aarne Tölli
Esko Vuoti